

P. OVIDIUS NASO METAMORFOSEN

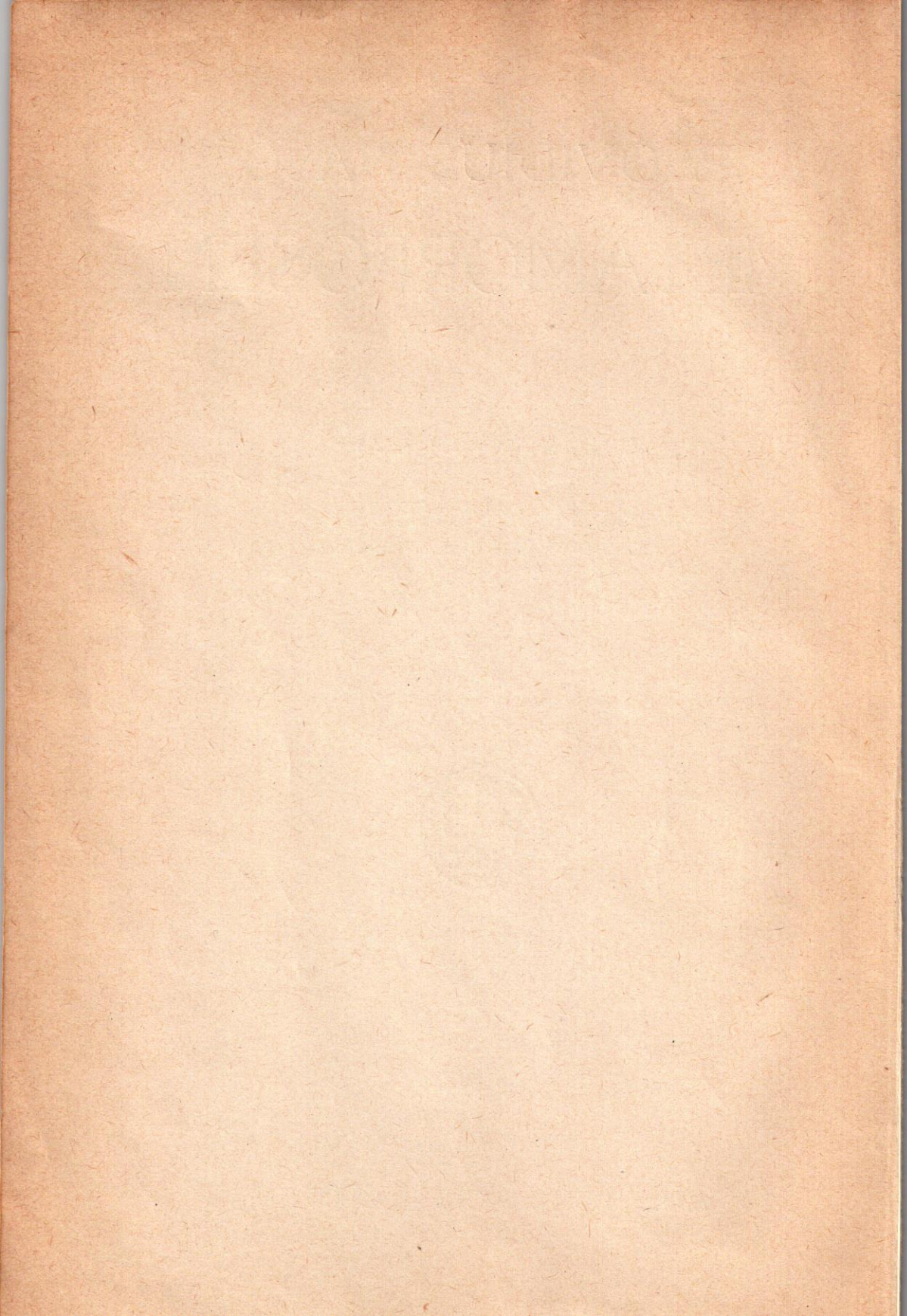
IN DE OORSPRONKELIJKE VERSMAAT
VERTAALD DOOR

MR. H. J. SCHEUER
OUD-DIR. VAN JUSTITIE IN NED.-INDIË

WWW.STILUS.NL

W. J. THIEME & CIE — ZUTPHEN

EEN WOORDJE VOORAF.

Daar is nu de vertaling der Metamorphosen van mijn hooggeachten vriend Mr. Scheuer, waarop ik al een paar maal vooraf het publiek heb opmerkzaam gemaakt. Die moeten nu de menschen maar ferm koopen en gebruiken. Men kan nooit weten waar het goed voor is, dat ik dat nog eens weer zeg. Al dadelijk voor het debiet. En dan, de Heer Scheuer is niet alleen een zaakkundig maar ook een bescheiden man. Dus, heeft iemand op zijn vertaling iets aan te merken, currente calamo („met de pen in de hand” zeggen wij Latijnen) is de gewenschte verbetering aangebracht. Want dat hij iemand voor 't verstaan van 's dichters bedoeling voor een moeielijkheid zou laten staan, zal maar zelden gebeuren. En dat iemand er geen prijs op zou stellen den genoegelijken, afwisselingrijken Latijnschen verteller aanstonds te verstaan, acht ik ondenkbaar.

Leiden, 1 Mei 1923.

J. J. HARTMAN.

VOORWOORD.

Een Hollandsche vertaling van een twintig eeuwen oud Latijnsch gedicht in vijftien boeken?

Wie onzer haastiggebakerde tijdgenooten leest tegenwoordig nog poëzie per deel, of denkt eraan voor zijn genoegen twaalfduizend Hollandsche hexameters te doorworstelen?

Zoo moet men de kwestie niet stellen. Al smeekt de dichter in den aanhef de Goden:

„..... en van 't eerste begin doet der schepping

Onafgebroken mijn zang mijn eigene dagen bereiken!”

zijn „gedaanteverwisselingen” zijn geen roman, waarvan men de hoofdstukken slechts in één volgorde kan lezen. Het is een verzameling van de liefelijkste sagen der oudheid, wel door den dichter op onnavolgbare wijs tot één krans gevlochten, maar zonder ander onderling verband dan dat de gedaanteverwisseling, van de Schepping uit den Chaos tot de apotheose van Julius Caesar toe, het thema en het resultaat van alle is; terwijl elk onderdeel (niet het minst door de pointe in de slotregels) zijn eigen bekoring heeft.

De dichter is het waard dat ook het niet klassiek gevormde publiek zijn poëzie ter hand neemt, al moest ook, afgezien van andere gebreken, waarvan zich de vertaler volkomen bewust is, in den Hollandschen tekst de sonore klank der Latijnsche verzen onherroepelijk verloren gaan. Wie zijn scheppingsverhaal, zijn verheven beschrijving in enkele regels van den eersten mensch, zijn gouden eeuw, zijn Phaëthon, zijn van vernuft tintelende pleidooien van Ajax en Ulysses over de wapenrusting van Achilles, zijn heerlijke romance van Ceyx en Alcyone, zijn Pythagoras-episode bovenal, aandachtig gelezen heeft en dan de poëtische waarde daarvan ontkent, critiseert niet Ovidius en zijn werk, maar zichzelf en zijn smaak.

Volkomen gerechtvaardigd is des dichters triomfkreet in de laatste negen versregels dat, nu dit reuzenwerk is volbracht, zijn naam onvergankelijk zal blijven.

De uitkomst heeft hem in het gelijk gesteld. Al staan lang niet alle gedeelten op hetzelfde hooge peil, al beschrijft hij soms situaties en avonturen die naar onzen smaak van zeer dubbelzinnigen aard zijn — dat hier een dichter bij de gratie Gods aan het woord was, die zijn

onderwerp liefhad en beheerschte, een kenner van de menschen —, vooral van de vrouwenziel, over dit alles heeft de nakomelingschap reeds lang haar oordeel uitgesproken.

Dat ondanks velerlei bezwaren de bewerker deze vertaling in het licht zond, zij het bewijs dat hij èn den zanger èn zijn gehoor hoog genoeg aanslaat om te verwachten dat zelfs deze indirecte kennis-making niet op een teleurstelling behoeft uit te loopen.

S.

EERSTE BOEK.

't Hart te verhalen mij dringt van gedaanten, verwisseld tot nieuwe Lichamen. Goden — gij toch veranderdet die! — bij mijn pogen Weest met uw' geest mij nabij, en van 't eerste begin doet der schepping Onafgebroken mijn zang mijn eigene dagen bereiken!

DE CHAOS.

- 5 Voor er nog Zee was en Land en al-overwelfende Hemel,
Eén en dezelfde gedaante in heel haren kring de natuur droeg,
Welke den Chaos men noemde: een woeste, ongeordende massa,
Niets dan een ziellooze klomp en, opeengetast binnen één ruimte,
De onderling strijdige kiemen der kwalijk gevoegde elementen.
- 10 Nog verlichtte 't heelal met zonnestralen geen Titan,¹⁾
Phoebe bij 't wassen nog niet de nieuwe maanhorens vulde,
Nog hing te midden der lucht, rondom haar gevloeid, niet de aarde,
Zwevend door eigen gewicht; de vèr zich strekkende armen
Nog om der wereld rand niet uitbreidde Amphitrite.²⁾
- 15 Als, waar zich de aarde bevond, ook lucht zich bevonden en water,
Zoo op den bodem niet staan, noch kon in het water men zwemmen,
Was zonder lichten nog 't zwerk, hield niets nog zijn eigen gedaante.
Steeds stond het eene aan het and're in den weg, dewijl in één lichaam
Koude met hitte in strijd, het vochtige in strijd was met 't droge,
- 20 't Harde met 't weeke, wat zwaarte bezat met wat zwaarte ontbeerde.

DE SCHEPPING.

- Dan die verwarring een God en een beet're natuurwet beëindden.
Scheidende de aard' van den hemel en van de aarde de golven,
Scheiding ook maakte hij tusschen de lucht en den helderen Hemel.
Als hij dit alles ontward, den blinden klomp had ontbonden,
- 25 Deed hij 't gescheidene weer in vreedzame eendracht zich binden.
Daar, aan des Hemels gewelf, de kracht van 't gewichtlooze vuur zich
Schitterend toonde opeens, in den top van den burcht zich een plaats koos.
't Dichtste daaraan in plaats en lichtheid nadert de dampkring;
Vaster dan beide is de aarde: de hoofdgrondstoffen zij aantrok,
- 30 En door haar eigen gewicht wordt gedrukt. Het rondomvloeiend water
Houdt er de randen bezet, tot vasten kringvorm aaneensluit.
Als nu die God — wie Hij zij! — dit alles geordend had, hij die
Massa verdeelde en na verdeeling tot leden terugbracht.

¹⁾ De zon. ²⁾ Godin van de zee, echtgenoote van Neptunus.

- De Aarde vooreerst, opdat niet van iederen kant ongelijk zij
 35 Worden zou, hij tot een soort van ruimen cirkel vervormde;
 Dan hij de Zeeën verdeelt, door de ijende stormen gezwollen,
 Naar zijn gebod, en van de aarde in het rond doet de kusten omvatten,
 Voegde dan bronnen daarbij en reusachtige meren en poelen,
 En met de kronk'lende oevers omgaf hij de hellende stroomen,
 40 Welke dan, al naar hun plaats, voor een deel in den bodem verdrogen,
 Deels ook bereiken de Zee en, die vlakte van water in vrijheid
 Stroomend genaderd, in plaats van oevers daar kusten bespoelen.
 Dan doet hij vlakten zich strekken, valleien daartusschen verzinken,
 't Woud zich bedekken met loof, de rotsige bergen verrijzen,
 45 En, evenals ook den Hemel van rechts twee gordels doorsnijden,
 Evenveel ook van links, terwijl de vijfde de heetste is,
 Zoo ook de Godd'lijke zorg onderscheidde in evenveel leden
 't Lichaam daarbinnen en evenveel luchtstreken de aarde omvademt.
 Zij, die het midden bekleedt, is onbewoonbaar van hitte,
 50 Diep dekt twee and're de sneeuw; twee, tusschen die beide geplaatst, hij
 Gaf een gematigd klimaat, de koude met vlammen vermengend.
 Boven hen welft zich de lucht, die, zooveel zij lichter dan de aarde,
 Lichter dan 't water ook is, het vuur overtreft weer in zwaarte.
 Daar hij de wolken beval en daar zich de nevels te vormen,
 55 Daar ook den donder, bestemd om den mensch'lijken geest te verschrikken,
 En naast de stralen des bliksems, de winden die 't bliksemvuur wekken.
 Niet zonder regel nochtans de Schepper der wereld het luchtruim
 Stond ter bewoning hun af; want nauw'lijks hij hun kan beletten,
 Als van verschillenden kant hun krachtigen adem zij blazen,
 60 Dat zij verscheuren 't heelal: zoo groot is de tweedracht der Broeders!
 Zoo naar den Dageraad heen en de Arabische kusten week de Eurus¹⁾
 En naar het Perzisch gebied, door de ochtendstralen beschenen;
 't Avondland, daar waar de kust door de stervende zonne verwarmd
 [wordt,
 't Dichtst bij den Zephyrus²⁾ is. En Scythië³⁾ en 't Zevengesternte
 65 Boreas⁴⁾ woestheid bezet. Daar recht tegenover aan de aarde
 Vochtigheid de Auster⁵⁾ verstrekt, met geståge bewolking en regens.
 Boven dit alles den helderen Aether, die zonder gewicht is,
 Plaatste hij; nimmer nog door aardsche smetten bezoedeld.
 Nauwelijks had hij dit al door vaste grenzen gescheiden,
 70 Toen reeds de sterren, zoo lang in die massa gedrukt en verscholen,
 Over des hemels ruimte geheel hare schitt'ring begonnen.
 En, dat geen enkel gebied zonder levende wezens zou blijven,
 't Hemelgewelf diende aan sterren en Godengestalten tot woonplaats,
 Vielen de golven als woning ten deel aan de glinst'rende visschen,

¹⁾ Oostenwind. ²⁾ Westenwind. ³⁾ Rusland.

⁴⁾ Noordenwind. ⁵⁾ Zuidenwind.

- 75 De aarde aan het wilde gediert', de beweeg'lijke lucht aan de vogels.

SCHEPPING VAN DEN MENSCH.

- 't Wezen van edeler stam, tot hooger bestemming geroepen,
 Toen nog ontbrak: in staat om over het and're te heerschen.
 Zoo kwam de Mensch: hetzij hem uit het goddelijk zaad had de hooge
 Schepper verwekt des heelals, die kiem van een betere wereld,
 80 't Zij dat de jeugdige Aard', zoo pas van den Hemel gescheiden.
 Diep in haar schoot nog de kern dier Hemelverwantschap bewaard had.
 Haar met het nat van den regen gemengd, wist Iäpetus' zoon ¹⁾
 Zoo te vervormen tot 't beeld der allesbeheerschende Goden.
 Immers, wyl alle gedierte, voorover gebogen, naar de aard' ziet,
 85 Hief naar omhoog hij des menschen gelaat, en beval naar den Hemel
 Opwaarts te slaan hem het oog, den blik naar de sterren te heffen!
 Zoo werd de Aarde, die straks nog woest geweest was en ledig,
 Door de ongekende verschijning des Menschen vervuld en veranderd.

DE GOUDEN EEUW.

- 't Eerst brak de Eeuw aan van Goud, die enkel uit eigen beweging,
 90 En zonder voorschrift of dwang, wat waar en wat recht is vereerde.
 Straf niet bestond er, noch vrees; geen dreigende woorden in 't koper
 Waren gegriffeld, terwijl geen smeekende menigte vreesde
 't Aanschijn haars rechters te zien: zonder rechter was iedereen veilig.
 Nog, op zijn bergen geveld, om vreemde landen te zoeken,
 95 Was naar den golvenden vloed geen pijnboom gebracht in de diepte;
 Andere kusten dan van zijn vaderland kende geen sterv'ling.
 Nog van geen steden men wist, van steile grachten omgeven,
 Nog geen trompetten uit recht of horens uit bochtig metaal men
 Kende, geen helm nog of zwaard, en zonder krijgsumroer brachten
 100 Vreedzaam en vrij van zorg de menschengeslachten hun tijd door.
 En uit zichzelf gaf de grond, nog door geen ploegschaar gesneden,
 Nog door geen spade gekwetst, wat noodig was aan zijn bewoners.
 En met de spijsen voldaan, die zonder dwang hun de grond bracht,
 Lazen de boschvruchten zij en de bergenbewonende aardbei,
 105 En de kornoeljes en uit haar doornige struiken de bramen,
 Nevens de eikels gestrooid door Jupiter's machtige boomen.
 Eeuwige lente er heerschte en met 't lauw van zijn koeltje de Zephyr
 Liefkozend streelde de bloem, ongezaaid uit den bodem ontloken.
 De aarde, schoon ongeploegd, weldra hare vruchten deed wassen,
 110 De akker, door niemand doorwoeld, zag wit van de zwangere airen:
 Stroomen er vloeiden van melk, die stroomen van nectarvocht schenen,
 Goudgeel de honing kwam uit het groen van den steeneik gedruppeld.

¹⁾ Prometheus

DE ZILVEREN EEUW.

- Dan, toen Saturnus¹⁾ was in des Tartarus' duister geworpen,
 De aarde onder Jupiter kwam, werd het Zilveren Tijdvak geboren;
 115 Minder dan 't gouden, maar weer van hoogere waarde dan 't koop'ren.
 Jupiter thans den duur der vroegere lente deed krimpen,
 En hij in winters en zomers en ongelijkmatige herfst
 En in een kortere lente in vieren verdeelde den jaarkring.
 Toen voor het eerst kwam het voor dat de lucht, door de droogte
 [geblakerd,
 120 Gloeide; en dat, door de koude gestolten, de ijskegel neerhing.
 Toen 't eerst een woning ontstond: als woningen dienden spelonken,
 't Kreupelhout ook, waarvan men de takken met boomschors aanéenvlocht.
 Toen ook voor 't eerst in de lange voren de zaden van Ceres
 Strooide men; onder het juk voor de eerste maal zwoegde de ploegos.

DE KOPEREN EN IJZEREN EEUWEN.

- 125 Op deze beide als derde het koperen tijdperk gevolgd is;
 Woester van aard en meer tot den grimmigen oorlog genegen,
 Geenszins misdadig nochtans. Uit 't harde ijzer is 't laatste.
 Allerlei onrecht opeens tot een tijdvak van 't slechter metaal den
 Weg baande: samen ontvluchtten de schaamte, de trouw en de waarheid;
 130 Die moesten ruimen de plaats voor listen en lagen en valsheid,
 Kwade trouw en geweld en het schaamteloos haken naar rijkdom.
 Zeilen zij uitspanden voor de winden, die eertijds de zeeman
 Niet goed gekend had; de boom, die lang op de kruin van 't gebergte
 Stond, werd tot scheepskiel vervormd, door vreemde golven gewiegd.
 135 De akker, eerst algemeen goed, als het licht van de zon en het luchtruim,
 Werd door den landmeter thans angstvallig langs grenzen gemeten.
 Rijkdom aan koren alleen niet meer en aan 't noodige voedsel
 Wordt van den bodem geëischt, maar tot 't ingewand daalt men der aarde,
 En naar de bij den Styx en het rijk van de Schimmen verborgen
 140 Schatten men graaft, die alleen tot misdaden kunnen verleiden.
 Met het noodlottige staal het noodlottiger goud heeft het aardrijk
 Voortgebracht reeds: 't brengt thans krijg, die beide middelen bezigt
 En die met bloedige hand de wapens doet klett'ren en trillen.
 Overal leeft men van roof; geen gast is voor gastheer meer veilig,
 145 Schoonzoon voor schoonvader niet, ook liefde van broeders wordt
 [zeldzaam.
 't Leven der vrouw wordt belaagd door den man, van den man door zijn
 [gade,
 't Vreeselijkst plantenvergif onmeedoogende stiefmoeders mengen:
 't Leven den vader misgunt de zoon, vóór zijn tijd is gekomen;
 Eerbied en liefde zijn dood. En de aarde, van 't moorden bezoedeld,

¹⁾ Vader o.a. van Jupiter en Juno.

150 Wordt door de laatste der Goôn, de maagd'lijke Astraea¹⁾ verlaten.

GIGANTENSTRIJD.

En, of de Hemel omhoog niet veiliger zijn mocht dan de aarde,
 Werd, naar men zegt, het rijk des hemels bestormd door Giganten,
 Die tot de sterren omhoog de bergen opeengetast hadden.
 Toen met zijn bliksemschicht wierp de Almachtige neer den Olympus,
 155 En van de Ossa deed naar omlaag hij den Pelion storten.
 Toen, onder eigen gewicht overstelpt, daar die gruw'lijke lijen
 Lagen, heeft de Aarde, als men zegt, door 't vele bloed harer Zonen
 Gansch overstroomd, aan dat warme bloed weer nieuw leven gegeven.
 Dat van hun afkomst nochtans de herinnering zelfs zou verdwijnen,
 160 Gaf de gedaante zij hun van menschen. Toch was ook dit nakroost
 Zonder ontzag voor de Goôn, onverzaad'lijk gebleven van bloeddorst,
 Steeds tot gewelddaân geneigd: men zag dat uit bloed was zijn afkomst.

RAAD DER GODEN.

Toen de Saturnische God uit het hoogst van zijn hemel dit aanzag,
 Zuchtte hij, wyl hij herdacht welk gruwelijk gastmaal Lycaon
 165 Kortelings aangericht had; al had hij die misdaad verzwegen.
 En een geweldige toorn, aan Jupiter waardig, beving hem:
 Dan ter vergadering riep hij de Goden, die aanstonds verschenen.
 Hoog is de weg en slechts bij helderen Hemel waarneembaar,
 Die wordt de Melkweg genoemd, aan zijn lichtenden glans te herkennen.
 170 Deze is de weg, dien naar des Donderaars woning de Goden
 Volgen en Koningspaleis. Ter rechter- en linkerzij van de
 Hoogsten der Goden de hallen men ziet met geopende poorten.
 Elders weer wonen de lagere Goden; de machtigsten hebben
 Vooraan hun woonplaats gevest en beroemdsten der Hemelbewoners.
 175 Dit is de plaats, die ik — dorst ik mijn woorden stoutmoedigheid
 [schenken —
 Gaarne des hoogen Hemels' Palatium zou willen noemen.
 Toen nu in 't marmervertrek de Goden zich neergezet hadden,
 Jupiter, 't hoogste geplaatst en op elpenen schepter zich leunend,
 Schudde tot driemaal en viermaal de vrees'lijke lokken, waardoor hij
 180 De aarde daveren doet, de golven der zee en de sterren.
 Dan, verontwaardigd, hij heeft de volgende woorden gesproken:
 „Destijds zelfs was ik niet voor mijn wereldmacht dieper bekommerd,
 Toen der slangvoetige Reuzen een ieder een honderdtal armen
 Binnen te slingeren poogde in den Hemel, zoo goed als veroverd!
 185 Want, hoe gevaarlijk die vijand ook was, toch hing van één lichaam
 En van één oorsprong alleen de uitslag af van dien oorlog.
 Thans in geheel den kring moet ik, door Nereus omgeven,

¹⁾ Godin van het Recht.

- Uitroeien 't mensch'lijk geslacht. En ik zweer bij de stroomen, die onder
De aarde in het rijk van den Dood de Stygische wouden bevroelen:
- 190 Alles heb eerst ik beproefd! Maar zoo ongenees'lijk een wond ik
Uitsnijden moet met het staal, zal niet ook 't gezonde tenietgaan.
Want ik heb halfgoden nog en land'lijke goden en nimfen,
Faunen en Satyrs daarbij en bergenbewonende Woudgoôn,
Wien, dewijl hun de eer van het hemelsch verblijf nog ontzegd is,
- 195 De aarde, hun afgestaan ééns, een veilige woonsteê moet blijven.
Dacht gij, o Goden, dat zij in zekerheid daar kunnen toeven,
Waar zelfs mij, die de God des bliksems ben en uw Heerscher,
Dorst te belagen de om zijn woestheid beruchte Lycaon?"
- Allen sidd'ren en voor zoo driest een vermeten zij vurig
- 200 Eischen de straf. Zoo ook werd, toen een bende van boosdoeners poogde
Eens den Romeinschen naam in Caesar's bloed te verdelen,
Gansch overweldigd opeens van schrik voor die vrees'lijke schanddaad
Heel het mensch'lijk geslacht en heel de wereld verbijsterd.
Niet minder welkom was u, o Augustus! de liefde der uwen,
- 205 Dan deze aan Jupiter was. Nadat hij met woord en gebaren
Had hun gemompel gestild en allen het zwijgen bewaarden,
Toen hun geroep was verstomd, door den ernst van hun Koning bedwongen,
Jupiter weer met dit woord een eind aan het stilzwijgen maakte:
„Geenszins is gene zijn straf — weest dies onbekommerd! — ontkomen:
- 210 Wat hij misdaan had en wat was zijn straf, wil ik thans u verhalen:

LYCAON.

- Toen van de euv'len des tijds het gerucht mij de ooren bereikt had,
Hopend dat 't valsch was, ik van den top daalde neer des Olympus.
En ik, een God, dwaal, in menschengedaante vermomd, door de landen.
't Duurde te lang u al 't kwaad, dat door mij alom werd gevonden,
- 215 Mede te deelen: de roep bleef zelfs nog beneden de waarheid!
Maenalus ¹⁾ was ik voorbij, waar vrees'lijk gedierte zich schuilhoudt,
En de Cyllene ¹⁾, zoowel als het woud van den killen Lycaeus ¹⁾;
Zoo het Arcadisch gebied en 't ongastvrije huis des tirannen
Binnen ik trad als laat de schemer door nacht werd vervangen.
- 220 Teekens ik gaf dat een God gekomen was; mij te aanbidden
Aanving het volk, maar het eerst hun vroomheid bespote Lycaon,
Weldra sprak hij: „Ik wil zien uit een duidelijk teeken of deze
God is of sterveling! Niet betwifelbaar zijn zal de waarheid!”
- En in den nacht, onverhoeds, als in slaap ik gedompeld ben, poogt hij
- 225 Mij te bereiden den dood: dat noemde hij 't zoeken der waarheid!
Daarmede nog niet voldaan, van een gijzelaar, dien van Molossus
Hem had gezonden het volk, doorsnijdt met het zwaard hij den gorgel;
Daarna de leden, slechts half ontzield, doet ten deele in ziedend

¹⁾ Alle drie bergen in Arcadië: op de Cyllene werd Mercurius geboren.

- Water hij koken, en deels doet boven het vuur hij die braden.
- 230 Als hij dit opgedischt heeft, werp ik met mijn wreken den bliksem
't Huis op de huisgoden neer, aan zulk een eigenaar waardig.
Angstig neemt zelf hij de vlucht en de stilte der velden bereikend,
Huult hij, terwijl hij vergeefs te spreken poogt. En uit zichzelf hem
Grimmigheid vlamt uit 't gelaat; door zijn vroegeren moordlust gedreven,
- 235 Wendt hij zich tegen het vee: schept nu nog in bloed hij behagen.
En hem in haren gaan over de kleed'ren, in pooten zijn armen;
Wolf geworden, hij houdt van zijn vroeg're gedaante nog sporen:
Gruw is de kleur die hem bleef, en fel zijn zijn trekken gebleven,
Vuur hem nog vlamt uit het oog, nog steeds is het beeld hij der wreedheid.
- 240 Eén huis ging daarmee te niet. Niet dit alleen echter vernieling
Waard was: zoo ver toch de aarde zich strekt, heerscht de woeste Eriny's¹⁾
Of een komplot er tot misdâan bestond! Laten allen dus aanstonds
Lijden de straf die zij hebben verdiend. Zóó heb ik besloten!"
- Sommigen Jupiter's woord uitdrukkelijk goedkeuren; zelfs zijn
- 245 Woede nog aanvuren; and'ren tot instemming slechts zich bepalen.
Dat echter 't menschengeslacht ten onder moet gaan, is aan allen
Smart'lijk: zij vragen zich af hoe straks de gedaante der aarde
Zijn zal, van menschen ontbloot. Wie zal op het altaar den wierook
Brenge? Aan 't wilde gedierte, ontvolkt, hij de aarde wil laten?
- 250 Als zij zoo vragen, belooft hun de Koning der Goden dat steeds hij
Waakzaam zal blijven en dat onnoodig hun vrees is, daar hij uit
Wondere afkomst een volk, van het vroeg're verschillend, zal scheppen.

DE ZONDVLOED.

- Toen over de aarde geheel hij gereedstond den bliksem te sling'ren,
Vreesde hij, dat zooveel vuur wellicht ook den heiligen Aether
- 255 Vlam zou doen vatten; geheel de lengte der as zou verbranden,
De oude voorspelling gedenkt, dat eenmaal een tijd er zal komen,
Dat met de zee en de aarde ook de vorst'lijke woning des Hemels
Branden zal, van het heelal ook de kunstige bouw zal tenietgaan.
't Wapen terzijde hij legt, gesmeed door de vuist der Cyclopen,
- 260 Kiest zich een andere straf: het menschengeslacht in de golven
Om te doen komen, uit heel den hemel de regens te storten.
- Aanstonds den Noordenwind hij in Aeolus' rotsspelonk opsluit,
En welke winden nog meer de verzamelde wolken verdrijven.
Notus²⁾ alleen laat hij los. Met druipende wieken vliegt Notus;
- 265 Duisternis, zwart als de nacht, bedekt hem het vreeselijk aanschijn;
Zwaar is van regen de baard, uit het grijzende haar stroomt hem 't water,
Nevels hem zeet'len op 't hoofd en vleugels en kleederen druipen.
Als met de hand hij de wijd neerhangende regenwolk saâmknep,

¹⁾ Enkelvoud van Erinyes: Allecto, Tisiphone en Megaera, dochters des Nachts en godinnen van schrik en vrees; ook Eumeniden of Furiën genoemd.

²⁾ De regenbrengende Zuidenwind.

- Barstte die; hoog uit de lucht zich stortten de buien daarbinnen.
270 Iris, de bode van Juno, gehuld in bontkleurige kleeding,
Zamelt het water bijeen en brengt het den wolken tot voedsel.
Neêrgeveld ligt het gewas; vernield is de hoop van den landman,
Jamm'rend beklagende zich dat vergeefs hij een jaar heeft gearbeid.
Niet met de krachten zijns hemels tevreden is Jupiter's woede,
275 Maar hem zijn zeeblauwe Broeder¹⁾ de hulpe verleent van zijn goiven.
Deze zijn Stroomgoden roept, en als zij de woning des Heerschers
In zijn getreden, spreekt hij: „Geen lange vermaningen meen ik
Thans te behoeven: gij moet uwe uiterste krachten gebruiken,
— Die heb ik noodig! — uw huizen thans opent en wegbreekt uw dammen,
280 En aan uw wateren viert geheel onbelemmerd den teugel!”
Zóó zijn bevel. En zij, teruggekeerd, geven hun stroomen
Vrijheid: in onbeteugelde vaart ze in de vlakke zich storten,
En met den drietand hijzelf de aarde geeselt, en deze
Dreunt van den slag en beweegt, en opent den weg aan de golven.
285 Buiten hun oevers in de opene vlakke zich storten de stroomen,
En met 't gezaaide gelijk den boomgaard en kudden en menschen
Sleuren zij mede, en huizen en 't heiligdom zelfs met zijn beelden.
Waar nog een woning bleef staan, in staat onverwrikbaar zulk onheil
Weerstand te bieden, daar hoog rijst toch tot boven de daken
290 't Peil van het water; zelfs torens verbergen zich diep in de draaikolk.
Reeds tusschen aarde er en zee geen onderscheid meer was te vinden:
Alles was zee! en aan die zee zelfs ontbraken de kusten.
Deze een heuvel beklimt, en een ander weer redt in een schuit zich,
Voerend de roeiriemen daar, waar kort nog geleden hij ploegde.
295 Boven zijn akker of 't dak van zijn ondergedompelde landhuis
Dobbert de een, en de ander vangt visch in de kruin van een olmboom.
't Anker zich haakt, als het toeval het wil, in het groen van de weide,
Of aan een wijngaard zich schuurt het bochtige schip onder water.
En op de plaats waar zoo straks snelvoetige geiten nog graasden,
300 Daar zich de lichamen thans wanstaltige zeehonden strekken.
En onder water bewond'ren de dochters van Nereus de wouden,
Steden en huizen. Dolfijnen bewonen de bosschen en zwemmen
Diep door het kreupelhout heen en stooten zich tegen de eiken.
Hier zwemt de wolf naast het schaap; de golf draagt rossige leeuwen,
305 Tijgers de golf draagt. Niet baat zijn geweldige kracht aan den ever,
Noch ook zijn snelheid van voet aan het hert, daar het water hen meesleept;
En zelfs de dwalende vogel, die lang naar een land, waar hij even
Rusten kon, rond heeft gezocht, vermoeid van vlerken in zee valt.
Dan de onmeet'lijke en ongebreidelde zee dekt de heuvels,
310 Tegen den top van 't gebergte voor de eerste maal klotsen de golven.
't Grootste gedeelte der menschheid verdronk. Die de golven nog spaarden

¹⁾ Neptunus.

Doet het gebrek aan spijs een langzamen hongerdood sterven.

DEUCALION EN PYRRHA.

Phocis Boeotië scheidt van de velden omringend de Oeta.

Vruchtbare gronden zoolang zij gronden nog waren, maar destijds

315 Deel van de zee, een breede vlakte van ongewoon water.

Steil daar verheft zich een berg met dubbele toppen ten Hemel,

Wijd als Parnassus befaamd; zijn spitsen doorboren de wolken.

Toen nu hier Deucalion — want het verdere land was verzwolgen —

Nauw met zijn echtgenoot in het kleine hulkje geland was,

320 Bogen ze eerbiedig zich voor de Corycische ¹⁾ nimfen en berggoën

En de voorspellende Themis ²⁾, die destijds de godspraak verkondde.

Niemand was beter dan hij of meer de rechtvaardigheid liefhad,

Nergens bestond er een vrouw, die meer godvreezend dan zij was.

Toen nu Jupiter zag dat een stilstaande poel was het aardrijk,

325 Eén slechts behouden bleef van zoo vele duizenden mannen,

Zoo vele duizenden slechts die ééne vrouw overleefd had,

Beiden onschuldig niet slechts, maar beiden vereerders der Goden,

Dreef hij de neev'len uiteen; met den Noordenwind wegvaagt de buien

En aan den Hemel hij de aarde weer toont en den aether aan de aarde.

330 En ook de woede bedaart van de zee, als de Zeevorst den drietand

Neerlegt, en glad strijkt het nat; en Triton, die boven het zeevlak

Diepblauw de schouders verheft, met zijn eigene schelpen bewassen,

Tot zich ontbiedt en gelast den klinkenden horen te grijpen

En door het blazen daarop aan stroomen en golven het teeken

335 Tot hun terugkeer te geven. Den hollen zeehoren vat hij,

Krom en gedraaid, die van de punt naar de monding breed uitloopt;

Die, wanneer midden in zee met kracht hij geblazen wordt, beide

Oevers weergalmen doet van den opgang der zon tot haar neêrgang.

Nu ook, zoodra slechts de mond van den God met den druipenden baard

[hem

340 Aanraakt, en blazende hij het bevel tot den aftocht doet hooren,

Wordt het door 't water gehoord van alle landen en zeeën.

En die het hooren terstond ook de anderen dwingen tot rede.

Reeds heeft de zee weer een kust; de stroom vloeit weer binnen zijn

[bedding;

't Peil der rivieren weer daalt; de heuvels omhoog men ziet rijzen;

345 De aarde herrijst en het droog' breidt zich uit met het vallen des waters.

En na een langen dag zich boven water de kruinen der wouden

Toonen, met modder bedekt, die nog aan 't gebladert' terugbleef.

Zoo was de Aarde gered! Maar toen hij nu zag hoe zij leeg was,

Hoe in 't verlaten gebied het diepste stilzwijgen heerschte,

¹⁾ De Corycische grot op een der Parnassus-toppen.

²⁾ Dochter van Uranus en Gaea, die vóór Apollo te Delphi orakels gaf.

- 350 Toen heeft zoo Deucalion onder tranen tot Pyrrha gesproken:
„Zuster en echtgenoot! gij, de eenige vrouw die bleef leven,
Mij reeds door 't zelfde geslacht en verwantschap der vaders verbonden,
Dan door het huw'lijk en nu door gevaren, die samen wij deelden,
Van alle landen, gezien door de zon bij haar opgang en neêrgang,
355 Zijn wij alleen de bewoners: al 't and're verzwolgen de golven!
Nog is de zekerheid dat wij verder het leven behouden
Zullen, gering: nu nog die wolken verschrikken mijn ziele.
Hoe, ongelukkige, zou het thans u te moede geweest zijn,
Waart gij alleen, zonder mij, aan het noodlot ontkomen? Hoe kondt gij
360 Dragen die angsten alleen? Wie had u getroost in uw lijden?
Immers, geloof mij, wanneer ook u had het water verzwolgen,
Ware ik u gevolgd, mijn echtgenoot, met u verdrongen!
Och, of 't mij mogelijk was met de kunsten mijns vaders de volk'ren
Weer te herstellen; nieuw leven aan de aard' die zich vormde, te geven!
365 't Mensch'lijk geslacht bleef thans slechts in ons beiden behouden,
Zoo was der Goden besluit: wij blijven de laatsten der menschen!”
Tranen zij stortten bij 't woord. Dan besluiten zij samen der Goden
Hulp in te roepen en raad aan het heilig orakel te vragen.
Zonder verwijl zij zich naar den stroom des Cephisus begeben,
370 Die, schoon nog troebel, toch reeds zijn vroegeren loop had hernomen.
Als dan het water geplengd en rijk'lijk gesprengd is over
Hoofd en gewaad, zij vandaar naar het heiligdom zelf der Godinne
Richten hun schreden, waarvan de gevel met modderig zeewier
Nog was bedekt en waarvan de altaren uitgedoofd waren.
375 Toen zij de trappen des tempels bereikten, wierp ieder voorover
Zich op den grond en eerbiedig de koude steenen zij kusten,
Smeekende: „Als 't mogelijk is met rechtvaardig gebed te vermurwen
En te verteed'ren de Goën, is de goddelijke toorn te verzoenen,
Zeg ons, o Themis, dan hoe de ondergang van ons geslacht weer
380 Is te herstellen! Barmhartigste, help de verdrongene wereld!”
En de Godin is geroerd en de godspraak zegt: „Gaat uit den tempel,
En u omwikkelt het hoofd; ontbindt de u omgordende kleed'ren,
En werpt u achter uw' rug het gebeente uwer machtige Moeder!”
Lang stonden beiden verstomd; dan breekt het eerste de stem van
385 Pyrrha het zwijgen: zij weigert 't bevel der Godinne te volgen,
En zij met sidd'renden mond vergiffenis vraagt, daar zij vreest dat
't Werpen van dat gebeente de schim harer moeder zal kwetsen.
Steeds herhalen zij weer de in 't diepste duister verborgen
Woorden der godspraak en overleggen die onder elkander.
390 Eind'lijk Prometheus' zoon, Epimetheus' dochter met zachtheid
Toesprekend, zegt: „Gewis, onredelijk is die bezorgdheid:
Vroom moet de godspraak zijn, tot zonde kan zij ons niet raden.
De Aarde is die machtige Moeder en steenen in 't lichaam der aarde
Meen ik dat beend'ren men noemt: die moeten wij achter ons werpen!”

- 395 Hoe ook des echtgenoots raad de dochter des Titans moest treffen,
Aarzelt zij toch nog te hopen; zoozeer van verschillend vertrouwen
Zijn ze in den godd'lijken raad. Maar wat schaadt het een poging te wagen?
Heengegaan, dekken zij 't hoofd en ontdoen zich geheel van hun kleeding
En, naar bevolen hun was, de steenen zij achter zich werpen.
- 400 Wie zou 't gelooven, zoo niet de oudheid 't getuigde? die steenen
't Eerst gaan hun hardheid verliezen, hun stijfheid vermindert en allengs
Weeker zij worden en, week, veranderen dan van gedaante.
Dan, als die toeneemt, schijnt ook een mildere aard aan die steenen
Eigen te worden, zoodat — hoewel nog onduidelijk — zij denken
- 405 Doen aan een mensch'lijken vorm, alsof die, in marmer gehouwen,
Nog niet is afgewerkt; slechts in ruwe trekken geschetst is.
En die gedeelten daarvan, die vochten bevatten of die uit
Aarde bestaan, dan allengs het weekere menschenlijf vormen;
't Vaste, onbuigzame deel verandert bij hen in gebeente;
- 410 En wat eerst aderen was denzelfden naam blijft behouden;
Tot in een oogenblik, door den wil van de Goden, de steenen
Die door den man zijn geworpen, gestalten verkrijgen van mannen
En die van vrouwen de steenen, die door de vrouw zijn geworpen.
Daarom is hard ons geslacht: in allerlei arbeid volhardend
- 415 Geven wij steeds het bewijs uit welke stof wij ontstaan zijn!

DOOD VAN DEN PYTHON.

- Andere schepselen, van gedaante verschillende, de aarde
Bracht uit zichzelf dan voort, als de vroegere vochtigheid door den
Gloed van de zon was gestoofd, en het slijk en de vochte moerasgrond
Opzwellen onder dien gloed, en de vruchtbare kiemen van leven,
- 420 't Eerst, als in moeders schoot, in den levenden bodem gekoesterd,
Opgroeiden en door den tijd een eigen gedaante erlangden.
Zoo, als het vochtige veld de zevenmondige Nijlstroom
Weer heeft verlaten, zijn nat in zijn vroegere stroombed terugbracht,
En door het hemelsche vuur de versche sliblaag gestoofd wordt,
- 425 Vinden de landlieden vaak, bij het went'len der aardkluiten, wezens,
Van wie er sommigen nog, op de plaats waar zoo juist zij geboren
Werden, en anderen weer nog onvoldragen en zonder
Al hunne leden zij zien. Aan 't zelfde lichaam ook somtijds
Eén gedeelte slechts leeft, wijl het andere deel grove aarde is,
- 430 Immers, waar hitte en vocht tot bepaalde verhouding zich binden,
Worden zij vruchtbaar en uit die beiden ontspringt alle leven.
En, schoon het water vijandig is 't vuur, kiemt uit vochtigen damp toch
Alles; en vruchtbaarheid wordt door eendrachtige tweedracht begunstigd
Toen na den zondvloed terstond de aarde, met modder bedekt, door
- 435 't Hemelsche vuur werd en door alvoedende hitte geblakerd,
Baarde ze ontelbare soorten van wezens, die deels nog de vormen
Droegen van vroeger, en deels ook nieuwe monsters zij voortbracht.

- Ondanks haarzelve ook u zij baarde, reusachtige Python!
 Die, onbekende slang, de volk'ren, zooeven geboren,
 440 Huiveren deedt: zoo groot een ruimte op de bergen gij innaamt!
 Hem heeft de God van den Boog¹⁾ die vroeger nimmer dat wapen
 Dan tegen herten en tegen de vluchtende geiten gebruikt had,
 Treffend met tallooze pijlen, tot bijna zijn pijlkoker leeg was,
 Nedergeveld; dat het gif uit de donkere wonden hem stroomde.
 445 En, opdat niet de roem van dit werk in vergetelheid raken
 Zou, stelde spelen hij in, met heiligen wedkamp verbonden,
 Die, naar den dood van de Slang, de Pythische spelen hij noemde.
 Hier werd den jongeling, die met de vuist, met het wiel, in den wedloop,
 Zegevierde, de slaap met eikengebladerte omwonden.
 450 Nog de laurier niet bestond: het schoone voorhoofd met lange
 Haarlokken sierde met 't loof van andere boomen Apollo.

GEDAANTEVERWISSELING VAN DAPHNE.

- Daphne, 's Peneüs' telg, was de eerste liefde van Phoebus;
 Niet 't blinde toeval die bracht, maar de grimmige wraak van Cupido.
 Want toen de Delische God¹⁾, nog fier op het vellen van 't monster,
 445 't Aanzag, hoe gene de pees van den hoornigen boog zocht te spannen,
 Sprak hij minachtend: „Wat doet, verwijfde knaap, in uw handen
 't Mannelijk wapen, dat eer mijn schouder tot sieraad kon strekken?
 Ik, die met zekerheid tref het wilde gedierte en den vijand,
 Ik wierp zooeven met tallooze pijlen het monster, den Python,
 460 Neder, dat met pestdragenden buik zooveel landen bedekte!
 Gij, wees tevreden, wanneer met uw fakkelvuur gij minnarijen
 Aanstookt, welke dan ook, maar zoek geen roem, die mij toekomt!”
 't Zontje van Venus toen sprak: „Uw boog moge alles verwinnen,
 U overwint toch de mijne, o Phoebus! Zooveel alle scheps'len
 465 Onderdoen voor een God, mijn roem gaat den uwen te boven!”
 Zoo sprak hij; en het zwerk met klepp'rende wieken doorklievend,
 Daalt hij met snelheid op den beschaduwden top des Parnassus.
 En uit den koker met pijlen twee schichten hij nam, die verschillend
 Waren van werking: de een liefde verdrijft en de and're die opwekt.
 470 Die liefde wekt is van goud en scherp en met glinst'rende pijlpunt;
 Stomp is die liefde verdrijft; met lood bezwaard is de pijlschacht.
 Met deze pijl treft de God de Peneïsche nimf; met de and're
 Kwetst hij Apollo in 't merg, doorborende hem het gebeente.
 Aanstonds bemint hij. Maar zij, ontvluchtend den omgang met minnaars,
 475 Slechts in het duister van 't woud en de jacht op het wilde gedierte
 Schepte en in 't navolgen slechts der maagd'lijke Phoebe behagen;
 Wijn met een lint zij bedwingt de ordeloos zwierende haren.
 Velen haar aanzochten; maar vol afkeer zij steeds van die vrijers,

¹⁾ Phoebus Apollo, zoon van Jupiter en van Latona, op Delos geboren.

- Mann'lijk geleide niet dult: alléén door de eenzame wouden
480 Doolt zij, versmadend den echt, om huw'lijk noch liefde bekommerd.
Vaak sprak haar vader: „Gij zijt een schoonzoon mij schuldig, mijn
[dochter!"]
Dikwijls haar vader ook sprak: „Gij moogt mij geen kleinkind'ren
[weig'ren!"]
Zij echter 't echtaltaar haat, als ware het huw'lijk een misdaad;
En door een bos zich van schaamte de schoone wang voelt bevangen.
485 Vlelend met de armen den hals van vader Peneüs omvattend,
Zegt zij: „Mijn dierbaarste vader, vergun mij ten eeuwigen dage
Jonkvrouw te blijven, als vroeger haar vader Diana vergunde!”
Wel stemt hij toe, maar uw schoonheid zelve verbiedt dat uw wensch gij
Zult zien vervuld: met dien vorm is wat gij begeert, niet veréénbaar.
490 Phoebeus haar mint; als hij Daphne aanschouwt, hij haar wenscht te
[bezitten,
En wat hij wenscht, hij ook hoopt: zijn eigen orakel misleidt hem.
Als in de luchtige stoppels, na 't snijden der aren, de vlam slaat,
Zoo, als de hegge ontbrandt, wanneer des onachtzamen reiz'gers
Toorts te nabij kwam, of hij die des morgens heeft achtergelaten,
495 Zoo staat Apollo in gloed, die hem tot in 't diepst van het harte
Blakert, en voedt hij met hoop een onbeantwoorde liefde.
Ziende die lokken, die langs den hals haar in wanorde zwieren,
Vraagt hij zich hoe die, gekamd, haar tooien zouden. Haar oogen
Schitt'rend van vuur als de sterren hij ziet. Hij ziet kussen, waarvan hem
500 't Aanzien alleen niet voldoet. Hij prijst ook haar vingers, haar handen,
En de voor meer dan de helft ontbloote armen bewond'rend,
Acht hij, wat nog bleef bedekt, nog schooner. Maar sneller dan 't luchtig
Windje zij vlucht, zelfs niet toeft, wanneer hij de woorden haar toeroept:
„Blijf, o Peneïsche nimf! Ik bid u: geen vijand vervolgt u,
505 Blijf toch! Wanneer voor den wolf vlucht het lam, voor den leeuw vliedt
[de hinde,
Als voor den adelaar vluchten de duiven met trillende wiken,
Wijken hun vijand zij! Mij geeft liefde slechts reden tot volgen.
Wee mij rampzaal'ge, als voorover gij stort en uw leden, die niets mag
Deren, aan doornstruiken kwetst en ik u de oorzaak van pijn ben!
510 Ruigte bedekt er den grond, waar gij treedt. O, beteugel uw snelheid!
'k Smeek het u, matig uw vlucht: ikzelf zal dan langzamer volgen.
Vraag dan toch wie u bemint! Geen arme bewoner der bergen
Noch ook een herder ben ik; evenmin ook van schapen of hoornvee
Need'rig bewaker ik ben. Gij weet niet, o dwaze, gij weet niet
515 Wien gij ontvliedt, en waarom! Mij noemen de landen van Delphi,
Van Claros en Tenedos en van Patara ¹⁾ hunnen gebieder!
Jupiter's zoon ben ik. Mij behoort de verklaring der toekomst,

¹⁾ Stad in Lycië, met een orakel van Apollo.

- En van wat was en wat is. Door mij paren zang zich en snaren.
 Zeker van 't doel is mijn pijl; slechts zekerder nog was die ééne
 520 Schicht, die in 't ledige hart mij toegebracht heeft deze wonde!
 Ik de geneeskunst vond uit, en heel de wereld mij bringer
 Noemt van haar heil; overal is der kruiden kracht me onderworpen.
 Wee mij, dat mij van de min geen enkel kruid kan genezen,
 Dat aan den Meester de kunst, die anderen helpt, niet kan baten!"
- 525 Meer nog te spreken hij poogt, maar met angstigen loop des Peneüs'
 Dochter ontvliedt en hem zelf laat staan in het midden der rede.
 Zoo vooral scheen zij hem schoon! De luchtstroom ontbloot haar de leden,
 En in den tegenwind fladd'ren de achterwaarts waaierende kleed'ren.
 En achteruit blaast de luchtige bries haar de zwierende lokken.
- 530 Schooner nog is ze in haar vlucht. Maar de jeugdige God wil niet langer
 Vleiende woorden verspillen, maar als door de Liefde hij zelf wordt
 Aangespoord, hij op haar voetsporen volgt haar met haastige schreden.
 Zoo, als in 't ledige veld de Gallische jachthond een haas ziet,
 Tracht hij door snelheid van voet dien buit te vermeest'ren; maar deze
- 535 Zoekt mede in snelheid zijn heil. De eerste, als het ware aan hem hangend,
 Meent hem te vatten en raakt met den grijpenden muil haast zijn sporen,
 De ander in twijfel verkeert of hij wordt gegrepen; maar toch hij
 Nog aan den beet van den bijna hem rakenden bek weet te ontkomen:
 Zoo ook de God en de nimf: hij door hoop, zij door angst is snelvoetig.
- 540 Maar de vervolger, wiens kracht door de vleug'len van Amor verhoogd is,
 't Snelste is, en gunt haar geen rust, en weldra den rug van de vlucht'ling
 Bijna hij raakt, en heur haar, op de schouders verward, voelt zijn adem.
 En als de kracht haar ontzinkt, verbleekt zij en als door de snelheid
 Uitgeput ze is van haar vlucht en de golven zij ziet des Peneüs,
- 545 „Vader!" zoo hijgt zij; „breng hulp, als uw water nog godd'lijke kracht heeft
 547 En door verand'ring ontnem mij den vorm, die teveel hem behaagde!"
- Nauw'lijks voltooid is 't gebed, of dofhed haar zinkt in de leden,
 En haar de teedere borst met luchtige schors wordt omgeven,
- 550 De arm haar tot takken vergroeit, in blaad'ren verand'ren de haren,
 Wijl haar de voet, juist zoo snel, in taaie wortels verward raakt,
 En haar een kruin dekt 't gelaat: slechts daarin de glans bleef behouden.
 Zóó zelfs haar Phoebus bemint. Als de rechterhand hij op den stam legt,
 Voelt hij nog onder de jeugdige boomschors het harte haar kloppen;
- 555 En haar de takken, als waren 't haar leden, met de armen omvattend,
 Kust hij het hout; maar ook 't hout nog steeds zoekt zijn kussen te
 [ontwijken.
- „Daar", spreekt de God, „gij nu nooit tot echtgenoot meer mij kunt worden,
 Blijf dan ten minste mijn boom! Voor eeuwig blijft gij, laurierloof,
 Mij aan de lokken, den cither, mijn koker der pijlen ten sieraad!
- 560 Kroon gij ook Latium's Vorsten, wanneer de blijde Triumf-toon
 Rijzen zal en 't Kapitoel den langen stoet mag aanschouwen.
 Sta ook Augustus' huis als trouwste der wachters ter zijde,

- Waar, voor zijn poorten gesteld, den eik in het midden gij zien zult!
 Werden van 't jeugdige hoofd mij nog nimmer de lokken geschoren,
 565 Blijve u ook eeuwig de eer van onverwelkbaar gebladert!"
 Zoo sprak Apollo en met haar takken, zooeven geschapen,
 Knikt de laurier, en men zag haar kruin als een hoofd zich bewegen.

GESCHIEDENIS VAN IO.

- In het Haemonische land¹⁾ is een weide, in het ronde door hooge
 Bosschen omgeven en Tempe genaamd. Daarlangs de Peneüs,
 570 Hoog van den Pindus gestort, zijn schuimende wateren voortstuwt.
 Daar, na den zwaren val, hij wolken verspreidt, die de lichte
 Dampen doen trillen en met zijn spatten bevocht hij der boomen
 Kruin, en 't geluid van den stroom is ver in den omtrek te hooren.
 Dit is de zetel, dit 't huis, dit 't heiligdom is van den grooten
 575 Stroomgod. Hier, in een spelonk, die uit rotsen gebouwd is, gezeten,
 Geeft hij zijn golven de wet en den golvenbewonenden nimfen.
 Hierheen ook komen het eerst des lands riviergoôn te samen,
 Onbewust of zij den vader gelukwensen moeten of troosten:
 Spercheios, door popels omzoomd, en de onrustige Enipeus,
 580 De Apidanus, reeds bejaard, en de vriend'lijke Amphrysos en Aeas,
 Weldra ook de andere stroomen, die, waar hun loop hen ook heen drijft,
 Eindelijk storten in zee hun golven, vermoeid van het kronk'len.
 Inachus enkel ontbreekt. In het diepste der holen verborgen,
 Treurt hij, de golven met tranen vermeerd'rend, om Io, zijn dochter,
 585 Als een verlorene, onbewust of zij nog in leven
 Of reeds in 't schimmenrijk is. Want haar, die hij nergens kon vinden,
 Acht hij ook nergens te zijn en vreest in zijn harte het ergste.
 Haar nu had Jupiter, toen van haars vaders' stroom zij terugkwam,
 Nauw'lijks gezien, of hij sprak: „O jonkvrouwe, Jupiter waardig,
 590 Wel te benijden de man, wie hij zijn moge, dien gij zult huwen!
 Kom in de schaduw van 't woud!" — en hij toonde de schaduw der
 [bosschen —
 „Wijl het nog warm is; de zon in het midden des boogs op het hoogst staat!
 Vreest gij alléén soms 't verblijf van het wilde gedierte te naad'ren,
 Veilig in 't bijzijn eens Gods gij het diepst van die schuilhoeken intreedt;
 595 Niet van een lageren God, maar van hem, die den schepter des Hemels
 Voert in de machtige hand en den dolenden bliksemstraal slingert!
 Vlucht niet!"... zij trachtte te vluchten: reeds had zij de wouden van Lerna,
 Reeds het Lyrceïsche²⁾ veld, met bosschen bewassen, verlaten,
 Toen er op Jupiter's wenk dichte duisternis viel en de gansche
 600 Aarde bedekte; hij stuitte haar vlucht en haar roofde de schaamte.
 Juno inmiddels verbaasd naar het midden der velden omlaag ziet,
 En zich verwondert dat, wijl het stralende dag is, daar snelle

¹⁾ Thessalië. ²⁾ Gebergte tusschen Arcadië en Argolis.

- Wolken den nacht doen ontstaan; gevoelt dat die niet uit rivieren
 Op konden stijgen of uit den vochtigen bodem verrijzen.
 605 Aanstonds zij ziet in het rond naar haar echtgenoot uit, of zij de echtbreuk
 Reeds van dien echtgenoot wist, waarop zij zoo vaak hem betrapt had.
 Toen zij hem nu in den Hemel niet vinden kon: „Of men bedriegt mij”,
 Sprak zij, „of onrecht mij doet”. En omlaag uit den Hemel zich stortend,
 Daalde op de aarde zij neer, en gelastte het duister te wijken.
 610 Juno's verschijning voorziende had Jupiter Inachus' dochter
 Snel in het beeld van een koe van glinst'rende blankheid veranderd.
 Zoo zelfs, als rund, is zij schoon, en Saturnia ¹⁾ hoe ook onwillig,
 Prijst haar gestalte en vraagt, als was zij der waarheid onkundig,
 Wien zij behoort, en vanwaar, uit welke kudde zij afstamt.
 615 Jupiter valsch'lijk uit de Aarde geboren haar noemt, dat niet langer
 Men naar haar maker hem vraagt. Maar Saturnia eischt ten geschenk haar.
 Wat zal hij doen? Het is wreed, zijn geliefde haar over te leev'ren;
 Maar het te weig'ren verdacht! De schaamte vermaant tot het eene,
 Liefde het and're verbiedt. Van de schaamte de liefde 't zou winnen....
 620 Maar, als zoo klein een geschenk, een koe, hij zijn gade en zuster
 Weigerde, dan kon wellicht in die koe zij iets anders vermoeden.
 Als zij haar mededingster verkrijgt, is aanstonds van alle
 Vrees de Godin niet bevrijd, daar zij Jupiter ducht en zijn listen,
 Voor zij aan Argus haar gaf ter bewaking, den zoon van Arestor.

ARGUS.

- 625 Argus het hoofd had rondom van honderd oogen omgeven;
 Beurtelings werden er twee daarvan door den sluimer gesloten,
 De and're inmiddels hielden de wacht en bleven geopend.
 Waar en in welke houding hij staat, steeds ziet hij naar Io,
 En, van haar afgewend zelfs, houdt steeds hij toch Io voor oogen.
 630 's Daags laat hij toe dat zij graast; als de zonne ter kimme gedaald is,
 Sluit hij haar op en omvat den hals haar met smaad'lijke boeien,
 Geeft haar het loof van de boomen en bittere kruiden te eten.
 Niet op een bed, maar op de aarde, die zelfs niet met gras steeds bedekt is,
 Strekt de ongelukk'ge zich uit, en modderig nat moet zij drinken.
 635 Als zij, om hem te verbidden, de armen naar Argus wil strekken,
 Heeft zij geen armen zelfs meer om die naar Argus te strekken.
 En wil zij klagen, dan heeft geen ander geluid zij dan loeien.
 Vrees'lijk haar is dat geluid: haar eigen stem doet haar beven.
 Als aan den oever zij komt des Inachus, waar zij zoo vaak zich
 640 Placht te vermeien en daar den kop in de golven aanschouwt en
 Jeugdige horens, zij schrikt en zichzelf zij vol angst zoekt te ontvluchten.
 Noch ook de nimfen der bron, noch Inachus zelf kan vermoeden
 Wie zij mag zijn: maar haar' vader zij volgt en zij volgt hare zusters,

¹⁾ Juno, dochter van Saturnus.

- Gaarne zij streelen zich laat en door hen allen bewond'ren.
- 645 Inachus gras voor haar sneed en reikt 't haar, de grijsaard, tot voedsel:
 Zij hem toen likte de hand, als kuste de hand zij haars vaders,
 En niet haar tranen weerhoudt. Zoo woorden zij slechts kon doen volgen,
 Hulp zij kon vragen, haar naam en haar lijden zij hun zou verhalen:
 Dan, in de plaats van het woord, in het stof met de pooten geschreven
- 650 Letters hun 't droevig verhaal der gedaanteverwisseling geven.
 „Wee mij, rampzalige!” roept vader Inachus, weenend omvattend
 En den sneeuwkwitten hals van het treurende rund en de horens;
 „Wee, ongelukk'ge!” hij steunt. „Is daarom door mij allerwege
 Naar u, mijn dochter, gezocht? O, hadde ik u nimmer gevonden,
- 655 Lichter dan ware mijn rouw! Gij zwijgt, gij kunt op mijn woorden
 Antwoord niet geven, slechts slaakt in het diepst van uw boezem gij
 [zuchten,
 't Eenige wat gij nog kunt is op mijn woorden te loeien?
 Dwaas, die ik was, toen ik dacht een huwelijk u te bereiden,
 Hoopte op een schoonzoon vooreerst, op lieve kleinkind'ren later!
- 660 Een uit de kudde helaas! zal uw man, uit de kudde uw zoon zijn.
 't Staat zelfs niet in mijn macht die smart door den dood te beëinden,
 't Rouwt mij thans dat mij als God de deuren des doods zijn gesloten,
 Dat tot in eeuwigheid toe mijn schande en mijn rouw moeten duren!”
 Argus, met oogen bezaaid, den treurenden vader terugdringt
- 665 En, aan den vader ontruk, de dochter naar andere weiden
 Overbrengt; ver daarvandaan de hooge kruin van een heuvel
 Inneemt, en zittend, vandaar naar alle zijden hij uitziet.
 Maar de Beheerscher der Goën zulk lijden der zuster Phoroneus¹⁾
 Langer niet dult. En den zoon, dien de glinst'rende dochter van Atlas
- 670 Baarde²⁾, hij wenkt en beveelt hem Argus om 't leven te brengen.
 Snel deze bindt aan den hiel de vleugels en neemt in de sterke
 Rechterhand mede de twijg, die slaap wekt; en dekt zich de lokken.
 Als dit geschied is, daalt Jupiter's zoon uit den burcht van zijn vader
 Neder naar de aarde omlaag. Daar legt hij, gelijk met de vleugels,
- 675 Zich ook het hoofddeksel af; de twijg alleen bleef hij behouden.
 Hier als de herder hij doet, die in eenzame streek al zijn geiten
 Weggevoerd ziet, als hij komt, en blaast op de land'lijke rietfluit.
 't Nieuwe geluid trekt van den wachter van Juno de aandacht:
 „Wie gij ook zijt”. Argus zegt, „zet naast mij u neer op de rots hier,
- 680 Want op geen enkele plaats zult gij weliger gras voor uw kudde
 Vinden; de schaduw daarbij, als gij ziet, is den herder verkwikk'lijk”.
 Atlas' telg zet zich neer, en lang met zijn drukke gesprekken
 Rekt hij den spoedenden dag en tracht de waakzame oogen
 Door het bespelen der fluit, uit stengels gevoegd, te verschalken.

1) Zoon van Inachus.

2) Mercurius (Hermes), zoon der Pleïade Maja, dochter van Atlas.

- 685 Argus nochtans spant zich in, den zaligen sluimer te ontwijken,
 En, alhoewel voor den slaap een deel zijner oogen zich sluiten,
 Waakt hij met de andere nog; en vraagt — want kort eerst geleden
 Had men de rietfluit ontdekt — hoe toch wel die uitvinding plaats vond?

SYRINX.

- Hierop hem antwoordt de God: „In het koude Arcadische bergland
 690 Was onder de allerschoonste Nonacrische ¹⁾ Hamadryaden
 Ééne Najade 't beroemdst: de nimfen noemden haar Syrinx.
 Niet alleen spotte zij met de haar vervolgende Satyrs,
 En welke Goôn in de schaduw des wouds of de vruchtbare velden
 Toeven; maar door haren maagd'lijken staat zoowel als haar leefwijs
 695 Eer zij bewees der Godin van Ortygia ²⁾. Ook in haar kleeding
 Deed aan Diana zij denken. Latona's telg zij kon schijnen,
 Als niet haar boog slechts van hoorn, als niet die van Phoebe van goud was,
 Zoo zelfs bedroog zij. Toen van den Lycaeïschen berg zij terugkwam,
 Pan, wien het steek'lige groen van den pijnboom den schedel omkranste,
 700 Naderen zag haar en sprak”.... Hem overbleef nog te verhalen
 Wat Pan zeide, en hoe de nimfe, zijn beden versmadend,
 Vluchtte door 't woud, tot den lief'lijken stroom van den zandigen Ladon
 Zij had bereikt; hoe zij voorts, toen de golven haar 't voortgaan beletten,
 Smeekte de nimfen der bron een anderen vorm haar te geven;
 705 Hoe, toen Pan alreeds dacht dat hij Syrinx in de armen kon sluiten,
 Hij slechts moerasriet in plaats van het lichaam der nimf mocht omvatten;
 Hoe, toen hij zuchtte, zijn adem, in 't riet en de stengels bewegend,
 Zachte geluiden, als waren het klagende tonen, deed hooren.
 Hoe toen de God, door de vondst en de zoetheid der klanken betooverd,
 710 Sprak: „Dit dan blijve 't bewijs dat gij met mij u verzoend hebt!”
 Hoe toen het speeltuig, uit stengels verschillend in lengte vervaardigd,
 Samengevoegd met was, den naam van de maagd had behouden.

DOOD VAN ARGUS.

- Toen hij verhalen dit zou, de Cylleniër ³⁾ zag hoe zijn oogen
 Alle gesloten hij had, door diepen sluimer bevangen.
 715 Zonder verwijl onderbreekt hij 't verhaal en verzwaart nog dien sluimer
 Door de betooverde twijg langs de lodd'rige oogen te strijken.
 't Zwaard, als een sikkels gekromd, dan aanstonds het knikkende hoofd
 [treft,
 Waar 't aan den hals is gehecht, dat het bloedende rolt van de helling,
 En het met vlekken van bloed de steilte der rots verontreinigt.
 720 Argus, daar ligt gij! Het licht, dat tot zoo vele oogen u diende,
 Is thans gebluscht; één nacht heeft honderd oogen bevangen!
 Die neemt Saturnia weg en een plaats in de veed'ren haars vogels ⁴⁾

¹⁾ Arcadische. ²⁾ Ortygia = Delos; de Godin is dus Diana (Phoebe).

³⁾ Mercurius, zie noot bij vers 217. ⁴⁾ de pauw.

Geeft, en den staart hem versiert met die fonk'lende edelgesteenten.

ZWERFTOCHT EN VERLOSSING VAN IO.

- Aanstonds ontbrandt zij in toorn; haar wraak zij geen oogenblik uitstelt
- 725 En zij de vrees'lijke Erinys ¹⁾ voor oog en gemoed doet der bijzit
 Rizen uit Argolis, die met blinde prikkels haar 't harte
 Treft, en haar angstig door heel den kring der wereld doet vluchten.
 Gij eerst, o Nijlstrom, aanschouwdet het eind van haar duldeloos lijden!
 Nauw heeft den stroom zij bereikt, of aan den rivieroever valt zij
- 730 Neer op de knieën; den nek gebogen terug, zij de oogen
 Slaat naar den Hemel omhoog — het eenigst' waartoe zij in staat was! —
 En onder zuchten en tranen en somberklinkend geloei haar
 Jupiter smeecken men ziet en bidden om 't eind van haar lijden.
 Hij met de armen den hals van zijn gemalinne omvattend,
- 735 Thans vraagt te staken die straf. „En”, zegt hij: „wees voor de toekomst
 Niet meer bezorgd, want nooit meer zal deze u tot verdenking
 Aanleiding geven!” En van dien eed maakt den Styx hij getuige.
 Nu de Godin is verzoend, krijgt Io haar oude gedaante,
 Wordt weer wat vroeger zij was: de haren verlaten haar leden,
- 740 Langzaam verdwijnen de horens, de kring harer oogen wordt nauwer,
 Ook het gelaat trekt zich saâm; terug keeren schouders en armen
 En zij de hoeven verliest, in vijven tot nagels gespleten.
 Niets aan haar is van de koe, behalve de blankheid, meer over.
 Recht richt de nimfe zich op, om 't gebruik van twee voeten gelukkig.
- 745 Niet nog te spreken zij waagt; bevreesd als een koe weer te loeien,
 Tracht zij nog onsamenvangende woorden voorzichtig te uiten,
 Zij, die thans als Godin door scharen van priesters vereerd wordt!

STRIJD TUSSCHEN EPAPHUS EN PHAËTHON.

- Epaphus haar, naar men meent, uit Jupiter's machtig geslachte
 Eind'lijk geboren is; in de steden zijn hem en zijn moeder
- 750 Tempels gewijd ²⁾. Hem gelijk, in jaren zoowel als in aanleg,
 Was Phaëthon, de telg van de Zon. Als eens in zijn grootspraak
 Fier op zijn vader, op Phoebus, den voorrang hem deze betwistte,
 Inachus' spruit dit verdroot. „Geloofst gij, o dwaas, dan uw moeder?”
 Sprak hij, „en zijt gij zoo trotsch op het beeld eens denkbeeldigen vaders?”
- 755 Phaëthon bloosde en schaamte onderdrukte zijn toorn. Aan zijn moeder
 Deelde hij, aan Clymene, het smaadwoord van Epaphus mede.
 „Wat u nog dieper zal grieven, o moeder”, sprak hij, „ik vrijwillig
 Zweeg, hoe verwoed ik ook was; ik schaamde mij dat men die schandtaai
 Uitspreken kon tegen ons en ik haar niet wist te weerleggen.
- 760 O, zoo ik werkelijk uit een godd'lijken stam ben gesproten,

¹⁾ Wraakgodin, zie noot bij vers 241.

²⁾ Io werd met de Egyptische Isis vereenzelvigd.

- Geef van die afkomst 't bewijs en toon mij den band met den Hemel." *wijs hoe aan de hemel*
 Zoo sprak hij, en met de armen den hals zijner moeder omvattend,
 Smeekt hij bij Merops' ¹⁾ bestaan en het zijne, den echt zijner zusters,
 Hem aan te wijzen dien hij naar waarheid zijn vader mag noemen.
 765 't Zij Clymene door Phaëthon's bede of door toorn werd bewogen *in dwijfel*
 Dat men van misdaad haar durfde betichten — ten hemel de armen
 Heffende, antwoordde zij, naar de stralen des Zonnegods ziende:
 „Bij dezen glans, o mijn zoon, bij deze flikk'rende stralen
 En bij den God die ons hoort en ons ziet, bezweer ik u dat gij
 770 Werk'lijk de zoon zijt der Zon, die gij ziet, van den Heerscher der wereld!
 Moge hij, als ik de waarheid niet spreek, voor mijn oog zich verduist'ren,
 Moge dit licht zijn het laatste dat ooit mijn oogen aanschouwen!
 Niet langen tijd gij behoeft om de woonplaats uws vaders te vinden:
 Daar, waar hij oprijst, daar is de grens van zijn huis en het onze.
 775 Zoo u de geest ^{geest} daartoe drijft, maak u op dan, en vraag het hemzelven!"
 Aanstonds ^{enig} vertrekt Phaëthon, verheugd om het woord dat hij van zijn
 Moeder vernam: in zijn geest reeds waant hij den hemel te naad'ren.
 Door 't Aethiopische moederland dan en het land waar de zonne
 De Indiërs blakert, betreedt hij weldra het vaderlijk Oosten.

¹⁾ Koning van Aethiopië, echtgenoot van Clymene. *enig*

TWEEDE BOEK.

DE LOTGEVALLEN VAN PHAËTHON.

- 't Hooge paleis van de Zon, door rijzige zuilen gedragen,
Flonkert van schitterend goud en vlammen-nabootsend goudbrons.
Glinsterend wit ivoor bedekte den rand van de gevels,
Stralen van zilveren licht verspreidden de dubbele poorten.
- 5 Echter de kunst overtrof nog de stof. Want Mulciber's¹⁾ beitel
Beeldde de zeeën daar af, die het midden der aarde omringen,
De aardschijf zelve en den daarboven zich welvenden Hemel.
Zeeblauwe goden zich toonen in 't nat: de luid blazende Triton,
Proteus, van dubbel geslacht, en Aegaeon, met de armen
- 10 Steunende op den geweldigen rug van een zwemmende walvisch;
Doris²⁾ met hare dochters, van wie men een deel kan zien zwemmen,
Deels, op een rotsklip gezeten, de zeegroene lokken ziet drogen;
Sommigen rijden op visschen. Niet aller gelaat is hetzelfde,
Maar toch gelijkende elkaâr, zooals onder zusters gepast is.
- 15 De aarde toont menschen en steden en wouden en wilde gedierten
Nevens rivieren en nimfen en andere land'lijke goden.
Boven dit alles geplaatst is het flonkerend beeld van den Hemel,
Links zes gesternten en zes ter rechterzijde der poortdeur.
- Toen nu hier Clymene's zoon, langs stijgende wegen gekomen,
- 20 Naderde, en het paleis van dien hij zijn vader dacht, intrad,
Richtte onmiddellijk hij naar het vaderlijk aanschijn zijn schreden,
Bleef dan van verre echter staan, daar niet dichter te naad'ren zijn oogen
Toelieten. Phoebus, gehuld in purpergewaad, is gezeten
Hoog op zijn vorst'lijken troon, die fonkelt van klare smaragden.
- 25 Rechts hem en links zijn geschaard de Dagen, de Maanden en Jaren,
De Eeuwen en met gelijke tusschenruimten de Uren.
Daar stond de jeugdige Lente, omslingerd met kransen van bloemen,
Stond ook de Zomer, ontbloot, festoenen dragend van halmen,
Daar ook de Herfst stond, bevlekt met het uitgeperst sap van de druiven,
- 30 En met zijn grijze, verwilderde haren de ijzige Winter.
Weldra, in 't midden der zaal, de Zon met de alziende oogen
Opmerkt den jongeling, die van zoovele wond'ren verstomd staat.
„Wat is het doel van uw komst?“ vraagt hij, „en wat zoekt ge in mijn
[hallen,
- Phaëthon, telg van mijn stam, dien ik gaarne als mijn zoon wil erkennen?“
- 35 „O vader Phoebus, wiens stralen de ontzag'lijke wereld verlichten,

¹⁾ Vulcanus, God van het vuur en de smeedkunst.

²⁾ Echtgenoote van Nereus.

- Is 't mij vergund", luidt zijn woord, „den naam u van Vader te geven, Heeft Clymene niet gepoogd haar schuld door een leugen te dekken, Geef dan een waarborg mij, vader, opdat als uw werk'lijke zoon ik Overal worde erkend, en neem mij dien twijfel uit 't harte!"
- 40 Zoo sprak hij. En de Vader den stralenkrans aflegt, die heel het Hoofd hem doet schitt'ren van gloed, en heet hem nader te treden. En, hem omarmend, hij spreekt: „Niet dat ik als zoon u verloochen Hebt gij verdiend: Clymene heeft de waarheid gezegd van uw afkomst. Vraag ten bewijze daarvan wat gij wilt tot geschenk. Ik beloof u,
- 45 — Staat het aan mij — 't u te geven. Van deze belofte getuige Zij mij de Stroom¹⁾ waarbij zweren de Goôn, dien mijn oogen nooit zagen."
- Nauwelijks zweeg hij, of gene verzocht om den Wagen zijns vaders, En het bestuur, voor één dag, van zijn rossen, gevleugeld van voeten. Reeds aan den vader berouwde zijn eed, en zich driemaal en viermaal
- 50 't Schitterend voorhoofd hij sloeg. „Lichtzinnig," sprak hij, „mijn belofte Werd door uw vraag! Was ik vrij, het geschenk, u beloofd, niet te geven, Dan, ik beken het, mijn zoon, dit eenige zou ik u weig'ren! Wel 't u ontraden mag ik: gevaarlijk is 't wat gij verlangdet, Groot is die gunst, Phaëthon, en noch op de mate uwer krachten
- 55 Is die berekend, noch op uw nog zoo jeugdige jaren. Sterfelijk toch is uw lot: niet sterfelijk wat gij gevraagd hebt. Wilt gij, onwetende! dan bereiken hetgeen zelfs den hoogsten Goden ontzegd bleef? Laat vrij een ieder zichzelve waardeeren: Buiten mij niemand vermag in dezen vuur-brengenden wagen
- 60 Staande te blijven; zelfs niet de Heerscher des grooten Olympus, Die met de vrees'lijke hand den dood'lijken bliksemstraal slingert, Houdt dezen wagen in stuur. En wie is er dan Jupiter grooter?
- Steil in 't begin is de weg, waar des morgens, hoe versch ook, de rossen Moeizaam zich werken omhoog, maar het hoogst in het midden des Hemels,
- 65 Daar zelfs mij soms bevangt de vrees over landen en zeeën Neder te zien, en het hart mij siddert van angst en van vreeze. 't Laatste gedeelt' vordert vastheid van stuur, daar steil het omlaag leidt. Daar zelfs Tethys²⁾ zich vaak bezorgd maakt, dat ik voorover Word uit den wagen geslingerd en diep in haar golven terechtkom!
- 70 Voeg daar nog bij, dat de Hemel gestadig in wenteling ronddraait, Meesleept de sterren omhoog en in vliegende snelheid doet went'len; Dan ik mij schrap zet: die aloverwinnende snelheid kan mij niet Deren, ik tegen de vaart des draaienden hemelbols inrijd. Stel, dat den wagen ik geef. Wat dan? Kunt gij 't draaien der aard-as
- 75 Tegenstand bieden, dat u de snelheid der went'ling niet meevoert? Waant gij wellicht, dat zich daar der Goden wouden en steden

¹⁾ De Styx.

²⁾ Echtgerfoote en zuster van Oceanus, de rivier die als de Ouden meenden de aardschijf omspoelde.

Zouden bevinden, en daar, met schatten gevuld, hunne tempels?
 Neen! langs gevaren u voortleidt de weg en langs vrees'lijke monsters.
 Wilt gij den juisten weg blijven volgen en nimmer verdwalen,
 80 Dwars door de horens gij van den dreigenden Stier moet u richten
 Langs den Haemonischen Boog¹⁾ en den muil van den vrees'lijken Leenw
 [gaan;

En langs de armen, die wild, in lange bochten zich wringen,
 Des Schorpioens, en den Kreeft, op andere wijze die kronk'lend.
 Noch ook de Viervoeters zelf, door den vuurgloed tot woede geprikkeld,

85 Welken zij dragen in 't hart en uit mond en uit neusgaten blazen,
 Zijn te beteug'len zoo licht! Nauw dulden zij mij, als de wilde
 Geest in hen blaakt en zij met den nek wederstreven de teugels.
 Gij, o mijn zoon! opdat niet mijn geschenken noodlottig u worden,
 Neem u in acht, en herroep uw bede, zoolang het nog tijd is!

90 Van uw geboorte, dat ge uit mijn eigen bloed zijt gesproten,
 Vraagt gij een duid'lijk bewijs? Het duid'lijkst bewijs is mijn vreeze!
 En uit mijn vaderangst blijkt mijn vaderschap. Zie mijn gelaat slechts,
 Och, of 't u mogelijk was met den blik van uw oog in mijn harte
 Binnen te dringen en daar mijn vaderzorgen te aanschouwen!

95 Zie om u heen: wat de schepping aan rijkdommen moge bezitten,
 Neem uit het vele en schoone dat hemel en aarde en zeeën
 Inhouden, wat gij verkiest: geen weigering hebt gij te vreezen!
 Dit alleen zij u ontzegd, wat in werk'lijkheid eerder een straf is
 Dan een geschenk. Gij vraagt een straf, Phaëthon, geen geschenk mij!

100 Waarom, o dwaze, omhelst gij smeekende mij met de armen?
 Geven zal ik u — want bij den poel van den Styx is 't bezworen! —
 Wat het ook is, dat gij vraagt. Maar doe een verstandiger keuze."

Zoo had hem Phoebus vermaand. Maar hij aan die woorden biedt weer-
 [stand

En op zijn voorstel dringt aan; naar den wagen hij brandt van begeerte.
 105 Zoolang het kon, heeft de vader gedraald; maar thans naar den hoogen
 Wagen, Vulcanus' geschenk, hij eind'lijk den jongeling heenvoert.

De assen waren van goud, van goud ook de dissel; van buiten
 Goud was de velg van het wiel, de rij van de spaken van zilver.
 Op het gareel weerkaatsten topazen, in orde gerangschikt,

110 't Stralende licht van de zon, met andere edelgesteenten.
 Als de overmoedige knaap dezen arbeid beziet en bewondert,
 Zie, daar opent van 't blozende Oosten de waakzame Aurora
 Reeds de gepurperde poort en 't rozengeurende voorhoi.

Dan reeds ontvlieden de sterren, wier legerschaar Lucifer voortdrijft,
 115 Daarop heeft hij ook het laatst zijn plaats aan den Hemel verlaten.
 Toen nu de Titan zag, dat hij de aarde weer opzocht, de wereld
 Bloosde, en de sikkel der maan aan haar uiteinden scheen te versmelten,

¹⁾ Sterrenbeeld van den Boogschutter (Centaur).

- 't Inspannen hij van de rossen beval den snelvoetigen Horen.¹⁾
 Haastig voldoen de godinnen 't bevel. Onder 't snuiven van vlammen,
 120 Vol van 't ambrosische maal, men de viervoeters haalt uit de hooge
 Stallen, en voorbrengt en spant ze dan in met de rink'lende tuigen.
 Daarop de vader bestreek het gelaat van zijn zoon met gewijde
 Middelen, dat 't was in staat om het vluchtige vuur te verdragen,
 En op de lokken hem plaatste den stralenkrans. Onheil voorspellend,
 125 Rijzen uit angstigen boezem hem diepe zuchten. Dan spreekt hij:
 „Kunt naar één enkelen raad uws' vaders tenminste gij luist'ren,
 Spaar dan de zweep, o mijn zoon, en vertrouw u geheel op de teugels.
 Snel zijn de rossen vanzelf: de kunst is 't hun drift te bedwingen.
 Kies niet den weg, die u recht langs alle vijf gordels des hemels
 130 Voert: er een pad is, dat schuin met breede bocht daar doorheen snijdt,
 Dat, met het einde voldaan van drie van die gordels, ontwijkt de
 Pool in het Zuiden, zoowel als den Beer, aan het Noorden gebonden.
 Dat zij uw weg! Gij kunt licht de sporen der wielen herkennen.
 En, dat noch Hemel noch aarde ondraag'lijk een hitte zou lijden.
 135 Stuur niet den wagen te laag, maar ook niet langs 't hoogste des hemels,
 Rijdt gij te hoog, dan gij zult de hallen der Goden verschroeien,
 Rijdt gij te laag, dan de aarde. In 't midden gaat gij het veiligst.
 Laat niet teveel ook naar rechts, naar de kronk'lende Slang, u de wagen
 Voeren, noch ook teveel links, waardoor gij het Altaar zoudt raken:
 140 Houd tusschen beide u in. Voor het verdere zorge Fortuna!
 Zij sta u bij en rade u beter dan gij het uzelf deedt.
 Nu, daar ik spreek, is de vochtige Nacht reeds de Zuilen genaderd,
 Die aan de kusten gesteld zijn van Hesperus. Langer te toeven
 Is mij ontzegd. Nu de duisternis heenvlood, de Dageraad schittert.
 145 Neem dan de teugels ter hand of, zijt gij voor rede nog vatbaar,
 Maak dan, mijn zoon, van mijn raad gebruik en niet van mijn wagen,
 Nu gij nog kunt: zelfs nu nog op vasten bodem blijf toeven.
 Hebt gij, onhand'ge, nog niet den noodlottigen wagen bestegen,
 Dan kunt ge in veiligheid zien, hoe ik aan de Aarde het licht breng".
 150 Hij met het jeugdige lichaam reeds staat in den luchtigen wagen;
 Hoog overeind, vat verheugd de teugels hij, die men hem aanreikt
 En den onwilligen vader vandaar nog zijn dankbaarheid uitspreekt.
 Echter de rossen der Zon, Pyroïs, Eöus en Aethon,
 Met hen de snelle Phlegon, het vierde, vervullen de ruimte
 155 Met hun vuurschietend gebriesch en slaan met de hoeven den dwarsbalk.
 Tethys dezen daarop, onbekend met het lot van haar' kleinzoon,²⁾
 Wegschoof; en hun naar 't ontzag'lijk heelal was de toegang geopend.
 IJlings zij snelden vooruit; door de lucht zich hun hoeven bewogen,

¹⁾ Horae, dochters van Jupiter en Themis, godinnen van Uren en Jaargetijden, dienaressen van den Zonnegod.

²⁾ Clymene was de dochter van Tethys.

- Kliefden den weerstand der nevels; en dan, op hun wieken geheven,
160 Halen den Eurus zij in, met hen in het Oosten geboren.
Licht echter scheen hun de vracht, en niet zooals zij die kenden,
En het span paarden der Zon vermist de gebruik'lijke zwaarte.
En, zooals schomm'len in zee de te weinig geballaste schepen,
Die hun gebrek aan gewicht onvast door de golven doet dragen,
165 Zoo, zonder 't daag'lijksch gewicht, doet telkens de wagen een luchtsprong,
Schokkende vliegt naar omhoog, of ledig geweest ware 't voertuig.
Als nu het vierspan dit voelt, in ren slaan zij over; verlaten
Zij hunnen daag'lijkschen weg en kiezen een andere richting.
Phaëthon schrikt; hij weet niet waarheen hij moet sturen, of hoe de
170 Weg loopt, of — wist hij 't — hoe hij de paarden dien weg kan doen inslaan.
Toen in die stralen voor 't eerst ontdooiden de ijskoude Beren.
Vruchteloos trachten zij zich in het nat, hun verboden, te domp'len.¹⁾
En ook de Slang, die het dichtst haar plaats bij de ijzige pool had,
— Vroeger van koude verstijfd en daardoor voor niemand te vreezen —
175 Voelt zich verwarmd en ontleent vernieuwde woede aan die warmte.
Gij ook, o Drijver der Ossen²⁾ zijt, zegt men, gevluht van ontzetting,
Traag schoon gij waart en hoezeer ook door uwen Wagen belemmerd!
Toen Phaëthon, de rampzalige knaap, uit het hoogste des Hemels
Daar in het diepste der diepten de Aarde aan zijn voeten zag liggen,
180 Toen hij verbleekte; toen trilden van plots'lingen angst hem de knieën.
En ondanks zooveel licht zonk duisternis hem op de oogen.
En reeds verlangt hij dat nooit hij de rossen zijns vaders beroerd had,
Nooit naar zijn afkomst gevraagd, dat nooit dat verlangen voldaan was.
Merops tot vader hij had! Maar gedreven hij wordt als door stormwind
185 Voort wordt geslingerd de kiel, als de stuurman 't ontredderde roer reeds
Los heeft gelaten, voor 't schip van gebed tot de Goden slechts heil wacht.
Wat zal hij doen? Reeds heeft hij een groot gedeelte des hemels
Achter zich: vóór zich nog meer. Van beide zijn geest schat den afstand.
Nu naar het Westen hij ziet, dat nimmer het noodlot zal toestaan
190 Dat hij bereikt, en dan weer ziet achter zich hij naar het Oosten.
Gansch overbluft, weet hij niet wat te doen: noch de teugels hij viert, noch
Inhouden kan; evenmin ook kent hij de namen der paarden.
Wond're gedaanten, verspreid in verschillende deelen des Hemels,
Hij vol ontzetting aanschouwt en gestalten van reuzige monsters.
195 Daar is de plaats waar de Schorpioen tot een dubbelen boog de
Armen zich buigt, en met staart zoowel als met scharen aan weerskant
Steekt in de ruimte zijn leden vooruit van een tweetal gesternten.
Als hem de jongeling ziet, hoe hij, donkere gifdruppels zweetend,
Hem met den angel bedreigt, die gekromd is, en poogt hem te wonden,
200 Laat hij, verbijsterd en rillend van schrik, zich de teugels ontvallen.
Toen nu de paarden de teugels zich los op den rug voelden liggen,

¹⁾ Zie hieronder vers 530. ²⁾ Boötes, sterrenbeeld bij den grooten Beer.

- Weken zij af van den weg, en daar niemand 't belet, van een vreemde
 Streek zij doorklieven het ruim. Waarheen hun drift hen maar heenvoert,
 Rennen zij voort zonder stuur; en storten zich op de gesternten,
 205 Vast aan den Hemel geplaatst; door het ledige sleuren den wagen.
 Nu eens zij stijgen omhoog, dan weder langs helling en steilte
 Recht naar de diepte zij gaan en dichter weer naderen de aarde.
 Luna verwondert zich dat beneden de hare haars Broeders
 Rossen zij voortrennen ziet en dampen de schroeiende wolken.
 210 Vlam vat de aarde, waar zich haar hoogste toppen verheffen;
 Vallende in barsten en scheuren, versmacht door 't verdrogen der sappen.
 Struiken verkolen en met hun bladeren branden de boomen.
 De akker, die uitgedroogd is, geeft brandstof tot eigen vernieling.
 Dit is nog 't minst: heele steden met muren en al gaan te gronde
 215 En met de massa des volks de vurige gloed heele stammen
 Legt in de asch. Met de bergen in vlammen de wouden ook opgaan,
 De Athos ontbrandt, de Cilicische Taurus, de Tmolus en de Oeta,
 En de toen droge, eertijds om haar bronwater roemrijke Ida.
 Helicon, 't Muzenverblijf en, eerst later van Orpheus, de Haemos,
 220 En tot onmeet'lijken gloed van weerskanten blakert de Aetna,
 En de tweepunt'ge Parnassus, en de Othrys en Cynthus en Eryx,
 Eind'lijk voor 't eerst vrij van sneeuw, Rhodope, en met haar de Mimas,
 Dindymus en Mycale en, tot offers bestemd, de Cithaeron.
 Scythië haar koude niet baat: de Caucasus zelfs wordt geblakerd,
 225 En met de Ossa de Pindus en, hooger dan beide, de Olympus;
 De Alpen ook, reikend ten Hemel; in wolken gehuld, de Apennijnen.
 Toen waarlijk Phaëthon zag van iederen kant hoe de Hemel
 Laaiende was in dien gloed: niet kon hij die hitte verdragen.
 Zengende winden, als uit het diepst van een oven geblazen,
 230 Treffen 't gelaat hem: hij voelt den wagen onder zich schroeien.
 Evenmin dulden hij kan de asch en de stuivende vonken
 En den verstikkenden rook, van iederen kant hem omkronk'lend.
 Waarheen hij gaat, waar hij is, in het tastbare duister verloren
 Weet hij niet; waar het hun lust, de snelheid der paarden hem meesleept.
 235 Toen, naar men zegt, door het bloed, dat naar de uiterste deelen hun
 [stroomde,
 Heeft 't Aethiopische volk zijn zwarte gelaatskleur gekregen.
 Toen werd ook Libye, waar alle vocht door de hitte verdampt was,
 Tot een woestijn. En de nimfen beweenen haar bronnen en meren,
 Treuren met loshangend haar. Boeotië zoekt naar haar Dirce,
 240 Argos naar Amydone, Corinthe de bron van Pirene.
 Stroomen zelfs, die door het lot ver verwijderde oevers ontvingen,
 Blijven niet veilig: in 't midden der golven damp't de Tanaïs,
 De oude Penëus en die door Mysië stroomt, de Caïcus.
 De Ismenos, snel van stroom, en Phegea's vloed, de Erymanthus,

- 245 Hij ook, die nogmaals zou branden¹⁾: de Xanthus; de blonde Lycormas
 En de Maeander, die spelend zich kronkelt langs bochtige oevers;
 Lydië's stroom, de Melas, en Sparta's rivier, de Eurotas.
 Babylon's Euphraat vat vuur en met hem brandt de Orontes,
 En de Thermodon, vol vaart, en Ganges en Phasis en Donau.
- 250 Ook de Alpheüs verdampt; 's Spercheios' oevers verschroeien,
 't Goud, dat de stroom van den Tagus vervoert, in de vlammen wordt
 [vloeibaar,
 En de riviervogels, die het Maeonische land van hun zangen
 Deden weergalmen, verbranden in 't midden tians des Caystros.
 En zelfs de Nijl vlucht verschrikt naar de uiterste grenzen der aarde
- 255 En daar zijn bronnen verbergt, die nooit zijn gevonden. Zijn zeven
 Ledige monden bestuift het zand: zeven dorre valleien!
 Thracië's Hebrus door 't zelfde lot en de Strymon verdrogen,
 Met hen ook Hesperus' stroomen: de Rijn en de Po en de Rhône,
 En die bestemd was om eens over de aarde te heerschen, de Tiber.
- 260 Alom vaneen splijt de grond en tot in den Tartarus, door de
 Spleten gedrongen, het licht het Vorstenpaar schrik brengt des Hades.²⁾
 Ook zich de zee trekt tesaâm: een dorre en zandige vlakte
 Wordt, wat eens zee was. De bergen, voorheen in de diepte verborgen,
 Rijzen omhoog en vermeerd'ren 't getal der verstrooide Cycladen.
- 265 't Diepste der zee zoekt de visch. Niet langer meer boven de golven
 Wagen als vroeger de speelsche dolfinen hun luchtige sprongen.
 Lijken van zeehonden drijven aan de oppervlakte des waters
 Omgekeerd op den rug. Zelfs zegt men dat Nereus en Doris
 Met hunne dochters zich in het lauw der spelonken verscho!en.
- 270 Driemalen waagde Neptunus het barsche gelaat en de schouders
 Boven de golven: driemaal was hem 't vuur van den Hemel te machtig.
 Maar de alvoedende Aarde, als geheel zij van zee is omgeven,
 Tusschen het water der zee en de bronnen die alom zich hadden
 Samengetrokken en diep in het moederlijk lichaam verborgen,
- 275 Hief het beknelde gelaat, tot den hals toe verdroogd, uit de golven,
 En zij de hand hield voor 't oog, terwijl zij met hevige schokken
 Alles deed dreunen, toen zij een weinig zich zinken liet, tot zij
 Lager dan vroeger lag. Toen de eerwaardige stem sprak de woorden:
 „Is dit uw wil? En heb ik dit verdiend, wat dan toeft nog uw bliksem,
- 280 Hoogste der Goden? Laat — ben ik gedoemd om den vuurdood te
 [sterven —
 Sterven mij dan door uw vuur! Uw hand zou die ramp mij verlichten.
 Nauwelijks ben ik in staat den mond voor deez' woorden te oop'nen,”
 — Damp sloeg haar in het gelaat! — „Zie, hoe mij de haren verschroeien,
 Hoe mij de vonken nu treffen den mond en dan weer mijn oogen!
- 285 Is dit de dank, mij betaald voor mijn vruchtbaarheid; dit de belooning

¹⁾ Nl. in den Trojaanschen oorlog. ²⁾ Pluto en Proserpina.

- Voor al mijn moeite? Heb ik, die de wonden verdroeg van de ploegschaar,
Die heb de spade geduld, wie 't gansche jaar men geen rust gunt,
Die van gebladerte 't vee, van 't weeldrigste voedsel en vruchten
't Mensch'lijk geslachte en u van wierook gestadig voorzien heb —
- 290 Heb ik den dood al verdiend, wat heeft dan het water misdreven,
Wat heeft uw Broeder misdaan? Waarom daalt het peil van de zeeën
Hem toebedeeld door het lot, en verder het wijkt van den Hemel?
Als noch uws broeders lot noch het mijne uw deernis kan wekken,
Dan aan uw' Hemel gedenk! Zie slechts om u heen: aan weerszijden
- 295 Slaat uit de polen de damp. En als in het vuur die verteren,
Stort ook uwe eigene halle ineen! Zie het zwoegen van Atlas:
Nauw op de schoud'ren hij kan de gloeiende wereld-as torsen.
Als dan de Zee en de Aarde vergaan en het rijk ook des Hemels,
Keert weer de vroegere Chaos terug. Ontruk aan die vuurzee
- 300 Wat ons nog rest, en verhoed dat ook het hoogste tenietgaat!"
Zoo had de Aarde geklaagd: den damp echter langer te dulden
Was haar niet mogelijk, noch het verdere spreken. Terug zij
't Hoofd trok, zichzelf begaf in holen, het schimmenrijk nader.
Maar de Almachtige, als hij bij de Goden getuigd heeft — bij hem ook
- 305 Die had den wagen geleend — dat, zoo hij niet hielp, tot een vrees'lijk
Einde 't heelal was gedoemd, den hoogsten top van zijn burcht zoekt,
Waar hij de wolken vergaart om de breedte der aarde te dekken,
Rollen den donder hij doet, den trillenden bliksemstraal slingert.
Thans echter wolken hij niet, om de aarde daarmede te dekken,
- 310 Evenmin regens bezat om die uit den Hemel te storten.
't Donderde. Jupiter van de rechterzijde zijn bliksem
Werpt op den menner des wagens, hem wagen en leven ontnemend.
En met zijn vreeselijk vuur beteugelt hij tevens de vlammen.
Hevig verschrikken de rossen, en achterwaarts steig'rend, de nekken
- 315 Wringen zij vrij van het juk en los van de brekende teugels.
Hier ligt het tuig en daarginds, uiteen van den dissel gerukt, de
Wagenas; verderop weer der wielen versplinterde spaken.
Wijd ligt verspreid wat er van den wagen is overgebleven.
Phaëthon echter, het gouden haar gezengd door de vlammen,
- 320 Tuimelt voorover, en in een lange streep door de ruimte
Schiet hij, gelijkend de ster, die somtijds bij helderen hemel
Wel niet in werk'lijkheid valt, maar toch een vallende ster schijnt.
Ver van zijn vaderland, in een andere luchtstreek, de groote
Eridanus¹⁾ hem ontvangt, de verkoolde gelaatstrekken afwascht,
- 325 't Van den driepuntigen bliksem nog dampende lichaam nog bestelden
Hesperus' nimfen ter aarde en schreven dit op den grafsteen:
„Phaëthon rust hier, die 't waagde den wagen zijns vaders te mennen;
Wel hij ten val kwam, maar is in vermetel een waagstuk bezwiken.”

¹⁾ Mystieke rivier; vermoedelijk de Po.

- Maar de wanhopige vader, door vrees'lijke wróëging gepijnigd,
 330 Hield het gelaat zich verhuuld en — wil men 't gelooven! — dan éénmaal
 Ging er een dag zonder zonlicht voorbij. Maar de gloed van de vlammen
 Gaf toen weer licht: tot iets goeds alzoó was de wereldbrand dienstig.
 Doch Clymene, als zij heeft gezegd wat bij zulk een onheil
 Zeggen zij kon, onderzoekt, van rouw welhaast buiten zichzelfe
 335 En zich verscheurend de borst, de gansche wereld; steeds uitziend
 Eerst naar het levenloos lichaam haars zoons en dan naar 't gebeente,
 Vindt zij 't gebeente op het laatst, in vreemden bodem begraven.
 Neder zich werpt zij op 't graf, en den naam dien ze in 't marmer gegriffeld
 Ziet, met haar tranen besproeit en houdt aan haar' boezem gekoesterd.

DE HELIADEN ¹⁾.

- 340 Helios' dochters niet min beweenen hem, plengen haar tranen,
 — Onnut offer den dood! — en slaan met de handen den boezem.
 Nachten en dagen zij klagen om Phaëthon, die toch die droeve
 Klachten niet hooren meer zal, en werpen zich neer op zijn grafsteen.
 Viermalen Luna reeds had tot een schijf weer haar sikkel gesloten,
 345 Toen nog de jonkvrouwen steeds — zoo werd haar de rouw tot
 [gewoonte! —
 Weenden bij 't graf, als opeens Phaëthus, de oudste der zusters,
 Klaagde, toen zij op den grond zich neer wilde werpen, dat haar de
 Voeten verstijfden. Toen haar ter hulp wilde snellen de schoone
 Lampetië, zij opeens door een wortel wordt tegengehouden.
 350 Als nu de derde zich met de hand wil de lokken verscheuren,
 Rukt zij zich bladeren uit. Eene er klaagt dat door boomschors haar voeten
 Worden bedekt; de and're dat lange takken uit de armen haar groeien.
 Als zij verbaasd hiervan staan, omvat haar de boomschors de heupen,
 En gaandeweg haar langs buik en langs boezem en schouders en handen
 355 Voortgroeit, tot niets haar meer rest dan de mond om haar moeder te
 [roepen.
 Wat kon die moeder nog doen? Dan alleen waar haar aandrift haar
 [voortdrijft,
 Hier heen te snellen en ginds, zoolang het nog kòn, haar te kussen!
 Dit niet voldoet haar: zij poogt uit die stronken haar dochters te trekken,
 En met de hand breekt zij af de teedere twijgen; maar daaruit
 360 Vloeien er bloedige druppels als uit een geopende wonde.
 „Spaar ons, ik bid u, o moeder!” smeekt ieder haar van de gewonden,
 Spaar ons! gelijk met de takken verscheurt gij uw dochters het lichaam!
 Moeder, vaarwel!”...maar de schors verstikte de laatste der woorden.
 Tranen nog vloeien daaruit: die druppels de Zon uit de jonge
 365 Twijgen tot barnsteen verstijft, dat een heldere beek met zich meevoert
 En aan de vrouwen van Latium brengt om als sieraad te dragen.

¹⁾ Phaëthus, Lampetië en Aglaë, dochters van den Zonnegod en Clymene; zusters van Phaëthon.

CYCNUS.

- Cycnus was, Sthenelus' zoon, getuige geweest van dit wonder,
 Die, schoon van moederskant reeds, o Phaëthon, aan u vermaagschapt,
 Meer nog in geest u geleek. Als zijn koninkrijk hij had verlaten,
 370 — Want hij 't Ligurische volk beheerscht had en machtige steden —
 Deed van zijn klacht hij weergalmen de grazige oevers en stroom des
 Eridanus, en het woud, dat door Phaëthon's zusters vergroot was,
 Als hij opeens voelt verzwakken zijn stem, en zijn haar onder blanke
 Veed'ren verdwijnt; uit de borst een lange hals hem naar voren
 375 Verre vooruitsteekt, een vlies verbindt de rooskleurige teenen.
 Veed'ren de armen vervangen, een stompe snavel de lippen.
 Cycnus die vogel wordt, die den Hemel en Jupiter wantrouwt,
 Steeds de onrechtvaardigheid van het werpen des bliksems gedachtig,
 Zoekt wijde poelen hij op en meren. Het vuur blijft hij haten,
 380 Altijd tot woonplaats hij kiest het den vlammen vijandige water.

PHAËTHON's VADER.

- Phaëthon's vader terwijl, in het duister gehuld, die zijn lichtgloed
 Heeft veronachtzaamd, zooals gewoon hij is als hij ter kim daalt,
 Hatend het licht en den dag, maar meer nog hatend zichzelf,
 Wijdt zich geheel aan zijn rouw, maar buiten dien rouw ook aan woede;
 385 En aan de schepping hij weigert zijn licht. „Vermoeiend genoeg toch,
 Was,” zegt hij, „sedert den aanvang der wereld mijn arbeid. 't Verdriet mij
 Eindeloos, steeds weer die taak, en ongewaardeerd, te volbrengen.
 Laat, wien het luste, voortaan den wagen die 't licht brengt besturen,
 Is er geen ander, erkennen de andere Goden hun onmacht,
 390 Laat hij 't dan zelf doen, althans, wanneer hij, mijn teugels hanteerend,
 Neder wil leggen den bliksem, die vaders berooft van hun kind'ren!
 Dan zal hij zien, als hijzelf de kracht der vuur stampende rossen
 Voelt, dat den dood niet verdiende die hen niet recht wist te sturen!”
 Zoo sprak de Zon. Hem de andere Goden omringen en smeecken
 395 Dringend, dat duisternis hij niet brengen zal over de schepping.
 Jupiter over het werpen des bliksems zich zelfs verontschuldigt,
 Aan zijn verzoeken, als Vorst, bedreigingen echter hij toevoegt.
 Phoebus zijn rossen, nog dol en trillend van angst, voor zich uit drijft,
 Geeselt hen met de zweep en treft hen met hevige slagen,
 400 Woedend, daar hij ook aan hen het omkomen wijt van zijn nazaat.

CALLISTO EN HAAR ZOON ARCAS.

- Maar de Beheerscher der Goën, de machtige muren des Hemels
 Rondgaande, zich overtuigt of er niets door 't geweld van de vlammen
 Is ondermijnd of vernield. Als blijkt dat alles nog gaaf is,
 Alles zijn sterkte behield, ziet hij om naar de aarde en der menschen
 405 Lijden: het meest hem daarbij dringt de zorg voor zijn eigen Arcadië.

- Eerst alle bronnen herstelt en rivieren hij, die nog niet waagden
 Af te doen vloeien haar nat; geeft gras aan de velden en blaad'ren
 Aan het geboomte en laat de geteisterde wouden weer groenen.
 Veel malen komende en gaande ontmoet een Nonacrische ¹⁾ maagd hij,
 410 En hem de liefde bevangt, die hem diep in 't gebeente doet gloeien.
 Geenszins verstond zij de wol tot lange strengen te spinnen,
 Noch op verschillende wijs het haar zich te kappen. Een gesp haar
 't Kleed, een wit lint haar alleen de fladd'rende lokken bijeenhield;
 Nu eens de luchtige speer ter hand zij nam, dan weer den boog greep:
 415 Phoebe's vriendinne was zij, en niemand aan Trivia ²⁾ liever,
 Ooit op den Maenalus ³⁾ kwam. Maar aanzien is nimmer bestendig.
 Hoog stond de zon en had reeds het midden des daags overschreden,
 Toen zij een woud binnentrad, door menschenhand nimmer geschonden,
 En van den schouder den pijlkoker nam en ontspande den taaien
 420 Boog. En daarna ze op den grond, die met gras was bewassen, zich
 [neervlijt
 En met het hoofd op den bont beschilderden pijlkoker uitrust.
 Toen zoo haar Jupiter zag, vermoeid en zonder beschermer,
 Sprak hij: „Van dit avontuur mijn gade zal zeker niets weten,
 Of, al bemerkte zij 't al, wat stoor ik mij aan haar verwijten!”
 425 Aanstonds vermoemt hij zich in de gestalte en tooi van Diana,
 „Jonkvrouwe!” spreekt hij haar aan, „die behoort tot mijn jachtstoet, in
 [welke
 Bergstreken hebt gij gejaagd?” Van de graszode richt zich de nimfe
 Op, met de woorden: „Ik groet u, Godinne! die — hoorde hij 't zelf ook —
 Grooter dan Jupiter zijt, in mijn oog!” En lachend hij 't aanhoort,
 430 Blijde dat zij hem verkiest zelfs boven hemzelven. Hij kust haar,
 Maar niet met matigheid: niet op de wijze als een maagd pleegt te kussen.
 Als zij verhalen hem wil in welk woud haar het jagen gebracht had,
 Dit zijn omhelzing belet. Maar niet zonder misdaad bekend hij
 Maken zich kan, want zooveel dit haar vrouw'lijke krachten vergunnen,
 435 — Hadt gij 't o Juno, gezien, dan zachter geweest ware uw oordeel! —
 Worstelt zij tegen, maar wien kan een maagd overwinnen, of wie der
 Goden het Jupiter kan? Zegevierende keert naar den Hemel
 Jupiter weder. Maar zij haat weide en woud als getuigen:
 Zoo haastig ijlt zij vandaar, dat zij bijna den koker met pijlen
 440 Mede te nemen vergeet en den boog, die daar hing aan een boomtak.
 Zie, daar Dictynna ⁴⁾ genaakt, van haar jachtstoet verzeld. Langs den
 [bergrug
 Schrijdt zij des Maenalus; fier op het wilde gediert', dat zij velde.
 Nauw'lijks haar ziende, zij wenkt; maar die zij gewenkt heeft, terugdeinst.
 Vreezende dat in Diana nog Jupiter mocht zijn verscholen.

¹⁾ Arcadische. ²⁾ Diana. ³⁾ Berg in Arcadië.

⁴⁾ Diana.

- 445 Maar toen zij om de Godin zich ook de andere nimfen zag scharen,
 Voelde zij dat geen bedrog hier bestond en bij de and'ren zich voegde.
 O, welk een moeite het kost met 't gelaat niet zijn schuld te verraden!
 Nauw'lijks de oogen zij heft van den grond: niet, als zij gewoon was,
 Voegt zij zich naast de Godin, van heel haren jachtstoet de eerste is!
- 450 Zwijgen zij blijft en haar blos verraaft de beleedigde schaamte.
 Ware zijzelf niet een maagd, gewis had Diana uit duizend
 Teekens haar misstap ontdekt. De nimfen deden dat, zegt men.
 Reeds voor de negende maal aan den trans was de maanschijf verrezen,
 Toen de Godin op de jacht, vermoeid door de stralen haars Broeders,
- 455 Eind'lijk een koele weide bereikte, waardoor zich een beekje
 Kronkelde omlaag, en het zand, dat het uitschuurde, murmelend voortdreef.
 Daar haar de omgeving bevalt en, als zij den voet in de golven
 Natmaakt, ook dit haar behaagt: „Hier niemand ons gadeslaat”, zegt zij.
 Laten we ons 't lichaam, ontbloot, met dit water begieten en baden!”
- 460 Slechts de Parrhasische¹⁾ bloost. Alle anderen leggen het kleed af;
 Ééne zoekt uitstel; maar wijl zij draalt, men de kleeding haar afneemt.
 Als zij die aflegt, verraaft het naakte lichaam haar misstap;
 En, als zij angstig zich 't lijf met de handen poogt te verhullen,
 Cynthia²⁾ spreekt: „Pak u voort! Ik wil niet dat gij het heilig
- 465 Water bezoedelt!” Zoo spreekt ze en jaagt haar weg uit haar jachtstoet.
 Lang reeds had dit ontdekt des machtigen Donderaars' vrouwe:
 Maar zij haar ernstige straf tot gelegener tijd had verschoven.
 Thans acht den tijd zij vervuld, nu Arcas — dit was wat het meest nog
 Juno vergramde! — was uit haar mededingster geboren.
- 470 Als zij het oog op hem wendt en geest vol grimmige wraakzucht,
 „Waarlijk, slechts dit nog ontbrak”, zoo sprak ze, „overspelige! dat gij
 Vruchtbaar zoudt zijn, door uw vrucht mijn schande ruchtbaar zou worden,
 En dat de ontrouw daardoor van mijn Jupiter zou zijn bewezen!
 Niet ongestraft zult gij zijn! Want ik zal de gedaante u ontnemen,
- 475 Die, onbeschaamde, uzelf en mijn echtgenoot zoozeer behaagde”.
 Zoo sprak ze, en grijpende haar bij de lokken die hingen voor 't
 [voorhoofd,
 Wierp haar voorover ter aard. Toen smeeke de armen zij wilde
 Uitstrekken, werden met zwart en stekelig haar die bewassen,
 Bogen de handen zich; die, tot kromme klauwen veranderd,
- 480 Dienen tot pooten haar thans: de bevallige trekken, die eertijds
 Jupiter hadden bekoord, tot breede, wanstaltige kaken.
 En, opdat niemand zij meer met smeeke woorden zou roeren,
 Wordt haar ontnomen de spraak. Slechts schrikverwekkende klanken,
 Toornig en dreigend, zijn uit den heeschen muil nog verneembaar.
- 485 Maar zij, vervormd tot berin, toch haar vroegeren aard heeft behouden.
 En onophoud'lijk gezucht getuigt van haar vreeselijk lijden.

¹⁾ Arcadische. ²⁾ Diana.

- En zij de hand heft omhoog — en welke! — naar Hemel en sterren,
 Jupiter's ondank beseft, al kan zij de woorden niet uiten.
 O, hoeveel malen, daar zij niet in 't eenzame woud durfde rusten,
 490 Rond heeft gedwaald ze om het huis en in 't veld dat eens was het hare!
 O, in de bergen hoe vaak, door het blaffen der honden verdreven,
 Vluchtte de jageres verschrikt, vol angst voor de jagers!
 Vaak zij zich schuilhield, als dieren zij zag: wat zij zelf was, vergetend,
 Sidderde zij, de berin, voor de dwalende beren der bergen,
 495 Vreesde ook de wolven, ofschoon haar eigen vader een wolf werd.¹⁾
 Zie, hoe hier Arcas verschijnt, Lycaon's kleinzoon, niet kennend
 't Lot van zijn moeder, wil nauw hij driemaal vijf jaren beleefd heeft.
 Wilt hij het wild achtervolgt en kiest zich geschikte ravijnen,
 En, met zijn netten gespannen, doorkruist de Erymanthische wouden,
 500 Stuit op zijn moeder hij plots, die Arcas aanschouwende, staan blijft.
 Of zij herkennen hem kon. Maar Arcas ontvluchtte; hij vreesde
 Haar, die voortdurend het oog onbewegelijk op hem gericht hield.
 In zijn onwetendheid hij, toen verlangen zij toonde te naad'ren,
 Stond op het punt haar de doodende pijl door het lichaam te schieten.
 505 Dit de Allerhoogste verhoedt, henzelf en de dreigende misdaad
 Neemt in een stormwind hij weg, en dan, door de ruimte hen dragend,
 Plaats als gesternten²⁾ hij hen, elkander nabij, aan den Hemel.
 Woedend was Juno, toen bij de sterren zij zag de overspeelster
 Schitteren. Neder zij daalt naar de eerwaardige Goden der Zee; naar
 510 Tethys en Oceanus, die steeds door de Goden met eerbied
 Worden bejegend; en zegt, als daar men het doel van haar komst vraagt:
 „Vraagt gij de reden, waarom der Goden Vorstin uit den Hemel
 Tot u kwam nedergedaald? Eene andere neemt daar mijn plaats in!
 Leugens ik spreek, als niet straks, als de nacht heeft de wereld
 [verduisterd,
 515 Gij aan de transen des Hemels — bewijs mijner schande! — twee sterren,
 Pas daar in eere geplaatst, zult zien, waar de uiterste cirkel
 Wentelt aan 't einde der as en draait in de kleinste der ruimten.
 't Is zoo: waarom zou men ook nog aarzelen Juno te kwetsen,
 Waarom nog vreezen mijn wraak, die slechts mijn beleedigers nut is?
 520 Wat werd door mij niet bereikt! Wat kon ik tot stand al niet brengen!
 Die ik haar menschengedaante ontnam, werd Godinne! Zóó straf ik
 Die het verdienen; zóó hoog is mijn godd'lijke macht al gestegen!
 Gaf hij haar slechts haar gedaante terug en ontnam haar den vorm van
 't Dier, zooals onlangs aan Phoroneus' zuster uit Argos....³⁾
 525 Waarom niet Juno verjaagd, waarom niet in mijn plaats die and're
 Hij zich tot echtgenoot neemt, tot schoonvader kiest niet Lycaon?

¹⁾ Callisto was de dochter van Lycaon (boek I vers 211—239).

²⁾ Groote en kleine Beer.

³⁾ Io; vgl. boek I vers 738—747.

Gij, zoo u ergert de smaad, dien men aan uw voedsterlinge aandeed,
 Weert uit uw diepblauwe kolk dat Zevengesternte der Beren!
 Drijft dan die sterren terug, als loon voor de zonde aan des Hemels
 530 Transen geplaatst! In uw reine Zee zich de bijzit niet domp'le!"¹⁾

CORVUS EN CORONIS.

Toestemmend knikten de Goden der Zee. In haar wagen met bonte
 Pauwen gemakkelijk keert Saturnia weer naar den Hemel.
 Even kort was het geleên dat die schitt'rende kleuren de pauwen
 Kregen, na Argus' dood, als gij, die eerst wit waard van veeren,
 535 Praatzieke raaf! zaagt opeens dat zwart werd de kleur uwer vleugels.
 Eertijds was wit toch als zilver die vogel, met sneeuw witte veed'ren;
 Tot evenaren hij kon die duiven, die gansch zonder vlek zijn,
 Zelfs voor de ganzen niet week, door hun waakzaam geluid tot het redden
 Van 't Kapitoel eens bestemd, of den zwaan, die bemint de rivieren.
 540 Hem was zijn tong tot verderf. Daar de tong toch hem babbelziek maakte,
 Hij, die eerst wit was van kleur, 't tegenovergestelde van wit werd.
 Schooner in heel het Haemonische land dan Larissa's Coronis
 Was er geen vrouw. En door u, o Delphische God, zij bemind werd
 Zoolang ôf kuisch zij nog was, ôf verborgen haar ontrouw. Maar Phoebus'
 545 Vogel²⁾ toen hij had ontdekt haar overspel en de verholen
 Schuld wou verraden, ving — onverbidd'lijk verklikker! — de reis aan
 Naar het paleis van zijn heer. Met snelle beweging der vleugels
 Volgt hem de praatzieke kraai, verlangende om alles te weten.
 Als zij het doel van de reis heeft gehoord: „Niet verstandig gij", sprak zij,
 550 „Kiest uwen weg! Uit mijn mond wil niet de voorspelling versmaden.
 Zie wat ik was, wat ik ben! En vraagt gij mij hoe ik 't verdiende?
 Mij heeft mijn trouw, als gij zien zult, geschaad. Want op zekeren tijd had
 Pallas³⁾ Erichthonius, die niet uit een vrouw was geboren,⁴⁾
 In een van Attische biezen gevlochten koffer gesloten
 555 En aan drie jonkvrouwen, uit den tweeslachtigen Cecrops⁵⁾ geboren.
 Toevertrouwd, met het verbod om naar haar geheimen te vorschen.
 Ik, in het lichtige loof eens zwaren olmbooms verborgen,
 Zag, wat zij deden. Oprecht het geheim wordt door twee geëerbiedigd:
 Pandrosos en Herse. Aglauros alleen noemt haar zusters
 560 Al te schroomvallig: de knoopen ontbindt met de hand. En daarbinnen
 Zij naast 't onmondige kind een samengekronkelde slang zien!
 'k Meld der Godin wat ik zag, waarvoor deze dank mij betaald werd,
 Dat ik gezegd word te zijn uit Minerva's bescherming verwijderd,
 En na den vogel des Nachts word gesteld! Mijn straf kan de vogels

¹⁾ Zie hierboven vers 172. ²⁾ De raaf.

³⁾ Pallas Athene (Minerva). ⁴⁾ Zoon van Vulcanus, uit de aarde geboren.

⁵⁾ De mythische stichter van Athene, die slangenvoeten had.

- 565 Waarschuwen dat zij zich niet door spraakzaamheid zoeken gevaren.¹⁾
 Dacht gij soms dat zij mij niet vrijwillig, niet zonder mijn aanzoek
 Op heeft genomen? Gij kunt het zelve aan Pallas gaan vragen:
 Hoezeer ook op mij vertoornd, in haar toorn zal zij dit niet ontkennen!
 Want de in het Phocische land befaamde Coroneus mijn vader
- 570 Was — ik de waarheid u zeg! — ik was jonkvrouw van vorst'lijken bloede;
 Vele aanzienlijke vrijers — geloof mij! — ten huw'lijk mij vroegen.
 Schoonheid mij werd ten verderf. Want toen eens, zooals ik gewoon was,
 Langzaam ik volgend de kust, aan het strand van den zeevloed ging
 [wand'len,
 Zag mij de God van de Zee en beminde mij. Als tevergeefs hij
- 575 Langen tijd mij heeft gesmeekt en vleiende woorden verspild heeft,
 Wil hij mij dwingen: mij volgt. Ik vlucht en, verlatend het vaste
 Deel van het strand, in het mulle zand tevergeefs ik mij uitput.
 Dan roep ik Goden en menschen ter hulp. Zoo mijn stem niet bereikte
 Eenig menschelijk oor, tot de Maagd drong het smeeken der maagd door;
- 580 Zij mij haar bijstand verleeent. Ik strekte de armen ten Hemel:
 Eensklaps mijn armen zich gaan met donkere veed'ren bedekken.
 'k Poog van mijn schouders terug mijn mantel te werpen: tot veed'ren
 Werd hij, de wortels waarvan ik diep in mijn huid voelde dringen.
 Toen ik beproefde te slaan de naakte borst met de handen,
- 585 Evenmin handen ik had als naakte borst ik meer toonde!
 Snel was mijn vlucht. Maar niet meer, als daareven, mijn voeten verzonken
 Waren in 't zand, ik was vrij van den grond, en weldra door het luchtruim
 Vlieg ik en word, onberisp'lijk gezet, aan Minerva gegeven.
 Echter, welk nut mij dit bracht, nu zij, die een gruw'lijke zonde
- 590 Maakte tot vogel, nu Nyctimene²⁾ mij die eere ontroofd heeft?
 Of kwam ter oore u niet de vrees'lijke daad die op Lesbos
 Alom bekend is? Dat Nyctimene het gewaagd heeft te schenden
 't Bed van haar' vader? Wel vogel, maar steeds nog bewust van haar
 [zonde,
 Vlucht zij 't gezicht en den dag, verbergt in het duister haar schande
- 595 En uit de ruimte des Hemels door alle and'ren verjaagd wordt".
 Zoo sprak zij: nu haar de raaf ten antwoord gaf: „Moge uw terugroep
 Brengen u zelve verderf! wij verachten uwe ijd'le voorspelling",
 Geenszins hij afbreekt zijn reis, maar verhaalt aan zijn heer hoe Coronis
 Met een Haemonischen knaap hij zelf heeft zien overspel plegen.

DOOD VAN CORONIS.

- 600 Als hij de misdaad verneemt, het laurierloof ontvalt aan den minnaar
 En tegelijk aan den God de gelaatskleur verschiet en de cither

¹⁾ Dat de spreekster zelf haar kwaal nog niet had afgeleerd, toont Ovidius allergeestigst aan.

²⁾ Dochter van Epopeus, door Athene in een nachtuil veranderd.

- Zinkt uit de hand. Daar de ziel van razende wraakzucht hem blaakte
't Dagelijksch wapen hij grijpt, en den boog, die gekromd is van hoorn, hij
Spande, en hij met de pijl, die nimmer zijn doel mist, die borst, die
605 Zoovele malen zich tegen de zijne geleund had, doorboorde.
Zij, die getroffen werd, steunt: als de pijl uit de wond wordt getrokken,
Gudst haar een purperen stroom van bloed langs de sneeuwblanke leden.
„Had ik”, zoo sprak zij, „die straf, o Phoebus, verdiend, mijn verlossing
Waarom niet afgewacht? Nu toch sterven er twee in één lichaam!”
610 Zoo sprak zij; en met haar bloed tegelijk ook ontvlood haar het leven,
En haar het lichaam, ontzield, door de koude des doods wordt bevangen.
Wee hem! te laat eerst berouwt de wreedheid der straf aan den minnaar,
Haat hij zichzelf, dat geluisterd hij heeft, zich door drift liet vervoeren,
Haat ook den vogel, die hem de misdaad, de oorzaak der smarte,
615 Dwong te erkennen; den boog bovendien en zijn eigen hand haat hij,
En met die hand hij verwenscht die voorbarige wapens, zijn pijlen!
't Zinkende lijf hij omvat, en — te laat! — met zijn bijstand het noodlot
Poogt te bezweren; vergeefs al de kunst zijner heilkunde aanwendt.
Als hij dit alles vergeefs heeft beproefd, hij den brandstapel bouwen
620 Ziet, en die leden beschouwt, die het uiterste vuur zal verbranden,
Dan hem een diepe zucht — want nooit mag door tranen bevochtigd
Worden der Goden gelaat! — niet anders steeg op uit het diepst' van
't Harte, dan wijl het de zogende melkkoe aanschouwt, als aan 't jeugdig
Kalf met den rechts achteruit gezwaaiden hamer de holte
625 Wordt van de slapen met klinkenden slag te plett'ren geslagen.
Als dan het lichaam hij zalft met thans niet meer welkome geuren
En, het omhelzend, volbrengt wat recht en wat onrecht is beide,
Duldt Phoebus niet dat zijn zaad zal mede in die asche tenietgaan.
Maar hij, ontrukkend zijn zoon aan de vlammen en 't moederlijk lichaam,
630 Brengt dien in veiligheid in het hol des tweeslachtigen Chiron's.¹⁾
Maar aan den raaf, die nog hoopte op belooning voor 't spreken der
[waarheid,
Wordt voor de toekomst zijn plaats bij het witte gevogelte ontnomen.

PROFETIE EN GEDAANTEVERWISSELING VAN OCYROË.

- 't Halfmensch inmiddels zich in dien pleegzoon verheugt, die geboren
Was uit der Goden geslacht en in de eer, die met moeite gepaard ging.
635 Zie, daar verschijnt wie het helroode haar om de schouderen zwierde,
't Kind des Centauren; zij die eertijds door de stroomninf Chariclo,
Toen aan den oever zij haar van een snelle rivier²⁾ bracht ter wereld,
Ocyroë was genoemd. Niet alleen dat de kunsten haars vaders
Zij had geleerd, zij verklaart bovendien de geheimen der toekomst.

¹⁾ „Tweeslachtig” als Centaur.

²⁾ Ocyroë (Grieksch) beteekent „snel van stroom”.

AESCULAPIUS.

- 640 Als de voorspellende kracht haar weder den geest had bevangen,
 En van het goddelijk vuur, in haar boezem gesloten, zij blaakte,
 Zag zij den kleine en sprak: „Tot brenger van heil aan geheel de
 Wereld, mijn jongen, groei op! Ontelbare sterv'lingen zullen
 Danken u 't levensbehoud. Uw taak zij het vliedende leven
 645 Weder te brengen. Als eens gij dit tegen den wil van de Goden¹⁾
 Zult ondernemen, dan zal u uws grootvaders bliksem beletten
 't Nogmaals te doen. Eerst een God, wordt ge een levenloos lichaam; een
 [God weer
 Wordt gij, die doode juist waart: gij tweemaal uw lot zult vernieuwen.
 Gij ook, mijn dierbaarste vader, door 't recht van geboorte gedoemd om
 650 Even onsterf'lijk als nu, door alle eeuwen te blijven,
 Wenscht eens dat sterven gij kondt, wanneer gij gefolterd wordt door het
 Gruw'lijke bloed van de slang, dat u in de wonden zal stroomen!²⁾
 Dan van dit duldeloos lijden de goden des doods u verlossen
 En de drie godd'lijke Zusters³⁾ uw levensdraad zullen verbreken.”
 655 Meer nog voorzeggende zij wou. Maar zuchtend uit 't diepst van haar
 [boezem,
 Zegt zij, terwijl haar een vloed van tranen de wangen bevochtigt:
 „'t Noodlot houdt mij terug en staat mij niet toe dat ik verder
 Zeg wat ik zag, en zelfs in het gebruik van mijn stem mij belemmert,
 Zooveel toch was mij die gave niet waard, die den toorn mij der Goden
 660 Haalde op den hals: veel liever bleef ik van de toekomst onkundig!
 't Schijnt mij, alsof mij reeds nu mijn mensch'lijke vorm gaat begeven,
 Reeds lokt het gras mij tot spijs: door wijde vlakten te draven
 Drijft mij de lust: tot een paard, de verwante gedaante, ik verander!
 Waarom gehéél in een paard, daar toch een Centaur is mijn vader?”
 665 Wilt zij zoo spreekt, is van haar klachten het laatste gedeelte
 Weinig verstaanbaar meer en verwarder ook klinken haar woorden.
 Weldra geen woorden 't meer zijn: wel is 't nog 't gebriesch van het paard
 [niet,
 Maar of zij nabootste 't paard. En lang niet meer duurt het of 't echte
 Paardengehinnik weerklinkt. Als de armen zij strekte in het grasveld,
 670 Sluiten de vingers aaneen, vergroeit ook het vijftal der nagels
 Saâm tot een enkel stuk hoorn, tot een hoef. En daarop ook verlengen
 En haar gelaat zich en hals, en een deel van den golvenden mantel
 Wordt tot een staart, en de langs den hals haar zwierende lokken
 Worden tot rechts-afhangende manen. Gelijk ook verand'ren

¹⁾ Zie de genezing van Hippolytus, boek XV vers 535.

²⁾ Chiron bezeerde zich aan een der giftige pijlen van Hercules, en werd als Boogschutter (Centaur) onder de Sterrenbeelden opgenomen.

³⁾ Parcen of Schikgodinnen.

675 En gelaat haar en stem. Ook haar naam wordt door 't wonder veranderd.¹⁾

MERCURIUS.

Weenend riep Philyra's zoon²⁾ uw bijstand, o Delphische God, in.
 't Was tevergeefs! want noch kondt gij 't bevel wederstreven des grooten
 Jupiter's; noch zelfs, al kondt gij wel diens bevelen weerstreven,
 Waart gij ter plaatse destijds: Messenië en Elis bezocht gij.
 680 Toen was 't het tijdstip waarop ge als herder met huden u dektet,
 Dat in de linkerhand gij den herdersstaf droegt; in de rechter
 Uit zeven stengels van lengte verschillend vervaardigd, de rietfluit.
 Als slechts aan liefde gij denkt, slechts in uw schalmei schept behagen,
 Waren de rund'ren, zegt men, onbewaakt, naar de velden van Pylos
 685 Weggevlucht. En daar hen zag de zoon der Atlantische Maja:³⁾
 Weggevoerd, wordt door zijn kunst de kudde in de bosschen verborgen.

BATTUS.

Niemand ontdekt had de list dan een grijsaard, die daar in den omtrek
 Wel was bekend en wien heel de nabuurschap den naam gaf van Battus.
 Deze als wachter de bosschen en grazige weiden des rijken
 690 Neleus bewaakte en daarbij diens kudde van edele rossen.
 Dezen hij ducht, maar met vleierende hand hem terzijde trekt, zeggend:
 „Wie gij ook zijn moogt, mijn vriend; wanneer u soms iemand mocht
 [vragen
 Naar deze rund'ren, ontken dan dat gij die zaagt. Dat die daad niet
 Blijve onbeloond, ontvang deze prachtige koe ten geschenke!”
 695 En hij de koe stond hem af. Die aannemende, antwoordde Battus:
 „Ga maar gerust; eer zal deze steen”... en hij liet hem een steen zien...
 „'t Stelen verraden dan ik!” Dan Jupiter's zoon kwanswijs heengaet,
 Echter weldra keert terug, maar veranderd van stem en gedaante.
 „Landsman”, zegt hij, „zoo gij soms een aantal rund'ren zaagt loopen
 700 Hier in de buurt, sta dan bij om den diefstal tot klaarheid te brengen:
 Dan tot belooning ontvangt gij een koe met den stier die daarbij hoort!”
 Toen nu de grijsaard daardoor zijn loon zag verdubbeld: „Daar ginder
 Zegt hij, „daar onder dien berg moet gij zoeken.” Daar waren zij werk'lijk.
 Lachend zegt Atlas' spruit: „Wilt gij mij aan mijzelfen verraden?
 705 Leugenaar! mij aan mijzelf?” En des leugenaars lichaam in harden
 Steen hij verandert, die nog tegenwoordig den naam draagt van Index⁴⁾
 Aan den onschuldigen steen van ouds is de schandnaam gebleven.

AGLAUROS.

Thans zich omhoog de Heraut, met breed zich spreidende wicken
 Boven Munychië⁵⁾ hief; en zwevend ziet hij op de velden

¹⁾ Hippo. ²⁾ Chiron. ³⁾ Mercurius; zie boek I vers 670.

⁴⁾ Verklikker, aangever. ⁵⁾ Athene.

- 710 Dierbaar aan Pallas neer, en den tuin van 't bevallig Lyceum.
Toen was 't de dag juist, waarop, naar gewoonte, de zedige meisjes
Droegen op 't hoofd naar den burcht van Pallas, die feest'lijk gesierd was,
Korven, met bloemen getooid, haar reine offers bevattend.
Bij haar terugkeer haar ziet de gevleugelde God, en zijn vlucht is
- 715 Langer niet recht voor zich uit: maar steeds in een kring hij zich omwendt.
Zoo, als de snelste der vogels, de wouw, bij het zien van een offer,
Schuw, zoolang dicht op elkander de dienaars het altaar omringen,
Telkens weer zwenkt in zijn vlucht, niet yerder zich durft te verwijd'ren,
Gulzig in 't rond om de prooi, die hij wacht, blijft de vleugels bewegen:
- 720 Zoo ook steeds zwenkte de vlugge Cyllenïer boven de Atheensche
Tinnen zijn koers, in zijn vlucht denzelfden kringvorm beschrijvend.
Zooveel als Lucifer's glans de andere sterren verduistert,
Zooveel de goudene Phoebe, o Lucifer, u overschittert,
Evenzoo Herse de andere maagden in schoonheid vooraanschreed
- 725 En was het sieraad zij van den stoet en van al haar gezellen.
Jupiter's nazaat haar schoonheid verrukt, en zwevende in 't luchtruim
Anders niet blaakt hij dan als de Balearische slinger
Voortwerpt den kogel van lood, die vuur vat onder het vliegen,
En in de wolken zich zamelt het vuur, dat hij eerst nog ontbeerde.
- 730 Dan hij zijn koers wendt; den Hemel verlatende, nadert hij de aarde;
Niet langer hij zich verbergt; zoo vast hij vertrouwt op zijn schoonheid.
Wel hij terecht die vertrouwt, maar toch poogt door zorg te verhoogen:
Strijkt zich de haarlokken glad en schikt zich het kleed dat 't bevallig
Neerhangt, en dat als de zoom, geheel zich zijn kleeding van goud toont;
- 735 Zorgt dat de twijg in zijn hand, waarmede hij slaap wekt en afweert,
Versch is; aan reine zolen de vleugelsandalen hem glinst'ren.
't Binnengedeelte van 't huis bevat de drie legers der zusters,
Rijk'lijk met schildpad versierd en ivoor, waarvan Pandrosos 't rechter,
't Linker Aglauros en het middelste aan Herse behoorde.
- 740 Zij die het linksche bezet, ziet het eerste Mercurius naad'ren,
Waagt het den God naar zijn naam te vragen en wat de bedoeling
Is van zijn komst. En daarop de uit Atlas gesprotene antwoordt,
Kleinzoon van Pleione ¹⁾: „Ik ben 't, die de woorden mijns Vaders
Draag, op zijn last, door de lucht; en Jupiter zelf is die Vader.
- 745 Niet ik mijn doel u verberg: wilt gij aan uw zuster getrouw zijn,
Wilt van mijn nakroost gij eens de moeie worden geheeten:
Herse is 't doel van mijn komst. Ik bid u, begunstig mijn liefde.”
Maar met denzelfden blik beschouwt hem Aglauros als onlangs
Zij het verborgen geheim had ontdekt van de blonde Minerva.
- 750 En voor haar tusschenkomst voor zichzelf een aanzienlijke goudsom
Eischende, doet uit de woning inmiddels zij hem weer vertrekken.
Echter de Oorlogsgodin een toornigen blik op haar richtte

¹⁾ Echtgenoot van Atlas, dochter van Oceanus.

En met zoodanige kracht en diepte rees haar een zucht op
 Dat met den boezem gelijk de Aegis omhoogrees, die haar het
 755 Dappere harte bedekt. Zij herinnert zich, hoe deze eertijds
 Schond met onheilige hand haar geheim, toen den telg van Vulcanus,
 Niet uit een moeder geboren, zij tegen de afspraak gezien had ¹⁾,
 Dat zij thans tevens den God en tevens haar zuster behagen
 Wilde, en met 't goud dat zij eischte, hebzuchtig zich zocht te verrijken.

INVIDIA. ²⁾

760 Aanstonds ze op weg zich begeeft naar Invidia's woning; van donker
 Bloed overstroomd, ligt haar huis in diepe valleien verborgen,
 Nimmer verwarmd door de zon, door geen enkelen wind te genaken,
 Somber, geheel vervuld van verstijvende koude, en altijd
 Derft het het vuur en altijd er de duisternis heerscht oppermachtig.
 765 Toen deze plaats had bereikt de gevreesde Godin van den Oorlog,
 Bleef voor de woning zij staan — want verder naarbinnen te dringen
 Was haar ontzegd — en zij slaat met de punt van haar speer op de
 [voorpoort.
 En op dat kloppen vliegt open de deur, en dan ziet zij daarbinnen
 Hoe zich de Wangunst met slangenvleesch mest, aan haar hartstocht ten
 [voedsel.
 770 Op dit gezicht wendt de oogen zij af. Maar de and're rijst langzaam
 Op van den grond; de slechts half verteerde lijken der slangen
 Liggen zij laat en zij komt met vadsige schreden naar voren.
 Als de Godinne zij ziet, van wapenglans schitterend en schoonheid,
 Kreunt zij, en zich haar gelaat vertrekt tot een diepe verzuchting.
 775 Doodsbleek is heel haar gelaat en uitgemergeld heel 't lichaam;
 Nergens gericht in een rij, zijn vuil en loodkleurig de tanden;
 Groen zijn de borsten van gal; de tong met venijn is bezwadderd.
 Nimmer zij glimlacht, tenzij zij andere scheps'len ziet lijden,
 Nooit zij den sluimer geniet: door zorgen gekweld, ligt zij wakker.
 780 Maar zij met tegenzin ziet — 't gezicht alleen doet haar krimpen —
 't Mensch'lijk geluk; zij 't verzwakt, gelijk zij er zelf door verzwakt wordt.
 Zoo zij zichzelf is tot straf. Hoezeer haar Tritonia ³⁾ haten
 Moest, heeft zij toch haar in 't kort als volgt haar bevelen gegeven:
 „Met uw venijn moet gij een der dochters van Cecrops besmetten;
 785 Zoo is mijn wil; en Aglauros het geldt!” Zonder verder te spreken,
 Vlucht zij, en steunende zich op de lans, van den bodem omhoog heft.
 De and're, de vlucht der Godin met schuinsche blikken aanschouwend,
 Mompelt iets binnensmonds; het betreurt dat de wil van Minerva
 Uitvoerig eischt. En dan neemt zij den staf, die met doornige banden
 790 Gansch is omwonden. Geheel door duistere dampen omgeven,

¹⁾ Erichthonius, zie hierboven vers 552—561. ²⁾ De Nijd.

³⁾ Pallas Athene.

- Doet zij de bloeiende velden verdorren, waarlangs haar de weg voert,
Schroeit zij het gras en vernielt de hoogste toppen der planten.
En met haar adem bezoedelt zij volken en steden en huizen,
Tot zij Tritonia's hoogen burcht aan het einde aanschouwde,
795 Stralend van rijkdom en van vernuft, en van voorspoed en vrede.
Nauw zij haar jammer bedwingt, dat niets te bejamm'ren zij aantreft.
Maar, als het slaapvertrek nu der dochter van Cecrops zij intreedt,
Volgt zij 't bevel en raakt met roestkleurige hand haar den boezem.
Strijkt haar dan over het hart de hoekige stekels des doornstruiks
800 En daarna inblaast het zwarte venijn, dat zich diep in 't gebeente
Uitbreidt; en sprenkelt het gif tot 't midden haar toe in de longen.
En, dat niet de oorzaak van 't kwaad in een wijdere ruimte zou dwalen,
Stelt zij haar zuster haar en haars zusters huw'lijk in schitt'rend
Licht voor de oogen en met haar den God in zijn schoonste gedaante;
805 Alles aanzienlijk vergroot. En hierdoor verbitterd, voelt Cecrops'
Dochter door heim'lijken wrok zich verteren en 's nachts zij onrustig,
's Daags ook vol onrust zij zucht; door het langzame gif de rampzaal'ge
Wegkwijnt, als langzaam het ijs door een matige zon ondermijnd wordt,
En door het heil even fel der gelukkige Herse verbrand wordt,
810 Als wanneer iemand een vuur onder doornige struiken gestookt heeft,
Welke niet uitslaan in vlam, maar langzaam van hitte verkolen.
Nu liever sterven zij wil, om niet dat geluk te aanschouwen,
Dan weer, of zonde het was, den strengen vader 't verhalen;
Tot, om de komst van den God te beletten, zij zich op den drempel
815 Neerzet tenslotte. En als hij met beden en met vleierijen
En de zachtzinnigste taal haar toespreekt: „Houd op”, zegt zij, „nimmer
Wijk ik hier weg van de plaats, voordat ik u heb verdreven!”
„Laat”, de Cyllenier spreekt; „bij dat verdrag ons dan blijven”.
En met zijn twijg hij ontsluit de deur van metaal. Maar zij, trachtend
820 Zich te verheffen, gevoelt dat de deelen, die wij bij het zitten
Buigen, verstijfd en verlamd, niet langer zich kunnen bewegen.
Wel overeind zij zich zoekt te richten, den romp poogt te strekken,
Maar haar de buiging der knieën verstijft, en koude verbreidt zich
Door het gedarmte, en beroofd van hun bloed, haar verbleeken de aad'ren.
825 En zooals doorgaans zijn gif de ongenees'lijke kanker al verder
Uitbreidt, en na het bedorven gedeelte 't gezonde lid aantast,
Zoo ook een dood'lijke koude van onder in 't lichaam haar opstijgt
En haar den ademtocht met het sluiten afsnijdt der luchtpijp.
Zelfs niet te spreken zij poogt, en had zij de proef al genomen,
830 Toch had geen uitweg de stem meer gehad: versteend is de hals reeds,
Ook het gelaat wordt tot steen: als bloedeloos beeld zit zij neder;
Zelfs niet meer wit was die steen: de wangunst had hem bezoedeld!

SCHAKING VAN EUROPA.

Toen voor haar woorden haar en haar misdadigen zin Atlas' nazaat

- Zoo had doen lijden de straf, hij de stad, die naar Pallas genoemd is,
835 Achter zich laat en ten Hemel weer stijgt onder 't slaan van zijn vleugels,
Daar hem zijn Vader ontbood. Den naam der geliefde verzwijgend,
Zegt hij: „Mijn zoon, die de trouwste dienaar zijt mijner bevelen,
Spoed u en met de u eigene vaart in snelheid daal neder,
En zoek het land dat van links ziet naar 't oord, waar uw moeder geboren
840 Werd, en door de inlanders zelf het Sidonische rijk wordt geheeten.
Dat zij uw doel! En als gij van verre de kudde des Konings
Grazende ziet in 't gebergt', zoo drijf haar vandaar naar de zeekust!"
Zoo sprak hij. Weldra had ook de kudde, uit de bergen verdreven,
Naar hij gelast had, het zeestrand betreên, waar de dochter des grooten
845 Konings, van Tyrische maagden omgeven, zich placht te vermeien.
Moeielijk rijmen zich saâm of zijn in één lichaam veréénbaar
Liefde en majesteit. Niet den ernst van zijn schepter indachtig,
Heeft thans de Vader en Heerscher der Goden, wiens hand met drievuldig
Vuur is gewapend, die met zijn hoofdknik de schepping doet dreunen,
850 Hier zich vermomd tot een stier! En onder de rund'ren zich mengend,
Schoon van gedaante, doorwandelt hij loeiend de frischgroene weide.
En hij de kleur heeft der sneeuw, die noch door de sporen van harde
Voeten vertrapt is, noch door den vochtigen Auster ontdooide.
Hoog rijst de kop uit den romp, van de schoften omlaag hangen kwabben.
855 Wel zijn de horens niet groot, maar door eens kunstenaars handen,
Scheen het, gevormd, en in glans overtreffend de reinste juweelen.
Dreigend zijn voorhoofd niet is, noch vreesaanjagend zijn de oogen:
Vreedzaam zijn uitdrukking is. Verbaasd staat de dochter Agenor's
Dat hij zoo schoon is en met geen aanval haar dreigt. Maar hoe tam hij
860 Zijn mag, toch huiv'rig ze eerst is hem aan te raken. Maar allengs
Nader zij komt en den blanken kop hem bestrooit met haar bloemen.
Hierom verheugd en weldra nog hooger en wellust verwachtend,
Kust haar de minnaar de hand; met moeite nog 't verdere uitstelt.
Schertsend nu springt hij in 't rond op het groenende gras; dan in 't gouden
865 Zand van de zeekust hij legt de sneeuw witte flanken ter aarde.
Als nu allengs zij haar vrees overwint, laat hij nu eens de borst zich
Streelen door maagd'lijke hand, en dan zich de horens met frissche
Kransen beladen. Dan waagt het zelfs de vorst'lijke jonkvrouw,
Onbewust wien zij bezwaart, op den rug van den stier zich te zetten,
870 Als ongemerkt, van het land en het droge gedeelte van 't zeestrand
Listig de God naar den waterrand heen richt het spoor zijner hoeven.
Steeds wijkt hij verder van 't land, en midden in zee door de golven
Draagt hij zijn buit. En vol angst naar het zeestrand terug de geschaakte
Telkens ziet om; met de hand aan de horens zich vasthoudt. De and're
875 Leunt op den rug. In den wind haar kronkelt en fladdert de kleeding.

DERDE BOEK.

CADMUS STICHT THEBE.

- Lang reeds de God, als 't bedriegelijk beeld van den stier hij verlaten
Had, en erkend wie hij was, de Cretensische velden bewoonde,
Toen de onwetende vader aan Cadmus beval de geschaakte
Alom te zoeken; met straffe van ballingschap dreigend, wanneer hij
5 „Haar niet terugbracht; alzoo door één handeling vroom en misdadig.
Toen nu de wereld door hem was doorkruist — want wie kan doorgronden
Jupiter's listen? — ontwijkt zijn vaderland tevens en 's vaders
Toornen Agenor's zoon. Als smeekeling Phoebus' orakel
Raadplegend, vraagt hij welk land hij verder zal moeten bewonen.
10 „U in het eenzame veld een koe zal ontmoeten”, zegt Phoebus.
„Nooit door een juk nog gedrukt en nooit voor een ploeg nog gespannen,
Volg slechts den weg, dien zij wijst; en waar in het gras zij gaat rusten,
Sticht daar uw stadsmuren en Boeotië zult gij haar heeten!”
Nauwelijks was de Castalische grot ¹⁾ door Cadmus verlaten
15 Toen hij een koe, onbewaakt, met langzame stappen zag naad'ren,
Die aan den nek geen enkel teeken van dienstbaarheid toonde.
Aanstonds hij volgt en met haastige schreden haar voetstappen nagaat;
Zwijgend zijn dank hij betuigt aan Phoebus, die hem den weg wees.
Als des Cephisus' strand, 't Panopeïsche ²⁾ veld zij voorbij is,
20 Staan blijft de koe en den fraaien kop met de rijzige horens
Richtend ten Hemel, zij met haar loeien de ruimte vervulde.
Omziende daarop naar hen, die tot zoover haar sporen gevolgd zijn,
Legt zij zich neder en wentelt in 't teedere gras zich de zijden.
Dankbaar knielt Cadmus neer en kust hij den grond, die hem vreemd is,
25 En aan de vreemde landouwen en bergen brengt hij zijn groeten.
Jupiter off'ren hij wil, en gelast aan zijn dienaren water
Om bij het offer te plengen, uit levende bron hem te zoeken.
Daar was een eeuwenoud bosch dat nimmer de bijl had geschonden,
En in het midden een grot, bewassen met ranken en twijgen,
30 Die tot een need'rigen hoog was gevormd door de welving der steenen.
Wel overvloedig daar welde het nat, maar in 't diepste der rotsen
Mavors' Slang ³⁾ zich bevond aan kam en aan goudglans herkenbaar.
Vuurstralen schieten uit 't oog; heel 't lichaam van gif is gezwollen;
Drie zijn de trillende tongen en drie ook de rijen der tanden.
35 Als tot hun ongeluk zij, die van Tyrischen stam kwamen herwaarts,

¹⁾ De grot van Delphi, bij de Castalische bron.

²⁾ Panope, stad in Phocis. ³⁾ Mavors = Mars.

- In zijn getreden het woud, en hun kruik, in de golven gedompeld,
 Hoorbaar geluid gaf, den kop de zeegroene Slang uit de lengte
 Stak der spelonk naar omhoog en een vreeselijk sissen deed hooren.
 En hun van schrik valt de kruik uit de hand, en het bloed uit het lichaam
- 40 Wijkt, en een plots'linge schrik bevangt hun de sidd'rende leden.
 Zij echter, buigzaam van lijf, tot schubbig ringen zich kronkelt,
 Omwendt, en spant met een sprong tot een boog zich, geweldig van hoogte.
 En, zich voor meer dan de helft van haar lengte in het luchtruim ver-
 heffend,
- Heel zij het woud overziet. Zoo groot zij van lichaam is als 't geen
- 45 — Zag men geheel haar! — de beide gesternten scheidt van de Beren.
 Aanstands zij valt de Phoeniciërs aan, hetzij tot hun wapens
 Wenden zij zich of de vlucht, of beide hun angst zelf verhindert;
 Sommigen zij met haar beet, door lange omstrengeling and'ren
 Doodt, of de dood'lijke pest van haren vergiftigen adem.
- 50 Reeds op haar hoogsten stand de zon had de schaduw doen krimpen,
 Toen zich Agenor's zoon, verbaasd waar zijn makkers vertoefden,
 Opmaakte, en naar hen zocht. De huid, ontruikt aan een leeuw, hem
 't Lijf dekt; gewapend hij is met een lans met glinst'rende speerpunt
 En met een werpspies; nog meer hij uitblinkt door moed dan door wapens.
- 55 Als hij het woud heeft bereikt en de ziellooze lijken ziet liggen,
 En hij, reusachtig van lijf, den zegevierenden vijand
 Ziet, die met bloedige tong nog lekt aan de vrees'lijke wonden,
 Zegt hij: „Of ik van uw dood, mijn getrouwen, de wreker zal worden,
 Of u zal volgen!” En met dit woord met de rechterhand hij een
- 60 Rotsblok nam op dat, hoe groot en met wat kracht ook geslingerd,
 Wel was in staat door zijn schok ineen te doen storten de hoogste
 Torens of stadsmuren, maar toch niet de slang kon verwonden,
 Die door haar schubben als door een harnas beschut, door de hardheid
 Kaatst van haar donkere huid terug de geweldige botsing.
- 65 Maar met die hardheid niet kan zij tegen de werpspies zich weren,
 Die, in het midden de bocht der buigzame ruggegraat treffend,
 Steken blijft en met geheel het staal in het ingewand doordringt.
 Woedend van pijn, ziet de slang, den kop naar achter gebogen,
 Om naar de wonde in den rug en bijt in het stekende ijzer.
- 70 En als met vrees'lijk geweld naar iederen kant zij dit heenwringt,
 Trekt zij het haast uit de wond; maar het staal in 't gebeente bleef steken.
 Als nu haar daag'lijksche woede verdubbeld is door deze nieuwe
 Oorzaak, nu eerst door de volheid der aderen zwelt haar de keel op,
 Vloeit haar een witachtig schuim om pestverspreidende kaken.
- 75 Hoorbaar wordt de aard' door de schubben geschaafd en de donkere
 walm, die
 Stijgt uit den Stygischen muil, bederft en vergiftigt het luchtruim.
 Nû, met haar kronk'lingen een ontzagg'lijken cirkel beschrijvend,
 Rolt zij zich om; dan een balk nog rechter zij dan overeindstaat.

- Straks met geweldige vaart, als een stroom, door de regens gezwollen,
80 Stormt zij vooruit, en het woud in haar' weg werpt haar borst achterover.
Langzaam Agenor's zoon wijkt terug; met de leeuwenhuid bij haar
Aanloop te keer gaat, en hij den dreigenden muil met gevelde
Speer van zich afweert. Verwoed, maar vruchteloos, wonden aan 't harde
IJzer zij toebrenge en in de punt van de speer slaat de tanden.
- 85 Reeds uit het gifverspreidend verhemelte een bloedstroom te leken
Aanving en rood kleurde met zijn spatten het gras van de weide.
Toch was niet ernstig die wond, omdat ze achteruit zich getrokken
En, schoon getroffen, den nek terug had gebogen; dat wijken
Tegengewerkt had den stoot en belet dien nog dieper te dringen.
- 90 Tot haar ten slotte de zoon van Agenor het staal in de keel stoot,
En zoo geweldig het stuwt — een eik stond, toen ze achterwaarts deinsde,
Haar in den weg! — dat den nek en den boom tegelijk hij doorboorde.
Onder 't gewicht van de slang de boomstam zich neerbuigt, en kreunde
Toen door een deel van den staart het hout van zijn boom werd gegeeseld.
- 95 Als de overwinnaar nog van der verslagene grootte verbaasd staat,
Eensklaps een stem hij verneemt; vanwaar die kwam was onzeker,
Duidelijk 't was wat zij sprak: „Wat, zoon van Agenor, beschouwt gij
Nog deze stervende slang? Ook in u zal men eenmaal een slang zien!”
Lang stond ontsteld hij; en met de bezinning gelijk de gelaatskleur
- 100 Had hij verloren; van ijskouden schrik rees het haar hem te berge.
Zie, de beschermster des helds, door het luchtruim gedaald uit den Hemel,
Pallas verschijnt; hem beveelt te zaaien de tanden der slang, als
Omgeploegd zijn zal de grond, als kiem der toekomstige natie.
Als hij gehoorzaam den grond met de ploegschaar geopend heeft, hij de
- 105 Tanden der slang, naar 't bevel, in de vore strooit; oorsprong van
[mensen.
Daarop — hoe vreemd het ook klinkt! — begint zich de grond te bewegen,
't Eerst uit de vore rijst op een rij van scherppuntige speren,
Schuddende hoofddekse dan, met bontbevederden helmkam;
Daarna ook borsten en schouders en armen met wapens beladen
- 110 Rijzen omhoog. Zoo er wast een oogst van geharnaste mannen!
Zoo ook, wanneer bij een feest in den schouwburg 't tooneelscherp om-
[hoogrijst,
Stijgen figuren vaak op, die het eerst hun gelaatstrekken toonen,
Daarna het oov'rige, tot in gelcid'lijken voortgang geheel zij
Zichtbaar zijn, en op den uitersten rand kunnen plaatsen de voeten.
- 115 Door die verschijning verschrikt, wil Cadmus de wapenen grijpen;
„Neder uw wapens!” roept één der schare hem toe, die door de aarde
Voortgebracht was; „u de strijd tusschen burger en burger niet aangaat!”
En met de scherpte des zwaards hij treft van dichtbij een der broeders,
Met hem uit de aarde ontstaan; hemzelf doot een lansworp van verre.
- 120 Hij, die hem doodelijk trof, niet langer leeft dan de ander,
Hij ook den adem uitblaast, zoo kort pas geleden ontvangen.

- Dergelijk voorbeeld geheel de schare ontvlamt; en in eigen
 Strijd, door elkander verwond, zoo plotseling sneuv'len de broeders,
 En deze jeugd, wie zoo kort een levensduur slechts was beschoren,
 125 't Bloedige lichaam weer op den vochtigen moederschoot neerlegt.
 Vijf slechts er werden gered; en een van die vijf was Echion:
 Deze, op Pallas' bevel zijn wapenen thans werpt ter aarde,
 Vrede zijn broederen biedt en ook hun belofte in ontvangst neemt.
 Dezen nu leenden bij 't werk den Sidonischen gastvriend hun bijstand,
 130 Toen hij daar stichtte zijn stad, als Phoebus' orakel gelast had.
 Lang reeds was Thebe gesticht en kondt gij, schoon balling, gelukkig
 Schijnen, o Cadmus! Tot schoonouders waren u Mavors en Venus
 Toebedeeld; daarbij nog voeg van zoo groot een gade het nakroost,
 Zonen en dochters en, dierbaarste panden, het kroost uwer kind'ren,
 135 Mede volwassen reeds. Maar helaas, door een ieder verbeid moet
 Worden zijn uiterste dag en niemand gelukkig men prijzen
 Kan voor zijn sterven; vóór hem de uiterste eer is bewezen!

ACTAEON.

- 't Eerst u tot oorzaak van rouw, bij zooveel voorspoed, o Cadmus
 Zijn moest die kleinzoon, wiens hoofd door vreemde horens mismaakt
 [werd;
 140 Gij ook, o hondenschaar, met het bloed van uw' meester verzadigd!
 Maar, als gij 't wel overweegt, kunt zijn ongeluk slechts gij ontdekken,
 Geenszins zijn misdaad. Want wat misdadigs er steekt in een dwaling?
 Reeds was 't gebergte gedrenkt met het bloed van verschillende dieren,
 Reeds had het midden des daags der voorwerpen schaduw doen krimpen,
 145 Stond op gelijken afstand de zon tusschen opgang en neergang,
 Toen de Hyantische ¹⁾ knaap, zijn jachtgenooten, in wouden
 Dwalend en wildernis rond, met vriend'lijke woorden terugriep:
 „Netten en jachtprieten met het bloed van het wild zijn bevochtigd,
 Heden genoeg werd bereikt, mijn vrienden! Wanneer weer Aurora
 150 In haar rooskleurigen wagen getrokken, den dag zal vernieuwen,
 Dan wij 't ons voorgesteld werk hervatten zullen. Nu Phoebus
 Juist tusschen Oost staat en West, en vaneensplijt den grond met zijn hitte.
 Staakt dus voorloopig uw werk, ontknoopt van de netten de touwen”.
 Algemeen volgt men 't bevel en rust men uit van den arbeid.

DIANA.

- 155 In een vallei, met dennen en spitse cypressen bewassen,
 Gargaphië genaamd, der lichtgegorde Diana
 Toegewijd, vond men een land'lijke grot aan het uiterste einde;
 Niet door de kunst zoo bewerkt; maar door haar vernuft de natuur had
 Mensch'lijke kunst evenaard. Want uit de levende rots zij

¹⁾ Boëotische, Thebaansche.

- 160 Had een natuurlijken boog zich gebouwd en uit luchtigen tufsteen.
 Rechts daarvan klatert een bron met koel en kristalhelder water,
 En met een grazigen rand geheel is haar bekken omgeven.
 Hier placht der wouden Godin, wanneer zij vermoeid was van 't jagen,
 't Maagdelijk lichaam zich in het heldere water te baden.
- 165 Als de Godinne de grot heeft betreên, geeft zij één harer nimfen,
 Draagster der wapens, den koker, de speer en den boog, reeds ontspannen.
 't Nedergeworpen gewaad vangt eene andere op in haar armen;
 Twee van sandalen ontdoen haar de voeten. 't Bekwaamste is van allen
 Crocale, telg des Ismenos¹⁾, die 't haar, dat nog wild om den hals zwiert,
- 170 Haar tot een wrong vlecht; schoon los haarzelve de lokken nog hingen.
 Zie Nephele, Hyale en Rhanis met het putten van water
 Bezig: Psecas, Phiale, uit de omvangrijke kruik die het gieten.
 Wijn, naar gewoonte, in het nat, de telg der Titanen²⁾ zich baadde,
 Zie, hoe zijn deel in den arbeid verschoven hebbende, Cadmus'
- 175 Kleinzoon, onzeker van tred door het onbekend struikgewas dwalend,
 Dringt in het woud. Maar zijn noodlot het was dat daarheen hem voort-
 [dreef.

- Inmers, zoodra hij de grot, waar het bronwater klaterde, intrad,
 Sloegen bij 't zien van een man, de nimfen, zoo naakt als zij waren,
 Zich op de borsten, vervullende plotseling met haar gejammer
- 180 Heel de spelonk. En, rondom haar gedrongen, zij pogen Diana
 Met haar gestalten te dekken. Maar zij, de Godin, is van allen
 't Hoogst van gestalte, en tot den hals toe boven haar uitsteekt.
 Zoo, als der wolken kleur, wanneer door de stralen der zon zij
 Worden getroffen of door den purperen gloed van Aurora,
- 185 Zoo was de kleur van Diana's gelaat, toen men naakt haar gezien had.
 Echter, hoezeer door den drom van haar gezellinnen omgeven,
 Steelsgewijs zij zich op zijde begeeft en dan achter zich omziet.
 Schoon zij verwachtte dat daar zij haar pijlen gereed zoude vinden,
 Water het was, wat zij vond. Zij schept het, en werpt 't in het mann'lijk
- 190 Aangezicht. Wijn zij het haar met het wrekende nat hem bevochtigt,
 Roept deze woorden zij uit, die zijn naderend onheil voorspellen:
 „Thans gij verhalen moogt hoe met afgelegd kleed ik gezien ben,
 Als gij tenminste verhalen nog kunt!” Zonder verder te dreigen,
 Geeft aan 't besprenkelde hoofd van 't snelvoetige hert zij de horens;
- 195 Rekt hem ook langer den hals, maakt spits de punten der ooren;
 En zij in hoeven de handen, in lange pooten verandert
 De armen; met vlekkege huid geheel hem bedekt zij het lichaam.
 Schuwheid ook voegt zij daarbij: de nazaat van Autonoe³⁾ de
 Vlucht neemt, en hem bij die vlucht zijn eigen snelheid verwondert.

¹⁾ Riviertje bij Thebe.

²⁾ Latona, Diana's moeder, was de dochter van den Titan Coeus.

³⁾ Dochter van Cadmus, moeder van Actaeon.

- 200 Maar, toen in 't water hij nu gelaat en horens aanschouwde,
 „Wee mij!” roepen hij wou, geen woorden zich deden vernemen:
 Zuchten hij slaakte, dit was zijn geluid. En de tranen de wangen
 — Niet zijn wangen! — bevochtten. Alleen zijn verstand bleef behouden.
 Wat moet hij doen? Weer teruggaan naar huis, naar zijn vorst'lijke
 [woning?
- 205 Schuilen in 't woud? Schaamte 't een, en schuwheid verbiedt hem het
 [ander.
- Als hij nog aarzelt, zijn honden hem zien. En het eerste Melampus
 Ichnobates ook, de slimme, luid blaffende gaven het teeken.
 Ichnobates uit Cnossus afkomstig, uit Sparta Melampus.
 Anderen ook snellen toe, den wind overtreffend in snelheid:
- 210 Pamphagus en Dorceus en Oribasus, allen Arcadisch,
 Nebrophonus ook, vol moed, de vinnige Theron en Laelaps,
 Agre, beroemd om haar neus, Pterelas om zijn snelheid van voeten.
 Met hen de woeste Hylaeus, nog onlangs gewond door een ever.
 Die uit een wolf werd geboren, Nape; die de kudde vervolgde,
- 215 Poemenis, en Harpyia, die beide haar jongen verzellen;
 En die uit Sicyon stamde, Ladon, die slank is van lenden;
 En Dromas en Canache en Sticte en Tigris en Alce;
 En de sneeuwwhite Leucon en Asbolus, donker van haren;
 En de vermeet'le Lacon en snel in het loopen Aëllō;
- 220 En Thoüs en Cyprio, de snelle, en zijn broeder Lyciscis,
 En, die in 't midden van 't zwarte voorhoofd met wit is geteekend,
 Harpalos, en Melaneus, en ruig van lichaam, ook Lachne.
 En uit Cretensischen vader en moeder uit Sparta geboren,
 Labros en Agriodus, en, doordringend van blaffen, Hylactor.
- 225 And'ren, teveel om te noemen. Die bende, door jachtlust gedreven,
 Snelt over rotsen en klippen en haast ongenaakbare kloven,
 Waar is het moeilijkst de weg; waar geen weg is, volgend zijn sporen.
 En hij ontvlucht langs de plaatsen, zoo vaak door hem vroeger betreden,
 Wee hem, zijn eigen dienaars ontvlucht! Hoe gaarne ook hij roepen
- 230 Wilde: „Actaeon ben ik! Herkent toch uw eigen gebieder!”
 Woorden ontbreken zijn wil. De hemel weergalmt van het blaffen;
 't Eerst slaat Melanchaetes in den rug van den vlucht'ling de tanden,
 Daarna ook Theridamas; Oresitrophus hangt aan zijn schoften.
 Trager wel liepen zij eerst, maar langs korter een weg door de bergen
- 235 Sneden den pas zij hem af. Wijl deze hun meester weerhouden,
 Nadert de verdere troep en slaat in zijn lichaam de tanden.
 Haast blijft voor wonden geen plaats. Hij steunt; en 't geluid, schoon niet
 [mensch'lijk,
 Is toch een klank, dien een hert onmogelijk zou kunnen uiten.
 En met die droevige klacht vervult hij 't bekende gebergte.
- 240 Dan, op de knieën voorover gezonken, als smeekte en bad hij,
 Houdt, of in de armen het was, het zwiigend gelaat hij verborgen.

- Maar zijn gezellen, die niets vermoeden, nog als zij gewoon zijn
 Hitsen de jachthonden aan; hunne oogen zoeken Actaeon,
 En, of afwezig hij was, om strijd om Actaeon zij roepen;
 245 — 't Hoofd steekt hij op bij zijn naam! — en beklagen zich dat hij zich
 [schuil houdt,
 Dat, door zijn traagheid, hij niet het gezicht van den buit kan genieten.
 Wèl hij afwezig zich wenscht, maar aanwezig hij is! En veel liever
 Dan hij die voelt, hij de woeste daden zou zien van zijn honden,
 Die, zich verdringend om hem, in 't lichaam hem domp'len de muilen,
 250 Tot in 't bedriegelijk beeld van het hert hun gebieders verscheurd is.
 Dan eerst, als tallooze wonden het leven hem hebben benomen,
 Zegt men, de toorn is verzoend der pijlkokerdragende Phoebe.

SEMELE.

- 't Oordeel is weifelend: wreeder dan billijk is schijnt de Godinne
 Sommigen toe; and'ren weer haar prijzen en noemen haar strengheid
 255 Waardig der godd'lijke maagd. Voor beiderlei opvatting grond is.
 Jupiter's gade alleen veel min of zij goedkeurt of afkeurt
 Kenbaar maakt, dan zich verheugt in de ramp die het huis van Agenor
 Trof; daar de haat dien zij tegen de Tyrische bijzit ¹⁾ gevoed had,
 Overging op haar geslacht. Maar zie, bij die vroegere oorzaak
 260 Komt nog een nieuwe: haar toorn dat Semele ²⁾ was bij den grooten
 Jupiter zwanger. Gereed, dit overspel hem te verwijten,
 Zegt zij: „Wat werkten ooit uit mijn zoo dikwijls herhaalde verwijten?
 Zelve ik haar opzoeken wil! Haar zelve, indien men met recht mij
 Juno, de machtige, noemt, verderf ik! indien ik het waard ben
 265 Dat, met juweelen bezaaid, den scepter ik voer in de hand, en
 Jupiter's vrouw ben en zuster; zijn zuster zeer zeker! Maar moog'lijk
 't Overspel zelf haar voldeed, en kort slechts die smaad aan mijn echt was?
 Neen! dat ontbrak nog: ze is zwanger en draagt het bewijs van haar zonde
 Zichtbaar voor elk; zij die slechts bij Jupiter moeder wil worden,
 270 Wat mij nauw'lijks gebeurt! zoo hoog schat zij zelf hare schoonheid.
 't Zal niet gebeuren: ik wil geen Saturnia heeten, wanneer niet
 Zij door haar Jupiter's schuld in den stroom van den Styx zal verzinken!”
 Op rees zij van haren troon, en in goudgelen nevel verborgen
 Semele's drempel genaakt. Niet eerder verdrijft zij dien nevel,
 275 Voor ze, als oud vrouwtje vermomd, grijs haar aan de slapen geplant heeft,
 't Vel heeft met rimpels doorploegd, en met bevende schreden 't gebogen
 Lichaam beweegt. Ook de stem, die zij aanneemt, is die van een oudje.
 Beroë was zij gelijk, Semele's Epidaurische voedster;
 Knoopte een gesprek met haar aan en, toen zij na langen tijd spreken,

¹⁾ Europa, Cadmus' zuster.

²⁾ Dochter van Cadmus, moeder van Bacchus.

- 280 Jupiter's naam had genoemd, toen sprak met een zucht zij: „Ik hoop
[slechts
Dat het ook Jupiter was. Want waarschuwen moet ik u, daar toch
Velen, als Goden vermomd, in het maagdelijk slaapvertrek drongen!
't Is niet genoeg dat hij Jupiter is: laat zijn liefde een bewijs u
Geven dat werk'lijk hij 't is. Zoo groot als hij is en zooals hem
285 Juno, de groote, ontvangt, zoo groot en zoodanig ook zij hij
Als hij u weder omarmt; laat hem eerst u zijn teekenen toonen!”
Zoo werd door Juno misleid de onnadenkende dochter van Cadmus.
Als zij aan Jupiter, zonder die nader te omschrijven, een gunst vraagt,
Antwoordt hij: „Kies wat gij wilt; geen weigering hebt gij te vreezen.
290 Wilt gij nog zekerder zijn? De godd'lijke macht mij getuige
Zij van den Stygischen stroom, die de schrik is en Heerscher der Goden!
Blijde om een ramp Semele, te invloedrijk en die haars minnaars
Zwakheid zou dooden, toen sprak: „Vertoon, gelijk Juno gewoon is
U te ontvangen, wanneer gij Venus' verdrag met haar aangaat,
295 Zoo u ook mij!” Tevergeefs poogt de God nog den mond haar te snoeren,
Reeds had het woord zij geuit en was 't in het luchtruim vervlogen.
Diep zuchtte hij; maar hij kon niet te niet doen hetgeen zij gewenscht had,
Noch dat gezworen hij had. En diep hij bedroefd naar den hoogen
Hemel terugkeert. En met een enkelen blik hij doet volgen
300 Wolken met regens gemengd en hevigen wind en het weerlicht,
Voegt daar den donder nog bij en onafwendbaren bliksem.
Echter zooveel hij nog kon, beproeft hij zijn kracht te vermind'ren:
Niet met den straal die Typhoeus, met honderd armen¹⁾, gedood heeft.
Wapent hij thans zich: die schicht bevat hem thans te veel krachten.
305 Daar is een lichtere straal, waaraan door de hand der Cyclopen
Minder geweld is en vuur en minder vernielkracht gegeven:
't Mindere wapen dit noemen de Goden. Dit grijpend, Agenor's
Woning hij binnentreedt. Maar haar sterfelijk lichaam weerstaat niet
't Hemelsch geweld, maar wordt verteerd in die echt'lijke omarming.
310 't Nog onvoldragen kind wordt uit den schoot zijner moeder
Weggerukt, en in de dij des vaders — mag men 't gelooven! —
Verder geborgen, totdat de tijd der geboorte vervuld is.
Heim'lijk verpleegt in de wieg zijn moederszuster hem, Ino;
Dan wordt Nyseïschen²⁾ nimfen hij toevertrouwd, die hem verbergen
315 In haar spelonken en daar hem melk tot voedsel verstrekken.

TIRESIAS.

Wijl dit nu alles op aard' naar de wetten van 't noodlot geschiedde,
En van den tweemaal geboren Bacchus de kindsheid beschermd was,

¹⁾ Honderdarmige reus, zoon van de Aarde en den Tartarus. Door Jupiter met den bliksem getroffen, ligt hij onder de Aetna, uit wier mond hij zijn vlammenaden adem blaast.

²⁾ Van den berg Nysa, in Thracië.

- Jupiter eens, naar men zegt, door nectar bevangen, zijn zware
 Zorgen zich schuivend ter zijde, met Juno in ledigheid kortswijl
 320 Drijvende, in vroolijkheid sprak: „Voorzeker, 't genot van de liefde
 Grooter bij u is dan ooit aan de mann'lijke sekse tebeurt valt!”
 Als zij 't ontkent, men besluit des geleerden Tiresias' oordeel
 Daarin te vragen, die beide soorten van liefde gekend had.
 Want, toen hij eens in het groene woud twee reusachtige slangen
 325 Parend gevonden en die met een slag van zijn staf had getroffen,
 Was hij, o wonder, opeens veranderd tot vrouw; en was zeven
 Herfsten gebleven een vrouw. In 't achtste jaar zag dezelfde
 Slangen hij weder en sprak: „Was zoo groot de kracht uwer wonde,
 Dat gij aan hem, die u sloeg, een andere sekse kondt geven,
 330 Dan wederom ik u tref!” En toen weer hij die slangen getroffen
 Had, zijn oorspronkelijk beeld en vroegere vorm keerden weder.
 Hem men tot scheidsrechter nam om den schertsenden strijd te beslechten:
 En hij valt Jupiter bij. Saturnia 't ernstiger griefde,
 Zegt men, dan billijk was en het onderwerp voegde. Haar' rechter
 335 Straft zij, door hem het oog met eeuwigen nacht te bedekken.
 Maar de Almachtige — want geen God mag weer ongedaan maken
 Wat door een God is gedaan! — in plaats van 't gezicht, hem ontnomen,
 Kennis der toekomst hem gaf; de straf door die gave verlichtte.

NARCISSUS EN ECHO.

- Wijd door de Aonische¹⁾ steden befaamd, gaf deze aan een ieder,
 240 Die zijn profetische kracht beproefde, onfeilbare orakels.
 De eerste, die stelde op de proef 't geloofwaardige van zijn voorspelling,
 Liriope was, de zeegroene nimf, die eens met zijn kronkels
 Had de Cephisus omvat en toen ze in zijn golven gevangen
 Was, had geweld aangedaan. De schoonste der nimfen werd zwanger,
 345 En kreeg een zoon, die reeds toen den nimfen beminnelijk voorkwam.
 En zij Narcissus hem noemt. Toen deze hem raadpleegde, of hij
 't Lange tijdsverloop zou der rijpe grijsheid aanschouwen,
 Antwoorde haar de profeet: „Wanneer hij zichzelf niet zien zal!”
 Lang scheen zinledig des wichelaars taal; toch door de uitkomst bevestigd
 350 En door de feiten: den aard van zijn dood en vreemdsoortigen hartstocht.
 Toen toch Cephisus' zoon aan driemaal vijf jaren een jaar nog
 Toegevoegd had, en reeds kon een knaap, kon een jongeling schijnen,
 Tallooze jong'lingen hem en tallooze maagden begeerden;
 Maar in het teedere lijf zoo trotsch een hoogmoed reeds woonde,
 355 Dat hem noch jong'lingen noch hem maagden konden bekoren.

ECHO.

Toen hij het schichtige hert eens poogde in zijn netten te jagen,
 Zag hem de spraakzame nimf, die noch kon een antwoord verzwijgen,

¹⁾ Aonië = Boeotië.

- Noch had geleerd te beginnen 't gesprek, de weergalmende Echo.
 Lichaam toen Echo nog was: niet stem alléén. Toch had ook toen zij,
 360 Praatziek, geen ander nut van haar stemgeluid dan zij het nu heeft:
 Dat van veel woorden zij slechts de laatste vermocht te herhalen.
 Dit was door Juno bewerkt omdat, toen zij zocht te betrappen
 Nimfen, die vaak in 't gebergte met Jupiter overspel pleegden,
 Listig zij had de Godin met lange verhalen weerhouden,
 365 Wijl haar de nimfen ontvluchtten. Saturnia, toen zij 't doorgrond had,
 Sprak: „Van de kracht van die tong, die mij heeft bedrogen, zal weinig
 Over u blijven, 't gebruik van uw stem tot 't geringste beperkt zijn”;
 En haar bedreiging werd daad. Maar het einde van alle gezegden
 De Echo geeft dubbel terug; het woord, dat zij hoorde, herhaalt zij.
 370 Toen zij Narcissus nu zag door velden en struikgewas dwalen,
 Aanstonds ontstak zij in gloed en steelsgewijs volgde zijn schreden.
 Wijl haar, hoe meer zij hem volgt, te dichterbij ook de hitte
 Blakert, zooals de helder brandende zwavel, gesmeerd op
 't Eind van een fakkel, in 't vuur gestoken, de vlammen doet uitslaan.
 375 O, hoe vaak heeft zij verlangd met vleierende woorden te naad'ren,
 En met haar smeekingen hem te overwinnen! Verzet de natuur zich,
 Laat die 't beginnen niet toe, wel laat zij haar toe dat gereed zij
 Staat te vernemen 't geluid, om dat met haar woord te weerkaatsen.
 Juist had de knaap, die verdwaald uit de trouwe schaar was van vrienden,
 380 „Is daar soms iemand?” geroepen, en: „Iemand” had Echo geantwoord.
 Hij staat verbaasd en roept uit, naar iederen kant om zich heen ziend:
 „Kom!” met luidklinkende stem. En die het geroepen heeft, roept zij.
 Dan ziet hij om; en als weder hij niemand ziet komen: „Waarom mij”,
 Zegt hij, „ontwijkt gij?” en evenveel woorden verneemt als hij uitsprak.
 385 Maar hij volhardt, en misleid door den schijn van een stem die hem
 [antwoordt,
 „Kom hier dan bij mij!” zegt hij. En zij, die geen klank zich kon denken,
 Dien zij ooit liever beantwoorden zou, „Kom dan bij mij!” zegt Echo.
 En van haar eigen woord zij geniet. Dan, de wouden verlatend,
 Snelde zij toe, vol begeerte met de armen den hals hem te omvatten.
 390 Hij echter vlucht en al vluchtende roept: „Tracht mij niet te omhelzen!
 Veel liever sterven ik wil, dan dat ik zijn zal de uwe!”
 En van die woorden herhaalt zij alleen: „dat ik zijn zal de uwe!”
 Dan zij verbergt zich, versmaad, in de wouden: de schaamroode wangen
 Schuilen in 't loover; sindsdien alleen ze in spelonken verblijf houdt.
 395 Toch blijft haar liefde bestaan, door de smart nog van de afwijzing toe-
 [neemt.
 Kommer verdrijft haar den slaap, ondermijnt haar het teedere lichaam,
 Magerheid doet haar verschromp'len de huid; in het luchtruim de sappen
 Opgaan van 't lichaam geheel; en stem en gebeente slechts blijven.
 Nog men haar stem hoort; 't gebeente, als men zegt, werd veranderd in
 [steen.

- 400 [Dan zij verschuilt zich in 't woud en nooit in 't gebergte gezien wordt:
Wel door een ieder gehoord. De stem is het die in haar voortleeft.]

NARCISSUS.

- Zoo had hij haar, zoo ook and're in bosschen en bergen geboren
Nimfen versmaad en nog eer den omgang met mannen vermeden.
Een der versmaden, terwijl de armen hij ophief ten hemel
405 Sprak: „Zoo beminne ook hij dien nooit hij zal kunnen bereiken!”
En het rechtmatig gebed verhoort de Rhamnussische godheid.¹⁾
Helder er kabbelt een bron, met zilverig schiit'rende golven,
Noch door de herders of door de op de heuvelen grazende geiten,
Noch ook door ander vee ooit beroerd; door geen enkelen vogel,
410 Noch door het wild of door een vallenden boomtak vertroebeld.
Welig het gras wies in 't rond, gevoed door 't nabijzijnde water:
Wijl door het woud wordt belet dat de plaats door de zon wordt geblakerd.
Hier had de jongeling zich, van jachtdrift vermoeid en van hitte,
Uitgestrekt, daar hem de bron en de lieflijke omgeving bekoorden.
415 En wijl zijn dorst hij te lesschen begeert, er een andere dorst rijst:
Want, wijl hij drinkt, hij verrukt door het beeld der aanschouwde gestalte,
Smacht naar hetgeen niet bestaat; voor lichaam houdt wat slechts is
schaduw.
En, van zichzelf hij verbaasd, onbewegelijk blijft van gedaante;
Roerloos, als was hij een beeld, uit marmer van Paros gehouwen.
420 Nedergeknield op den grond, twee sterren aanschouwt hij, zijn oogen;
En ziet zijn lokken die Bacchus onwaardig niet zijn of Apollo;
Daarbij de baard'looze wang, den hals van ivoor en de schoonheid
Van zijn gelaat en den blos, met sneeuw witte blankheid vereenigd.
Alles bewondert hij zelf, waardoor hij bewonderenswaard is,
425 En mint zichzelve de dwaas! en hij die prijst, wordt geprezen,
Hij die begeert, wordt begeerd, gelijkelijk brand sticht en vlam vat.
Hoevele ijdele kussen niet gaf hij 't bedriegelijk water!
Hoevele malen niet strekt hij de armen, den hals te omvatten,
Dien in het water hij ziet, maar niet hij in staat is te grijpen!
430 Wat hij beschouwt, weet hij niet; toch doet het gezicht hem ontgloeien:
Die hem de oogen bedriegt, die zelfde dwaling hem prikkelt.
Dwaze! wat grijpt gij vergeefs naar het vluchtige spel der verbeelding?
Nergens toch is, wat gij wenscht: wend u af, en 't verdwijnt wat gij lief-
[hebt!
Dat, wat gij ziet, slechts de schim van uw beeld is, weerkaatst in het water.
435 't Heeft dus geen eigen bestaan: het komt en het blijft met u zelven,
Wijken ook zou het met u, als in staat gij geweest waart te wijken!
Maar noch behoefte aan spijs, noch verlangen naar rust van die plaats hem
Kunnen verdrijven; en in het welige gras zich verschuilend,

¹⁾ Nemesis, te Rhamnus in Attica vereerd.

- Houdt op 't bedriegelijk beeld onverzaad'lijk het oog hij gevestigd,
440 En door zijn eigen oogen te gronde hij gaat. Zich een weinig
Heffend, naar 't onliggend woud de armen hij uibreidt en jammert:
„Zaagt gij, o wouden, ooit dan de mijne wanhopiger liefde?
Gij toch het weet; en zoo velen gij hebt met uw duister begunstigd.
Hebt gij, wier levensduur door zoo talrijke eeuwen zich rekte,
445 In al die jaren ooit iemand van liefdesmart zoo zien verkwijnen?
Wat ik bemin, ziet mijn oog. Maar wat ik zie, wat ik liefheb,
Toch ik niet vinden kan: zulk een dwaling belemmert mijn liefde.
't Smartelijkst nog daarbij is, dat geen machtige zeeën ons scheiden,
Bergen of afstanden niet, noch vestingmuren of poorten,
450 Want slechts een luttel nat ons weerhoudt. Hijzelf wil zich geven:
Immers, zoo vaak ik mij buig om het stroomende water te kussen,
Even zoo vaak hij zich toeleunt naar mij, met het hoofd achterover.
't Is of we ons aanraken kunnen; haast niets de gelieven vaneenscheidt.
Wie gij ook zijt, kom hierheen! Wat stelt gij, beminde te leur mij;
455 Wie u het heengaan gelast? Mijn leeftijd noch schoonheid verdienen
Dat gij ontwijken zoudt mij, die ook door de nimfen bemind werd.
Zaligheid, welke dan ook, verkondigt uw vriend'lijk gelaat mij:
Want, als mijn armen ik strek naar u uit, dan ook strekt gij de uwe,
Lach ik, dan lacht gij mij toe. Uw tranen ook vaak ik zag vloeien,
460 Als ik die stortte; ook vaak mijn hoofdknik gaaft gij mij weder.
Als uit 't bewegen ik van den schoonen mond kan vermoeden,
Woorden ook spreekt gij mij toe, die nimmer mijn ooren bereiken!
'k Voel het, dat zelf ik het ben! Mij kan mijn beeld niet misleiden,
Ik ben het zelf, dien ik min; ikzelf voed het vuur, dat mij blakert.
465 Zoek ik, of word ik gezocht? Wat te doen, en wat blijft mij te zoeken?
Wat ik begeer, heb ik hier! Tot armoede brengt mij mijn rijkdom.
Och, of 't mij mogelijk was uit 't eigen lichaam te scheiden,
— Wensch, in een minnaar wel nieuw! — of wat ik bemin, hier niet ware!
Reeds ondermijnde mijn krachten de smart; ik voel dat niet lang te
470 Leven mij overblijft meer; in den bloei mijner jeugd ik moet sterven.
Geenszins de dood mij beangst, die het einde mij brengt van mijn lijden,
Mocht alleen hij, dien ik min, ware 't mogelijk, mij overleven;
Nu twee gelieven gaan met één leven tesamen te gronde”.
Zoo in zijn waanzin hij sprak, en keerde opnieuw naar de bron zich
475 En met zijn tranen vertroebelt het nat; door 't bewegen onduidelijk
Spiegelt zijn beeld zich terug. En toen hij nu dit zag verdwijnen,
„Waarheen ontvlucht gij?” sprak hij, „o blijf, en laat uw geliefde,
Wreede, niet achter! En laat voor 't minst hetgeen ik niet raken
Kan, mij beschouwen, en voedsel verstrekken mijn vrees'lijken hartstocht!”
480 Klagende trekt hij zich 't kleed van den bovensten rand naar beneden,
En zich de borst slaat, ontbloot, met marmergelijkende handen.
En waar de borst hij zich trof, een teedere bos die bedekte.
Zoo zijn de appelen die, aan éenen kant wit, aan den and'ren

- Rood zijn gekleurd; zoo de druif, die al naar de lengte der stengels,
 485 Voor zij haar rijpheid bereikt, een purperkleur pleegt te erlangen.
 Als hij dit alles aanschouwt in het water, weer helder geworden,
 Droeg hij 't niet langer. Gelijk onder matige warmte de gele
 Was pleegt te smelten; gelijk de ijzel, die 's morgens nog glinstert,
 Smelt in de warmte der zon, zoo ook door liefde verwijnend,
 490 Lost hij zich op; doet allengs de heim'lijke gloed hem verteren.
 Reeds is verdwenen de blos, met sneeuw witte blankheid vereenigd,
 Weg zijn ook klokheid en kracht en wat, straks aanschouwd, hem be-
 [koorde
 En zelfs het lichaam verdween, dat eenmaal door Echo bemind was.
 Als zij dit ziet, zij 't gebeurde vergeet en haar toorn en haar wraakzucht,
 495 Treurt zij om hem; en zoo vaak de ongelukkige jongeling „Wee mij!”
 Uitriep, herhaalde ook zij, die woorden weerkaatsende: „Wee mij!”
 Ook toen hij, jammerend, met de handen zich sloeg op de armen,
 Kaatste hetzelfde geluid zij terug, als een uiting van rouwe.
 't Uiterste woord dat hij sprak, wijl, als steeds, in de golven hij staarde:
 500 „Wee, arme knaap, die vergeefs zijt bemind!” zij met evenveel woorden
 Weergaf. Toen eind'lijk hij zuchtte: „Vaarwel!” „Vaarwel!” antwoordt
 [Echo.
 Dan in het groenende gras het afgemat hoofd legt hij neder,
 Dood sluit die oogen, die nog zijn eigen schoonheid bewond'ren.
 Zelfs, nadat hij het rijk van de schimmen bereikt heeft, beschouwt hij
 505 Nog zich 't gelaat in den stroom van den Styx. En om hem de Najaden
 Treurden, zijn zusters; uit rouw om haar' broeder hem off'ren de lokken,
 Weeklaagden ook de Dryaden; met 't weeklagen instemt de Echo.
 Reeds men de houtmijt, de brandende fakkels en lijkbaar gereedmaakt,
 Nergens het lichaam meer was. In plaats van dat lichaam een goudgeel
 510 Bloempje men vindt, in het hart van witte blaadjes omgeven.

PENTHEUS.

- 't Nieuws van 't gebeurde rechtmatigen roem aan den ziener bracht in de
 Steden van Griekenland en de naam van den waarzegger groot was.
 Pentheus, de zoon van Echion nochtans, de verachter der Goden,
 Onder die allen alléén hem bespot, en des grijsaards voorspellend
 515 Woord maakt belach'lijk; zijn ongeluk hem en 't verduist'ren der oogen
 Werpt voor de voeten. Het hoofd met grijzende haarlokken schuddend
 Zegt hij: „Gelukkig waart gij, als ook het gebruik van uwe oogen
 Gij moest verliezen, dat gij de feesten van Bacchus niet zien kondt!
 Komen zal toch de dag — ik voorspel dat niet lang die meer uitblijft —
 520 Dat voor de eerste maal Semele's zoon, dat hier Liber¹⁾ zal komen;
 En, als geen godd'lijke eer gij hem in den tempel zult brengen,

¹⁾ Een van de talloze bijnamen van Bacchus (zie boek IV, vers 11—17).

- 't Lijf u naar duizend kanten uiteen wordt gerukt, gij de wouden
 Zult met uw bloed en uw moeder gelijk en haar zusters bespatten!
 Zoo zal 't geschieden: gij zult der Godheid die eer niet bewijzen,
 525 Klagen zult gij dat ik in mijn blindheid te veel nog gezien heb!"
 Als hij zoo spreekt, hem de zoon van Echion verdrijft uit zijn woning.
 De uitkomst bevestigt het woord: het geschiedt als de ziener voorspelde:
 Liber verschijnt, en van feest'lijk gejuich wedergalmen de velden.
 't Volk loopt te hoop, en niet mannen alleen, maar ook moeders en
 [dochters,
 530 En naar het onbekend feest stroomt het volk met de vorsten te samen.
 „Wat razernij toch, o kind'ren der Slang en van Mavors", zegt Pentheus,
 „Heeft u beneveld 't verstand? Is 't alleen u te doen om het koper
 Tegen het koper gebotst, om de fluit met het mondstuk van horen,
 Enkel om goochelaarskunst? dat hen, die 't krijgshaftige zwaard niet
 535 Schrikken doet, noch de trompet, noch strijders met lansen gewapend,
 't Schreeuwen van vrouwen ontroert, door wijn geprikkelde waanzin
 En een ontuchtig gemeen en 't onzinnig misbaar van de pauken?
 Hoe kunt, o grijsaards, gij die van verre over zee zijt gekomen,
 Hier hebt uw Tyrus herbouwd en uw vluchtende Huisgoôn gevestigd,
 540 Dulden dat men zonder strijd u verwint? En gij, vuriger leeftijd,
 Jeugd, meer mijn jaren gelijk, wie 't betaamde de wapens te voeren,
 Geenszins den thyrsus¹⁾ te zwaaien; en helmen te dragen, geen kransen,
 Blijft toch, ik bid 't u, den stam gedachtig, waaruit gij gesproten
 Zijt! Van den moed van de Slang, die alléén er zoo velen verdelgde,
 545 Iets in u opneemt! Zij stierf voor eigen bronnen en meren,
 Gij echter zijt aan uw' roem alleen verplicht te overwinnen!
 Dapperen bracht zij den dood: gij hebt slechts met lafaards te strijden.
 Handhaaft der vaderen roem! Als het noodlot niet toelaat dat Thebe
 550 Lang blijft bestaan, o mocht dan alleen onder 't beuken des stormrams
 Storten haar veste ineem, onder 't gonzen van vuur en van ijzer!
 Laat ons ten onder dan gaan zonder schuld, dat ons lot te beklagen,
 Niet te verbergen ook is, de tranen ons vrij zijn van schaamte.
 Thans wordt ons Thebe bestookt door een baard'loozen knaap, zonder
 [wapens,
 Die in den oorlog behagen niet schept, of in wapens of paarden,
 555 Maar slechts in lokken die druipen van zalf en onmann'lijke kransen,
 Purpergewaden en goud in het stof van de kleed'ren geweven.
 Zoo gij ulieden onthoudt, zal ik aanstonds hem dwingen te erkennen,
 Dat niet zijn afkomst is als hij beweert, en denkbeeldig zijn godheid!
 Was slechts Acrisius²⁾ dapper genoeg te verachten die ijd'le
 560 Godheid; en hem bij zijn komst de poorten van Argos te sluiten?
 Zou een gelukzoeker dan heel Thebe en Pentheus doen vreezen?"

¹⁾ De met klimop en wijnranken omwonden staf der Bacchanten.

²⁾ Zoon van Abas, koning van Argos.

- Gaat", hij zijn dienaars beveelt, „den aanvoerder grijpt en hem aanstonds
Hier brengt in boeien, en laat geen aarz'len die opdracht vertragen!"
Hoe hem zijn grootvader, hoe Athamas¹⁾, hoe zijn and're verwanten
565 Hem ook vermanen, vergeefs hun poging is hem te weerhouden:
Driftiger eer hij nog wordt door vermaningen, feller zijn razen
Door die belemmering en door uitstel zijn woede nog toeneemt.
Zoo zag ik vaak, hoe een stroom, door niets in zijn voortgang belemmerd,
Rustig en kalm vloeide voort en met weinig geklater zijn weg koos,
570 Maar waar door stammen van boomen of rotsblokken hij werd gehinderd.
Schuimende en kokende en om de versperring verbitterd, vooruit stoof.
Zie, daar komen bebloed zijn dienaars terug: op zijn vraag waar
Bacchus was, antwoorden dat zij nergens hem zagen. „Maar dezen
Grepen wij", zeggen zij, „die zijn gezel was en helper bij de offers!"
575 En zij hem brengen een man, wien de armen men saâm had gebonden
Achter den rug; een Tyrrhener, die Bacchus' offers gevolgd is.
Dezen ziet Pentheus aan met oogen, die vrees'lijk zijn woede
Fonkelen doet; en ofschoon met moeite zijn straf hij nog uitstelt,
Zegt hij: „O gij, die gaat sterven en die door uw' dood nog aan and'ren
580 Zult tot een waarschuwing zijn, zeg uw' naam en den naam van uw ouders
En van uw vaderland, en waarom gij dien eeredienst navolgt!"

BACCHUS EN DE TYRRHEENSCH E SCHIPPERS.

- Antwoord hij geeft onbevreesd: „Mijn naam is Acoetes; mijn afkomst
Is uit Maeonië²⁾, en van need'rigen stand zijn mijn ouders.
Krachtig rond'ren, geschikt om het veld te bewerken, mijn vader
585 Woldragend vee evenmin of kudden mij naliët. Hij zelf was
Arm eveneens, en hij placht met netten te visschen en haken
En met den hengel door list de springende visch te verschalken.
Slechts uit die kunst zijn vermogen bestond. Toen hij mij die leerde,
Sprak hij: „Ontvang wat ik heb aan rijkdom, die erfgenaam zijt en
590 Leerling gelijk van mijn kunst". En stervend liet niets hij mij na, dan
't Water, het eenige dat ik het erfdeel mijns vaders kon noemen.
Dan echter, daar op diezelfde rots ik niet steeds wilde blijven,
Leerde ik met leidende hand met de roerpen een schip te besturen,
Aandacht ik schonk aan de ster, die de geit Amatheia gewijd is,³⁾
595 Taygete⁴⁾ en het Regengesternte en den Beer in het Noorden
En aan der winden verblijf en de havens, geschikt voor de schepen.
Eens, toen naar Delos ik voer, toevallig de kusten van Chios
'k Nader: de riemen van rechts mij deden het zeestrand bereiken.
En met een luchtigen sprong kwam ik neder op 't vochtige kustzand.

1) Koning van Orchomenos, echtgenoot van Ino, schoonzoon van Cadmus.

2) Oude naam voor Lydië.

3) Omdat zij Jupiter gezoogd had, werd zij onder de sterrenbeelden opgenomen.

4) Eén der Pleïaden.

- 600 Toen nu de nacht was voorbij, Aurora weer aanving te blozen,
Op rij's ik en aan mijn makkers ik raad voor versch water te zorgen.
En ik de richting hun wees waarin zij de bron moesten zoeken.
Zelf van een heuveltop keek ik 'uit wat de wind ons beloofde,
Riep toen mijn makkers bijeen en keerde terug naar het vaartuig.
- 605 „Zie, hier reeds zijn wij!” het eerst van allen mij antwoordt Opheltus,
En, dien hij hield voor een prooi en in 't ledige veld was gevonden,
Leidt langs de kust hij: een knaap, die maagdelijk was van gestalte
En onder invloed van wijn of van slaap, naar 't mij voorkwam, al wag-
[g'lend
- Nauwelijks volgen ons kon. Maar in gang en gelaat en gestalte
- 610 Niets aan hem vinden ik kon wat mij aan een sterv'ling deed denken.
'k Voelde het; deelde het ook mijn makkers mede: „Wat godheid
Zich in dit lichaam verbergt, weet ik niet; maar een godheid woont in hem!
Wie gij ook zijt, leen uw gunst, en bijstand ons bied bij den arbeid;
Hun ook vergiffenis schenk!” „Voor ons is 't niet noodig te bidden!”
- 615 Dictys toen inviel, die vlug als geen ander in staat was in 't tuig van
't Vaartuig te klimmen en langs een touw naar omlaag weer te glijden.
Dezen valt Libys dan bij en de blonde Melanthus, de uitkijk,
Dezen ook Alcimedon, en wiens stem de beweging der riemen
Regelt of rusten die doet, de moed insprekende Epopeus,
- 620 En alle and'ren tesaam: zoo blind de begeerte is naar voordeel.
„Nooit zal ik dulden dat op dit schip met geweld men een God brengt”,
Zeg ik: „want op dit schip heb ik het meest te bevelen!”
En ik den toegang versper. Het woedendst' van allen gedraagt zich
Lycabas, die om een moord uit een Tuscische¹⁾ stad was verdreven
- 625 En voor die gruweldaad thans als balling zijn straf ondergaan moest.
Wijl ik op zijde niet ga, treft zijn krachtige vuist in den nek mij;
Vallende, zou ik bijna in zee zijn geslingerd, wanneer niet
Vast aan een touw ik geklemd, schoon buiten mijzelf, mij kon redden.
Goedkeurend juichte de bende der schurken, tot eindelijk Bacchus,
- 630 — Want het was Bacchus zelf! — alsof hun tieren den sluimer
Bij hem verdreef, en alsof uit een roes hem de zinnen ontwaakten,
Sprak: „Wat gebeurt hier? Wat moet dit schreeuwen beduiden? Hoe ben ik
Herwaarts gekomen, o zeeliën, en waarheen wilt gij mij brengen?”
„Wees onbekommerd, en zeg wat haven gij gaarne”, sprak Proreus,
- 635 „Wildet bereiken, dan kunt in het land dat gij wenscht, gij aan wal gaan!”
„Laat dan naar Naxos uw schip”, zegt Liber, „wenden den steven,
Want daar behoor ik tehuis en u zal het gastvrij ontvangen!”
En bij de Zee hem bezweren en bij alle Goën de bedriegers
Dat 't zal geschieden; van 't schip mij bevelen de zeilen te spannen.
- 640 Naxos lag rechts; maar naar rechts toen ik beproefde te zeilen,
Riepen zij, ieder voor zich: „Wat doet gij? Wat waanzin, Acoetes,

¹⁾ Tuscisch = Etrurisch of Tyrrheensch.

- Heeft u bevangen? Naar links wend het roer!" En het meerendeel hunner
Teekens mij geeft; en een deel hun bedoeling mij fluistert in de ooren.
Hevig ontsteld, roep ik uit: „Laat een ander het roer dan hanteeren!"
- 645 En tegelijk aan hun dienst mij onttrek en hun listen en streken.
Allen dan schelden mij uit, van iederen kant hoor ik dreigen.
Daarop zegt Aethalion: „Gij denkt dat op u alleen zeker
Al onze hoop is gebouwd?" en zelf neemt hij dan mijn plaats in,
Grijpt ook het roer en stuurt een anderen koers uit dan Naxos.
- 650 Maar hen misleidend zegt Bacchus, alsof eerst nu hun bedrog hij
Opmerkte, wijl hij omlaag van den bochtigen steven in zee keek,
Kwanswijs in tranen: „Dit is niet de kust, waar ik heen wil, o mannen,
Dit niet het eiland waarheen gij mij beloofd hebt te brengen!
Waarmede heb ik die straf dan verdiend? En wat steekt er voor roem in.
- 655 Dat gij, mannen, een knaap, zóó velen één enk'len misleiden?"
Lang reeds in tranen ik was. Maar de bende van schelmen bespot mijn
Weenen, met snelleren slag der riemen doorklieven de golven.
En nu bezweer ik u bij hemzelf — want sterker dan hij is,
Ken ik geen God! — even goed ik de zuivere waarheid u meedeel
- 660 Als ongelooflijk die klinkt: het vaartuig bleef staan in het water,
Anders niet dan of het stond op 't droge land, in de scheepswerf.
Stom van verbazing, nochtans zij volhardend hanteeren de riemen;
Spannen de zeilen; door beide middelen zoeken te ontvlieden:
Klimop slingert zich om de riemen; in bochten gekronkeld,
- 665 Kruipt het omhoog; met zijn weeld'rige trossen versiert het de zeilen,
Zelf hij, het voorhoofd omkranst met druiventrosdragende ranken,
Rondzwaait den thyrsus, geheel van wijngaardloover omwonden.
Tijgers er liggen in 't rond; naast ontastbare schimmen van lynxen,
Strekken zich 't grimmige lijf ook panters, met vlekken geteekend.
- 670 Op springt het scheepsvolk gelijk, hetzij zij door waanzin gedreven
Werden, of angst. Maar het eerst begint zich het lichaam van Medon
Donker te kleuren; zijn rug met duid'lijke bocht zich te krommen.
Toen Lycabas aan hem vroeg: „Tot welke vreemde gedaante
Zijt gij betooverd?" verbreedt, wijl hij spreekt, zich zijn kaak en zijn neus
[wordt
- 675 Krachtig gekromd; en zijn huid zich verhardt en bedekt wordt met
[schubben.
Toen Libys poogde een riem, die hem hinderde, op zijde te went'len,
Zag hij zijn handen in lengte te samen zich trekken, en dat zij
Handen niet waren: veeleer reeds vinnen verdienden te heeten.
Weer een, die poogde den arm naar een kronk'lenden kabel te strekken,
680 Armen niet heeft meer; gebogen van rug hij zich met het verminkte
Lijf werpt in zee; en het eind van zijn staart krijgt den vorm van een sikkels,
Zoo, als de horens zich krommen der maan, als zij half is gewassen.
Springend naar iederen kant, doen het water zij spatten en schuimen,
Komen zij beurtelings boven en duiken weer onder het zeevlak,

- 685 Of er een rei werd gedanst; wellustig zich wentelen 't lichaam,
 't Binnengedrongen nat uit wijde neusgaten blazen.
 Tot van het twintigtal dat zoo straks nog het vaartuig bemande,
 Ik bleef alléén. Als vestijfd ik van schrik was en rilde van vreeze,
 Nauw'lijks mij meester nog was, stilt Bacchus mijn angst met de woorden:
 690 „Wees zonder vreeze en richt naar Naxos u!” 't Eiland bereikend,
 Sluit den Bacchanten 'k mij aan en blijf ik dien eeredienst volgen”.

STRAF VAN PENTHEUS.

- „'k Heb naar het zinn'loos verhaal”, zegt Pentheus, „te lang moeten
 [luist'ren,
 Dan dat door 't uitstel mijn toorn aan krachten zou hebben verloren.
 Sleept hem, mijn dienaars, van hier; zijn ziel naar den Stygischen nacht
 [zendt,
 695 Na hem met gruwzame pijnen het lichaam te hebben gefolterd!”
 Aanstands medegesleurd, in een hok de Tyrreënsche Acoetes
 Op wordt gesloten. Terwijl, als bevolen was, voor hem het vrees'lijk
 Werktuig gereed wordt gemaakt des doods en ijzer en vlammen,
 Hebben zich, zegt men, vanzelf de deuren geopend; vanzelf ook,
 700 Zonder dat iemand ze slaakt, zijn van de armen de boeien gevallen.
 Echter de zoon van Echion volhardt: thans zendt hij geen and'ren,
 Zelf gaat hij heen waar de tot het off'ren gekozen Cithaeron
 Van het gezang en de heldere stemmen weerklonk der Bacchanten.
 Zoo, als van strijd lust trilt het vurige ros, als het schett'rend
 705 Teeken der krijgstrompet klinkt, zijn lust tot den oorlog voelt groeien,
 Zoo voelt zich Pentheus ontroerd door 't langdurig gehuil dat ten Hemel
 Kaatst, en 't gejuich, dat hij hoort, opnieuw doet zijn woede ontvlammen.
 Midden haast in het gebergte, aan het einde omgeven van wouden,
 Vrij van geboomte, is een veld, van iederen kant overzienbaar.
 710 Hier heeft het eerst hem ontwaard zijn eigen moeder, terwijl hij
 Spottend naar 't offerfeest zag. Door 't waanzinnige rennen verbijsterd,
 't Eerst hem zijn eigen moeder verwondt door een worp met den thyrsus.
 „Komt beiden herwaarts!” roept zij, „komt herwaarts, mijn zusters en
 [helpt mij;
 Hier is het everzwijn dat het grootste is, dat dwaalt in mijn landen,
 715 Hier is het zwijn, dat verdelgen ik moet!” En naar hem alleen aller
 Woede zich keert. En zij stroomen bijeen en vervolgen die vrees thans
 Toont, die thans siddert van angst, min heftige woorden thans uitspreekt,
 Thans zijn noodlot verwenscht, thans inziet te hebben gezondigd.
 Bloedig verwond, roept hij uit: „Help, Autoonë, die de zuster
 720 Zijt mijner moeder: uw ziel zóó bewege de schim van Actaeon!”¹⁾
 Zij geen Actaeon meer kent: den rechterarm van den smeek'ling
 Rukt zij van 't lichaam; den linkerarm ontscheurde hem Ino.

¹⁾ Zie de noot bij vers 198.

- Zoo hij geen armen meer had, die hij naar zijn moeder kon strekken.
Maar de ongelukkige, wyl hij de bloedige stompen haar toonde,
725 „Zie toch, o moeder!” roept uit. Maar het aanzien, juichte Agaue ¹⁾,
Wierp achterover zich 't hoofd, het haar in het luchtruim deed fladd'ren,
En het hem afgerukt hoofd met bloedige vingers omvattend,
Gilde zij: „Io, vriendinnen! ons werk is deze overwinning!”
Sneller niet rukt in den herfst de stormwind het los aan de takken
730 Hangende, door de koude verschrompelde loof van de boomen,
Dan hem het mannelijk lijf door schendende handen verscheurd wordt!
Zoo, door zijn voorbeeld geleerd, den nieuwen eeredienst volgen,
Offeren wierook en eeren de outers de Ismenische vrouwen.

¹⁾ Dochter van Cadmus, vrouw van Echion, zijn moeder.

VIERDE BOEK.

DE DOCHTERS VAN MINYAS.¹⁾

- Echter niet Alcithoë, de dochter van Minyas, Bacchus'
Dienst als gewettigd erkent, tot dusver lichtzinnig ontkennend,
Dat hij is Jupiter's zoon. Haar zonde en ongeloof deelen
Al hare zusters. Nochtans de priester gelast meesteressen
5 En dienaressen gelijk den arbeid te staken, de feesten
Mede te vieren; de borst met huiden te omhullen; te omkransen
't Loshangend haar; in de hand den groenenden thyrsus te zwaaien.
Verder nog had hij voorspeld dat geweldig de toorn van de godheid
Zijn zoude, werd zij gekrenkt. Gehoorzaam zijn moeders en dochters;
10 Weefsels zij leggen terzijde en werkmanden, staken de dagtaak;
Bacchus bewierookend, noemen zij Bromius hem en Lyaeus,
't Kind van het vuur dat, twee malen geboren, twee moeders alleen had;
Nyseus ook noemen zij hem en Thyoneus, golvend van haren;
Verder Leneus en voorts den planter der feest'lijke druiven,
15 Nyctelius, Eleleus, den vader, en Iacchus en Euhon,
En welke namen nog meer, o Liber, u Griekenland's volk'ren
Plegen te geven. Want uwer alleen is de eind'looze jonkheid,
Eeuwige jong'ling zijt gij! gij die van allen de schoonste
Zijt in den Hemel omhoog! Als zonder uw horens gij optreedt,
20 Hebt gij het hoofd van een maagd. U gehoorzaamt het Oosten, tot waar het
Donkerbruin Indië door des Ganges' mond wordt bevochtigd.
Lasteraars gij, eerbiedwaardige! doodt, zooals Pentheus; Lycurgus,
Drager der strijdbijl²⁾ en de lichamen gij der Tyrrheners
Wierpt in de zee. Gij met bonte teugels de glinst'rende nekken
25 Stuurt van het span uwer lynxen. Bacchanten u volgen en Satyrs,
Met hen de grijsaard³⁾ die, dronken, het wankelend lijf op een staf leunt
En op den zakk'rigen rug eens ezels met moeite zich recht houdt.
Waar gij ook komt, met gejuich ontvangt u de jeugd, en weerklinken
Stemmen van vrouwen en tamboerijnen, met handen geslagen,
30 Klinken de holle trompet en de fluit, die met gaten doorboord is.
„Wees”, smeekt de Ismenische schaar, „verzoend als gij zijt, ons genadig!”
Eerend hem, naar het bevel. Alleen zijn het Minyas' dochters
Die in haar woning het feest met ontijdigen arbeid verstoren:
Trekken de wol, of schuiven den draad in het web met de vingers,
35 Blijven aan 't weefgetouw staan en belasten met werk haar slavinnen.

¹⁾ Leuconoë, Arsippe en Alcithoë, dochters van koning Minyas van Orchomenos.

²⁾ Thracische vorst die de pleegmoeders van Bacchus met een bijl had gedood, en daarvoor met blindheid, waanzin en dood werd gestraft. ³⁾ Silenus.

Eén harer, wyl zij den draad met fijnen duim in elkaar weeft,
Zegt: „Terwijl werkeloos de and'ren onzinnige feesten bezoeken,
Laat dan ook ons, die een beter Godin, die Minerva bezielt, ons
Met een afwiss'lend gesprek het werk onzer handen verlichten.

- 40 Laten wij hier, onder ons, elkander om beurten verhalen
Wat zal verhinderen dat de tijd onder 't werken ons lang valt!"
't Wordt door de zusters beaamd, en men vraagt haar het eerst te beginnen.

DE VERHALEN.

Zij, die met velerlei sagen bekend is, bedenkt zich eerst wat zij
Kiezen zal: of zij van u, Dercetis van Babylon¹⁾, spreken

- 45 Zal, die het lichaam met schubben bedekt, in een nieuwe gedaante
Brengt, als de Palaestijnen gelooven, een meer in beweging;
Of liever nog, hoe haar dochter, na vleugels te hebben verkregen,
Hoog op een sneeuwvitten toren nog vele jaren geleefd heeft;
Of hoe een zeenimf met spreuken en al te krachtige kruiden
50 Jongelingslichamen heeft in zwijgende visschen veranderd,
Tot haar hetzelfde overkwam; of wel hoe de boom die eerst witte
Vruchten gedragen heeft, thans draagt zwarte; daar bloed hem bespatte.
Dit trekt haar aan: zij begint, daar niet alledaagsch het verhaal is,
Zóó te vertellen, terwijl de wol zich tot draden blijft voegen:

PYRAMUS EN THISBE.

- 55 „Pyramus en Thisbe, van alle jong'lingen gene
Verre de schoonste, en zij de aanvalligste maagd van het Oosten,
Huizen bewoonden, gebouwd naast elkaâr; waar Semiramis, zegt men,
Eertijds met tichelen muur haar hooge veste omringd had.²⁾
Kennismaking — den eersten stap! — de nabuurschap bewerkte;
60 Allengs tot liefde gerijpt; ook de echt had hen wettig vereenigd:
Maar de familie 't verbood. Wat niet men hun kon verbieden,
Was dat gelijkelijk zij elkander vurig beminden.
Niemand dit ooit had bemerkt; zij spraken met hoofdknik en teekens,
En hoe bedekter het was, des te feller het vuur in hen blaakte.
65 Daar in den muur, die aan beide huizen gemeen was, een smalle
Scheur was, die vroeger daarin gevallen was, toen men dien bouwde.
't Kleine gebrek, dat in al die jaren nog niemand ontdekt had,
Was door de minnenden 't eerst — wat de liefde niet opmerkt? — ge-
[vonden.
't Diende tot weg voor hun woord: want daardoor volkomen beveiligd,
70 't Liefdegefluister kon, zacht en gedempt, tot den overkant dringen.
Dikwijls ook, als zij zoo stonden: hier Thisbe, en Pyramus ginder,
Ieder van hen op zijn beurt den adem des anderen voelde,
Spraken zij: „Nijdige wand, waartoe ons gelieven te scheiden?

¹⁾ Moeder van Semiranis. ²⁾ Babylon.

- Wat zou het zijn als ge ons liet met heel onze lichamen raken,
 75 Of, is te veel dat gevergd, dat gij plaats gaaft om kussen te wiss'len!
 Niet u ondankbaar wij zijn: wij zijn u, dat weten wij, schuldig
 Dat onzen woorden de weg naar een liefhebbend oor is geopend!"
 En nadat vruchteloos elk van zijn plaats zulke woorden geuit heeft,
 Zeggen elkander zij 's avonds vaarwel, terwijl ieder van zijn kant
 80 Kussen drukt op den muur, die den ander niet kunnen bereiken.
 Toen nu Aurora opnieuw de sterren des nachts had doen wijken,
 En weer de zon met haar gloed van het grasveld den ijzel gewischt had,
 Komen zij weer op de vroegere plaats, en besluiten, na vele
 Klachten, met kort overleg, in den zwijgenden nacht te verschalken
 85 Die hen bewaakten, te trachten de deuren van 't huis te verlaten,
 En niet hun woning alleen, maar de dekking der stad te ontvluchten.
 En, dat zij niet op hun tocht in de ruimte der velden verdwalen
 Zouden, te vinden elkaar bij de grafterp van Ninus¹⁾, verborgen
 Onder de schaduw eens booms, die vol hing met sneeuw witte vruchten.
 90 Dit was een moerbezie-boom, waarneven het bronwater stroomde.
 't Plan hun behaagt. En het licht, dat traag hun voorkwam te scheiden,
 Daalde in de zee en uit dezelfde zee rees de nacht op.
 Draaiend in 't duister de spil van de deur weet de listige Thisbe
 Buiten te komen, door niemand bemerkt. En, verhullend 't gelaat, zij
 95 Nadert de grafterp en zet bij den boom, volgens afspraak, zich neder.
 Maar overmoedig de liefde haar maakte. Want zie! opeens nadert
 Haar een leeuwin, wie de muil van 't versche bloed nog der rund'ren
 Droop, om in 't water der bron, vlak bij haar, den dorst zich te lesschen.
 Toen haar van verre bij 't licht van de maan Babylonië's Thisbe
 100 Zag, zocht met bevenden voet in een duistere grot zij haar toevlucht,
 Maar bij haar vlucht haar ontvalt haar mantel, dien zij laat liggen.
 Toen nu de woeste leeuwin haar' dorst met veel water gestild had,
 Scheurt, als zij keert naar het woud, toevallig met bloedige kaken
 Zij van den ledig gevonden mantel het teedere weefsel.
 105 Later vertrokken van huis, ziet Pyramus duid'lijk in 't dikke
 Stof van 't verscheurende dier de sporen, en dood'lijk verbleekt hij.
 Maar als hij nu bovendien den mantel aanschouwt, die met vlekken
 Bloed is bespat, roept hij uit: „Eén nacht twee gelieven verderven
 Zal! Van die twee echter zij het waardigst was lang nog te leven,
 110 Ik u tot nadeel slechts was: ik bracht u, rampzaal'ge, den dood aan!
 Ik, die u dwong deze plaats, zoo vol schrik, in den nacht te betreden,
 En er niet vóór u verscheen! Verscheurt dan, gij leeuwen, mijn lichaam,
 En mij 't misdadige lijf met woeste beten vaneenrijt,
 Zoo er nog leeuwen zijn die hier deze rotsen bewonen!
 115 Maar die slechts vraagt om den dood een lafaard is!" Daarop hij Thisbe's
 Mantel neemt mee naar den boom in welks schaduw hij haar zou ontmoeten.

¹⁾ Echtgenoot van Semiramis

- Als hij het welbekend kleed met tranen besproeid en gekust had,
Zegt hij: „Ontvang dan ook nu het bloed dat ik ga vergieten!”
En onverwijd hij het zwaard, waarmee hij omgord was, zichzelf
120 Stoot in de borst: uit de gloeiende wonde het stervend terugtrekt.
Achterwaarts strekt hij zich uit op den grond, en hoog springt het bloed op:
Anders niet, dan wanneer door bederf in het lood in de leiding
Springt er een barst en door den nauwen doorgang het water
Sissende spuit, en wordt met schokken in 't luchtruim geworpen.
125 En door den bloedstraal geraakt, de kleur van de vruchten des booms zich
Wijzigt tot zwart. En ook door den bloedstroom getroffen, de wortel
Verft met een purperen kleur de nederhangende vruchten.
Zie, daar komt Thisbe terug, nog angstig haar' minnaar te missen;
Zoekend met oog en met hart den jongeling; vurig verlangt zij
130 Hem te verhalen 't gevaar, zooeven gelukkig ontkomen.
Schoon zij de plaats en den vorm van den boom bij 't aanschouwen
[herkende,
Doet toch de kleur van de vrucht haar twijfelen of 't wel de juiste is.
Wijl zij nog aarzelt, vol schrik op den bloedigen grond zij een lichaam
Stuiptrekken ziet. En dan deinst zij terug, en nog bleeker dan palmhout
135 Wordt haar 't gelaat en zij huivert zooals ook de zee pleegt te huiv'ren,
Als onder matige bries haar oppervlakte zich rimpelt.
Maar, als onmidd'lijk daarna zij het dierbare lichaam herkend heeft,
Dan met een helderen klank vol wanhoop zij slaat zich de armen,
Rukt zich de haren uit en, het lichaam haars minnaars omvattend,
140 Vult zij met tranen zijn wond, en met haar weenen vermengt zij
't Bloed; en terwijl op 't gelaat, dat reeds koud was, haar kussen zij drukte,
„Pyramus!” snikt zij, „welk lot heeft u mij, mijn liefste, ontnomen?
Pyramus, antwoord! 't Is toch uw eigen dierbaarste Thisbe,
Die tot u spreekt! Hoor mij aan; het liggend gelaat tot mij ophef!”
145 En op het hooren van Thisbe's naam, slaat Pyramus de oogen
Op, door den dood reeds bezwaard; en ziet haar, en laat ze weer zinken.
Maar als nu ook zij haar' mantel herkent en 't ivoor van de scheede
Ziet zonder zwaard, roept zij uit: „Uw eigen hand en uw liefde
Deden den dood u, rampzalige, aan. Maar daartoe alleen is
150 Mij ook de hand sterk genoeg: de liefde zal kracht daartoe geven.
Volgen 'k u wil in den dood, en laat mij, rampzalige, daarvan
Oorzaak en deelgenoot zijn; en u, dien alleen door den dood zelf,
Wee mij! mij rooven men kon, kan dan mij de dood niet ontrooven!
Dit echter zij u gesmeekt in het laatste gebed van ons beiden,
155 Diep ongelukkige ouders van mij en van Pyramus tevens,
Dat wie waarachtige trouw en laatste snik heeft verenigd
Niet misgunnen gij zult dat in 't zelfde graf men hen bijzet.
Gij echter, boom, met uw loof die dekt het rampspoedige lichaam
Thans van den éénen van ons, weldra van ons beiden zult dekken,
160 Houd u het teeken des doods en draag rouwkleurige vruchten

- Voortaan, donker van kleur, ons beider bloed ter gedacht'nis!"
 Zoo sprak Thisbe; de punt van het zwaard op het harte zich richtend,
 Viel zij in 't staal dat nog van 't bloed van Pyramus warm was.
 Maar haar gebeden vermurwden de Goôn; vermurwden ook de ouders:
 165 Immers, der moerbeien tint, is als zij gaan rijpen, zwartkleurig.
 Wat van den brandstapel rest, in ééne urne tot rust kwam."

SOL; MARS EN VENUS.

- Hier zweeg zij stil; nu begint, na korte verpoozing, op haar beurt
 Leucothoë haar verhaal; aandachtig zwijgen de zusters:
 „Hij ook, die alles beheerscht met zijn fonk'lende stralen, de Zongod,
 170 Kende de liefde. Laat mij van de liefde der Zon u verhalen!
 Hij was de God, naar men meent, die het eerste gezien heeft hoe Venus
 Overspel pleegde met Mars. Want alles die God ziet het eerste.
 Hij, om het misdrijf vergramd, verhaalt aan den echtgenoot, Juno's
 Zoon, en het overspel en de plaats van het overspel. Dezen
 175 Met de bezinning ontschiet het werk dat zijn kunstige handen
 Vasthielden. En onverwijd uit koper hij zeer dunne boeien,
 Netten en valstrikken smeedt, zoo dun, dat die voor de oogen
 Zichtbaar niet zijn, en zoo fijn, dat zelfs niet het ragfijnste weefsel
 Die overtreft, noch het web van de spin, dat hoog van den balk hangt.
 180 Dat ied're aanraking hen en lichtste beweging in werking
 Brengen, hij mede bewerkt; en handig omhangt hij er 't bed mee.
 Als in datzelfde bed zich minnaar en gade vereenen,
 Blijven, door 's echtgenoots kunst in dit ongekend stelsel van boeien
 Midden in hunne omhelzing betrapt, de twee schuldigen hangen.
 185 Aanstonds de Lemnische God¹⁾ de elpenen poortdeuren opent
 En laat de Godenschaar in. Daar lagen zij, smaad'lijk gebonden!
 Mocht er soms meer dan één God, niet somber van aard, al begeeren
 Mede dien smaad te ondergaan, de anderen lachen; en lang nog
 Bleef het gebeurde 't bekendste verhaal op geheel den Olympus.

LEUCOTHOË.

- 190 Voor het verraad evenwel Cythereïa²⁾ passende straf eischt
 En op zijn beurt doet zij hem, die heim'lijke min had verraden,
 Lijden door liefde eveneens. Wat baten u, zoon Hyperion's³⁾,
 Schoonheid en kleur nu, wat baten u nu uwe stralende oogen?
 Gij, die toch zelf met uw' gloed geheel de schepping in vlam zet,
 195 Brandt van een ongekend vuur. Die alles behoort te beschouwen,
 Ziet slechts naar Leucothoë: alleen op ééne maagd vestigt
 De oogen gij, die het heelal behooren. Nu rijst in het Oosten

¹⁾ Lemnos was een geliefkoosde verblijfplaats van Vulcanus.

²⁾ Venus, godin van Cythere.

³⁾ Titan, vader van Helios, de zon.

- Al te vroegtijdig gij op, dan daalt gij te laat in de golven,
 Vaak, in 't beschouwen verdiept, den korten winterdag rekkend.
- 200 Zelf ondertusschen verzwakt, slaat de ziekte uwer ziel op de oogen
 Over; met duisternis gij beangstigt der sterv'lingen zielen.
 Geenszins verbleekt gij omdat de maansikkel, dichterbij de aarde,
 U in den weg stond: de liefde u gaf deze bleeke gelaatskleur!
 Haar alleen mint gij: niet roert Clymene u verder of Rhodos,
- 205 Noch de allerschoonste moeder van Circe, godin van Aëaë,
 Noch Clytië, hoezeer zij, versmaad, uwe omarming begeerde
 En op dat tijdstip en door dien tijd zelf zij zwaar was getroffen.
 Leucothoë toch u deed alle andere vrouwen vergeten,
 Eurynome, eens de schoonste der vrouwen in 't land dat het reukwerk
- 210 Voortbrengt, haar moeder was. Maar toen haar dochter volwassen
 [geworden
 Was, overtrof zij in schoonheid haar moeder, als deze alle and'ren.
 Orchamus' dochter was zij, die heerschte in Achaemenes' landen ¹⁾
 En als de zevende na den stamvader Belus geteld werd.
 Ver, aan des Hesperus' strand, ligt de wei, waar de rossen der Zonne
- 215 Met ambroziën zich voeden voor gras. Na den daag'lijkschen arbeid
 Worden de leden hun daarmee gevoed en gesterkt voor de dagtaak.
 Als daar de viervoeters weer het hemelsche voedsel genieten,
 En weer de nacht daalt, betreedt de God het paleis der geliefde.
 Hij zich als Eurynome, haar moeder, vermomd heeft. En tusschen
- 220 Tweemalen zes dienaressen ziet Leucothoë hij des avonds
 Bezigt bij 't went'len der spoel het teedere weefsel te spinnen.
 Toen hij haar nu als een moeder haar dochter gekust had, beval hij:
 „Gaaf, dienaressen, vanhier! 't Betreft een geheim dat mijn dochter
 Aangaat: verhindert mij niet alléén met mijn dochter te spreken”.
- 225 En zij gehoorzamen. Als zij alleen in 't vertrek zijn gebleven,
 „Ik ben die God”, spreekt hij, „die de lengte der jaarkringen afmeet,
 Die alles ziet, en door wien ook de aarde alles ziet. Ik het oog der
 Wereld ben! Gij mij behaagt, geloof mij!” De schrik doet haar beven,
 't Spinrokken en de spoel ontvallen haar sidd'renden vingers.
- 230 En zelfs die angst stond haar schoon. Hij neemt, zonder langer te dralen,
 Weder zijn eigen gedaante terug en de schitt'ring, hem eigen.
 Echter de maagd, hoe ontdaan ook van zijn plots'ling verschijnen,
 Duldte, door zijn schoonheid bekoord, zonder klacht, dat geweld hij haar
 [aandoet.
- Haar nu benijdt Clytië, want lang niet met matigheid Phoebus
- 235 Had haar bemind. Om zich op haar mededingster te wreken,
 't Overspel maakt zij bekend en, ruchtbaar geworden, 't den vader
 Mededeelt. Deze, verwoed, grijpt onmededoogend haar, schoon zij
 Smeekt en de armen strekt uit naar de Zon en roept: „Het was deze

¹⁾ Perzië.

- Die mij gedwongen heeft tegen mijn wil!" Maar de woestaard begraaft haar
 240 Diep in den bodem en richt nog een zandheuvel boven het graf op.
 Wel met zijn stralen verstroot dien de zoon Hyperion's; den weg haar
 Opent om weder 't gelaat onbedekt uit den bodem te heffen,
 Maar gij, o nimf, waart niet meer in staat het met aarde bezwaarde
 Hoofd te verheffen omhoog, en ontzield lag uw lichaam ter aarde!
 245 Niets zoo smartelijks had der snelvoetige rossen bedwinger
 Ooit, naar gezegd werd, aanschouwd, na de vlammen die Phaëthon
 [doodden.
 Wel met der stralen kracht hij beproeft aan het ijskoude lichaam
 Warmte opnieuw — kon het zijn de warmte des levens! — te geven,
 Maar daar het noodlot zich zelfs tegen deze zijn pogingen aankant,
 250 Sprengelt het lichaam hij en de omgeving met geurigen nectar;
 En, na veel klagen, spreekt hij: „Toch zult gij den aether bereiken!”
 Aanstonds versmelt het met hemelschen nectar besprenkelde lichaam,
 Wilt het met heerlijke geuren de aarde in het ronde bevochtigt.
 Dan zich een wierookhalm, wilt de wortel geleid'lijk in de aarde
 255 Voortdringt, ten Hemel verheft, met de spits door den grafheuvel heen-
 [streeft.

CLYTIË.

- Maar Clytië, alhoewel haar liefde de smart verontschuld'gen
 Kon, en de smart het verraad, wordt toch door den God van het Licht niet
 Verder bezocht, en hij stelt voorgoed zich een grens aan die liefde.
 Langzaam verkwijnt zij, die als waanzinnig hem altijd bemind had,
 260 Hatend haar huisgoôn, de nimf bij dag en bij nacht op den naakten
 Grond zat in de opene lucht, blootshoofds en met warrende lokken,
 Negen dagen zij lang onthield zich van drank en van spijsen;
 Niets al dien tijd zij gebruikt dan zuiveren dauw en haar tranen;
 Niet van haar plaats zich beweegt: alleen naar 't gelaat en den gang zij
 265 Ziet van den God, naar hem alleen zij het aangezicht wendde.
 't Lichaam wies saâm met den grond, naar men zegt, en een dood'lijke
 [bleekheid
 Heeft van haar tint een gedeelte in vaalkleurige halmen veranderd.
 Rood bleef het andere deel: een bloem, het viooltje gelijkend,
 Dekt haar 't gelaat. En aldus, schoon veranderd zij en door haar' wortel
 270 Tegengehouden, haar liefde bewaarde en 't gelaat naar de Zon keert".¹⁾
 Zoo sprak ze, en 't wond're verhaal had aller aandacht gebonden.
 Dat het gebeuren zoo kon, ontkennen sommigen. And'ren
 Zeggen dat echte Goôn — niet Bacchus! — alles vermogen.
 Nu begint Alcithoë, als wederom zwijgen de zusters.
 275 Dan met de weefspoel den draad der opstaande schering doorschietend,
 „k Zwijs van de liefde, u bekend", zegt zij, „van den herder der Ida,

¹⁾ Clytië veranderde in de heliotroop („die zich naar de zon keert").

- Daphnis, die door een nimf, uit minnenijd, eens veranderd
 Werd in een steen: zoo fel de smart kan gelieven doen blaken.
 Evenmin zeg ik u hoe, in strijd met de wet der natuur, eens
 280 Sithon tweeslachtig werd: nu eens man en dan weder vrouw was.
 U ook ga ik voorbij, die nu graniet zijt, maar eertijds
 Jupiter trouw waart, als kind, o Celmis! en u, uit een zwaren
 Regen geboren Cureten; en Crocus, met Smilax tot kleine
 Bloempjes veranderd. Ik zal met iets nieuws en iets aardigs u boeien!

SALMACIS EN HERMAPHRODITUS.

- 285 Hoort, waarom Salmacis' bron met schande bedekt is, waarom zij
 Met de noodlottige kracht van haar water ontzenuwt het lichaam,
 Door haar beroerd. Welbekend is die kracht, maar de reden bleef duister.
 't Kind van Mercurius, hem uit Cythere's Godinne geboren,
 Hadden van 't Ida-gebergte de nimfen verpleegd in haar grotten.
 290 Zoodanig was zijn gelaat dat zijn vader daaruit en zijn moeder
 Waren herkenbaar, en ook zijn naam hij aan beiden ontleende.¹⁾
 Nauw had hij driemaal vijf jaren doorleefd, toen 't gebergte des vaders
 Hij reeds verliet, en nadat hij vertrok van de voedende Ida
 Gaarne in een onbekend oord hij rond dwaalde, gaarne ook aanschouwde
 295 Vreemde rivieren, waarbij zijn ijver zijn moeite verlichtte.
 Zoo kwam hij ook in het Lycische land en in Carië, nevens
 Lycië liggend. Daar vond hij een bron van kristalhelder water
 Tot op den bodem doorzichtig. Daar groeide geen rijzig moerasriet,
 Noch de onvruchtbare bies, noch scherpe en puntige rotting:
 300 Klaar en doorschijnend was 't nat. De randen des vijvers van frissche
 Graszoden waren omringd en eeuwig groene gewassen.
 Hier huist een nimf; maar zij laat zich niet met het jachtvermaak in, noch
 Pleegt zij te spannen den boog, noch mededingt ooit in den wedloop.
 Haar der Najaden alleen de snelle Diana niet kende.
 305 Toch, naar men zegt, werd zij vaak vermaand door de schaar harer
 [zusters:
 „Salmacis, neem toch de speer of neem den beschilderden koker;
 Wil toch een deel van uw' tijd aan het krachtige jachtvermaak wijden”.
 Niet nam de speer zij ter hand, evenmin den beschilderden koker,
 Noch ook een deel van haar' tijd aan het krachtige jachtvermaak wijdde:
 310 Maar nu eens baadt ze in het nat van haar' bron de bevallige leden,
 Dikwijls ook kamt zich het haar met den kam van 't Cytorische palmhout,
 Tuurt in de golven en vraagt die om raad over wat haar het best staat;
 Dan weer het lichaam zij, in een schitterenden mantel gewikkeld,
 Legt in het mollige gras of het zachte gebladerte neder:
 315 Dikwijls ook bloemen zij plukt. En toen juist ook plukte zij bloemen,
 Toen zij den jongeling zag en, hem ziende, ook wilde bezitten.

¹⁾ Hermes en Aphrodite, Grieksche namen van Mercurius en Venus.

- Niet eerder nadert zij toch, hoe gaarne zij naderen wilde,
Voor zij zich opgeschikt had en nagezien had haren mantel,
Zich het gelaat had geplooid, en schoon verdiende te heeten.
- 320 Toen eerst sprak zij hem aan: „O knaap, die het waardigst zijt dat een
God men u acht: zijt ge een God, dan zeker gij zijn moet Cupido!
Maar zijt gij sterveling, dan gelukkig geprezen uwe ouders
Zijn, en gelukkig uw broeder, en zeker gelukkig uw zuster,
Zoo gij een zuster bezit, en die u gezoogd heeft, uw voedster!
- 325 Maar veel gezegender nog dan die allen en zelfs dan die laatste,
Zoo ge een verloofde bezit, die gij met uw hand hebt verwaardigd!
Hebt gij die, laat dan ook mij in 't geheim van uw liefde genieten,
Hebt gij die niet, o laat mij die dan zijn en den echt met u aangaan!”
Hier zweeg de nimf. Het gelaat van den knaap met een bos werd
[geteekend,
- 330 Immers, hij wist van geen min. Maar die bos nog zijn schoonheid
[verhoogde.
- Dit is de kleur van de vrucht, in de zon aan den appelboom hangend,
Of van 't getinte ivoor, of die van de maan, in haar blankheid
Blozende, als vruchteloos men met muziek haar te hulp tracht te komen.
Als onophoud'lijk de nimf hem vraagt haar althans als een zuster
- 335 Kussen te geven, als naar den hals van ivoor zij strekt de armen,
„Laat mij!” roept hij, „of ik vlucht, en laat deze plaats aan u over!”
Salmacis schrikte en sprak: „De plaats laat ik gaarne aan u over,
Vriend!” en zij doet alsof zij achterwaarts zich wil verwijd'ren.
Steeds naar hem omziende toch. Als in 't kreupelhout zij is gekomen,
- 340 Zij zich verbergt en knielt neer op den grond. Maar hij of in 't ledig
Grasveld alleen hij was en of niemand hem daar kon bespieden,
Hierheen en daarheen zich wendt, en dan in het kabbelend water
Dompelt de punt van den voet, tot den hiel toe bevochtigt de zolen.
Weldra ook, door de behaag'lijke lautheid bekoord van de golven,
- 345 Legt hij de zachte kleedij zich af van het tengere lichaam.
Toen stond verrukt en ontbrandde in begeert' naar de naakte gestalte
Salmacis; vurige gloed der nimfe ook straalde uit de oogen.
Anders niet, dan van de zon, wijl zij schittert bij helderen hemel,
't Stralende tegenbeeld in een spiegel terug wordt gegeven.
- 350 Nauw'lijks nog uitstel zij dult, of kan zij haar wellust betoomen.
Smacht naar de omarming zij en, waanzinnig, met moeite zich inhoudt.
Gene, wijl vlug met de holte der handen hij slaat zich op 't lichaam,
Springt in het water omlaag en beurt'lings de armen bewegend,
Schijnt hij door 't heldere nat, zooals wanneer iemand ivoeren
- 355 Beelden of sneeuwblanke lelies bedekt met een heldere glasruit.
„k Heb overwonnen en nu is hij mijn!” roept de bronnimf. Haar kleeding
Ver van zich werpende, stort in het midden zij zich van de golven,
Grijpt hem en worstelt met hem en geeft den weerstrevende kussen,
En slaat den arm om hem heen en raakt de onwillige borst aan,

- 360 Nu aan de ééne zijde des jong'lings zich klemt, dan aan de and're.
Eind'lijk omstrengelt zij hem, als weerstand hij biedt en te ontsnappen
Poogt, als de slang door den arend, den koning der vogels, gegrepen,
Medegevoerd in de nacht, al hangende, kop hem en klauwen
Stevig omvat; met den staart de breed zich spreidende vlerken
- 365 Hindert; of boomstammen hoog de klimop pleegt te omweven.
Of als de inktvisch zijn vijand gegrepen heeft onder het zeevlak
En hem bedwingt met van alle zijden omstreng'lende armen.
Atlas' nazaat volhardt: de wellust, verwacht door de nimf, hij
Weigert haar: toch dringt zij aan, en als zij geheel met haar lichaam
- 370 't Zijne omvat, roept zij uit: „Vergeefs is uw tegenstand, wreedaard!
Niet mij ontkomen zult gij! Beveelt het, o Goden, dat deze
Nimmer een dag zonder mij, noch ik een dag zonder hem zij!”
Blijkbaar verhoorde een God haar gebed. Want de leden van beiden
Tusschen elkander gemengd, verbinden zich: ééne gedaante
- 375 Worden; als soms met één schors men verschillende twijgen vereenigt,
Die men ziet groeien tesaâm, tesaâm ook volwassen ziet worden.
Zóó, als in taaie omhelzing de lichamen saâm zijn verbonden,
Zijn zij geen twee meer; zoodat de dubbele vorm reeds geen vrouw kon
Heeten, noch jongeling meer: hij schijnt of beide, of geslachtsloos.
- 380 Als hij nu voelt dat de golven, waarin hij als man was gesprongen,
Half-man hem hadden gemaakt en verzwakt hem de leden, ten Hemel
Strekkende de armen roept met een stem die niet meer van een man was,
Hermaphroditus uit: „Verleent deze gunst mij, o ouders,
Vader en moeder gij, wier beider naam ik vereenig,
- 385 Dat, wie er ooit deze bron als man zal bezoeken, als half-man
Haar weer verlaat en door 't raken der golven opeens zal verzwakken!”
Beide de ouders, ontroerd, vervullen 't gebed des tweeslacht'gen
Zoons: die noodlottige kracht hun toovermacht geeft aan dat water!”

BESTRAFFING VAN MINYAS' DOCHTERS.

- Hiermede eindigt 't verhaal. Maar nog steeds blijven Minyas' dochters
- 390 Druk aan den arbeid, versmaden den God en bespotten zijn feesten,
Als, schoon onzichtbaar, opeens tamboerijnen haar tonen doen hooren,
Maar met een ruweren klank, en de fluit met het mondstuk van horen
En het geratel van koper. Ook geuren de myrrhe en de crocus;
En — ongelooflijk het klinkt! — een groene kleur krijgt het weefsel,
- 395 En aan het hangende kleeft als klimop ontluiken er blaad'ren,
Deels gaat in ranken het op. Wat zooeven nog draden geweest zijn,
Worden tot takken der druif; uit het weefsel schiet hoog op de wijnrank;
't Purper verleent er zijn glans aan de wiss'lende kleur van de druiven.
Reeds was verstreken de dag en reeds was de ure gekomen,
- 400 Die men geen duisternis noemt, noch daglicht men langer kan heeten,
Als met een schemerig licht de nacht reeds zijn naderen aanmeldt.

- 't Huis schijnt te schudden opeens, in een nevel te branden de lampen,
 En om de woning in 't rond weerschitteren rossige lichten,
 Vage gedaanten van wilde dieren ook hoort men er huilen.
- 405 Onder het walmende dak reeds lang zich de zusters verborgen,
 En, op verschillende plaats, vermijden zij vuren en lichten.
 Als zij de duisternis zoeken, verkleinen zij; en op haar leden
 Toont zich een vlies; omsluiten dunne vlerken de armen.
 Echter de wijze waarop zij haar oude gedaante verloren
- 410 't Duister niet toelaat te zien. Geen vederen hieven haar opwaarts;
 Toch verheffen zij zich in de lucht met doorschijnende vleugels.
 Als zij nog pogen te spreken, is zwak het geluid voor haar grootte,
 En met een sissenden klank nog steeds zij zich blijven beklagen.
 Huizen, geen bosschen, haar dienen tot schuilplaats. Van 't daglicht afkeerig,
- 415 Vliegen zij rond in den nacht en ontleenen haar naam aan den avond.¹⁾

WAANZIN VAN ATHAMAS.

- Toen werd in waarheid door allen in Thebe als machtige godheid
 Bacchus erkend. En alom zijn moeders' zuster²⁾ de krachten
 Roemt van den nieuwen God; zij, wie van al hare zusters
 Onheil nog niet overkwam, dan dat door haar zusters bewerkt was.
- 420 Toen echter Juno nu zag, hoe zij trotsch èn als Athamas' gade
 En op haar zonen zich toonde en op haren godd'lijken pleegzoon,
 Duldde zij 't niet. Bij zichzelfe zij sprak: „Zal de zoon van de bijzit
 Kunnen betoov'ren de Lydische schippers, in zee hen verdelgen,
 En door de moeder zelf het lichaam haars zoons doen verscheuren,
- 425 't Drietal van Minyas' dochters met nieuwe vleugels bedekken,
 Juno alleen zijn in staat, ongewroken, haar smaad te beweenen?
 Is dit mij dan genoeg? Is dit slechts waartoe ik de macht heb?
 Zelf leert mij Bacchus mijn plicht: het is goed van een vijand te leeren!
 Wat toch de waanzin vermag, de moord heeft van Pentheus en de and'ren
- 430 Afdoend bewezen. Waarom, door dergelijk razen bewogen,
 Ino op 't voorbeeld der haren, niet even goed gaan kan te gronde?”

DE TARTARUS.

- Steil daalt de weg naar omlaag, door den donkeren taxus beschaduwd,
 Die door de zwigende stilte geleidt naar 't verblijf van de dooden.
 Nevelen ademt de roerlooze Styx: zij die pas zijn gestorven,
- 435 Dalen daar neer met de schimmen van hen die reeds zijn begraven.
 Bleekheid en koude beheerschen der wildernis ruimte. De nieuwe
 Schimmen niet kennen den weg, die leidt naar de Stygische veste,
 Waar zich het schrikkelijk rijk bevindt van den somberen Pluto.
 Duizenden toegangen heeft die stad en talloze poorten,

¹⁾ „Vespertilio”, het Latijnsche woord voor vleermuis. ²⁾ Ino.

- 440 Wijd steeds geopend. Zooals de zee alle stroomen der aarde
 Zoo neemt die plaats in zich op alle zielen, en geen getal kan haar
 Ooit zijn te groot, noch enig gedrang zich daar ooit doet gevoelen.
 Daar dwalen rond zonder beend'ren of lichaam de bloed'looze schimmen
 Deels op het marktplein, deels 't huis van den Vorst van den Hades
 [bezoeken,
- 445 And'ren een handwerk, als in hun vroegere leven, beoef'nen.
 Hierheen verstout zich te gaan, haar hemelsche woning verlatend,
 — Zóó gaf zij toe aan haar toorn en haar haat! — de Saturnische Juno.
 Als zij daar intreedt, de drempel, door godd'lijken voet zich betreden
 Voelende, zuchtte, terstond steekt Cerberus op zijn drie koppen,
- 450 Driemalen ook hij blaft tegelijk. Maar zij de gezusters
 Uitroept, de docht'ren des Nachts, onverzoenlijk, sombere Goden¹⁾,
 Die voor de deur, met graniet gesloten, des kerkers gezeten,
 Zich uit de haarlokken zwarte en kronk'lende adderen kamden.
 Toen de Godinne zij nu in der duisternis schaduw herkenden,
- 455 Rezen de zusteren op. Dit noemt men 't verblijf der Verdoemden:
 Tityos²⁾ 't ingewand hier verscheuren zich laat. Negen morgen
 Land met zijn lichaam hij dekt. Gij, Tantalus! nimmer het water
 Naderen kunt, en de boom die over u hangt, weer terugspringt³⁾.
 Hier ook, o Sisyphus! duwt of haalt gij uw' steen, die terugrolt⁴⁾,
- 460 Wentelt ook Ixion, zichzelf ontvluchtend en volgend⁵⁾.
 Hier ook is Belus' geslacht⁶⁾, die het waagden haar neven te dooden,
 En onophoud'lijk weer putten het water, dat telkens weer wegvloeit.
 Als met het vreeselijk oog Saturnia allen gezien heeft,
 Vóór allen Ixion! van dezen zich wendende en naar
- 465 Sisyphus wijzend, zij zegt: „Waarom moet van alle zijn broeders
 Eeuwige straf lijden hij; en Athamas⁷⁾ wonen in 't prachtig

¹⁾ Zie noot bij Boek I vers 241.

²⁾ Zoon der Aarde die Latona wilde schaken, en wien daarom in de onderwereld twee gieren voortdurend in de lever pikken.

³⁾ Zoon van Jupiter, wegens het dooden van zijn zoon Pelops met eeuwigen honger en dorst gestraft.

⁴⁾ Zoon van Aeolus, broeder van Athamas; in de onderwereld voor zijn hebzucht en sluwheid bestraft doordat hij een steeds weer terugrollend rotsblok tegen een berg moest opduwen.

⁵⁾ Koning der Lapithen in Thessalië, vader van Pirithôus, om een aanslag op Juno in de onderwereld met ijzeren banden aan een rad gesmeed, dat steeds omwentelde.

⁶⁾ De vijftig dochters van Danaüs (Danaïden), kleindochters van Belus, die, behalve Hypermnestra, in den huwelijksnacht haar vijftig neven, zonen van Aegyptus, vermoordden. Haar straf is bekend genoeg.

⁷⁾ Broeder van Sisyphus, zie noot 1; echtgenoot van Ino, zie noot bij vers 564 boek III.

- Koningspaleis, die, vol trots, noch mij noch mijn echtgenoot immer
Eere bewees?" Zij verklaart waarom zij hem haat en waarom zij
Hier kwam en wat zij begeert. Haar begeerte is dat Cadmus' geslachte
470 Ondergaat en dat de Zusters ook Athamas brengen tot misdaad.
Beden, beloften, gezag: met dit alles tesamen verbonden,
Hitst de Godinnen zij op. Toen Juno zoo had gesproken,
Antwoordt haar Tisiphone, al schuddend de warrige, grijze
Lokken, terwijl van 't gelaat zij de hind'rende slangen terugschoof:
475 „Verder niet zijn er, Godin! nog lange vermaningen noodig:
Houd voor geschied, wat bevolen gij hebt. Maar thans wil verlaten
't Vrees'lijk verblijf; keer terug naar de lucht van een beteren Hemel!"
Vroolijk keert Juno terug. Maar eer zij den Hemel weer intreedt,
Reinigt met 't heldere nat haar Iris, de dochter van Thaumias.
480 Aanstonds grijpt Tisiphone, de wreede, een fakkel, gedoopt in
Bloed; in een mantel zich hult, die rood van het stroomende bloed is,
Slingert zich dan om het lijf een kronk'lende adder als gordel,
En zoo verlaat haar verblijf. De Rouw vergezelde haar schreden,
Met hem de Vrees en de Schrik en de Waanzin, met trillende lippen;
485 Zoo ze op den drempel blijft staan. De deurpost van Aeolus' nazaat
Sidderde, zegt men; de poort kreeg de doodsbleeke kleur des Avernus.
't Zonlicht ontvlucht van die plaats. Door het wonder verschrikt is zijn gade,
Is Athamas zelf verschrikt. Zij pogen het huis te verlaten,
Maar bij den ingang hun zit in den weg de gevreesde Erinys.
490 Strekkend en sling'rend dooreen de adderomkronkelde armen
Schudt zij de lokken: daardoor verschrikt, zich de slangen doen hooren;
Sommigen haar op de borst, een deel om de schouders gekronkeld,
Sissen, en braken venijn, en zwaaien de dubbele tongen.
Dan rukt een paar van die adders uit 't midden zij zich van de haren,
495 En met pestdragende hand die werpt naar hen beiden. De slangen
Kronkelen zich langs de borst van Athamas voort en van Ino,
Blazend hun schaad'lijken adem. Geen wonden die kwetsen het lichaam
Brengen zij toe: 't is de ziel, die voelt hun verschrikk'lijke beten.
Ook had zij met zich gebracht een vloeibare soort van vergiften,
500 Schuim uit des Cerberus' muil en gif van zijn moeder Echidna,
Dolende Dwalingen en het geestverblindend Vergeten,
Misdaad met Tranen gelijk, Krankzinnigheid tevens en Bloeddorst,
Alles gewreven tesaâm met bloed, dat versch was vergoten,
En in een ketel gekookt, geroerd met het groen van de kervel.
505 Als zij daar sidderend staan verandert het felle venijn hun
Beider gemoed, hun beweegt den diepsten bodem der zielen.
Steeds in denzelfden kring daarop haren fakkel bewegend,
Doet zij met snelheid van zwaai de vlam de vlammen bereiken.
Zoo, zegevierend volbrengend haar taak, keert terug zij naar Pluto's
510 Ledig gebied; zich opnieuw omgordt met de slang, die zij opneemt.
Vol razernij roept opeens in het binnenst' der vorst'lijke woning

- Acolus' kleinzoon: „Welaan, omspant dit woud met uw netten,
 Vrienden, waarin ik zoo juist een leeuw heb gezien met twee jongen!”
 Of ze een wild dier was geweest, vol waanzin vervolgt hij zijn gade,
 515 Rukt van de moederborst haar den lachenden kleinen Learchus,
 Die hem de armpjes toestak en slingert hem tweemaal en driemaal
 Rond in de lucht, en het kinderlijk lichaam vol woede verplettert
 Tegen een steenklomp. Toen eerst de moeder, volkomen uitzinnig,
 't Zij dat de smart haar dit deed, of de gifstof, verspreid door haar leden.
 520 Heen vlucht naar buiten, met loshangend haar en huilt in haar waanzin,
 Naakt in de armen geklemd u, Melicertes, haar zontje,
 „Euoe Bacchus!” zij gilt ¹⁾. Met Bacchus' naam zich bedekkend,
 Lachte Juno en sprak: „Die gunst bewijze u uw pleegzoon!”

INO EN MELICERTES.

- Boven den zeevloed verheft zich een klip, die van onder de golfslag
 525 Uitgehoud had; met haar dak zij de golven beschut voor den regen.
 Steil rijst de spits, met het voorhoofd gekeerd naar de ontzagg'lijke ruimte.
 Hierheen was Ino gevlucht: de waanzin haar krachten verleende;
 Hierheen zij zich over zee, door vrees niet weerhouden, begeven
 Had met haar' dierbaren last; wit schuimde de golf bij haar' voetstap.
 530 Maar door haar kleindochters onverdiende ellende bewogen,
 Venus zich wendt tot haar' oom ²⁾ met vleiende woorden: „O gij, die
 God van de Zee zijt, alleen in macht voor den Hemel moet wijken,
 Groot is de gunst, die ik vraag: toon deernis toch met de mijnen,
 Die in 't ontzaggelijk ruim der Ionische zee gij verdoold ziet!
 535 Geef hun een plaats bij de Goden der Zee! Ook aan mij is zij dierbaar,
 Is het de waarheid dat eens in de godd'lijke diepte uit haar schuim zij
 Stollen mij deed en daarvan de Grieksche naam me is gebleven!” ³⁾
 En met een hoofdknik bewilligt Neptunus haar bede en ontnemt hun
 Wat aan hen sterfelijk is; de majesteit hij van de Goden
 540 Mede hun deelt; ook de namen verandert hij met de gestalten:
 Leucothoë heet de moeder voortaan en de God heet Palaemon.

GEZELLINNEN VAN INO.

- Maar de Sidonische maagden, zoo goed als zij konden, haar voetspoor
 Volgende, hadden het 't laatste gezien aan den voet van die klippen.
 Twijfelend niet aan haar' dood, het huis zij van Cadmus met hevig
 545 Rouwmisbaar hadden betreurd; de kleed'ren verscheurd zich en haren;
 Tot zij den toorn der Godin, te weinig rechtvaardig, te heftig
 Tegen de bijzit vergramd, verwekten. Haar klachten kon Juno
 Langer niet dulden. „Ik zal”, sprak zij, „aan uzelfen bewijzen

¹⁾ Juichkreet der Bacchanten.

²⁾ Neptunus, broeder van Jupiter.

³⁾ Anadyomene.

- Hoe ver mijn wraakzucht kan gaan!" En daden volgden die woorden.
 550 Zij, die haar koningin het meest had bemind, sprak: „Ik wil haar
 Volgen in zee!" Toen den sprong zij wilde ondernemen, bewegen
 Kon zij zich niet van de plaats, maar bleef, aan de rots gehecht, hangen.
 En toen een tweede beproefde, zooals zij gewoon was, den boezem
 Zich met de handen te slaan, voelt stijf zij zich worden de armen.
 555 En toen toevallig een derde in zee wilde domp'len de handen,
 Stak zij in 't water een hand, die reeds tot een steenklomp verstijfd was;
 Ééne die, grijpend in 't haar, zich dat uit het hoofd wilde rukken,
 Zaaft ge in de lokken opeens de grijpende vingers versteenen.
 Zóó, in 't gebaar waarin elk betrapt werd, ook bleven zij steken;
 560 Deels ook veranderd zij worden in vogels. Nog thans in die diepte
 Scheert met der vleugelen punt de Ismenische schaar langs de golven!

GEDAANTEVERWISSELING VAN CADMUS EN HARMONIA.

- Niet wist Agenor's zoon hoe zijn kleinzoon, noch hoe zijn dochter
 Werden tot Goden der zee. Door de eind'looze reeks zijner rampen
 En door die wond'ren, waarvan hij de meeste aanschouwd had, gebroken,
 565 Thebe's stichter zijn eigen stad heeft verlaten, of deze
 Onheil hem bracht: niet hijzelf. Na lang te hebben gezworven,
 Nadert ten laatste hij met zijn gade de Illyrische grenzen.
 Lang reeds door jaren en lijden gebukt en den aanvang herdenkend
 Van de fortuin van hun huis, herdenken zij tevens hun lijden.
 570 „Is mij noodlottig geweest", zegt Cadmus, „de slang, die ik met de
 Punt van mijn speer heb doorboord, toen ik, uit Sidon verdreven,
 Zaaide de tanden dier slang, dat nieuwe zaad, in den bodem?
 Als dan door godd'lijken toorn zoo onfeilbaar haar dood werd gewroken,
 Moge ik dan zelf als een slang mijn lijf in de lengte zien rekken!"
 575 Nauw is 't gezegd, of opeens als een slang ziet zijn lichaam hij rekken,
 Voelt hij verharden zijn huid, voelt schubben hij zich daarop groeien,
 Wisselt het zwart op zijn romp zich af met zeegroene vlekken.
 En hij voorover valt neer op zijn borst: hem vergroeien de beenen
 Tot één geheel, wijl ze allengs tot gladde punt zich verdunnen.
 580 Nog hij zijn armen behield: de behouden armen hij uitstrekt
 En, wijl de tranen hem langs het nog menschelijk aangezicht stroomen,
 „Nader, mijn echtgenoot! Kom dichterbij, ongelukkigel!" zegt hij.
 „Raak mij, zoolang nog iets mensch'lijks mij blijft, mijn lichaam en grijp mijn
 Hand, nu een hand die nog is, nog alles niet slang is geworden!"
 585 Verder nog poogt hij te spreken, maar plots hem de tong in twee punten
 Splijt; en hoe gaarne hij sprak, geen woorden meer staan hem ten dienste,
 En, zoo dikwijls hij tracht nog meerdere klachten te uiten,
 Sist hij! Dit was het geluid dat hem de natuur had gelaten.
 Echter zijn echtgenoot roept, de naakte borst met de hand slaand:
 590 „Cadmus, rampzalige, blij! Ontdoe u weer van dit monster!
 Cadmus, hoe nu? Waar zijn uw voeten, uw schouders en handen,

- En uw gelaat en uw kleur en — wijl ik nog spreek! — waar is alles?
 Waarom, o Goden, ook mij in zoodanige slang niet veranderd?"
 Zoo zij hem toeriep, maar hij, het gelaat van zijn echtgenoot likkend,
 595 Zich aan haar trouwe borst, alsof hij die kende, wil vlijen,
 Haar wil omhelzen, den hals haar streelen zooals hij gewoon was.
 Maar de aanwezigen — want zijn makkers waren daar! — schrikken:
 't Was toch de glibb'rige nek van een hoornige slang, dien hij streeelde!
 Plotseling toch zijn er twee, die gelijk van bewegingen kruipen,
 600 Tot in de duisternis van het naburige woud zij verdwijnen.
 Nu nog zij deren geen mensch, noch vluchten het bijzijn van menschen:
 Vreedzaam, als steeds zij geweest, zijn nu nog die slangen gebleven.

PERSEUS.

- Ruimschoots echter tot troost voor 't verlies hunner menschengedaante
 Was hun die kleinzoon¹⁾ geweest, die als God werd vereerd in 't ver-
 [wonnen
- 605 Indië, en tot wiens eer heel Griekenland tempels gesticht had.
 Met hem van 't zelfde geslacht was alleen nog Acrisius²⁾ over,
 Abas' zoon, die dien God van Argos' muren terugwees,
 En tegen hem zelfs de wapenen voerde, niet kunnend vermoeden
 Dat hij was Jupiter's zoon. Noch ook dat Jupiter's zoon was
- 610 Perseus, dien Danaë hem uit gouden regen gebaard had.
 Weldra 't Acrisius rouwt — zoo groot is de kracht van de waarheid! —
 Dat hij den God had gekrenkt en niet zijn kleinzoon erkend had.
 De eerste toch nam reeds zijn plaats aan den Hemel in, wijl de tweede
 't Buitgemaakt slangenhoofd van het monster in zegepraal voortdroeg,
- 615 En onder 't gonzen der vleugels het ijle van 't luchtruim doorkliefde.
 Toen zegevierende hij boven Libye's zandwoestijn zweefde,
 Vielen uit Gorgo's hoofd naar beneden er bloedige druppels,
 Welke, gevangen in 't zand, tot allerlei slangen herleefden.
 Daarom is rijk steeds die streek aan giftige slangen gebleven.
- 620 Dan in de ruimte door tegenstrijdige winden gedreven,
 Vliegt hij nu her- en dan derwaarts, op 't voorbeeld der waat'rige wolken.
 En, uit den Hemel omhoog op wijd zich spreidende landen
 Neerziend' van ver en geheel de ruimte des Aethers doervliëgend,
 Driemaal de ijskoude Beren en driemaal de scharen des Kreefts ziet.
- 625 Vaak naar het Westen hij wordt en vaak naar het Oosten gedreven,
 Tot bij het dalen der zon, aan den nacht zich niet durvend' vertrouwen,
 Hij aan des Hesperus' strand, op Atlas' grondgebied neerstreek,
 En hem een wijle te rusten verzocht, tot weer Lucifer 't lichten
 Meldt van Aurora en weer Aurora den wagen der Zonne.

¹⁾ Bacchus.

²⁾ Koning van Argos, vader van Danaë, de moeder van Perseus.

ATLAS.

- 630 Boven der menschen geslacht stak hoog het reusachtige lijf uit
Atlas, de nazaat van Iäpetus. In het land aan het eind der
Aarde hij heerscht en de zee, die de hijgende rossen der Zonne
Dompelt in 't nat met den wagen als zij van de dagtaak vermoeid zijn.
Duizenden schapen hij had en even veel runderen dwaalden
- 635 Rond in zijn weiden en door geen buur werd die grond ooit betreden.
Weelderig bladerenloof, dat schittert van goud, dekt de takken,
Evenzoo stralend van goud; van goud ook de glinst'rende appels.
„Vriend!” wendt zich Perseus tot hem, „weet, zoo u de roem kan bekoren
Van de geboorte uit een God, dat uit Jupiter ik ben gesproten:
- 640 Zoo gij meer daden verkiest, bewonder dan wat ik gedaan heb;
Schenk mij gastvrijheid en rust!” Maar Atlas gedachtig aan de oude
Godspraak was, die hem eens had de Parnassische Themis verkondigd:
„Eens komt, o Atlas, de dag, waarop van uw' boom al het goud men
Rooven u zal: en hij die het rooft zal Jupiter's zoon zijn!”
- 645 Hierom beducht, had zijn gaard hij met stevige muren omsloten,
En had nog verder dien tuin door een vrees'lijken draak doen bewaken,
Daarom ook weerde hij uit zijn landen iederen vreemde.
Thans ook zegt hij: „Ga heen, opdat niet de roem uwer daden,
Leugenaar! noch ook uw afkomst uit Jupiter u in den steek laat!”
- 650 Dreigt eerst, gebruikt dan geweld en tracht met de hand te verwijd'ren
Hem, die nog aarzelt en krachtige woorden met zachte dooréén mengt.
Zwakker in krachten — want wie zou Atlas' gelijke in krachten
Ooit kunnen zijn? — zegt hij: „Schoon zoo weinig mijn vriendschap u
[waard is,
Neem dit geschenk!” En met de linkerhand houdt hij 't afgrijs'lijk
- 655 Hoofd der Medusa hem voor; zichzelf achterwaarts wendend.
Groot als hij is, wordt Atlas een berg. Want zijn baard en zijn haren
Worden tot wouden; in rots verand'ren zijn schouders en handen,
En wat er vroeger geweest was zijn hoofd tot bergtop verandert.
Steen wordt 't gebeente. En dan, naar iederen kant zich vergrootend,
- 660 Groeit in 't reusachtige hij, totdat — zoo uw wil was, o Goden! —
Hij op zijn schoud'ren 't heelal met heel zijn sterrenheir torste!

ANDROMEDA.

- Aeolus had reeds den wind in zijn eeuwigen kerker gesloten,
Reeds de ten arbeid vermanende Lucifer hoog aan den Hemel
Schitterend opgegaan was, als Perseus de wieken aan weerskant
- 665 Gespt aan de voeten zich weer en het krommende zwaard zich weer
[aangordt.
En met gevleugelden hiel doorklieft hij het heldere luchtruim.
Als hij ontelbare volk'ren in 't ronde en de diepte verlaten
Heeft, 't Aethiopische rijk, waar Cepheus regeert, hij bereikte.

- Ammon¹⁾ daar Andromeda onmeêdoogend de straffe deed boeten,
 670 — Schoon 't niet door haar was verdiend! — voor de ijdele taal harer
 [moeder.²⁾
- Toen Abas' kleinzoon haar daar met de armen gebonden aan harde
 Rotsen zag staan, hij — had niet de adem van 't koeltje bewogen
 't Hoofdhaar, en heete tranen haar oogen bevochtigd — haar had een
 Marmeren beeld kunnen wanen. Nu, zonder 't te weten, ontgloeit hij
 675 Vurig in liefde; verbaasd en verrukt bij het zien van de schoonheid
 Van haar gestalte, vergeet in de lucht haast te slaan met de vleugels.
 Eindelijk stil staand, hij zegt: „Gij, die niet die boeien verdiendet,
 Veeleer de ketenen, die gelieven tesamen verbinden,
 Zeg mij den naam van uw land en uzeli, en beantwoord mijn vraag ook
 680 Waarom gij ketenen draagt!” Eerst zwijgt zij; zij durft niet als maagd hem
 Bijstand te vragen: een man. Zij zou met de hand het gelaat zich
 Schaamachtig hebben bedekt, als niet haar de hand was geketend.
 't Oog — hiertoe was zij in staat — met stijgende tranen zich vulde.
 Telkens opnieuw dringt hij aan, en opdat het den schijn niet zou dragen
 685 Dat zij een misdaad verzwiege, haar vaderland noemt zij en afkomst;
 En hoe haar moeder teveel op eigen schoonheid vertrouwd had.
 Nog was niet alles hem medegedeeld, toen opeens een gedruisch klonk
 Midden in zee en hij in de ontzagg'lijke golven een monster
 Naderen zag, dat met 't lijf den breeden zeevloed bedekte.
- 690 Luid gilt de maagd. Wel zijn ook aanwezig haar jamm'rende vader,
 Met hem haar moeder die, even rampzalig, 't alléén slechts verdiende,
 Maar zij haar brengen geen hulp, maar klagen slechts, volgens hun leeftijd,
 Slaan zich den boezem alleen en omarmen 't geketende lichaam.
 Daarop de vreemdeling spreekt: „Voor tranen wellicht u nog ruimschoots
 695 Tijd kan verblijven, maar kort is de kans om hier bijstand te brengen.
 Zoo ik ten huw'lijk haar vraag, ik Perseus, die Jupiter's zoon ben,
 't Kind van de moeder, die hij in den kerker met goud heeft bezwangerd;
 Perseus, die reeds overwon de slangharige Gorgo, die 't waagde
 Met zijner vleugelen slag de ruimte des Hemels te klieven,
- 700 Zeker als schoonzoon ik was boven allen verkies'lijk! Bij zooveel
 Gaven belooft ik nog dat, zoo de Goôn mij slechts bijstaan, ik voegen
 Zal, dat zij, door mijn moed behouden, ook worde de mijne!”
 De ouders aanvaarden 't verdrag — want wie zou nog aarz'len? — en
 [smeeken
- Hem, en beloven hem nog een koninkrijk als zijn bruidschat.
- 705 Zie, als het schip, dat met snelle vaart met den boeg door het water
 Snijdt, door den zweetenden arm van jeugdige roeiers gedreven,

¹⁾ Libysche God, met Jupiter geïdentificeerd.

²⁾ Cassiope, die door pochen op haar schoonheid de Nereïden beleedigd had, op wier verzoek Neptunus een zeemonster zond aan wien hun dochter Andromeda overgeleverd moest worden.

- Nadert het monster, de zee door de vaart van het lichaam vanéén split.
 Even ver was het nog af van de klip als met 't draaiende lood in
 't Midden des hemels bestrijkt de Balearische slinger,
- 710 Toen door éen plots'lingen stoot met den voet van den bodem de jong'ling
 Recht in de wolken verdween. Daar nu zich op 't opperste zeevlak
 Teekent de schaduw des helds, grijpt het woeste gedrocht naar die
 [schaduw.
- En, zooals Jupiter's adelaar doet, wanneer hij in 't ledig
 Bouwland een slang in de zon den loodkleurigen rug zich ziet koest'ren,
- 715 Die hij van boven af grijpt, dat den giftigen muil zij niet omwendt,
 En in den schubbigen nek met gretigheid vastslaat zijn klauwen,
 Even snel Inachus' spruit door het ijle der lucht vliegt en stort zich
 Voorover neer op den rug van het woedende dier; in den rechter
 Schouder het zwaard stoot, dat tot des lemmets haak in de wond dringt.
- 720 En, op die ernstige wijze verwond, richt het nu eens zich loodrecht
 Op in de lucht, onder water dan duikt, dan weder als 't woeste
 Everzwijn wentelt het zich, door blaffende honden omsingeld.
 Hij met der vleugelen vaart ontwijkt aan de gulzige beten.
 Waar hij maar kon, in den rug, met ledige schelpen bewassen,
- 725 Dan in de ribben op zijde en dan, waar de punt van den staart zich
 Vormt als die van een visch, daar telkens het treft met het kromzwaard.
 't Monsterdier braakt uit den muil een waterstroom uit, die met purper
 Bloed is vermengd; en het schuim bespat en bezwaart hem de vleugels.
 Daarom niet langer meer op zijn vochtige hielen vertrouwend,
- 730 Perseus ziet om naar een rots, die even den top boven water
 Uitsteekt, als stil is de zee, maar die door den vloed overstroomd wordt.
 Daarop gesteund en het strand, met de linkerhand grijpend den kustrand,
 Driemaal en viermaal opnieuw het zwaard hij hem dreef door de darmen.
 Luid klinkt het vreugdegejuich, dat de kust en de woning der Goden
- 735 Daveren doet. En hem als hun schoonzoon met blijdschap erkennen
 Cepheus en Cassiope; hun steun zij hem noemen en redder
 Van hun geslacht. En de maagd, die losgemaakt wordt van haar boeien,
 Valt hem ten deel als het loon en tevens de oorzaak des kampstrijds.
 Zelf de overwinnaar in 't nat, dat hij schepte, de handen zich afwiesch;
- 740 Maar, dat in 't harde zand niet het slangdragend hoofd zich zou kwetsen,
 Blaat'ren hij strooit op den grond en takken, die onder het zeevlak
 Groeiden; daarop legt hij 't hoofd van Phorcys' dochter Medusa.
 Echter de tak, versch geplukt, en door 't vocht van zijn merg nog in leven,
 Kracht putte uit 't wondere hoofd, door de aanraking daarvan versteende
- 745 En aan zijn twijgen en loof een nieuwe stijfheid ontleende.
 En door de nimfen der zee de kracht van dit wonder op meer'dre
 Twijgen beproefd wordt: verheugd, zien weer zij hetzelfde geschieden,
 Telkens opnieuw zij in zee het zaad van die planten weer werpen.
 Nu nog is aan de Koraal dezelfde geaardheid gebleven,
- 750 Dat het in aanraking met de bovenlucht hard wordt; wat vroeger

Was onder water een plant, boven water gekomen tot steen wordt.

Dan, voor drie Goden hij bouwt uit graszoden evenveel altaars:

Links voor Mercurius, rechts voor u, o krijgshaftige Jonkvrouw!

't Middelst' voor Jupiter. Nu een koe aan Minerva hij offert,

755 Aan den Gevleugelde een kalf; een stier u, o Heerscher der Goden!

Aanstonds hij Andromeda en het schamele loon voor zoo groot een

Heldendaad meevoert. Den fakkel des huwelijks hem Hymenaeus

Voorzwaait en Amor. Het vuur met reukwerk wordt rijk'lijk verzadigd;

Kransen er hangen omlaag van het dak; allerwege weerklinken

760 Lieren en fluiten en zang, overvloedig bewijs dat de stemming

Feestelijk is. Met ontgrendelde deuren geheel staan de gulden

Hallen geopend, en tot het gastmaal des konings, dat weeld'rig.

Toegerust is en met pracht, de Aethiopische vorsten verschijnen.

Toen nu getafeld men had en de geest door de gaven van Bacchus

765 Opgewekt was, toen de zoon van Lynceus¹⁾ hun vroeg naar bewerking

En naar den aard van den grond, en den aard en 't karakter der menschen.

Als aan dien wensch is voldaan, zegt Cepheus: „O dapperste Perseus,

Thans ons, ik bid u, verhaal door welke daden en welke

Listen dat hoofd, dat met slangen behaard is, door u is veroverd!”

MEDUSA.

770 Dan zegt Agenor's spruit, hoe daarginds aan den voet van den kouden

Atlas een plaats zich bevindt, die geheel door zijn massa beschut is;

Hoe aan den ingang daarvan de beide dochters van Phorcys

Woonden, die het gebruik van één enkel oog samen deelden.

Hoe, met vernuftige list, toen het overgegeven werd, hij dat

775 Oog ongemerkt met de hand gegrepen had, en langs verborgen

Wegen en haast ontoegank'lijke kloven en boschrijke rotsen

Gorgo's huis had bereikt, en hij langs de wegen gezien had

En in de velden verstrooid, de beelden van menschen en dieren,

Die op Medusa's gezicht in steenen waren veranderd.

780 Hoe hij in 't schild, dat hij in de linkerhand voerde, gezien had,

Daar door het ijzer weerkaatst, het gelaat der gevreesde Medusa;

Hoe, toen haar slangen en haar een diepe slaap had bevangen,

't Hoofd hij haar hieuw van den romp, en toen uit het bloed hunner moeder
Pegasus was ontstaan, de snelgewiekte, en zijn broeder²⁾).

785 Voorts der langdurige reis hij vermeldt de onverdichte gevaren,

Wat hij aan zeeën en land onder zich uit den hooge aanschouwd had,

En welke sterren hij had bezocht bij het slaan van zijn vleugels.

Vóór men 't verwachten kon, zweeg hij nochtans. Maar één nu het woord
[nam,

Eén uit de vorst'lijke schaar en vroeg hem waarom alleen deze

¹⁾ Perseus, als afstammeling van Lynceus, echtgenoot van Hypermnestra, zie de noot bij vers 461. ²⁾ Chrysäor.

- 790 Van al haar zusters afwiss'lend de haren met slangen vermengd zijn.
Toen sprak de gast: „Nu gij vraagt naar iets dat 't verhalen wel waard is,
Hoor dan de oorzaak daarvan. Van allen verre de schoonste
Was zij: de hoop op haar hand betwistten elkander een groote
Schare van minnaars. Door niets zij meer boven de anderen uitblonk
795 Dan door haar lokken: nog velen er zijn die haar schoonheid vermelden.
Haar heeft de God van de Zee onteerd, naar men zegt, in Minerva's
Tempel. Toen wendde zich af, het kuische gelaat met de Aegis
Dekkende, Jupiter's kind. En dat dit niet straff'loos zou blijven,
Gorgo's hoofdhaar zij deed in afgrijs'lijke hydra's verand'ren.
800 Nu nog, om bloot door 't gezicht den vijand van schrik te doen huiv'ren
Voert de Godinne op de borst de slangen, die zelf zij ontstaan deed!”

VIJFDE BOEK.

PHINEUS.

Wijl in den kring der Cephenische vorsten gezeten, de zoon van Danaë doet dit verhaal, van een vrees'lijk rumoer wordt opeens de Vorst'lijke halle vervuld. Geen zangen ter eere der bruiloft Waren dat, maar het getier, dat bloedigen oorlog verkondigt.

- 5 En het in plots'ling tumult veranderde bruiloftsfeest met de Zee vergelijken men kon, die uit haar rust door de woede Wordt van den stormwind gewekt, met heftige deining der golven. Allen vooraan, overmoedig ten oorlog hitsende, is Phineus ¹⁾, De esschenen werpspies hij drilt met ijzeren punt, en hij uitroept:
- 10 „Ziet mij: hier sta ik gereed voor het rooven der bruid mij te wreken! Niet door uw vleugels, of hem, die bedrieg'lijk in goud zich verandert, Jupiter, gij mij ontkomt!” De lans wil hij werpen, als Cepheus Uitroept: „Mijn broeder, hoe nu? Tot welk een waanzinnige misdaad Drijft u uw drift? Was dan niet aan zooveel verdienste verschuldigd
- 15 Deze belooning? Wilt zoo gij 't behoud van mijn dochter vergelden? Die, als de waarheid gij zoekt, niet Perseus u toch heeft ontnomen, Maar de Godinnen der zee, vol wrok, maar de hoorndragende Ammon, Maar eer het zeemonster, dat uit zee kwam om zich met mijn eigen Bloed te verzadigen! Toen werd ons onze dochter ontnomen,
- 20 Toen zij in doodsgevaar was. Of eischt gij soms, wreedaard, dat juist zij Sterven zal? Zoudt gij wellicht in onzen rouw u verheugen? Is het dan nog niet genoeg dat, toen men haar bond, gij het aanzaagt? Dat als verloofde, noch oom, gij eenige hulp hebt geboden? Zult gij betreuren nu nog dat zij, door wien ook, gered is,
- 25 En hem ontrooven zijn loon? Als dat zoo begeerlijk u voorkwam, Kondt gij het u van de rots, waaraan zij geketend was, halen! Duld nu, dat hij die dit deed, door wien aan den grijsaard zijn kind bleef, Wat hij verdient, ook erlangt en wat hem beloofd werd; begrijp dan Dat hij niet boven u, maar zekeren dood werd verkozen!”
- 30 Niets zegt gene terug. Maar beurtelings ziende naar Perseus En naar hemzelf, weet hij niet op wien van beiden te mikken. De aarz'ling duurt kort, want de lans, met alle krachten geslingerd, Die hem kon schenken de toorn, werpt dan, maar vergeefs, hij naar

[Perseus.

Toen in de rustbank zij drong, toen eerst van zijn zetel sprong Perseus

- 35 Op, en het wapen, verwoed, hij slingert terug, dat des vijands Lichaam zou hebben doorboord als niet achter 't altaar zich Phineus

¹⁾ Oom en vroegere verloofde van Andromeda.

- Weggemaakt had. Zoo beschermt, o gruwel! het altaar den zondaar.
 Echter niet vruchteloos wierp hij de lans, want het voorhoofd van Rhoetus
 Trof hij. Toen deze nu viel, uit zijn schedel het staal werd getrokken,
 40 Hij bij zijn stuip trekken met zijn bloed den feestdisch bespatte,
 Toen eerst in onbeteugelde woede de schare ontbrandde,
 Vlogen de speren in 't rond. En sommigen zeggen dat met zijn
 Schoonzoon ook Cepheus moet sterven. Maar reeds van zijn woning den
 [drempel
 Cepheus verlaten had, bij de Goden van 't gastrecht bezwerend,
 45 En bij zijn trouw en het recht, dat tegen zijn wil dit geschiedde.
 Pallas, vol strijdlust, verschijnt en dekt met de Aegis haar' broeder.
 Moed zij hem insprekt. Daar was de Indische Athis; Limnate,
 Dochter des Ganges, men meent, in 't kristalhelder water hem baarde.
 Schoon van gestalte hij was, hetgeen hij door rijkdom van kleeding
 50 Nog had vermeerderd; zijn jeugd eerst tweemaal acht jaren bereikt had.
 Hij in een Tyrischen mantel gehuld was, omzoomd nog met gouden
 Randen; en hem om den hals een gouden halsketen sierde,
 Wijn hem de haarlokken, druipend van myrrhe, een haarband bijeenhield.
 Wel had men dezen geleerd bij den speerworp het doelpunt te treffen,
 55 Hoe ver verwijderd 't ook was, maar beter nog spande den boog hij.
 Toen hij ook nu met de hand den taaien boog spande, hem Perseus
 Met een stuk hout, dat in 't midden van 't altaar geplaatst, daar nog rookte,
 Trof het gelaat en onkenbaar het maakte in de brokken des schedels.
 Toen hem, met 't schoone gelaat in een bloedplas zich went'lend, zag
 [liggen
 60 Lycabas, die, de Assyriër, hem op het nauwste verknocht was
 Onder zijn makkers; die nooit zijn waarachtige liefde ontveinsd had,
 Toen hij had Athis beweend, die onder die vrees'lijke wonde
 Uitblies den adem, toen greep den boog hij, dien deze gespannen
 Had, en tot Perseus hij sprak: „Thans hebt gij mij te bestrijden!
 65 Lang gij u over den dood van den knaap niet verheugen zult, die u
 Meer strekt tot schande dan eer!” Dit alles hij nog niet gesproken
 Had, toen flikkerend reeds de doordringende pijl van de pees vloog,
 Maar hem niet raakte en in een plooi van zijn mantel bleef hangen.
 Dan met het zwaard, dat hij reeds bij den dood der Medusa beproefd had,
 70 Treft hem Acrisius' spruit en hem wondt in de borst. En hij stervend,
 Wijn reeds de dwalende oogen door duisteren nacht zijn bevangen,
 Omziet naar Athis' lijk en over Athis zich heenbuigt,
 En den gezaam'lijken dood als troost naar het schimmenrijk meêneemt.
 Zie, uit Syene hoe Phorbas, de zoon van Metion, en met hem
 75 Libye's Amphimedon begeeren den strijd te beginnen.
 Maar in het bloed dat in 't rond den grond overstroomde en verwarmde
 Uitglijdend, vallen zij neer. Het opstaan belette zijn zwaard hun.
 Dezen de ribben hij treft en Phorbas hij wondt in den gorgel.
 Niet met het kromzwaard valt Perseus op Erytus aan, zoon van Actor,

- 80 Die breed een strijdbijl voerde als wapen; want met twee handen
Grijpt hij een mengvat, versierd met opgelegd drijfwerk, reusachtig
Zwaar van gewicht en van geweldigen omvang, en werpt het
Recht naar den held. En een donkeren bloedstroom uitbrakende, deze
Valt achterover en slaat met het stervende hoofd op den bodem.
- 85 Dan Polydaemon hij, die uit Semiramis' bloed was gesproten,
's Caucasus' zoon Abaris, Lycetus, den zoon des Spercheios,
En Helyces, ongeschoren van haar, Phlegyas doodt en Clytus,
En van de stervenden hij de gestapelde hoopen vertrapte.
Geenszins ook Phineus het waagt van nabij met dien vijand te kampen,
- 90 Maar hij een lans werpt, die bij vergissing Idas bereikte,
Die van den strijd zich onthield en vergeefs zocht onzijdig te blijven.
Hij, met een woedenden blik den hardvochtigen Phineus beschouwend,
„Werd ik in stukken gescheurd, beschouw als uw' vijand mij, Phineus!”
Uitroept, „om 't geen gij mij deelt. Betaal deze wond met de uwe!”
- 95 Toen hij het staal, uit de wonde getrokken, terug wilde werpen,
Zakte zijn lichaam, verzwakt door bloedverlies, in elkander.
Daarop Hodites, de hoogste in rang na den vorst der Cepheneen,
Viel onder Clymenus' zwaard en Hypseus doodt Prothoënor,
Perseus weer Hypseus. En onder hen, hoog van jaren, bevond zich
- 100 Emathion, die rechtvaardigheid liefhad en vreesde de Goden.
Daar hem de leeftijd het strijden verbiedt, hij alleen door zijn woorden
Kampt, en verwijtingen doet, den misdadigen oorlog verwenschend.
Wijl hij met bevenden arm het altaar omvat, houdt hem Chromis
't Hoofd van den romp met het zwaard, zoodat op het altaar het neervalt
- 105 En met de tong daar, ten halve ontzield, zijn verwenschingen steeds nog
Mompelt, tot eind'lijk den geest in het midden der vlammen hij uitblaast.
Daarop het tweelingenpaar Broteas en in 't vuistgevecht Ammon
Onoverwonnen — kon slechts de caestus het zwaard overwinnen! —
Vielen door Phineus' hand. Ook Ampycus, priester van Ceres,
- 110 Die met een helwitten band de slapen omwonden had; verder
Gij ook, o Lampetides! voor zoodanig doel niet geroepen,
Daar gij — een vreedzamer werk! — den zang met den cither geleiddet,
Hier waart ontboden om aan den maaltijd het feest te bezingen.
Toen in de verte hij stond, in de hand hield den vreedzamen cither,
- 115 Pettalus sprak met een lach: „Zing de rest bij de Stygische schimmen!”
En aan den linkerkant hem den slaap met de speerpunt doorboorde.
Neder hij viel, wijl hij nog met stervende vingers de snaren
Tokkelt der lier; bij zijn val een klagend geluid gaf het speeltuig.
Niet dat hij straffeloos valt de woeste Lycormas wil dulden,
- 120 Maar uit den deurpost van rechts den geweldigen sluitboom hij rukte, en
Tegen den schedel hem smeedt, in het midden van 't hoofd; zoodat gene
Nederviel op den grond, gelijk aan een koe, die geslacht wordt.
Ook uit den deurpost van links Pelates poogt, de Libyer, weg te
Rukken den sluitboom. Terwijl hij 't beproeft, des Marmarischen schutters

- 125 Corythus' pijl treft zijn hand en nagelt die vast aan het houtwerk.
 Als hij zoo vastgehecht staat, treft hem Abas de zijde: niet viel hij,
 Maar met de hand aan den deurpost genageld, hij stervend bleef hangen.
 Daar sneuvelt ook Menaleus, die Perseus' wapens gevolgd is,
 En Dorylas, die van heel 't Nasamonische land was de rijkste.
- 130 Rijk was aan grond Dorylas; geen ander bezat breeder velden,
 Evenveel stapels als hij van het akkerland oogstte aan koren.
 Hem bleef een speer na den worp in de schuinte in het ingewand steken:
 Doodelijk daar is de wond. Toen Halcyoneus, die haar toebrecht,
 't Aanzag, de Bactriër, hoe hij rochelend neerviel en de oogen
- 135 Braken, sprak hij: „Waar gij ligt, die grond zij de eenige, die u
 Van al uw grondbezit blijft!” en het levenloos lijf laat hij liggen.
 Tegen hem, wrekend, de lans, nog warm uit de wonde getrokken,
 Slingerde Abas' zoon. Door den neus, in het midden getroffen,
 Doordringt de punt tot den nek: van voren en achteren uitsteekt.
- 140 Wyl het geluk dient zijn hand, doodt hij Clytius tevens en Clanis,
 Bij ééne moeder verwekt, door twee verschillende wonden.
 Immers, met krachtigen arm geslingerd, de lans door de beide
 Beenen van Clytius dringt; in den mond treft Clanis het werptuig.
 Ook Celadon wordt geveld, de Mendesier; Astreus ook sneuvelt,
- 145 — Kind van een Syrische vrouw: men twijfelde wie was zijn vader! —
 Aethion ook, wel bekwaam in de toekomst te zien, maar die thans zich
 Had in de teekens vergist; Thoäctes, den drager van 's Konings
 Wapenen, en om den moord op zijn' vader geschandvlekt, Agyrtes.
 Meer dan 't gedane evenwel nog overblijft. Want met hun allen
- 150 Aanvallen zij hem alleen: de ten strijde vereenigde scharen
 Vechten alom voor een zaak, niet te rijmen met trouw en verdienste.
 En aan zijn zijde — vergeefs hem getrouw! — staan zijn schoonvader en
 [zijn
 Jeugdige gade en haar moeder, 't gebouw met gejammer vervullend.
 Echter het wapengedruisch overheerscht en 't gekerm der gewonden.
- 155 En de Penaten Bellona ontwijdt tegelijk en bespat met
 Stroomen van bloed, en opnieuw doet telkens den strijd zij ontbranden.
 Phineus en 't duizendtal, dat hem volgde, een kring om dien ééne
 Vormen en dichter nog vliegen de schichten dan hagel des winters
 Hem aan weerskanten voorbij, langs ooren hem heen en langs oogen.
- 160 Daarom de schouders hij leunt aan de hoogte der steenen kolommen,
 En, zoo van achter gedekt, naar de vijanden voor hem zich wendend,
 Gaat hij hun aanval te keer. Ter linkerzijde, uit Epirus,
 Molpeus hem aanvalt; ter rechterzijde de Arabische Ethemon.
 En als de tijger, die in verschillende dalen hoort loeien,
- 165 Meer dan één kudde gelijk, door honger geprikkeld,*nog weifelt
 Waarheen te snellen het eerst, en brandt van begeerte naar beide,
 Zoo weifelt Perseus ook of hij rechts zich of links eerst zal wenden.
 Molpeus hij weert van zich af, door een stoot die zijn dijen doorboorde,

- En hij laat toe dat hij vlucht; geen tijd toch meer liet hem Ethemon.
 170 Want, in zijn woede als hij poogt hem hoog in den nek te verwonden,
 Sloeg deze in stukken het zwaard, dat niet met beleidvolle kracht hij
 Zwaaide. Toen toch met de kling hij de uiterste punt van een zuil trof,
 Sprong die uiteen, en een stuk aan den hals zelf den eigenaar wondde.
 Niet zwaar genoeg evenwel was die wond om den dood hem te brengen,
 175 Maar toen hij, sidderend, nu de thans ongewapende armen
 Strekte naar Perseus — vergeefs! — toen trof het Cyllenische zwaard hem.
 Toch, toen hij inzag dat voor zóóvelen zijn moed zou bezwijken,
 Toen Perseus zeide: „Vermits gij zelf daartoe dwingt, ik den bijstand
 Inroep eens vijands! Maar gij, mijn vrienden, wendt het gelaat af,
 180 Zoo ik nog vrienden hier heb!” En het hoofd hij omhoog hief der Gorgo.
 „Zoek iemand anders om voor uw toovenarijen te vreezen!”
 Thescelus sprak, en terwijl met de hand hij gereed stond 't noodlottig
 Wapen te sling'ren, werd in die houding tot steen hij veranderd.
 Ampyx hem volgde, die 't zwaard in het dappere hart van den telg van
 185 Lynceus beproefde te slaan. Maar op 't oogenblik dat hij dit opheft,
 Wordt hem de hand tot steen en kon niet meer voorwaarts noch rug-
 [waarts.

- Nileus, die valschelijk zich des zevenmondigen Nijlstroom's
 Nazaat genoemd had en op den beukelaar zeven rivieren,
 Deels van zilver zich had en deels van goud doen graveeren,
 190 Sprak nu: „O, Perseus, aanschouw den oorsprong van mijn geslachte!
 Groot zal de troost voor u zijn in het duistere rijk van de schimmen,
 Dat gij door zoo groot een held zijt gedood!” Maar de rest van zijn
 [woorden
 Breekt in het midden hij af: den mond wel tot spreken geopend
 Wanen men kon, maar reeds liet geen doorgang die meer aan de woorden.
 195 Eryx dan buldert hem toe: „'t Is niet door de krachten der Gorgo
 Dat gij versteend zijt, maar door gebrek aan dapperheid! Werpt dien
 Knaap met mij samen omver, die betooverde wapenen bezigt!”
 Maar als hij toesnellen wil, weerhoudt de bodem zijn voeten.
 Roerloos hij staan bleef, van steen; een standbeeld in wapens geworden.
 200 Dezen verdienden althans de straf, die zij leden. Aconteus
 Echter, zijn wapengenoot, wyl Perseus hij helpt in den strijd, voelt
 Hoe op der Gorgo gezicht hij opeens tot een steenklomp verstijfde.
 Astyages, die vermeent dat hij levend nog is, met het lange
 Zwaard naar hem houwt; maar het zwaard weerklonk met een hevig
 [gekletter.
 205 Wyl hij verbaasd hiervan staat, overkomt hem dezelfde verand'ring,
 En in het marm'ren gelaat blijft de trek van verbazing behouden.
 Veel te lang duurde het mij de namen der weinig bekende
 Strijders te noemen: aan 't eind van 't gevecht nog tweehonderd in aantal,
 Tweehonderd lichamen ook op het zien van de Gorgo versteenden.
 210 Toen eerst de onrechtvaardige strijd ook aan Phineus berouwde.

- Maar wat te doen? Hij in 't rond ziet beelden, verschillend van vormen
 En hij de zijnen herkent en noemend hen elk bij zijn naam hij
 Inroept hun bijstand; met weinig geloof hij de dichtst bij hem staande
 Lichamen raakt: het was marmer. Zich afwendend, strekte hij smeekend,
 215 Schuld zoo erkennend, de hand en zijwaarts de armen, en uitriep:
 „Perseus, gij zegepraalt! Thans houd op met die wond'ren; verwijder
 't Aangezicht dat maakt tot steen, wie zij zijn moge, uwer Medusa!
 'k Bid u, verwijder het: niet de haat of de zucht om te heerschen
 Dwong mij ten oorlog: alleen voor eene echtgenoot voerde ik de wapens.
 220 Door uw verdiensten stond hooger uw zaak, maar door jaren de mijne.
 't Toegeven ik mij niet schaam. Niets, allerdapperste, vraag ik
 Dan dat gij 't leven mij laat; het verdere sta ik aan u af!”
 Wilt hij zoo sprak en naar hem, tot wien hij zoo smeekte, niet durfde
 Omzien, sprak Perseus: „Wat ik, o allerlafhartigste Phineus,
 225 Toestaan u kan — niet gering een gave is dit voor een lafaard! —
 Sta ik u toe: heb geen vrees, geen wapen zal u verwonden.
 Maar, opdat voor altijd het gebeurde in herinnering blijve,
 Moet ge in mijn schoonvaders huis voor altijd gezien kunnen worden!
 Moet ook mijn echtgenoot zich met het beeld van dien bruidegom troosten!”
 230 Zoo sprak hij. Naar dien kant bracht Phorcys' dochter hij over,
 Waarheen het angstig gelaat van Phineus reeds zich gewend had.
 Wilt hij ook toen nog beproefde de oogen te wenden, tot stijven
 Steen werd de hals en tot steen verhardde het vocht van de oogen.
 Toch bleven 't angstig gelaat, de smeekende blik, de gevouwen
 235 Handen en schuldige trek ook in het marmer behouden.

BESTRAFFING VAN PROETUS EN VAN POLYDECTES.

- Zoo met zijn gade Abas' zoon zegevierend der vaderstad muren
 Intreedt; en daar hij als redder der onschuld en wreker zijns vaders
 Richt tegen Proetus zich. Want nadat met de wapens zijn broeder
 Hij had verdreven, beheerschte Proetus Acrisius' veste.
 240 Maar noch met wapens noch met de muren, door onrecht veroverd,
 Kon hij den vrees'lijken blik wederstaan van 't slangharige monster.
 U, Polydectes nochtans, den vorst van het kleine Seriphus,
 Had noch des jongelings' moed, uit zoovele daden gebleken,
 Noch ook zijn lijden vermurwd; maar onverzoenlijk, hardvochtig,
 245 Blijft gij hem haten; geen eind kwam aan die onreed'lijke woede.
 Zelfs op zijn roem dingt gij af, dat de dood van Medusa verzonnen
 Is, gij beweert. „Maar ik zal u aanstonds de waarheid bewijzen”,
 Perseus zegt, „Hoed uwe oogen!” en doet het gelaat van den Koning
 Met der Medusa gelaat tot een bloedeloos rotsblok verstijven.

MINERVA OP DEN HELICON.

- 250 Zóó ver Tritonia haar, uit goud geborenen, broeder
 Had begeleid. In de holte gehuld van een wolk zij Seriphus

Achter — en Gyaros latend ter rechterzijde en Cythnus,
 Spoedt over zee, langs den weg, die het kortste haar scheen, zich naar
 [Thebe

- En naar den Helicon, door de Maagden¹⁾ bewoond. Als die berg door
 255 Haar was bereikt, bleef zij staan en sprak tot de zang'rige zusters:
 „Mij van een bron, pas ontstaan, de faam is ter oore gekomen,
 Die met een slag van zijn hoef de gevleugelde zoon van Medusa²⁾
 Opende: daartoe ik kwam. Ik wilde 't verwonderlijk schouwspel
 Zelve aanschouwen, die hem uit 't bloed zijner moeder ontstaan zag!”
 260 Daarop sprak Uranië³⁾: „Welke oorzaak u ook deze plaatsen
 Heeft doen bezoeken, aan ons gemoed boven alles ze is welkom !
 Waarheid verkondde de faam, en Pegasus' hoef deed dit water
 Vloeien”. En Pallas men naar de heilige bron begeleidde.
 Toen langen tijd zij het nat, uit den hoefslag ontstaan, had bewonderd,
 265 Vestigde zij ook op 't woud en de oeroude boomen haar aandacht
 En de spelonken en 't gras, bezaaid met ontelbare bloemen.
 En gelukzalig zij prijst om haar woonplaats Mnemosyne's dochters
 En om haar bezigheid. Toen heeft zóó een der zusters gesproken:
 „Gij, o Tritonia! die, zoo uw macht niet tot hoogere dingen
 270 U had bestemd, aan ons koor zoudt zeker uw deel gehad hebben,
 Gij hebt naar waarheid en recht onzen arbeid en woonplaats geprezen:
 Dankbaar ook zouden wij zijn voor ons lot.... als wij veilig slechts waren!

PYRENEUS.

- Echter, want niets tot nu toe der misdaad ontzegd is! voor alles
 Huivert het maagd'lijk gemoed: nog steeds staat de woeste Pyreneus
 275 Mij voor den geest; niet geheel nog heb ik mijn zielsrust herwonnen.
 Daulis en 't Phocische land met zijn Thracische krijgers de woestaard
 Had overmeesterd, en daar onrechtmatig een rijk had gevestigd.
 Naar des Parnassus' tempel wij zochten, toen hij ons gaan zag,
 En, met bedrieg'lijk gelaat als godinnen ons huldigend, sprak hij:
 280 „Dochters van Mnemosyne!” — hij kende ons — „blijft toch, ik bid u,
 Rusten een wijle, en niet vreest de hitte der zon en den regen”
 — 't Regende juist! — „in mijn huis te ontvlieden. Wel mindere hutten
 Vaak zijn door Goden betreên”. Door zijn woorden en 't weder bewogen,
 Stemmen wij toe en in het voorportaal treden der woning.
 285 Reeds was de regen voorbij, had het Noorden het Oosten verwonnen,
 Vluchtten in 't zwerk, weder helder geworden, de duistere nevels,
 Toen wij verlangden te gaan. Maar nu sloot Pyreneus zijn woning
 En met geweld ons bedreigt. Wij maakten ons vleugels en vluchtten.
 Of hij volgen wou, stond hij hoog op de tinnen der woning;
 290 „Waar er voor u is een weg, is die mij ook”, zoo sprak hij, „geopend”.
 En als waanzinnig hij zich van den top van den toren omlaagwerpt,

¹⁾ De Muzen. ²⁾ Pegasus. ³⁾ De Muze der sterrenkunde.

Vallende op het gelaat en met verpletterden schedel
Verft met 't misdadige bloed hij stervend den grond, waar hij neerkwam".

WEDSTRIJD TUSSCHEN DE MUZEN EN PIËRIDEN.

- Zoo sprak de Muze. Gegons van wieken weerklonk door het luchtruim
- 295 En uit de takken omhoog een geluid kwam van groetende stemmen.
Jupiter's dochter ziet op en vraagt waar die monden, zoo duid'lijk
Sprekende, klinken: zij dacht dat hier door een mensch was gesproken.
Vogels het waren: een negental, dat daar haar noodlot beklaagde:
Alles nabootsende eksters, omhoog in de takken gezeten.
- 300 Als de Godin zich verbaast, spreekt de Muze: „In een wedstrijd
[verwonnen,
Hebben eerst onlangs ook dezen het aantal der vogels vermeerderd.
Piëros had haar verwekt, de rijke beheerscher van Pella ¹⁾,
En de Paeonische ²⁾ Euippe haar moeder was. Negenmaal zwanger,
Negenmaal smeekte ze ook af den bijstand der groote Lucina ³⁾.
- 305 Trotsch op haar groote getal was de schaar dier zwakhoofdige zusters.
En door zoovele Achaeïsche zij en Haemonische steden
Herwaarts gekomen, den strijd met deze woorden beginnen:
„Wilt niet 't onwetende volk nog langer misleiden met holle
Klanken, maar meet u met ons, als gij moed daartoe hebt, in een wedstrijd,
- 310 Thespische nimfen! In zang noch in andere kunsten de neerlaag
Lijden wij! Ook in getal we u gelijk zijn. Gij, wijkt overwonnen
Van de Medusische en de Hyantische bron Aganippe,
Of wij 't Emathisch ⁴⁾ gebied u tot de Paeonische ⁵⁾ sneeuw toe
Zullen ontruimen. Laat ons door nimfen den strijd doen beslechten!"
- 315 Wel ons vernederend voorkwam die strijd, maar verneed'render nog
[scheen
't Wijken. De nimfen men kiest, die bij de rivieren den eed doen
En de uit levenden steen vervaardigde zetels bezetten.
Dan, zonder loting, zingt zij, die het eerst tot den wedstrijd getart had,
Ons van den strijd met de Goôn: zij valsch'lijk den prijs den Giganten
- 320 Toekent; met minachting spreekt van de daden der machtige Goden.

VLUCHT DER GODEN VOOR TYPHOEUS.

- Hoe de uit den diepsten grond der aarde gesproten Typhoeus
Vrees ingeboezemd had aan de Goden, tot allen den rug hem
Toegekeerd hadden ter vlucht, tot 't Aegyptische land de vermoeiden
Opnam, en hij die zich splitst in zeven monden, de Nijlstroom.
- 225 Hoe hen Typhoeus ook hier, de zoon van de Aarde, vervolgde
En in bedrieg'lijken vorm de Goden verborgen zich hielden.

¹⁾ Hoofdstad van Macedonië. ²⁾ Macedonisch. ³⁾ Juno, als helpster bij de ge-
borte. ⁴⁾ Macedonisch. ⁵⁾ Macedonisch.

- „Jupiter”, zong zij, „werd in een ram veranderd. Vandaar dat Ammon, de Libyer, nog met kromme horens gevormd is. Phoebus als raaf zich verbergt en Semele's zoon als een steenbok
 330 Phoebus' zuster als kat, Saturnia als een sneeuw witte Koe, en zich Venus als visch, de Cylleniër schuil houdt als ibis”. Zoo ver zij had, haren zang op den cithier geleidend, gezongen. Thans wij Boeotischen zijn aan de beurt.... Maar gij moog'lijk verhinderd Zijt; u geen tijd rest om aan onze zangen uw aandacht te schenken?”
 335 „Aarzel niet; doe mij uw lied geheel tot het eind toe vernemen”, Antwoordt haar Pallas, en in de schaduw der boomen zij plaatsneemt. Toen sprak de Muze: „Aan ééne in den wedstrijd wij gaven de hoofdrol: Calliope, met de golvende lokken van klimop doervlochten, Oprees; de klagende snaren vooraf met de vingers tokkelt,
 340 En begeleid door der snaren geluid, ving zij zóó haren zang aan:

CERES EN PROSERPINA.

- „Ceres het was, die het eerst met den bochtigen ploeg sneed de kluiten, De eerste, die vruchten ook schonk en heilzaam voedsel aan de aarde, 't Eerst ook ons voorschriften gaf: van alles is Ceres de schenkster. Haar te bezingen is plicht. O ware 't mijn lied slechts gegeven
 345 Waardig te zijn der Godin, die zeker mijn liederen waard is! Wijd zich Trinacrië¹⁾ strekt, het eiland, dat 't reuzige lichaam Dekt van Typhoeus en hem benauwt met 't gewicht zijner bergen; Die het gewaagd had eenmaal den hemelschen burch te bestormen. Wel spant hij vaak al zijn kracht en poogt overeind zich te richten,
 350 Maar hem de rechterhand houdt het Ausonisch²⁾ Pelorus bedolven, De and're, Pachynos, houdt gij! hem de beenen bedwingt Lilybaeum. De Aetna hem drukt op het hoofd. Daaronder, gestrekt achterover, Zand werpt omhoog en spuwt vuur de grimmige muil van Typhoeus. Telkens hij worstelt opnieuw der aarde zwaarte te schudden
 355 Van zich, de steden van 't lijf en geweldige bergen te went'len. Dan heeft de Aarde en vreest de Vorst zelfs der zwijgende schimmen, Dat door een gapende scheur de bodem, geopend, vaneensplijt; 't Binnengedrongene licht de bevende schimmen zal storen. Eéns, voor dit onheil beducht, de Koning zijn sombere woning
 360 Uittrad en op zijn wagen, door donkere rossen getrokken, Hij van 't Sicilische land nauwlettend de grondslagen opnam. Toen hij die had onderzocht en, nergens een scheur had gevonden, En zoo zijn vrees was gestild, zag Eryx' godinne³⁾ hem dwalen, Zittende op haren berg, haar gevleugelden zoon in de armen.
 365 „Neem”, zoo sprak zij, „mijn zoon, de wapens, de kracht mijner handen. Opneem uw pijlen, waameê gij allen verwint, o Cupido,

¹⁾ Sicilië. ²⁾ = Italisch; hier = tegenover Italië liggend.

³⁾ Eryx, berg op Sicilië, aan Venus gewijd.

- Tref met uw vliegende schicht den godd'lijken boezem van hem, wien
 Werd van 't drievoudige rijk ¹⁾ het uiterste aandeel gegeven.
 U, die de Olympiërs hebt en Jupiter zelf, van de Zee ook
 370 Hebt overwonnen de Goôn, den Heerscher zelfs van de Zeegoôn:
 U kent de Tartarus niet? Waarom niet ge uw macht en de mijne
 Uitbreidt ook over dat rijk? Een derde der schepping op 't spel staat!
 Toch in den Hemel alreeds — hoe groot moet niet mijn geduld zijn! —
 Minacht men mij; en met mij vermindert de macht ook der Liefde!
 375 Ziet gij hoe Pallas en hoe de jachtsperenwerpende Phoebe
 Zich van mij keerden? Zoo zou ook de dochter van Ceres een jonkvrouw
 Blijven, stond ik het haar toe: gelijke hoop zij toch koestert.
 Zoo voor 't verwante gebied genegenheid gij kunt gevoelen,
 Bind de godinne aan haar' oom!" ²⁾ Zoo sprak zij. En hij deed den koker
 380 Af; en uit 't duizendtal pijlen hij koos op raad zijner moeder
 Ééne slechts uit, maar zoo scherp als geen andere pijl was te vinden,
 Noch zoo verzekerd van 't doel, noch meer aan de boogpees gehoorzaam.
 Daarop hij tegen de knie den buigzamen boog spant van horen
 En met geweerhaakte schicht doorboort hij aan Pluto het harte.

SCHAKING VAN PROSERPINA.

- 385 Daar is een vijver, niet ver van de muren van Henna die, diep van
 Water, is Pergus genaamd. En zelfs de Caystros ³⁾ niet meer dan
 Deze het zingen der zwanen verneemt in zijn kabb'lende golven.
 Breed omkranst daar het woud van alle zijden het water,
 Met zijn gebladerte, als met een zeil, er het zonnevuur afweert.
 390 't Loof brengt daar koelte en de vochtige bodem draagt bloemen van
 [purper;
 Eeuwig de lente daar heerscht. Proserpina, als ze in de bosschen
 Spelende, bloemen zich plukt, viooltjes of glinst'rende lilies,
 En zij, naar meisjesaard, daar haar korf mede vult en haar kleed'ren,
 En zij haar speelmakkers nog bij het plukken beproeft te overtreffen,
 395 Pluto ontdekt en bemint en schaakt welhaast gelijktijdig;
 Zoo hij door liefde is gehaast. Verschrikt roept om hulp de Godinne
 En van haar moeder en van haar vriendinnen; maar 't meest van haar
 [moeder.
 En daar het oppergewaad hij haar van het lichaam gescheurd had
 Waren uit 't loshangend kleed de verzamelde bloemen gevallen.
 400 Zoo groot haar onschuld nog was, zoo jeugdig nog was zij van jaren,
 Dat harer bloemen verlies den smart nog der jonkvrouw vergrootte.
 Snel drijft de schaker zijn span, de rossen elk bij hun namen

¹⁾ Hemel, Zee en Onderwereld, bij loting verdeeld tusschen de broeders Jupiter, Neptunus en Pluto.

²⁾ Proserpina was de dochter van Jupiter en Ceres; Pluto was dus haar oom.

³⁾ Rivier in Klein-Azië, beroemd om zijn watervogels.

- Noemende, zet hij hen aan, en geeselt hun nekken en manen
 Hij met de teugels, geveerd in de donkere kleur van het duister.
 405 Door diepe meren hij rijdt en door zwavel-uitdampende poelen
 Aan de Palici¹⁾ gewijd, die zieden in scheuren der aarde;
 Dáár langs, waar Bacchis' geslacht, het volk uit 't twee-zeeïg Corinthe
 Tusschen twee ongelijkvormige havens zijn veste gesticht had.²⁾

CYANE.

- 't Is tusschen Cyane³⁾ en de Pisaeëansche Arethusa³⁾,
 410 Dat tusschen horens benauwd en besloten, de zee zich tesaamtrekt.
 Hier, van alle Sicilische nimfen de schoonste geheeten,
 Cyane woonde, naar wie de bron ook haar naam heeft gekregen.
 Zij, met het lichaam tot aan de heupen gebeurd uit het water,
 Had de Godinne herkend. „Niet verder gij komen zult!” sprak zij,
 415 „Niemand kan tegen haar wil van Ceres de schoonzoon zijn. Vragen
 Hadt gij haar moeten: niet rooven! Is tusschen het groote en het kleine
 Mij vergelijking vergund: ook mij beminde Anapis⁴⁾,
 Maar door zijn smeeken vermurwd, uit angst niet, als deze, ik hem huwde!”
 Zoo sprak zij. En naar weerskant de armen uitbreidende, bleef zij
 420 Hem in den weg staan. Niet meer de Saturniër inhield zijn woede.
 Sporend zijn vreeselijk span, den vorst'lijken scepter met forschen
 Arm hij slingerde en dien in het diepste stiet van de draaikolk,
 En met dien stoot zich door de aarde een weg naar den Tartarus baande.
 En zich in 't midden van 't gat voorover stortte de wagen.
 425 Cyane echter, zoo om den roof der godinne verbitterd,
 Als om de schending van 't recht van haar bron, ongenees'lijk een wonde
 Draagt in het zwijgend gemoed; geheel zij in tranen zich oplost.
 En tot dat water, waarvan zij zoo straks nog de hooge Godin was,
 Zij zich verfiijnt: men kon zien hoe heel haar lichaam verweekte,
 430 Hoe het gebeente zich boog, de nagels haar stijfheid verloren;
 't Eerste van alles versmelt wat het teederste is aan haar lichaam:
 't Donkerblauw haar en de vingers en teenen en voeten en beenen.
 Kort is de overgang toch van die tengere deelen tot 't koele
 Water. En daarna gaan ook de schouders, de rug en de zijden
 435 En de versmeltende borst tot het heldere bronwater over.
 Dan ook de plaats van het levende bloed in de onbruikbare aad'ren
 't Water inneemt, en is niets wat tastbaar is, meer van haar over.

CERES ZOekt HAAR DOCHTER.

In alle landen terwijl der wereld de treurende moeder

¹⁾ Tweelingszonen van Jupiter en Thalia, vereerd in de stad Palice, tusschen Syracuse en Henna.

²⁾ Syracuse, door de Corinthiërs onder de heerschappij der Bacchiaden gesticht.

³⁾ Bron bij Syracuse.

⁴⁾ Een riviertje bij Syracuse, dat zich met de Cyane vereenigt.

- Vruchteloos heeft naar haar dochter gezocht en in 't diepste der zeeën.
 440 Noch Aurora, met vochtige lokken verzezen, haar immer
 Werkeloos had kunnen zien, noch Hesperus¹⁾). Want met de handen
 't Vlammeende pijnboomhout zij, aan het vuur van de Aetna ontstoken
 Had; in haar' kommer die draagt door de koude van 't nachtelijk duister.
 Als weer de zeeg'nende dag de sterren verdreven had, zij haar
 445 Dochter te vinden beproeft van den neêrgang der zon tot haar opgang.
 Uitgeput van haren tocht, had dorst zij gevoeld, want geen water
 Had nog haar lippen beroerd; toen toevallig een hut zij ontdekte,
 Die slechts met stroo was gedekt. Zij klopt aan de deur en naar buiten
 Treedt een oud vrouwtje dat, toen de Godinne zij zag, op haar vragen
 450 Zoetigen drank aan haar bracht, op geroosterde tarwe getrokken.

STELIO²⁾.

- Wijl zij 't gegevene dronk, kwam verhard van gelaat en vermetel,
 Vóór haar een knaap staan, die haar bespote en gulzig haar noemde.
 En de gekrenkte Godin werpt wat zij nog niet had gedronken,
 — 't Was met de korrels der tarwe gemengd — in 't gelaat van den
 [spotter.
 455 Vlekken krijgt het gelaat; en wat zooeven nog armen
 Waren, zijn pooten opeens; ook een staart krijgt 't veranderde lichaam,
 En in een kleineren vorm, opdat hem geen kracht blijft tot kwaaddoen,
 Trekt het zich samen en wordt hagedis, maar nog kleiner in omvang.
 Als zij verbaasd staat en weent en beproeft om het monster te grijpen,
 460 Het aan het oudje ontwijkt en de duisternis zoekt. Aan zijn kleuren
 Is zijn benaming ontleend en 't met sterren bespikkelde lichaam.

WRAAK VAN CERES.

- Verder de landen, door Ceres doorkruist, te vermelden en zeeën
 Duurde te lang mij: welhaast ontbrak haar de ruimte tot zoeken.
 En naar Sicilië keert zij terug. Wijl ze, al reizende, rondzocht,
 465 Kwam ze ook bij Cyane's bron. Was niet zij veranderd geworden,
 Alles zij haar had verhaald, maar hoe gaarne ze ook wilde, zij had geen
 Mond meer of tong; zij bezat niets meer waarmee zij kon spreken.
 Duid'lijke teekens zij echter haar gaf: wel bekend aan de moeder
 Toonde van Persephone³⁾ den gordel zij, die daar toevallig
 470 Haar bij de godd'lijke bron ontvallen, op 't water bleef drijven.
 En, als zij dien heeft herkend, alsof zij toen eerst haar dochters'
 Schaking begreep, de Godin het warrige hoofdhaar zich uitrukt,
 En zij herhaaldelijk met de handen zich op de borst slaat.
 Nog weet zij niet waar zij is; maar heel de aarde verwijt zij 't;
 475 Nocmt haar ondankbaar en niet de gave der vruchten meer waardig.
 Trinacria bovenal, waarin zij de sporen der misdaad

¹⁾ De Avond. ²⁾ De ster-hagedis.

³⁾ Persephone is de Grieksche naam voor Proserpina.

- 't Eerst had gevonden. En zoo verbreekt zij den ploeg, die de kluiten
 Wentelt, met toornige hand, en toornig ook wijdt zij den landman
 Wijdt zij de ploegende rund'ren ten doode; gelast aan den akker
 480 't Pand te verduisteren; en de zaden doet zij verstikken.
 't Eiland, welks vruchtbaarheid door geheel de wereld vermaard is,
 Wordt een woestijn: in het jeugdige gras het gezaaide te niet gaat.
 Dan steekt te hevig de zon, dan valt te overvloedig de regen;
 Sterren doen schade en wind, en ook de gulzige vogels
 485 Rooven het uitgestrooid zaad, en onkruid en dorens beletten
 En 't onuitroeibare gras den wasdom en oogst van de tarwe.

ARETHUSA VERHAALT AAN CERES HET GEBEURDE.

- Toen hief de Alpheïsche nimf, Arethusa, het hoofd uit de golven,
 Streek zich het druipende haar van het voorhoofd tot achter de ooren,
 Zeggende: „O moeder, niet slechts der jonkvrouwe, alom in de wereld
 490 Door u gezocht, maar der vruchten daarbij! staak uw vrees'lijke moeite.
 Toorn in uw heftigheid niet op de aarde, die steeds u getrouw bleef;
 Niet heeft dien toorn zij verdiend: onwillig stond zij den roof toe!
 Niet voor mijn vaderland 'k smeek; als vreemdeling slechts kwam ik
 [herwaarts.

- Pisa is 't vaderland mij, in Elis vond ik mijn oorsprong;
 495 En in Sicilië woon als vreemde. Toch liever dan and're
 Landen is mij deze grond: hier zijn Arethusa's penaten,
 Hier haar verblijf, wilt slechts gij dit, Godinne, genadig beschermen!
 Hoe en waarom ik mijn land zoo ver over zee heb verlaten,
 En naar Ortygia ¹⁾ kwam, zal een andermaal ik u verhalen
 500 Als mij de tijd het vergunt en gij ook, bevrijd van uw kommer,
 Beter daartoe zijt gestemd. Mij opende een scheur in de aardkorst
 Hierheen den weg; en omlaag gevoerd door de diepste spelonken,
 Stak hier het hoofd ik weer op, de sterren weer zag, die 'k ontwend was.
 Toen onder de aarde ik nu de Stygische draaikolk voorbijging,
 505 Zag met mijn eigen oog uw Proserpina ik daar vertoeven;
 Wel scheen zij droevig mij nog en las ik nog vrees op haar trekken,
 Maar toch Vorstinne zij was, en de eerste in het rijk van het duister,
 Machtig toch als gemalin van hem die regeert in den Hades!"
 Haast van ontzetting versteend de moeder vernam deze woorden,
 510 Lang als verbijsterd zij stond. En daar door de diepte der smart ook
 Diep haar verwarring is, zij in haar' wagen omhoog door het luchtruim
 Stijgt naar den Hemel. En daar, geheel verwrongen van trekken,
 Trad zij met loshangend haar, vol haat, voor Jupiter's zetel.
 „'t Is voor mijn eigen bloed en het uwe, o Jupiter", sprak zij,
 515 „Dat ik hier smeeken u kom. Kan niet u de moeder vermurwen,
 Deernis als vader dan toon! Uw liefde voor haar niet geringer

¹⁾ Eilandje in de haven van Syracuse.

- Zij, daarom smee ik, omdat zij u uit mij werd geboren!
 Zie, onze dochter, langdurig gezocht, heb ik eind'lijk gevonden,
 Zoo haar te vinden gij noemt haar zeker te missen; de kennis
 520 Waar zij vertoeft, gij zoo noemt! Den roof ben in staat ik te dragen,
 Geeft hij mij haar slechts terug! 't Is niet als 't betaamt dat uw dochter
 Wordt door een roover gehuwd.... al zou dat mijn dochter betamen!"
 Jupiter antwoordde haar: „De dochter, door u mij geschonken,
 Is even dierbaar aan mij als aan u; maar indien gij de waarheid
 525 Toegeven wilt, is er van belediging hierbij geen sprake:
 Liefde alleen is in 't spel. Ik schaam mij niet over dien schoonzoon,
 Zoo gij, Godin, hem aanvaardt. En ontbrak al het and're, wat is 't niet
 Jupiter's broeder te zijn! Maar niets hem ontbreekt, omdat na mij
 Hij is de hoogste in rang. Is echter zoo sterk uw begeerte
 530 Om hen te scheiden, laat dan Proserpina weêr naar den Hemel
 Keeren terug; maar slechts dan, als daar nog geen enkele spijs zij
 Aangeroord heeft. Immers zoo haar lot is voorzien door de Parcen!"

ASCALAPHUS.

- Zoo sprak hij: Ceres vertrouwt haar dochter terug weer te voeren.
 't Noodlot heeft anders beschikt, omdat reeds de jonkvrouw haar honger
 535 Stilde, toen nog in den tuin zij rondwalend daar in haar onschuld
 Van een gebogen tak een Punischen appel geplukt had
 En zeven pitten zich uit het wit van de schil had gekozen
 En in den mond zich die stak. De eenige, die dit gezien had,
 Ascalaphus, dien eertijds, zooals de sage ging, Orphne,
 540 Lang niet de meest onbekende der nimfen van den Avernus¹⁾,
 Baarde in het duistere woud, bij den Acheron²⁾ zwanger geworden,
 Maakte bekend wat hij zag, door zijn wreedheid haar rooft den terugkeer.
 Zuchtend verandert des Hades' Vorstin den vermeet'len verrader
 In eenen vogel en hem het hoofd met des Phlegethon's²⁾ water
 545 Spreuk'lend, een snavel hem geeft en ronde oogen en pluimen.
 Aan zijn gedaante ontvoerd, omhullen hem geelgrauwe vleugels,
 Groeit buitensporig de kop; in de lengte zich krommen de nagels;
 Nauw hij de wieken beweegt, aan de langzame armen gewassen.
 Gruw'lijk als vogel is hij; de bode van naderend onheil:
 550 Vadzige katuil, den sterv'lingen steeds een verderfelijk teeken.

DE SIRENEN.

- Zeker kon 't schijnen dat door verraad en door praatzucht verdiende
 Deze zijn straf. Maar waarom, Acheloïs' dochters, verkreegt gij
 Veed'ren en pooten van vogels, terwijl u een maagd'lijk gelaat bleef?
 Of ook waarom, toen de bloemen der lente Proserpina plukte,
 555 Hebt gij, o zang'rige schaar der Sirenen, haar daarbij geholpen?

¹⁾ De onderwereld.

²⁾ Met den Styx en den Cocytus rivieren van de onderwereld.

Toen gij haar vrucht'loos daarop in alle landen gezocht hadt.
 Hebt gij, opdat ook de zee uw nasporing niet zou ontkomen,
 Mede u vleugels gewenscht om boven de golven te zweven.
 Zeker u gunstiggezind de Goden geweest zijn! Uw lichaam
 560 Zaaft gij opeens met een kleed van goudgele veed'ren u dekken,
 Maar, opdat niet de zang, tot het streelen van 't oor u gegeven,
 Zoo groot een gave des woords niet 't gebruik van de tong zou verliezen,
 Zijn u het meisjesgelaat en de mensch'lijke stemme gebleven!

JUPITER'S BESLISSING.

Tusschen zijn' broeder gelijk en tusschen zijn droevige zuster
 565 Jupiter deelde daarop in tweeën den went'lenden jaarkring.
 Nu ook verblijft de Vorstin, in beide rijken een godheid,
 Bij hare moeder en bij haren echtgenoot evenveel maanden.
 Aanstonds verandert zij dan van aard in gelaat en in stemming:
 Want de Godinne, die eerst zelfs Pluto somber zou schijnen,
 570 Toont weer een stralend gelaat, als de zon die, zooeven door wolken
 Was en door regens verhuld, die dampen verjagende, schittert.

GESCHIEDENIS VAN ARETHUSA.

Ceres, de alvoedende, zóó gerust over 't lot harer dochter,
 Vraagt thans waarom gij gevlucht, waarom, Arethusa, ge een bron zijt.
 Toen, bij het zwijgen der golven, verhief de Godin uit de diepte
 575 't Hoofd; met de vingers zich de diepblauwe haarlokken drogend,
 Ging van den Elischen stroom¹⁾ zij de vroegere liefde verhalen:
 „Onder de nimfen”, sprak zij, „die het aloude Achaja bewoonden,
 Telde ook ik. En geen and're doorzocht met meer ijver de wouden,
 Geene ook er spande het net met grooteren ijver dan ik deed.
 580 Maar, hoewel ik mij nooit op lichaamsschoonheid liet voorstaan,
 Hoe onverschrokken ik was, toch noemde de faam mij de schoonste;
 Niet in mijn trekken — teveel geprezen! — scheidte ik behagen.
 Wat alle anderen pleegt te verheugen, de gave des lichaams
 Blozen de eenvoudige deed: ik achtte behaagzucht een misdaad.
 585 Van het Stymphalische woud — het mij heugt — keerde moede ik
 [huiswaarts,
 Groot was de hitte en warm ook was door het werk ik geworden,
 Toen ik een beek vond, die zonder draaikolk of murmelen stroomde,
 Tot aan den bodem doorzichtig, zoodat in de diepte men ieder
 Steentje kon tellen, zoodat men nauw'lijks kon zien dat er stroom was.
 590 Lichtgrijze wilgen en populieren, gevoed door het water,
 Gaven vanzelf aan de hellende oevers natuurlijke schaduw.
 Naderend, dompel in 't nat ik eerst de zolen der voeten,
 Daarna het been tot de knie; maar daarmede nog niet tevreden,
 Kleed ik mij uit; aan een wilg, die zich boog, hang mijn luchtige kleeding.

¹⁾ De Alpheüs, rivier in het landschap Elis, in den Peloponnesus.

- 595 Naakt ik in 't water mij werp. Terwijl ik daar plas en daar dartel,
Telkens ook vallen mij laat, de armen uitsla en rondzwaai,
Hoor 'k in de golven opeens, midden in, een vreemdsoortig gemompel
En ik verbijsterd blijf staan aan de zijde het dichtst bij den oever.
„Waar spoedt gij heen, Arethusa?” de stem des Alpheüs in 't water,
- 600 „Waar gaat gij heen?” klinkt opnieuw zijn stem met heesche geluiden.
Zooals ik was, ongedekt, ontvlucht ik. Maar niet aan dien oever
Hingen mijn kleed'ren. Te meer dringt hij aan en te vuriger blaakt hij
Nu door mijn naaktheid ik juist hem des te gereeder moest schijnen.
Zoo ijlings vluchtte ik en zoo fel mij de woestaard vervolgde,
- 605 Als met hun trillende wieken de duiven den sperwer ontvluchten
En als de sperwer gewoon is de angstige duiven te volgen.
Zoo, tot aan Orchomenos, tot Psophis toe en Cyllene
En tot des Maenalus' bocht, Erymanthus, den kouden, en Elis
Houd ik den wedloop nog vol: niet sneller is hij dan ik ben.
- 610 Maar op den duur toch die vaart kan ik, zooveel zwakker van krachten,
Volhouden niet bij mijn vlucht: hij die langeren tijd kon verdragen.
Dwars door de velden nochtans, door bergen met wouden bewassen,
Steenen en rotsen, en waar geen pad zelfs was, snelde ik voorwaarts.
Mij in den rug stond de zon, en mij voor de voeten een lange
- 615 Schaduw voortuitgaan ik zag.. als niet mijn angst die aanschouwde!
Zeker mij echter 't geluid van zijn voetstappen beven doet; 't heftig
Hijgen ook van zijn mond, dat in 't lint mij reeds blies van de haren.
Uitgeput dan door mijn vlucht, roep ik uit: „Men wil vangen mij! help mij!
Die uwe wapenen draagt, Dictynna! ¹⁾ wie vaak gij vergund hebt
- 620 Voor u te dragen den boog en den pijlkoker, vol van uw pijlen!”
En de Godinne is geroerd. Een der nevelen, die zij gesplitst had,
Werpt zij mij over het lijf. Door het duister beschut, mij de Stroomgod
Vruchteloos zoekt, en beproeft in de holte der wolk mij te vinden.
Tweemaal, onwetend, hij gaat de plaats langs, waar ik mij schuil hield;
- 625 Tweemaal, ook riep hij mij toe: „Arethusa, io Arethusa!”
Hoe was het toen mij, rampzaal'ge, te moede? Zooals zich het lam voelt
Als door de schaapskooi gedekt, in het rond het de wolven hoort sluipen,
Of als de haas, die in het struikgewas schuilend, de honden
Ziet met hun dreigenden muil en het lichaam niet waagt te verroeren.
- 630 Nog echter gaat hij niet heen. Want hij verder de sporen niet loopen
Ziet van mijn voeten, en dus hij wolk en plaats blijft bewaken.
Koud breekt het angstzweet mij uit en bevangt mij de huiv'rende leden
En uit het lichaam geheel blauwkleurige druppels mij stroomen,
En, waar ik ophef den voet, een meertje ligt; zelfs uit mijn lokken
- 635 Vloeit mij de dauw. En sneller dan nu het gebeurde ik u meêdeel,
Word tot een bron ik vervormd. Dat water ook kende de Stroomgod
Als zijn geliefde; en opnieuw zijn menschengedaante verlatend,
Zich in zijn eigen stroom, om met mij zich te mengen, verandert.

¹⁾ Diana.

- Phoebe toen scheurde den grond, en in donkere holen verborgen,
 640 Kwam naar Ortygia ik, dat, van naam der Godin welgevallig ¹⁾,
 Die mij gered had, mij 't eerst de bovenlucht weer deed aanschouwen".

TRIPTOLEMUS.

- Zóó Arethusa's verhaal. Voor haar wagen de Landbouwgodinne
 Inspant haar slangenpaar en den muil hun regeert met de teugels,
 En tusschen hemel en aarde in het midden van 't luchtruim zij voortrijdt.
 645 Maar in Minerva's stad vertrouwt zij den luchtigen wagen
 Triptolemus toe, en zaden hem geeft om ten deele in den ruwen
 Grond die te strooien en deels eerst langen tijd na het ploegen.
 Hoog door de lucht reeds de jongeling, boven Europa en boven
 Azië heengevoerd, was tot de Scythische kusten genaderd:
 650 Lyncus daar heerschte als vorst. Des konings penaten hij intreedt.
 Als men hem vraagt met welk doel en vanwaar hij gekomen is; wat zijn
 Naam is en vaderland: „k Stam uit 't roemruchtig Athene", hij antwoordt,
 „Triptolemus is mijn naam. Niet kwam ik per schip langs het zeevlak
 Noch ook te voet over land: de ruimte der lucht stond mij open.
 655 Ceres' gaven ik breng die, wijd gestrooid door de velden,
 Weeld'rige oogsten u doen erlangen en 't heerlijkste voedsel".
 Hem benijdt de barbaar; om zichzelf dien schat te verwerven,
 Neemt hij als gastvriend hem op, en als hij in slaap ligt gedompeld,
 Valt hij hem aan met het zwaard. Toen de borst hij hem wilde doorboren,
 660 Maakte hem Ceres tot lynx: en gelastte den jongen Athener
 Weder terug door de lucht het heilige tweespan te mennen".

GEDAANTEVERWISSELING DER PIËRIDEN.

- Zoo had de hoogste van ons haar gezangen ten laatste beëindigd,
 En met eenstemmig geluid aan des Helicon's maagden de nimfen
 Kennen de zegepraal toe. Maar als de overwonnenen nu aan
 665 Kijven te buiten zich gaan, sprak één harer: „Of 't niet genoeg was
 Dat door uw strijd gij reeds straf hebt verdiend, voegt gij thans aan die
 [zonde
 Nog uw verwenschingen toe? Dat mogen wij langer niet dulden:
 Straffen dus zullen wij u, en den weg, dien de toorn ons wijst, volgen!"
 Piëros' dochteren lachend versmaden die dreigende woorden.
 670 Als zij nog pogen te spreken en, luidkeels schreeuwend, de handen
 Tegen haar opheffen, zien zij vederen zich aan de nagels
 Groeien der handen en zich met pluimen hare armen bedekken.
 De eene bij de andere ziet hoe tot harden snavel 't gelaat zich
 Samentrekt, hoe naar het woud dit nieuwe soort vogels zich voortrept.
 675 Willen zij de armen zich slaan, het slaan haar der armen doet stijgen
 Zweefden als eksters zij reeds door de lucht, de bespotting der wouden.
 Nog is de vroegere welbespraaktheid dien vogels gebleven,
 Krijschende kakelzucht en een onreed'lijke drift om te praten".

¹⁾ Omdat Diana op Ortygia (Delos) geboren was.

ZESDE BOEK.

WEDSTRIJD TUSSCHEN PALLAS EN ARACHNE.

- Gaarne Tritonia had dien verhalen haar aandacht geschonken,
Prijzend der Muzen gezang, rechtmatig geoordeeld haar toornen.
Maar bij zichzelf sprak zij: „Prijzen is goed, maar ook ik wil geprezen
Worden: niet dulden zal dat ongestraft men mijn Godenrang minacht!”
- 5 En aan het noodlot het leven zij wijdt der Maeonische Arachne,
Die toch, zooals zij vernam, bij het spinnen der wol zelfs voor haar niet
Onderdoen wilde in roem. Niet door rang zij of hooge geboorte
Maar door haar kunst was befaamd. Haar vader uit Colophon, Idmon,
Verfide de vochtige wol met de kleur der Phocaeïsche slakken.
- 10 Reeds haar heur moeder ontviel; maar ook deze, als haar echtvriend,
[gesproten
Was uit de heffe des volks. Niettemin in de Lydische steden
Had door haar kunst zij een eervollen naam zich verworven, hoewel zij
Uit onaanzienlijk geslacht, 't onaanzienlijk Hypaepa bewoonde.
Om haar verwonderlijk werk te beschouwen, verlieten de nimfen
- 15 Van den Timolus ¹⁾ vaak haar wijngaarden zelfs en de nimfen
Van den Pactolus ²⁾ vaak haar eigen golven verlieten.
Niet haar 't aanschouwen slechts van vervaardigde kleed'ren behaagde,
Maar ook 't vervaardigen zelf: zooveel schoons steeds haar handwerk
[vertoonde.
- 't Zij dat de wol, ongesponnen, voor 't eerst tot een kluwen zij opwond,
20 't Zij dat zij 't werk met de vingers verfijnde, in de lengte het rekte,
Telkens weer kaarde de wol, tot zij wolkjes geleet aan den hemel,
't Zij dat de gladde spoel met luchtigen duim zij deed went'len,
Schilderde ook wel met de naald, men herkende de leerling van Pallas.
Zelf zij 't ontkent; en gekrenkt, dat men zoo groot een leidsvrouw haar
[toedicht,
- 25 „k Daag haar ten strijde”, zegt zij; „overwonnen, ik niets haar zal
[weig'ren!”
- Pallas, als oudje vermomd, omhangt zich de slapen met valsche,
Grijzende haren en steunt met een stokje de wankle schreden.
Zóó zij begint het gesprek: „De hoogere leeftijd niet enkel
Biedt, wat te ontvlieden men tracht: ervaring ook brengen de jaren!
- 30 Sla niet mijn raad in den wind, maar stel met den roem u tevreden
Dat aller sterv'lingen gij de eerste bij 't spinnen der wol zijt!
Zwicht, overmoedige, voor de Godin: voor uw woorden eerbiedig

¹⁾ Timolus of Tmolus, berg in Lydië, bekend om zijn wijn. ²⁾ Pactolus, riviertje in Lydië dat goudstof afvoerde.

Vraag haar vergeving: zij zal, als gij smeekt, u vergiffenis schenken!"

Woest ziet Arachne haar aan; den arbeid, zooeven begonnen,

35 Staakt zij, en nauw'lijks de hand weerhoudend, met toorn in de oogen,

Met deze woorden zij heeft de onherkenbare Pallas geantwoord:

„Gij, die hier aankomt, versuft, door hoogen leeftijd versleten:

Al te lang leven geen voordeel kan zijn! Wat mij betreft, hoort mijn

Woorden uw schoondochter, zoo gij die hebt, of hoort anders uw dochter.

40 Ook is mijn eigen raad mij genoeg; en denk niet met uw lessen

Iets te bereiken; gij kunt mijn meening toch niet verand'ren.

Waarom kwam zij niet zelf? Waarom ontwijkt zij den wedstrijd?"

Toen sprak Minerva: „Zij kwam!" de gedaante des ouderdoms afwerpt

En zich als Pallas vertoont. De nimfen aanbidden de Godheid,

45 Thracië's vrouwen daarbij. Onverschrokken alleen blijft Arachne;

Wel echter bloosde zij; en die bos haar steeg in 't gelaat op,

Plotseling, tegen haar wil, en verdween weer, zooals soms de hemel

Purper zich kleurt, als het eerste licht van den dageraad doorbreekt,

Om na een oogenblik, bij den opgang der zon, te verbleeken.

50 Zij bij haar voornemen blijft. Door ijdele roemzucht gedreven,

Stort zij zich in het verderf. "Niets weigert haar Jupiter's dochter,

Geeft geen vermaningen meer, verdaagt ook niet langer den wedstrijd.

Zonder verwijl gaan zij beiden terug naar haar eigen vertrekken,

't Weefsel door beiden wordt op de ragfijne schering gespannen;

55 't Weefsel men hangt aan een juk, en riet houdt de schering gescheiden,

En in het midden met puntige staafjes wordt de inslag geschoven.

Dien, met de vingers geduwd en tusschen de schering gevlochten,

Treffen de tanden, die in den weverskam uit zijn gesneden.

Haastig, en met het gewaad zich vast om den boezem gebonden,

60 Reppen met kunst zij de hand, doet de ijver de moeite vergeten.

Hier ook de purperwol, die in den Tyrischen ketel geverfd is,

Weeft men; met tinten schakeert, die onderling weinig verschillen:

Zoo na de regenbui vaak, als de zonneschijn doorbreekt, een boog zich

Toont, met reusachtige bocht de ruimte des hemels omspannend;

65 Schoon men soms duizend daarin verschillende kleuren ziet schitt'ren,

De overgang zelf niettemin ontsnapt aan des waarnemers oogen:

Hoe ook gelijk is wat grenst aan elkaâr, toch zijn de uiteinden anders.

Hier ook het buigzame goud wordt tusschen de draden gevlochten,

En in het weefsel wordt aan de sagen des voortijds herinnerd.

MINERVA.

70 Zoo hier in Cecrops' stad doet Pallas den heuvel van Mavors¹⁾

Zien en het oude geschil omtrent den naam van die landstreek.

Tweemaal zes Goden, geschaard om Jupiter, plechtig op hooge

Tronen gezeteld men ziet, vol majesteit. Ieder dier Goden

¹⁾ Den Areopagus, of heuvel van Ares (Grieksche naam voor Mars) te Athene.

- Gaf zij zijn eigen gelaat en Jupiter 't aanschijn eens Konings.
- 75 Daar stond de God van de Zee, die met den geweldigen drietand
Sloeg op de hobb'lige rots, tot tusschen de brokken der steenen
Sprong daar het paard voor den dag, waarom hij de stad voor zich
[opeischt.
- Maar aan zichzelf zij 't schild en de lans met de snijdende speerpunt
Gaf, en den helm op het hoofd en de borst met de Aegis ompantserd;
- 80 En zij vertoont hoe de grond door den stoot van haar speerpunt getroffen,
Voortbracht een jongen olijf, met vruchten en grijsgroene blaad'ren.
Hoe zich verbaasden de Goón en de zegepraal 't eind van haar werk was.¹⁾
- Dat, die haar' roem haar betwist, zou uit dit voorbeeld begripen
Wat te verwachten haar stond voor zulk een waanzinnig vermeten,
- 85 In vier taf'reelen gesplitst vier wedstrijden daarbij zij afbeeldt,
Helder geschilderd van kleur, door kleine figuurtjes gescheiden.
Eén hoek toont Rhodope, den Thracischen berg en den Haemus,
Ijskoude bergen thans, maar in vroeger tijd sterf'lijke wezens,
Die van de hoogsten der Goón de namen zich toegekend hadden²⁾.
- 90 't Andere veld toont het lot der diep ongelukkige moeder
Van de Pygmaeën³⁾. Want in een wedstrijd verslagen, haar Juno
Maakte tot kraanvogel en haar eigen volk deed bestrijden.
Antigone⁴⁾ beeldt ze ook af, die eenmaal met Jupiter's gade
Waagde te strijden: ook haar de vorst'lijke Juno de vormen
- 95 Gaf van een vogel. En noch kon Ilion's grootheid beletten
Noch vader Laomedon dat wit en met veed'ren bedekt, als
Ooievaar luid zij zichzelf beklaagt met den klepp'renden snavel.
't Eenige veld dat nog rest, toont Cinyras⁵⁾, na zijn berooving,
Wijl hij de treden omarmt des tempels, de lichamen zijner
- 100 Dochters; gestrekt op den steen, men tranen hem kan zien vergieten.
Dan met de vreedzame olijf omgeeft zij de uiterste randen.
Zoo ver zij gaat: met haar' boom het einde zij duidt van haar arbeid.

¹⁾ De wedstrijd tusschen Poseidon (Neptunus) en Pallas Athene zou uitmaken wie het recht had de stad zijn naam te geven (zie vers 71). Poseidon schiep het paard (volgens anderen een zoutwaterbron) en Pallas Athene den olijf. Zij overwon en de stad kreeg haar' naam.

²⁾ Namelijk van Jupiter en Juno: tot straf waarvoor zij in bergen veranderd werden.

³⁾ Dwergvolk in Aethiopië, steeds met de kraanvogels in oorlog. Oenoë, de koningin der dwergen werd door Juno in een kraanvogel veranderd omdat zij zichzelf in Juno's plaats liet aanbidden.

⁴⁾ Dochter van Laomedon, koning van Troje (Ilion) vergeleek haar schoone haarlokken met die van Juno en werd in een ooievaar veranderd.

⁵⁾ Koning van Assyrië, wiens dochters door Juno in tempeltrappen werden veranderd.

ARACHNE.

- Maar de Maeonische toont Europa, zooals door het beeld eens
 Stiers zij misleid werd: voor echt den stier men zou houden en 't water.
 105 Zelf men haar zien kan, terwijl den blik zij terug naar 't verlaten
 Strand werpt, en toeroept haar vrouwen, en de aanraking vreezende van
 [het
 Opspringend zeewater, zij de zolen der voeten terugtrekt.¹⁾
 Ook maalt zij Asterië, door een worst'lenden arend bedwongen²⁾,
 Leda ook, liggende onder de vleugels des zwaans achterover;
 110 Verder zij Jupiter toont, hoe als Satyr vermomd, hij de schoone
 Dochter van Nycteus³⁾ verleidt, die later zou tweelingen baren.
 Hoe hij, als Amphitryon, eens u, o Tiryntische!⁴⁾ minde,
 Hoe hij als goud Danaë, als vuur Aegina verleidde; als
 Herder Mnemosyne, als vekkige slang Deo's dochter⁵⁾.
 115 U ook, Neptunus! zij maalt bij Aeolus' dochter⁶⁾, vermomd als
 Woeste en jeugdige stier. Gij, onder Enipeus' gedaante,
 Hebt de Aloïden⁷⁾ verwekt; als ram zij verleiddet Bisaltes'
 Telg; de weldadige, blondgelokte Godin van den Landbouw
 Zag u als hengst. En als vogel u zag de slangharige moeder
 120 Van het gevleugelde ros; als dolfin ge u vertoondet Melantho.
 Aan deze allen zij gaf hun eigen gelaat; ook den aard der
 Plaatsen gaf juist zij terug. Hier toont zij ook Phoebus als herder,
 Hoe hij een leeuwenhuid nu, en dan weer de veed'ren eens sperwers
 Droeg; en als herder de dochter van Macareus, Isse, verleidde,
 125 Liber, hoe Erigone⁸⁾ hij onteerde, onder druiven verborgen.
 Hoe eens Saturnus het half-mensch Chiron⁹⁾ verwekte uit een merrie.
 't Uiterste eind van het web, van smalle zoomen omgeven,
 Heeft zij met bloemen versierd, met klimopgebladerte omgeven.
 Pallas kan zóódanig werk, zoodanig werk zelfs de Nijd niet
 130 Hekelen kan. Om den afloop beleedigd, de blonde Godinne
 't Schilderwerk scheurde uiteen, dat de zonden der Goden vertoonde,
 En met de spoel in haar hand, gegroeid op 't Cytorisch gebergte¹⁰⁾
 Driemaal en viermaal trof 't hoofd van Idmon's dochter Arachne.
 Niet dit haar wanhoop verdroeg: en vol drift met een strik om den hals zij
 135 Worgde zich. Als zij daar hing, uit deernis haar Pallas bevrijdde.
 „Leven gij moogt; maar gij blijft” — zoo sprak zij — „boosaardige, hangen.

¹⁾ Zie boek II vers 870—875. ²⁾ Dochter van een Titan, door Jupiter in den vorm van een adelaar verleid. ³⁾ Antiope, moeder van Amphion en Zethos.

⁴⁾ Alcmene, gemalin van Amphitryon, aan wie Jupiter in de gedaante van dezen verscheen; moeder van Hercules. ⁵⁾ Proserpina. ⁶⁾ Canace. ⁷⁾ Otos en Ephialtes.

⁸⁾ Theophano. Onder de sterrenbeelden opgenomen (Maagd).

⁹⁾ Zie boek II vers 630 vlg.

¹⁰⁾ Berg in Paphlagonië, met beukenbosschen begroeid.

- En deze zelfde straf, ter toekomstige waarschuwing, blijve
 Ook op uw gansche geslacht en verwijderdste nakroost toepass'lijk!"
 En zij zich afwendt en haar met de sappen van Hecate's ¹⁾ kruiden
 140 Sprenkelt. Onmiddellijk, door dien vrees'lijken gifdrank getroffen,
 Vallen de haren haar uit, verschrompelen neus haar en ooren,
 Wordt haast onzichtbaar het hoofd, wordt heel het lichaam ook kleiner;
 Magere vingers in plaats van beenen er groeien aan weerskant,
 En al het and're is buik, waaruit nog altijd zij draden
 145 Trekken blijft en nog als spin, haar vroegere weefkunst beoefent.

NIÖBE.

- Lydië vol hiervan is; en ook door de Phrygische steden
 Gaat het gerucht en 't gebeurde in ruimen kring wordt besproken.
 Voordat zij huwde reeds had Niobe leeren kennen Arachne,
 Toen in Maeonië als maagd den Sipylus nog zij bewoonde.
 150 Toch door de straf van Arachne, haar landgenoot, zij niet geleerd had
 Eerbied te toonen den Goön, voorzichtiger van hen te spreken.
 Redenen had zij tot trots. Maar noch haars echtgenoots kunsten ²⁾
 Noch beider afkomst, noch zelfs de macht van haar vorstelijk heerschen
 Zoozeer behagen haar kon — hoezeer haar dit alles behaagde! —
 155 Als dit haar nageslacht deed. De gelukkigste zeker der moeders
 Had Niobe men genoemd, had zij dit niet zichzelf geschenen!
 Manto, Tiresias' spruit, bekend met de dingen der toekomst,
 Had toch, door godd'lijken drift bewogen, de godspraak verkondigd,
 Langs alle wegen des lands: „Komt allen, gij docht'ren Isménos!
 160 Wijdt aan Latona en aan de beide telgen Latona's
 Wierook en vrome gebeden; omkranst u het haar met laurieren,
 Zóó door mijn mond u Latona beveelt!" Men gehoorzaamt, en alle
 Vrouwen van Thebe zich 't hoofd, als bevolen was, sieren met kransen;
 Wierook in 't heilige vuur zij branden en preev'len gebeden.
 165 Zie, daar verschijnt Niobe, door een talrijke schare omgeven;
 Ze is aan het Phrygische kleed, met gouddraad doorweven, herkenbaar;
 Schoon, voor zoover dit haar woede gedooft, en langs beide de schouders
 En langs 't bevallig gelaat de golvende haarlokken schuddend,
 Stond zij daar fier. En terwijl zij vol hoogheid den blik om zich heenslaat,
 170 Zegt zij: „Wat waanzin is dit, om goden die slechts gij bij naam kent,
 Boven bekende te stellen? Wat wijdt gij Latona een altaar,
 Wijl ik, uw eigen Godin, onbewierookt blijf? Tantalus' kind ik
 Ben, wien 't alléén was vergund aan den maaltijd der Goden te zitten!
 Zuster mijn moeder is der Pleiaden; één grootvader is de
 175 Machtige Atlas, die het hemelgewelf op den nek torst;

¹⁾ Godin van de Maan en de tooverkunst.

²⁾ Amphion, zoon van Jupiter en Antiope, koning van Thebe, dat hij door zijn
 snarenspeel met muren omringd had.

- Jupiter de andere, en ook als schoonvader roem ik op dezen.
 Mij vreest het Phrygische volk; ook Cadmus' koninkrijk door mij
 Wordt overheerscht, dat aan mijn' echtgenoot immers vertrouwde
 Veste en volk, en door mij en door mijn' gemaal geregeerd wordt;
- 180 En naar welk deel van mijn huis men ook de blikken wil wenden,
 Ziet men onmeet'lijke schatten. En daar komt nog bij dat mijn schoonheid
 Waardig is aan een Godin. Voeg daarbij mijn zevental dochters,
 Evenveel jong'lingen; haast ook schoondochters daarbij en schoonzoons.
 Kan men nu vragen of nog mijn fierheid recht van bestaan heeft?
- 185 Durft gij des Titan's telg, uit een zekeren Cœus gesproten,
 Durft gij Latona te stellen vóór mij? wie eertijds de ruime
 Aard', toen ze in barensnood was, de kleinste rustplaats ontzegde?
 Destijds noch hemel noch aard' noch zee uw Godin wilde ontvangen,
 En over de aarde zij zwierf, totdat zich der ballinge ontfermde
- 190 Delos ¹⁾ en sprak: „Gij over de aarde doolt rond, als ik op de golven!”
 En een onvaste rustplaats haar bood. Daar bracht zij haar beide
 Kind'ren ter wereld: dat is het zevende deel van de mijne!
 Rijk ben ik; wie die 't ontkent? En dat ook rijk ik zal blijven
 Wie is 't, die dit ook ontkent? De overvloed maakt mij onkwetsbaar,
- 195 Veel te groot ben ik, dan dat mij ooit de Fortuin konde deren!
 Want, al ontnemt zij mij veel, nog meerder laat steeds zij mij over;
 De omvang toch van mijn geluk geen vrees toelaat. En al werd ook
 — Stel dat dit mogelijk was — het getal mijner kind'ren verminderd,
 Toch zou ik, hoe ook beroofd, het aantal van twee niet bereiken,
- 200 Dat van Latona's gezin. Haast kan men haar kinderloos noemen!
 Gaat — er reeds meer dan genoeg is geofferd! — en neemt den laurier-
 [krans
 Weg van uw hoofd!” Men dit doet; en men staakt de begonnen gebeden,
 Wat er nog vrijstond: men eert met zacht gemompel de Godheid.
 Vol verontwaardiging is de Godin. Op de kruin van den Cynthus
- 205 Tot hare tweelingen zij het volgende woord heeft gesproken:
 „Ziet, van uw moeder, van mij, zoo trotsch op uw beider geboorte,
 Die, zoo 't voor Juno niet is, voor geen der Godinnen moet wijken,
 Twijfelt men of ze is Godin! En door alle eeuwen heen weren
 Zal men van de altaren mij, als gij dit niet weet te beletten.
- 210 Dit is niet de eenige grief. Bij haar vrees'lijke zonde nog smaadreên
 Voegend, heeft Tantalus' dochter 't gewaagd u bij hare kind'ren
 Achter te stellen en — wat op haar eigen hoofd neerkome! — mij zelfs
 Kinderloos noemend, getoond de misdadige tong van haar' vader!”
 Toen nu Latona nog bij haar klacht een verzoek wilde voegen,
- 215 Antwoordde Phoebus: „Houd op; want uw woorden vertragen de straf
 [slechts!”
 't Zelfde sprak Phoebe. Daarop, na ijenden val door het luchtruim,

¹⁾ Geboorte-eiland van Apollo en Diana, dat tot dat tijdstip in zee ronddreef.

Beiden, in wolken gehuld, de veste van Cadmus betreden.

- Ruim, bij de muren der stad, een zandige vlakte zich uitbreidt,
 Druk door de rossen gestampt, en waar onder 't aantal der wielen
 220 En door der hoeven geweld de zandkluiten losgewoeld waren.
 Daar van Amphion's zevental zonen een deel heeft de forsche
 Rossen bestegen, wier rug, met het Tyrische purper gedekt zij
 Drukkend, hanteeren den toom, die zwaar is van 't gouden belegsels.
 Ismenos, een van hen, die het eerste kind was dat zijn moeder
 225 Voortgebracht had, roept opeens, terwijl hij met zekerheid in een
 Kring zwenkt des viervoeters' loop en den schuimenden bek hem
 [beteugelt,
 „Wee mij!” Een pijl, die hem dwars door de borst was geschoten, hem
 [in het
 Lichaam steekt. Wyl uit de stervende hand hij de teugels laat glippen,
 Zigt van den rechterschouder allengs hij neer op de zijde.
 230 Sipylus, volgende op hem, als hij in de ruimte den klank des
 Pijlkokers hoort, viert den toom. Zoo, vooruitziend het stormweer, de
 [stuurman
 Vlucht, als de wolken hij ziet: de hangende zeilen hij alle
 Uitspant in 't rond, opdat niet ook de nietigste bries hem ontsnappe.
 Hij dus den toom viert; daarbij achterhaalt hem de niet te ontkomen
 235 Schicht; en hem hoog in den nek de trillende pijlschacht blijft steken,
 Zóó, dat de naakte punt van voren hem uit den hals komt.
 Daar hij gebukt was, hij over de manen en nek van het rennend
 Ros valt voorover en met zijn warme bloed kleurt den bodem.
 Phaedimus, diep te beklagen, en hij die zijns grootvaders' naam droeg,
 240 Tantalus, wyl zij daarmee den daag'lijkschen arbeid beëindden,
 Hadden, als jong'lingen past, zich gewend en gezalft tot het worst'len.
 En reeds, elkander met forsche armen omstreng'lend, zij stonden
 Borst tegen borst, toen opeens de pijl van de boogpees gedreven,
 Zoo, als verbonden zij stonden aanéén, hen tesamen doorboorde.
 245 Beiden zij kermen gelijk; van pijn gekromd, vallen beider
 Lichamen neer op den grond; gelijktijdig ook, wyl zij daar liggen,
 Breken ook de oogen hun, en gelijktijdig ook geven den geest zij.
 Als dit Alphenor ontwaart, zich de borst hij verscheurt en vol wanhoop
 Vliegt op hen toe, om de ijskoude leden in de armen te beuren:
 250 Midden in 't werk van de liefde hij sterft. Want de Deliër trof hem
 Met het noodlottige staal in het diepst van het ingewand. Toen hem
 Uit werd getrokken de pijl, werd een deel van de long door den weerhaak
 Medegetrokken en met zijn bloed ook ontvliet hem het leven.
 Niet met één enkele wond Damasichthon, den baard'looze, doodt hij:
 255 Deze getroffen toch werd bij 't begin van de dij, waar de forsche
 Knie toont tusschen 't gewricht in de holte een weekere ruimte.
 Wyl met de hand uit de wond hij 't noodlottige wapen wil rukken,
 Vliegt hem een andere pijl tot de vederen toe door den hals heen.

- Echter het bloed drijft die uit, dat naar buiten geperst, in de hoogte
 260 Opspuit; de ruimte op grooten afstand doorborend, vooruitspringt.
 Ilioneus tevergeefs, de jongste, de armen ten Hemel
 Biddende uitgestrekt had en smeekte: „O Goden, gij allen
 Weest mij genadig!” daar hij niet wist dat niet alle Goden
 Smeeken hij moest. En geroerd, schoon niet meer terug was te roepen
 265 ’t Wapen, de Boogschutter was, maar doodt met een pijnlooze wonde
 Hem, door hem ’t harte niet diep met de punt van de pijl te beroeren.
 ’t Hevig tumult en de smart van het volk en de tranen der haren
 Deden het onheil, zoo weinig verwacht, aan de moeder begripen.
 Woedend is zij en verbaasd dat dit kon geschieden, dat dit zich
 270 Goden vermaten te doen, dat zoo ver hun rechtsmacht zich uitstrekt.
 Want ook de vader, Amphion, wiens borst door een pijl was doorboord, had
 Stervend het eind tegelijk van leven en jammer gevonden.
 Wee, hoe ver thans Niobe van die Niobe is verwijderd,
 Die had zooeven het volk van het altaar van Leto¹⁾ verdreven
 275 En die vol fierheid recht op door het midden der stad was geschreden,
 Toen door de haren benijd, thans zelfs voor een vijand beklaag’lijk.
 Neër zij zich bij de verstijfde lichamen werpt, en haar kussen
 Deelt zonder regelmaat uit — de laatste! — aan al hare zonen.
 En wijl van hen naar omhoog wanhopig de armen zij opheft,
 280 „Doe u”, zoo klaagt zij, „doe u te goed, o wreede Latona,
 Aan mijne ellende; verzadig uw ziel met den rouw, die mijn deel werd,
 Daarmee verzadig u ’t gruwzaam gemoed! Door den dood mijner zeven
 Kinderen sterf ik ook zelf. Geniet, vijandin, van uw zege!
 Waarom een zege evenwel? Mij in mijn ellende blijft meer nog
 285 Dan u in uw geluk. Na zooveel verliezen nog win ik!”
 Zoo sprak ze; en weder de pees bij het spannen des boogs deed zich
 [hooren,
 Welke, op Niobe na, opnieuw een ieder deed sidd’ren.
 Haar had de smart overmoedig gemaakt. Voor de lijkbaar der broeders
 Stonden de zusters in ’t rouwkleed gehuld en met hangende haren.
 290 Eén harer rukt zich uit ’t lichaam de pijl, die haar daar had getroffen,
 Stervende met het gelaat op dat van haar’ broeder zij neerzigt.
 En wijl een tweede beproeft de wanhopige moeder te troosten
 Zwijgt zij opeens, daar onzichtbaar een wond haar in één had doen
 [krimpen.
 Vruchteloos vluchtend eene and’re bezwijkt; en deze weer op haar
 295 Zuster valt neder; zich gene verbergt, en men deze zag sidd’ren.
 Zes, door verschillende wonden getroffen, reeds waren gevallen:
 Enkel de jongste nog bleef. Met heel haar lichaam de moeder
 Dekkende en heel haar gewaad, „Laat mij deze, mijn laatste, behouden!”
 Smeekt zij, „ik bid van zoo velen slechts ééne, de jongste, te sparen!”

¹⁾ Grieksche naam van Latona.

- 300 Wijl zij nog bidt, stort zij neer, voor wie zij bidt. Kinderloos zit zij
Tusschen de ziellooze lijken van zonen en dochters en echtvriend:
En door haar smart zij versteent. Niet langer de wind roert haar lokken
En uit 't gelaat week de kleur met het bloed. In de droevige wangen
't Oog staat bewegingloos en niets rest er in 't beeld meer van leven.
- 305 Zelfs haar inwendig de tong verstijfd is aan 't harde verhemelt',
En hare aad'ren verliezen de kracht om zich samen te trekken.
Noch kan zich buigen de nek, noch de arm meer bewegingen maken,
Noch ook meer gaan kan de voet; ook inwendig het lichaam versteend is.
Steeds echter weent zij. En door een krachtigen stormwind gedragen,
- 310 Wordt naar haar vaderland zij gevoerd. En daar op een bergtop
Druipsteen zij wordt, en nog steeds langs het marmerbeeld vloeien de
[tranen.

DE LYCISCHE LANDLIEDEN.

- Allen toen, mannen en vrouwen, in waarheid den duid'lijken toorn der
Godheid erkenden in vrees: en te ijd'riger allen hun hulde
Brachten der godd'lijke kracht van de tweelingenbarenden Leto.
- 315 En men, als 't gaat, wat aan 't pas geschied feit was voorafgegaan ophaalt.
Eén deed het volgend verhaal: „Ook in Lycië's vruchtbare dreven
Werd eertijds — niet ongestraft! — de Godin door de boeren beleedigd.
Weinig bekend is 't geval, door der schuldigen lage geboorte:
Toch wel merkwaardig! Ik zelf de plaats en den vijver gezien heb,
- 320 Beide door 't wonder befaamd. Want toen eens mijn vader, die oud was,
Niet meer tot reizen in staat, mij opdroeg vandaar uitgelezen
Rund'ren te halen, toen gaf hij zelf mij mede als geleider
Een van de kind'ren des lands. Als met dezen ik dwaal door de velden,
Zie, een oud altaar daar staat, nog zwart van de asch van de offers,
- 325 Midden in een moeras, waar in 't ronde de riethalmen trilden.
Staan bleef mijn gids en hij mompelt met angstige stem: „Wees mij
[gunstig!”
En, gelijk hij, bid ook ik eerbiedig en zacht: „Wees mij gunstig!”
Toen ik vervolgens hem vroeg of een altaar dit was der Najaden,
Of van een Faun, of een inlandschen god, toen gaf antwoord mijn gast-
[vriend:
- 330 „Niet aan een' Berggod gewijd, o jongeling, heeft men dit altaar:
Zij dit het hare noemt, wie eertijds de Vorstinne des Hemels
't Aardrijk geheel had ontzegd; die nauw'lijks het dwalende Delos
Op haren zwerftocht ontving, dat toen nog als eiland in 't rond dreef.
Daar, met het lichaam geleund aan den palmboom van Pallas, Latona,
- 335 Tegen der stiefmoeder ¹⁾ wil, haar tweelingenpaar bracht ter wereld.
Maar ook vanhier werd door Juno de jeugdige moeder verdreven,
Zegt men, terwijl aan haar boezem twee Goden, haar kind'ren, zij
[voortdroeg.

¹⁾ Juno.

- Toen de Godinne, in het Lycische veld, in het land der Chimaere¹⁾
 Gloeiend geschroeid door de zon, door de hitte des daags en de lengte
 340 Uitgeput was van haar reis, en door hevigen dorst werd gefolterd,
 Uitgeput ook was de melk in haar' borst door de gretige kleinen,
 Vond zij toevallig daar in het diepst der valleien een meertje,
 Klein slechts van omvang. De landlieden plukten daar takken en twijgen,
 Rietstengels en de nabijheid van 't water beminnende biesen.
- 345 Nader gekomen, de knie de dochter des Titan's ter aarde
 Neêrboog, om 't ijskoude nat te scheppen, zich daarmee te laven:
 't Boerengepeupel 't verbiedt. Als 't verboden wordt, spreekt de Godinne:
 „Waarom van 't nat gij mij weert? 't Gebruik daarvan toch algemeen is,
 Niet tot bijzonder gebruik de natuur heeft de lucht, of de zonne
- 350 Of 't helder water gemaakt: wat voor ieder bestemd is, verlang ik.
 Toch, dat die gift gij mij schenkt, dit bid ik u smeeënd. Ik wilde
 Hier niet mij wasschen het lijf, of het uitgeput lichaam mij baden,
 Lesschen mijn dorst mij alleen! Mijn mond is te droog om te spreken,
 En mij 't verhemelte gloeit, dat nauwlijks de woorden het dóórlaat,
- 355 Eén teug van 't water slechts zal als nectar mij zijn: 'k zal het leven
 Daardoor u danken: gij met dit water hergeeft mij het leven!
 Deernis met dezen ook hebt, die hier aan mijn boezem de kleine
 Armpjes u toesteken!” Juist haar kleinen strekten de armpjes.
 Wie zou door 't schuchter verzoek der Goden niet in 't hart zijn getroffen?
- 360 Zij echter, ondanks 't gebed, haar afweren blijven; haar voegen,
 Als zij niet heengaat, bedreigingen toe, en haar zelfs nog beschimpen.
 Of 't niet genoeg was, het meertje zelf zij vertroebelen met hun
 Handen en voeten: uit 't diepst van de kolk met kwaadaardige sprongen
 Jagen den smijdigen modder zij herwaarts en derwaarts naar boven.
- 365 Toen week de dorst voor den toorn: niet langer de dochter van Coeus
 Smeekt de onwaardigen, noch wil woorden meer uiten, die strijdig
 Zijn met haar' rang van Godin. Naar de sterren de handen geheven,
 „Moogt gij ten eeuwigen dage”, spreekt zij, „in dien poel blijven leven!”
 Wat de Godin heeft gewenscht, wordt vervuld. Onder water zij gaarne
- 370 Toeven; en nu eens in 't diepst van de kolk zij zich domp'len de leden,
 Dan, boven water het hoofd, aan de oppervlakte zij zwemmen.
 Dikwijls ook zitten zij aan den rand des vijvers; en vaak weer
 Springen terug in het ijskoude nat. Maar ook nu nog gebruiken
 Zij slechts tot twisten de schandlijke tong, en schaamteloos trachten,
- 375 Schoon onder water zij zijn, onder water zelfs steeds nog te schelden.
 Ruw reeds hun stemgeluid werd: de keel zwelt hun op door het blazen,
 En door de scheldwoorden zelf nog breeder hun kaken zich strekken.
 En aan den kop grenst de rug: de halzen geheel zijn onzichtbaar;
 Groen ziet de rug, wit de buik, die 't grootste gedeelte van 't lijf vormt,

¹⁾ Vuurspuwend monster, met den kop van een leeuw, het lichaam van een geit en den staart van een draak.

380 Tot voor het eerst in den modd'rigen poel zij als kikvorschen springen!"

MARSYAS.

Toen zoo, ik weet niet meer wie, verhaald had hoe Lycische boeren
 Waren vernietigd, een ander herdenkt weer het lot van den Satyr,
 Dien met Tritonia's rietfluit verwonnen, de zoon van Latona
 Straffen deed. „Waartoe mij in mijn oogen vernederd?" zoo riep hij,
 385 „Ach, het mij rouwt! Ach, zooveel was heel mij het fluitspel niet waardig!"
 Als hij nog roept, hem de huid wordt boven van 't lichaam getrokken:
 Niets was hij meer dan één wond: van alle kanten het bloed stroomt,
 Alle zijn zenuwen liggen hem bloot en de trillende aad'ren
 Glinst'ren, ontdaan van de huid; en het uitstekend ingewand kon men
 390 Tellen; en ook in de borst de vezels, van buitenaf zichtbaar.
 Maar door de Faunen, bewoners des wouds, en de land'lijke goden
 En door zijn broeders, de Satyrs, den toen zelfs hem dierb'ren Olympus
 Wordt hij en Nimfen beweend, en wie er nog meer in de bergen
 Weidde het woldragend vee of het grazende hoornvee bewaakte.
 395 Vochtig, de vruchtbare grond ving gretig die vallende tranen
 Op, en deed die daarna in het diepst van zijn aderen zinken,
 Vormde tot water dat vocht, en zond het omhoog naar het luchtruim,
 Dat, als 't den weg naar de zee langs hellende oevers zich opzoekt,
 Marsyas' naam heeft bewaard, de klaarste der Phrygische stroomen.

PELOPS.

400 Na die verhalen terstond keert het volk tot wat er gebeurd was
 Weder; 't verdelgen betreurt van Amphion zoowel als zijn nakroost;
 Echter de moeder men haat. Eén was er die, zegt men, om haar ook
 Weende toen: Pelops; en wyl den mantel hij zich van den linker
 Schouder verwijderde en borst, ivoor aan dien schouder vertoonde.
 405 Bij zijn geboorte nochtans die schouder in kleur aan den rechter
 Schouder gelijk was, van vleesch. Maar vermoord door de hand van zijn
 [vader
 Hadden de Goôn, naar men zegt, het lichaam aanééngehecht. Alles
 Vond men terug, slechts ontbrak de plaats tusschen 't sleutelbeen en den
 Opperarm. Toen in de plaats men hem van 't ontbrekend gedeelte
 410 Gaf het ivoor. Door dat feit weer volledig was Pelops geworden!

PROGNE EN PHILOMELA.

Al de naburige vorsten verschijnen. De aangrenzende steden
 Vragen hun koningen om te Thebe troost te gaan brengen.
 Argos en Sparta, Mycene, waar Pelops' nageslacht heerschte,
 En Calydon, toen nog niet gehaat door de woeste Diana¹⁾.
 415 't Vruchtbare Orchomenus en Corinthe, beroemd om zijn ijzer.

¹⁾ Zie boek VIII, vers 270 vlg.

- 't Woeste Messene en Patrae tesamen met 't need'rig Cleonae,
Pylos ook, Neleus' stad, en Troezen, nog niet onder Pittheus ¹⁾,
En welke steden nog door den twee-zeeïgen Isthmus begrensd zijn,
En die, daarbuiten, zijn van den twee-zeeïgen Isthmus waarneembaar.
- 420 Wie zou 't gelooven? Alleen Athene was niet tegenwoordig:
De oorlog belette dien plicht. Want over de golven gekomen,
Had er een heir van barbaren de Attische veste doen beven.
Tereus, de Thraciër, toen met der hulptroepen wapenen deze
Echter verdreven had; door die zege veel roem zich verworven.
- 425 Hem had Pandion, daar hij door wapenen machtig en schatten
Was, en zijn afkomst tot aan den godd'lijken Mavors terugbracht,
Progne gegeven tot vrouw. Niet Juno, beschermster des huw'lijks,
Niet Hymenaeus en niet de Gratiën stonden bij 't huw'lijk,
Maar de Eumeniden hanteerden de toorts, aan een lijkbaar ontnomen,
- 430 Maar de Eumeniden ook spreidden het leger. De nachtuil, die onheil
Spelt, was genesteld op 't dak en zat op den hemel der sponde.
Onder die teekens was Progne met Tereus verbonden; zij werden
Onder die teekens ook ouders. Wel Thracië brengt haar gelukwensch,
Zelf wel zij danken de Goden; gelasten den dag, die Pandion's
- 435 Dochter tot gade had aan den machtigen heerscher gegeven,
Itys' geboortedag ook, voortaan als een feestdag te vieren,
Maar vooralsnog daar het nut niet van blijkt. Want toen weer de Titan,
Vijfmaal verwiss'lend het jaar, opnieuw had den herfst doen verschijnen,
Vleiende tot haar' gemaal sprak Progne: „Indien gij mij liefhebt,
- 440 Zend mij dan heen naar mijn zuster om haar te bezoeken, of laat zij
Zelve hier komen. Beloof aan uw' schoonvader dat gij haar spoedig
Weder terugzenden zult. Met 't wederzien gij van mijn zuster
Groot mij een gunstbewijs geeft!" Terstond gelast Tereus de schepen
Zeilreë te maken; met kracht van zeilen en riemen dan Cecrops'
- 445 Haven hij inloopt en aan de kusten hij landt des Piraeus.
En hij, zoodra hij ontmoet zijn schoonvader, hart'lijk de hand hem
Drukt; maar 't gesprek dat begon, verliep met ongunstige teekens.
't Eerst hij het doel van zijn komst vermeldde en hetgeen hem zijn gade
Opdroeg: belooft, zoo zij gaat, haar spoedig terug te doen keeren:
- 450 Zie, Philomela verschijnt, wel rijk door haar prachtige kleeding,
Rijker door schoonheid nochtans, zooals wij gewoon zijn te hooren
Dat de Najaden in 't midden van 't woud en Dryaden zich toonen;
Zoo men dezelfde pracht van kleeding zich daarbij kon denken.
Anders niet op het gezicht der jonkvrouwe ontbrandde toen Tereus,
- 455 Dan of er iemand met vuur verdroogde riethalmen aanstak,
Of in een hooischelf het rijs en de blaad'ren in vlammen deed opgaan.
Wel was hij schoon van gelaat, maar aangeboren ook hem de
Wulpschheid is, die hem beheerscht: in zijn vaderland toch steeds tot
[wellust

¹⁾ Zoon van Pelops, koning van Troezen in Argolis.

- 't Volk is geneigd; van zijn ras en hemzelf zet hem de ondeugd in
[vuurgloed.
- 460 Wat hij beraamt, is de zorg te verijdelen van haar omgeving,
En te verleiden de trouw van haar voedster; haarzelf met de grootste
Schatten te lokken, daaraan geheel zijn rijk te besteden.
Of, na haar schaking, haar in den woedenden krijg te verweren.
En er is niets dat hij niet, door den waanzin der liefde bevangen,
- 465 Durft te ondernemen. Noch kan het vuur in zijn borst hij besluiten,
't Uitstel met moeite hij draagt en begeerig hij steeds weer op Progne's
Opdracht terugkomt en met haar wenschen bemantelt de zijne.
Liefde welsprekend hem maakt. En zoo dikwijls hij vraagt om wat meer
[was
- Dan hem veroorloofd, hij zegt dat zoo het de wensch is van Progne.
- 470 Zelfs stort hij tranen of ook het weenen hem op was gedragen.
Goden! Hoe zeer kan het mensch'lijk gemoed aan het nachtelijk duister
Worden gelijk; want juist het beramen dier misdaad aan Tereus
Toe wordt gerekend als deugd, en lof hij verwerft uit zijn zonde.
Hoe? Philomela ook 't zelfde begeert en vleierend met de armen
- 475 Wijl zij haar' vader omhelst, bij haar welzijn zij zelve verzoekt hem,
— Tegen haar welzijn! — dat zij haar zuster zal mogen bezoeken.
Tereus haar aanziet; vooraf met wellustigē blikken haar opneemt,
Ziende die kussen, dien arm, den hals van haar' vader omvattend,
Hij van zijn hartstocht dit als een vurigen prikkel en voedsel
- 480 Opnemen durft; en zoo vaak zij haar vader omarmt, hij den wensch voedt
Dat hij die vader mocht zijn — niet minder verfoeilijk het zijn zou!
Eind'lijk haar beider verzoek wordt toegestaan. Vroolijk haar' vader
Dankt zij, en waant dat hierdoor — de ongelukkige! — beider geluk zal
Worden bevorderd, wat juist aan beiden noodlottig zou worden.
- 485 Phoebus reeds 't grootste gedeelt' van zijn dagtaak voleindde. Der rossen
Hoeven reeds stampten den weg des hemels, die leidt naar de diepte,
Toen er een vorstelijk maal en wijnen in gouden bokalen
Opgedischt werden; daarna verzonk men in rustigen sluimer.
Maar in den Thracischen vorst, hoewel zij reeds heenging, nog gloeide
- 490 't Liefdevuur. En haar gelaat zich herinn'rend en houding en handen,
Denkt hij zich wat hij niet zag, zooals hij 't zich wenschen zou. Zelf hij
Aanvuurt zijn eigen vlam, en zijn zorgen hem roofden den sluimer.
Toen rees de dag. Bij 't vertrek Pandion zijn' schoonzoon de hand drukt
En, wijl hij weenend de zorg voor zijn dochter hem toevertrouwt, zegt hij:
- 495 „Deze, mijn dierbare zoon, daar de liefde haar daartoe genoopt heeft,
Beide mijn dochters dit wenschen en gij 't ook verlangdet, o Tereus,
Sta ik u af. Bij uw ziel en familietrouw echter bezweer ik
En bij de Goën, dat zoo trouw als een vader gij haar zult beschermen!
Dat gij mij haar, die de troost van mijn eenzame grijsheid is, weldra
- 500 — Alle verwijl valt mij moeilijk te dragen — weer huiswaarts zult zenden.
Gij ook, want 't is reeds genoeg uw zuster te missen, zoo spoedig

- Mogelijk, als gij mij mint, begeef, Philomela, u huiswaarts!"
Kussen hij opdroeg gelijk en kussen hij gaf aan zijn dochter,
En bij die opdracht hemzelf de stille tranen ontvielen.
- 505 Nu hij als zegel van trouw hun beider handen verlangde,
En van hen beiden die drukt en verzoekt met bedachtzame woorden
Bij zijn afwezigheid hem zijn dochter en kleinzoon te groeten.
Nauw'lijks hij snikkend hun had het laatste vaarwel toegeroepen,
Toen hij ontstelde: een angstig voor gevoel had hem bevangen.
- 510 Toen 't bontbeschilderde schip nu had Philomela betreden,
Repte de riem zich in zee, de kusten men had zien verdwijnen,
Toen riep hij: „Ik overwon; ik voer met mij meê wat ik wenschte!"
Juichende, is de barbaar met moeite in staat om zijn wellust
Nog te verdagen, en steeds vervolgt hij haar met de oogen.
- 515 Anders niet, dan wanneer met kromme klauwen de vogel
Jupiter's roofde een haas en bracht naar zijn nest in de hoogte.
Niet meer ontsnappen hij kan en de roover zijn buit houdt voor oogen.
Reeds was beëindigd de reis, voor des vaderlands kust men het vaartuig
Moe van de zeereis verliet, als de koning de dochter Pandion's
- 520 Sleeft naar een woning in 't woud, in oeroud geboomte verborgen,
En haar, die bleek ziet van angst en 't ergste verwacht en met tranen
Vraagt waar haar zuster vertoëft, daar opsluit, zijn schand'lijke plannen
Haar openbaart, en dan haar, die jonkvrouw nog en die alléén was,
Daar overwint met geweld, terwijl tevergeefs zij haar' vader,
- 525 Vaak ook haar zuster, maar bovenal ook de Goden te hulp roept.
Ze is als het angstige lam dat, gewond, uit den muil van den grijzen
Wolf is gevallen en zich nog steeds niet in veiligheid oordeelt,
Of als de duif, wier gevedert' met bloed is bevochtigd, nog huivert
Daar voor de gretige klauwen zij vreest, die haar hadden gegrepen.
- 530 Dan, als 't besef keert terug, zij de hangende lokken zich uitrukt
En of zij rouwe bedreef, zich sloeg met de handen op de armen.
Daarop, de armen omhoog, roept zij uit: „O barbaar door uw' schanddaad,
Kon u dan, wreedaard! mijns vaders vertrouwen niet roeren? De tranen
Die voor zijn dochter hij stortte, weerhouden? De zorg voor een zuster
- 535 Noch mijn jonkvrouw'lijke staat noch uw plichten als echtgenoot treffen?
Alles geschandvlekt gij hebt: de bijzit ik werd van een zwager,
Gij beider echtgenoot! Ik den haat moest verdienen van Progne!
Waarom thans doodt gij mij niet, opdat u geen misdad bleef over!
Woordbreker! hadt gij 't gedaan, vóór uw gruw'lijke zonde begaan was,
- 540 Dan voor het minst kon ik nog zonder schuld naar het schimmenrijk dalen!
Maar als de Goden dit zien, als eenige macht nog der Godheid
Toekomt, indien niet met mij aan alles een einde is gekomen,
Zult gij mij eenmaal betalen die schuld! En mijn schaamte vergetend,
Zal ik uw misdaden maken bekend. Wordt de kans mij gegeven,
- 545 Toespreken zal ik het volk! Als in 't woud ik gevangen moet blijven,
't Woud ik vervullen zal, met mijn taal zelfs de steenen bewegen!

- Hoore de Hemel dien eed, en zoo in dien Hemel een God is!"
 Hoe door die taal ook in toorn de woeste tiran is ontstoken,
 Minder niet wekt zij zijn vrees. En door beiderlei oorzaak bewogen,
 550 Trekt uit de scheede hij 't zwaard, waarmede zijn lichaam omgord was.
 En hij de haren haar grijpt en achter den rug haar de handen
 Binden doet. En op 't gezicht van het zwaard Philomela, verwachtend
 Dat hij haar dooden wou, reeds den hals voor het wapen gereed hield.
 Hij, als wanhopig nog steeds den naam zij haars vaders roept, steeds te
 555 Spreken nog poogt, met een tang haar tong grijpt en die met het wreede
 Zwaard haar ontruikt. En de wortel der tong aan het uiteinde glinstert,
 Zelf viel zij neer; op den grond nog trillende mompelt in de aarde;
 En als de staart van een slang die, afgekapt, telkens nog opspringt,
 Siddert zij, stervend nog poogt haar vroegere plaats weer te vinden.
 560 Zelfs na die euveldaad, schoon het nauw te gelooven is, Tereus
 Vaak, naar men zegt, het verminkte lichaam in wellust omarmd heeft.
 En na zoodanige daden hij 't waagt weer naar Progne te keeren,
 Die, bij het zien van haar' man, naar haar zuster hem vraagt. Dan slaakt
 [diepe
 Zuchten de veinzaard en doet een verzonnen verhaal van haar sterven.
 565 En met zijn tranen hij haar overtuigt. En onmiddellijk Progne
 't Kleed, dat met schitterend goud was doorweven, zich rukt van de
 [schouders
 En zich in rouwgewaad hult; en een ledig grafteeken doet zij
 Oprichten, aan de denkbeeldige schim zij aanbiedt hare offers;
 Rouw zij bedrijft om den dood van haar zuster, niet dáárom beklag'lijk!
 570 Tweemaal zes maanden de Zon bij 't verstrijken des jaars had door-
 [loopen.
 Wat Philomela kon doen? Haar bewaking belet haar 't ontvluchten;
 Stijf en van stevigen steen zijn de muren gebouwd van de woning,
 Stomheid 't verhalen belet van 't gebeurde. Maar groot van de smart de
 Vindingrijkheid is, en list biedt vaak aan het ongeluk bijstand.
 575 Listig zij aan een uitheemschen weversboom ophangt een weefsel,
 Purperen teekens daarin met witte draden dooréenvlecht,
 't Misdrijf verradend; en dit na afwerking één der slavinnen
 Geeft en met teekens verzoekt het aan haar gebiedster te brengen.
 Deze aan Progne het brengt, niet wetende wat zij haar aanbiedt.
 580 Toen van den wreeden tiran de gade dit weefsel ontrold had,
 En van haar zuster zij had de afschuw'lijke tijding gelezen,
 — Wonder het was dat zij 't kon! — toen zweeg zij. Verstomd door haar
 [smarte,
 Vond zij geen woorden voldoende in staat om aan haren afschuw
 Uiting te geven. Geen tranen zij stort, maar wat recht is en onrecht
 585 Wentelt zij om in haar' geest: geheel zij het beeld is der wraakzucht.
 Juist was 't het tijdstip waarop de driejaarlijksche feesten van Bacchus
 Worden door Thracië's vrouwen gevierd. Slechts de nacht ziet die offers.

- 's Nachts ook weerkaatst Rhodope het scherpe gekletter van 't koper.
's Nachts ook verlaat de Vorstin haar paleis, tot den dienst van de Godheid
- 590 Toegerust en in den tooi gehuld bij die feesten behoorend:
Wijnrank omkranst haar het hoofd, een hertevel haar aan de linker
Zijde omlaaghangt, zij draagt een lichte speer op den schouder.
Zoo, opgewonden, in 't woud vergezeld door een stoet van de haren,
Progne vol woede en wijl door de Furies der smart ze is geprikkeld,
- 595 Bacchus, de uwe nabootst! Zoo bereikt zij de eenzame woning.
Luidkeels zij jubelt en Euoe! zij roept, en de deur breekt zij open,
Haalt hare zuster daaruit, haar bekleedt met de teekens van Bacchus
En haar 't gelaat en het hoofd versiert met de ranken des klimops,
En de verbaasde sleurt voort en mede haar voert naar haar woning.
- 600 Toen Philomela begreep dat het huis van haar' schender zij intrad,
Rilde de arme, en haar het aanschijn door bleekheid bedekt werd.
Progne, bereikend het huis, des eeredienst's teekens verwijdert
En het beschaamde gelaat ontbloot harer treurende zuster
En haar te omhelzen beproeft. Maar zij niet in staat is de oogen
- 605 Op te slaan; mededingster zij zelve zich schijnt van haar zuster.
Als, met de oogen geslagen omlaag, zij beproeft te bezweren
En bij de Goön te betuigen, dat slechts door geweld zij die schande
Had ondergaan, zij voor woorden gebaren slechts had. Maar in woede
Progne ontvlamt, niet haar woede bedwingt, en de tranen der zuster
- 610 Lakende: „Niet moeten wij”, zegt zij „ons met tranen thans weren,
Maar met het staal — of zoo gij dit bezit — met wat 't staal overwinnen
Kan! Gij mij, zuster, bereid tot iedere gruweldaad zien zult,
Of om het koningspaleis met fakkels in vuur te doen opgaan,
Tereus daarop, den verrader, in 't midden der vlammen te storten,
- 615 Of met het zwaard hem de tong of de oogen zelfs te ontrukken,
Of dat, waarmede hij u de schaamte ontroofde, of met duizend
Wonden zijn schuldige ziel te treffen. Iets groots ik beraamde,
Wat het is, weet ik nog niet!” Wjl Progne die woorden nog uitspreekt,
Itys zijn moeder begroet. Hem aanziende, schiet haar te binnen
- 620 Wat zij kan doen. En hem met hardvochtige blikken beschouwend,
„O, hoe gelijkt gij uw' vader!” zegt zij. Zonder verder te spreken,
Wekt zij tot misdaad zich op en koestert in stilte haar wraakzucht.
Toen nu haar zoontje echter kwam, en bracht aan zijn moeder zijn groeten,
Toen hij den hals haar nu met zijn teedere armpjes omvatte,
- 625 Kinderlijk liefkoosde haar en met kussen gelijk overstelpte,
Wël werd de moeder geroerd, maar toch ongebroken haar toorn bleef,
Tegen haar wil wordt haar 't oog door stijgende tranen verduisterd.
Maar niet zoodra zij gevoelt dat door te veel liefde haar stemming
Wankelt, of aanstonds opnieuw het oog naar haar zuster zij heenwendt,
- 630 En wjl zij beurtelings beiden beschouwt: „Waarom” zegt zij, „die ééne
Vleit mij, en waarom, beroofd van haar tong, blijft die andere zwijgen?
Waarom zij zuster niet noemt die de andere moeder genoemd heeft?

- Zie dan, Pandion's telg, met welken man gij gehuwd zijt,
 Hoe gij ontaardt: Liefde tot een man als Tereus is zondig!"
- 635 Zonder verwijlen sleept Itys zij mede, als de tijger des Ganges
 Voort naar het kreupelhout sleurt het zuigende kalf van de hinde.
 Toen van het hooge paleis een verwijderd gedeelte bereikt was,
 En reeds de handjes hij strekte en reeds begreep wat zijn lot was,
 „Moeder, o moeder!" hij riep en poogde nog haar te omhelzen,
- 640 Toen trof hem Progne met 't zwaard in de zijde, het dichtst bij het harte;
 Zelfs niet 't gelaat wendt zij af. Ofschoon reeds die enkele wonde
 Doodelijk was, met het zwaard nog houdt Philomela hem 't hoofd af.
 En de nog levende, althans nog leven vertoonende leden
 Scheuren ze uiteen. En een deel daarvan wordt gekookt in een ketel
- 645 't And're zij braden aan 't spit. Het bloed overstroomt de vertrekken.
 Tot dezen maaltijd zijn vrouw den onwetenden Tereus nu noodigt;
 Voorgevend dat, naar der vaad'ren gebruik aan zoodanig een maaltijd
 Aanzitten slechts mag de man, verwijderd zij dienaars en vrienden.
 Hoog en alleen op den troon gezeten der vaderen, Tereus
- 650 Nuttigt het maal; in zijn maag zijn eigen ingewand opneemt.
 Zoo is verblind hij van geest, dat hij zegt: „Laat men Itys hier brengen!"
 Niet langer Progne toen kon haar wreedaardige vreugde verbergen
 En, vol begeerte voor hem als ongeluksbode te treden,
 „Gij in uzelf", zegt zij: „hebt dien roepen gij liet!" Allerwege
- 655 Rondziend, hij vraagt waar hij is. Als hij weer vraagt, weer Itys laat
 [roepen,
 Zooals zij was, nog het haar verward van het vreeselijk moorden,
 Springt Philomela vooruit en het bloedige hoofd zij van Itys
 Slingert in 's vaders gelaat. En nimmer verlangde zij sterker
 Dat zij nog spreken kon om in woorden haar vreugde te uiten.
- 660 Maar met een vrees'lijken gil de Thraciër opspringt van tafel,
 En uit het dal van den Styx roept hij op de slangharige Zusters!
 Nu eens hij poogt met geopende keel, zoo nog moog'lijk, het vrees'lijk
 Maal dat hij inkreeg, het opduikend ingewand uit weer te braken,
 Dan weer hij weent, noemt zichzelf het rampzalige graf van zijn zoontje,
- 665 Dan weer vervolgt, met het zwaard ontbloot, hij de docht'ren Pandion's.
 't Scheen of de lichamen van de telgen van Cecrops op vleugels
 Zweefden: zij zweefden dan ook. En één harer vliegt naar de bosschen;
 De and're in woningen schuilt. Nog is van haar borst niet verdwenen
 't Teeken des bloeds, nog steeds met bloed zijn haar veed'ren geteekend¹⁾.
- 670 Tereus door hevige smart en snel door zijn zucht zich te wreken,
 Wordt tot dien vogel, die met een hooge kuif op den schedel,
 Onevenredig de punt des langen snavels vooruitsteekt;
 Hop wordt die vogel genoemd: gewapend hij is van verschijning.

¹⁾ Philomela veranderde in een nachtegaal; Progne in een zwaluw, die van voren een roode vlek draagt.

ORITHYIA.

- Lang voor zijn tijd deed die ramp en eer nog Pandion de grenzen
675 Had van de grijsheid bereikt, naar des Tartarus' schimmen hem dalen.
't Roer van den staat en den scepter des rijks nam Erechtheus in handen.
Twijfel bestond of hij meer door rechtvaardigheid uitblonk of kriegsroem.
Vier was der zonen getal, door dezen verwekt; vier het aantal
Dochters; en twee daarvan waren volkomen elkander gelijkend.
- 680 Cephalus, Aeolus' telg, met één harer, Procris, gelukkig
Was in den echt. Boreas de Thraciërs stoorden en Tereus.
Lang had de God Orithyia bemind; maar haar moeten ontberen,
Zoolang hij smeekte en boven geweld hij had zachtheid verkozen.
Maar als met vleien hij niets had bereikt, hij in vrees'lijke woede,
685 Die meer gewoon is dien wind en meer met zijn aard overeenkomt,
Sprak: „Dit verdien ik ook: want waarom veronachtzaamd mijn wapens,
Woestheid en vrees'lijk geweld en toorn en een dreigend karakter,
Waarom gebeden beproefd, die niet mijn geaardheid betamen?
Kracht toch is mijn element: met kracht ik de sombere wolk jaag,
690 En ik met kracht tref de zee, met kracht ook de knoestige eiken;
Doe ik verstijven de sneeuw en geesel de aarde met hagel.
En als mijn broeders ik kan bij geopenden hemel bereiken,
— Deze toch is mijn terrein! — dan span ik zoodanig mijn kracht in,
Dat onze botsingen doen de ruimte des Hemels weergalmen,
695 En door den schok uit de holte der wolken gestooten, het vuur springt!
Zoo ook, wanneer ik somtijds door de scheuren der aardkorst mij baan
[breek,
- En ik vol woede het lijf in het diepst der spelonken doe dalen,
Vrees ik den schimmen aanjaag en heel de wereld doe dreunen.
Daarmede had ik mij ook een vrouw moeten zoeken: Erechtheus
700 Niet moeten bidden, maar met geweld tot mijn schoonvader maken!”
Als deze woorden, hij, of niet zwakkere taal, heeft gesproken,
Breidde de vleugels hij uit, van welker geweldige slagen
De aarde den luchtstroom gevoelt, waarvoor zelfs de zeevlakte siddert.
't Stofopjagend gewaad, de toppen der bergen beroerend,
705 Sleept langs den grond. En in duister gehuld, slaat de goudgele vlerken
Orithyia, die siddert van angst, om de leden de minnaar.
En bij zijn vlucht door den wind zijn vuurgloed nog aan wordt gewakkerd.
Niet na zijn reis door de ruimte vouwt eerder de wieken hij samen,
Voor met zijn prooi hij de stad en het volk der Ciconen bereikt heeft.
- 710 Daar van den Vorst van de koude de Atheensche echtgenoot moeder
Ook is geworden, en bracht een tweelingenpaar zij ter wereld;
Anders hun moeder gelijk, maar de vleugelen dragend des vaders.
Maar niet gelijk, zegt men, zijn die vleugels met 't lichaam geboren;
Toen nog de baard hun ontbrak, die pronkt met rossige haren,
715 Was Calais nog vederloos eerst en de jeugdige Zetes.

Weldra begonnen gelijk, als bij vogels, de veed'ren te groeien,
Beide de zijden omgevend, en* blond zich de wangen te kleuren.
Toen nu hun kindertijd had de jongelingsleeftijd vervangen,
Kliefden zij, om zich de vacht met de glinst'rende haren te zoeken,
720 Met de Argonauten voor 't eerst de zee met het eerste der schepen.

ZEVENDE BOEK.

JASON EN MEDEA.

In 't Pagasaeïsche schip de Argonauten de zee reeds doorsneden,
Phineus¹⁾ reeds hadden aanschouwd, die in eeuwigen nacht, zonder
[bijstand

- Sleepte zijn ouderdom voort; de jong'lingen, Boreas' telgen,
Van des rampzaligen grijsaard's gelaat de Harpijen verdreven¹⁾,
5 Toen, na veel lijden, zij met den roemruchtigen Jason ten slotte
's Phasis' snelvlietenden stroom en modd'rige oevers bereikten.
Als naar den Koning zij gaan en Phrixus' vacht van hem eischen,
't Vrees'lijk verhaal men hun doet der gevaren die daarbij hen dreigen,
Blaakt in Aeëtes'²⁾ dochter terwijl een hevige vuurgloed.
10 Lang duurt haar worsteling reeds, maar als met de rede haar liefde
Niet overwinnen zij kan, dan zegt zij: „Vergeefs is uw weerstand;
Zeker, Medea, u staat een God in den weg! Zou het dit zijn,
— Zeker gelijkt het erop! — wat gewoon men is liefde te noemen?
Want, waarom anders te wreed de bevelen mijns vaders mij schijnen?
15 Zeker, zij *zijn ook te wreed! Waarom, dien ik nauw'lijks gezien heb,
Vrees ik dat omkomen zal? Vanwaar die zoo groote bezorgdheid?
Drijf uit het maagdelijk hart die vlammen, zooeven ontstoken,
Zoo gij 't, rampzalige, kunt! O kon ik het, 't ware mij beter!
Tegen mijn wil mij bezwaart dit nieuwe gevoel: Mij de liefde
20 't Eene raadt; 't and're 't verstand. Ik zie en erken wat het beste is,
't Slechtere volg ik. Waarom, o dochter des konings, een vreemde
Mint gij, waarom gij u zoekt uit vreemde landen een echtvriend?
Liefhebben kunt gij ook hier! Maar of deze zal leven of sterven
Weten de Goden alleen. Hij leve dan! Dit te verlangen
25 Staat zonder liefde mij vrij. Want wat toch heeft Jason misdreven?
Wien, dan een wreedaard alleen, de jeugd niet van Jason ontroeren
Zou, en zijn adel en moed? Wien zou, al ontbrak hem het and're,
Roeren hij niet met zijn taal? Mijn hart daardoor zeker geroerd is!
Maar, als 'k geen bijstand hem bied, zal hem de adem der stieren doen
[sterven,
30 Zal met de vijanden, die het zaad uit den grond doet verrijzen,

¹⁾ Koning van Salmydessos in Thracië, die, door zijn vrouw bedrogen, zijn zonen de oogen uitgestoken had en daarvoor zelf met blindheid en pijniging door de Harpijen (vogels met vrouwengelaat) was gestraft. Calais en Zetes bevrijdden hem van die monsters.

²⁾ Medea, dochter van Aeëtes, koning van Colchis.

- Hij moeten strijden, of aan den gulzigen draak hij ten prooi zijn!
Duld ik dat, dan ik erken dat ik uit een tijger geboren
Ben, en geen hart ik, maar steenen en ijzer ik draag in den boezem.
Waarom zijn dood niet gezien en door 't zien van die misdaad de oogen
- 35 Mij niet bevlekt? Waarom niet kan de stieren ik tegen hem hitsen,
't Woeste geslacht, uit de aarde geboren of 't sluimerloos monster?
Goden, verhindert die ramp! Ofschoon ik niet slechts daarom bidden,
Maar ervoor werken ook moet. Zal het rijk ik mijns vaders verraden,
Zal het een avonturier door mijn ondersteuning gelukken
- 40 Door mij, maar zonder mij, ongedeerd weder huiswaarts te zeilen?
Huwen een andere vrouw? Medea der straf prijs te geven?
Als hij dat doet, of mij bij eene and're durft achter te stellen,
Sterve de ondankbare! Maar niet dáárop toch wijzen zijn trekken,
Noch ook zijn adel van ziel, zijn bevalligheid niet van gedaante!
- 45 Dat ik zou duchten bedrog of vergetelheid mijner verdiensten.
Eerst zal hij zweren zijn trouw; van 't verbond ik de Goden getuigen
Maken zal. Wat gij, die veilig zijt, vreest? Gord u aan, maak een eind aan
Alle verwijl. Want van u zal Jason steeds schuldenaar blijven.
Zorg dat hij plechtig zich binde aan u; en dan zullen in alle
- 50 Steden van Hellas de moeders bij scharen als redster u prijzen!
Zal ik mijn zuster dan en mijn broeder en vader en Goden
En mijn geboortegrond, door de winden gedragen, vergeten?
Echter mijn vader is wreed, barbaarsch is des vaderlands bodem,
En nog mijn broeder een kind; mijn zuster denkt met mij eenstemmig.
- 55 't Machtigst' in mij is de God in mijn boezem. Niet veel laat ik achter;
Veel streef ik na: den roem dat de jeugd der Argiven¹⁾ ik redde,
En het vertoeven ook in een beter land en in steden,
Hier zelfs vermaard, waarvan de beschaving en kunst ons bekend zijn.
Hem bovenal, dien ik niet voor alle schatten der wereld
- 60 Prijs geven zou: Aeson's zoon, met wien ik als echtgenoot zalig,
Ook bij de Goden geliefd, met mijn hoofd tot de sterren zal reiken!
Laat het zoo zijn, dat van bergen men spreekt, die tegen elkander
Botsen in 't midden der zee; van Charybdis, den schepen vijandig,
Die nu eens inslurpt de zee en dan weer die uitpuwt; van Scylla,
- 65 Die in 't Sicilische diep is van blaffende honden omgeven:
Vasthoudend wat ik bemin, door Jason's armen omvat, mij
Verre men voere over zee; hem omhelzende, ken ik geen vreeze.
Of, indien ik iets vrees, dan is dit alleen voor mijn echtvriend!
Denkt gij aan echt reeds, Medea, en geeft dien schoonschijnenden titel
- 70 Gij aan uw zonde? Zie toe, begriip hoe groot gij een onrecht
Nader komt: liever ontwijk die misdaad, zoolang 't u nog vrij staat!"
Zoo sprak zij, en voor haar oogen het recht en de vroomheid en schaamte
Richtten zich op, en den strijd, overwonnen, ontvluchtte Cupido.

¹⁾ Bewoners van Argos; hier = Grieken.

- Dan naar 't eerwaardig altaar van Hecate, dochter van Perses,
75 Ging zij; in 't schaduwrijk woud in de stilte der bosschen begraven.
Sterk was zij nu; onderdrukt, haar liefdegloed thans was geweken,
Tot zij zag Aeson's zoon, en het vuur dat gebluscht scheen, herleefde.
En haar een blos dekt de wang en het heele gelaat haar in gloed staat.
Als door den luchtstroom gevoed, de vonken, eerst bijna onzichtbaar,
80 Schuilende onder de asch, opnieuw plegen kracht te verwerven,
Toenemen weder in gloed, en de vorige hitte herkrijgen,
Zoo ook haar liefde, al bedaard, die reeds men kwijnend kon achten,
Toen zij den jongeling zag, bij zijn schoone verschijning herleefde.
Ook was toevallig dien dag de nazaat van Aeson nog schooner
85 Dan hij gewoon was: dit kondt gij haar liefhebbend oordeel vergeven!
Hem ziet zij aan, en alsof zij toen voor het eerst hem aanschouwde,
Blijft zij hem aanzien en meent in haar dwaasheid dat niet zij een sterf'lijk
Aanschijn aanschouwt; en kan hare oogen niet meer van hem wenden.
Toen hij nu aanving 't gesprek en als gastvriend de handen haar drukte,
90 Toen hij met smeekend geluid haar' bijstand verzocht en beloofde
Dat zij zijn gade zou zijn, gaf weenende zij hem ten antwoord:
„k Zie het reeds, wat ik zal doen: geen onbekendheid met waarheid,
Liefde misleiden mij zal. Door mij gij behouden zult blijven.
Zweer voor 't behoud mij uw trouw!" Bij Hecate's heilige altaar
95 En bij de Goden, die in dat heilige woud mochten wonen,
En bij den alzienden Vader zijns aanstaanden schoonvaders ¹⁾ zweert hij
En wat de toekomst hem brengt en bij 't groote gevaar dat hem wachtte.
Zij hem vertrouwt, en terstond hem betooverde kruiden ter hand stelt,
Leert hem daarvan het gebruik en welgemoed keerde hij huiswaarts.
100 Als nu de dageraad weer de flonk'rende sterren deed wijken,
Kwamen de volk'ren bijeen in de heilige weide van Mavors,
Staande in het rond. En de vorst is zelf in het midden gezeten,
Kenbaar aan 't purperen kleed en aan het ivoor van den scepter.
Zie, hoe de stieren, met koperen hoef, uit het staalharde neusgat
105 Blazen den vuurgloed, zoodat het gras ontvlamt, waar die dampen
Neerslaan. En evenals de volle haard pleegt te snorren
Of in het aarden fornuis de vuursteen, open gebarsten,
Vuur vatten, als met het heldere water zij worden begoten,
Zoo ook, hun diep in de borst, de vlammen daarbinnen zich kronk'len,
110 Gonst ook de gloeiende keel. Maar toch zich de zoon waagt van Aeson
Hun tegemoet, en zij keeren in woede tot hem, als hij nadert,
En het schrikwekkend gelaat en de horens met ijzeren punten.
En met den dubbelen hoef vertreden de stoffige aarde.
Wijl met hun vrees'lijk gebrul met rook zij vervullen de omgeving.
115 En de Argonauten verstijfd staan van schrik. Maar hij nadert en voelt niet
't Uitgeademde vuur — zoo groot zijn der tooverkunst krachten —

¹⁾ Aeëtes was de zoon van de Zon.

- En met stoutmoedige vuist hij hen grijpt bij de hangende kwabben;
 Dwingend hen onder het juk, laat den zwaren ploeg hij hen trekken;
 En met het ijzer doorsnijden den grond, die dit nimmer gekend had.
- 120 Colchis verstomd staat, terwijl door de Argonauten zijn stoutheid
 Aangevuurd wordt met gejuich. Dan neemt uit een helm hij van koper
 Tand en van slangen, die hij in de vore uitstrooit die geploegd was.
 De aarde maakt weeker dit zaad, die vooraf door toover gesterkt was,
 En het schiet op, en die tanden doen nieuwe lichamen wassen.
- 125 Zoo, als de kiem in het lijf der moeder den menschenvorm aanneemt
 En uit haar ingewand, als geheel ze is gevormd en voldragen,
 Eerst, en volkomen gerijpt, het licht van den dag mag aanschouwen,
 Zoo ook, nadat eerst geheel in het lichaam der zwangere aarde
 't Menschelijk beeld is gevormd, rijst het op uit den vruchtbaren bodem.
- 130 Wat nog 't verwonderlijkst is, nauw geboren reeds drilt het de wapens.
 Als nu de Grieken het zien hoe de scherpe punt hunner lansen
 Tegen het lichaam door hen des Haemonischen jong'lings gericht wordt,
 Wijkt hun de kleur uit 't gelaat en dreigt hun de moed te begeven.
 En ook Medea verschrikt, die zijn veiligheid hem had gewaarborgd,
- 135 Nu zij ontwaart dat alléén hij aan zoovele vijanden blootstaat.
 En zij verbleekt en opeens blijft huiv'rend en bloedeloos zitten.
 Dat te gering niet een kracht de kruiden, die ze aanbracht, ontwikk'len,
 Voegt zij een spreuk daaraan toe en roept geheimzinnige krachten.
 Hij nu een loodzwaren steen in het midden der vijanden werpend,
- 140 Wendt zoo den strijd van zich af en doet onder hen dien ontbranden.
 Onderling kwetsend elkaâr, zoo te grond' gaan de zonen der aarde,
 Stervend in broedermoord. En geluk hem wenschen de Grieken,
 Vieren zijn zegepraal en hem om het zeerste omhelzen.
 Gij ook, ofschoon geen Griekin, den verwinnaar met vreugde omhelsd
 [hadt,
- 145 Maar aan dit plan stond uw schaamte in den weg. Gij hem zeker omhelsd
 [hadt,
 Als van de uitvoering niet u de vrees voor uw' naam had weerhouden.
 Wat u vergund was: ge in stilte in uw liefde u verheugdet, en dankbaar
 Waart aan uw tooverkunst en de Goden van wie gij die leerdet.
 Nog blijft de taak met haar kruid den waakzamen draak te doen
 [sluim'ren,
- 150 Aan zijn driedubbele tong en kam herkenbaar en scherpe
 Tand en, die vrees'lijk bewaakt den boom met het gouden gebladert'.
 Als dezen zij heeft bestrooid met kruiden, vol sappen der Lethe¹⁾,
 Driemaal gepreveld de spreuk die zoeten sluimer ontstaan doet,
 Die ook de onrust der zee en den woedendsten stroom doet bedaren,
- 155 Dan komt de slaap in die oogen, die nimmer hem kenden; en Aeson's

¹⁾ Wie uit den Lethe-stroom dronk, vergat alles wat hem vóór dien tijd was overkomen.

Zoon maakt zich meester van 't goud. En trotsch op dien roof voert hij
[mede

Haar, die bij 't rooven hem hielp — een andere roof! — en bereikt hij
Met haar als gade en als overwinnaar de haven van Iolcos.

VERJONGING VAN AESON.

- Toen de Haemonische moeders, gelukkig om 't weerzien der zonen,
160 Met de langlevende vaders hun dankbaarheid toonden met offers;
Brandden den wierook, en als de horens met goudblad verguld zijn,
Neer valt het offerdier. Bij die feesten ontbrak echter Aeson,
Daar hij, te dicht bij den dood, te afgemat was door zijn jaren.
Toen sprak Iason aldus: „Mijn echtgenoot, wie — ik beken het! —
165 'k Dank mijn behoud; alhoewel gij reeds mij hebt alles gegeven,
En gij het woord, mij verpand, hebt ver met de daad overtroffen,
Zoo het u mogelijk is — vermag niet uw tooverkunst alles? —
Neem van mijn jaren; verleng daarmee het leven mijns vaders!”
En niet zijn tranen weerhield. Haar roerde de liefde des vragers,
170 — And're gezindheid ervoer de achtergelaten Acëtes! —
Maar die ontroering ontveinzende, sprak zij: „Wat zondige woorden
Hoorde ik, mijn echtgenoot, daar uit uw mond? Zoudt in staat gij mij
[achten

- Van uwen levensduur een gedeelte aan een ander te geven?
Nooit staat dit Hecate toe, noch is billijk uw vraag. Echter wil ik
175 Pogen nog grooter geschenk dan gij vraagt u te geven, o Jason!
En door mijn kunst aan uw' vader langduriger leven verschaffen,
Niet van uw' levensduur hem verjongen. Zoo Hecate slechts wil
Gunstig zijn en met haar hulp het vermetele waagstuk wil steunen”.
Drie nachten later eerst zouden de horens der maan zich verbinden
180 En haar vervormen tot schijf. Nadat zij geheel zich gevuld had
En in haar volle gedaante zij glinsterend neêrzag op de aarde,
Trad uit haar woning, gehuld in loshangend kleed, zij naar buiten.
Barrevoets was ze en blootshoofds, langs de schouderen golfden de lokken,
En door de zwijgende stilte van 't midden des nachts, onverzelschap,
185 Richt zij haar dwalende schreên. En menschen en vogels en dieren
Lagen gedompeld in slaap; geen enkele twijg er zelfs ruischte,
't Loof, onbewegelijk, zweeg: en vochtig van dauw, zweeg de hemel.
't Sterrenheir fonkelt alleen. En daarheen verheffende de armen,
Draait zij zich driemaal in 't rond en driemaal zij zich met water
190 Sprenkelt de haren. Dan laat ook driemaal gehuil uit haar mond zij
Hooren, en buigend de knie op den steenharden bodem zij neerzinkt.
„Nacht”, spreekt zij, „die wat geheim is bewaart; en ook gij die het
[licht des

- Daags, met het maanlicht, vervangt: gij sterren van goud! Hecate ook,
Gij, de driehoofdige, die, met mijn pogen bekend, mij terzijde
195 Staan wilt als helpster, en gij, der Magiërs kunsten en spreuken,

- Gij ook, o Aarde, die hun de kracht uwer kruiden geleerd hebt,
 Winden en stormen en bergen en stroomen en meren, en alle
 Goden des wouds en alle Goden des Nachts, leent me uw' bijstand!
 Gij, met wier hulp, als ik wil, tot verbazing der oevers, de stroomen
 200 Vloeien terug naar hun bron; de beweging der zee ik doe stilstaan,
 't Stilstaande nat met één woord in beweging ik breng; ik de wolken
 Naderen doe of verdrijf en de winden vermind'ren of zwellen,
 En met mijn woorden en spreuken den muil ik bedwing van de draken,
 Levende rotsen en eiken omver van hun standplaats kan sling'ren,
 205 Wouden bewegen ik kan en de bergen gelasten te trillen
 En kan doen brullen den grond, uit hun graven de schimmen doen rijzen!
 Luna, ook u roep ik aan, hoewel 't Temesaeïsch metaal u
 Helpt bij verduistering, ook de wagen mijns grootvaders' ¹⁾ door mijn
 Spreuken verbleekt en door mijn vergiften verbleekt zelfs Aurora.
 210 Gij mij den vuurgloed der stieren gedempt hebt, de onwillige schoften
 't Zware gewicht van den scherpen ploeg hebt gedwongen te dragen.
 Gij ook der draken kroost hebt wild met elkander doen strijden
 En hebt gedompeld in slaap den vrees'lijken wachter; de gouden
 Vacht, den vervolger ten spijt, aan de steden van Hellas geschonken!
 215 Nu zoek ik sappen, waarmede ik opnieuw kan de grijsheid verjongen,
 Weer tot haar bloeitijd terug, de eerste jeugd doen herwinnen.
 En gij verschaft mij die! Niet vergeefs toch de sterren 'k zag schitt'ren,
 Niet tevergeefs was de komst van den wagen, getrokken door 't vliegend
 Drakenspan!" Want uit den Hemel omlaag was een wagen gekomen.
 220 Haastig bestijgt zij dien en den omtougelden hais van de draken
 Streelde zij. Vaardig van hand de lichte leidsels bewegend
 Hoog door de lucht vliegt zij voort en ziet op 't Thessalische Tempe
 Neder; dan richt zij der draken span naar de Thracische velden,
 En daar de kruiden aanschouwt die de Ossa voortbrengt, de hoge
 225 Pelion, Othrys en Pindus en hooger dan deze de Olympus.
 En van de kruiden, die haar behaagden, een deel van den wortel
 Rukte zij; deels sneed die af met de bocht van een koperen sikkel;
 Vele ook zij uitkoos die aan den oever des Apidanus zij
 Vond, en 's Amphrysos' boord. Ook u niet ontzag zij, Enipeus!
 230 Ook de Penëus en ook de Spercheios droegen het hunne
 Bij aan gewassen en ook de moerassige oevers der Boebe.
 Snel ook zij plukte het gras bij 't Euboeïsch Anthedon gewassen,
 Dat toen nog niet was bekend door Glaucus' gedaanteverwiss'ling. ²⁾
 Reeds had de negende dag haar met wagen en vleugels der draken,
 235 Reeds ook de negende nacht gezien bij 't doorzoeken der velden,
 Toen zij terugkwam. En schoon haar draken slechts snoven den geur in,
 Stroopten zij reeds van zich af de huid van des ouderdoms jaren.

¹⁾ Medea was een kleindochter van de Zon, zie vers 96.

²⁾ Zie Boek XIII, vers 904—965.

- En bij haar komst vóór het huis en buiten den drempel zij staan bleef
Slechts door den hemel gedekt. De mann'lijke aanraking vliedt zij,
240 En zij uit graszoden bouwt twee altaren: 't rechter zij wijdt aan
Hecate: dat aan de linkerzijde Juventa¹⁾ gewijd is.
Als zij met twijgen die en met land'lijke kransen gesierd heeft,
Brengt ze in twee kuilen, niet ver vandaar in den bodem gegraven,
Offers; doorsnijdt met het mes de donkere huid van de kelen,
245 Met het geofferde bloed de gapende groeven vervullend.
Daarover giet zij dan uit een schenkan den vloeibaren honing
En uit een koperen kom de melk, waarmee die gevuld was.
Prevelde woorden daarbij en aanriep de goden der aarde,
En met den koning der schimmen zijn echtgenoot, die hij geschaakt had,
250 Dat niet met list zij aan 't lichaam de ziel zouden geven eens grijsaards.
Heeft met gebeden die Goôn zij verzoend en langdurig geprevel,
Dan zij naar buiten 't verzwakte lichaam van Aeson doet brengen
Dat door een tooverspreuk was in diepen sluimer verzonken.
't Lichaam, een doode gelijk, strekt zij uit op het gras dat zij strooide,
255 Aeson's zoon doet zij ver, zijn dienaars ook ver zich verwijd'ren.
De oogen afwenden aan elk, die niet met 't mysterie vertrouwd was.
Allen toen vluchtten uiteen. Mēdea, met hangende lokken,
Schrijdt, op de wijs der Bacchanten, om 't vuur op het altaar in 't ronde.
En in den kuil vol van 't donkere bloed, zij veelmalen gespleten
260 Fakkelen doopt en daarna op beide de altaren aansteekt.
Driemaal den grijsaard met water, met vuur en met zwavel besprenkelt.
't Krachtige middel terwijl, in een koperen ketel gegoten,
Kookt op het vuur, en springt op, en wit het schuim in de lucht spat.
Dan zij de wortels, die ze in het Haemonische dal had gesneden,
265 Zaden en bloemen daarin en donkere sappen doet koken.
Ook werpt zij steenen daarbij, die in 't uiterste Oosten gezocht zijn;
Zand, dat bij wijkende eb door 's Oceanus golven bespoeld was,
Voegt zij en ijzel daarbij, dat des nachts was bij maanlicht verzameld.
En van een uil met het vleesch tegelijk ook de leelijke vleugels
270 En van den weerwolf, gewoon tot een mensch te verand'ren het vrees'lijk
Uiterlijk, 't ingewand. En al evenmin daarbij ontbraken
't Pantser, met schubben bedekt des teederen Libyschen schildpads,
Noch ook de lever van 't vurige hert; waarbij zij nog voegde
Snavel en kop van een kraai, die negen eeuwen geleefd had.
275 Heeft de barbaarsche met deze en met duizend naamlooze and're
Dingen haar plannen bereid, ver boven der sterv'lingen krachten,
Dan met een tak, reeds verdord, des milden olijfbooms zij alles
Omroert het eerst, en wat 't onderste was met het bovenst' dooréén mengt.
Zie, daar opeens wordt die oude tak, in den koperen ketel
280 Ondergedompeld, eerst groen; niet langen tijd later met blaad'ren

¹⁾ De Jeugd.

- Wordt hij bedekt, en opeens met zwang're olijven beladen;
 En waar de druppels van schuim door het vuur uit den koperen ketel
 Springen, en waar op den grond die gloeiende druppelen vallen,
 Bloeide de aarde en ontkiemden daar voedzame planten en bloemen.
 385 En toen Medea dit zag, met de scherpste des zwaards zij de keel des
 Grijsaards doorsneed, en daaruit zijn oude bloed liet zij vloeien.
 Dan zij met sappen die vult. En Aeson, toen hij die gedronken
 Had, voor een deel met zijn mond, voor een deel door zijn wonden, zijn
 [baard en
 Haren, niet grijs meer, de donkere kleur van de jeugd zag hernemen.
 290 Weg is zijn magerheid en verdwenen zijn slapheid en bleekheid,
 En, als het lichaam zich vult, de holten der rimpels verdwijnen,
 Weeld'rig het lichaam weer is. En Aeson, verbaasd, zich herinnert
 Dat hij als nu was voorheen, thans veertig jaren geleden.

BACCHUS' VOEDSTERS.

- Hoog uit den Hemel nu had dit ongeloofelijk wonder
 295 Bacchus aanschouwd. Toen hij zag hoe zijn voedsters haar jeugdige jaren
 Hij weer hergeven kon, hij dit geschenk aan de Colchische ontleende.

MOORD VAN PELIAS.

- Dat niet haar listen ze ontwent, de Phasische ¹⁾ veinst dat zij met haar'
 Echtgenoot twist heeft gehad; en als smeekeling zij tot den drempel
 Vluchtte van Pelias. ³⁾ Haar ontvangen zijn dochters, daar zelf hem
 300 Hind'ren de jaren. Na korten tijd weet de Colchische ²⁾ listig
 En met bedrog zich in de vriendschap dier dochters te dringen.
 Als van haar kunst zij verhaalt en van 't hoogtepunt daarvan, hoe Aeson's
 Jeugd weder zij had vernieuwd, en steeds weder daarop terugkomt,
 Rijst ook bij Pelias' dochters de hoop dat wellicht ook haar vader
 305 Jeugdig weer worden kan, als hetzelfde middel hij toepast.
 Vurig zij smeeken het haar en beloven haar eind'looze schatten.
 Eerst blijft zij zwijgen een wyl, den schijn neemt zij aan dat zij aarzelt.
 En met gehuchelden ernst houdt de ziel zij der vraagsters in spanning.
 Dan zij haar toestemming geeft. „En opdat gij nog vaster vertrouwen
 310 Zoudt in mijn gave”, spreekt zij, „breng hier mij die onder uw schapen
 't Langst reeds de kudde regeert, dat hem tot een lam ik betoov're!”
 En men een woldrager brengt, door tallooze jaren versleten,
 Wien om de holte der slapen de horens in kromming zich bogen.
 Toen de Haemonische met het offermes hem had den schralen
 315 Strot afgesneden en 't staal met weinig bloed slechts bevlekt had,
 Dompelt het lichaam van 't dier in den ketel de gifmengster met de
 Krachtigste kruiden. Zie, hoe zij den omvang der leden vermind'ren,
 Branden de horens en doen met de horens de jaren verteren.

¹⁾ en ²⁾ Medea. ³⁾ Broeder van Aeson, dien hij van den troon gestooten had.

- En uit den ketel opeens een zwak geblaas wordt vernomen,
 320 En tot verbazing van allen een blatend lam voor den dag springt,
 Dartelend wegliep en naar de voedende uiers verlangde.
 Dan van verbazing verstomd staan Pelias' dochters, maar nu zij
 Zagen 't bewijs van haar kunst, te krachtiger nog werd haar aandrang.
 Driemaal reeds Phoebus zijn span, in de Iberische golven gedompeld,
 325 Afnam het tuig. En den vierden nacht schenen stralend de sterren,
 Toen op een snelbrandend vuur Aeëtes' bedrieg'lijke dochter
 Plaatste een ketel schoon water en kruiden zonder geneeskracht.
 Reeds had een sluimer, den dood gelijkvormig, het lichaam des konings
 En niet des konings alleen, maar ook van zijn wachters bevangen,
 330 Dien door de kracht van haar tooverwoord zij en haar spreuken ontstaan
 [deed,
 Toen, met de Colchische zelf, ook zijn dochters den drempel betraden,
 Samen zich schaarden om 't bed: „Wat aarzelt nog”, sprak zij, „uw
 [traagheid?”
 Trekt uit de scheede nu 't zwaard, vergiet het bloed van dien grijsaard,
 Dat met het bloed ik der jeugd de ledige aad'ren weer vulle!
 335 In uwe handen berust en leven en jeugd van uw' vader!
 Zoo gij hem liefhebt, daar toch geen ijd'le verwachting gij koestert,
 Doet dan uw' vader dien dienst, verdrijft met de wapens uws vaders
 Leeftijd: het uitgeput bloed hem ontnemt met den stoot uwer zwaarden!”
 Juist daar vol liefde zij zijn, die vermaning het meest drijft tot misdaad,
 340 En om niet schuldig te zijn, zij schuldig zich maken. Géén harer
 Echter de wonden kan zien die zij toebrenge. Afwendende de oogen,
 Brengen met wildheid, maar in den blinde zij toe hem die wonden.
 Hij, van zijn bloed overstroomd, toch verheft van zijn leger de leden,
 Schoon half ontzield, hij nog poogt het bed te verlaten, en tusschen
 345 Zoovele zwaarden de bleke armen uitstreckende, roept hij:
 „Wat u, mijn dochters, bezielt? Wat doet tegen 't leven uws vaders
 Voeren de wapens u?” Haar de moed ontzinkt met het wapen.
 Als hij nog voortspreken wil, de keel hem de Colchische met de
 Woorden afsnijdt en 't verminkte lichaam zij dompelt in 't water.

VLUCHT VAN MEDEA. ANDERE GEDAANTEVERWISSELINGEN.

- 350 Had door de lucht niet gered haar 't gevleugelde drakenspan, zij haar
 Straf niet had kunnen ontgaan. Maar zij vliedt door de hoogte en boven
 Pelion's schaduw, de woning van Philyra¹⁾, boven den Othrys,
 Boven de plaatsen, befaamd door het lot van den ouden Cerambus.
 Hij, met der nimfen hulp, op vleugels ten hemel geheven,²⁾
 355 Toen was de vruchtbare aard' geheel overstroomd door den zondvloed,
 Kans zag geheel ongedeerd aan Deucalion's golven te ontkomen.
 Acolus' stad Pitane liet zij dan aan de linkerhand liggen

¹⁾ Zie Boek II vers 676. ²⁾ N.l. als kever.

- En van een reuzige slang de uit marmer vervaardigde beelden.
 Ida's boschrijk gebied, waar den stier, dien zijn zoon had in stilte
 360 Weggevoerd, Liber verborg in 't bedriegelijk beeld van een damhert;
 En onder weinig zand ligt Corythus' vader begraven¹⁾
 Verder de velden die Maera opeens met haar blaffen verschrikte,
 Nevens Eurypylus' stad, waar de vrouwen van Cos zich met horens
 Zagen ontsierd, toen weer Hercules' macht had die streken verlaten;
 365 Rhodos, aan Phoebus gewijd, en Ialysos' volk der Telchinen,
 Die, daar alleen door den blik hunner oogen zij alles bedierven,
 Jupiter haatte en in de golven zijns broeders deed zinken.
 Ook langs de muren zij komt van het oude Cartheïsche Ceos²⁾
 Waar zich eens Alcidas verbazen zou dat uit het lichaam
 370 Kon van zijn dochter opeens een vreedzame duif zijn geboren.
 Voorts zag zij Hyrie's meer, en Tempe, verblijfplaats van Cynus,
 Plots'ling veranderd tot zwaan. Want Phyllius had aan des jong'lings
 Hoede een woedenden leeuw en vogels, die hij getemd had,
 Afgestaan. Echter een stier, hem mede ter temming gegeven,
 375 Wel hij bedwong, maar verwoed dat zijn vriendschap herhaald'lijk ver-
 [smaad werd
 Cynus het laatste geschenk dat hij vroeg, had den stier hem geweigerd.
 En verontwaardigd „Het zal u berouwen!” riep Cynus en wierp zich
 Hoog van de rots naar omlaag. Een ieder dacht dat hij zou vallen;
 Zwaan hij geworden, opeens in de lucht hing op sneeuw witte vleugels.
 380 Maar Hyrië, zijn moeder, zijn redding niet kennende, weende,
 En zij versmolt tot het meer, dat nog heden haar' naam heeft behouden.
 Niet ver van hier ligt Pleuron³⁾, waar eenmaal met trillende wieken
 De Ophische⁴⁾ Combe, zou aan de wapens der zonen ontkomen.
 't Eiland daarop Calauria, Latona gewijd, zij aanschouwde,
 385 Dat met zijn gade den vorst tot vogels had zien verand'ren.
 Rechts ligt Cyllene's gebergte, waarop met zijn moeder Menephron
 Bloedschande plegen zou, naar de wijze van 't wilde gedierte.
 En den Cephisus van verre zij zag, om het lot van zijn kleinzoon
 Treurende, dien had Apollo in buikigen zeehond veranderd;
 390 't Huis van Eumelus, zijn zoon, in een vogel veranderd, beweend.
 Eindelijk zij met de vleugels der draken 't Pirenisch⁵⁾ Corinthe
 Naderde. In vroegeren tijd, zegt de sage, hier sterf'lijke wezens
 Zijn uit de paddestoelen ontstaan, na den regen ontsproten.
 Maar als de jeugdige gade is verbrand door de Colchische gifstof⁶⁾,

1) Paris, daar door Oenone begraven. 2) Carthaea, stad op het eiland Ceos.

3) Stad in Aetolië. 4) Aetolische stam. 5) Zie boek II vers 240.

6) Medea was eerst met Jason naar Corinthe gevlucht, maar werd daar door hem verstooten, daar hij Creüsa, de dochter van Koning Creon, huwde. Na haar eigen kinderen te hebben vermoord, wist Medea Creüsa door een vergiftigd kleed te dooden.

- 395 En als twee zeeën 't paleis van den koning in vlammen zien opgaan,
 Dan wordt het liefdeloos zwaard bevestigd met het bloed harer zonen;
 Dan, na die gruwzame wraak, vlucht de moeder de wapens van Jason.

MEDEA TE ATHENE.

- Door haar Titanische draken gedragen, van hier zij den burcht van
 Pallas bereikte, die u, o allerrechtvaardigste Phene,¹⁾
 400 U ook, o Periphas,¹⁾ reeds bejaard, zag in vogels veranderd;
 En Polypemon's spruit, op nieuwe vleugelen zwevend.²⁾
 Aegeus ontvangt haar, maar is voor één daad zeker te laken:
 Niet slechts als gast hij haar groet, maar verbindt zich met haar in het
 [huw'lijk.

TERUGKEER VAN THESEUS.

- Reeds keerde Theseus terug, schoon zijn vader hem nog niet herkende;
 405 De Isthmus was reeds door zijn moed aan beide zeeën beveiligd;
 Hem te doen sterven thans mengde Medea vergif, dat zij vroeger
 Had van de Scythische kust met zich medegevoerd: aconiton.
 Dit, naar men zegt, is uit des Cerberus' tanden ontsproten;
 Zoon van Echidne. Daar is een hol door een duistere rotskloof
 410 En een sterkhellende weg, waarlangs de Tirynthische halfgod³⁾
 Hoe hij weerstreefde ook, hoe hij ook van den dag en het zonlicht
 Wendde de oogen, met ketens gesmeed uit metaal en gebonden,
 Cerberus overbracht, die door razende woede bevangen,
 Met zijn drievoudig geblaf gelijktijdig het luchtruim vervulde
 415 En met het wit van zijn schuim de groenende velden bevestigde.
 Dat, zegt men, stolde, en uit den vruchtbaren bodem zijn voedsel
 Puttende, krachten verkreeg en een giftige werking erlangde.
 En daar op steenharde rotsen het leven 't ontving, bij de landliên
 Aconiton men heet. Dit vergif, door de list zijner gade
 420 Reikte toen Aegeus zelf aan zijn zoon, of 't een vijand geweest was.
 In zijn onwetendheid Theseus' hand reeds den beker gevat had,
 Toen in 't ivoren gevest van het zwaard eerst de vader herkende
 't Kenteeken van zijn geslacht en den gifbeker hem uit de hand sloeg.
 Nogmaals ontkwam zij den dood, door nevels rondom zich te toov'nen.
 425 Echter de vader, hoezeer ook verheugd dat zijn zoon bleef behouden,
 Is toch nog hevig ontsteld, dat slechts het zoo weinig gescheeld had
 Of hij een moord had begaan. Op de altaren stookt hij de vuren,
 En overstelpt met zijn offers de Goden; en bijslagen treffen

¹⁾ Mythische vorsten van Attica; zij in een valk, hij in een arend veranderd.

²⁾ Alcyone.

³⁾ Hercules, naar de stad Tiryns in Argolis waar zijn grootvader Alcaeus koning was.

- Vleezige nekken van stieren, wier horens met linten versierd zijn.
- 430 Feest'lijker, zegt men, dan die werd nimmer een dag door Erechtheus' Nakroost beleefd. En een schitterend gastmaal vereenigt den adel Samen met 't lagere volk; en lofzangen ook, als de wijn hun Geestdrift heeft opgewekt, heffen zij aan: „U, heldhaftige Theseus, Marathon wegens den dood des Cretensischen stiers¹⁾ heeft bewonderd!
- 435 Dat voor den ever beveiligd, de boer Cromyon kan beploegen²⁾ Dat is uw werk en uw gift! U dankt 't Epidaurische land, dat 't Zag, hoe Vulcanus' zoon, de knotsdrager, omkwam³⁾ en dat men Zag aan het Attische strand het vreeselijk hoofd van Procrustes⁴⁾. Ceres' Eleusis het zag hoe Cercyon⁵⁾ door u gedood werd,
- 440 Sinis⁶⁾ ook omkwam, die, zijn krachten tot misdaad gebruikend, Boomstammen buigen kon en van uit de hoogte den pijnboom Boog naar den bodem en zoo de lichamen scheurde in stukken. Veilig tot Alcatheï, de Lelegische veste, de heirweg Openstaat thans door den dood van Sciron⁷⁾. 't Verjaagde geboefte
- 445 Weigert de aarde een plaats; de zee ook een plaats aan zijn beend'ren; Welke, geslingerd in 't rond, door 't tijdsverloop, zegt men, tot klippen Werden versteend; en de naam van Sciron verbleef aan die klippen. Als al uw weldaden wij en uw heldenmoed wilden bezingen, Hadden wij jaren van doen! Voor u wij in 't openbaar offers
- 450 Brachten, o machtige held; u ter eere ook de wijnen wij plengden!” Zoo van 't gejuich van het volk en de wenschen der gunstig gezinden Klinkt het paleis en in heel de stad is geen plaats meer voor droefheid.

MINOS.

- Echter — zoo zeker is nooit zonder bijmengsel eenige vreugde, Steeds gaat met ieder geluk ook een ongeluk samen! — ook Aegæus
- 455 Mag zich in Theseus' behoud niet zonder stoornis verblijden: Minos zich rust tot den strijd, die wel door zijn legers en vloten Machtig reeds is, maar nu het sterkst door zijn toornen als vader. 't Dooden van Androgeos⁸⁾ in rechtvaardigen oorlog wil wreken. Eerst echter roept tot den strijd den bijstand hij in van zijn vricnden,
- 460 Waar hij het machtigst' door schijnt, met zijn schepen doorkruist hij de [zeeën.

¹⁾ Die aan Hercules was ontsnapt en in de buurt van Marathon rondzwierf.

²⁾ Een wild zwijn dat de omstreken van Corinthe onveilig maakte.

³⁾ Periphetes. ⁴⁾ Een roover, die aan den Cephissus woonde.

⁵⁾ Een reus in Eleusis, die iedereen dwong met hem te worstelen.

⁶⁾ Roover die de reizigers tusschen twee pijnboomen uiteenscheurde.

⁷⁾ Roover aan de kust van Megaris.

⁸⁾ Zoon van Minos, te Athene uit nijd vermoord. Minos versloeg de Atheners en legde hun de bekende schatting op: jongelieden die jaarlijks aan den Minotaurus geofferd zouden worden.

- Zoo Anaphe¹⁾ hij zich bindt en 't Astypaleïsche eiland;
 Door zijn belofte Anaphe, en Astypalaea door wapens.
 't Nederig Myconos ook en de krijtrijke kust van Cimolus,
 Cythmus voorts, geurend naar thijm, het kleine Seryphus en Paros,
 465 Wijd om zijn marmer befaamd, en Siphnos, door het verraad van
 Arne verloren, die met het goud, dat haar hebzucht begeerde,
 Werd in een vogel veranderd, die steeds nog behagen in goud schept:
 Kauw werd zij, donker van pooten, bedekt met donkere veed'ren.
 Echter niet Oliaros, Didymae niet, noch Tenos of Andros,
 470 Noch Gyaros, noch het om zijn olijven berbeemd Peparethos,
 Hielpen de Gnossische vloot²⁾. Vandaar naar de linkerzij wendend,
 Minos Oenopia zoekt, waar Aeacus heerschte als koning.
 Oenopia 't werd door de ouden genoemd, maar Aeacus zelf het
 Eiland Aegina had, naar den naam zijner moeder, geheeten.
 475 't Volk loopt te hoop om den koning te zien, van zoo groote beroemdheid.
 Telamon daar hem ontvangt en met hem zijn jongere broeder
 Peleus, en hen vergezelt die derde in leeftijd was, Phocus.
 Dan komt iets later vooruit, met den langzamen stap van den grijsaard,
 Aeacus, die aan hem vraagt waarom hij was herwaarts gekomen.
 480 Als van den rouw van den vader vernomen hij heeft, hij een zucht slaakt.
 Dan tot hem richt zich aldus die een honderdtal steden beheerschte:³⁾
 „Dat gij de wapenen helpt verzoek ik u, die voor mijn zoon ik
 Opnam, en deelt in dien billijken strijd. Slechts zijn moord wil ik wreken!”
 Toen sprak Asopus⁴⁾ telg: „Uw wensch is onreed'lijk: mijn rijk kan
 485 Daarin niet treden; er is geen staat toch die nauwer verbonden
 Is met Athene dan wij, die ons bondgenootschap haar beloofden”.
 Droevig gaat Minos weer heen. „Duur zult dit verbond gij betalen!”
 Zegt hij; maar tevens beseft dat hij beter met oorlog kan dreigen
 Dan dien kan voeren, en hier bij voorbaat zijn krachten verbrokk'len.
 490 Nog kon de Lyctische⁵⁾ vloot men van de Oenopische muren
 Zien in de verte, als door de kracht van de winden gedreven,
 Daar uit Athene een schip de haven des bondgenoots inzeilt,
 Dat Cephalus en met hem een boodschap zijns vaderlands aanbracht.
 Aeacus' zonen, die in geruimen tijd niet hem ontmoetten,
 495 Cephalus echter herkennen en hart'lijk de handen hem drukken.
 En naar huns vaders' paleis hem voorgaan. En schoon is de held nog:
 En van zijn vroegere schoonheid nog altijd vertoont hij bewijzen.
 Zoo treedt hij in; met een tak in de hand des inheemschen olijfbooms,
 Heeft hij ter rechter- en linkerzijde twee jongeren naast zich,

¹⁾ Dit en alle hier genoemde eilanden liggen in de Aegaeïsche Zee.

²⁾ Gnossus of Cnossus, stad op Creta.

³⁾ Creta had honderd steden.

⁴⁾ De stroomgod Asopus was de vader van Aegina.

⁵⁾ Lyctos, stad op Creta.

- 500 — Hij is de oudste! — Clytos en Butes, beide zonen van Pallas.
 Toen ter vergadering de eerste redenaars hadden gesproken,
 Cephalus de opdracht hun meldt der kind'ren van Cecrops: hij vraagt hun
 Bijstand, en op het verdrag zich beroept, door de vaad'ren bezworen:
 Dat het om 't oppergezag van heel Achaja te doen is.
- 505 Heeft zijn welsprekendheid zoo de zaak bepleit van zijn zending,
 Aeacus, die op den greep de linkerhand steunde des schepters,
 Antwoordt hem: „Laat niet Athene ons smeeken om hulp, maar die nemen!
 En zonder schroom gij de macht, die dit eiland bevat, als de uwe
 Rekenen moogt: de staat van mijn rijk in elk opzicht is gunstig.
- 510 Kracht niet ontbreekt: ik houd strijders genoeg, ook tegen dien vijand!
 Dank zij den Goden, is gunstig de tijd, die geen uitvlucht mij toelaat”.
 „'t Zij dan zoo”, Cephalus sprak. „Ik hoop dat uw staat door zijn burgers
 Bloeië! Maar toen ik hier kwam, wel redenen vond ik tot vreugde,
 Dat een zoo bloeiende jeugd en die zoo gelijk was in leeftijd
- 515 Mij tegemoet kwam, maar toch vele anderen miste ik, die vroeger
 Ik had ontmoet, toen het eerst ik werd in uw muren ontvangen!”
 Aeacus zuchtte en daarop met droevige stem hem verhaalde:

AEACUS EN DE PEST OP AEGINA.

- „Na een diep treurig begin mocht een beteren tijd ik zien volgen.
 Ach, kon ik 't laatste alleen en niet ook het eerste u melden!
- 520 Echter hoor thans mijn verhaal: niet lang 'k u met omwegen ophoud:
 Beend'ren en asch zijn thans zij, naar wie belangstellend gij vraagdet.
 Wee mij, hoe groot was het deel mijner macht, dat met hen te niet ging!
 Juno's onreed'lijke wrok deed een vrees'lijke pestziekte komen
 Over dit eiland, dat naar haar mededingster genoemd was.
- 525 Toen nog de plaag scheen van sterf'lijken aard, nog de vrees'lijke oorzaak
 Niet was bekend van die ramp, zij werd met geneeskunst bestreden.
 Echter de afloop beschaamde die hulp die, verslagen, het opgaf.
 Eerst breidde over het land een vreeselijk duister de hemel
 Uit, en afmattende hitte lag in die nevels besloten.
- 530 Toen nu vier malen de maan haar horens tot schijf had gesloten,
 Vier malen, slinkende weêr, de volle schijf had geopend,
 Blies er een gloeiende wind uit het Oosten den dood door de landen.
 Vast staat het dat ook in bronnen en meren verderf is gekomen,
 Dat vele duizenden slangen het braakliggend bouwland doorkropen
- 535 Hebben, die met hun vergiftig venijn de rivieren besmetten.
 Honden stierven het eerst en vogels en schapen en rund'ren,
 Plots ook in 't wilde gedierte openbaarde de kracht zich der ziekte.
 En de rampzalige boer zag verbaasd hoe zijn krachtige stieren
 Neervielen onder het werk om in 't midden der vore te sterven.
- 540 Aan het woldragende vee, wanhopig blatende, viel de
 Wol uit zichzelf van het lijf en verdierf door de ziekte het lichaam.
 't Vurige ros, nog zoo juist de trots van de stoffige renbaan,

- Taalt naar geen zegepraal meer, zijn vroegere eerzucht vergeet het,
Steunende staande aan de ruif, een onnuttigen dood tegemoet gaat.
- 545 De ever verwaarloost zijn toorn, het snelle damhert zijn vlugheid,
En op het strijdbare vee geen aanval de beren meer wagen.
Alles zich voelt als versuft. In bosschen en velden en wegen
Rotten de lijken in 't rond, verspreidt zich de stank door de ruimte.
Wonderlijk! zelfs niet de honden of gulzige roofvogels willen
- 550 Noch zelfs de grijsgrauwe wolven die aanraken. Vloeibaar zij worden,
Schaad'lijk het meest door hun stank, en ver zij verspreiden de smetstof.
Dan bereikt ook de pest — nog vrees'lijker onheil! — de arme
Boeren, en heerscht op het laatst in de muren der machtige veste.
Eerst wordt het ingewand droog en is van de schuilende ziekte
- 555 Roodheid van kleur het bewijs en 't geweldige hijgen des adems.
Dik zwelt de tong op en ruw; verdroogd door de warmte der winden
Spert zich wijd open de mond, die met gretigheid gaapt naar wat frischheid.
Noch kan men dekens noch kan men eenig kleedingstuk velen.
Naakt men de leden strekt uit op den grond. Maar toch niet het lichaam
- 560 Koelte ontleent aan den grond, maar gloeit de grond door het lichaam.
Niemand die bijstand meer biedt! Want onder geneesheeren zelve
Uitbrak de pest en de kunst schiet tekort aan haar eigen vereerders.
En hoe dichter men is bij een zieke en hoe trouwer men hulp biedt,
Zooveel te eerder men zelf is een prooi van den dood. Daar genezing
- 565 Niemand meer hoopt en alleen in den dood men het eind ziet der ziekte,
Elk volgt zijn eigen begeerte, en niemand zich stoort aan wat nut is,
Niets toch meer nuttig kan zijn. In het veld, zonder eenige schaamte,
Wordt er in bronnen en stroomen of ruimte van kelders gescholen.
Niet eer de dorst is gelescht, dan het leven verloren bij 't drinken.
- 570 Velen zich, uitgeput, niet meer oprichten kunnen: bij 't water
Zelf zij bezwijken; en toch weer anderen drinken dat water.
Zoo groot de weerszin is tegen het bed, dat de ellendigen springen
Op van hun leger of, zoo het staan niet hun krachten gedoogen,
Wentelen zich langs den grond. En iedereen van zijn penaten
- 575 Wegvlucht; aan iedereen schijnt zijn eigen huis het noodlottigst.
En, daar men de oorzaak niet kent, de plaats draagt de schuld der ellende.
En langs de wegen, half dood — als staan zij nog konden — men velen
Dwalen zag, anderen weer, die weenende lagen ter aarde,
Of met hun uiterste kracht de brekende oogen bewogen.
- 580 En naar de sterren des drukkenden hemels verheft men de handen,
Stervende, ginder en hier, waar de dood hen maar heeft overvallen.
Hoe was het toen mij te moede? Hoe moest het te moede mij wezen,
Dan dat ik haatte 't bestaan, het noodlot der mijnen wou deelen?
Waarheen mijn blikken ik ook maar wenden mocht, overal lagen
- 585 Mensch'lijke lichamen, als bij 't bewegen der takken de rijpe
Vruchten er vallen omlaag; van den eik, die geschud wordt, de eikels.
Ziet gij dien tempel daarginds, op langwerpige treden verheven?

Jupiter is die gewijd. Wie heeft daar niet op het altaar
 Vruchteloos wierook gebracht? Hoe vaak voor haar' echtvriend de
 [vrouwe

- 590 En voor zijn vader de zoon, wijl smeekende woorden hij prevelt,
 Heeft voor het onverbiddelijk altaar den geest niet gegeven,
 Wijl in de hand, onverbrand, nog een deel van zijn wierook wij vonden?
 Hoe vele malen zijn niet in de tempels, terwijl daar geloften
 Aanbood de priester, hun tusschen de horens den zuiveren wijn goot,
 595 Plotseling, zonder een wond, de stieren ter aarde gezonken?
 En toen ikzelf eens voor mij en mijn vaderland Jupiter offers
 Bracht en voor 't drietal der zoons, toen slaakte eensklaps een aak'lig
 Brullen het offerdier en viel neer zonder eenige wonde,
 Plotseling, en mij het mes met luttel bloed slechts geverfd was.
 600 't Ingewand kon niet den wil van de Goden of waarheid meer duiden,
 Ziek als het was, daar de kwaal ook de ingewanden bereikt had.
 Zelfs voor de heilige poort zag de lijken op stapels ik liggen
 En voor de altaren ook, waar de dood nog begeerliker voorkwam.
 Velen ook hingen zich op, den angst voor den dood met den dood zelf
 605 Poogden te ontkomen en om 't onvermijdelijk einde nog vroegen.
 Lichamen, reeds ontzield, worden niet naar behooren begraven,
 Immers, te nauw is de poort om den lijkstaties doorgang te gunnen.
 Of onbegraven zij liggen in 't rond of op houtmijten stapelt
 Alles in hoopen men op. Geen eerbied bewijst men den dood meer:
 610 Pas van de uitvaart terug, wordt getwist, of van een ander vuur blaakt
 [men.
 Niemand, die tranen meer stort. En onbeweend dwalen de schimmen
 Rond, zoo van moeders en dochters als jongelingen en grijsaards.
 Plaats er voor grafheuvels noch er hout genoeg is voor de houtmijt.

AEACUS EN DE MYRMIDONEN.

- Dan door dien vrees'lijken stroom van de uiterste ellende verpletterd,
 615 „Jupiter!” klaag ik, „o geef, wanneer het de waarheid is, dat gij
 't Kind van Asopus, Aegina mijn moeder, in liefde omarmd hebt,
 En 't, allerhoogste! u niet stuit dat wij u den vadersnaam geven,
 Geef mij de mijnen terug, of mij ook ten grave doe dalen!”
 En door zijn bliksem en donder bewees hij mij dat ik gehoord was.
 620 „k Neem dan uw voorteecken aan”, zoo sprak ik, „o mocht uw genade
 Daaruit mij blijken! Daarvan dit teeken aanvaard ik als waarborg!”
 Juist stond ik dicht naast een eik, met enkele uitstaande takken,
 Jupiter's heiligen boom, uit den eik van Dodona gesproten.
 Vruchten verzaam'lende mieren in lange gelederen zag ik
 625 Die met den nietigen kop de zwaarste lasten vervoerden,
 En langs de rimp'lige schors hetzelfde voetpad steeds volgden.
 En ik, van 't aantal verbaasd: „Zooveel ook, almachtige Vader”,
 Smeekte ik, „geef burgers mij weêr, mijn ledige muren te vulien”.

- Dreunend weerklonk uit het loof, dat geen enkele wind toch bewegen
 630 Deed, een geluid uit den machtigen eik. En van angst mij de leden
 Trilden, en 't haar rees mij op. Toch gaf ik kussen aan de aarde
 En aan den eikenstam. Nog mijn hoop ik niet durfde te uiten;
 Toch had ik hoop, en in mijn harte verborg ik mijn wenschen.
 Toen viel de nacht, en de slaap beving mij het lichaam, door zorgen
 635 Uitgeput. En in mijn droom denzelfden eik ik terugzag,
 Evenveel takken hij had, en evenveel mieren ook schenen
 Weder die takken te dragen, en weer van die schokken te trillen:
 Dan den vruchtdragenden stoet in het land zich daaronder verspreiden,
 Groeien in aantal opeens en grooter en grooter steeds worden.
 640 En van den grond zich verheffen en rechtop strekken de leden;
 Magerheid, aantal der pooten en donkere kleur hen verliezen
 En gaandeweg hun het lijf in mensch'lijke vormen yerand'ren.
 Weg was mijn droom. En ontwaakt, verwensch ik mijn droom en be-
 [klaag mij,
 Dat mij de godd'lijke hulp heeft gefaald. Maar dan opeens hoor ik
 645 Luide stemmen in huis, die mensch'lijke stemmen mij schenen,
 Reeds mij ontwend. Als ik denk dat ik nog in mijn droomen die hoorde,
 Zie, daar snelt Telamon toe, en de deuren wijd openend, roept hij:
 „Meer dan gij hoopt of verwacht, zult thans gij aanschouwen, o vader!
 Kom slechts naarbuiten!” Ik kom. En zooals in mijn droom ik die mannen
 650 Meende te hebben gezien, zie ik thans in den lijve hen voor mij;
 En ik herken hen bij 't zien. Zij naad'ren en groeten hun koning.
 Jupiter dank ik betuig; met die nieuwe bevolking de stad ik
 Deel en het ledige veld, beroofd van zijn oude verzorgers.
 Myrmidones¹⁾ ik hen heet, met dien naam aan hun afkomst gedachtig.
 655 Reeds gij hun lichamen zaagt: de zeden, die vroeger zij volgden,
 Bleven hun bij; 't is een spaarzaam geslacht, en geduldig ten arbeid,
 Taai bij 't verwerven van goed, die wat zij verwierven, bewaren.
 Zij dus, in jaren gelijk en in moed, zullen volgen uw wapens,
 Zoo maar de wind uit het Oosten, die u gelukkig hierheen bracht”,
 660 — Oostenwind had hem gebracht! — „door een Zuid'lijken wind wordt
 [vervangen”.

DE SPEER VAN CEPHALUS.

- Met dit verhaal en met and're gesprekken de lengte des daags werd
 Doorgebracht: daarop het laatste gedeelte des daags aan den maaltijd
 Toegewijd wordt en de nacht aan den sluimer. Goudglanzend de zon rees:
 Nog blies uit 't Oosten de wind en verhindert weer huiswaarts te zeilen.
 665 Pallas' twee zonen tot Cephalus komen, die ouder dan zij is,
 Cephalus zelf zich dan met de zonen van Pallas begeeft naar
 's Konings verblijf. Maar de vorst lag diep nog in sluimer verzonken.

¹⁾ Naar het Grieksche woord voor „mieren”.

- Phocus, Aeacus' zoon, ontvangt hen daarom op den drempel,
 Peleus en Telamon toch verkozen de manschap ten oorlog.
 670 Phocus daarop naar de binnenste ruimte en schoone vertrekken
 't Nakroost van Cecrops geleidt en daar tegelijk met hen plaats neemt.
 Ziende dat Aeolus' spruit ¹⁾ een speer in de hand hield van vreemde
 Houtsoort vervaardigd, waaraan een lanspunt van goud was bevestigd,
 Viel hij, na enkele woorden vooraf, zóó zichzelf in de rede:
 675 „Minnaar ik ben van de jacht en van 't dooden van 't wilde gedierte,
 Lang echter twijfel ik reeds uit welke soort hout toch gesneden
 Zijn kan de speer die gij voert. Was esschenhout dat, dan zou stellig
 Geel zijn haar kleur; was 't het hout der kornoelje, dan kwasten ik zien
 [zou.
 Welk hout het is weet ik niet: maar zeker is het dat schooner
 680 Werptuig dan dit hier nog nooit mijn oogen mochten aanschouwen”.
 Eén der Atheensche gebroeders ten antwoord hem gaf: „Maar die lans is
 Eerder nog om haar gebruik, dan enkel haar schoonheid bevreemdend:
 Waar zij op mikt, dat door haar wordt gevolgd! Niet het toeval haar
 [richting
 Regelt; en bloedig weer vliegt zij terug, schoon door niemand geworpen”.
 685 Dan echter wil Nereus' zoon ²⁾ omstandig de oorzaak vernemen,
 Waarom gegeven zij was en vanwaar; wie 't geschenk had gegeven.
 Cephalus toestemt en spreekt, maar zelfs het verhaal kost hem moeite
 Waarmede die was betaald. Hij zwijgt eerst, door weemoed bevangen,
 En zijn verlorene gade met tranen herdenkende, zegt hij:

PROCRIS

- 690 „Zoon der Godinne, mij doet dit wapen — wie zou het gelooven? —
 Tranen vergieten, en zal doen vergieten zoolang mij het noodlot
 't Leven verlengen nog wil. Aan mij en aan mijn geliefde
 Gade 't noodlottig moest zijn: had nimmer 't geschenk ik bezeten!
 Procris — zoo u wellicht de mare is ter oore gekomen
 695 Van Orithyia's roof — was de zuster der schoone Orithyia.
 Maar, als gij aard vergelijkt en schoonheid der beide gezusters,
 Eerder een schaking nog waard. Haar gaf mij Erechtheus tot gade,
 Haar ook de liefde mij gaf. Men noemde mij — 'k was het! — gelukkig.
 Anders het wilden de Goön, of nóg wellicht ware ik gelukkig!
 700 Slechts na ons heilig verbond een enkele maand was verstreken,
 Toen, terwijl netten ik spande voor herten bestemd, breed van horens,
 Mij van den top des Hymettus, die rijk steeds met bloemen bezaaid is,
 Wyl zij het duister verdreef, de rozige Aurora aanschouwde, en
 Roofde mij tegen mijn wil. 't Ontzag voor de godheid belette
 705 Niet dat de waarheid ik spreek: hoe schoon haar rooskleurig gelaat ook
 Zijn mag; hoe zij ook beheerscht de grenzen van nacht en van morgen,

¹⁾ Cephalus, kleinzoon van Aeolus. ²⁾ Phocus, kleinzoon van Nereus.

Hoe zij met nectarvocht laven zich moge: ik beminde slechts Procris.
Procris ik droeg in het hart en altijd ook sprak ik van Procris.

- 710 't Heil van den echt ik herdenk, hare omarming onlangs en dat jonge
Huw'lijk, en 't eerste verbond van dat bruidsbed, dat thans was verlaten.
Eind'lijk dit roert de Godin: „Bespaar mij, ondankbare, uw klachten,
Houd dan uw Procris!” zegt zij, „maar als waarlijk mijn oog ziet de
[toekomst,

Rouwen u zal dat behoud!” en vertoornd zij mij naar haar terugzendt.

- Op den terugweg, terwijl ik de woorden bepeins der godinne,
715 Vrees voel ik bij mij ontstaan, dat haar huwelijkstrouw niet mijn gade
Had ongeschonden bewaard. Haar schoonheid en leeftijd ook deden
Overspel moog'lijk mij zien. Wel haar aard onwaarschijnlijk het maakte,
Maar mijn afwezigheid!.... En ook zij, van wie ik terugkwam,
't Voorbeeld van overspel gaf, en alles vreezen wij minnaars!
720 Wat ik verfoeide, ik te zoeken besluit: van haar kuischheid met geld te
Nemen de proef; en Aurora begunstigt mijn achterdocht, immers,
't Was of het voelen ik kon, van uiterlijk mij deed verand'ren.
En onherkenbaar betreed ik de veste van Pallas Athene.
En ik begeef mij naar huis. Het huis zelf duidde op geen zonde,
725 Eerder op kuischheid het wees, den roof van den meester betreurde.
Nauw ik met velerlei list tot de dochter Erechtheus' den toegang
Mij had verschaft en haar zag of, onthutst, welhaast de beraamde
Proefneming varen ik liet van haar trouw en met moeite mij inhield
Dat niet de waarheid ik sprak en kussen haar gaf, als betaamd had.
730 Droevig was zij; maar geen andere schooner ooit was, zelfs niet in haar
Droefheid; haar echtgenoot zij met vurig verlangen terugwenscht,
Die haar ontruikt was. Gij kunt, o Phocus, u voorstellen, hoe haar
Schoonheid wel zijn moest, door zelfs die innige droefheid haar schoon
[stond!

- Wartoe verhaald nog hoe vaak haar zedige inborst mijn poging
735 Tegenstand bood; hoe zij sprak: „Aan éénen alleen ik getrouw wil
Blijven; en waar hij ook is, aan hem alleen wijd ik mijn hartstocht!”
Welke verstandige man zou niet dit bewijs van haar kuischheid
Aldoende hebben geacht? Maar nog niet voldaan, tot mijn eigen
Onheil ik strijd, door haar voor één nacht een geldsom te bieden
740 En door 't verhoogen dier som haar eind'lijk tot wank'len te brengen.
Dan roep ik uit: „Nu is duid'lijk de zaak! De vermomde overspeler
Was ik, uw echtgenoot zelf! Ik zelf heb uw ontrouw bewezen!”
Zij alleen zwijgt; maar door zwijgende schaamte op het laatst over-
[meesterd,
Vlucht van haar' echtgenoot zij en van 't huis dat haar haat'lijk moest
[worden.

- 745 Door mij beleedigd, vergramd op heel het geslacht van de mannen,
Dwaalt in de bergen zij rond en beoefent de kunst van Diana.
Toen in mijn eenzaamheid mij nog feller een gloed in 't gebeente

- Drong; om vergeving ik smeek, beken haar te hebben gezondigd,
 En dat ook ik voor zoo sterk een verleiding, zoo groote geschenken,
 750 Schuldig geworden zou zijn, als zulke geschenken men aanbod.
 Als ik haar dit heb bekend, haar beleedigde schaamte is gewroken,
 Zij mij terugkeert; en zalige jaren we eendrachtig doorleven.
 Voorts zij, geschenken mij geeft — als had zij mij weinig geschenken! —
 Eerst gaf ze een hond, waarvan Cynthia ¹⁾, die haar het dier had gegeven,
 755 Tot haar gezegd had: „Die zal in snelheid alles voorbijgaan!”
 Verder mij gaf zij die lans, die gij in de hand mij ziet houden.
 Wilt gij van beide geschenken nog nader vernemen? Zoo luister:
 't Ongehoorde daarvan zal vast uw verwondering wekken.

DE JACHTHOND LAELAPS.

- 't Raadsel door Laius' zoon, door niemand vóór hem begrepen,
 760 Opgelost was met vernuft, en nedergestort lag het monster,
 761 Duister voorspeller, niet aan zijn eigen voorspelling gedachtig. ²⁾
 763 Echter een andere ramp treft thans het Aonische Thebe:
 Want een wild dier door den moord van menschen zoowel als van dieren
 765 Schrik joeg den landlieden aan. Wij jong'lingen uit de nabuurschap
 Komen bijeen en wij wijd in de ronde de velden omsing'len.
 Maar met een iuchtigen sprong met vlugheid liet over de netten
 Heen sprong, zelfs over de bovenste lijn van den strik, hem gespannen.
 Dan maakt de honden men los; maar aan hun vervolging het ondiër
 770 Spelend ontkomt, daar het trager niet was dan het vlugge gevogelt!
 Daarop eenstemmig men om mijn Laelaps vraagt (zoo de jachthond
 Heette dien Procris mij gaf). Reeds lang hij beproefde uit zijn boeien
 Zich te bevrijden en spande den strik hij, die hem om den nek zat.
 Nauw hij goed losgemaakt is, af wij wisten niet waar hij gebleven
 775 Was; wel zijn voetspoor men zag: het stof nog de warmte bewaarde,
 Maar uit onze oogen verdwenen hij was. Niet sneller dan hij kan
 Vliegen de lans af, uit kronk'lenden slinger geworpen, de kogel;
 Noch met meer snelheid de pijl van den boog des Cretensischen schutters.
 Middenin, boven het veld, verheft zich de top van een heuvel,
 780 Dien ik beklom om den loop der vreemdsoortige jacht te beschouwen.
 Nu eens het scheen of het dier gegrepen werd, dan weer alsof het
 Nauw aan een wonde ontkomt. Maar listig, vlucht het niet langer
 Recht voor zich uit, maar, steeds den muil des vervolgers ontwijkend,
 Maakt het een zijsprong opeens, als de vijand zijn vaart niet meer inhoudt.
 785 Laelaps hem dreigt, en gelijk met hem vliegt en, hem pogend te grijpen,
 Telkens hem mist en vergeefs hij telkens weer bijt in de ruimte.
 Dan ik mij wend tot de lans. Terwijl met mijn rechterhand ik die

¹⁾ Diana.

²⁾ Laius' zoon is Oedipus; het monster is de Sphynx, die hem het raadsel opgaf dat hij oploste; waarop de Sphinx zich doodde.

- Drilde; terwijl ik beproef in de riemen mijn vingers te schuiven,
 Wendde de oogen ik af. Een oogenblik later ik weder
 790 Zie naar de jacht. Maar, o wonder, daar zie ik twee marmeren beelden
 Midden in 't veld; en het een schijnt te vluchten, het and're te blaffen!
 Blijkbaar niet duldde een God dat een van beide in den wedloop
 Werd overwonnen; althans zoo een God zich daarmede bemoeide!"
 Hier zweeg de spreker stil. „En wat was 't geval met uw werpspies?"
 795 Phocus hem vroeg. En daarop hij verhaalt wat de lans had misdreven:

DOOD VAN PROCRIIS.

- Aan mijn ellende een gelukkiger tijdperk, o Phocus, voorafging.
 Hiervan verhaal ik u 't eerst. Dien zaligen tijd te herdenken,
 Aeacus' zoon, is mij goed, toen de eerste jaren des huw'lijks
 Ik door mijn gade en zij door haar' echtgenoot was gelukzalig!
 800 Samen wij deelden de zorg en beider liefde gelijk was.
 Jupiter's liefde zelfs niet zij stellen zou boven de mijne.
 En ik geen enkele vrouw, al ware zelfs Venus gekomen,
 Ooit had bemind; want dezelfde gloed blaakte in beide onze harten.
 Raakte de zon met haar eerste stralen de kruinen der boomen
 805 Dan ik, naar jongelingswijs, ter jacht placht te gaan in de bosschen.
 Dienaars noch paarden ik ooit, noch honden wou meenemen, scherp van
 Neus, noch netten van touw ik duldde ooit dat men mij meegaf;
 Veilig alleen door mijn lans. Maar was mij verzadigd de hand van
 't Dooden van 't wild, dan opnieuw de koelte ik zocht en de schaduw.
 810 't Luchtige windje, dat uit de koelte der dalen mij toewoei,
 't Windje ik opzocht dat mij te midden der hitte verkwikte,
 't Windje ik verwachtte, daar dit mij lavenis was na den arbeid.
 „Aura!"¹⁾ — wel heugt het mij nog! — „Kom Aura", placht ik te roepen,
 „Kom mij, mijn liefste, te hulp en koester u hier aan mijn boezem!"
 815 Wil, als gij reeds hebt gedaan, den brand die mij blakert, verlichten!"
 Mogelijk voegde ik erbij — zoo sleepte mijn noodlot mij mede —
 Meerdere vleierende taal, zooals: „Gij zijt mij een wellust!"
 Zeide ook dikwijls misschien: „Gij koestert en gij herstelt mij!
 En 't is om u dat het woud ik bemin en de eenzaamheid liefheb;
 820 Moge voortdurend mijn mond uwen lief'lijken adem ontmoeten!"
 Dit dubbelzinnige woord de ooren misleidde van iemand,
 Wien weet ik niet! Maar die naam van Aura, zoo dikwijls geroepen,
 Hield hij voor dien van een nimf, een nimf, die hij dacht dat ik liefhad.
 En onnadenkend, terstond 't onderstelde vergrijp die verspied.
 825 Procris verhaalt, en wat hij gehoord had in de ooren haar fluistert.
 Liefde vol achterdocht is. De plots'linge smart doet haar zwijmen,
 Onder 't verhaal zinkt zij neer. Na langen tijd weder verrezen,
 Noemt zij rampzalig zich en onbillijk door 't noodlot getroffen,

¹⁾ Aura is het Latijnsche woord voor bries, windje.

- Klagende over verraad, door denkbeeldige echtbreuk verbitterd,
830 Vreest zij iets, dat niet bestaat: een' naam zij ducht zonder lichaam,
Even wanhopig alsof die mededingster bestaan had.
Dikwijls ook twijfelt zij weer, de ongelukkige! hoopt een vergissing,
Weigert geloof aan 't bericht en wil als zij 't zelf niet gezien heeft,
Niet aan die zonde terstond haren echtgenoot schuldig verklaren.
- 835 Toen nu Aurora opnieuw met haar schijnsel den nacht had verdreven,
Toog ik opnieuw naar het woud. Zegevierend, ik roep in de struiken:
„Aura, kom herwaarts en breng de belooning mij aan voor mijn arbeid!”
Plotseling kwam het mij voor alsof op die woorden een zucht ik
Hoorde, ik wist niet van wien. „Kom, dierbare Aura!” weer sprak ik,
840 Toen in het loof op den grond geritsel ik achter mij hoorde,
Wierp in de meening ik dat een dier het was, daarheen mijn werpspies.
Procris het was! Middenin door een wonde in den boezem getroffen,
„Wee mij!” zij uitriep. En ik herkende de stem van mijn trouwe
Gade: wanhopig ik vlieg als een razende op het geluid af.
- 845 'k Vind haar, helaas! half ontziend: het bloed overstroomde haar kleeding,
Trekken de lans uit de wond, die — wee mij! — haar eigen geschenk was.
Daarop dit lichaam, dat liever mij was dan het mijne, in de armen
Richt ik behoedzaam rechtop, en het kleed van den boezem haar
[scheurend,
Bind de verwonding ik dicht en poog haar den bloedstroom te stelpen,
850 Smeekende, dat zij mij niet, door haar sterven misdadig, verlate!
Zij, welhaast uitgeput en reeds nagenoeg stervende, dwingt nog
Tot deze woorden zich: „Bij het heilig verbond van ons huw'lijk
En bij mijn Goden ik smeek, bij de Goden ook van den Olympus,
Zoo ik mijn plicht aan u deed, en bij mijn oneindige liefde,
855 Die mij zelfs nu, daar ik sterf, van mijn dood is de eenige oorzaak,
Nimmer te dulden dat Aura mijn plaats als uwe echtgenoot innemt!”
Toen zij zoo sprak voor het eerst van dien naam werd de dwaling mij
[duidelijk
En ik verklaarde haar die. Maar wat baatte 't haar dit nog te hooren?
Neder zeeg zij: met haar bloed haar zwakke krachten ontvloten.
- 860 Wijl zij nog iets zag, op mij de oogen zij richtte, en bij mij
En aan mijn harte de ongelukkige uitblaast den adem.
Maar met tevreden gelaat en rustiger scheen zij te sterven”.
Weenende, zoo had de held verhaald aan weenenden. Dan treedt
Aeacus binnen met beide zijn zonen, en brengt hem de strijders
865 Die met der wapenen kracht aan Cephalus hulp zullen brengen.

ACHTSTE BOEK.

NISUS EN SCYLLA.

Als nu had Lucifer weer den lichtenden dag doen verrijzen,
Week met den nacht ook de Oost'lijke wind en bracht vochtige nevels
Mede de Zuid'lijke wind en verleende een gunstige thuisreis
Aeacus' zonen en Cephalus; die, door die winden gedreven,

5 Eer zij 't nog hadden verwacht, hun doel en de haven bereikten.

Minos intusschen had reeds de Lelegische kusten geteisterd,
En had vooraf het geweld van zijn wapens beproefd op de stad van
Alcathöus ¹⁾, door Nisus beheerscht, wien tusschen de haren,
Grijs en eerwaardig op 't midden des hoofds, ook een purperen haarlok

10 Glinstert, waarvan het behoud van heel zijn koninkrijk afhing.

Zesmaal herrezen opnieuw de wassende horens van Luna,
Steeds bleef nog onbeslist de uitslag des oorlogs; en lang reeds
Zweefde op onzekere wiek de Zegepraal tusschen de legers.
Nevens het koningspaleis was een toren met klinkende muren,

15 Waar, naar de sage, de zoon van Latona zijn lier eens, van goud, had
Nedergelegd; en de klank was aan den steen blijven hangen.

Hier placht de dochter vaak van Nisus naarboven te klimmen
En met een klein stukje steen de zang'rige muren te treffen,

20 Toen het nog vrede was. Maar ook nu, in den oorlog, ging vaak zij
Hoog uit den toren te zien naar den strijd des onbuigzamen Mavors.

En door den duur van den krijg zij de namen der vorsten geleerd had,
Wapens en paarden en tuig en Cretensische boogschutters kent zij,
't Uiterlijk ook bovenal des aanvoerders, zoon van Europa.

25 Meer dan die kennis begeert zij nochtans. Naar haar oordeel toch Minos,
't Zij hij zich 't hoofd had gedekt met den helmkam met wapp'rende

[veed'ren,

Onder dien helm was het schoonst; en had hij gegrepen 't van ijzer
Fonkelend schild, dan zij dacht dat het grijpen van 't schild hem het best

[stond.

Had hij geheven den arm en drilde de buigzame werpspies,

Dan zijn bekwaamheid gelijk met zijn kracht door de maagd werd

[geprezen.

30 Had, met de pijl op de pees, den geweldigen boog hij gespannen,
Zoo, zwoer zij, Phoebus ook stond, gereed om zijn pijlen te schieten,

En toen hij aflei den helm, het schoone gelaat zich ontblootte,

En, in het purper gedost, 't met bonte dekken gesierde

Melkwitte strijdros besteeg, den schuimenden bek hem betoomde,

¹⁾ Megara.

- 35 Was zij als buiten zichzelf, was nauw'lijks de dochter van Nisus
 Langer tot denken in staat. Gelukkig de speer, die hij voerde,
 Prijst zij; gelukkig ook prijst de teugels zij, die hij hanteerde.
 Aandrang zij voelt, zoo 't slechts kon, dat dwars door der vijanden leger
 Richt zij haar maagd'lijke schreên; en aandrang zij voelt dat zij 't lichaam
- 40 Werpt van de transen des torens omlaag in het Gnoossische ¹⁾ leger
 Of aan den vijand ontsluit de poorten, beslagen met koper,
 Of hetgeen anders ook Minos maar wil. Als daarboven gezeten,
 Zij van 't Dictaëische ²⁾ kamp de witte tenten aanschouwde,
 Zegt zij: „Met blijdschap of rouw of ik dezen vrees'lijken oorlog
- 45 Aanzien moet, weet ik niet. Rouw, daar Minos dien 'k liefheb, mijn vijand
 Is; maar was er geen krijg, dan nimmer ik hem leerde kennen!
 Nam hij als gijzelaar mij, wie weet of niet 't einde des oorlogs
 Aanbrak; ik bleef dan bij hem, als pand voor den vrede, verwijlen.
 Was, allerschoonste op aard! zij die u ter wereld bracht, u in
- 50 Schoonheid gelijk, dan voorwaar terecht er een God voor haar blaakte!
 Driewerf gelukkig was ik, als met vleugels de lucht ik doorklieven
 En naar de legerplaats mij van den Gnoossischen vorst kon begeven.
 Zeggen mijn naam, hem bekennen mijn liefde en hem vragen wat losprijs
 Waard hij mij keurde; tenzij de veste hij zelf van mijn vader
- 55 Vorderde. Eerder toch sterve mijn hoop op dit huwelijk, dan ik
 Ooit door verraad krijg mijn loon! Maar dikwijls toch maakten voor velen
 Des overwinnaars genade en zachtheid de nederlaag nuttig!
 Zeker is billijk die strijd dien hij voert voor zijn zoon, die vermoord werd ³⁾.
 Sterk is hij en door zijn zaak en de wapenen, die haar beschermen.
- 60 Nederlaag wacht ik voor ons. Welk einde de stad staat te wachten
 Als met zijn wapenen hij zal zelf zich de muren ontsluiten,
 Niet dit mijn liefde bewerkt? Veel beter, dat aanstonds en zonder
 Moorden hij ons overwint en zonder zijn bloed te vergieten!
 Zeker niet ben ik bevreesd dat iemand lichtvaardig, o Minos,
- 65 Wonden u zal in de borst! Want wie zou zoo wreed zijn, dat hij met
 Opzet de moordende lans naar u zou durven te richten?”
 't Plan haar behaagt: zij besluit, met zichzelf, als bruidschat aan Minos
 Over te leev'ren haar stad en daardoor den krijg te beëindigen.
 Maar niet de wil is genoeg. „Want wachters bewaken den toegang,
- 70 En van de poorten mijn vader de sleutels bewaart. Hem alleen ik
 Vrees, tot mijn ongeluk! Hij alleen kan mijn wenschen vrijd'len!
 Gaven de Goôn, dat geen vader ik had! Want voorwaar, zich een ieder
 Zelf is tot God, en aan ijdele wenschen Fortuna geen hulp brengt!
 Anderen zouden gewis, door zoo vurige liefde bewogen,
- 75 Gaarne vernietigen wat een bevredigde liefde in den weg staat:
 Zou ik dan zwakker soms zijn dan een andere? Ik, die door vuren,
 Ik, die door zwaarden zou gaan? Maar hier zijn geen vuren van noode,

¹⁾ Zie boek VII, vers 471. ²⁾ Cretensisch. ³⁾ Zie boek VII, vers 458.

Evenmin zwaarden: het haar alléén van mijn vader is noodig,
Dat mij meer waard is dan goud, dat purperen haar, dat gelukkig

80 Maken mij zal en mij mijn wenschen zal laten vervullen!"

Zoo sprak zij, toen weer de nacht, de beste verlichter van zorgen
Neerdaalde; en in de duisternis nog haar stoutmoedigheid toenam.
't Rustuur brak eindelijk aan, als de sluimer de harten, vermoeid van
Daag'lijksche zorgen, bevangt. En heim'lijk 't vertrek van haar vader

85 Binnen zij treedt en — afschuw'lijke daad! — hem de levende haarlok
Snijdt van het hoofd. En wanneer zij dien vrees'lijken buit heeft

[bemachtigd,

Neemt zij dien met zich als prijs van haar zonde, en snelt door de

[poortdeur,

Dwars door de vijanden heen — zoo hoog slaat zij zelve haar daad aan! —
En dan den koning bereikt. Maar hij deinsde terug, toen zij zeide:

90 „Liefde tot misdaad mij bracht: ik, de vorst'lijke dochter van Nisus,
Scylla, mijn huisgoden u en die van mijn vaderland aanbreng!

'k Wensch geen belooning dan u. Aanvaard dan als pand mijner liefde

't Purperen haar, en geloof dat niet slechts de haren mijns vaders
Maar dat zijn hoofd ik u breng!" Haar rechterhand reikte hem over

95 't Gruw'lijk geschenk. Maar wat zij hem overgaf, weigerde Minos,
En door het ongehoorde geschokt van haar handeling, zegt hij:

„Mogen, o schande onzer eeuw, de Goden u van deze aarde
Weren, en land u en zee gelijkelijk blijven gesloten!

100 Zeker niet dulden ik zal dat het eiland waar Jupiter's wieg stond,
Creta, mijn vaderland, door een dergelijk monster ontwijd wordt!"

Zoo sprak hij, en beval, nadat hij den vijand de wet had
Allerrechtvaardigst gesteld, van zijn schepen de kabels te vieren

En met de roeiers de plecht, met koper beslagen, te vullen.

Als echter Scylla in zee de schepen zag dalen en schomm'len,

105 En dat het loon voor haar daad door den aanvoerder haar wordt

[geweigerd,

Wordt zij, na vruchteloos smeeken, in hevige woede ontstoken,

En zij met loshangend haar, de handen strekkende uitroept:

„Waar vlucht gij heen? Laat gij mij, die u bijstand verleende, hier

[achter?

Gij, wien mijn vaderland ik, wien mijn vader ik zelfs heb geofferd?

110 Waar vlucht, o wreedaard, gij heen, wiens zegepraal is mijn verdienste
En is mijn misdaad gelijk? Kan u dan mijn liefde niet roeren,

Noch het geschenk dat ik bracht, noch dat mijn eenige hope

Op u alleen is gevest? Waar moet ik, verlatene, blijven?

Soms in mijn vaderland? Maar verslagen dat neerligt. Al bleef het

115 Voortbestaan, door mijn verraad ontzegd het mij is. Bij mijn vader,

Hem, dien aan u ik verried? Terecht mij haten de burgers;

't Voorbeeld de bureu ontstelt. In alle landen der wereld

Buitengesloten, alleen staat Creta nog voor mij open.

- Maar als ook dat gij mij sluit, ook gij mij, ondankbare, prijs geeft,
 120 Nimmer Europa was dan uw moeder: de ongestvrije Syrtis
 Of de Armenische tijger, Charybdis, door stormen gêteisterd!
 Jupiter's zoon zijt gij niet, noch werd onder 't beeld van een stier ook
 Eertijds uw moeder geschaakt; onwaar is 't verhaal van uw afkomst!
 Neen, het was werk'lijk een stier, een woesteling, die u verwekte,
 125 Nimmer voor eenige koe door liefde bevangen! Laat straffen
 Mij, vader Nisus! O muren, zooeven verraden, verheugt u
 In mijne ellende! Ik heb die verdiend en ben waard dat ik sterve.
 Eén hunner echter het zij, die ik heb door mijn misdaad beleedigd,
 Die mij den dood brengt. Wat gij, die zijt door mijn schuld overwinnaar,
 130 Wijt mij die schuld? Ik was voor mijn vaderland schuldig en vader,
 U echter dienstig alleen! U een waardige echtgenoot zij was
 Die, overspelig, een wilden stier uit de bosschen verleidde
 En een wanstaltige vrucht in den moederschoot droeg!¹⁾ Tot uwe ooren
 Dringen mijn woorden niet door? Door den wind in de ruimte gedreven,
 135 Wordt wat ik zeg? tegelijk, o ondankbare, met uwe schepen?
 Niet te verwond'ren het is, dat een stier boven u heeft verkozen
 Pasiphaë! gij een stier in woestheid gaat ver nog te boven!
 Wee mij, rampzaal'ge, ik haasten mij moet: reeds der roeriemen slagen
 Klinken in 't water. Ach, reeds het land wijkt terug met mijzelve!
 140 't Baat u niet: gij die vergeefs mijn diensten aan u wilt vergeten,
 'k Volg u, ook tegen uw wil: de welving van 't scheepsboord omvattend,
 Slept gij mij mede over zee!" Zoo sprak zij en sprong in de golven,
 Volgend de schepen, terwijl haar hartstocht haar kracht ondersteunde.
 En als onwelkom gezelschap zij zich klemt aan den Gnoosschen steven.
 145 Toen zoo haar vader haar zag — want reeds in de wolken hij zweefde,
 Reeds in een zeearend was met helbruine wieken veranderd! —
 Snel schoot hij neer, met den hoekigen snavel van 't schip haar te scheuren.
 En zij den steven liet los in haar angst, en het scheen of een luchtig
 Windje haar droeg in haar' val, zoodat zij de golven niet raakte,
 150 Veder was zij, die daarop, in vogel veranderd, men Ciris²⁾
 Noemde; dien naam zij verwierf naar de purperen lok, die zij afsneed.

DAEDALUS BOUWT HET LABYRINTH.

- Honderd stieren als offer aan Jupiter worden door Minos
 Toegewijd, als hij, het schip verlatende, op Creta aan wal stapt,
 En zijn paleis hij versiert met den krijgsbuit, dien hij daar ophangt.
 155 Echter de schand' van 't geslacht³⁾ was opgegroeid; ieder het gruw'lijk
 Moederlijk overspel toont door tweeslachtige, vreemde gedaante.
 Daarom ook Minos besluit die schande uit zijn woning te weren
 En in een veel-deelig huis en verborgen gebouwen te sluiten.

¹⁾ Pasiphaë, moeder van den Minotaurus. ²⁾ Een zeevogel met purperrooden pluim, die steeds door den zeearend wordt vervolgd. ³⁾ De Minotaurus.

- Daedalus, die om zijn kunst in het bouwen het meeste vermaard was,
 160 Wart bij het bouwwerk de teekens en doet zich de oogen bedriegen
 En doet met bochten in 't rond de kronk'lende dwaalwegen loopen,
 Anders niet, dan in de Phrygische landen de stroom des Maeanders,
 Spelend, met aarz'lende bochten, nu voortvloeit en dan weer terugvloeit,
 En aan zichzelf tegemoet zijn eigene golven ziet komen,
 165 Nu naar zijn bronnen zich richt en dan weer de zee tegemoet stroomt,
 Steeds blijft onzeker van koers, zoo Daedalus gaf aan zijn doolhof
 Tallooze dwaalwegen, tot hij nauwelijks zelf naar den ingang
 Keeren kon: zoo groot hij maakt de bedriegelijkheid der gebouwen.

ARIADNE.

- Als men daarbinnen dan sluit de gedaante, half stier en half jong'ling,
 170 Tweemaal gemest met het Attische bloed is het monster; de derde,
 Nieuwe bezending hem had na negen jaren bedwongen,
 En met den bijstand der maagd de onzichtbare uitgang, dien vroeger
 Niemand terugvinden kon, door het volgen des draads weer ontdekt was,
 En Aegeus' zoon onverwijd de dochter van Minos, geschaakt, naar
 175 Naxos heeft medegevoerd, de wreedaard daar zijn gezellinne
 Achterlaat dan op het strand. De verlatene jammert, maar Liber
 Brengt zijn omhelzing en hulp, en opdat zij ten eeuwigten dage
 Roemrijk als ster zoude zijn, den krans hij zich neemt van het hoofd en
 Plaatst aan den hemeltrans dien. En hij vliegt door de ruimte des hemels
 180 En, daar hij vliegt, het juweel verandert tot schitt'rende lichten
 Tot op zijn plaats het blijft staan, wijl de vorm van den krans bleef
 [behouden.
 Tusschen den Knielende en den Slangendrager die plaats is.¹⁾

VLUCHT VAN DAEDALUS EN ICARUS.

- Daedalus echter, reeds lang zijn ballingschap hatende en Creta
 En van verlangen verteerd naar zijn land van geboorte, van alle
 185 Zijden omringd was door zee. „Laat”, sprak hij, „de aarde en de golven
 Minos versperren: de lucht blijft open, dien weg zal ik volgen,
 Wat hij beheerschen ook mag, de lucht niet kan Minos beheerschen!”
 Zoo sprak hij; zijn vernuft op nieuwe kunsten hij scherpte,
 En hij vernieuwt de natuur. Want veed'ren, in orde gerangschikt,
 190 Korte in 't begin en op die korte weer langere voegt hij,
 Dat in de schuinte te groeien het scheen. Zoo de land'lijke rietfluit
 Groeien uit rietstengels somtijds men ziet van verschillende lengte.
 Dan ze in het midden met draad, met was aan de uiteinden vasthecht,
 En tot een flauwen bocht hij de wiek, zoo gevormd, zich doet buigen,

¹⁾ De bekende geschiedenis van Ariadne, die Theseus behulpzaam was bij zijn vlucht uit het Labyrinth, en door hem op Naxos werd achtergelaten, waar zij met Bacchus huwde, die haar bruidskrans als sterrenbeeld aan den hemel plaatste.

- 195 Als bij der vogelen wiek. Zijn zoontje Icarus stond daar
 Bij hem alleen. Onbewust, dat met eigen gevaren hij speelde,
 Nu eens met lachend gelaat hij de vederen opving, die 't dwalend
 Koeltje bewogen had, dan met den duim weer hij kneedde de gele
 200 Was; en hij zoo met zijn spel 't wonderbaarlijke werk van zijn vader
 Hinderde. Maar nadat hij de laatste hand aan den arbeid
 Eind'lijk gelegd had, hij bracht zijn lichaam in evenwicht tusschen
 't Paar van de vleugels en zweeft klapwiekende voort in de ruimte.
 Ook onderricht hij zijn zoon: „Ik bezweer u, o Icarus, dat gij
 't Midden blijft houden; dat niet, wanneer te laag gij uw vlucht neemt,
 205 't Water uw vleugels bezwaart; of te hoog, dat in 't vuur zij verbranden.
 Houd tusschen beide uw vlucht. Ik verbied u Boötes te aanschouwen,
 't Berengesternte te zien of 't getrokken zwaard van Orion,
 Volg slechts den koers, dien ik wijs!” En terwijl hij die lessen in 't vliegen
 Geeft, aan de schouderen hem die vreemde vleugelen vasthecht:
 210 Bij die vermaning en bij dat werk worden vochtig de wangen,
 Beven de handen des vaders. Dan geeft aan zijn zoontje hij kussen,
 — Nooit meer door hem te herhalen! — en dan, op zijn wieken geheven,
 Vliegt hij vooruit, voor zijn makker bevreesd, als de vogel uit 't hooge
 Nest, die het teedere jong met zich voert in de lucht. Hij vermaant hem
 215 Steeds hem te volgen, geeft in de noodlottige kunst hem het voorbeeld.
 Wilt hij zijn vleugels beweegt, ziet hij om naar die van zijn zoontje.
 En als de visscher, die met den trillenden hengel de visschen
 Vangt, of de herder geleund op zijn staf, op den ploegstaart de landman,
 't Aanzien, dan staan zij verstomd, en meenen dat zij die daar vliegen
 220 Goôn moeten zijn. En reeds was aan de linkerzij 't eiland van Juno,
 Samos, voorbij, en voorbij ook waren Delos en Paros,
 Rechts ook Lebinthos en 't om zijn honing beroemde Calymne,
 Toen in 't vermetele vliegen de knaap behagen ging scheppen,
 Hij zijn geleider verliet en, begeerig den hemel te naad'ren,
 225 Hoogerop richtte zijn weg. De nabijheid der zon maakte weldra
 Weeker de geurige was, waarmede de vleugel gehecht was;
 Vloeibaar die eindelijk werd; de naakte armen slechts slaat hij,
 En hij, ontberend zijn stuur, niet langer meer drijft op de winden,
 En, wijl hij vruchteloos nog bij name zijn vader roept, valt hij
 230 Neer in de diepblauwe zee, die aan hem haar benaming ontleende.¹⁾
 Maar de rampzalige vader — geen vader meer! — „Icarus” jammert,
 „Icarus, zeg waar gij zijt, in welk element ik moet zoeken!
 Icarus!” riep hij, en zag op de golven de vederen drijven....
 En hij verwenschte zijn kunst en het lichaam van Icarus legt hij
 235 Neder in 't graf; en het land den naam kreeg van hem, die daar rustte.

PERDIX.

Hem heeft, terwijl hij het lijk zijns rampzaligen zoons in de groeve

¹⁾ De Icarische Zee.

- Legde, gezien de patrijs uit den top van een modd'rigen steeneik;
 En, met de vleugelen slaande, betuigt hij luidruchtig zijn vrengde.
 Eenig toen nog in zijn soort, niet gezien nog in vroegere jaren,
 Onlangs eerst vogel hij werd: u, Daedalus, steeds ten verwijte!
 Immers, zijn zuster hem, onbekend met het noodlot, ter leering
 Toevertrouwd had haren zoon, een knaap, die tweemaal zes jaren
 Oud was en wiens vernuft tot groote ontwikk'ling in staat bleek.
 Hij toch de graten, die hij in het lichaam der visschen ontdekte,
 245 Nam zich tot voorbeeld en in een puntig stuk ijzer een rij van
 Tand en hij sneed en daarmee het gebruik van de zaag had gevonden.
 Hij bond ook 't eerst in een knoop twee armen van ijzer tesamen,
 Zóó, dat terwijl van elkaar gelijk zij van afstand steeds bleven,
 't Ééne been staan bleef, terwijl met het andere een kring werd beschreven.
 250 Dit wekte Daedalus' nijd: uit den heiligen burcht van Minerva
 Smeet naar beneden hij hem, een val voorwendend. Maar Pallas,
 Altijd genegen 't vernuft, ving hem op en hem maakte tot vogel,
 En hem, terwijl hij nog viel, het lichaam met vederen dekte.
 Echter de kracht van 't verstand, eertijds zoo snel, week in vleugels
 255 En week in pooten terug. Zijn vroegeren naam bleef hij houden.
 Nooit echter hoog in de lucht verheft deze vogel het lichaam,
 Nimmer ook bouwt hij zijn nest in takken of hoogere toppen.
 Dicht langs den grond vliegt hij voort, zijn eieren legt in de struiken,
 Steeds nog zijn vroegeren val gedachtig, hij vreest voor de hoogte.

MELEAGER EN HET CALYDONISCHE ZWIJN.

- 260 Daedalus had zich, vermoeid, naar het land om de Aetna begeven,
 Cocalus¹⁾, die op zijn wensch, gewapend hem bijstond, menschlievend
 Daarom genoemd werd. De droevige schatting Athene niet langer
 Meer had betaald, door de roemrijke daden van Theseus beveiligd.
 Kransen de tempels versieren en aan de krijgshafte Minerva,
 265 Jupiter, en aan de andere Goden geofferd wordt, wien men
 Dieroffers brengt en geschenken en wierook men brandt op het altaar.
 Reeds had de dwalende faam door Argolis' steden den roem van
 Theseus verbreid, en al 't volk dat het rijke Achaje bewoonde,
 Had in elk dreigend gevaar, hem dringend gesmeekt om zijn bijstand.
 270 Zoo ook zijn hulp Calydon²⁾ hoewel Meleager daar woonde,
 Angstig en biddend verzocht. De oorzaak was van die gebeden
 't Everzwijn, dienaar en wreker gelijk der vertoornde Diana.
 Oeneus toch had, naar men zegt, van des jaars overvloedige oogsten
 De eerst'lingen Ceres der vrucht, zijn wijnen gewijd aan Lyaeus,
 275 Pallas' olijvensap aan de blonde Minerva geofferd;

¹⁾ Koning op Sicilië, die Daedalus tegen Minos verdedigde.

²⁾ Stad in Aetolië, onder koning Oeneus, echtgenoot van Althaea, vader van Meleager.

- En bij de Goôn van den landbouw begonnen, die hulde tot de and're
 Goden werd uitgebreid; slechts het altaar der dochter Latona's
 Daarbij vergat men en 't werd, naar men zegt, zonder wierook gelaten.
 Toorn ook de Goden beweegt. „Niet straffeloos zal ik dit laten;
 280 Ongeëerd zal men mij, maar niet ongewroken mij noemen!”
 Zoo de geminachte sprak en zond in de landen van Oeneus
 't Wrekende zwijn, dan hetwelk het grasrijke Epirus geen grooter
 Stieren bezit en die in het Sicilische land zijn nog kleiner.
 284 De oogen van bloed en van vuur hem schitteren; stijf staat de schoft van
 287 Borstels; het gloeiende schuim met heesch gesis door de velden
 Vliegt in het rond, en zoo wit als het Indisch ivoor zijn de tanden.
 Bliksems het schiet met den muil; van zijn snuiven ontbranden de
 [blaad'ren.
- 290 Nu eens vertrapt in het gras het monster het wassende koren,
 Dan de reeds rijpende hoop des weenenden landmans omverwerpt,
 't Graan in de dorens verstikt. En vruchteloos afwacht de dorschvloer,
 Vruchteloos afwacht de schuur de oogsten die hun beloofd zijn.
 Met de langwerpige loot de weeld'rige druif ligt ter aarde,
 295 En met haar twijgen de vrucht der steeds loofdragende olijven.
 Ook valt het wolven hij aan: noch herders dit kunnen noch honden
 Redden, geen krachtige stieren in staat zijn het vee te beschermen.
 't Volk vlucht uiteen, en men acht alleen in de muren der steden
 Veilig zich voor het gevaar, totdat Meleager en met hem
 300 Uitgelezen een schaar van helden uit roemzucht bijeenkomt:
 Tyndareus' tweelingenpaar¹⁾, uitmuntende, de een in den vuistkamp,
 De ander te paard; en hij die het eerst bouwde een vaartuig, Iason,
 En, één van hart en van ziel, Pirithoüs samen met Theseus.
 Thestius' zonenpaar²⁾ en de zonen van Aphareus³⁾: Lynceus,
 305 De and're de snelle Idas; en Caeneus, toen reeds geen vrouw meer.⁴⁾
 Met hen de woeste Leucippus; beroemd om zijn lansworp Acastus,
 Hippothoüs en Dryas en Phoenix, de zoon van Amyntor;
 Actor's telgen gelijk⁵⁾ en Phyleus, uit Elis gezonden;⁶⁾
 Telamon ook niet ontbrak, noch de vader des grooten Achilles.⁷⁾
 310 Ook niet de zoon van Pheres; Ioläus, Boeotisch van afkomst,
 Eurytion, onvermoeid; in den loop onverwonnen, Echion;
 Lelex, de Locriër, en Panopeus en Hyleus en de woeste
 Hippasus, en reeds nu, in den bloei zijner jaren, zelfs Nestor.

¹⁾ Castor en Pollux, bij Jupiter zonen van Leda, gemalin van den Spartaan-
 schen vorst Tyndareus. ²⁾ Toxeus en Plexippus, broeders van Althaea, ooms van
 Meleager, zie hieronder vers 433 en volgende. ³⁾ Koning van Messene. ⁴⁾ Zie
 boek XII vers 169 en volgende. ⁵⁾ Eurytus en Cteatus. ⁶⁾ Zoon van den Elischen
 koning Augias. ⁷⁾ Telamon (vader van Ajax) en Peleus (vader van Achilles) zijn
 in Boek VII vers 476, 477 reeds onder de zonen van Aeacus vermeld.

- Zij ook, die Hippocoön had uit 't oude Amyclae gezonden;
315 Schoonvader Penelope's ¹⁾ en Ancaeus, Arcadisch van afkomst.
Ampyx's vernuftige zoon ²⁾ en, tot nu voor zijn echtgenoot veilig,
Oicles' zoon; ³⁾ en de trots van 't Lycaeische woud, Atalanta.
Glad was de gesp, die bij haar de bovenkleeding bijeenhield,
't Haar hing eenvoudig omlaag, tot een enkelen wrong slechts gebonden,
320 En van den schouder haar links hing neer en weerklonk de ivoren
Koker der pijlen; en ook den boog in de linkerhand droeg zij.
Zoo was haar kleeding; 't gelaat zoodanig was dat men in waarheid
't Mannelijk zou voor een maagd, voor een jongeling maagdelijk noemen.
Aanstonds, zoodra hij haar zag, de Aetolische held ⁴⁾ haar beminde,
325 Tegen der Goden verbod; inwendig blaakt hij van liefde.
„Wel gelukzalig”, sprak hij, „is de man die door deze verkozen
Wordt!” Meer te zeggen de tijd en zijn schaamtegevoel hem verbieden:
't Wichtiger werk van den grooten strijd hem thans in beslag neemt.
't Woud, dicht met stammen bezet, door menschenhand nimmer
[geschonden,
330 Grensde aan een vlakte, en zag uit op nederwaarts hellende velden.
Hier komt de jachtstoet bijeen; een deel ervan uitspant de netten,
Anderen maken de jachthonden los; en weer and'ren de sporen
Volgen der hoeven, en spannen zich in het gevaar zich te zoeken.
Daar lag een hellend ravijn, waar 't water der regens bij beekjes
335 Neer placht te stroomen; en op den bodem daar groeiden der diepte
Buigzame wilgen en luchtige biezen en 't riet der moerassen,
Twiigen, en onder het langere riet ook de kortere rotting.
Hier breekt het woedende zwijn met geweld in het midden der jagers
Los, als de straal van den bliksem te voorschijn schiet uit de wolken.
340 't Werpt in zijn aanloop de struiken omver en doet van de boomen
Kraken de takken. Met luid geschreeuw, in de krachtige vuist de
Jagers de breede punt der trillende lans naar hem richten.
Aanstormend, hij op de honden zich werpt: waar die hem in zijn woede
Staan in den weg; en met zijwaartschen stoot hij hen jankend uiteendrijft.
345 't Eerst wordt de lans door den arm van Echion geworpen; maar deze
Miste: slechts trof hij met lichte wonde den stam eens ahornbooms.
Echter de tweede, zoo niet die haar wierp te veel kracht had gebezigd,
Was in den rug, dien zij zocht, vermoedelijk steken gebleven,
Maar vliegt te ver; die haar wierp was Jason, bestuurder der Argo.
350 „Phoebus!” zegt Ampyx' zoon, „dien ik eer en dien steeds ik geëerd heb,
Geef mij het doel, dat ik zoek, met zekeren lansworp te treffen!”
Zoo veel hij kon, hem verhoorde de God. Want het zwijn wordt getroffen,
Maar niet gewond: want terwijl zij nog vliegt, neemt Diana het ijzer
Weg van de speer, dat alleen het hout zonder punt hem bereikte.

¹⁾ Laërtes, de vader van Ulysses. ²⁾ De wichelaar Mopsus. ³⁾ Amphiaräus, zie de noot bij boek IX, vers 403. ⁴⁾ Meleager.

- 355 Woedender nog wordt het dier, niet minder hij blaakt dan de bliksem;
 Vuur uit de oogen hem straalt en vlammen ook blazen zijn longen.
 En als de molensteen vliegt, door de pees van den stormram gedreven,
 Als tegen muren hij beukt of torens, bezet met soldaten,
 Zoo werpt 't noodlottige zwijn met vaart zich en zekerheid op de
- 360 Jagers. Hippalmos hij werpt en Pelagon, die aan den linker
 Vleugel op post staan, omver. Hun makkers met sneiheid hen redden.
 Niet aan den dood'lijken stoot Enaesimus wist te ontkomen,
 Nazaat van Hippocöon. Wijn sidderend hij poogt te vluchten,
 Wordt hij van onder geraakt, bezwijken de pezen der knieën.
- 365 Lang voor den oorlog om Troje wellicht was de heerscher van Pylos ¹⁾
 Nedergeveld, indien niet met zijn lans hij zich opgevend, in de
 Takken gesprongen was van een boom, die het dichtst hem nabij was;
 Veilig vandaar hij op 't dier, waaraan hij ontkomen was, neerzag.
 't Woedende zwijn dat zich eerst aan den eikenstam wette de tanden,
- 370 Dreigt met den dood; en op 't wapen, dat versch is gescherpt, hij
[vertrouwend,
 Eurytus' dapperen zoon ²⁾ met de slaglanden opscheurt het dijbeen.
 Daarop de tweelinggebroeders ³⁾, nog niet aan den Hemel als sterren
 Stralend, in schoonheid gelijk, en beiden op rossen gezeten,
 Witter dan sneeuw, nu gelijk de trillende punten der lansen
- 375 Richtten met krachtigen arm en slingerden die door het luchtruim.
 Zeker getroffen was 't zwijn wanneer het niet had in de dichte
 Struiken een schuilplaats gezocht, voor speren noch rossen toegank'lijk.
 Telamon daar het vervolgt; door zijn vurige drift onvoorzichtig,
 Valt hij voorover, doordat hij over een boomwortel struikelt.
- 380 Haastig richt Peleus hem op. De Tegeïsche ⁴⁾ plaatst dan de snelle
 Pijl op de boogpees en die met den krommenden boog op hem afschiet.
 Vlak onder 't oor van het zwijn zij de oppervlakte des lichaams
 Schampt met de pijl: rood zij kleurt met weinig bloed slechts de borstels.
 En niet verheugder zij was om haar eigen bekwaamheid in 't schieten
- 385 Dan Meleager dit was. Hij ook, naar het scheen, was de eerste
 Die het bemerkte en aan zijn makkers de bloedvlekken toonde,
 En tot haar sprak: „Gij den roem, door uw kloekheid verdiend, zult
[verwerven!]”
 Schaamrood de mannenschaar wordt; met luid getier zij vermanen,
 Moed ook inspreken elkaar; en in wanorde werpen de lansen.
- 390 't Aantal doet schade aan den worp, het treffen belet, dat het nastreeft.
 Zie, hoe tot eigen verderf de Arcadische bijdrager ⁵⁾ woedend
 Uitroept: „Ziet eens, hoe ver de wapens des mans overtreffen
 Die van een vrouw! Gaat op zij, en let op mijn daden, o vrienden!

¹⁾ Nestor. ²⁾ Hippasus. ³⁾ Zie vers 301.

⁴⁾ Atalanta, afkomstig uit Tegea in Arcadië. ⁵⁾ Ancaeus, zie vers 315.

- Werd ook het dier door de wapens beschermd van de dochter Latona's
 395 Zelve, zelfs tegen den wil van Diana mijn arm het zou vellen!"
 Als, opgeblazen van trots, hij die grootspraak geuit heeft, met beide
 Handen omhoog heft de bijl met het dubbele blad, en geklemd die
 Tusschen zijn vingeren houdt, zich hoog met het lichaam verheffend,
 't Zwijn den vermeet'le overvalt; waar de weg naar den dood is het
 [kortste,
- 400 Beide de slaglanden op het uiterste onderlijf richtte.
 Neer zonk Ancaeus; gemengd met stroomen van bloed uit de wonde
 Stort hem het ingewand, en de bodem met bloed overstroomd wordt.
 Tegen den vijand zich wendt van voren de zoon van Ixion,
 Pirithoüs; in de krachtige vuist hij zijn jachtspieten drilde.
- 405 Aegeus' zoon¹⁾ roept hem toe: „Gij, dierbaarder mij dan ikzelf ben,
 Strijd uit de verte, mijn vriend! Ook dapperen mogen van verre
 Voeren den strijd, en noodlottig zijn overmoed was aan Ancaeus!"
 Zoo sprak hij, en de zware lans met de ijzeren speerpunt
 Wierp, die, hoe juist ook gemikt en geschikt om het doel te bereiken,
- 410 Toch de belommerde tak van een eik in haar voortgang belette.
 Dan werpt ook Aeson's zoon weer de lans, die het toeval van 't doel wendt
 Tegen een blaffenden hond, die den dood niet verdiend had, en tusschen
 De ingewanden hem treft en 't ingewand aan den grond spietst.
 Oeneus' zoon beide handen gebruikt: van zijn tweetal van lansen
- 415 De eene in den grond vliegt, maar de and're blijft diep in den rug over-
 [eind staan..
 Zonder verwijl, als het woedend gedierte zich kromt en zich wentelt,
 En als het sissende schuim voor het eerst zich vermengt met een
 [bloedstroom,
- Nadert hij, die het verwondde, den vijand nog aanhitst tot woede,
 En dan de glinst'rende speer in den schouder, hem toegekeerd, instoot.
- 420 Dan zijn gezellen met luid gejuich hem hun vreugde betuigen;
 Allen de zegevierende hand zij hem pogen te drukken,
 En met verbazing den omvang van 't wild en de plaats die het inneemt
 Zien op den grond. Maar niet eer het aan te raken zij veilig
 Oordeelen, voor in zijn bloed een ieder zijn wapen gedoopt heeft.
- 425 Zelf Meleager den voet op den dreigenden kop van het zwijn zet,
 „U, o Arcadische, ik den buit, die mij alleen toekomt,
 Afsta", zegt hij, „en het recht om in mijn glorie te deelen!"
 Aanstonds hij 't afgestroopt vel van den rug, dat ruig is van stijve
 Borstels, haar geeft en den kop, met vreeselijk flikk'rende tanden.
- 430 En om 't geschenk ze is verheugd, en daar hij het geschenk heeft gegeven.
 De and'ren benijden het haar: gemor heel de schare doet hooren,
 Maar met geweldige stem de armen strekkende, roepen
 Thestius' zonen: „Laat af! Geen aanspraken maak op wat ons slechts

¹⁾ Theseus, de vriend van Pirithoüs, zie vers 303.

- Toekomt, o vrouw! Laat 't besef van uw schoonheid u niet doen gelooven
 435 Dat die het schonk langen tijd u liefhebben zal!" En daarmede
 Haar het geschenk en aan hem het recht zij ontnemen tot schenken.
 Mavors' zoon dit niet dult; en knarsetandend van woede,
 „Ziet", roept hij uit, „gij die een ander zijn eer wilt ontrooven,
 Hoeveel wel daden van dreigen verschillen!" 't Misdadige staal treft
 440 't Hart van Plexippus, die in 't geheel geen aanval verwachtte,
 Toxeus daarna, die niet weet wat hij doen zal: den dood van zijn' broeder
 Wreken wil tegelijk, en vrees voedt zijn noodlot te deelen,
 Laat hij geen aarzelens tijd, maar het staal van de speer dat nog vochtig
 Was van den moord, pas gepleegd, bevlekt ook het bloed van den broeder.

DOOD VAN MELEAGER.

- 445 Offers Althaea den tempels der Goön voor haars zoons overwinning
 Bracht, toen het overschot van haar broeders terug zij zag brengen.
 Diep is haar rouw, en nadat de stad zij vervuld met haar jammer
 Heeft en het gouden gewaad met donkere kleding verwisseld,
 Hoort zij wie hen heeft gedood en opeens alle rouw uit haar' boezem
 450 Wijkt, en in stede van tranen alleen zij zich wijdt aan de wraakzucht.
 Daar was een balk, dien na de baring, toen Thestius' dochter
 Nederlag, plaatsten in 't vuur het drielal der vrees'lijke Zusters.
 Spinnende met den druk van de duimen 't noodlottige weefsel
 Spraken zij: „Evenveel tijd, o jonggeborene, geven
 455 Wij aan dit hout als aan u!" Toen zoo de voorspelling geuit was,
 Na der godinnen vertrek, nam haastig de moeder het brandend
 Hout uit de vlammen en dit begoot met het vloeiende water.
 Lang had dien balk zij bewaard in het binnenvertrek van haar woning
 En door 't bewaren daarvan uw leven, o jong'ling, behouden;
 460 Thans brengt de moeder het uit, en toortsen en houtblokken laat zij
 Staap'len opeen en zij brengt het vijandige vuur bij dien stapel.
 Viermalen had zij gepoogd den balk in die vlammen te werpen,
 Viermaal die poging gestaakt. De moeder toch streed met de zuster:
 't Eéne gemoed wordt verdeeld door twee tegenstrijdige namen.
 465 Telkens verbleekt haar gelaat uit angst voor de naad'rende zonde,
 Telkens de gloeiende toorn doet rood haar fonkelen de oogen.
 Nu eens er was in haar blik iets wreeds en iets dreigends te lezen,
 Dan weer scheen het alsof die vol ontferming zich toonde.
 Schoon al het toornige vuur van haar ziel hare tranen gedroogd had,
 470 Toch keerden steeds weer er tranen terug. Zij was als het vaarttuig,
 Dat door den wind wordt gestuwd en tegen den wind door de strooming,
 Beider kracht het gevoelt en aan beide onzeker gehoorzaamt.
 Zoo werd ook Thestius' telg door verschillenden aandrang gedreven;
 Beurt'lings bedwingt zij haar' toorn en, bedwongen, dien weer doet
 [herleven.
- 475 Allens de zuster nochtans de zege behaalt op de moeder

- En, om des bloedverwants' schim door het storten van bloed te verzoenen,
Maakt hare liefde haar wreed. Want toen de noodlottige vuurgloed
Opvlamde: „Mogen” sprak zij, „mijn kroost deze vlammen verteren!”
En toen met gruw'lijke hand zij 't noodlottige hout had gegrepen
480 Ging de ongelukkige staan voor het altaar ter eere der dooden.
„Eumenides”, sprak zij, „die de drie Godinnen der straf zijt,
Wendt tot dit heilige offer, gewijd aan de wraak, uwe blikken!
Wraaknemend, onrecht ik pleeg. Maar dood moet met dood ik verzoenen,
Zonde bij zonde moet en bij uitvaart uitvaart moet voegen;
485 In die opeenhooping 't huis van misdaad en rouw ga te gronde!
Of zal Oeneus verheugd op de zege zijns zoons zich beroemen,
Thestius kinderloos zijn? Dan beter nog rouwen zij beiden!
Gij echter schimmen der broeders, zoo juist tot de dooden vergaderd,
Voelt hoe mijn plicht ik betracht en aanvaardt als het offer der dooden,
490 Luistervol voorbereid, 't pand, dat te kwader uur zelve ik baarde.
Wee mij, waar sleept men mij heen? Vergeeft het der moeder, mijn
[broeders!
Maar mij ontzinkt bij dien arbeid de kracht. Verdiend, ik erken het,
Heeft hij den dood, maar 't valt zwaar dat ik hem moet 't leven benemen.
Zal hij dan straffeloos zijn en leven en als overwinnaar
495 En opgeblazen van trots als koning in Calydon heerschen,
Gij tot een handvol van asch, tot kille schimmen tenietgaan?
Nimmer dit dulden ik zal! Zoo sterve de onverlaat! Met hem
's Vaders en 's vaderlands hoop; het vaderland zelf ga te gronde!
Waar is uw moederhart nu? Waar de heilige liefde der ouders
500 Waar ook wat ik voor u heb tweemaal vijf maanden gedragen?
O, waart als kind gij toch in die eerste vlammen gebleven,
Hadde ik het toen slechts geduld! Mijn hulp heeft u 't leven behouden,
Thans, dat gij sterft, is uw schuld. Ontvang dan het loon uwer zonde,
't Leven dat tweemaal ik gaf: door geboorte het eerst, door de redding
505 Uit deze vlammen daarna, begeve u! of mij bij mijn broeders
Bijzet! Dit wensch ik, maar kan niet. Wat staat mij te doen? Nu der
[broeders
Wonden mij staan voor den geest en het beeld van dit gruwelijk bloedbad,
Dan weer mijn liefde mij en mijn moedernaam breken het harte!
Wee mij! een ramp is uw zege, maar toch overwint gij, mijn broeders;
510 Zoo slechts ik zelve de troost, die ik u heb gebracht, met u zelve
Volgen mag!” En met dit woord, zich afwendend, sidd'rend van hand zij
't Onheilaanbrengende hout in 't midden wierp neder der vlammen.
Slaakte het houtblok een zucht of scheen het alleen dat het zuchtte,
Toen het onwillige vuur het aangreep en het verbrandde?
515 En door dienzelfden gloed Meleager, onwetend, afwezig,
Mede verteerd wordt: hij voelt door onzichtbare vlammen het lichaam
Branden; maar toch door zijn moed overwint hij die vrees'lijke smarten.
Dat door een roemloozen dood nochtans hij en niet op het slagveld

- Sterven moet, diep hij betreurt, en Ancaeus benijdt om zijn wonden.
 520 Steunende roept om zijn ouden vader hij en om zijn broeders
 En zijn beminnde zusters, met uitersten snik om zijn gade,
 Ook om zijn moeder wellicht. Dan toeneemt het vuur en zijn lijden,
 Dan weder kwijnen zij, tot gelijk zij beide tenietgaan,
 Langzamerhand in de ijle ruimte zijn levensgeest opgaat,
 525 Langzamerhand ook verkwijnt in het wit van de asche de vuurgloed.
 Neer ligt het hoog Calydon. En de jong'lingen rouwen en grijsaards,
 't Volk met de vorstenschaar treurt, en klagend met hangende haren
 Rouwen aan 't strand des Euenus' de Calydonische moeders.
 Nedergezegen ter aard', de grijze haren met stof zich
 530 Strooiende en het gelaat, bejammert de vader zijn leven.
 Welbewust toch van zijn vrees'lijke daad eigenhandig de moeder
 Hij voor haar misdaad gestraft en het staal haar in 't hart had gestooten.

MELEAGER'S ZUSTERS.

- Gaf mij een honderdtal monden een God, onuitputt'lijk van woorden,
 En veelomvattend vernuft en heel den Helicon tevens,
 535 Nog elke klacht ik niet kon der rampzalige zusters herhalen.
 Niet meer aan schoonheid gedachtig, zij hevig zich slaan op den boezem
 En, wijl nog 't lichaam haar blijft, zij koesteren het en herkoest'ren.
 Kussen het geven, ook zelfs als 't reeds op de lijkbaar gelegd is.
 En als 't tot asch is verteerd, de asch aan den boezem zij drukken.
 540 Nedergezonken bij 't graf, den naam, op den grafsteen gegrieffeld,
 Houden ze omarmd; van den naam haar tranen de letters besproeien.
 Eind'lijk Latona's telg, verzoend door de ramp die Parthaon's ¹⁾
 Huis had getroffen, haar hief, behalve Gorge en Alcmenes
 Schoondochter ²⁾, hoog in de lucht, haar 't lichaam met veed'ren bedekte,
 545 En aan de armen haar deed langwerpige vleugelen groeien,
 Horen haar worden den mond en, veranderd, het luchtruim doorvliegen.

THESEUS BIJ ACHELOÛS.

- Theseus inmiddels, nadat hij zijn deel aan den arbeid vervuld had,
 Was naar de veste op weg van den vorst van Athene, Erechtheus.
 Maar, door de regens gezwollen, den weg hem verspert de Acheloüs,
 550 Oponthoud brengt in zijn reis en spreekt: „Treed binnen mijn woning,
 Cecrops' roemruchtige zoon! en vrees de roofzuchtige golven:
 Stevige boomstammen zij en zijdelings rollende rotsen
 Wentelen voort met gedruisch. Ik zag hoe van de oevers het water
 Hooge gebouwen met al hun vee meesleepte. Hun kracht niet
 555 Baatte den runderen, noch hun snelheid van voet aan de rossen.
 Lijken van kinderen zelfs zag ik, toen de sneeuw op de bergen
 Smeltende was, in grooten getale in de wielende draaikolk.

¹⁾ Vader van Oeneus. ²⁾ Deïanira, later de gemalin van Hercules.

Veiliger 't wachten is tot de rivier weer haar daag'lijkschen weg volgt,
Rustig het stroombed weer kan zijn eigen water bevatten".

- 560 Theseus knikte en sprak: „Volgaarne uw huis, Acheloüs,
Zal ik benutten en raad!" En beide hij maakt zich ten nutte.
't Atrium, opgericht uit poreuzen puimsteen en zwaren
Tufsteen, hij intreedt; de grond was vochtig van mollige mossen,
Purperslakken en schelpen afwiss'lend verdeelden de zold'ring.
- 565 Twee perioden van licht had reeds Hyperion doorloopen,
Toen met zijn helpers bij 't werk op het rustbed nog Theseus geleund was;
Hier ook de zoon van Ixion en hier ook, uit Troezen geboortig,
Lelex, de slapen bedekt met enkele grijzende haren,
En wie nog meer de Acarnanische stroomgod die eereplaats waardig
- 570 Keuren wilde, daar hij om zooveel bezoekers verheugd was.
Toen op de tafels, weldra gerangschikt, blootvoetige nimfen
Plaatsten het maal; en nadat de spijsen zij hadden verwijderd,
Wijnen in kostbaar metaal. Toen sprak de grootste der helden,
Uitziende over de zee, die daar voor zijn oogen zich strekte:
- 575 „Welke toch is deze plaats?" En hij wees met den vinger. „En zeg mij,
Hoe heet dat eiland daarginds, schoon 't meer dan één eiland mij
[voorkomt?"

DE ECHINADES.

Hierop hem antwoordt de Stroom: „Wat gij ziet, is niet één enkel eiland,
Vijf zijn die in getal; de afstand belet 't onderscheiden.

Dat niet te zeer u verbaze de wraak der miskende Diana:

- 580 Nimfen waren zij eens die, toen zij tweemaal vijf rund'ren
Hadden geslacht en de land'lijke Goden tot de offers genoodigd,
Feest'lijke reidansen hielden, maar mij daarbij hadden vergeten!
En ik zwol op, en zoo groot als ik immer tevoren geweest was,
En door de kracht van mijn toorn verschrikkelijk en van mijn golven,
- 585 Scheurde ik bosschen van bosschen en velden ik scheidde van velden,
En met haar woonplaats die nimfen, toen eindelijk mijner gedachtig,
Wentelde ik voort naar de zee. Mijn stroom en die van den zeevloed
Brokkelde de aarde steeds af en splitste in zoovele deelen
Daarop het land als gij thans de Echinades ziet in de golven!

PERIMELE.

- 590 Maar wat gij zelven kunt zien, daar geheel in de verte een eiland
Ligt, dat nog dierbaar mij is: Perimele noemt het de zeeman.
Aan mijn geliefde ik had haar maagd'lijken toestand ontnomen;
Hierom in woede ontbrand, haar vader Hippodamas wierp toen
Om haar te dooden zijn dochter omlaag van een rots in de diepte.
- 595 'k Greep en hield drijvende haar en smeekte: „O God van den Drietand,
Heerscher door 't lot van de Zee, die het dichtst tot de wereldmacht
[nadert,

- Breng ons uw hulp, en der nimf, die de wreedheid haars vaders in zee
[wierp,
Geef, o Neptunus, een plaats of laat haar zelve een plaats zijn!"
Wijl ik nog spreek, aarde opeens heeft het drijvende lichaam omvangen,
600 Tot er een eiland gegroeid is uit haar veranderde leden".
Hier zweeg de Stroomgod stil. Het wonderlijk feit had op allen
Indruk gemaakt. Maar om hun geloof lacht de zoon van Ixion
Spottend; hij die de Goden veracht en vermetel van geest is,
Zegt: „Onwaar is uw woord, Acheloüs! Zoo groot is der Goden
605 Macht niet, dat vrij zij een vorm kunnen geven of weder ontnemen!"
Allen, hierover verbaasd, bestraffen hem dat hij 't gezegd heeft;
Lelex voor de anderen, die van geest gerijpt is en leeftijd,
Sprak: „Ontzaggelijk zijn en zonder begrenzing de krachten
Van die den Hemel bewonen, en wat hun behaagt moet geschieden!

PHILEMON EN BAUCIS.

- 610 Wilt gij nog nader bewijs? Op de Phrygische heuvels staat naast een
Linde een eikeboom, die door een need'rigen muur zijn omgeven.
Zelf heb de plaats ik gezien, want eens naar de velden van Pelops,
Toen door zijn vader beheerscht, was ik door Pittheus gezonden.
Niet ver vandaar is een poel, die vroeger bewoonbare grond was;
615 Water thans; enkel bezocht door waterhoenders en duikers.
Jupiter had zich hierheen in menschengedaante begeven,
Van zijn Heraut vergezeld, die zich van zijn vleugels ontdaan had.
Duizend woningen zij, een rustplaats verzoekend, bezochten,
Duizend hun sloten de deur. Eén was er nochtans die hen opnam,
620 Klein weliswaar en alleen met biesen gedekt en moerasriet,
Maar in die hut waren Baucis, de vrome oude, en Philemon,
Aan haar in leeftijd gelijk, als kind'ren gehuwd en ook daarin
Samen vergrijsd. En daar voor hunne armoede zij zich niet schaamden,
Werd die hun draag'lijk gemaakt, door hen met berusting gedragen.
625 Nodeloos is het bij hen naar meester of dienaar te vragen:
Twee vormen heel het gezin, gehoorzamen beide en bevelen.
Toen nu de Hemelbewoners de armoedige woning bereikten
En in de need'rige deur hun hooge gestalten zich bogen,
Noodigt de grijsaard hen uit op een rustbank zich neder te zetten,
630 Die met grof weefsel tot kleed bedekte de zorgzame Baucis.
Dan uit den haard zij verwijdert de asch die nog warm was; het vuur van
Gisteren rakelt zij op en voedt het met blaad'ren en droge
Schors, die zij schikt in de vlam, zooals een oud vrouwtje gewend is.
Spaanders, veelmalen gesplitst, en droge rijs uit het dak zij
635 Trok en hakte die klein en haar keteltje zette erboven.
En van een kool, die haar man in zijn tuintje verbouwd en besproeid had,
Stroopt zij de bladeren af. Met tweetandige vork de gerookte
Ham haakt hij af van een zwijn, die daar hing aan den donkeren nokbalk;

- En van die ham, zoo langdurig bewaard, een gedeelte hij afsnijdt,
640 En wat hij afsneed — niet veel! — hij kookt in het ziedende water.
En met gesprekken terwijl zij korten de uren des middags,
645 Schudden een peluw daarna, van het mollige riet der rivieren,
Boven een bank, waarvan pooten en onderstel wilgenhout waren.
Hierop verbreiden ze een kleed, dat zij anders alleen op een feestdag
Plachten te leggen, hoewel goedkoop ook dat kleed en versleten
Was en bij 't wilgenhout van de bank niet kwalijk het paste.
650 Hierop zich zetten de Goôn. 't Bedrijvige, bevende vrouwtje
Plaatst dan de tafel; maar daar de derde poot wat te kort was,
Maakte een scherf dien gelijk, die, eronder geschoven, de tafel
Recht weer doet staan. Dan wordt met kruizemunt zij gewreven
En de tweekleurige vrucht der onbevleete Minerva ¹⁾
655 Opgedischt wordt met late kornoeljes, op wijnmoer getrokken,
Wortelen ook en andijvie, en kaas, die uit melk men gestremd had.
Eieren voorts die men even in lauwe asch had gewenteld.
Alles in pannen. Dan wordt 't uit hetzelfde zilver gedreven
Mengvat ²⁾ geplaatst en de bekers uit beukenhout kunstig gesneden,
660 Die in de holten vooraf met helgele was zijn bestreken.
Lang duurt het niet of men haalt het feestmaal warm uit den oven,
Daarop den wijn, die niet oud van gewas is, men weder verwijdert,
Schuift men terzijde, om voor het nagerecht ruimte te maken.
Hier ziet men noten; hier vijgen gemengd zijn met rimp'lige dadels,
665 Pruimen en geurige appels, in ruime korven gerangschikt,
En van de purperen trossen bijeenverzamelde druiven.
Honig prijkt blank midden in. Maar 't beste van al zijn hun beider
Vriend'lijke blikken en niet vergeefs of gering is hun ijver:
't Telkens geleedigde vat intusschen zij zien uit zichzelf zich
670 Evenveel malen weer vullen, vanzelf toestroomen de wijnen.
En van het wonder verbaasd en verschrikt, met de handen ten hemel
Prevelde Baucis gebeên en met haar de onthutste Philemon,
Vragend vergeving dat zij op een feestmaal onvoorbereid waren.
Daar was één enkele gans, die het nederig huisje bewaakte,
675 Die zij ter eere der godd'lijke gasten besloten te slachten.
Vlug van wiek, weet zij lang de kuchende oudjes te ontwijken,
En mat hen af, tot zij zien dat eind'lijk de vogel zijn toevlucht
Zoekt bij de Goden, die hun verzoeken de gans niet te dooden.
„Goden zijn wij!” zeggen zij. „De straf die hun toekomt, uw booze
680 Buren niet zullen ontgaan. Aan u echter zij het gegeven
't Kwaad te ontkomen. Verlaat zoo aanstonds tezamen uw woning,
En vergezelt onze schreden, begeeft u met ons naar de steile

¹⁾ de olijf. ²⁾ Dat mengvat, wil Ovidius zeggen, was dus al even min van zilver als de pannen.

- Helling der bergen!" En zij gehoorzamen; beiden op stokjes
 Steunend, met moeite bereiken de helling van 't steile gebergte.
- 685 Even zoover van den top, als in enkele vlucht kan bereiken
 De afgeschotene pijl, zien zij om. In een poel is verdwenen
 Heel hun omgeving; alleen hun need'rige hut bleef behouden.
 Als zij verbaasd hiervan staan, het noodlot der hunnen beweenen,
 Zien zij 't bouwvallige huis, dat zelfs voor hen beiden te klein was,
- 690 Worden tot tempel opeens. Kolommen vervangen de stutten,
 Goudglans den stroohalm bedekt, van goud ook flonk'ren de daken,
 Drijfwerk de deuren versiert, met marmer bevloerd is de bodem.
 Zóó spreekt met vriend'lijke stem de God uit Saturnus geboren:
 „Zeg ons, rechtvaardige grijsaard, en gij, zulk een echtgenoot waardig,
- 695 Zeg ons, wat is uw wensch!" Na korte bespreking met Baucis,
 Geeft hun gezaam'lijke keus Philemon den Goden te kennen:
 „Priesters te worden; voortaan dit heiligdom voor u te hoeden
 Is onze wensch, en daar wij eendrachtig tezamen steeds leefden,
 Neme hetzelfde uur ons beiden ook weg: dat ik nimmer
- 700 't Graf van mijn gade zal zien, noch zij mij ter aarde bestelle!"
 En deze wensch werd vervuld: Zij blijven de wachters des tempels
 Zoolang het leven hun blijft. Als eind'lijk, door jaren gebogen,
 Eens voor de heilige treden des tempels zij staan en de wond'ren
 Weder gedenken der plaats, ziet Baucis Philemon met blaad'ren
- 705 Eensklaps bedekt, en Philemon, de grijsaard, hoe Baucis bedekt wordt.
 Wijn over beider gelaat de boomschors reeds voortwoekert, beiden
 Spreken elkander nog toe, zoolang het nog kan, en „Vaarwel, mijn
 Echtgenoot!" sprak beider mond; en gelijk ook in takken gaat over
 Beider gelaat. En nog thans vertoont daar de Phrygische landman
- 710 Dicht naast elkander de stammen uit beider leden ontsproten.
 Ernstige grijsaards, die niets bewegen kon mij te misleiden,
 Deden mij toen dit verhaal. Zelfs zag ik nog kransen gehangen
 Tusschen 't gebladerte en sprak, terwijl ik een nieuwen daarbij hing:
 „Vroomheid de Godheid beschermt: vereerd worden zij, die vereerden!"

PROTEUS.

- 715 Hier zweeg hij stil. En 't verhaal geroerd hen had en de verhaler,
 Theseus vooral. Als hij wenschte nog meerdere wond'ren te hooren,
 Vroeger gewrocht door een God, toen sprak, op zijn rustbed zich steunend,
 Calydon's Stroomgod: „Er zijn er, o dapperste held, wier gedaante
 Eénmaal veranderd slechts werd, en die die gedaante behielden;
- 720 And'ren in meerdere vormen in staat zijn zich te verand'ren,
 Als gij, o Proteus, bewoner des aarde-omvattenden zeevloeds!
 Nu eens als jongeling toch en dan weer als leeuw gij vertoont u;
 Nu als een ever, vol drift, en dan weer, die niemand durft raken,
 Adder ook waart gij; dan weer tot een stier u uw horens verand'ren.
- 725 Vaak ook kunt gij een steen, een andermaal schijnen een boomstam;

Dan wederom, het gelaat veranderd door 't stroomende water,
 Waart ge een rivier; en daarna de aan het water vijandige vuurvlam.

ERYSICHTHON.¹⁾

- Minder niet Autolycus' gemalinne, de telg Erysichthon's
 Kracht bezat. Zij was het kind van hem, die de hoogheid der Goden
 730 Minachte: reukwerken nooit op het altaar in rook hij deed opgaan;
 Zelfs, naar men zegt, met de bijl hij de bosschen, aan Ceres geheiligd,
 Schendende, heeft het gewaagd haar eerwaardige wouden te ontwijden.
 Daarin een eikenboom stond, oeroud en reusachtig van omvang,
 De eenige in 't woud; en getooid met gedachtentafeltjes, linten,
 735 Kransen ook, die van vervulling van vurige wenschen getuigden.
 Meermalen onder dien boom de dryaden²⁾ haar reidansen vierden,
 Meermalen trachtten met samengestregelde handen den stam zij
 Hem te omvatten: de omvang des eiks, in de rondte gemeten,
 Driemaal vijf elbogen was. En het verder geboomte in zijn schaduw
 740 Niet minder dicht stond opeen, dan het gras onder 't oov'rig geboomte.
 Ondanks dit alles de zoon van Triopas toch niet het ijzer
 Weert van den boom: hij zijn dienaars bevel geeft te vellen den heil'gen
 Eikenstam. Als op 't bevel hij aarz'len hen ziet, aan één hunner
 't Wapen hij rukt uit de hand, en godslanderend spreekt hij de woorden:
 745 „Zelfs al was hij niet slechts der Godinne gewijd, maar al was hij
 Zelf een Godin, zal het loof van de kruin toch den bodem beroeren!”
 Zoo sprak hij; en wyl 't wapen hij zwaait tot een slag in de zijde
 Trilde de boom, en klonk er een zucht uit 't geboomte van Ceres;
 En gelijktijdig het loof, gelijktijdig ook de eikels begonnen
 750 Bleeker te worden en bleekheid beving ook de zwierende takken.
 Toen zijn misdadige hand een wonde in den stam had geslagen,
 Vloede niet anders er bloed uit de opengespletene boomschors
 Dan er, wanneer de reusachtige stier valt als slachtoffer voor het
 Altaar ter aarde, doorgaans uit de gapende keelwonde bloed stroomt.
 755 Allen verstomd staan van schrik, en een der aanwezigen waagt het
 't Gruwelstuk tegen te gaan, de vrees'lijke bijl te weerhouden.
 Woedend hem aanziend, hij roept: „Ontvang dan het loon voor uw
 [vroomheid!”
 En van den boom naar den man de Thessaliër wendend het wapen,
 Houwt hem het hoofd van den romp. Tot het vellen des eiks hij terugkeert,
 760 Als uit het hart van den stam een stem wordt vernomen, die fluistert:
 „Ik, die als nimf dezen boom bewoon en door Ceres bemind word,
 Stervend voorspel ik u dat de straf die uw misdrijf verdiend heeft,
 Thans reeds u nadert! Dat strekt mij bij mijn dood tot vertroosting!”
 Gene in zijn wandaad volhardt. Door tallooze slagen getroffen,

1) Zoon van den Thessalischen koning Triopas; vader van Mestra.

2) Boornimfen.

- 765 Eindelijk wankelend en met touwen getrokken, de boomstam
 Neerstort ten laatste en met zijn zwaarte veel hout hij omverwerpt.
 En de dryaden, verplet door de ramp die het woud en haarzelf trof,
 Allen gezusters, in 't rouwkleed gehuld, zich tezamen tot Ceres
 Wenden met 't vurig gebed voor die zonde Erysichthon te straffen.
- 770 Toestemmend knikte de schoone Godin: met die enk'le beweging
 Dreunen de velden zij doet, met weeld'rige oogsten beladen.
 Gruwelijk ware de straf die voor hem gekozen werd, zoo slechts
 Hij door zijn eigen gedrag bij iemand ontferming kon wachten:
 Dat hem de vrees'lijke Honger verscheurt. Daar tot dusver door Ceres
- 775 Zelf zij te naad'ren niet is — want nimmer het noodlot het toestond
 Ceres tezamen te brengen met Honger! — een godheid der bergen,
 Eén harer woudnimfen zij in deze bewoordingen toespreekt:

FAMES.

- „Daar is een ijzige plaats aan Scythië's uiterste kusten,
 Droef en onvruchtbaar is 't land, de bodem draagt boomen noch vruchten.
- 780 Daar de verlamende Koude, daar wonen de Angst en de Vreeze,
 Daar ook de knagende Honger. Gelast haar voor oogen te houden
 Wat deze heiligschenners misdreef, en laat voor mijn rijkdom
 Zij niet bezwijken, maar laat in den strijd zij mijn kracht overwinnen.
 Neem, dat niet u de lengte der reis verontruste, mijn wagen,
- 785 Neem ook mijn draken, die hoog gij moet met de teugels besturen!”
 En zij die afstond. De nimf, in dien wagen gevoerd door de ruimte,
 Daalde in Scythië neer, op den top van het steile gebergte,
 Dat men den Caucasus heet, en daar eerst de draken ontspande.
 Daar ook de Honger, gezocht, in een steenachtig veld wordt gevonden,
- 790 Waar zij met nagels en tanden het schrale gras zocht te krabben.
 Borstelig was zij van haar; hol van oogen en bleek van gelaatskleur;
 Grauw was van droogte de lip, en schurftig de uitslag der kaken.
 Hard was de huid, waar doorheen de ingewanden men zien kon.
 En in der lendenen bocht stak uit het dorre gebeente;
- 795 En op de plaats van den buik was geen buik, en het was of de borsten
 Neerhingen, dat die alleen door de ruggegraat werden gedragen.
 Magerheid grove gewrichten haar gaf, en de knieschijven puilden
 Buitenwaarts, en bovenmatig gezwollen, de enkel vooruitstak.
- Als nu van ver zij haar ziet, — want dichterbij durft zij niet komen, —
- 800 Brengt haar de nimf het bevel der Godin. Na een korte wijl toevens,
 Hoe ver verwijderd ze ook bleef, en ofschoon zij daar juist was gekomen,
 Scheen zij den honger toch reeds te gevoelen, en huiswaarts de draken
 Voert naar Haemonië en terug zwenkt de glinst'rende teugels.
- Ceres' opdracht de Honger vervult, hoezeer anders haar werken
- 805 Immer vijandig gezind. Maar thans, door het luchtruim gedragen,
 Brengt haar de wind naar het aangeduid huis. Terstond treedt zij in des
 Heiligschenners' vertrek, die diep nog in slaap lag gedompeld,

- Want het was nacht. En hem dan met beide hare armen omvattend,
 Blaast zij haar' adem hem in; op gelaat hem en boezem en kaken
 810 Ademend, sprenkelt zij door de ledige aderen honger.
 En nu haar taak is volbracht, verlaat zij dit vruchtbare land weer,
 En keert terug naar haar troosteloos huis en gewone spelonken.
 Zacht was de slaap, die met vreedzame wiek dusver Erysichthon
 Uitrusten deed. Maar opeens verlangt in zijn droom hij te eten.
 815 Vrucht'loos beweegt hij den mond, onophoudelijk inspant de tanden,
 En op denkbeeldige spijs zijn keel zonder voordeel zich afmat,
 Ledige lucht hij vergeefs in stede van spijs slikt naarbinnen.
 Als nu de slaap van hem wijkt een brandenden geeuw-honger voelt hij
 't Ledige ingewand hem bevangen en gulzige kaken.
 820 Zonder verwijl eischt hij op wat zee en wat aarde en luchtruim
 Voortbrengen, maar zelfs gezeten aan tafel nog klaagt hij van honger.
 Etende, vraagt hij om spijs. Wat heele steden voldoen zou
 En wat voldoende zou zijn voor een natie, is één niet voldoende!
 Steeds nog verlangt hij naar meer; hoe meer zijn gulzigheid inzwelgt,
 825 Zooals de zee de rivieren van heel de aarde in zich opneemt,
 Nimmer verzadigd van vocht de vreemde stroomen verzwelgend,
 Zoo, als 't verslindende vuur geen voedsel ter wereld ooit weigert,
 En het ontelbare stammen verteert, en, hoe grooter de toevoer
 Is, des te meer vraagt om meer, en vraatzuchtiger wordt met zijn omvang,
 830 Zoo alle spijzen tesaam de goddelooze Erysichthon
 Inzwelgt en opeischt gelijk. Alle eten is hem weer tot verder
 Eten een aanleiding méér: steeds leêgt zich de maag onder 't eten.

MESTRA.

- In den onpeilbaren afgrond der maag en door honger reeds had hij
 't Vaderlijk erfgoed verteerd, maar hem onverzadelijk foltert
 835 Toch weer de gruw'lijke honger, en onverzoenlijk de vuurgloed
 Brandt hem de keel. Toen aan 't eind geheel zijn vermogen verteerd was,
 Bleef slechts zijn dochter hem nog, die een beteren vader verdiend had.
 Haar hij uit armoê verkoopt. Maar haar adeltrots weigert een meester:
 En beide armen zij naar de naburige zeevlakte strekkend,
 840 Roept: „Van mijn meester mij red, gij die mij mijn maagd'lijken toestand
 Eertijds ontroofdet!” Het was Neptunus, die haar dien ontroofd had.
 En hij verhoort haar gebed en geeft, schoon haar heer, die haar volgde,
 Haar nog zoo juist had gezien, haar een ander, een mannelijk lichaam,
 En haar de midd'len verstrekt, benoodigd om visschen te vangen.
 845 Als hij haar ziet, zegt haar heer: „O gij, die den hangenden haak in
 Luttel lokaas verbergt en den hengel hanteert! Wil mij zeggen,
 — Zoo zij u gunstig de zee, zoo zij u de visch in de golven
 Licht van vertrouwen, geen haken bespeure dan die haar doen vangen! —
 Zeg mij, waar zij die zoo juist met loshangend haar en gescheurde

- 850 Kleed'ren hier stond aan het strand — want zelf aan dit strand ik haar
[staan zag! —
Thans is gebleven, want zelfs haar voetspoor is verder niet zichtbaar".
Zij zich verheugt dat zij door de godd'lijke gunst is behouden,
Dat men háár vraagt waar zij is en antwoordt hiermeê den vrager:
„Wie gij ook zijt, mij vergeef! Want nergens nog heb ik mijn oogen
855 Heengewend dan naar de zee; in mijn handwerk geheel ik verdiept was.
En, ten bewijze hiervan, — zoo helpe de God van den Zeevloed
Mij bij mijn arbeid! — geruimen tijd reeds hier aan het zeestrand
Niemand vertoefd heeft dan ik; geen enkele vrouw hier gestaan heeft!"
Hij haar gelooft en langs 't strand op zijn schreden teruggekeerd, gaat hij,
860 Beetgenomen, naar huis. Zij herkrijgt dan haar oude gedaante.
Maar toen haar vader begreep dat Triopas' kleinkind het lichaam
Wijzigen kon, hij haar vaak aan and'ren verkocht. Maar zij telkens
Of als een merrie, als vogel, als rund of als hert wist te ontkomen
En onrechtmatige spijs aan haar gulzigen vader verschaft.
865 Doch als diens euvele geest ten laatste alles verteerd had
Wat hij bezat, aan zijn kwaal nieuw voedsel begon te ontbreken,
Toen hij met gulzigen beet zijn eigen lichaam verscheurde.
Zoo de ongelukkige zich, zijn leden verminderend, voedde.
Maar, wat van vreemden ik spreek? Ook ik vaak de gaaf bezit, vrienden,
870 In een beperkt getal van gedaanten mijzelf te verand'ren.
Nu eens ik toon mij als thans gij mij ziet; dan weer ben ik een adder;
Of als de heerscher der kudde vertrouwen ik stel in mijn horens.
Horens, zoolang ik nog kòn! Nu mist ééne zijde mijns voorhoofds
't Wapen, zooals gij kunt zien!" En zuchten verzellen die woorden

NEGENDE BOEK.

STRIJD TUSSCHEN ACHELOÛS EN HERCULES.

Als hem Neptunus' telg¹⁾ de redenen vraagt van die zuchten
En van het knotten des hoorns, dan antwoordt hem Calydon's Stroomgod,
Na zich het warrige haar met riet weer te hebben omwonden:

„Droef is de gunst die gij vraagt: want welke overwonneling gaarne

- 5 Ooit van zijn nederlaag sprak? Toch zal ik geregeld verhalen:

Minder de neêrlaag tot schande dan 't strijden zelf mij tot eer strekt,

Ook vind ik hierin mijn troost, dat zoo groot een held was de winner.

Mogelijk is u wel eens de naam ter oore gekomen

Van Deïanira²⁾, eertijds bekend als de schoonste der maagden,

- 10 En die de hoop tegelijk en de nijd was van tallooze minnaars.

Toen nu ook ik het paleis van dien ik tot schoonvader wenschte

Binnentrad, sprak ik: „Neem mij tot schoonzoon aan, zoon van Parthaon!”

Zoo ook Alcides³⁾ sprak: de anderen weken ons beiden.

Hij op zijn werken zich roemt, op het feit dat hij Jupiter brengt als

- 15 Schoonvader, op het volbrengen wat Juno hem op had gedragen.

'k Antwoord hem: „Schande het was zoo een God voor een sterv'ling de
[wijk nam”,

— Destijds nog was hij geen God! — „In mij aanschouwt gij den koning,
Van alle wateren die zich kronkelen tusschen uw landen.

Niet ik een schoonzoon zal zijn als gast u gezonden van vreemde

- 20 Stranden, maar landgenoot, die van uw koninkrijk vormt een gedeelte.

Laat het geen afbreuk mij doen dat mij niet de godd'lijke Juno

Haat, en dat mij niet als straf die werken opgelegd werden;

Want hoe gij ook uw geboorte beschouwen wilt, zoon van Alcmene,

Jupiter of uw vader niet is, of hij is het door misdaad:

- 25 't Overspel slechts uwer moeder een vader u geeft. Gij kunt kiezen:

Jupiter is niet uw vader, of gij zijt in schande geboren!”

Wijl ik zoo 't woord voer, reeds lang hij mij met woedende blikken

Aanzag; tot eindelijk hij, zijn woede niet langer meer meester,

Dit korte antwoord slechts gaf: „Meer kracht heeft mijn arm dan mijn

[woorden;

- 30 Win ik 't van u in den strijd, dan gun u ik de zege met woorden!”

Woedend hij valt op mij aan. Nu daar juist ik zoo fier had gesproken,

Schaamde ik mij 't wijken en wierp mij het zeegroene kleeid van de

[schouders

¹⁾ Theseus. ²⁾ Zie Boek VIII vers 544. ³⁾ Hercules, zoon van Jupiter en Alcmene.

- En ik de armen strekte uit en hield voor de borst mij de beide
 Vuisten gebald, en gereed tot den strijd ik het lichaam mij maakte.
- 35 Hij uit de holte der hand mij bestrooit met het stof, dat hij raapte,
 En op zijn beurt wrijft zichzelf het goudgele zand op het lichaam.
 Nu eens hij grijpt naar mijn nek en dan naar mijn glinst'rende dijen
 — Tracht die te grijpen althans! — van iederen kant hij mij aantast.
 Mij echter helpt mijn gewicht, en vruchteloos lang is zijn aanval.
- 40 'k Was aan de steenrots gelijk, waartegen met donderend loeien
 Breken de golven: zij staat; en veilig zij blijft door haar zwaarte.
 Dan, na een oogenblik rust, opnieuw wij de worst'ling beginnen;
 Standhouden; beide besloten geen kamp te geven. Zoo stonden
 Voet tegen voet wij gedrukt, hield de borst ik voorover gebogen,
- 45 Klemden de vingers ineen, en drukte mijn voorhoofd het zijne.
 Anders niet woedende stieren ik vaak zag elkander bekampen,
 Als er tot prijs voor dien kamp om 't schoonste wijfe uit de bergen
 Strijd wordt gevoerd: en met beven de kudde het aanziet, onwetend
 Wien van zoo machtig een rijk ten slotte de zege zal blijven.
- 50 Driemalen had tevergeefs Alcides beproefd mij het lichaam
 Vast aan het zijne gedrukt, terzijde te werpen: de vierde
 Reize hij schudde mij af, ontruikt zich den greep mijner armen,
 Weert met de hand — ik ben zeker de waarheid u slechts te verhalen —
 Mij bij mijn aanstormen af, en zwaar zijn gewicht me op den rug hangt.
- 55 En gij gelooven mij moogt — door leugens mij roem te verwerven
 Is mijn verlangen niet! — 't was alsof er een berg op mij drukte.
 Nauw'lijks ik kans had gezien de van zweet druipende armen daartusschen
 In weer te schuiven, den harden knoop van de borst mij te wringen,
 Of hij mij, hijgend nog, grijpt, en belet mij mijn kracht te hernemen.
- 60 Nu hij mij vat bij de keel. Toen eind'lijk voor de eerste maal de aarde
 Wordt door mijn knieën gedrukt, het stof door mijn mond wordt gebeten.
 Minder gebleken in kracht, ik mij wend tot de kunsten, mij eigen;
 En ik ontglip aan den held, langwerpig tot slang mij verander,
 Maar hoewel ik mij 't lijf tot buigzame bochten gekronkeld
- 65 En met een woedend gesis de dubbele tong had doen trillen,
 Lacht de Tiryntiër¹⁾ en mijn kunsten bespottende, zegt hij:
 „Reeds in mijn wieg was 't mijn werk het slangengebroid te
 [overwinnen²⁾]
- En, Acheloüs! al kunt ge ook andere slangen bedwingen,
 't Hoeveelste deel gij als enkele slang van de slang zijt van Lerna?³⁾
- 70 Vruchtbaar toch was haar de wond: geen enkelen kop van de honderd,
 Die zij bezat, kan ik straffeloos afhouden, of aan den hals haar
 Groeiden er twee uit die wond, gevaarlijker nog dan de eerste!

¹⁾ Zie Boek VI, vers 112. ²⁾ Hercules doodde al in zijn wieg twee slangen, die door Juno op hem afgezonden waren. ³⁾ Een van zijn bekendste werken was het doden van deze slang.

- 't Monster, dat zich vertakte in slangen, uit wonden geboren,
Sterker werd door zijn verlies, ik bedwong en heb daarna verpletterd.
75 Welk lot dan gij wel verwacht, die tot onechte slang zijt veranderd,
Niet 't eigen wapen gebruikt; in een vorm, die geleend is, verscholen?"
Zoo sprak hij. 't Eind van mijn hals, in den boei zijner vingers gegrepen,
Klemde hij en mij benauwde, of mijn keel met een tang werd geknepen.
Worstelend om uit zijn vuist weer vrij mij de kaken te wringen,
80 Nogmaals verslagen, blijft mij mijn derde gedaante nog over:
Die van den woedenden stier. Zoo veranderd, hervat ik den strijd weer.
Dan van den linkerkant in de manen hij slaat mij de armen,
Sleept mij in volle vaart voort en drukt mij van achter de harde
Horens omlaag in den grond, en diep in het zand werpt mij neder.
85 Daarmede zelfs niet voldaan, den stevigen hoorn, dien hij vasthield,
Breekt zijn geweldige vuist en rukt mij dien van het voorhoofd:
Dien de Najaden daarna, met vruchten en bloemengeur vullend,
Hebben den Goden gewijd: tot Horen des Overvloeds maakten!"
Zoo sprak hij. En een nimf, in de luchtige dracht van Diana,
90 Een zijner volgsters, aan wie de lokken het voorhoofd omzwierden,
Binnentrad met den versierden horen, waarin de geheele
Herfst wel vergaderd scheen, en met vruchten, tot nagerecht dienend.
Toen rees de zon. Als haar eerste stralen de bergtoppen troffen,
Gingen de helden uiteen. Want niet tot de stroomen in vrede
95 Voerden hun massa's weer af met kalmte, en geheel weer gedaald was
't Water, zij afwachtten. En het barsche gelaat Acheloüs,
't Hoofd met den enkelen horen daarbij, in zijn golven weer dompelt.

NESSUS.

- Hij, overwonnen, alzoo slechts 't verlies van een sieraad betreurde,
Verder hij bleef ongedeerd. 't Verlies van den horen kon trouwens
100 Onder het wilgenloof of met riet bedekt, licht hij verbergen.
U, woeste Nessus! de liefde evenwel tot diezelfde vrouw dood'lijk
Worden zou, u toch den rug door een vliegende pijl deed doorboren!
Immers, toen Jupiter's zoon met zijn jeugdige gade de muren
Zocht van zijn vaderstad, en den snellen Euenus bereikte,
105 Dieper dan anders de stroom, door de regens des winters gezwollen,
Vol ook van draaikolken was en niet te doorwaden hem toescheen.
Wel voor zichzelf niet bevreesd, en alleen om zijn gade bekommerd,
Nessus hem groet, die gespierd is van leën en bekend met de voordoen:
„Laat mij", zoo zegt hij, „Alcides, u helpen uw gade te brengen
110 Ginds naar den overkant en beproef gij uw kracht in het zwemmen".
En de Aonische held de Calydonische, die noch
Hem noch het water vertrouwt en siddert van angst, Nessus afstaat.
En, als hij was, met den pijlkoker slechts en de leeuwenhuid bij zich,
— Immers zijn knots en zijn boog had hij over den stroom reeds

[geworpen —

- 115 Sprak hij: „Steeds als ik begon, kwam ik alle rivieren te boven!”
 Langer niet draalt hij, noch zoekt naar de plaats waar de stroomkracht
 [het zwakst was,
 Tijd niet verspillen hij wil door eerbied aan 't water te toonen.
 Als hij den oever bereikt, den boog, dien hij overwierp, opneemt,
 Hoort hij der echtgenoot stem, ziet Nessus gereed te misbruiken
- 120 't Toevertrouwd pand, en: „Waarheen, o geweldenaar” roept hij, „u
 [voortdrijft
 IJdel geloof aan uw snelheid van voet? U, tweeslachtige¹⁾ Nessus!
 U roep ik! Luister naar mij: ontnem mij niet wat mij toekomt.
 Als dan geen eerbied voor mij u weerhoudt, toch het oog van mijn Vader
 't Overspel, u niet vergund, is zeker in staat te beletten:
- 125 Want mij ontkomt gij niet, al vertrouwt ge op de hulp uwer hoeven,
 Niet met mijn voeten, met wonden vervolg ik u!” Aanstonds de daad volgt
 't Uiterste woord en de pijl doorboorde den vluchtenden rug hem.
 Zoo, dat de kromming der spits van voren hem uit de borst stak.
 Toen hij die uittrok, het bloed, uit beide wonden gespoten,
- 130 Stroomde, dat met het venijn van het monster van Lerna vermengd was.
 Nessus, het opvangend, zegt: „Niet zonder wraak ik zal sterven!”
 En het gewaad, dat nog met dien warmen bloedstroom bevlekt was,
 Geeft hij aan haar, die hij roofde, als middel om liefde te wekken.

DEIANIRA.

- Lang was de duur van den tijd, die verstreek. En de daden des grooten
- 135 Hercules' de aarde vervulden, gelijk zijner stiefmoeder wraakzucht²⁾.
 Te Oechalia³⁾ den Cenaeïschen God⁴⁾ de overwinnaar zijner offers
 Bracht, toen het praatziek gerucht, Deïanira, uwe ooren bereikte,
 — Altijd zich in het vermengen van waarheid en valsheid verheugend,
 En uit een nietig begin door eigen leugens vergrootend —
- 140 Dat zich Amphitryon's zoon Iole had door liefde verbonden.
 Dit ze in haar liefde gelooft en, verschrikt door 't gerucht van dien
 [nieuwen
 Hartstocht, eerst tranen vergiet de ongelukkige, en door die tranen
 Lucht geeft haar' smart. Maar weldra „Waartoe zou ik weenen?”
 zoo sprak zij,
 „Tranen, door mij thans gestort, de bijzit slechts kunnen verheugen!
- 145 Als dan toch komen die moet, ik haastig iets nieuws moet beramen,
 Nu het nog tijd is, nog niet die and're mijn bed heeft veroverd.
 Zal ik gaan klagen of zwijgen? Naar Calydon keeren of blijven?
 Zal ik verlaten zijn huis of, als 't er bij blijft, mij verzetten?
 Hoe, Meleager, indien ik, gedachtig dat ik toch uw zuster
- 150 Ben, eens een misdaad beraam? Door het moorden der bijzit bewijs geef
 Waartoe die smaad en waartoe bij vrouwen die smart wel in staat is?”

¹⁾ Nessus was een Centaur; half man en half paard. ²⁾ Juno. ³⁾ Stad op Euboea.

⁴⁾ Jupiter, wien een tempel te Ceneum, op Euboea was gewijd.

- Vele verschillende plannen ontwerpt zij, totdat van die alle
't Beste haar voorkomt het kleed, met Nessus' bloedstroom bedekt, haar'
Echtvriend te zenden om aan zijn liefde haar kracht te hergeven.
155 Aan den onwetenden Lichas geeft zij, die niet weet welk een onheil
Zelf zij, rampzalige, sticht, den mantel met vleiende woorden
Over, om dien aan zijn meester te brengen. Onwetend, de held dien
Aanneemt: met 't gif der Lernaëische slang hij bedekt zich de schouders.

HERCULES OP DE OETA.

- Eerst brandde wierook hij daar en prevelde smeekende woorden,
160 Wijnen uit 't mengvat hij ook op marmeren altaren plengde;
Totdat de kracht van het gif, door de hitte der vlammen ontketend,
Zich over Hercules' lijf en diep in zijn leden verspreidde.
Zoolang hij kon, met zijn alouden moed onderdrukt hij zijn kermen,
Maar als de pijn hij niet dulden meer kan, hij het altaar omverstoot,
165 En met zijn weeklachten hij vervult heel de boschrijke Oeta.
Zonder verwijl hij het moordende kleed van zich af poogt te scheuren,
Waar hij het trekt, trekt het mede de huid — en 't is vrees'lijk te

[zeggen! —

- Of het houdt vast aan zijn lijf, hij het vruchteloos tracht te verwijd'ren,
Of hem de leden verscheurt, het reusachtig gebeente hem bloot legt.
170 Wyl hem het bloed, evenals een gloeiende staaf, die gedompeld
Wordt in het ijskoude nat, kookt en sist in den gloed van de gifstof,
En onverpoosd hem de gulzige vlammen aan 't ingewand knagen,
En hij het zeegroene zweet uit heel zich het lichaam voelt stroomen.
Tot hem de pezen, verschroeid, geluid geven, 't merg hem verteerd wordt
175 Onder 't verborgen vergif. De armen ten Hemel geheven:
„Dochter Saturnus'!” roept hij, „geniet, o geniet van mijn gruw'lijk
Lijden! Aanschouw deze ramp, gij wreede, omhoog uit den Hemel,
En u verzadig 't wraakzuchtig gemoed! Deerniswaardig een vijand
Zelfs, deerniswaard dus ook u, ontnem mij dit leven, door vrees'lijk
180 Lijden gefolterd, bij u gehaat, slechts tot moeiten geschapen!
't Sterven mij zijn zal gewin: dit moog' mij de stiefmoeder schenken!
Heb ik dan daartoe Busiris gedood, die met 't bloed van zijn gasten
Tempels besmette? Daartoe den woesten Antaeus zijn sterkte,
Gift van zijn moeder, ontruk? Daartoe getrotseerd den driedubb'len
185 Herder uit Spanje en u, o Cerberus, mede driefvoudig?
Hebt gij, mijn vuist! niet den hoorn van den woedenden stier overwonnen?
Kent niet ook Elis uw werk; niet uw werk de Stymphalische golven.
Niet het Parthenische woud? Heeft uw moed niet den gordel geroofd van
't Thermodontische goud, met drijfwerk versierd? Niet de appels
190 Buitgemaakt, schoon die een draak, die nimmer sluimert, bewaakte?
Mij de Centauren niet konden weerstaan, noch het evenzwijn, toen het
Woedde in 't Arcadische land; en 't evenmin baatte de Hydra
Dat zij zelfs groeide uit verlies en dubbel haar krachten terugkreeg!

- Hoe, toen des Thraciërs' rossen, gemest met het bloed van de menschen
 195 En ik die ruiven daar zag, die resten van lichamen vulden?
 'k Wierp die omver, en ik heb met de paarden den meester vernietigd!
 In deze armen gewurgd, de Nemaëische leeuw viel ter aarde,
 En deze nek heeft den Hemel getorst.¹⁾ Van 't bevelen vermoeid was
 Jupiters' woedende gade; onvermoeid echter ik in het hand'len.
 200 Dit echter nieuw is een pijn, die dapperheid niet kan bestrijden,
 Noch ook de lans of het zwaard. Want tot in het diepst van mijn longen
 Rondwaart het gretige vuur, geheel met mijn lichaam zich vet mest.
 Echter Eurystheus²⁾ is wèl! En dan zijn er die kunnen gelooven
 Dat er nog Goden bestaan!" Zoo sprak de gewonde, de hooge
 205 Oeta doordwalend, zooals de stier, door een jachtspriet getroffen,
 't Wapen steeds meesleept, wanneer hij die het wierp, reeds gevlucht is.
 Kreunende vaak van de pijn; van pijn ook sidderend, dan weer
 Vruchteloos pogende zich het kleed van het lichaam te scheuren,
 Boomen vernielend van toorn, kon men hem over de bergen
 210 Dwalende zien of naar den Hemel strekkende de armen.

LICHAS.

Zie, daar hij Lichas ontwaart, die angstig en bevend verscholen
 Was in een hol van de rots. Door 't lijden als razend geworden,
 „Zijt gij 't niet, Lichas", spreekt hij, „die dit dood'lijk geschenk mij

[gebracht hebt?

Zijt gij de oorzaak niet van mijn dood?" Lichas siddert en angstig

- 215 Bleek wordt zijn kleur en bedeesd zijn onschuld hij poogt te betuigen.

¹⁾ Hercules geeft hier een overzicht van zijn beroemde „werken", waarbij een kort woord van verklaring niet onnoodig schijnt. Busiris, koning van Aegypte (182) offerde alle vreemdelingen aan Zeus; Hercules versloeg hem. Antaeus, een Libysche reus, zoon der Aarde, bij wier aanraking hij steeds weer nieuwe krachten kreeg („sterkte, gift van zijn moeder") werd door hem opgetild en in zijn armen verworgd (183). De herder uit Spanje (185) is Geryon, door Hercules verslagen en van zijn kudde beroofd. Over het weghalen van Cerberus uit de onderwereld (185) zie Boek VII vers 409—415. Bij het Stymphalische meer in Arcadië doodde hij de met ijzeren vleugels voorziene Stymphalische vogels (187). In het Parthenische woud (188) ving hij de hinde van Diana. Het Thermodontische goud (189) is de gordel van Hippolyte, koningen der Amazonen. De appels (189—190) zijn die der Hesperiden. De Hydra is de slang van Lerna (192). De Thraciër (194) is de koning Diomedes, wiens paarden met menschenvleesch gevoed werden. De Nemaëische leeuw werd door hem geworgd bij de stad Nemea in Argolis. Hij droeg sedert dien tijd doorgaans zijn huid als sieraad. Hercules heeft korten tijd Atlas vervangen bij het dragen van het hemelgewelf op zijn schouders.

²⁾ Oudere neef van Hercules, aan wien macht over hem gegeven was, en die hem zijn „werken" oplegde.

- Als hij nog spreekt en beproeft de knieën des helds te omvatten,
 Dan grijpt Alcides hem op en driemaal en viermaal hem zwaaiend,
 Met nog meer kracht dan de stormram hem smeedt in de golven Euboea's.
 Wilt hij nog zweeft in de lucht versteent hij; en als de regens
- 220 Dïe, als men zegt, door de koude der winden gewoon zijn te stollen,
 En dan verand'ren in sneeuw; als de sneeuw door haar wenteling zelve
 Samen zich trekt en, verhard, de gedaante van hagel ontstaan doet,
 Zoo door dien krachtigen arm door het ijle van 't luchtruim geslingerd,
 Doodsbleek van angst, wilt hem alle bloed uit het lijf is geweken,
- 225 Werd, naar de oudheid verhaalt, in harden steen hij veranderd.
 Nog in de Euboeïsche zee een kleine klip boven water
 Uitsteekt, die nog een zweem van mensch'lijke vormen bewaard heeft,
 Die, of zij voelen het kon, de zeelieden vreezen te stooten;
 Lichas nog steeds men haar noemt. Maar gij, roemruchtige zoon van
- 230 Jupiter, hebt eerst de boomen geveld, op de Oeta gewassen,
 Die tot een houtmijt getast en Poeas' nazaat ¹⁾ bevolen
 Met zich den boog en den koker en pijlen te nemen, die nogmaals
 Ilion zouden zien. Met zijn hulp wordt de vuurgloed ontstoken.

HERCULES' DOOD EN APOTHEOSE.

- Als nu de brandstapel wordt door de gretige vlammen gegrepen,
- 235 Spreidt gij er over het hout de huid des Nemaëischen leeuws uit
 En met den nek op uw knots geleund gij u strekt achterover,
 Anders van udrukking niet dan of gij met kransen omhangen,
 Tusschen de schuimende bekers als gast aan een feestgelag deelnaamt.
- Reeds deed het loeien der vlam van iedere zijde zich hooren,
- 240 Lekte reeds 't vuur de heldhaftige leden van hem die den vuurgloed
 Uitdaagde, als zich om den redder der aarde de Goën verontrusten.
 Jupiter, zoon van Saturnus, gevoelt dit en richt zich vol vreugde
 Met deze woorden tot hen: „Die vrees van u strekt mij tot blijdschap,
 En met geheel mijn gemoed, o Goden, wensch ik geluk mij,
- 245 Dat van zoo dankbaar een schare ik koning en vader genoemd word.
 En dat 't ook is door uw steun dat mijn nazaat behouden zal worden.
 Want, hoewel hem dit door zijn roemruchtige daden reeds toekomt,
 Voel toch ook ik mij verplicht. Bekommert u — dat niet uw zielen
 Beven van ijdele vrees! — om het vuur niet, dat brandt op de Oeta!
- 250 Hij, die steeds alles verwon, zal ook 't vuur, dat gij ziet, overwinnen.
 Laat met het moederlijk deel alléén hij de kracht van de vlammen
 Voelen: onsterfelijk is wat mij hij te danken heeft: eeuwig
 En voor den dood onaantastbaar, door vlammen niet te verteren!
 't Zal, nu zijn loopbaan op aarde is voleind, aan de Hemelsche stranden

¹⁾ Philoctetes; die de pijlen van Hercules erfde, den oorlog om Troje mee-
 maakte, maar op Lemnos achterbleef, vanwaar Ulysses die pijlen, die noodig
 waren voor de overwinning, weghaalde.

- 255 Vinden zijn plaats; ik vertrouw dat bij alle Goden die daad zal
Instemming vinden. Zoo soms tegen Hercules, tegen zijn godheid
Eén uwer wrok nog gevoelt, laat die 't loon, hem gegeven, niet gelden:
Maar dat dit loon was verdiend, ook tegen zijn wil hij erkennen!"
Instemming uiten de Goën. En het scheen dat ook 's Hemels Vorstinne
- 260 Jupiter's woord met berusting verdroeg: alleen niet het laatste:
Maar het betreurde dat hij daarin op haar had gezinspeeld.
Wat kon verteren de vlam had inmiddels de vuurgloed verslonden,
En uit hetgeen er nog bleef, niet langer men Hercules' trekken
Kennen kon; niets hem meer bleef van wat hij aan 't beeld zijner moeder
- 265 Dankte; het kenteeken slechts van Jupiter had hij behouden.
En als de slang die, verjongd, van huid zich en jaren ontdaan heeft,
Straalt vaak van weeld'righeid en zijn nieuwe schubben doet glinst'ren,
Zoo, als zijn sterfelijk beeld de Tiryntische held heeft verlaten,
Hij, wat het beste in hem is, ontwikkelt. En 't is of hij grooter
- 270 Wordt en of eerbied hij door zijn ernst en zijn majesteit afdwingt.
Hem de Almachtige in zijn vierspannigen wagen door 't luchtruim
Meevoert en wolken en hem in een schitterend sterrenbeeld plaats geeft.

GESPREK TUSSCHEN ALCMENE EN IOLE.

- Atlas zijn zwaarte gevoelt. Maar nog had Sthenelus' nakroost,
Eurystheus, niet verzadigd zijn toorn, maar zijn haat van den vader
- 275 Overgebracht op den zoon. Door langdurige zorgen beangstigd,
Heeft de Argolische Alcmene slechts Iole over om naar haar
Klachten te luist'ren of naar haar verhaal van de wereldbepaalde
Daden haars' zoons of haar eigen geval. Op Hercules' order
Hyllus, zijn zoon, had haar in het huw'lijk met iefde ontvangen,
- 280 En haar bezwangerd met edele kiem. Tot haar sprak Alcmene:
„Mogen tenminste voor u de Goden goedgunstig verhaasten
Uwe verlossing, wanneer in barensnood hulp gij zult smeeken
Van Ilithyia¹⁾ die steeds de angstige kraamvrouwen bijstaat,
Zij, die om Juno's wil voor mij de verlossing verzwaarde.
- 285 Want, toen aanstaande reeds was de geboorte van Hercules, steeds tot
Zwoegen bestemd, en toen reeds de tiende maan was verzezen,
Spande de zwangerschap zoo mij het lichaam en wat ik moest dragen
Zoodanig was, dat reeds van 't verborgen gewicht als den vader
Jupiter noemen men kon. Die smarten nog langer te dulden
- 290 Was mij niet moog'lijk. Zelfs nu, bij 't verhaal, voel ik koud mij het lichaam
Beven; een niet gering deel van mijn lijden is nog het herdenken.
Zeven nachten ik werd en evenveel dagen gefolterd,
Moe van de pijn, en met luide kreten de armen ten Hemel
Strekken, Lucina ik riep en de Goën, die de barenden bijstaan.
- 295 Deze wel kwam, maar zij was vooringenomen om Juno's

¹⁾ Grieksch voor Lucina, de Godin der geboorte.

- Niet gerechtvaardigden wrok mijn leven ten offer te brengen.
 En, als zij kreunen mij hoort, zet zij op de treden des altaars
 Neder zich, vlak voor de deur, en slaat het rechterbeen over
 't Linker; en zij op de wijs van een kam de vingers inéénvlecht.
 300 Zoo houdt de baring zij op. En tooverspreuken zij fluist'rend
 Mompelde, en ook met die taal den voortgang der baring belette.
 Persing er volgt; ik verwensch in mijn wanhoop zelfs Jupiter's ondank
 En zelfs te sterven verlang, en ik klaagtonen uitbreng in staat het
 Hardste gesteente te roeren. De Cadmische vrouwen mij bijstaan
 305 En ondersteunen mijn wensch en manen tot kracht bij mijn lijden.

GALANTHIS.

- Eén mijner dienstbaren, van geringe geboorte, Galanthis,
 Goudblond van haar, stond gereed haar taak te volbrengen. Ik had haar
 Lief om haar plichtbeseft. Zij begreep dat door de jaloersche
 Juno iets tegen mij werd beraamd. Als zij telkens de deuren
 310 Uit- en weer ingaat, ziet zij de Godin aan het altaar gezeten,
 Die met den arm om de knie de vingers tesamen geklemd houdt.
 „Wie gij ook zijn moogt”, zegt zij, „wensch geluk de Argolische Alcmena,
 Mijn meesteres, zooeven verlost, die haar wensch zag vervullen!”
 Opspringt verschrikt de Godin, die de baring beheerscht; de verbonden
 315 Handen zij loslaat: ik zelf word verlicht door dat slaken der banden.
 Om de verschalkte Godin heeft, zegt men, Galanthis gelachen;
 Als zij nog lacht de Godin vol woede haar grijpt bij de haren
 En sleurt haar mede, en, als zij van den grond wil het lichaam verheffen,
 Houdt zij haar tegen en haar tot voorpooten wijzigt de armen.
 320 Vlugheid haar blijft als vanouds: ook haar rug niet de kleuren verloren
 Heeft, die hij eertijds bezat. Alleen zijn haar vormen gewijzigd:
 Daar zij met leugenachtigen mond eens een barende bijstond,
 Zelf ze uit den mond baart ¹⁾). Nog steeds bezoekt zij als vroeger mijn
 [woning”.

DRYOPE.

- Zoo sprak zij; en door het lot harer vroegere dienstmaagd bewogen,
 325 Zuchtte zij. Toen in haar smart haar schoondochter zoo heeft gesproken:
 „U, lieve moeder, ontroert de gedaanteverwisseling reeds van
 Iemand, die vreemd was ons bloed! Hoe, als ik verhaal van mijn eigen
 Zuster het wonderlijk lot? hoewel door mijn smart en mijn tranen
 Welhaast in 't spreken belet. Haar, 't eenige kind harer moeder
 330 — Mij had mijn vader verwekt bij een andere vrouw — en de schoonste uit
 Heel het Euboeïsche land, Dryope, wie de schaamte ontroofd had
 En had geweld aangedaan de God die in Delos en Delphi
 Heerscht, had Andraemon gehuwd, gelukkig geacht om die gade.

¹⁾ Dit werd van de wezel geloofd, waarin Galanthis veranderd was.

- Daar is een meertje, waarheen met steiite van hellingen afloopt
 335 De oever, die tot aan den rand met myrteboschjes begroeid is.
 Hier was 't dat Dryope kwam, onbewust van het lot dat haar wachtte,
 En, wat nog 't meeste mij grieft, om kransen den nimfen te brengen.
 En aan haar borst zij haar' zoon, die nog geen jaarkring doorleefd had,
 Droeg, als een lieflijken last, en zoogde den knaap aan haar' boezem.
 340 Daar, van den vijver niet ver, in de kleuren van 't Tyrische purper,
 Bloeide, in hoop op een vrucht, de waterbeminnende lotos.
 Bloemen hier Dryope plukte, die zij aan haar zoontje tot speelgoed
 Reikte. Maar toen ook ik zelf op het punt stond te plukken (want ik was
 Bij haar!) toen trof het mijn oog dat bloedige druppelen uit die
 345 Bloemen er vielen, en dat de takken ook trilden van vreeze.
 Immers, zooals ons — helaas, te laat! — door de landliën verhaald werd,
 Lotis, de nimf, die ontweek Priapus'¹⁾ ontuchtige woorden,
 Had in dien boom, met behoud van haar' naam, haar gedaante verborgen.
 Dit was mijn zuster geheel onbekend, wie, toen zij zich biddend
 350 Had tot de nimfen gewend vol vreeze, en naar huis wilde keeren,
 Wortelt de voet aan den grond! Zij trachtte dien los weer te rukken:
 Niets meer aan haar zich beweegt dan het bovenlijf. Dan groeit van onder
 Langzaam de schors, die allengs haar lichaam bedekt tot de heupen.
 Als zij dit ziet en beproeft met de hand zich het haar uit te rukken,
 355 Vult zich met blaad'ren haar hand: met blaad'ren het hoofd reeds
 [bedekt was.

- Daarop Amphissus, de knaap — zijn grootvader Eurytos had dien
 Naam hem doen aannemen! — voelt de borst zijner moeder verstijven
 En al zijn pogingen doen geen moedermelk meer daaruit vloeien.
 Wel van uw vreesselijk lot ik toeschouwster was, o mijn zuster,
 360 Echter niet helpen u kon. Maar zoolang het nog doenlijk scheen, trachtte ik
 Door mijn omarming den groei van takken en boomschors te stuiten.
 Gaarne was ook in die schors ikzelf — ik beken het! — bedolven.
 Zie, daar komt nader Andraemon, haar man, met haar jamm'renden vader,
 Dryope zoekend, en als zij nog zoeken, hun Dryope wijs ik
 365 Reeds tot een lotus vervormd. Den warmen boomstam zij kussen,
 Klemmen zich, nedergezeggen, nog vast aan hun boom en zijn wortels.
 Niets dat geen boom was aan 't eind, mijn dierbare zuster, u reste,
 Dan uw gelaat! En haar tranen bedauwen de blaad'ren, gewassen
 Uit het rampzalige lijf. Zoolang zij nog kon, en haar mond nog
 370 Doorlaat de woorden, dan deze jammerklacht zendt zij ten Hemel:
 „Vindt nog het ongeluk ergens geloof, dan ik zweer bij de Goden:
 Niet ik verdiend heb die ramp: ik straf onderga zonder zonde.
 'k Leidde een onschuldig bestaan! Als ik lieg, moge dorheid verderven
 't Looover dat wast uit mijn lijf, en, geveld door de bijl, ik verbranden!
 375 Neemt dit mijn kind uit het loof waarin zijn moeder vergroeid is,

¹⁾ Landelijke God van de vruchtbaarheid.

- Geeft het een voedster, maar zorgt dat dikwijls hij onder mijn takken
 Drinken zijn melk en ook vaak dat onder mijn loover hij spele!
 Laat, heeft hij spreken geleerd, zijn moeder hij komen begroeten,
 Zegge met droefheid hij vaak: „Hier in dezen boom schuilt mijn moeder!”
- 380 Laat hij de poelen ontwijken, geen bloemen ooit plukken van heesters,
 Laat hem in iedere vrucht een goddelijk lichaam vermoeden!
 Dierbare echtvriend, vaarwel! Vaartwel ook, mijn zuster en vader!
 Hebt gij een weinig mij lief, verweert dan mijn bladeren tegen
 Wonden der vlijmende zeis en tegen den beet van 't gedierte.
- 385 En, daar 't mij moog'lijk niet is tot u mij over te buigen,
 Richt u tot mij dan omhoog en komt tegemoet aan mijn kussen,
 Nu ik u voelen nog kan! En reikt mij mijn jeugdige zootje.
 Verder niet spreken ik kan, want reeds naar omhoog langs den blanken
 Hals klimt de bast, en reeds wordt mijn hoofd onder boomschors bedolven!
- 390 Neemt mij de handen van 't oog, want zonder uw hulp zal de boombast
 Voortgroeïend, 't stervende oog met duisternis mij overdekken!”
 En gelijktijdig haar mond niet meer sprak en verdween. Van 't veranderd
 Lichaam de jeugdige schors nog lang bleef de warmte behouden!”

IOLAÛS EN DE ZONEN VAN CALLIRHOË.

- Als Iole dit wondere feit haar verhaalt en Alcmene
- 395 Eurytus' dochter zelf met de vingers afwischte de tranen,
 — Zelve zij weent eveneens! — dan opeens maakt een nieuwe
 [verschijning
 Aller becomm'ring een eind. Want zie, daar zich toont op den drempel
 Bijna een knaap nog, wien 't eerste dons pas de wangen bedekte:
 Weer tot de bloeiende jaren der jeugd Iolaüs¹⁾ veranderd!
- 400 Dit was op Hercules' bede door Hebe, de dochter van Juno,
 Toegestaan. Maar toen zij stond op het punt om te zweren dat voortaan
 Nimmer aan iemand zij meer zoodanige gunst zou bewijzen,
 Duldde dit Themis niet²⁾: „Met oorlog en tweedracht dreigt Thebe”,
 Sprak zij, „en Capaneus zal door niemand kunnen verslagen
- 405 Worden dan Jupiter zelf: de broeders elkaar zullen wonden;

¹⁾ Neef en helper van Hercules.

²⁾ Deze passage is — voor een orakel op zichzelf niets verwonderlijks! — zonder commentaar vrijwel onverstaanbaar. Capaneus, koning van Argos en een der „Zeven tegen Thebe”, werd bij het beklimmen der muren door Jupiter's bliksem gedood. (404) De broeders (405) zijn Eteocles en Polynices, de zonen van Oedipus en Jocaste. De ziener Amphiaraus, tijdens de Calydonische jacht „tot nu voor zijn echtgenoot veilig” (Boek VIII vers 316), werd, toen hij op aanstoken van zijn vrouw Eriphyle, die daartoe met het gouden halssnoer van Harmonia was omgekocht, Thebe den oorlog aandeed, door de aarde verzwolgen (406). Zijn zoon Alcmaeon doodde daarom zijn eigen moeder Eriphyle, en werd

- En, als de grond hem verzwelgt, nog levend, de ziener de zijnen
 Zien zal als schimmen; de zoon, door het dooden der moeder den vader
 Wrekende, zal door één daad verdienstelijk zijn en misdadig.
 En, door ellende overstelpt, uitzinnig zoowel als voortvluchtig,
 410 Zullen der Eumeniden gelaat en de schim zijner moeder
 Voortjagen hem, tot zijn gade 't noodlottige goud zal verwerven.
 En aan zijn schoonzoon het lijf het zwaard zal van Phegeus doorboren.
 Dan eerst zal Callirhoë, de telg Acheloüs', den grooten
 Jupiter smeeken haar jeugdigen zoons rijper jaren te schenken,
 415 En dat de God van de wraak niet lang ongewroken dien moord laat.
 Jupiter, hierdoor geroerd, zijner stief- en schoondochters gaven
 Toestaan hun zal vóór hun tijd en onmondigen maken tot mannen!"
- Als met voorspellenden mond zoo Themis 't geheim van de toekomst
 Hun heeft onthuld, wordt dit door de Goden verschillend beoordeeld,
 420 En er gevraagd wordt waarom ook aan and'ren die gunst te verleenen
 Hun niet zou vrijstaan. De dochter van Pallas ¹⁾ betreurt dat haar
 [echt vriend
 Reeds zoo bejaard is en zelfs zich beklaagt de zachtmoedige Ceres
 Dat Iasion ²⁾ vergrijst; en Mulciber ook vraagt om nieuwe
 Jeugd voor Erichthonius ³⁾. Ook Venus zorg voor de toekomst
 425 Voedt; voor Anchises ⁴⁾ zij vraagt hem zijn bloeiende jeugd te vernieuwen.
 Ieder der Goden zijn gunsteling heeft, en de gunst, die bewezen
 Werd, nog versterkt het verzet, tot Jupiter zelf breekt het zwijgen,
 En tot hen spreekt: „Zoo door u mij is eenige achting verschuldigd,
 Waar wilt gij heen dan? En kan één uwer zoo machtig zich wanen,
 430 Dat ook het noodlot terzijde hij stelt? Iolaüs de dagen,
 Die hij doorleefde, herkreeg door het lot. Door het lot ook de zonen
 Callirhoë's worden mannen opeens; niet door wapens of eierzucht.
 U, en opdat gij dit zoudt met meer gelijkmoedigheid dragen,
 Mij zelfs het noodlot beheerscht. Want was ik in staat dat te dwingen,
 435 Nimmer de jaren mijn zoon, mijn Aeacus, hadden gebogen;
 Eeuwig bloeiende jeugd zou steeds Rhadamanthus genieten,

daarvoor door de Erinyen vervolgd (409) totdat hij, door Phegeus verzoend, met diens dochter Alpheisiboea in het huwelijk trad. Hij verliet haar echter weer en huwde nu Callirhoe, op wier aandringen hij van zijn eerste vrouw het halssnoer van Harmonia (het „noodlottige goud") (411) terugvroeg. Daarom werd hij door Phegeus en diens zonen gedood (412). Om dezen moord te wreken gaf Jupiter, op verzoek van Callirhoë aan hare nog onmondige zonen een vervroegde rijpheid (415—418). Hebe is de Latijnsche Juventas, de Godin der jeugd, dochter van Juno, zonder vader geboren, waarom zij hier „stiefdochter" van Jupiter heet. Door haar huwelijk met Hercules werd zij tevens Jupiter's schoondochter (416).

¹⁾ Aurora, echtgenoot van Tithonus, voor wien zij verzuimd had de eeuwige jeugd te vragen. ²⁾ Zoon van Jupiter en Electra, Ceres' minnaar. ³⁾ Zie boek II vs. 552—561. ⁴⁾ Trojaansche held, vader bij Venus van Aeneas.

Met hem ook Minos, mijn zoon¹⁾, dien de bittere druk van de grijsheid Minachten doet en verbiedt den schepter, als vroeger, te voeren!"

Jupiter's woorden ontroeren de Goden. Geen hunner verstout zich

- 440 Naar Rhadamanthus ziende en Aeacus, moe van de jaren,
 't Meest nog naar Minos, te klagen. Hij, die in zijn jeugdige jaren
 Reeds door den roem van zijn naam alléén de volk'ren verschrikte,
 Vreest thans, door leeftijd verzwakt, Miletus, den Deïonide.²⁾

Zoon van Apollo, die trotsch is op jeugdige kracht en op afkomst:

- 445 Schoon hem verdenkende van zich tegen zijn macht te verzetten,
 Durft hij hem desniettemin niet des vaderlands grenzen te ontzeggen.

Doch ge uit uzelf neemt de wijk, o Miletus! en klieft met het snelle
 Vaartuig de Aegaeïsche zee, en op Aziatischen bodem

Sticht gij die stad, die den naam des stichters nog heden bewaard heeft.

- 450 Hier ook, terwijl zij de krommingen volgde der vaderlijke oevers,
 Werd door u Cyaneë, de dochter ontmoet des Maeanders,
 — Telkens die tegen zijn stroom terugkeert! — de eerste in schoonheid;
 En zij u tweelingen schonk, die Byblis en Caunus zij noemde.

BYBLIS EN CAUNUS.

Byblis tot voorbeeld ons strekt hoe meisjes 't geoorloofde minnen:

- 455 Byblis, in liefde ontbrand tot haar' broeder, uit Phoebus' geslachte!
 Niet als een zuster haar' broeder bemint en niet als haar voegde.
 Eerst, het is waar, zij nog niet het karakter begreep van dien hartstocht,
 Zag ook geen zonde erin herhaaldelijk hem te omhelzen,
 Dat ze om des broeders' hals herhaaldelijk strengelt de armen;
 460 Door den bedrieg'lijken schijn van zustermin lang zich misleidend.
 Allengs die liefde ontaardt: als zij hoopt haren broeder te ontmoeten,
 Schikt zij zich op en te zeer verlangt te zijn schoon in zijn oogen,
 En als daar soms een nog schoonere is, dan misgunt zij dit deze.
 Nog is 't haar echter niet klaar wat zij wil en onder dien hartstocht
 465 Spreekt zij geen wenschen nog uit; des te meer echter blaakt zij inwendig.
 Reeds haren heer noemt zij hem: reeds haat zij de namen der maagschap;
 Liever zij Byblis door hem, dan zuster door hem zich hoort noemen.
 Waakt zij, zij durft niettemin de bloedschennige hoop uit haar harte
 Weg niet te nemen; want als ze in zoeten slaap ligt gedompeld,
 470 Vaak zij aanschouwt wat zij wenscht. Zoo scheen het haar eens dat zij

[aan haar'

Broeder zich gaf; en, hoewel nog in sluimer verzonken, zij bloosde.

Toen week haar droom. En zij zwijgt langen tijd en zich poogt te herinn'ren

Wat in haar droomen zij zag, en spreekt dan, door twijfel geslingerd:

„Wee mij, rampzaal'ge! wat wil in den zwijgenden nacht die verschijning?

- 475 Werk'lijkheid wensch ik die niet! Waartoe mij die droomen gezonden?

¹⁾ Deze drie zonen van Jupiter, Aeacus bij Aegina, en de beide anderen bij Europa, waren de drie rechters der onderwereld. ²⁾ Zoon van Deïone.

- Wel is hij schoon in mijn oog, maar ik heb niet het recht dit te denken,
 Toch, hij behaagt mij: ik kon, als 't mijn broeder niet gold, hem beminnen:
 Waardig ook ware hij mij! Tot mijn ongeluk ben ik zijn zuster.
 Echter zoolang ik, ontwaakt, niets dergelijks poog te ondernemen,
 480 Moge mij toch in dien vorm de droom nog dikwijls bezoeken!
 Had geen getuige die droom, niet ontbrak daar het beeld van de wellust,
 En bij de teedere Venus en snelgewiechten Cupido
 Welke mijn zaligheid was! Hoe duidelijk mij de begeerte
 Aangreep, tot neder ik lag, in het diepst' van 't gebeente getroffen!
 485 Hoe is 't herdenken mij zoet! Hoe kort ook die zaligheid duurde.
 Hoe ook de nacht vloog voorbij, die stellig mijn wensch was ongunstig.
 O, als het vrij mij slechts stond onder anderen naam me u te binden:
 Hoe ik gelukkig zou zijn als schoondochter, Caunus, uws vaders,
 En hoe gelukkig gij, Caunus, als schoonzoon zoudt zijn van mijn vader!
 490 Hadden slechts alles de Goën in gemeenschap ons beiden gegeven,
 Buiten de vaad'ren! Waart gij van edeler bloed dan ik zelve!
 't Is dus een and're, die gij, allerschoonste, tot moeder zult maken:
 Mij, die 't boosaardige lot dezelfde ouders als u gaf,
 Mij kunt gij broeder slechts zijn! 't Beletsel — dāt deelen wij samen!
 495 Waartoe dan dient mij wat ik heb gezien? Welk gewicht aan mijn droomen
 Moet ik dan hechten? En kan aan droomen gewicht men ooit hechten?
 Goden, verhoedt dit! Maar toch, de Goden beminnen hun zusters!
 Huwde Saturnus niet Ops¹⁾, hoewel door het bloed hem verbonden,
 Thetys niet Oceanus, de Heerscher der Goden niet Juno?
 500 Goden staan boven de wet: wat tracht ik de wetten des Hemels,
 Die van het menschelijk recht zoo verschillen, tot maatstaf te nemen?
 Of ik die liefde, mij niet veroorloofd, uit 't hart mij moet rukken,
 Of, indien dit ik niet kan, moge eerder ik sterven. En ben ik
 Dood op de lijkbaar gelegd, dan zal zeker mijn broeder mij kussen.
 505 Echter, aan mij niet alléén, aan twee onzer hangt de beslissing:
 En wat zoo vurig ik wensch, zal hem een misdaad wel schijnen.
 Toch hebben Aeolus' zonen²⁾ den echt niet geschuwd met hun zusters.
 Waarom weer denk ik aan hen? Wat haal ik dit voorbeeld voor oogen?
 Waar dwaal ik heen? Wijkt verre van mij, gij ontuchtige vlammen!
 510 En laat de zuster haar' broeder geoorloofde liefde slechts toonen.
 Maar, wanneer hij soms het eerst door liefde tot mij was bevangen,
 Zou het mij vrijstaan wellicht zijn hartstocht mij over te geven!
 Kon ik dan zelve niet zoeken wien — als hij mij zocht — ik niet weren
 Zoude? En kan ik niet spreken en hem niet mijn liefde bekennen?
 515 Dwingt mij de min, dan ik kàn! Of mocht mij de schaamte doen zwijgen,
 Laat dan het zwijgend geschrift het geheim mijner liefde openbaren!
 Dit trekt haar aan; dit besluit doet wijken den twijfel haars geestes.
 En zij zich opricht en op den linkerelleboog steunend,

¹⁾ De oud-Romeinsche Godin der vruchtbaarheid. ²⁾ De Danaïden.

- „Laat”, zegt zij, „aan mijn waanzinnigen hartstocht ik uitdrukking geven!
 520 Wee mij, waar dwaal ik heen? welk vuur heeft mijn harte bevangen?”
 't Woord dat zij heeft overdacht, met bevende hand schrijft zij neder.
 't Onbeschrevene was houdt de linkerhand, de and're de schrijfstift.
 Ze aanvangt, en weer overlegt, en schrijft, en verwerpt weer haar
 [schrijven;
 Weder zij schrijft en wischt uit, en verandert, en goedkeurt en afkeurt.
 525 Beurtelings neemt zij het tafeltje op en legt het weer neder.
 Wat zij verlangt, is niet klaar en wat zij op 't punt is, te schrijven,
 Acht zij onjuist. Op 't gelaat vermetelheid mengt zich met schaamte.
 „Zuster” was eerst wat zij schreef, maar later bleek „zuster” verdwenen,
 En wat hier volgt op 't veranderde was door haar nedergeschreven:
 530 „Zij die, tenzij gij haar helpt, geen redding meer durft te verwachten,
 Zendt u uit liefde dit schrift. Zij schaamt, ach! zij schaamt zich haar
 [naam u
 Mede te deelen, en zoo mijn verlangen gij vraagt: ik zou wenschen
 Dat ik mijn aanzoek u naamloos kon doen; dat niet eer ik als Byblis
 Worde herkend, vóór mijn wensch had zekere kans op vervulling.
 535 Moog'lijk reeds konden 't geheim van de wonde in mijn hart u verraden
 Magerheid, kleur van gelaat, de uitdrukking ook en de dikwijls
 Vochtige oogen en onverklaarbaar u schijnende zuchten,
 En het herhaalde omhelzen en kussen, die — moog'lijk gij 't waarnaamt! —
 Nimmer als u door een zuster gegeven gevoeld konden worden.
 540 Toch heb ik zelve, hoewel in mijn hart ik een ernstige wonde
 Voelde en inwendig ik blaakte van gloed, reeds gedaan wat ik konde,
 — Weest mij getuigen, o Goôn! — om tot and're gedachten te komen.
 En in langdurigen strijd ik, rampzalige, trachtte Cupido's
 Vrees'lijke wapens te ontkomen. Meer dan van een maagd te verwachten
 545 Was, heb ik lijden doorstaan. Thans ben ik gedwongen verslagen
 Mij te erkennen, uw hulp in schuchtere woorden te bidden.
 Gij die u liefheeft alleen kunt redden, alleen ook verderven:
 Kies wat gij doen wilt. Geen vijandin is zij die u aanzoekt,
 Maar die, ofschoon zij het naaste aan u is, toch nog nader u zijn wil,
 550 En die verwacht door nog inniger banden aan u zich te binden.
 De ouderdom kenne het recht, onderzoekte wat mag en wat niet mag,
 En wat de plicht eischt, zich met der wetten onderzoek moeie:
 Maar een stoutmoedige min betaamt aan mijn jeugdiger jaren!
 Wat ons veroorloofd is, weet ik nog niet, maar ik meen dat mij alles
 555 Vrijstaat; daar daarin ik slechts de voorbeelden volg van de Goden.
 Evenmin houdt mij terug de hardheid eens vaders of eerbied
 Voor onzen naam, of zelfs vrees. Maar laat, daar er reden tot vrees is,
 Ons het geheime geluk met den naam van den broeder bedekken!
 Vrij staat het mij in 't geheim met u van gedachten te wiss'len
 560 En wij omhelzen elkaar en openlijk kussen elkander,
 Wat nog ontbeekt mij? Heb deernis met haar die haar liefde u bekende,

Nimmer u had die bekend, dan door de innigste liefde gedwongen.

Zorg slechts dat niet op mijn graf u de oorzaak men noemt van mijn
[sterven!"]

- 't Wassen tafeltje, waar tevergeefs nog haar hand zocht te schrijven,
565 Legt zij terzij; daar tot over den rand toe het vol was geschreven.
En hare schandreden met den druk van haar ring zij verzegelt,
En met haar tranen besproeit, wier vocht haar het spreken belette.
Dan, vol van schaamtegevoel, doet zij een harer dienaars verschijnen,
Vleit hem, als angstig hij is, en zegt: „Breng dit, mijn getrouwe,
570 Aan mijn”.... maar eerst na langen tijd zij voleindigt: „mijn broeder”.
Maar, als zij over het reikt, ontviel het geschrift aan haar handen.
Schoon haar dit teeken verschrikt, verzendt zij den brief. Als haar dienaar
't Oogenblik gunstig vermoedt, overreikt hij 't geheimvolle schrijven.
Echter Maeander's zoon, in heftige woede ontstoken,
575 Werpt van zich af het ontvangen geschrift, slechts ten deele gelezen.
Nauw'lijks weerhoudt hij de hand van 't gelaat van den bevenden dienaar.
„Vlucht, zoolang gij nog kunt!” zegt hij, „o misdadige helper
Van een verboden begeert'. Gij die, zoo uw straf niet mijn schande
Na zich zou sleepen, voorwaar den dood door mijn hand niet ontgaan
[zoudt”].
580 Angstig pakt deze zich weg; de woedende woorden van Caenus
Deelt zijn gebiedster hij mede, en Byblis verbleekt bij het hooren;
Siddert, alsof haar het lijf door koude van ijs werd bevangen.
Maar als haar geest zich herstelt, wordt tevens haar hartstocht weer
[wakker;
Nauw heeft zij adem geschept, of deze woorden zij uitbrengt:
585 „'k Had het verdiend. Want waarom in mijn overmoed gaf van mijn wonde
Hem dit bewijs ik? Waarom, wat zorgvuldig verborgen moest blijven,
Schreef ik zoo overhaast neder op 't was en verzond het zoo ijlings?
Eerst had ik liever zijn hart met dubbelzinnige woorden
Moeten doorgronden: ik had, opdat in mijn vaart hij mij volgde,
590 Met slechts een deel van mijn zeil den wind op de proef moeten stellen.
'k Had over heel de zee mij rond laten voeren, wijl thans ik
Wind in mijn zeilen ontving en niet eerst onderzocht hoe die wind woei.
'k Word op de klippen gejaagd, door het water verzvolgen; de zeeën
Mij overstelpen geheel, voor mijn vaartuig bestaat geen terugkeer.
595 Waarom, toen stellige teekens mij waarschuwd niet aan mijn liefde
Voedsel te geven; toen hem die het over moest brengen, mijn boodschap
Viel uit de hand, en mijn hoop verijdel werd, bleef ik volharden?
Had ik dien enkelen dag of geheel mijn gezindheid verand'ren
Moeten? Toch zeker dien dag! Een God toch zelf mij vermaande,
600 Stellige teekens mij gaf: ware ik niet krankzinnig geweest slechts!
Zelf had ik hem moeten spreken, en niet een geschrift mij vertrouwen,
En in zijn bijzijn moest ik hem in mijn hart laten lezen.
Dan had hij tranen gezien, 't gelaat ook aanschouwd der geliefde;

- Meer kon ik zeggen tot hem dan ooit een brief kon bevatten!
 605 Tegen zijn wil kon ik zelfs mijn armen hem om den hals slaan,
 En, als hij tegenstand bood, den schijn aannemen te sterven,
 Neerziggend, hem ook de knieën omvatten, het leven hem vragen!
 Alles kon ik dan doen wat, zoo niet het een of het ander
 Roerde zijn hardheid van ziel, gezamenlijk die konde roeren.
 610 Mogelijk ligt ook de schuld bij den dienaar wel, dien ik hem toezond,
 Die, hem ontijdig ontmoet, wellicht geen gelukkigen tijd ook
 Uit heeft gekozen, noch heeft gewacht tot zijn geest geheel vrij was.
 Dit heeft mij nadeel gedaan! Hij had toch geen tijger tot vader,
 Noch harden rotsteen hij draagt in zijn borst of 't onbuigzame ijzer,
 615 Of onverwrikbaar graniet; ook was 't geen leeuwijn die hem zoogde!
 'k Zal hem nog winnen; opnieuw hem aanzoeken; nimmer in wanhoop
 Opgeven wat ik begon, zoolang die stemming mij bijblijft.
 Kon ik 't gebeurde herroepen, het eerste was dan dat ik nimmer
 Ware begonnen; 't begonnene voort te zetten het tweede.
 620 Daar hij bewerken niet kan, al liet ik mijn voornemen varen,
 Dat aan hetgeen ik bestond, niet steeds hij gedachtig zal blijven,
 Zou — liet ik varen mijn plan — mijn hartstocht lichtzinnigheid schijnen,
 Dat ik hem stelde op de proef, of hinderlagen hem legde;
 Zou het hem schijnen dat niet door die min die het felst in mij blaakte,
 625 — Nog in mij blaakt! — maar dat slechts door wellust ik voort werd
 [gedreven.
 'k Kan niet bewerken dat niet een misdaad reeds door mij begaan werd:
 'k Schreef het, en heb het gevraagd, en schaamteloos was mijn verlangen!
 Maar zelfs al bleef het daarbij, kon toch ik onschuldig niet heeten:
 't Verd're — hoe veel mij ook waard! — maakt toch mijn zonde niet
 [grooter".
 630 Zoo sprak ze; en zoo groot de strijd reeds was in haar weifelend harte,
 Dat zij haar poging zich schaamt, en toch weder poogt; en, rampzaal'ge,
 Iedere grens overschrijdt en herhaald'lijk terug zich ziet stooten.
 Als zij niet aflaait, ontwijkt zijn vaderland hij en de schande,
 Vlucht naar den vreemde, om daar een nieuwe stad zich te stichten.
 635 Toen werd Miletus' telg van wanhoop volkomen krankzinnig,
 Naar men verhaalt; toen rukte de kleederen zij zich van 't lichaam
 En als dolzinnig zij met de armen zich op de borst slaat.
 Reeds was haar hartstocht bekend, belijdt zij dat in haar liefde
 Zij werd bedrogen; daarom haar vaderland laat zij en huisgoôn,
 640 — Hatelijk werden die haar! — en volgt haar' voortvluchtigen broeder.
 Als, door uw' thyrus tot waanzin gebracht, o Semele's zoon! de
 Thracische vrouwen uw feest driejaarlijks gewoon zijn te vieren,
 Anders niet Byblis aanschouwden de Carische vrouwen, wijl huilend
 Dwaalde zij rond door het veld. Dat achter zich latende, trekt zij
 645 Carië en Lycië door en het land der krijgshafte Lelegen.
 Cragos en Limyres reeds voorbij en de golven des Xanthus,

(Waar, in 't gebergte, in het midden van 't lijf de Chimaere draagt vlammen,
 Borst heeft en kop der leeuwin, maar den staart van een kronk'lende
 [adder].

- Eind'lijk, waar ophoudt het woud, daar gij, vermoeid van het volgen,
 650 Neerzinkt en op den steenhardens bodem. o Byblis, uw lokken
 Uitspreidend, liggen blijft, met 't gelaat in het dorre gebladert'.
 Dikwijls met teederen arm de Lelegische nimfen beproefden
 Op haar te heffen, en haar vermanen haar' hartstocht te temp'ren.
 Maar zij verspillen dien troost aan 't hart dat doof is voor troosten.
 655 Stom ligt zij neer, met haar nagels gegroefd in de groenende zoden.
 En met den stroom harer tranen bevochtigd Byblis de halmen,
 En de Najaden, zegt men, hebben die in een ader veranderd,
 Die nimmer uitdrogen kan. Wat meerder toch konden zij geven?
 Aanstonds, zooals uit een snede in de boomschors de pikzwarte druppels
 660 Of uit den zwangeren grond de taaie aardharsen breken,
 Of door den adem ook vaak des zoelen Westenwinds 't water
 Wordt in de zon weer ontdood, dat eerst door de koude gestold was,
 Zoo ook in eigen gewezen versmelt de Phoebeïsche Byblis;
 Wordt tot een' bron, die nog steeds in gindsche valleien den naam draagt
 665 Van die haar voortbracht, en in het duister van 't eikenhout opwelt.

IPHIS.

- Licht zou van 't wonder de faam de honderd steden van Creta
 Hebben vervuld, als niet kort geleden door Iphis' verand'ring
 Creta nog dichter nabij een even groot wonder aanschouwd had.
 Dicht bij het Gnosische rijk toch was door de landstreek van Phaestus
 670 Voortgebracht eertijds een onbekend man, die Ligdus geheeten
 En uit inheemsche ouders geboren was. Niet door zijn rijkdom
 Stond hij het gunstigst bekend, maar door zijn karakter en wandel;
 Vlekkeloos was hij van naam. Aan zijn zwangere vrouw, wier verlossing
 Dra tegemoet werd gezien, deed deze vermaning hij hooren:
 675 „Twee dingen wensch ik: vooreerst dat gemakkelijk zij uw verlossing;
 Dan, dat een jongen gij baart. Een meisje zou zeer mij bezwaren,
 Wijl de fortuin mij ontbreekt. Hoe vrees'lijk 't ook is, zoo toevallig
 Gij van een meisje bevallen dus mocht, dan zou ik verlangen,
 — Tegen mijn wil; en vergeef het mij, oudermin! — dat het gedood werd!”
 680 Als hij zoo sprak, het gelaat zoo van hem die 't bevel had gegeven,
 Als ook van haar, die 't ontving, overvloedig met tranen besproeid werd.
 Echter, hoewel zonder eind Telethusa haar' echtgenoot aanzoekt,
 — Vruchteloos! — dat hij haar toch haar zoete hoop niet vermind're,
 Niet te verwrikken blijft Ligdus' besluit. Bij het naad'ren der ure
 685 Nauw'lijks nog was zij in staat het zwangere lichaam te torsen,
 Toen in het midden des nachts in het beeld van een droom zich

[vertoonend

- Inachis ¹⁾, door een stoet van de haren verzeld, voor haar leger
 Stond, of althans scheen te staan. Aan het voorhoofd haar fonkelt de sikkelt,
 Rijk'lijk versierd, van de Maan, en sterren, die schitt'ren van goudglans.
- 690 Vorstelijk is haar gewaad. En naast haar de blaffende Anubis ²⁾
 Staan en de eerwaarde Bubastis ³⁾, de bontgeteekende Apis ⁴⁾,
 En die 't geluid onderdrukt, tot stilte vermaant met den vinger.
 Ratels ⁵⁾ ook waren er, en Osiris, dien nimmer genoeg men
 Zoeken kan ⁶⁾, en een uitheemsche slang, die slaapwekkend vergif brengt.
- 695 Opgeschrikt uit haren slaap, ziet duidelijk zij de Godinne,
 Hoort ook het goddelijk woord: „Teletusa, die deel van de mijnen
 Uitmaakt, laat varen uw vrees! Ontwijk wat uw echtgenoot eischte:
 Twijfel ook niet, of gij zult, als bij uw verlossing Lucina
 Helpt, hoe die zij, haar doorstaan. Uw schutsgodin ben ik, en bijstand
- 700 Breng ik u op uw gebed. Niet klagen gij zult dat ondankbaar
 Was de Godin, die gij dient!” Zoo sprak ze, en verdween uit de kamer.
 Vroolijk zich richt de Cretensische op en smeekend de reine
 Handen ten Hemel zij heft en smeekt dat haar droom zich vervulle.
 Als daarna toeneemt de smart en de last, dien zij droeg, zich naarbuiten
- 705 Dringt; den onwetenden vader een dochttertje zij bracht ter wereld,
 Voorwendend, dat haar een zoon was geboren, de moeder 't laat voeden.
 Niemand had argwaan: 't geheim alleen bij de voedster bekend was.
 Ligdus zich houdt aan zijn woord en geeft des grootvaders' naam haar:
 Iphis die grootvader was: zich de moeder verheugt dat aan beide
- 710 Seksen die naam was gemeen, dat niemand daarmede misleid werd.
 Zoo onontdekt bleef het vrome bedrog, nu het eens was begonnen,
 Kleed'ren zij droeg van een knaap, en hetzij haar gelaat aan een meisje
 Geven men zou of een knaap, het schoon was in beide gevallen.
 't Derde jaar onderwijl zich reeds bij het tiende gevoegd had,
- 715 Toen u, o Iphis, uw vader verloofde aan de blonde Iänthe,
 Die van de Phaestische maagden in schoonheid de eerste geheeten
 Werd, en de dochter was van een' Cretensischen vader, Telestes.
 Beiden, in leeftijd gelijk en in schoonheid, ontvingen het eerste
 Onderricht, als voor hun jaren geschikt, van dezelfde onderwijzers.
- 720 Daardoor de liefde beving 't onervaren gemoed van haar beiden,
 Toebracht aan beiden een wond. Alleen haar vertrouwen verschilde:
 't Tijdstip toch van den echt en 't bedongen verdrag wacht Iänthe
 Af; zij vertrouwt dat die zij voor een man houdt, ook man zich zal toonen,
 Iphis bemint evenwel die zij weet nooit te kunnen bezitten.

¹⁾ Isis, met Inachus' dochter Io geïdentificeerd, zie Boek I, vers 750.

²⁾ De zoon van Osiris, Aegyptische God met een hondekop; vandaar „de blaf-fende”. ³⁾ Maangodin, dochter van Osiris en Isis. ⁴⁾ De heilige Apis-stier.

⁵⁾ Het typisch-Aegyptisch muziekinstrument. ⁶⁾ De Aegyptische God Osiris, gehuwd met Isis, was door zijn broeder Typhon in stukken gesneden, die door Isis jammerend bijeengezocht en begraven werden.

- 725 Daerdoor haar liefde nog groeit: de maagd voor de maagd staat in
[vlammen.
Nauw zij haar tranen weerhoudt. „Wat uitkomst verblijft mij?” zoo
[klaagt zij,
„Mij, die de kommer om een aan niemand bekende, ongehoorde
728 Liefde verkeert? Zoo de Goôn zich gunstig mij slechts wilden toonen,
730 Slechts een natuurlijk verdriet, als gebruik'lijk, mij hadden gegeven!
Niet toch de koe mint de koe, noch blaakt voor de merrie de merrie,
Maar door den ram wordt het schaap, het hert wordt gevolgd door de
[hinde.
Zoo ook tesamen zich paren de vogels: bij geen van die scheps'len
Wordt door het vuur van de min geblakerd ooit wijfje tot wijfje.
735 Ware ik geen vrouw slechts! Dat niet de bodem van Creta uitsluitend
Gruweien baaarde: den stier beminde de dochter der Zonne,
Maar zij was vrouw, hij was man. Nog schand'liker liefde dan deze
Is, zoo de waarheid ik spreek, de mijne. Pasiphaë volgde
Waar haar heur hartstocht toe drong; door list in een koe zij veranderd,
740 Duldde den stier. Maar dien zij bedrogen, was zelf overspelig.
Vloeide uit de wereld geheel de schranderheid hierheen te samen,
Vloog met zijn vleugels van was zelfs Daedalus wederom herwaarts,
Wat kon hij doen? Kon hij met zijn vindingrijkheid van een meisje
Maken tot jongeling mij? of u kon verand'ren, Iänthe?
745 Waarom verstaalt niet ge uw ziel, waarom niet ge u aangrijpt, o Iphis,
Waarom niet drijft ge uit uw hart die dwaze en doellooze vlammen?
Zic. hoe geboren gij zijt, en poog niet uzelf te misleiden,
Streef dan naar wat u betaamt en bemin als een vrouw moet beminnen.
Hoop, die de liefde verwerft, en hoop, die de liefde bevredigt,
750 Dic juist is mij ontzegd. Geen wacht van der liefde omarming
Houdt u terug; evenmin eens voorzichtigen echtgenoots' voorzorg,
Noch de gestrengheid eens vaders: zijzelf ook onttrekt zich uw wensch
[niet,
Toch onbercikbaar zij zijn zal voor u, en wat ook er gebeure,
Nooit kunt gelukkig gij zijn; wat Goden en menschen ook werken!
755 Nu reeds, van wat ik begeer, schijnt niets onbevredigd gebleven:
Gunstig mij waren de Goôn, zij gaven mij wat zij vermochten,
En wat ik wensch, wenscht ook zij; haar vader het wenscht en de mijne.
Maar niet het wil de natuur, die machtiger is dan die allen;
Zij alleen houdt mij terug. Reeds maakt de begeerlijke morgen,
760 Nadert de huwelijksdag, de mijne wordt weldra Iänthe.
Toch 'k haar bereiken niet kan: in het midden der golven versmacht ik!
Wat heeft hier Juno van doen, de beschermster des echts? Hymenaeus
Wat bij dien echt, nu de leider ontbreekt, daar wij beiden zijn vrouwen?”
Hier zweeg zij stil. En niet minder dan zij en van 't zelfde verlangen
765 Blaakt ook de andere en smeekt dat snel, Hymenaeus! gij nadert.
Vreezend, wat Iphis verlangt, Telethusa blijft zoeken naar uitstel,

- Nu eens den tijdsduur zij rekt door ziekte te veinzen; orakels
Dan weer en teekens vermeldt. Maar iedere stof tot verdichting
Uitgeput was en de dag van het huw'lijk, steeds uitgesteld, nadert.
770 Eindelijk was slechts één dag nog over. Maar zij uit de lokken
Zich en haar dochter de haarbanden neemt en nadert het altaar.
Daarop, met loshangend haar, het outer omvattende, smeekt zij:
„Isis, Godin van Paraetonium, 't Mareotische land, en
Pharos¹⁾, Godin van den Nijl, die zevenmondig in zee stroomt,
775 Schenk mij, ik bid u, uw hulp en breng mijner vreeze genezing!
U, o Godin, mocht ik eens in al uw luister aanschouwen,
Alles heb ik toen herkend, bij 't geluid van den ratel en 't koper,
Dat begeleidde! En trouw heb ik uw bevelen gehoorzaamd.
En dat mijn kind zag het licht en ik niet gefolterd werd, dank ik
780 Slechts aan uw' raad en uw gunst. Heb thans met ons beiden ontferming,
Schenk ons uw hulp!” En een vloed van tranen verzelde die woorden.
't Scheen dat haar altaar bewoog de Godin. Zij hād het bewogen!
En van den tempel ook schudde de deur, en de horens die Luna
Nabootsten, fonkelden, en weer kraakte 't geluid van den ratel.
785 Nog niet gerust, maar zich toch in het gunstige teeken verheugend,
Treedt uit den tempel de moeder, die Iphis verzelde bij 't heengaan,
Echter met grootere schreden dan anders: de blankheid niet blijft van
't Aangezicht; groter de kracht en scherper geworden de trekken
Zijn van 't gelaat en korter de maat van de weeld'rige lokken.
790 Forschere spieren hij toont dan als vrouw hij bezat. Want die onlangs
Vrouw was, heden is man! Brengt wijgeschenken den tempel
En zonder vrees u verheugt! Zij brengen hun gaven den tempel;
Voegen een opschrift daarbij. Dat opschrift behelsde de woorden:
„Iphis als jong'ling kwam na de gelofte gedaan toen hij vrouw was”.
795 Nauw had de volgende zon met haar stralen het aardrijk beschenen,
Venus en Juno zich reeds met Hymenaeus aan 't altaar
Samenbevonden en Iphis als man zijn Iānthe bemachtigt.

¹⁾ Paraetonium, Libysche havenplaats met Isis-tempel. Het meer Mareotis ligt bij Alexandrië; Pharos is een eilandje bij die stad, met den beroemden vuurtoren.

TIENDE BOEK.

ORPHEUS EN EURYDICE.

- Dan, in zijn mantel van goudkleur gehuld, door des Hemels ontzaglijk
Ruim Hymenaeus vliegt voort en nadert de kust der Ciconen.
Daar strijkt hij neder; maar vruchteloos wordt hij door Orpheus geroepen.
Want, schoon aanwezig hij was, toch evenmin feestlijke woorden
- 5 Noch ook een vroolijk gelaat, noch bracht hij gunstige teekens;
En ook de toorts, die hij droeg, met tranenverwekkenden rookwalm
Knettert voortdurend: hij haar door beweging geen gloed wist te geven.
Erger dan 't voortteeken nog bleek de uitkomst. Zijn jeugdige gade,
Wijl vergezeld van een stoet van Najaden het veld zij doordwaalde,
- 10 Stierf aan het gif van een slang, die haar in den hiel had gebeten.
Als 'de Rhodopische bard in de wereld hierboven genoegzaam
Haar had beweend, wil hij zelfs het schimmenrijk zien te bewegen:
Door de Taenarische poort hij het waagt naar den Styx af te dalen.
Tusschen het bloed'looze volk en hen die reeds waren begraven,
- 15 Nadert hij Persephone en den Heerscher, die troont in het somb're
Rijk van de schaduwen. Wijl bij zijn woorden de snaren hij tókkelt,
Spreekt hij: „Gij Goden van 't rijk, dat onder de wereld zijn plaats heeft,
Tot wie het al keert terug, wat sterf'lijk is, hoe ook geschapen,
Staat gij den dichtermond toe, zonder omwegen vrijuit te zeggen
- 20 Slechts wat de waarheid is: niet om des Tartarus' duister te aanschouwen,
Daalde ik hierheen omlaag; noch om den driedubbelen muil van
't Monster, Medusa's telg, die ruig is van slangen, te breid'len:
't Doel van mijn komst is mijn gade, in wier voet door een adder, waarop zij
Trapte, venijn werd verbreid, dat de bloeiende jeugd haar ontroofde.
- 25 Kon ik het dragen slechts! Ik ontken niet dat ik het beproefde,
Echter de liefde overwon! Is die godheid hierboven almachtig,
'k Twijfel of zij 't is ook hier. Toch schijnt het mij dat zij 't ook hier is:
Spreekt geen onwaarheid de faam van de schaking die eertijds hier
[plaats had,
- Dan bond de liefde ook u! Bij dit oord, zoo vol van verschrikking,
- 30 En bij dien chaos zoo groot, bij het zwijgen van 't rijk van de schimmen,
Smeek ik Eurydice's dood, te zeer overhaast, te herstellen!
Allen wij worden uw deel: na luttelen tijd slechts van toeven,
Vroeger of later, aan 't eind naar hetzelfde verblijf wij ons spoeden.
Allen wij keeren hierheen; hier is ons laatste tehuis. Van
- 35 't Mensch'lijk geslacht op'den duur is uw heerschappij het bestendigst!
Zij ook, wanneer zij een billijk tal jaren in rijpheid doorleefd heeft,
Valt u ten deel. Geen geschenk ik u vraag, maar kortstondige leening.

- Staat mij het noodlot niet toe voor mijn gade genade te erlangen,
 Dan geen terugkeer ik wensch, dan verheuge u de dood van ons beiden!"
- 40 Als hij zoo zong en zijn lied met het klinken der snaren geleidde,
 Weenden de bloed'looze schimmen. Zelfs Tantalus greep niet het steeds
 [hem
- Vliedende water. En ook het rad van Ixion bleef stilstaan,
 Langer niet scheurden de gieren de lever. De dochters van Belus
 Moeiden zich niet met haar kruik. Op uw' steen gij u, Sisyphus, neerzet!
- 45 Toen voor het eerst, naar men zegt, geroerd door dien zang, zijn de wangen
 Van de Eumeniden door tranen bevocht. Ook de vorst'lijke Vrouwe
 Kan niet weerstaan het gebed, noch de Heerscher in 't rijk van de diepte.
 Eurydice hij ontbiedt. Zij bevond zich nog onder de jongste
 Schimmen, en voortschreed met langzamen tred als gevolg der verwonding.
- 50 Met haar gelijk ontvangt de Rhodopische Orpheus dit voorschrift,
 Dat hij niet achterwaarts wende den blik, voordat des Avernus'
 Diepte hij achter zich heeft, of vruchteloos zijn zal de gave.
 Daarop zij inslaan den hellenden weg door de zwijgende schimmen,
 Steil en onzeker, en steeds van der duisternis dampen omgeven.
- 55 Niet ver verwijderd meer zij van den uitersten rand zijn der aarde,
 Daar wendt de minnaar, bevreesd, dat achter zij blijft, en begeerig
 Haar te aanschouwen, den blik. En plotseling is zij verdwenen.
 En de ongelukkige, die de armen reeds strekte om te grijpen
 En om gegrepen te worden, grijpt niets dan den wijkenden luchtstroom!
- 60 Zij, die ten tweeden maal stierf, haar' echtgenoot niets kon verwijten.
 Hij geen verwijt had verdiend, dan alleen dat te zeer hij haar liefhad.
 't Uiterst vaarwel! dat hem kon ternauwernood nog tot de ooren
 Doordringen, zij had geuit, toen weer naar die plaats zij terugvlood.
 Zóó door den dubbelen dood van zijn gade was Orpheus verbijsterd,
- 65 Als die vol schrik den driedubbelen nek van den helhond aanschouwde.
 Dien in het midden geboeid; niet eerder de vrees hem verlaten
 Heeft dan zijn eigen natuur, daar heel zijn lichaam versteende;
 Of zooals gij, Olenos! die haar schuld op u naamt en 't deed schijnen
 Dat door uzelf was misdaan, en gij die teveel hebt uw schoonheid,
- 70 Arme Lethaea! vertrouwd; en wier harten, op 't innigst' verbonden,
 Werden tot steenklompen, nog door de vochtige Ida gedragen.
 Als tevergeefs hij nog smeekt, als den stroom hij weer over wil steken,
 Wordt hem dit door den Veerman ¹⁾ belet. En verscheurend zijn kleed'ren
 Zeven dagen hij zonder spijs aan den oever bleef zitten:
- 75 Kommer en zielesmart hem en tranen dienden tot voedsel.
 Klagende over de wreedheid van 's Erebus' vorstenpaar keert hij
 Naar Rhodope weer terug en den Haemus, door stormen geteisterd.

ORPHEUS IN DE EENZAAMHEID.

Driemaal de Titan reeds had den jaarkring beëindigd; besloten

¹⁾ Charon.

- Tusschen de Visschen der zee, en steeds nog de liefde der vrouwen
 80 Orpheus vermeden had, 't zij daar tot ongeluk die hem geleid had,
 't Zij een gelofte hij deed. Toch waren veel vrouwen genegen
 Zich te verbinden den bard: haar afwijzing velen betreuden.
 Hij gaf aan 't Thracische volk het voorbeeld zijn liefde tot jonge
 Mannen te wenden en binnen de grenzen der teedere jonkheid
 85 's Levens kortstondige lente en eerste bloemen te plukken.

DE BOOMEN LUISTEREN NAAR ZIJN GEZANG.

- Daar was een heuvel en boven dien heuvel zich strekte een vlakke,
 Die door haar rijkdom aan gras een groenende kleur had verkregen.
 Schaduw ontbrak aan die plaats. Maar toen zich de godd'lijke zanger
 Nedergezet had en hier de klinkende snaren bewogen,
 90 Kwam ook de schaduw daarheen. De boom van Epirus¹⁾ ontbrak niet,
 't Woud niet van Helios' kroost²⁾, de wintereik, welig van lommer;
 Noch ook de teedere linde, de beuk noch de kuische laurierboom³⁾,
 Hazelaars, breekbbaar en teer, noch de esch, die tot speerschachten
 [dienst doet,
 Daarbij de knoestlooze den en de steeneik, die buigt onder de eikels,
 95 En de bevall'ge plataan, de ahorn met verschillende kleuren,
 De oeverbewonende wilg naast de waterbeminnde lotus,
 De altijd groenende palm, tamarisken met teeder gebladert',
 En de tweekleurige myrte en, blauw van de bessen, de sneeuwbal.
 Gij ook, o klimop! met buigzame voeten waart herwaarts gekomen,
 100 Saam met de ranken des wijnstoks en de olmboom, van twijgen omslingerd.
 En wilde esschen, en zwart, met helroode vruchten beladen,
 De aardbezie en de traaggroeiende palm, de belooning der zege.
 En met zijn bladerenkroon en ruig in zijn kruin, ook de pijnboom,
 Heilig de Moeder der Goën, daar Attis, dien Cybele⁴⁾ minde.
 105 Eertijds een mensch daaruit schiep, en tot straf in dien boomstronk
 [verstijfde.

CYPARISSUS.

- Onder die schaar zich bevond de cypres, die den vorm heeft eens kegels,
 Toen reeds een boom; maar eertijds een knaap, welbemind door de
 [Godheid,
 Die naast de snaar van den hoog de snaren ook spant van den cither.
 Want, aan de nimfen gewijd, die de velden bewonen van Ceos,
 110 Leefde er reusachtig een hert, dat zelf aan zijn kop dichte schaduw
 Door de beschutting verleende der wijd uit elkaar staande horens.
 Glist'rend van goud was 't gewei, en reikend tot over de schoften,
 Hing aan den stevigen nek een halsband, versierd met juweelen.

¹⁾ De heilige eik van Dodona, aan Jupiter gewijd. ²⁾ Zie Boek II vers 364—366.

³⁾ Zie Boek I vers 550—567. ⁴⁾ Zie hieronder vers 686.

- Wijl zich een zilveren knop, met lederen riempjes gebonden,
 115 Boven het voorhoofd bewoog; aan beide zijden twee parels,
 Schitt'rend als goud, en in leeftijd gelijk, langs de slapen hem hingen.
 Deze, geheel zonder vrees en die zijn natuurlijke schuwheid
 Afgelegd had, was gewend in de huizen te komen, vrijwillig
 Zich door de handen van onbekenden den nek te doen streelen.
 120 Voor alle and'ren nochtans was u, Cyparissus, hij dierbaar,
 Schoonste van 't Ceïsche volk! Gij leiddet het hert vaak naar nieuwe
 Weiden; gij leiddet het ook naar het water der vloeiende bronnen.
 Nu eens omweeft het gewei gij hem met veelkleurige bloemen,
 Dan weer als ruiters hem zit op den rug en vol vreugde hem herwaarts,
 125 Derwaarts hem dan stuurt den teederen bek met de purperen teugels.
 Zomer het was en het midden des daags; en de hitte der zon den
 Oeverbewonenden Kreeft had de kromming der scharen geblakerd,
 En op den grazigen grond het hert van vermoeidheid het lichaam
 Uitstrekt, terwijl het de koelte geniet van de schaduw der boomen.
 130 Zie, onvoorzichtig, de knaap Cyparissus doorboort hem het lichaam
 Plots met de punt van zijn speer. En, het stervende ziende aan die wonde,
 Zelf ook besluit tot den dood. Wat troostende woorden niet Phoebus
 Sprak, en vermaande hem dat te sterk hij zich wat er gebeurt was,
 Aantrok. Maar weenen hij blijft en smeekt aan de Goden als laatste
 135 Gunst, dat in eeuwigheid hij zal voortgaan met rouw te bedrijven.
 Wijl door den vloed zijner tranen het bloed hem reeds was ontvloten,
 Gingen de leden allengs tot groene kleur zich verand'ren.
 En hem de lokken, die straks langs het sneeuw witte voorhoofd nog vielen,
 Worden tot stekelig haar, dat stijver steeds wordt; wijl de spitse
 140 Slank en bevallig omhoog naar de sterren des Hemels zich toekeert.
 En met een droevige zucht sprak de God: „Zal ik steeds om u rouwen,
 And'ren gij rouwen zult doen: bij treurenden steeds zijn aanwezig!”

GEZANGEN VAN ORPHEUS.

- Zoodanig dus was het woud, door den zanger gelokt. In een kring van
 Wilde gedierten in grooten getale en van vogels gezeten,
 145 Hief hij, nadat hij vooraf met den duim had de snaren getokkeld,
 En haar geluid onderzocht, dat hoe verschillend van toon ook,
 Toch was welluidend haar klank, met deze woorden zijn zang aan:
 „Zing mij, alvoedende Muze, van Jupiter! Jupiter toch is
 't Al onderdanig! Reeds vaak heb Jupiter's macht ik bezongen.
 150 Vroeger, met ernstiger lier, bezong ik den strijd der Giganten,
 Hoe in 't Phlegraeïsche veld de overwinnaar zijn bliksemvuur rondwierp,
 Thans klinke minder hoogdravend mijn lier; thans bezing ik de knapen,
 Eens door de Goden bemind, en de maagden, in hartstocht ontstoken,
 Die voor haar ongeoorloofde vlammen haar straf niet ontkwamen!

GANYMEDES.

- 155 Voor Ganymedes, den Phrygischen knaap, eens de Koning der Goden

- Blaakte van liefde en hij vindt in welken vorm hij hem liever
 Dan in den zijne zou zien. Hij versmaadt in een anderen vogel
 Zich te verand'ren nochtans, dan in hem, die zijn bliksem kan voeren.
 Zonder verwijl den Trojaan, met bedrieg'lijke vleugels het luchtruim
 160 Klievend, ontvoert hij, die thans de wijnen nog mengt in de bekers,
 En, tegen Juno's wil, aan Jupiter aanbiedt den nectar.

HYACINTHUS.

- U ook, o Amyclae¹⁾s zoon, had Phoebus geplaast in den Hemel,
 Zoo hem het droevige lot daartoe slechts den tijd had gelaten!
 Toch, voorzoover het nog kan, onsterfelijk zijt gij! Zoo vaak toch
 165 Lente op winter weer volgt, voor den Ram moeten wijken de Visschen,
 Even zoo vaak gij herrijst als bloem in de groenende zode.
 U heeft mijn vader²⁾ bemind vóór alle and'ren, en Delphi,
 't Middelpunt van het heelal, moest vaak zijn beschermer onthemen,
 Als den Eurotas³⁾ de God en het zonder bescherming gebleven
 170 Sparta bezocht. En noch cither noch pijlen zijn aandacht meer hebben,
 Zelfs, ongedachtig zijn rang, versmaadt hij niet netten te dragen,
 Honden te leiden of zelfs als dienaar zijn heer te verzellen
 Door 't ongeëffend gebergt! Gewoonte nog voedde zijn hartstocht.
 Reeds stond de Titan in 't midden bijkans van den nacht, tusschen dalen
 175 En tusschen rijzen, van beide door evenveel ruimte gescheiden,
 Als zij ontblooten het lijf en, van 't sap van de vette olijven
 Glinsterend, zij met den breeden discus den wedstrijd beginnen.
 Phoebus het eerste dien zwaait en hem door het ijle van 't luchtruim
 Slingert, en met zijn gewicht de nevelen vóór hem uiteendrijft,
 180 Dat eerst na langen tijd op vasten grond hij weer neervalt.
 Zoo hij zijn kunst tegelijk en geweldige krachten vertoonde.
 Aanstonds de jonge Spartaan, door liefde tot 't wedspel gedrongen,
 Rept onvoorzuchtig zich om den discus te rapen. De harde
 Grond echter kaatst dien terug; hij vliegt in de hoogte en treft u,
 185 O Hyacinthus, 't gelaat! De jong'ling verbleekte en met hem
 Niet min dan hij ook de God. Het zinkende lichaam hij opvangt;
 Nu eens hij koestert het, dan weer afwischt de droevige wonde.
 Nu weer het vliedende leven hij schraagt door het brengen van kruiden.
 Niets echter baat hem zijn kunst, want ongenees'lijk de wond was.
 190 Als in een vochtigen tuin viooltjes men knakt of papaver,
 Of de aan donkergele takken zich schomm'lende lelies,
 Kwijnen zij plotseling en, verslapt, het hoofd laten hangen,
 Niet overeind zij meer staan, maar buigen het hoofd naar de aarde;
 Zoo ook ligt neder het stervend gelaat, is de kracht hem ontzonken,
 195 Is ook het hoofd hem te zwaar een gewicht, dat hem zijgt op den schouder.

¹⁾ Sparta. ²⁾ Apollo. ³⁾ Rivier in Laconica, waaraan de hoofdstad Sparta lag, die geen andere verdedigingsmiddelen noodig had dan de dapperheid harer burgers.

- „Ligt gij daar, Oebalus¹⁾ zoon, in den bloei uwer jaren gevallen?”
 Phoebus spreekt „en moet ik mijn schuld zien in uwe verwonding?
 Gij zijt mijn zonde en mijn smart! Mijn rechterhand is het die van uw
 Dood draagt de schuld: ik alleen ben van uw sterven de oorzaak!
 200 Echter, wat had ik misdaan? tenzij dat mijn uitdaging tot den
 Wedstrijd misdadig men noemt, mijn liefde misdadig men noeme!
 Och, of 't mij mogelijk was voor u of met u het leven
 Over te geven! Daar ik aan de wet ben van 't noodlot gebonden,
 Steeds gij nabij mij zult zijn, zal eeuwig mijn zang u gedenken.
 205 U zal de lier, met de hand getokkeld, mijn dichtkunst bezingen,
 En gij mijn klacht, als een nieuwe bloem, zult geschreven herhalen!
 Eens ook zal komen de dag, dat de dapperste onder de helden
 Mede gaat schuil in die bloem, ook zijn naam uit haar blad wordt gelezen!”
 Als met voorspellenden mond Apollo dit woord heeft gesproken,
 210 Zie, hoe het bloed, dat gestroomd op den grond, reeds het gras had
 [geteekend,
 Bloed niet meer is: hoe een bloem, als het Tyrische purper zoo schitt'rend,
 Opschiet en aanneemt den vorm, die zou op de lelie gelijken,
 Was zij niet purper van kleur, wijl blank zijn de lelies als zilver.
 Nog was niet Phoebus voldaan — hij toch was de schepper van 't
 [wonder —
- 215 Zelf hij zijn klagtonen in de bladeren neerschreef en AIAI²⁾
 't Inschrift luidt van de bloem, de letters des doods staan geschreven,
 Noch heeft zich Sparta geschaamd dat Hyacinthus het voortbracht:
 Heden nog wordt hij geëerd, wanneer, naar de wijze der vaad'ren,
 Jaarlijks met pracht keert terug het feest, Hyacinthus ter eere!

DE CERASTAE EN PROPOETIDES.

- 220 Vraagt men aan Amathus echter, beroemd om haar mijnen, of gaarne
 Zij de Propoetides³⁾ heeft ter wereld gebracht, dan ontkent zij 't.
 Evenmin trotsch zij zich toont op hen, wier voorhoofd aan weerskant
 Horens vertoonde, waaraan zij den naam van Cerastae ontleenden.
 Voor hunne poorten stond eens een altaar van Jupiter Hospes⁴⁾
 225 Zag soms een vreemdeling, van hun misdaân onkundig, hoe dit met
 Bloed was gekleurd, dan hij had kunnen meenen dat daarop men slachtte
 Zogende kalveren of Amathusische schapen. Men had er
 Vreemden geofferd! Maar door die bloedige gruw'len beleedigd,
 Wil de alvoedende Venus haar eigene steden verlaten
 230 En 't Ophiuisische land⁵⁾. „Maar wat hebben mijn steden misdreven,
 Wat ook mijn lievelingsoord?” zoo vraagt zij, „en wat is hun misdaad?
 Laat dit boosaardig geslacht de straf eer van ballingschap lijden,

¹⁾ Koning van Sparta, vader van Hyacinthus.

²⁾ Vgl. Boek XIII vers 395. Ajax heet in het Grieksch Aias. ³⁾ Meisjes van Amathus op Cyprus. ⁴⁾ Jupiter, als beschermer van het gastrecht. ⁵⁾ Ophiusa is de oude naam van Cyprus.

- Of die des doods, of zoo iets tusschen doodstraf en ballingschap in staat!
 En wat kan anders die zijn dan de straf van een and're gedaante?"
- 235 Als zij nog weifelt hoe hen te verand'ren, toevallig zij op hun
 Horens het oog had gericht: zij besluit hun die horens te laten
 En hun de forsche gestalten tot grimmige stieren verandert.
 Echter de Propoetides onzedelijk wagen te ontkennen
 Dat Venus is een Godin. Door den toorn van de godheid zij, zegt men,
 240 Lichaam en schoonheid het eerst aan iedereen prijs moesten geven.
 En, als de schaamte verdween en het bloed uit de wang is geweken,
 Zijn zij, met luttel verschil, in koude steenen veranderd.

PYGMALION.

- Toen echter Pygmalion zag hoe zij in misdaad haar leven
 Doorbrachten, bleef hij, onthutst door de zonden, die zoo overvloedig
- 245 Gaf de natuur aan het vrouw'lijk gemoed, zonder echtgenoot leven.
 Ongehuwd, bleef hij zich lang een bedgenootte ontzeggen.
 Maar onderwijl hij door wondere kunst met den beitel bewerkte
 't Sneeuwwit ivoor; een gedaante het gaf, zoo schoon als geen vrouw ooit
 Had haar geboorte gedankt; en ontstak voor zijn schepping in liefde.
- 250 Als van een werk'lijke maagd is 't gelaat: men zou meenen dat 't leefde.
 En het, wanneer niet de schroom het verbod, zich zou willen bewegen.
 Zoo in de kunst bleef verborgen de kunst! Dan verbaast zich en koestert
 't Minnevuur Pygmalion voor het nagebootst lichaam in 't harte.
 Vaak slaat hij tastend de hand aan zijn arbeid, of werkelijk lichaam
- 255 Is, of ivoor, wat hij ziet: niet tot dusver erkent dat 't ivoor is.
 Kussen hij geeft en ontvangt, naar hij meent; en haar toespreekt en
 [vasthoudt
 En zelfs van oordeel is dat, waar hij aanraakt, zijn vinger zich indrukt;
 Vreest ook dat door dien druk er een plek op het lichaam kan komen.
 Nu eens liefkoozend hij spreekt, dan weder hij geeft het geschenken,
- 260 Die aan de meisjes behagen, als schelpen, bolvormige parels,
 Kleine vogeltjes ook of duizendkleurige bloemen;
 Lelies, veelkleurige ballen, of tranen van Phaëthon's zusters,
 Uit haar geboomte gevloeid.¹⁾ Ook siert hij haar leden met kleed'ren,
 Steekt een juweel aan haar hand, omgeeft ook haar hals met een keten,
- 265 Hangt lichte steentjes in 't oor, op de borst doet een borstketting hangen.
 Alles haar schoon staat, maar naakt niet minder schoon zij hem toeschijnt.
 Dan op een bank hij haar legt, uit Sidonische schelpen gepurperd,
 Noemt haar zijn echtgenoot zelfs, en doet haar rusten den blanken
 Hals op der vedereu dons, als kon zij die molligheid voelen.
- 270 Venus' feestdag brak aan, die op geheel Cyprus het drukst' men
 Viert. Als met goudblad men heeft de breede horens beslagen,
 Vallen met sneeuwwitten nek de geofferde rund'ren ter aarde;

¹⁾ Zie boek II vers 364—366.

- Stijgt ook de wierookdamp op. Na het offeren Pygmalion blijft
 Staan bij het altaar en smeekt vol eerbied: „Zoo alles, o Goden,
 275 Geven gij kunt, wat gij wilt, tot echtgenoot geeft mij”.... hij durfde
 Nog niet te zeggen: „de maagd van ivoor!” maar: „die haar gelijk is!”
 Wijl bij die feesten de gouden Venus zelf was aanwezig,
 Voelt zij de kracht van 't gebed. Als gunstig teeken der Godheid
 Driemaal omhoog rees de vlam en boorde haar punt in het luchtruim.
 280 Dan keert hij huiswaarts en zoekt de nabootsing op weer der jonkvrouw;
 En, op de sponde geleund, hij kust haar. En 't scheen of zij warm was!
 Nogmaals hij geeft haar een kus en strijkt met de hand langs het lichaam;
 Waar hij haar raakt, voelt hij zacht het ivoor. De stijfheid verlaat het,
 Wijkt voor der vingers druk, als smijdig de was des Hymettus
 285 Wordt in de stralen der zon, door het kneden der vingers verandert
 Zich tot verschillende vorm, hanteerbaar wordt door het hanteeren.
 Als hij nog twijfelt, verbaasd, of hopen hij mag of misleid wordt,
 Trekt hij de hand weer terug, trekt tevens terug wat hij wenschte.
 Levend was 't lichaam! en onder den druk van zijn duim zich de aad'ren
 290 Welfden. En toen voor het eerst de Paphiër¹⁾ woorden genoeg vond
 Om aan de godd'lijke Venus zijn dank te betuigen. Zijn lippen
 Eindelijk kussen een werk'lijken mond: als de jonkvrouw die kussen
 Voelt, stijgt een bos in haar wang. En het schuchter gelaat naar het
 [daglicht
 Keerende, ziet tegelijk met den Hemel den minnaar zij voor zich!
 295 't Huwelijk, door haar gesticht, beschermt de Godin. Toen nog negen
 Malen daarna tot een schip de Maan had haar horens gesloten,
 Bracht zij die Paphos ter wereld, naar wie het eiland den naam draagt.²⁾

MYRRHA.

- Uit haar geboren was hij, Cinyras, die, was zonder nakroost
 Steeds hij gebleven, wellicht gelukkig men had kunnen prijzen.
 300 Gruwelijk is 't wat ik zing: Vanhier, o gij dochters! Vanhier ook
 Vaders! of zoo mijn gezang in staat is uw hart te bekoren,
 Weigert dit deel uw geloof. Geloof niet, dat zóó het gebeurd is!
 Of, zoo gij toch het gelooft, bedenkt dat 't gebeurde ook bestraft werd.
 304 Laat de natuur echter toe, dat mogelijk dit u kon schijnen,
 306 Dan ik gelukwensch dit land, dat verre het ligt van die streken,
 Waarin dit monster het levenslicht zag! Is toch rijk aan amomon,
 Rijk ook aan balsem en zalf 't Panchaeisch gebied³⁾ en aan wierook,
 Uit hare boomen getapt, en allerlei soorten van bloemen,
 310 't Heeft ook de Myrrhe gebaard! Zooveel waard was dit nieuwe gewas
 [niet.
 Zelfs het Cupido ontkent dat u zijn pijlen verwondden,

¹⁾ Zie vers 297. ²⁾ Naar de stad Paphos op Cyprus. ³⁾ Fabelachtig specerij-eiland in de Roode Zee; amomon is een soort van zalf.

- Myrrha! Zijn fakkelylam hij van deze gruweldaad vrijpleit.
 Maar u met 't vuur uit den Styx of den adem besmet van haar adders
 Eén der drie Zusteren heeft! Is het zondig zijn vader te haten,
 315 Veel grooter zonde nog dan die haat is dit soort van liefde!
 Minnaars van heinde en van ver u zochten: de jeugd kwam uit 't heele
 Oosten, als echtgenoot u elkaar te betwisten. Uit allen
 Kies u, o Myrrha, een man! Zij voelt hoe onder die allen
 De eene niet is, dien zij wil; maar bestrijdt haar' afschuw'lijken hartstocht,
 320 En bij zichzelf zegt zij: „Wat waanzin bezielt mij; wat zoek ik?
 Goden, u smee ik en liefde, en heilige rechten der ouders,
 Weert toch dit kwaad van mij af, verzet u tegen mijn zonde!
 Zoo naam'lijk zonde dit is! De vroomheid zelf toch ontkent dat
 Dit soort van min zij verbiedt. Alle andere schepselen paren
 325 Zonder misdadig te zijn. Het wordt aan de koe niet verweten,
 Dat met haar' vader zij paart; de hengst neemt zijn dochter tot gade;
 Zoo ook bezwangert de ram zijn eigen dochters. De vogel
 Vaak ook door hem wordt bevrucht, die zelf haar vroeger verwekte.
 Wel gelukzalig zijn zij, wien dit is veroorloofd! Der menschen
 Wetten boosaardiger zijn, want wat de natuur hun veroorlooft,
 Weigert het nijldige recht. Toch hoor ik, dat volk'ren bekend zijn,
 Waar met de moeder de zoon, met den vader de dochter zich binden
 Kan, en de liefde nog groeit, uit dubbel hartstocht geboren.
 Wee mij, rampzalige, dat niet in dat land ik het licht zag, .
 335 Dat mij het toeval der plaats benadeelt! Waarom dit bepeins ik?
 Wijk van mij heen, gij verboden begeerte! Wel waard te beminnen
 Is hij; als vader echter alleen! Was dus ik des grooten
 Cinyras' dochter niet, dan 't mij Cinyras vrijstond te huwen.
 Nu, daar hij lang reeds is mijn, is de mijne hij niet! Die nabijheid
 340 Is juist mijn ongeluk. Was ik vreemde, dan stegen mijn kansen!
 Verre vanhier kan ik gaan, mijn vaderland kan ik verlaten,
 Als maar die zonde ik ontvluicht! Mijn booze begeerte weerhoudt mij.
 Als ik maar Cinyras zie, hem aanraken kan en hem spreken,
 Kussen hem geven somtijds, al wordt mij het verd're geweigerd!....
 345 Is er dan verder nog iets dat gij, zondige maagd, zoudt begeeren?
 Voelt gij niet hoeveel gij namen en rechten verwacht met elkander?
 Bijzit des vaders wilt zijn en mededingster der moeder,
 Zult gij de zuster des zoons, de moeder uws broeders niet heeten?
 Vreest gij de Zusters dan niet, met donkere slangen tot lokken,
 350 Die, met der fakkelen vuur de oogen en 't aanschijn bestralend,
 't Zondige harte doorzien? Houd gij, zoolang nog uw lichaam
 't Onrecht niet duldde, uw ziele ook vrij en werp door verboden
 Omgang geen smetten op wat de macht der natuur heeft geboden!
 Stel, dat gij 't wilt, toch onmoog'lijk het is. Want en vroom en vol eerbied
 355 Is hij voor 't recht en.... o, ware ook in hem die begeerte gevaren!”
 Zoo sprak zij. Maar Cinyras, dien de statige stoet van de minnaars

- Aarzelen doet wat te doen, wil thans van haarzelve vernemen,
 — Na haar hun namen te hebben genoemd — wiens vrouw zij wil worden.
 Eerst blijft zij zwijgen. Maar dan, het gelaat van haar' vader beschouwend,
 360 Gloeit zij; een vochtige dauw van tranen haar vloeit langs de wangen.
 Daar aan haar' maagd'lijken schroom Cinyras dezen tranenvloed
 [toeschreef,
 Droogt hij haar wangen, haar 't weenen verbiedt, en geeft hij haar kussen.
 Al te zeer Myrrha die kussen geniet. Op zijn vraag hoe zij wenschen
 Zou haar toekomstigen man, zij antwoordt: „Op u bij gelijke!”
 365 't Woord, niet begrepen, hij prijst en zegt: „Voed steeds voor uw' vader
 Evenveel liefde als nu!” Als de uitdrukking „liefde” zij hoorde,
 Week alle bloed uit 't gelaat van de maagd, die haar schuld zich
 [bewust was.
 't Was in het midden des nachts. De slaap had het lichaam ontspannen;
 Wegnam de zorgen. Ontembaar vuur echter Cinyras' dochter
 370 Blaakt en ontrooft haar den slaap: haar woedend begeeren ontwaakt weer.
 Nu eens zij wanhoopt, dan weer een poging beraamt, en zij schaamt zich
 En zij verlangt en vindt niet wat zij doen zal. Zooals bij den boomstam,
 Die door de bijl werd verwond, waar de uiterste slag nog moet vallen,
 Twijfel bestaat waar hij valt, aan alle kanten gevreesd wordt —
 375 Zóó haar besluiteloos hart, door verschillende wonden getroffen.
 Hierheen en daarheen zich neigt, van beide kanten bewogen.
 Slechts door den dood van haar min zij maat of rust meent te vinden:
 En dan den dood zij verkiest. Zij staat op en besluit met een touwstrik
 Dicht zich te snoeren de keel. Aan den deurtop haar' gordel zij vastmaakt.
 380 „Dierbare Cinyras”, zegt zij, „vaarwel! en besef van mijn zelfmoord
 De oorzaak!” En voor den blanken hals zij den strop zich gereed maakt.
 Echter 't gemompelde woord de trouwe ooren bereikt had,
 Zegt men, der voedster, die voor haar pleegkind den drempel bewaakte.
 Op rijst de oude en opent de deur. Van den dood, die beraamd werd,
 385 't Middel aanschouwend, gelijk zij het uitschreeuwt, gelijk ook de leden
 Zelve zij slaat zich, verscheurt zich de borst en trekt dan den strik haar,
 Loggemaakt, weer van den hals. Toen eerst had zij tijd om te weenen,
 Haar te omarmen en van dien strik de bedoeling te vragen.
 Stom zwijgt de maagd; onbeweeg'lijk haar blikken zij vestigt op de aarde.
 390 En zij betreurt dat haar dood is vertraagd, ze op haar poging betrapt is.
 De oude dringt aan; 't grijze hoofd en de ledige borsten ontblootend,
 Smeekt zij haar bij haar wieg en het eerst haar gegevene voedsel
 Niet te verzwijgen, waarom zij zoo treurt. Maar zij van de vraagster
 Zuchtend het hoofd wendt. Maar vast de voedster besloten 't gebeurde
 395 Ook te doorgronden, niet slechts 't geheim te bewaren: „Spreek!” zegt zij,
 „Duld, dat mijn hulp ik verleen: niet werkeloos toch is mijn grijsheid!
 Voelt gij u ziek? 'k Ken een vrouw, die met spreuken geneest en met
 [kruiden.
 Heeft men u kwaad soms gedaan? U reinigen kan ik met toover!

- Zijn soms de Goden vertoornd? Hun toorn is door offers te stillen!
- 400 Waartoe nog verder gezocht? Voorzeker, fortuin en familie
Nemen een gunstigen loop; uw moeder nog leeft en uw vader!"
- Als van haar' vader zij hoort, dan Myrrha uit 't diepst van haar boezem
Oprijst een zucht. Maar zelfs nu begrijpt niet haar voedster dat eenig
Kwaad zij beraamt; maar wel vermoedt zij dat sprake is van liefde.
- 405 Vasthoudend aan haar besluit, verzoekt zij haar wat het ook zijn moog'
Mede te deelen en tilt haar weenende zich op de knieën.
En haar omhelzende met haar kracht'looze armen, „Ik voel het”,
Zegt zij, „gij mint. En daarin, wees onbekommerd, mijn ijver
Kan u van dienst zijn; nooit zal uw vader er iets van ontdekken!"
- 410 Woedend springt Myrrha recht op van haar' schoot, en 't gelaat in het
[rustbed
Schuilende, zegt zij: „Ga heen! Ik verzoek het u: spaar mij mijn schaamte!”
Als zij nog aandringen blijft: „Ga heen!” herhaalt gene, „of staak uw
Vragen naar wat mij ontbreekt! Een misdaad is 't wat gij wilt weten!”
De oude verschrikt, en de handen van jaren en angstgevoel bevend,
- 415 Strekt zij, en valt aan den voet van haar pleegdochter smekend ter
[aarde;
Nu eens haar vleit en dan vrees haar aanjaagt, wanneer haar de waarheid
Niet wordt gezegd; van den strik dreigt te spreken en poging tot
[zelfmoord.
- En aan die liefde, mits medegedeeld, belooft zij haar bijstand.
Myrrha verheft het gelaat, met tranen de borst van de voedster
- 420 Zij overstroomt. Maar zoo vaak zij poogt te bekennen, zoo vaak ook
Weigert de tong haar den dienst. Van schaamte 't gelaat zich verbergend
In haren mantel, zij zegt: „O zalig gehuwd is mijn moeder!”
Verder niet gaat zij, maar zucht. In de sidd'rende leden der voedster
Tot in 't gebeente — want zij begreep! — dringt de doodsangst; en 't
[grijze
- 425 Haar op geheel haar het hoofd van schrik is te berge gerezen.
Veel nóg betoogt zij, dat zij zoo moog'lijk dien gruw'lijken hartstocht
Uit de gedachten zich zet. Maar de maagd, overtuigd van die waarheid,
Vast toch tot sterven besluit, als niet zij dien hartstocht bevredigt:
„Leef!” zegt de voedster; „verkrijg uwen”.... daar zij 't woord „vader”
[niet durfde
- 430 Uitspreken zelfs, zij houdt in. Bij de Goden bezweert zij 't belofde.
't Jaarlijksche feest der weldadige Ceres de vrouwen opnieuw weer
Vierden, die, 't lichaam daarbij gehuld in sneeuw witte klee'd'ren,
De eerst'lingen aanbieden haar van het koren, tot kransen gevlochten;
Negen nachten daarbij de liefde en den omgang met mannen
- 435 Achten te zijn haar ontzegd. Onder haar, uit Corinthe geboortig,
Neemt in 't gewijde mysterie haar aandeel de vorst'lijke vrouwe.
Toen nu het huwelijksbed de wettige vrouw moest ontberen,
Stelt Clyras, van den wijn bevangen, de arglistige voedster

Met een denkbeeldigen naam een ware liefde in uitzicht.

- 440 En hem haar schoonheid zij roemt. Als haar leeftijd hij vraagt, zij hem
[antwoordt:
„Myrrha is zij in jaren gelijk”. Hij beveelt haar te brengen.
Thuis weer gekomen, zegt zij: „Verheug u, mijn dochter, wij hebben
Reeds de overwinning behaald!” Niet onvermengd de rampzaal'ge
Maagd zich verheugt, maar een somber voorgevoel voedt zij in 't harte.
445 Toch is zij tevens verblijd: zoo verkeert zij inwendig in tweestrijd.
't Uur komt als alles zwijgt en tusschen 't gesternte der Beren,
Zijwaarts den dissel gewend, Boötes den Wagen gekeerd had,
Toen tot haar misdaad zij kwam! De gouden maan van den Hemel
Week, terwijl donkere wolken de schuilende sterren verhulden,
450 Zonder zijn licht is de Nacht. Gij, Icarus ¹⁾ 't eerst u 't gelaat dekt!
Erigone dan, vereerd om haar oudermin en om haar vroomheid.
Driemalen stoot zij den voet en voor 't teeken terugdeinst; en driemaal
't Dood'lijk gekras de noodlottige uil slaakt als waarschuwend teeken:
Toch gaat zij: 't duister, de donkere nacht haar de schaamte vermind'ren.
455 's Voedsters hand houdt gevat haar linkerhand; met de and're
Tast zij in 't duister den weg. Reeds bereikt zij der slaapkamer drempel,
Opent de deur, en wordt binnengeleid. Maar dan haar de knieën
Sidd'ren en buigen van angst; de kleur en het bloed uit 't gelaat haar
Wijken gelijk, en aan haar de moed ontzinkt bij het voortgaan.
460 Angstiger wordt zij hoe meer haar misdaad zij nadert. 't Berouwt haar
Wat ze ondernam; als zij kon, zij zich 't liefst, ongekend, had verwijderd.
Maar aan de hand trekt de voedster de aarz'lende voort, en nadat zij
Haar bij het bed heeft gebracht, „Ontvang”, zoo spreekt zij, „die thans is
De uwe, o Cinyras!” en de verdoem'lijke lichamen saâm zij
465 Brengt in 't bloedschennige bed. De vader ontvangt daar zijn dochter,
Stilt er haar maagd'lijke vrees en spreekt, als zij siddert, haar moed in.
Mogelijk noemde hij haar met den naam van haar leeftijd „mijn dochter”,
„Vader” zij zegt, als mocht zelfs aan het misdrijf de naam niet ontbreken!
En bij haar' vader bevrucht, verlaat zij het bed; in het gruw'lijk
470 Lichaam 't afschuwelijk zaad, de zondige kiem, draagt zij mede.
En in den volgenden nacht herhaalt zij het. Zoo ging het verder,
Tot aan het eind Cinyras, die begeert zijn geliefde te aanschouwen
Na zoo herhaalde omarming, het licht inlaat en zijn misdaad
Tevens en dochter herkent. Daar de smart hem het spreken belette,
475 Rukt uit de hangende scheede hij 't glinsterend zwaard. Echter Myrrha
Vlucht. Door het duister beschermd, in het nachtelijk donker verscholen,
Weet zij den dood te ontvlîen. En wijde landen doordwalend,
't Palmrijke Arabië zij verlaat en het land van Panchaeus. ²⁾)

¹⁾ Dezelfde als Boötes of Arcturus. Erigone, de geliefde van Bacchus, was zijn dochter, die zich uit wanhoop over den dood haars vaders ophing. Zij werd als „Maagd” onder de sterrenbeelden opgenomen. ²⁾ Zie vers 308.

- Negenmaal, zwervende nog, zij de horens der maan zag herrijzen,
 480 Als zij ten laatste, vermoeid, in de velden van Saba ¹⁾ tot rust komt.
 Moeizaam zij torste 't gewicht van de vrucht. Zelf haar wensch niet
 [begrijpend,
 En tusschen vrees voor den dood en levensmoeheid geslingerd,
 Zóó zij zich uit in 't gebed: „O Goden, zoo u nog mag naad'ren
 Zij die haar zonden belijdt, mijn straf ik verdien en aanvaard die.
 485 Dat ik door levend te blijven niet grieve de levenden; door mijn
 Sterven de dooden niet, wilt beider gebied voor mij sluiten!
 Weigert mij leven en dood en geeft mij een and're gedaante!”
 Hem, die zijn zonden belijdt, een God is toegank'lijk: zijn eigen
 God heeft voorzeker het laatste gebed. Want nog onder het bidden
 490 Rijst om haar voeten de grond en door de nagels heen breekt zich
 Dwars een wortel zijn weg, een slanken boomstam tot steunsel.
 En zich tot hout vormt 't gebeente en wijl nog het merg blijft behouden,
 Wordt haar tot sappen het bloed, tot hoofdtakken groeien de armen,
 Worden de vingers tot twijg, de huid verhardt zich tot boomschors.
 495 Toen reeds de wassende boom den zwangeren buik haar beroerde,
 En haar bedekte de borst, op het punt stond den hals te begraven,
 Duldde geen uitstel zij meer, maar het groeiende hout tegemoet zij
 Kwam en zette zich neer en begroef het gelaat in de boomschors.
 Echter schoon 't vroeger gevoel tegelijk met het lichaam te loor ging,
 500 Weent zij: uit 't hout van den stam nog warme druppelen breken.
 Eere uit die tranen zij put: de myrrhe, uit de boomschors gedruppeld,
 Houdt haren naam nog in stand, die nimmer vergeten zal worden!

GEBOORTE VAN ADONIS.

- Maar de in schande verwekte vrucht in den boom zich ontwikkelt,
 Zoekt zich een weg, waarlangs zij, nu niet haar de moeder kon bijstaan,
 505 't Daglicht bereikt. En de zwangere buik in het midden des boomstams
 Uitpuilt; de last spant de moeder; al hebben haar smarten geen woorden,
 En al kan bij haar baren Lucina te hulp zij niet roepen,
 Toch aan een barende is zij gelijk. Van de pijnen gebogen,
 Zucht onophoud'lijk de boom, bevocht door de vallende tranen.
 510 Echter, vol deernis, bij 't lijden des booms is Lucina aanwezig,
 Reikt hem de helpende hand en prevelt 't gebed bij de baring.
 Barsten er vallen in 't hout, de schors splijt vaneen en biedt eind'lijk
 Uitgang den levenden last: een knaapje, gelegd op de zachte
 Zoden, wordt door de Najaden met moeders tranen gebalsemd.
 515 Zelfs zou de Nijd in persoon zijn schoonheid erkennen. Zooals men
 Ziet, op het dock gepenseeld, de naakte gestalte van Amor,
 Zoo was ook hij. En dat niet er verschil uit de kleeding ontstaan zou,
 Denke men dezen zich met, zonder pijlkoker denke men Amor.

¹⁾ Deel van Gelukkig Arabië.

VENUS EN ADONIS.

Steeds ongemerkt spoedt zich voort en wijkt het vliedende leven:

- 520 Niets is zoo snel als de tijd. Hij, die uit zijn zuster geboren
En uit zijn' grootvader, die nog pas in een boom was bedolven,
Onlangs het levenslicht zag, zoeeven het schoonste der kind'ren,
Jongeling straks, nu reeds man, is nu nog schooner dan vroeger.
Reeds hij ook Venus behaagt en wreekt hij het vuur zijner moeder.
- 525 Want toen de Knaap met den Boog zijn Moeder een kus wilde geven,
Schaaft onvoorzichtig de punt van een pijl, die vooruitstak, haar' boezem.
En de Godin stoot, gekwetst, haar zoontje terug. Maar de wonde
Dieper nog bleek dan men dacht en eerst zij zelf kon vermoeden,
En door 's mans schoonheid bekoord, de Godin van Cythere verwaarloost
- 530 De eigene kusten: bezoekt niet Paphos, van zeeën omgeven,
't Vischrijke Cnidos niet meer, Amathus niet, beroemd om haar mijnen.
Zelfs zich den Hemel onttrekt: zij Adonis stelt boven den Hemel!
Hem zij bemint en geleidt. Zij, die was gewend in de schaduw
Steeds zich te koesteren en door zorg te vermeerder' haar schoonheid,
- 535 Thans over bergen en kloven en boschrijke rotsen in 't rond doolt;
Tot aan de knieën geschort het gewaad, naar de wijs van Diana,
Moedigt de honden zij aan en jaagt op onschaa'd'lijke dieren,
't Zij den snelvoetigen haas of hooggehorende herten,
Ook wel de damherten volgt; maar ontwijkt den stoutmoedigen ever
- 540 En den roofzuchtigen wolf en de beren met klauwen gewapend;
Steeds ook de leeuwen vermijdt, van het moorden der rund'ren verzadigd.
U ook, Adonis, alsof die vermaning u baten zou, raadt zij
Die te ontwijken, en zegt: „Wees moedig slechts tegen die vluchten!
Tegen vermetelheid toch is geen vermetelheid veilig.
- 545 Laat uw stoutmoedigheid niet, o jongeling, mij zijn tot onheil,
Tart niet die dieren, aan wie de natuur heeft wapens gegeven,
Dat niet uw jachtroem mij duur te staan kome! Niet kan verteed'ren
Schoonheid of leeftijd of 't geen heeft Venus verteederd ôf leeuwen,
Borst'lige evers of harten en oogen van 't wilde gedierte.
- 550 Bliksems bezit in zijn scherpe tanden de onstuimige ever;
Vreeselijk de aanval is en de woede der geelbruine leeuwen.
Haat'lijk is mij dat geslacht!" Als hij de oorzaak haar vraagt, zij hem
[antwoordt:
„Hoor dan, hoe eertijds een schuld op wondere wijze bestraft werd.
Maar 't ongewone van 't werk heeft reeds mij vermoeid; en ziedaar, hoe
- 555 Die populierboom daarginds, zeer van pas, met zijn schaduw ons aanlokt.
Rustbed de zode ons zij. Het lust mij met u daar te rusten!"
Nedergeleid op den grond, op het gras zij geleund en hemzelve
En op des jongeling's schoot zich steunend het hoofd, achterover,
Spreekt zij als volgt, nu en dan het verhaal onderbrekend met kussen:

VENUS' VERHAAL VAN HIPPOMENES EN ATALANTA.

- 560 „Mogelijk hebt gij weleens gehoord hoe een vrouw in den wedloop
Over de snelsten der mannen de zege behaalde? Geen fabel
Was dat gerucht: ze overwon! En moeilijk het zijn zou te zeggen
Of door snelvoetigheid zij of meer door haar schoonheid nog uitblonk.
Haar gaf een God, voor de keus van een echtvriend geraadpleegd,
[t' orakel:
- 565 „Gij geen gemaal, Atalanta, behoeft: zoek den echt te ontvlieden;
Toch niet ontvlieden zult gij; nog levend, uzelf zult gij missen!”
Door dat orakel verschrikt, blijft ongehuwd in het dichtst der
Wouden zij leven en, streng, den stoet der dringende vrijers
Dit zij tot voorwaarde stelt: „Niet ben ik te winnen, tenzij gij
- 570 Eerst in het loopen mij slaat. Meet met mij uw kracht in den wedloop!
Prijs voor den snelste zal zijn dat hij mij mag als gade omarmen;
Maar wie verliest, wacht de dood: dat zij ons de wet van den wedstrijd”.
Wel haar hardvochtig men acht, maar zoo groot de macht is der
[schoonheid,
- Dat een vermetele schaar van minnaars die voorwaarden aanneemt.
- 575 Hippomenes den onbillijken wedstrijd als toeschouwer bijwoont.
„Zocht er ooit iemand”, zegt hij, „met zooveel gevaren een gade?”
En hij der jong'lingen veel te vurige liefde veroordeelt.
Maar bij het zien van 't gelaat en de haast onverhulde gestalte,
Schoon als de mijne of de uwe, indien gij een vrouw werdt, Adonis!
- 580 Staat hij verstomd, en terwijl hij de handen omhoog heft, „Vergeeft mij”,
Zegt hij, „gij die ik betichtte: nog kende ik den prijs dien gij nastreeft
Niet!” En terwijl hij haar prijst, ontbrandt voor haar hij in liefde.
Vurig verlangt hij dat geen der jong'lingen sneller zal loopen:
Als dit zijn naijver vreest. „Maar waarom van dien wedloop”, zoo
[spreekt hij,
- „Zou ik nog wachten het slot, zonder zelf mijn fortuin te beproeven?
Hun toch die durven, zijn gunstig de Goôn!” En als dit bij zichzelf
Hippomenes overweegt, snelt de maagd langs hem heen als een vogel.
Scheen 't den Aonischen held of niet langzamer zij in haar vaart was
Dan vliegt de Scythische pijl, toch meer nog over haar schoonheid
- 590 Staat hij verbaasd, immers juist die snelheid haar schoonheid
[verhoogde
- 't Windje de enkels ontbloot, door de snelheid der voeten verholten,
En langs den rug van ivoor haar zwieren de lokken; de beenen
Onder den kleurigen rand van het kleed tot de knieën ontbloot zijn.
En bij het maagdelijk blank had een bos haar het lichaam bevangen,
- 595 Zóó, als het zonnezeil, purper van kleur, dat gespannen is boven
't Marmerwit atrium, in zijn schaduw zijn kleuren teruggeeft.
Als dit de vreemdeling ziet, opnieuw zegevierend den eindpaal
Nadert en wordt met een feest'lijken krans Atalanta ontvangen;

- Kermende, die zij verwon de straf ondergaan die bepaald werd.
600 Zelfs door hun uiteinde niet verschrikt, in het midden de jong'ling
Oprijst; terwijl hij het oog op der jonkvrouw gelaat houdt gevestigd,
Zegt hij: „Wat zoekt gij gemakk'lijken roem in 't verwinnen van tragen?
Waag thans den wedstrijd met mij! Zoo mij de fortuin geeft de zege,
Zal het geen schande u zijn door mij te zijn overwonnen!
- 605 Immers, uit Megara stamt mijn vader Onchestius; kleinzoon
Is hij des Konings der Zee: ik stam uit Neptunus' geslachte.
Minder niet dan mijn geslacht, is mijn moed. Mocht gij mij overwinnen,
Groot dan en duurzaam uw roem zal zijn door Hippomenes' neêrslag!”
Als hij zoo spreekt, met verteederden blik hem de dochter van
[Schoeneus
- 610 Aanziet; zij twijfelt of zij een nederlaag wenscht of de zege.
„Welke onrechtvaardige God”, zoo spreekt zij, „laat toch dezen schoonen
Jongeling zoeken den dood, versmaden zijn kostbare leven,
En doet begeeren mijn hand? Dien prijs toch acht ik mij niet waardig!
Niet dat zijn schoonheid mij roert, al kon die voorzekèr mij roeren,
- 615 Maar dat een knaap hij nog is: niet hij mij ontroert, maar zijn leeftijd.
Is niet heldhaftig zijn aard, dien vrees voor den dood niet doet beven,
Stamt in het vierde geslacht hij niet af van den Heerscher der Zeeën?
Mint hij mij niet en verlangt zoo vurig niet mij te bezitten,
Dat, als 't hardvochtige lot hem mij onthoudt, hij wil sterven?
- 620 Vlucht, o mijn vriend, nu 't nog kan, ontwijk dit bloedige huw'lijk;
Gruwzaam voorwaar is mijn echt! En wie is er die gaarne de uwe
Worden niet zou? Een verstandige maagd zou u zeker verkiezen!
Waarom bevangt mij die zorg voor u, waar zoovelen reeds stierven?
En toch, hij zag het! Hij sterve, dewijl hem de dood van zoovele
- 625 Minnaars niet afschrikken kon: het leven zeker hij moede is.
Moet hij dan omkomen, wijl met mij hij verlangt slechts te leven?
Moet een onwaardigen dood als prijs voor zijn liefde hij lijden?
Zeker, die zegepraal zal men nimmer mij kunnen benijden.
Echter mijn schuld is dit niet! Och, liet gij uw voornemen varen;
- 630 Of, daar nu eenmaal waanzinnig gij zijt, gij ook sneller van voet waart!
O, hoe onschuldig nog is zijn gelaat, zijn die jeugdige trekken!
Arme Hippomenes, o dat gij mij nimmer gezien hadt!
Waardig te leven gij waart. Was gunstiger lot mij beschoren,
Had onbarmhartig mij niet het orakel verboden te huwen,
- 635 De eenige waart gij met wien ik gaarne mijn sponde gedeeld had!”
Zoo de onervarene sprak; voor het eerst door Cupido getroffen,
Weet zij niet meer wat zij doet. Zij bemint, maar beseft niet die liefde.
Reeds eischt haar vader, ook 't volk, dat weder de wedloop beginne,
Als zich met smeekend geluid de held, uit Neptunus geboren,
- 640 Hippomenes, tot mij wendt: „o Godin van Cythere, sta bij mijn
Poging mij bij! Leen uw hulp aan het liefdevuur, door u ontstoken!”
't Windje het smeekende woord, behulpzaam, mijn oor deed bereiken:

'k Was — ik beken het! — geroerd. Niet lang liet mijn hulp ik hem
[wachten.

- Daar is een gaarde, die door het volk Tamasenus genoemd wordt,
645 't Schoonste gedeelt' van den Cyprischen grond en reeds in den voortijd
Mij door de ouden gewijd, die dat als geschenk aan mijn tempel
Toegekend hadden. En in het midden schittert een boom, welks
Bladerentooi is van goud; van goud ook rits'len de takken.
Drie gouden appels, geplukt door mijn hand, toen toevallig ik langs kwam,
650 Droeg ik nog bij mij. Daarop, voor ieder ander onzichtbaar,
Hippomenes spreek ik aan en wijs hem hoe die te gebruiken.
Reeds gaf het sein de trompet, als beiden gebukt van 't beginpunt
Voortsnellen; en als het zand hun vlugheid van voet nauw beroerde,
Zou men hen achten in staat droogvoets langs het zeevlak te spoeden
655 En zonder 't knakken der aar, door het rijpende koren te snellen.
Moed spreekt den jongeling in de bijval, het luide geschreeuw van
Stemmen, die roepen hem toe: „Nu, nu is 't de tijd voor een poging!
Spoed u, o Hippomenes; thans moet ge al uw krachten gebruiken:
Sneller; de zege is u!” 't Is onzeker of Megara's held of
660 Schoeneus' dochter het meest die woorden verneemt met genoegen.
Hoe vele malen zij reeds, als vóór zij kon komen, zich inhield,
Tegen haar' zin van het lang beschouwde gelaat zij zich wendde!
Droog van vermoeidheid hem uit den mond de adem reeds hijgde —
Nog was het eind niet nabij. Toen eind'lijk de telg van Neptunus
665 Eén van het drietal der vruchten des appelbooms neerwierp ter aarde.
Hiervan de jonkvrouw verbaasd, den glinst'renden appel begeerend,
Wendt naar terzijde haar' loop en raapt het rollende goud op.
Hippomenes komt haar vóór: het strijdperk davert van bijval.
Zij door haar snellere vaart het verwijl en den tijd, die verloren
670 Was, weder inhaalt; en nu opnieuw laat den jongeling achter.
Nogmaals achter geraakt, als weder een appel hij neerwerpt,
Volgt zij en haalt hem weer in. Het laatste deel van den wedstrijd
Over nog was; en hij bidt: „Thans help mij, Godin van den appel!”
En naar terzijde in het veld, vanwaar zij te laat eerst kon keeren,
675 Werpt hij met jeugdige kracht in de schuinte den glinst'renden goudklomp.
Of zij hem halen zal aarzelt de maagd, maar ik dwing haar tot halen,
En ik verzwaar het gewicht van den appel, wanneer zij dien opraapt,
En door 't gewicht van haar last en door het verwijl ik haar ophoud.
Maar opdat mijn verhaal niet langer nog duurt dan de wedstrijd,
680 't Onderspit delfde de maagd; de overwinnaar erlangt zijn belooning!
Had ik zijn dankbaarheid nu niet verdiend? niet dat hij met wierook
Hulde, Adonis, mij bracht? De ondankbare toont mij geen eerbied,
Evenmin wierook mij brengt. En, in plots'linge woede ontstoken,
Voel 'k mij gegriefd door dien smaad. Dat niet ook het komend geslacht
mij
685 Minachte, een voorbeeld ik stel, verbitterd tegen hen beiden.

- Zij reeds den tempel, der Moeder der Goôn¹⁾ door den grooten Echion
 Naar zijn gelofte gesticht, in de schaduw der wouden verborgen,
 Waren voorbij, en de lengte der reis hen vermaande tot rusten:
 Plotseling Hippomenes door voorbarige drift haar te omarmen
 690 Daar wordt bevangen; die drift door mijn godd'lijke macht was ontstoken.
 Dichtbij den tempel was daar in het schemerig donker een ruimte,
 Aan een spelonk haast gelijk en gedekt door natuurlijken puimsteen,
 Vroegeren godsdienst gewijd, waarbinnen de priesterschaar houten
 Beelden der vroegere Goôn in grooten getale gebracht had.
 695 Hier treedt hij in: met ontuchtig gedrag hij het heiligdom schandvlekt.
 De oogen afwendden de Goôn. De Getorende Moeder nog twijfelt
 Of zij de schuldigen in de golven des Styx zal doen sterven,
 Maar nog te licht scheen die straf. De halzen, zooveen zoo tener,
 Geelbruine manen omgeven, de vingers zich krommen tot klauwen,
 700 Schoften ontstaan uit de schouders; het borstbeen het grootste gewicht
 [draagt.

- En langs de oppervlakte des zands slepen voort zij de staarten.
 Woede hun straalt uit het oog: zij brullen in stede van spreken,
 't Woud zij bewonen in plaats van het echt'lijk vertrek. En voor and'ren
 Vrees'lijk, zijn Cybele's toom als tamme leeuwen zij volgzaam.
 705 Deze, mijn dierbare! en met hen ook die andere dieren,
 Die zich niet wenden ter vlucht, maar bieden gewapenden weerstand,
 Moet gij ontwijken; dat niet uw moed zij ons beiden noodlottig!"

DOOD EN GEDAANTEVERWISSELING VAN ADONIS.

- Zoo zij vermaande. En dan, in haar wagen met zwanen bespannen,
 Kiest zij haar' weg. Maar zijn moed stond tegen haar waarschuwing over.
 710 Want uit zijn schuilhoek een zwijn, welks spoor zij vervolgden, de honden
 Opgejaagd hadden, en toen uit het bosch het te voorschijn wou komen,
 Heeft het van Cinyras' zoon de speer in de zijde getroffen.
 't Woedende zwijn, dat terstond de jachtspriet, bevlekt met zijn bloed, zich
 Uitgerukt had met de bocht van den snuit, zet hem na, wijl hij sidd'rend
 715 Zoekt naar een schuilplaats in 't rond, en slaat hem de slaganden diep in
 't Ingewand; en in het goudgele zand werpt hem stervende neder.
 Nog had Cythere's Godin, door de lucht in haar wankelen wagen
 't Cyprische strand niet bereikt, op de vleugels der zwanen geheven,
 Als zij van verre het steunen des stervenden hoort en de blanke
 720 Vogels daarheen wendt. Maar toen zij omhoog uit den Hemel het lichaam,
 Dood'lijk gewond, in zijn eigen bloed zich zag wentelen, toen zij
 Sprong uit den wagen; verscheurt het gewaad tegelijk zich en haren,
 En, verontwaardigd, zij met de handen zich slaat op den boezem.

¹⁾ De Godin Cybele, de „Getorende” zie vers 696, vereerd op de Ida, bij Troje. Later vereenzelvigd met Rhea, de moeder van Jupiter. Haar wagen wordt door leeuwen getrokken.

- 't Noodlot beklagend, zij spreekt: „Toch zal niet dit alles uw eigen
725 Deel zijn; want eeuwig zal van mijn rouw de gedachtenis blijven,
Rouw, o Adonis, om u! Het beeld van uw sterven zal ieder
Jaar weer het voortbestaan van mijn smart in herinnering roepen!
Maar in een bloem zij veranderd uw bloed! Werd u het niet eertijds
Toegestaan, tot kruizemunt, zoet van geur, te verand'ren een vrouw'lijk
730 Lichaam, o Persephone? Zal Cinyras' zoon dan verand'ren
Anders dan ik het verlang?" Zoo sprekend, met geurigen nectar
Sprengelt zij 't bloed, dat zoodra het die aanraking voelde, omhoogrees,
Zóó, als wanneer het de Hemel doet regenen, vaak er doorschijnend
Oprijst een waterbel. En niet langeren tijd dan een uur slechts
735 Duurde het, of er een bloem, gelijk van kleur, uit het bloed rijst;
Schoon als de purperen bloem, die onder haar buigzaam omhulsel
Pleeft te verbergen haar pit. Maar kort is de duur van haar leven,
Immers, niet stevig gehecht, te licht om niet willig te vallen,
Rukken de winden haar af, van wie zij haar' naam¹⁾ heeft ontvangen".

¹⁾ De winde.

ELFDE BOEK.

ORPHEUS DOOR DE BACCHANTEN VERSCHEURD.

- Wijl zoo de Thracische bard met zijn zangen de wouden, de zielen
Zelfs van het wilde gedierte en de luist'rende steenen betoovert,
Zie! de Ciconische vrouwen, waanzinnig, in huiden van wilde
Dieren het lichaam gehuld, van de kruin van den heuvel ontdekken
- 5 Orpheus, terwijl hij zijn zang begeleidt met 't getokkel der snaren.
Eén harer roept, wijl zij 't luchtige haar in den windstroom doet zwieren,
„Zie!” roept zij, „zie, hier is hij, die ons heeft geminacht!” De speer zij
Wierp naar het zang'rig gelaat van den dichter, uit Phoebus geboren.
Maar de met blaad'ren omwikkelde punt bracht een vlek slechts, geen
[wond toe.
- 10 En van een tweede is het wapen een steen. Maar die steen in zijn vlucht
[zelf
Wordt door 't welluidend accoord van stem en van lier overwonnen,
En, als smeekte hij voor zijn vermetele poging vergeving,
Valt voor zijn voeten omlaag. Maar dan het dolzinnige woeden
Aangroeit; geen maat het meer houdt, waanzinnig heerscht de Erinys.
- 15 Al wat geworpen was had het zingen bedwongen, maar 't vrees'lijk
Schreeuwen, de Phrygische fluit, op een mondstuk van horen geblazen,
En tamboerijnen en handengeklap en 't gehuil der Bacchanten
Dan met hun klank overstemmen den cither. Toen eindelijk verfden
Zich met des zangers bloed, die niet meer gehoord werd, de steenen.
- 20 't Eerst op de tallooze vogels, die nog door den stem van den zanger
Waren betooverd, en slangen en heel de schare der dieren
Doen de Maenaden haar aanval om Orpheus' roem te verduist'ren.
Dan zij met bloedige hand op Orpheus zelve zich werpen,
Samengeschoold als de vogels, wanneer toevallig des daags zij
- 25 Dwalend een nachtvogel zien, of als in het amphitheater
Aan het begin van het spel een hert, dat in 't strijdperk moet sterven,
Wordt aan de honden ten prooi, zoo richten zij tegen den zanger
Thyrusstaven met blaad'ren versierd, tot dat doel niet vervaardigd!
Sommigen kluiten en anderen takken, gerukt van de boomen,
- 30 Anderen steenen weer werpen. Ook ander soort wapens ontbrak niet:
Juist hadden ossen den wichtigen ploeg door de voren getrokken,
Niet ver vandaar, in het zweet huns aanschijs de landlieden krachtig
Omgespit hadden den steenharden grond bij 't bereiden des akkers,
Maar bij het zien van die schaar zij vluchtten en lieten 't gereedschap
- 35 Achter: daar lagen verstrooid op het veld, dat door hen was verlaten,
Schoffels en harken, van zwaarte, en lange houweelen. Wanneer de

- Vrouwen die hebben geroofd en de runderen, dreigend van horens,
 Hebben verscheurd, dan zij zich tot het noodlot des dichters verzaam'len.
 En, schoon de handen hij strekt en, toen voor de eerste maal, vrucht'loos
- 40 't Woord tot haar richt, niet in staat om haar door zijn zang te verteed'ren,
 Dooden de schaamt'loozen hem! Door dien mond die, bij Jupiter! zelfs door
 Steenklompen aangehoord werd, begrepen werd door het gevoel van
 't Wilde gedierte, de ziel uit het lichaam vervliegt in de ruimte.
- Gij werdt, o Orpheus, beweend door de treurende vogels, de wilde
- 45 Dieren, de rotsen van steen, de bosschen, die dikwijls uw zangen
 Aangehoord hadden; de boom om u rouwt en zijn blaad'ren laat vallen,
 Staat zonder lommer. Men zegt dat zelfs door hun tranen de stroomen
 Opzwellen, dat de Najaden haar sluiers met rouwrand omzoomden
 En de Dryaden, en dat de haren zij losgemaakt hadden.
- 50 't Lichaam wordt verre verspreid. Het hoofd en de lier, gij o Hebrus,
 Opnaamt, en — wonderlijk! — als in het midden zij drijft van de golven
 Vaag uit de lier nog een klaagtoon er klinkt. En klagend ook murmelt
 Iets nog de ziellooze tong: dien klaagtoon weerkaatsen de oevers.
 Reeds is des vaderlands stroom verlaten: zij drijven op 't zeevlak,
- 55 En zoo de kusten bereiken zij van het Methymnische ¹⁾ Lesbos.
 Hier poogt een woedende slang in het hoofd, dat daar op het vreemde
 Strand ligt, te bijten en in die lokken, van zeewater druipend.
 Eind'lijk komt Phoebus te hulp: het dier dat gereed is te bijten,
 Drijft hij terug, den geopenden muil van de slang hij verstijven
- 60 Doet tot een steen. En zoo wijd als zij was hij de gaping versteende.
 Echter de schim daalt omlaag. De plaatsen, die eens hij gezien had,
 Alle herkent hij; en door de velden der zaligen zoekend,
 Vindt hij zijn Eurydice, en omvat haar met gretige armen.
 Nauw'lijks hereenigd, tesaam zij voortschrijden, nevens elkander.
- 65 Nu eens gaat hij haar vóór, dan wederom volgt hij haar schreden,
 Thans naar zijn Eurydice in veiligheid Orpheus mag omzien!

STRAF DER BACCHANTEN.

- Niet ongestraft evenwel Lyaeus die wandaad wil laten:
 Treurende over den dood van den zanger, die steeds hem geëerd had,
 Heeft hij terstond in het woud alle Thracische vrouwen, die naar het
- 70 Gruwelstuk hadden gezien, met kronk'lende wortels gebonden.
 Daar hij de teenen, zooveel als elk van haar aan den voet had,
 Uitrekken deed, met de punt in de stevige aarde begraven,
 Als in de strikken, die hem de listige vogelaar spande,
 Heeft zich de vogel de pooten verward en voelt vast zich gehouden,
- 75 Jammert hij: 't angstig gefladder zijn boei zich nog nauwer doet sluiten.
 Zoo ook, als ieder van haar, aan den bodem gehecht, wordt weerhouden,
 Tracht zij, hoewel tevergeefs, in doodsangst te vluchten; want haar houdt

¹⁾ Methymna is een stad op Lesbos.

Buigzaam de wortel terug en gaat haar opspringen tegen.

Als zij nog vraagt waar haar teenen, haar voet zijn gebleven en nagels,

80 Klimmen zich ziet zij het hout omhoog langs de mollige kuiten;

En als zij droevig zich met de hand tracht te slaan in de zijde,

Was 't tegen hout dat zij sloeg. Van hout ook worden de borsten,

Hout ook de schouders, en de armen die ze uitsteekt naar voren men

[houden

Zoude voor boomtakken, en zich niet met dat oordeel vergissen.

MIDAS.

85 Nog is niet Bacchus voldaan: zijn eigen landouwen verlaat hij;

En van een betere schaar vergezeld, hij de wijngaarden opzoekt

Van den Timolus en van den Pactolus¹⁾; schoon destijds nog deze

Niet was van goud en nog niet om zijn kostbare kiezel benijd werd.

Hem vergezelt zijn gewone gevolg van Bacchanten en Satyrs;

90 Echter Silenus ontbrak. Als van wijn en van jaren hij waggelt,

Grijpen hem Phrygische boeren, die hem, met kransen omhangen,

Brengen voor Midas, hun vorst, aan wien de Thracische Orpheus

De orgiën eens had geleerd, met Cecrops' nazaat Eumolpus²⁾.

Deze, zoodra hij herkent zijn makker, die deelnam aan de offers,

95 Richtte ter eer van de komst van dien gastvriend een weelderig feest aan,

Tweemalen vijf dagen lang en daarbij behorende nachten.

Reeds van de sterren den glinst'renden stoet voor zijn luister deed wijken

De elfde dageraad, toen, verheugd in de Lydische velden

Aankwam de vorst en Silenus zijn jeugdigen pleegzoon terugbracht.

100 Toen hem vergunde de God, voor het weerzien zijns pleegvaders dankbaar,

Zelf zich te kiezen een gunst: onnut die verkiezing zou blijken!

Hij, die de gift zou misbruiken, toch zegt: „Maak, dat wat met mijn

[lichaam

'k Aanraken zal, zich terstond in glinsterend goud zal verand'ren!”

Toestemmend Liber knikt en staat het noodlottig geschenk toe,

105 Schoon hij betreurt dat hij niet een betere keuze gedaan had.

Vroolijk de Phrygische vorst gaat heen; zich verheugt in zijn onheil.

Van het beloofde beproeft hij de waarheid met tastenden vinger.

Nauw'lijks gelooft hij het zelf, als een twijg hij ontruikt aan een dwergeik,

Groen van het laaghangend loof, en plotseling 't takje van goud is;

110 Raapt hij een steen van den grond, de steen is geel als een goudklomp;

Daarop een kluit raakt hij aan, door de kracht van zijn aanraking ook die

Kluit wordt tot goud. Van het rijpende graan hij de aren zich afsneed;

Goud is zijn oogst. Daarop hij van een appelboom afslaat een appel:

't Was als der Hesperiden geschenk.³⁾ Als hoog aan den deurpost

115 Hij met de vingers reikt, men stralen de deuren ziet schieten.

¹⁾ Zie Boek VII, vers 15 en 16. ²⁾ Leerling van Orpheus, dichter van de mysteriën van Eleusis. ³⁾ Zie voor de gouden appels der Hesperiden Boek IX vers 190 en de noot bij 198.

Toen hij in 't heldere nat de handen gewasschen had, zou met
 't Water, dat vloeit langs zijn hand, men Danaë ¹⁾ kunnen verleiden!
 Nauw de vervulling der hoop beseffen hij kan, nu hij alles
 Goud maakt. Nog is hij verheugd als zijn dienaars den maaltijd hem
 [brengen.

- 120 Spijzen in overvloed disschen zij op en geroosterde vruchten.
 Daarop, hetzij met de rechterhand aan die spijsen hij raakte,
 Welke ons Ceres verstrekt, dan ziet hij die gaven verstijven,
 't Zij hij met gulzigen mond de rest van het maal wil verscheuren,
 Goudgeel een massa het is, waarop met zijn tanden hij kauwde.
- 125 't Vocht van den schenker der gave met helder water hij mengde,
 Vloeibaar zag men het goud hem stroomende tusschen de kaken.
 Door 't onverwachte verschrikt van die ramp, tracht die rijk is en
 [tevens
- Arm, aan dien rijkdom te ontkomen. Hij haat wat zoo juist hij begeerde.
 Want al die overvloed hem den honger niet stilt. Droog de dorst hem
- 130 Brandt in de keel: door het hatelijk goud wordt naar recht hij gefolterd.
 Dan naar den Hemel hij strekt de handen en glinst'rende armen;
 „Schenk mij vergeving, o vader Lenaeus! mijn zonde erken ik!”
 Roept hij; „heb deernis; mij van dit schoonschijnende kwaad wil genezen!”
 Zacht zijn de Goden: nu hij zijn zonde bekend heeft, komt Bacchus
- 135 Hem weer te hulp; metterdaad ontbond hij wat hij had gegeven.
 „Dat niet het goud, dat te kwader uur gij gewenscht hebt, u blijve,
 Ga”, zegt hij, „heen naar den stroom, die dicht bij het machtige Sardes
 Vloeit, en kies door 't gebergte uw weg, dat den stroom gij der golven
 Gaat tegemoet, tot gij aan de bron der rivier zijt gekomen;
- 140 En in het schuim van de bron, waar deze het rijkeliĳkst opwelt,
 Dompel u 't hoofd; en het lichaam gelijk met uw zonde gij afspoelt!”
 En naar den stroom gaat de vorst op 't bevel. En de kracht van de
 [goudstof
- Kleurt de rivier en gaat van het menschenlĳf over in 't water.
 Nu nog, al is reeds de stof uit de vroegere aad'ren verzameld,
- 145 Hard nog die grond is van goud, en geel zien de vochtige kluiten.

KONING MIDAS' OOREN.

- Hatend zijn schatten hij bleef zijn bosschen en velden bewonen;
 Pan hij ook opzoekt, die steeds in spelonken der bergen zich ophoudt.
 Echter onnoozel hij bleef van verstand; en evenals vroeger
 Wederom was aan den meester zijn plompheid van geest ten verderve.
- 150 Want, met 't gelaat naar de zee, rijst steil uit de diepte des Tmolus'
 Spits overeind; en de berg, die helt naar weerskanten: aan de eene

¹⁾ Danaë, de moeder van Perseus, was door haar' vader Acrisius in een ge-
 vangenis opgesloten, waar zij door Jupiter, in de gedaante van gouden regen,
 werd bezocht.

Zij wordt door Sardes begrensd, door het need'rig Hypaepa¹⁾ aan de
[and're.

- En terwijl Pan hier zijn lied aan de teedere boschnimfen voorspeelt,
't Luchtig gezang begeleidt met het riet, dat met was is bevestigd,
155 Waagt hij Apollo's gezang beneden het zijne te stellen,
En ongelijk tot een strijd zich inlaat, met Tmolus als rechter.
Op zijn gebergte zich zet de eerwaardige rechter. Zijn ooren
Hij van geboomte bevrijdt; met het loof van zijn eiken alleen zich
't Donkere haar heeft omkranst: langs de slapen hem hangen de eikels.
160 En met den blik naar den God van het vee: „Wat mij aangaat”, zegt hij,
„Moogt gij beginnen!” En op zijn land'lijke veldschalmei blaast hij,
En met 't barbaarsche gezang betoovert hij Midas, dien 't toeval
Toehoorder maakt van den strijd. Van hem wendt de godd'lijke Tmolus
Daarop naar Phoebus 't gelaat, en het eikenwoud volgde die wending.
165 Hij, dien Parnassus' laurier de gouden lokken omkranste,
Werpt dan den mantel ter aard', geverfd met het Tyrische purper,
't Snarentuig, dat met juweelen gesierd en met Indisch ivoor was,
Vasthoudt zijn linkerhand, zijn andere hand houdt de speelstift.
Echt in des kunstenaars' stand. Dan de snaar met geoeffenden vinger
170 Tokkelt hij; en door de zoetheid bekoord van die tonen, aan Pan geeft
Tmolus het vonnis, dat voor den cither de rietfluit moet wijken.
't Oordeel aan allen voldoet, dat door den eerwaardigen berggod
Hier was geveld. Toch wordt het betwist en onbillijk geheeten,
Echter door Midas alleen! De Delische God wil niet dulden
175 Dat diens onnoozele ooren de mensch'lijke vormen behouden;
Maar in de lengte die rekt en bekleedt ze met grijsgrauwe haren,
En maakt de punten onvast en zóó, dat zij kunnen bewegen.
Verder hem laat hij een mensch: dit ééne deel slechts verandert,
Daar hij de ooren hem geeft des ezels, die traag is van schreden!
180 Wel hij verbergt die en poogt de slapen, met schande geteekend,
Onder de dekking van een purperen tulband te bergen,
Maar zijn bediende, gewoon het lange haar hem te snijden,
Had toch die ooren gezien. Daar deze 't niet waagde 't geziene
Schandmerk te maken bekend, hoe gaarne hij 't luchten ook wilde,
185 En hij 't verzwijgen niet kon, hij heenging en spitte de aarde
Om; en hoe hij zijn heer met lange ooren gezien had,
Zegt hij met zachte stem en fluistert het diep in de groeve.
De aanwijzing dan van zijn woord, in de aarde begraven, hij weder
Dekte met zand en stil verlaat hij den kuil, dien hij dichtwierp.
190 Maar, als een weeld'rig gewas uit de trillende stengels te rijzen
Aanving, en als 't, na een jaar, zijn volledigen wasdom bereikt had,
Dan het den zaaier verraadte! Door het windje bewogen, 't begraven
Woord geeft het weder terug, en verraadte zoo den oorgroei des konings.

¹⁾ Zie Boek VI vers 13.

STICHTING VAN TROJE.

- Na deze wraak door de heldere lucht van den Tmolus vertrokken,
 195 't Nauw van den Hellespont langs, de zeestraat van Nephele's ¹⁾ dochter,
 Neërdaalt Latona's zoon in de Laomedontische landen ²⁾.
 Rechts van 't Sigeum ³⁾ en links van het hoog en verheven Rhoeteum ⁴⁾
 Stond een oud altaar, aan Panomphaeus ⁴⁾, den Donderaar, heilig.
 Ziende, hoe Laomedon voor het eerst daar de muren van 't jeugdig
 200 Troje verrijzen doet, wiens geweldige taak door de moeite
 Groeit van den arbeid en niet geringen bijstand vereischte,
 Neemt, met den drietanddragenden Vorst van den zwellenden zeevloed,
 Mensch'lijke vormen hij aan en den Phrygischen vorst zij zijn muren
 Bouwen, nadat er als prijs door hen is een goudsom bedongen.
 205 't Werk stond gereed. Maar de vorst, ontkennend dat geld hij beloofde,
 — Toppunt van valsheid! — aan zijn leugens meined nog toevoegt.
 „Niet ongestraft zult gij zijn!” zegt de Heerscher der Zeeën, en alle
 Wateren hij naar de kust van 't hebzuchtige Troje doet keeren.
 En tot een zeeëngte hij de landen vervormt: van de landliën
 210 Slaat hij de rijkdommen weg, hun akkers bedekt met zijn golven.
 Nog is die straf niet genoeg: de dochter des konings hij eischt als
 Prooi voor een zeemonster. Haar, aan een steenhardens rotsklomp
 [gebonden,
 Redde Alcides ⁵⁾ en eischt de beloofde belooning, de paarden,
 Die men hem toegezegd had. Als hem 't loon voor dien arbeid geweigerd
 215 Wordt, hij verovert den muur van het tweemaal meinedige Troje.
 Telamon, deelgenoot aan dien strijd, zonder eere niet aftrok,
 Hesione hij verwerft als deel van den buit. Want zich Peleus
 Roemt op een godd'lijke gade en min op zijn grootvader prat is
 Dan op zijn schoonvader: want, al kunnen ook anderen roemen
 220 Jupiter's kleinzoon te zijn, hij alleen een Godin had tot gade.

PELEUS EN THETIS.

- Proteus, de grijsaard, toch sprak tot Thetis: „Godinne der golven,
 Zwanger geworden, een zoon gij voortbrengen zult, die zijns vaders
 Roem zal verduisteren en nog grooter dan deze zal heeten!”
 Daarom, dat niet het heelal zou grooter dan Jupiter hebben,
 225 Had, alhoewel niet gering een liefde hij voor haar gevoelde,
 Jupiter toch de omarming van Thetis, de zeenimf, vermeden,
 En had aan Aeacus' zoon, zijn kleinzoon, bevolen zijn wenschen
 Over te nemen, de nimf van de zee als zijn gade te omhelzen.

¹⁾ Helle, dochter van Athamas en Nephele, ²⁾ Laomedon, koning van Troje, vader van Priamus. ³⁾ Bergen in Troas, aan den Hellespont. ⁴⁾ „Orakelzender”, bijnaam van Jupiter. ⁵⁾ Hesione, dochter van Laomedon werd door Hercules (Alcides) bevrijd; toen de koning hem de paarden van Jupiter niet wilde afstaan, werd Troje veroverd en de koning gedood.

- Aan de Haemonische kust is een bocht, die gekromd tot een boogvorm,
 230 Uitstrekt de armen, en waar, zoo dieper slechts ware het water,
 Zeker een haven zou zijn; maar nauw'lijks de zee dekt den zandgrond.
 Stevig en vast is het strand, dat nimmer de sporen bewaart der
 Voeten, het gaan niet vertraagt, noch immer met zeewier bedekt is.
 Dichtbij een myrtewoud groeit, met tweekleurige vruchten bewassen,
 235 En in het midden een grot, waarvan het onzeker is of haar
 Kunst of natuur had gewrocht: waarschijnlijk de kunst. Vaak, o Thetis!
 Naakt, gij hier op een dolfijn, met teugels bestuurd, placht te komen,
 Daar heeft u Peleus, terwijl in slaap gedompeld gij neerlaagt,
 Aangetast; en hij, nadat gij u tegen zijn smeeken verzet hadt,
 240 U willen dwingen, en om den hals u beide armen geslagen.
 Hadt gij 't besluit niet gevat, voortdurend van vorm te verwiss'len,
 Als gij gewoon waart te doen, dan was hij geslaagd in zijn poging.
 Maar eerst een vogel gij werdt: den vogel ook hield hij omvangen;
 Daarop een vruchtbare boom; ook den boomstam bleef Peleus omklemmen;
 245 Derde gedaante was die van een vlekigen tijger. En daarvoor
 Vreezende; Aeacus' zoon de armen liet los van haar leden.
 Daarop de Goden der zee, door wijn op de golven te plengen
 En door het off'ren van vee en het branden van wierook hij aanzocht.
 Totdat Carpathus¹⁾ god, met het hoofd uit de golven geheven,
 250 „Aeacus' zoon”, tot hem sprak; „de echt, dien gij wenscht, zal uw deel zijn!
 Aanstonds, wanneer zij in slaap in de koele spelonk ligt te rusten,
 Knevel haar dan ongemerkt met strikken en buigzame touwen,
 Laat u geen nieuwe gedaante — al waren 't er, honderd! — misleiden,
 Stevig houd vast wat gij ziet, tot haar eerste gedaante terugkeert!”
 255 Toen dit had Proteus gezegd, het gelaat hij weer dompelde in 't water:
 't Uiterste woord dat hij sprak, ging haast in de golven verloren.
 Westwaarts reeds daalde de zon en nadert met hellenden dissels
 Hesperus' golven, als Nereus' bevallige dochter uit 't water
 Opduikend, zooals zij placht, de koele rotsspelonk intreedt.
 260 Nauw'lijks heeft Peleus met kracht het jonkvrouwelijk lichaam omvadend,
 Of zij verandert van vorm, totdat zij gevoelt hoe haar lichaam
 Vast wordt gehouden en hij haar armen naar weerskanten uitspreidt.
 Dan eerst zij spreekt met een zucht: „Niet zonder een God was uw zege!
 Thetis gewonnen zich geeft!” Zoo sprekende, omarmde haar Peleus,
 265 Toegevende aan zijn begeert' verwekt hij den grooten Achilles.

VLUCHT VAN PELEUS.

En in zijn nakroost en in zijn gade was Peleus gelukkig;
 Wien, zoo men uitzondert slechts het misdadig vermoorden van Phocus,

¹⁾ Eiland tusschen Rhodus en Creta.

Alles naar wensch was gegaan. Maar schuldig aan 't bloed van zijn
[broeder ¹⁾

- En uit het vaderlijk huis verjaagd, het Trachinische land hem
270 Opnam. Zijn vorstendom hier beheerschte in rust en in vrede
Ceyx, Lucifer's zoon, wiens gelaat aan den glans van zijn vader
Denken deed. Echter destijds hij zichzelf niet gelijk was, want droevig
Treurde hij over het lot van een broeder, die hem was ontnomen,
Toen hier nu Aeacus' zoon, door het reizen vermoeid en de zorgen,
275 Aankwam, en intrad de stad met de weinigen, die hem verzelden,
En hij de kudden van schapen en runderen die hij gebracht had,
Achterliet in een begroeide vallei, niet ver van den stadsmuur,
Zegt hij, zoodra hij gelegenheid vindt om den koning te naad'ren,
Wijl hij met smeekende hand een olijftak vooruitsteekt, hem wie hij
280 Was en uit wien hij ontsproot. Alleen zijn misdaad verzweeg hij;
De oorzaak verdicht van zijn vlucht en vraagt in de stad, of daarbuiten
Toevlucht. Met minzaam gelaat in deze woorden de vorst hem
Antwoordt van Trachin: „Ook wat geringe menschen kan helpen
Staat in dit land hun ten dienst. Ongastvrij gewis is mijn rijk niet!
285 Gij hier nog bijvoegt uw invloed en macht en den roemvollen rang van
Jupiter's kleinzoon! Daarom verspil met smeeken geen tijd meer:
Al wat gij vraagt sta ik toe. Voor uw aandeel noem alles het uwe
Wat en zooveel gij hier ziet. Och, kondt gij iets beters aanschouwen!”
Weenend besloot hij. Toen Peleus en met hem zijn makkers hem vroegen
290 Wat toch van zoo groot een smart de oorzaak kon zijn, hij verhaalde:

DAEDALION.

- „Kent gij dien vogel, die slechts van rooftochten leeft en dien de and'ren
Vreezen? Gij mogelijk meent dat steeds hij heeft veed'ren gedragen:
Man was hij; even standvastig van geest als hij fel in den oorlog
Was en krijgshaftig van aard en steeds tot gewelddaan genegen.
295 Daedalion was zijn naam, en mede uit dien vader gesproten,
Die, als Aurora hij roept, het laatste de hemelpoort uittreedt.
Mij is de vreedzaamheid lief; mijn zorg is mijn echtgenoot en den
Vrede te hoeden. Maar aan mijn broeder behaagde de krijg slechts.
Hij, die door dapperheid eens de vorsten en volk'ren deed zwichten,
300 Thans, in veranderden vorm, de duiven van Thisbe ²⁾ beangstigt.
Chione heette zijn dochter, die, schoon als geen and're van lichaam,
Vrijers bij honderden had, na tweemaal zeven jaar huwbaar.
Phoebus en Maja's zoon toevallig op hun terugkeer,
Deze van Delphi en van het Cyllene-gebergte de ander,
305 Zagen haar tegelijk; tegelijk oock ontbrandden in liefde.
Maar tot den avond zijn hoop op mingenot uitstelde Apollo:

¹⁾ Phocus, de derde zoon van Aeacus, bij de zeenimf Psamathe (zie vers 398) was door zijn halfbroeders Telamon en Peleus vermoord. ²⁾ Stad in Boeotië, bekend om haar wilde duiven.

- De ander geen uitstel verdraagt. Met de twijg waarmee hij den slaap wekt,
Raakt hij het maagd'lijk gelaat. Door die machtige aanraking sluim'rend,
Duldt zij 't geweld van den God. Als de nacht dekt den Hemel met sterren,
310 Phoebus, als oude vermomd, 't genot smaakt, dat de ander gesmaakt had,
Toen van haar zwangerschap was de tijd die gesteld is, verstreken,
Zij uit den God met gevleugelde hielen een zoon vol van listen
't Aanzijn schonk, Autolycus, tot ieder schelmstuk berekend,
Niet van zijns vaders kunsten ontaard, die gewoon is van 't zwarte
315 Wit te maken en dat, wat wit is, in zwart te verand'ren.
Maar uit Apollo ontsproot — want tweelingen bracht zij ter wereld! —
Die om zijn zangstem gelijk en zijn cithar beroemd werd, Philammon.
Echter, welk nut het haar bracht dat zij tweelingen baarde, twee Goden
Liefde inboezemde, dat een held was haar vader en dat haar
320 Grootvader schitt'ring verspreidt? Is ijdelheid velen noodlottig,
Haar was die 't zeker. Want toen zij durfde, zich boven Diana
Stellend, 't gelaat der Godin te beoordeelen, toen ontstak deze in
Heftigen toorn en zij sprak: „Dan moge mijn daad u behagen!”
Fluks de Godin spant den boog en doet de pijl van de boogpees
325 Vliegen, en haar met die pijl de tong, als verdiend was, doorboorde.
Dan zwijgt die tong: noch stem noch woord zij in staat was te vormen.
Als toch te spreken zij poogt, verliest met haar bloed zij het leven.
Ik, ongelukkige, houd haar omvat en draag in het harte
Rouw als haar bloëdverwant en poog tevens mijn broeder te troosten.
330 Echter mijn troostwoorden hij niet anders ontvangt dan de rotsen
't Murm'len der zee, en hij blijft zijn verloren dochter beweenen.
Toen hij haar op den brandstapel zag, deed hij viermaal een poging
Om zich te werpen in 't vuur. Toen viermalen dit hem belet was,
Wendt hij in woede het lichaam ter vlucht. Aan den stier hij gelijk was,
335 Dien in den nek heeft de angel der horzels gestoken. Hij voortsnel
Ook waar geen weg er bestaat. Reeds toen scheen die snelheid mij toe niet
Die van een mensch meer te zijn; of vleugels hij droeg aan de voeten.
Zoo hij ons allen ontvliedt en snel, vol verlangen te sterven,
Zet hij zich neer op den top des Parnassus. Apollo uit deernis,
340 Toen zich nu Daedalion van den top van de rots had geworpen,
Maakt hem tot vogel; opeens met vleugels hem steunt als hij neervalt.
Geeft hem een hoekige sned, gekromde nagels en klauwen,
En zijn voormaligen moed, en meerdere krachten dan grootte.
Nu, als de sperwer, met niemand in vrede, hij woedt tegen alle
345 Vogels; en hij in zijn smart aan anderen oorzaak tot smart is!”

PELEUS EN DE WOLF.

Wijl, zoo het wondere lot zijns broeders door Lucifer's nazaat
Peleus verhaald wordt, opeens, van de snelheid van 't loopen aamechtig,
Aan komt gevlogen de hoeder der kudde, Anetor, uit Phocis.
„Peleus, o Peleus!” hij roept, „ik breng u de tijding van groote

- 550 Rampen!" Welke die zijn, gebiedt hem Peleus te zeggen.
En aan zijn lippen, die beven van angst, ook de vorst hangt van Trachin.
Dan hij verhaalt: „Toen het afgemat vee naar de bocht in de zeekust
Ik had gebracht, toen nog de zon in het hoogst van haar' boog stond,
Evenveel achter zich had als afstand zij nog moest doorloopen,
355 Eén deel der kudde in het goudgele zand had de knieën gebogen
En overzag, zoo in rust, de breede uitgestrektheid der golven.
And'ren, met langzamen tred, nu hierheen dwaalden, dan daarheen.
Enkelen zwommen, zoodat de nek uit het watervlak uitstak.
Vlak bij de zee staat een tempel, niet stralend van goud of van marmer,
360 Dicht slechts van balken gebouwd, door oeroude boomen beschaduwd,
Nereus gewijd en den dochters van Nereus: een zeeman, die juist zijn
Netten daar droogde op de kust, hen mij noemde als de Goden des tempels.
Dicht in de buurt was een poel, met knoestige wilgen omgeven,
Dien, uit haar oevers getreên, de zee daar had achtergelaten.
365 Plots'ling een hevig gebrul en misbaar de omgeving doen sidd'ren,
En een reusachtige wolf komt uit het moerasriet te voorschijn.
Schuim hem het lichaam bedekt; de bliksemschietende kaken
Druipen van bloed en een rossige vuurgloed hem straalt uit de oogen.
En, alhoewel razernij zoowel hem als honger doet woeden,
370 't Felste zijn dolheid toch is: niet stelt zich zijn woede tevreden
Met, door het moorden van 't vee zijn honger te stillen, maar alle
Dieren hij aanvalt; alleen uit moordlust alles hij 'ombrengt.
Ook van de onzen een deel, verscheurd door zijn vrees'lijke tanden,
Trots onzen weerstand, hij doodt. En rood kleurt de bloedstroom de
[oevers,
375 De uiterste golven en het moeras, dat zijn brullen vervulde.
Langer verwijl brengt den dood, de nood kan geen aarzelen dulden,
Laten, zoolang nog iets rest, tesamen wij optrekken! Wapens,
Wapens verzamelen en eendrachtig dien vijand te keer gaan!"
Zoo sprak de landman. Niet deed het onheil Peleus ontroeren:
380 Als hij 't gebeurde overweegt, hij beseft dat de dochter van Nereus.
Lijkoffers daarmede bracht aan Phocus, van wien zij beroofd was.
Maar de Thessalische vorst zijn mannen beveelt het gevaarlijk
Wapen te grijpen en zich gereed houdt hen zelf te geleiden.
Daar verschijnt Alcyone, zijn gade, die door het tumult was
385 Opgeschrikt; en zich het haar, dat nog niet geheel was geordend,
Losrukkende en, zich vol angst om den hals van haar' echtgenoot werpend,
Smeekt zij dat zonder hemzelf zijn bijstand zij zende; met tranen
Mengend haar bede dat met zijn leven twee levens hij spare.
Aeacus' zoon tot haar sprak: „Onnoodig, Vorstin, is uw vreeze,
390 Schoon van uw liefde 't bewijs! Vol belofte uw gunst mij wil schijnen.
Tegen dit nieuwe gedrocht geen wapenen acht ik van noode:
Bidden wij slechts tot de Goden der zee!" Een toren verhieft zich
Boven den vestingmuur uit; een welkome baak voor de schepen.

- Dezen bestijgende, zien met een zucht op het strand zij hun stieren
 395 Uitgestrekt liggen; daarbij het verscheurende dier met de kaken
 Druipend van bloed, en welks lange haren met bloed zijn bezoedeld.
 Dan naar de kust van den wijden zeevloed strekkend de handen,
 Peleus bidt Psamathe ¹⁾, de zeegroene nimf, dat haar toornen
 Stakende, hulp zij hun brengt. Maar niet door de woorden zij laat zich
 400 Roeren van Aeacus' zoon: aan Thetis schenkt zij vergeving,
 Die voor haar' echtgenoot bad. Maar schoon zij den wolf al terugriep,
 Hij in het moorden volhardt, daar de geur van het bloed hem als dol
 [maakt;
 Tot zij, terwijl hij nog hing aan den hals van een koe, die verscheurd werd,
 Hem tot een marmerbeeld maakt. Behalve de kleur bleef het lichaam
 405 't Zelfde als vroeger: die kleur slechts bewijst van den steen dat het ondiër
 Wolf niet meer is, en dat men het verder niet meer heeft te vreezen.
 Dat in die landen nochtans de voortvluchtige Peleus zou blijven,
 Staat hem het noodlot niet toe. Te Magnesia komt hij als balling,
 Waar van de schuld van het bloed de Haemonische Acastus ²⁾ hem reinigt.

CEYX EN ALCYONE.

- 410 Ceyx intusschen, wien door het lot, dat zijn broeder getroffen
 Had, en de wond'ren daarna het angstig gemoed verontrust was,
 Wil, om die troost voor den mensch, de heilige godspraak te hooren,
 Gaan tot den Clarischen ³⁾ God. De misdadige Phorbas toch, met zijn
 Phlegyers ⁴⁾, had hem den weg versperd naar den tempel van Delphi.
 415 Maar van dit voornemen eerst hij kennis u geeft, allertrouwste
 Alcyone! En terstond een koude rilling inwendig
 Beven haar doet, en een kleur als die van een doode zich op haar
 Aangezicht toont en gelijk een tranenstroom vloeit langs haar wangen.
 Driemaal te spreken zij tracht, en driemaal weer stroomen haar tranen.
 420 En, wyl der liefde verwijt met snikken zij afwisselt, zegt zij:
 „Welke is de schuld van mijn kant, mijn dierbaarste, die het gemoed u
 Zoo deed verand'ren? Waar is de zorg, die gij steeds mij gewijd hebt?
 Kunt, zonder Alcyone, gij u met gerustheid verwijd'ren?
 Lokt u de lengte der reis? Ben ik soms, afwezend, u liever?
 425 Maar, naar ik meen, over land gaat de reis: ik behoef slechts te treuren,
 Niet ook te vreezen: niet zal mijn gemis zich met kommer vermengen.
 Want de oceaen mij verschrikt en het sombere beeld van den zeevloed.
 En aan het strand van de zee onlangs nog ik wrakhout zag liggen,
 Vaak heb op grafheuvels ook, zonder lichamen, namen gelezen!
 430 Laat uwe denkwijze niet door 't bedrieg'lijk vertrouwen beheerschen,

¹⁾ Zie vers 268. ²⁾ Zoon van Pelias, koning van Jolcos (Boek VII vers 299)
 Deelnemer aan de Calydonische jacht (Boek VIII vers 306). ³⁾ Apollo, zie Boek I
 vers 516. ⁴⁾ Thessalische roovers die den tempel van Delphi hadden geplunderd,
 later door Apollo uitgeroeid.

- Dat ik ben Aeolus' kind, die in zijn kerker de woeste
 Winden bedwingt en die, als hij wil, kan de golven bedaren!
 Als, ééns in vrijheid gesteld, die winden het zeevlak beheerschen,
 Dan is er niets hun ontzegd, dan is aan hun woede de aarde
 435 Overgeleverd en heel ook de zee! Ook de wolken me ontstellen,
 Die uit hun vrees'lijke botsing den rossigen bliksem doen schieten.
 Immers, hoe meer ik dien ken — en ik ken hem: in 't huis van mijn
 [vader
 Vaak in mijn jeugd ik hem zag! — hoe meer ik dien leerde te vreezen!
 Maar is uw voornemen door geen beden tot wank'len te brengen,
 440 Dierbare echtgenoot! zijt te vast gij tot reizen besloten,
 Neem mij dan met u! Te samen dan zullen wij alles trotseeren.
 Vreezen zal 'k slechts wat ik lijd: gelijkelijk zullen wij dragen
 Wat het ook zij, en tesamen de ruimte der zeeën bevaren!"
 Zoo met haar woord en gewezen de dochter van Aeolus roert haar'
 445 Echtgenoot, Lucifer's zoon; niet minder toch hij blaakt van liefde.
 Maar van de reis over zee, zooals hij zich voorstelde, afzien
 Noch wil door Alcyone een deel van 't gevaar hij doen dragen.
 Veel nog voegt hij daarbij, om haar angstig gemoed te vertroosten,
 Maar met zijn woorden haar niet overtuigt. Hij voegt daaraan toe nog
 450 Dezen troostgrond, waarmede alleen zich haar liefde geruststelt:
 „Lang zal ons beiden gewis mijn afwezigheid vallen. Maar dit ik
 Zweer bij mijns vaders' licht, zoo slechts mij het noodlot dit toestaat,
 Dat ik terugkeer, vóórdát weer de maanschijf ten tweeden maal vol is!"
 Als met die toezegging hij haar hoop op het weerzien versterkt heeft,
 455 Dan hij zijn zeeliën gelast de scheepskiel te water te laten;
 En hun verordent het tuig daarvan in gereedheid te brengen.
 Als zij het vaartuig weer ziet, alsof zij de toekomst voorzien kon,
 Huiverde Alcyone en rijkelijk stroomden haar tranen.
 Dan, hem omhelzende, de ongelukkige droevig hem toeriep
 460 Eind'lijk het laatste vaarwel! en krachteloos zinkt zij ter aarde.
 Ceyx nog toeven wil, maar van twee rijen banken de roeiers
 Trekken met krachtigen arm de roeiriemen op naar het lichaam;
 Met gelijkmatigen slag het zeewater klieven. Dan slaat zij
 Op weer het vochtige oog; en eerst aan de kromming des stevens
 465 Ziet zij haar' echtgenoot staan, die met bevende hand haar het afscheid
 Toewuift, en wuift zij terug. Als verder de kust achteruitwijkt,
 Als hare oogen niet meer zijn aangezicht kunnen herkennen,
 Volgt toch, zoolang het nog kan, haar blik het vliedende vaartuig.
 Kan ook het schip zij niet meer, in de ruimte verloren, ontdekken,
 470 Steeds zij de zeilen nog volgt, die den top van den mastboom omgeven.
 Ziet zij geen zeilen ook meer, dan angstig zij 't ledige bed zoekt,
 En op de sponde zich strekt. Het bed en de plaats doen haar tranen
 Vloeien opnieuw: haar 't gemis van die heen is gegaan, voor den geest
 [roeft.

DE STORM.

- Reeds was de haven men uit, de wind had de touwen doen trillen,
475 En langs de scheepsboorden laat de zeeman de roeiriemen slippen;
Hijscht dan de ra in den top van den mast en ontplooit aan den mastboom
Alle de zeilen, daarin den doorstaanden wind te ontvangen.
Minder of zeker niet meer dan de helft van de reis had het schip reeds
Afgelegd; ver was het land aan beide zijden verwijderd,
480 Toen, in den nacht, op de zee door het zwellen der golven, zich witte
Koppen vertoonden, met kracht de Oostenwind aanving te blazen.
„Maakt oogenblikkelijk los de bovenste ra!” zoo de schipper
Uitroept, „en bindt om de stengen geheel in de rondte het zeil vast!”
Zoo zijn bevel. Onuitvoerbaar de rukwinden maakten zijn orders
485 En in 't gebulder der zee geen enkele stem meer verstaan wordt.
't Eigen inzicht nochtans doet sommigen bergen de riemen,
And'ren beschermen het boord en and'ren de zeilen weer strijken.
De een hoost het water weer uit; de zee in de zee weer terugwerpt.
De andere wegneemt de ra's. Terwijl zonder orde dit plaats vindt,
490 Heviger aangroeit de storm: de woedende winden van alle
Kanten beginnen den krijg, doorwoelen 't weerstrevende water.
Nu zelfs de stuurman ontstelt en erkent dat hij niet meer den toestand
Kan onderscheiden, niet weet wat hij wil, of welke orders te geven;
Nu zoo geweldig 't gevaar, zoo veel machtiger ook dan zijn kunst is.
495 Slechts door haar schreeuwen de manschap men hoort, door het knarsen
[de touwen;
En door haar botsing de golf op de golven, door 't dond'ren den hemel.
En met haar golven de zee, als wil zij den hemel bestrijden,
Oprijst, en poogt met het spattende schuim tot de wolken te reiken.
En, wanneer nu eens de golf het gele bodemzand opzweept,
500 Mede vertoont zij die kleur; dan weer dan de Styx is zij zwarter.
Soms ook zich effent het nat, dat wit van het sissende schuim ziet.
Ook het Trachinische schip diezelfde wiss'lingen doormaakt:
Nu, in de hoogte getild, het schijnt van den top van een hoogen
Berg in de diepte te zien, in des Acheron's uitersten afgrond,
505 Dan, naar omlaag weer geploft, en in 't ronde van golven omgeven,
Als uit het diepste der hel weer opwaarts het ziet naar den Hemel.
Hevig de scheepszijde telkens weer kraakt door het beuken der golven:
Lichter niet dreunde die slag dan als eertijds de stormram van ijzer
Of als de muurbreker beukte in stukken de muren der steden.
510 Maar, als de leeuw die, getart, zijn krachten verzamelt en woedend
Zich tegen wapenen pleegt en het vellen der lansen te weren,
Zoo ook, ofschoon zich de zee met den zwellenden storm heeft vereenigd,
Stort zich het schip in den strijd; veel hooger dan zij zich verheffend.
Reeds werken pinnen zich los; daar het hars heeft zijn dekking verioeren,
515 Vormt zich een lek en breekt open een weg aan het dood'lijke water.

- Zie, uit een wolkbreuk opeens een geweldige regenbui neerstort!
 En men zou meenen dat heel de Hemel zich stortte in de baren,
 Of dat de zwellende zee naar 's Hemels' grondgebied oprees!
 En in den regenloed nat wordt het zeil en het water des hemels
 520 Mengt met het zeewater zich. Geen sterren verlichten den aether,
 Blind is de nacht, in het duister gehuld van zichzelf en den stormwind.
 Echter de bliksem die duisternis scheurt en zijn flikk'rende stralen
 Licht brengen; en in dat licht des bliksems weerschitt'ren de golven.
 En reeds met sprongen de zee zich in 't holle gebinte van 't vaartuig
 525 Werpt; als de krijgsman, die voor geen aantal terugdeinst wanneer hij
 Steeds weer opnieuw de verdedigde muren der stad blijft bespringen,
 Eind'lijk zijn doelwit bereikt en, door vurige roemzucht gedreven,
 Onder een duizendtal mannen alléén weet den muur te bestormen;
 Negenmaal zoo ook de vloed den steilen scheepsromp getroffen
 530 Heeft, als, nog hooger getild, met vaart zich de tiende omlaagstort,
 Eerder niet ophoudt met het geteisterde schip te bestoken
 Voor in de wanden daarvan, als ware 't veroverd, hij neerstort.
 Hier tracht de zee zich nog steeds den weg naar het scheepsruim te banen.
 Daar heeft dat ruim zij bereikt. En anders niet sidderen allen
 535 Dan als de stad heeft, wanneer de vijanden pogen vanbuiten
 Deels te ondergraven den muur, een deel reeds den binnenkant innam.
 Kunst schiet tekort, en de moed hun ontzinkt. En zoovele zij golven
 Aanstormen zien, zooveel ook zij meenen den dood hun te brengen.
 De een niet zijn tranen weerhoudt; een tweede versuft, of noemt zalig
 540 Wien een begrafenis wacht. Een ander den Goden een offer
 Toezegt; de armen geheven ten Hemel, die toch hem niet zien kan:
 Vruchteloos smeekt hij om hulp. En deze aan ouders en broeders
 Denkt, en de ander aan huis en aan kroost, wat aan elk is gebleven:

CEYX'S DOOD.

- Ceyx aan Alcyone. Geen andere naam komt op Ceyx's
 545 Lippen dan Alcyone. Hoezeer hij naar haar alleen smachtte,
 Toch hem haar afzijn verheugt. De kusten zijns vaderlands wenscht hij
 Eénmaal te zien weer, voor 't laatst het gelaat naar zijn woning te wenden.
 Maar hij weet niet waar die is: in zoo geweldig een draaikolk
 Ziedt de oceaan, en het duister, uit loodzwarte wolken geboren,
 550 Wegvaagt den Hemel geheel: verdubbeld het beeld van den nacht is.
 En door den druk van den warr'lenden wind wordt de mastboom gebroken,
 Breekt ook het roer. En de golf, haar prooi overlevende, ziet, al
 Krommende zich, naar omlaag als in zegepraal neer op de golven.
 Lichter zij niet van gewicht dan of Athos men rukte of Pindus
 555 Weg van hun standplaats geheel en midden hen smeedt in den zeevloed,
 Zóó zij voorover zich stort, en met aandrang gelijk en met zwaarte
 't Schip in de diepte sleurt mee. En het grootste gedeelte der manschap
 Wordt in de draaikolk verstikt; niet boven meer komt, en zijn noodlot

- Zoo ondergaat. En een deel aan de stukken en leden des scheepsromps
 560 Vast zich nog klemt. En ook hij met de hand, die den scepter gevoerd had,
 Ceyx, een deel van het wrak omvat houdt. En vruchteloos roept hij
 Vader en schoonvader aan! Maar 't meest op de lippen des zwemmers
 Alcione is, zijn vrouw: haar brengt hij en houdt in gedachten.
 Dat voor haar oogen nog eens de golven zijn lijk mogen voeren,
 565 Smeekt hij; en dat hij, ontzield, door vriendenhand worde begraven;
 Zwemmend de afwezige als de zee hem nog adem laat halen,
 Alcione noemt bij naam, en fluistert dien naam in de golven.
 Zie, zich daar boven den vloed een donkere boog welft van water,
 Breekt, overstelpt hem het hoofd en mede hem sleurt in de diepte!
 570 Duister was Lucifer in dien nacht en niet te onderkennen,
 Daar het hem niet was vergund om buiten den Hemel te treden,
 Had hij het aangezicht zich in het duister der wolken verborgen.

VERLANGEN VAN ALCYONE.

- Aeolus' dochter terwijl, van al deze rampen onkundig,
 Telde de nachten; zich haast het gewaad in gereedheid te brengen,
 575 Voor hem bestemd; en daarbij wat bij zijn terugkomst zij zelve
 Dragen zou. Zoo zij verheugt zich vruchteloos op zijn terugkeer.
 Aan alle Goden zij wel in vroomheid offert haar wierook,
 Maar vóór de anderen toch zij den tempel van Juno vereerde.
 En voor haar' man, die haar man niet meer was, tot het altaar zij nadert;
 580 Dat toch haar echtgenoot ongedeerd weder tot haar mocht keeren,
 Smeekte zij, en dat geen vrouw hij boven haar stellen zou. Dit slechts
 Zou van zóó vele gebeên alleen haar toegestaan worden!
 Maar de Godinne niet meer kan dulden dat hulp voor een doode
 Men van haar bidt. En opdat dit haar altaar geen ongeluk brenge,
 585 „Iris”, zij zegt, „die de trouwste bode zijt mijner bevelen,
 Zoek van den sluimerwekkenden Somnus¹⁾ onmidd'lijk de woning
 En geef bevel hem dat hij in het beeld des gestorvenen Ceyx
 Alcione zende een droom, die haar zal de waarheid verkonden.”
 Zoo sprak zij. Iris zich hult in haar kleed van ontelbare kleuren,
 590 En langs den hemelschen trans boogvormig een kromming beschrijvend,
 Zoekt zij het huis van den Vorst, naar 't bevel, onder wolken verborgen.

HET LAND DER DROOMEN.

- Dicht bij 't Cimmerische land in een eenzame streek een spelonk in
 't Hol van een berg ligt, de woning en tempel des vadzigen Somnus,
 Waar met zijn stralen in opgang, noch midden, noch neergang ooit Phoebus
 595 Doordringen kan. En gemengd met duisternis stijgen er dichte
 Dampen omhoog uit den grond, en weifelend schemert het daglicht.
 Hier nooit de wakkere haan, met pluimen getooid, met zijn kraaien

¹⁾ God van den Slaap.

- Kondigt den dageraad aan, noch breken de stilte de stemmen
 Of van den waakzamen hond of van de nog waakzamer ganzen.
- 600 Wilde gedierten noch vee, noch het rits'len des winds in de takken,
 Noch ook het luide getwist van mensch'lijke stemmen gehoord wordt.
 Stom heerscht het zwijgen alom. Maar diep uit de rots stroomt als beekje
 't Water der Lethe-rivier, dat murmelend voort langs zijn oevers
 Met het geluid van zijn rollende steentjes den sluimer doet komen.
- 605 En voor den ingang der grot een weeld'rige massa papavers
 Bloeide en tallooze bloemen, waaruit zich de Nacht tot den sluimer
 Uitkiest zijn sappen, die vochtig hij giet op de duistere aarde.
 Deuren die, draaiend op hengsels, een knarsend geluid kunnen geven,
 Waren er niet aan het huis; geen wachter bewaakte den drempel,
- 610 Maar in het midden zich zwart een leger van ebbenhout opheft,
 Donzig en zacht en éénkleurig, gedekt met donkere kleeden.
 Zelf hier de God ligt in rust, wiens leden van traagheid verdoofd zijn.
 En om hem heen en verstrooid, in velerlei vormen verscholen,
 Liggen de ijdele Droomen, zooveel in getal, als de oogst aan
- 615 Aren, aan bladeren 't woud, aan opgestuwd zand heeft het zeestrand.
 Binnengetreden, de Maagd de in den weg staande Droomen terzijde
 Schuift met de hand. Door zijn glans het gewaad der Godinne de woning
 Schitteren doet. Maar de God, wien de vadzige druk van den slaap heeft
 De oogen gesloten, die nauwelijks opent en telkens en telkens
- 620 Sluit, en zich 't bovenlijf stoot met de knikkende kin; tot hij eind'lijk
 Schudde zichzelf van zich af en, zich op den elleboog heffend,
 Vraagt naar het doel van haar komst (hij kende haar!) en zij hem
 [antwoordt:
 „Somnus, die ruste ons brengt, zachtzinnigste, Somnus! der Goden
 Vrede die geeft aan 't gemoed, verdrijver van zorgen, die 't lichaam,
- 625 Moe van zijn drukkende taak, in slaap wiegt, herstelt tot den arbeid,
 Zorg, dat uw Droomen, die waren gestalten bedrieg'lijk gelijken,
 Tot de gedaante vermomd des konings van Hercules' Trachin¹⁾
 Naad'ren tot Alcyone en haar geven een beeld van de schipbreuk!
 Zóó toch luidt Juno's bevel". Als Iris haar opdracht vervuld heeft,
- 630 Spoedt zij zich heen; want niet meer de kracht van den damp kan zij
 [weerstand
 Bieden; en als zij gevoelt dat de slaap in het lichaam haar doordringt,
 Vlucht zij, en keert weer terug langs den boog dien zij straks reeds
 [gevolgd had.
- Dan uit den overvloed kiest de vader van 't duizendtal zonen,
 En wijst den kunstenaar aan, die het best een gelijkenis nabootst:
- 635 Morpheus. Geen ander als hij was bekwaam om van wien men hem
 [aanwees,
 Gang na te bootsen, gelaat en geluid en de wijze van spreken.

¹⁾ Omdat Hercules in de nabijheid van die stad was verbrand.

Ook het gewaad volgt hij na en de woorden, die ieder het meeste
 Bezigt. Maar menschen alleen hij nabootst. Een andere zoon weer
 Vormt zich tot dieren en vogels of rekt zich het lijf tot een adder;
 640 Icelus ¹⁾ dezen de Goôn, Phobator ²⁾ der sterv'lingen schare
 Noemen. Een derde van hen heeft weder een anderen aanleg:
 Phantasos ³⁾; die in aarde, in steenen, in water of boomen,
 Of weer in andere ziellooze dingen bedrieg'lijk zich wijzigt.
 Die weer aan vorsten alleen en koningen zich het gelaat pleegt
 645 's Nachts te vertoonen; een ander het volk slechts bezoekt en de burgers.
 Hen gaat de vader voorbij: uit al die gebroeders slechts Morpheus
 Uit wordt gekozen om wat de dochter van Thaumias bevolen
 Had, te volvoeren. Maar dan, door vadzige slaapzucht bevangen,
 Legt hij het hoofd weder neer, en hoog op het rustbed zich uitstrekt.

DE DROOM.

650 Hij op de vleug'len zich heft, die zonder eenig gedruisch hem
 Dragen door 't duister, en hem de Haemonische veste na korte
 Tijdsruimte naderen doen. De vleugels zich afleggend, hij in
 Ceyx's gedaante zich hult, en in die gedaante verborgen,
 Doodsbleek, een doode gelijk, zonder eenige kleeding, zoo blijft hij
 655 Staan voor het leger der ongelukkige gade.... De baard scheen
 Druipende, en stroomend het nat uit de vochtige haren hem gudste.
 Buigend zich over het bed, wijl tranen hem vloeiden uit de oogen,
 „Kent gij”, zoo sprak hij, „rampzalige echtgenoot, kent gij uw' Ceyx;
 Of heeft de dood mij veranderd 't gelaat? Zie op, en gij zult mij
 660 Kennen: uw' echtgenoot niet, maar uws echtgenoots' schaduw zult vinden!
 Niets, o mijn Alcyone, heeft uw vurig gebed mij geholpen:
 En ik moest sterven! Niet vruchteloos blijf mijn terugkomst verwachten!
 Want in de Aegaeïsche zee greep de wolkenverzamelende Auster
 't Slingerend schip, en het heeft met zijn krachtigen adem vernietigd!
 665 En dezen mond die vergeefs uwen dierbaren naam heeft geroepen,
 Zeewater vulde. Het is geen onbetrouwbare bode
 Die u dit meldt, en geen vage geruchten het zijn, die gij aanhoort,
 Ik, die hier sta, ik kwam hier om mijn schipbreuk u zelf te verhalen.
 Daarom sta op! en uw tranen vergiet, en omhul u met 't rouwkleed;
 670 Niet onbeweend laat mij naar den duisteren Tartarus dalen!”

Morpheus nog sprak bovendien met een stem die zij wel moest

[vermoeden

Dat van haar echtgenoot was. Ook scheen het dat werk'lijke tranen
 Stortte hij; en ook zijn hand hij bewoog, zooals Ceyx gewoon was.

Alcyone in haar slaap slaakt een zucht en stort tranen; beweegt ook

675 De armen; maar als zij die strekt naar het lichaam, omvat zij de lucht
 [slechts.

¹⁾ De „nabootser”. ²⁾ De „schrikaanjager”. ³⁾ De „toovenaar”.

„Blijf!” roept zij, „waar vlucht gij heen? O laat ons tezamen daarheen
[gaan!”

- En, van haar eigen stemme ontsteld en verschijning van Ceyx,
Wakker zij schrikt, en terstond naar hem zij omziet, dien vóór zich
Zij had zooveen aanschouwd. Want op haar geroep haar de dienaars
680 Licht hadden binnengebracht. Maar toen zij hem nergens kon vinden,
Sloeg zij 't gelaat met de hand, van den boezem de kleed'ren zich rukte
En sloeg zichzelf op de borst. Niet maakt zij de haren los, maar zij
Rukt zich die uit, en zij spreekt tot haar voedster, die vroeg over wien zij
Rouwde: „Geen Alcyone er bestaat! Zij bestaat niet! Zij stierf met
685 Ceyx, haar' man, tegelijk. Geen troostwoorden wil ik meer hooren!
Schipbreuk hij leed, en hij stierf. Ik zag hem, herkende hem; 'k heb de
Armen gestrekt naar hem uit, toen hij ging en hem wilde weerhouden:
't Was slechts een schaduw. Maar ook die schaduw was duid'lijk, het
[was wèl
Die van mijn echtvriend! Hij had niet, zoo gij 't mij vraagt, zijn gewone
690 Uitdrukking: stralend niet was zijn voorhoofd, zooals ik hem kende:
Doodsbleek was hij en naakt. Rampzalige! ik zag hoe zijn haren
Dropen van zeewater nog. Hier stond de ongelukkige, zie! op
Deze plaats zelf!” — en zij zoekt of sporen zijn achtergebleven —
„Dit was het, dit was het dus, dat mijn voorgevoel mij had doen vreezen,
695 Toen ik hem smeekte toch niet, mij vliedend, den stormwind te volgen!
Beter 't geweest was als ik, daar gij heengaand' den dood tegemoet gingt,
U had verzeld op uw reis. Het was goed, het was goed mij geweest, als
Ik u verzeld had! Gewis, geen oogenblik dan van mijn leven
Handelde ik dan zonder u, en had ons de dood niet gescheiden!
700 Nu ver van u kwam ik om; ver van u door de golven geslingerd,
Zonder mijzelf kwam ik om in de zee. Maar nog wreeder dan deze
Zijn zou mijn eigen gemoed, als ik langer begeerde te rekken
't Leven; of zoo groot een smart beproeven zou nog te overleven.
Niets ik beproeven wil, noch, ongelukkige, u zal verlaten!
705 Thans zal tenminste ik u tot metgezel zijn. In het graf zal
Zoo niet één urne, ons toch één grafschrift vereenen; en zoo al
Niet uw gebeente het mijne, uw naam toch den mijne zal raken!”
't Verd're verhindert de smart; het verdere woord doet verstommen
't Rouwbedrijf. Zuchten alleen uit 't verbrijzelde harte nog rijzen.

DE GEDAANTEVERWISSELING.

- 710 Voeg was 't des morgens. Uit 't huis betreedt zij het strand, en vol
[droefheid
Zoekt zij de plaats weder op, vanwaar zij hem had zien vertrekken.
En wijl zij zeide: „Hier bleef hij staan!” en „Hier maakte hij los de
Touwen!” en „Hier op het strand bij zijn afscheid van mij, hij mij kustte!”
En haar wat 't oog had gezien het gebeurde herinnert, naar 't zeevlak
715 Wendt zij den blik, en in 't nat, op grooten afstand, iets drijven

Ziet, als een lichaam. In 't eerst scheen twijfelachtig haar wat het
 Zijn kon, maar als na een tijd de golfslag het nader aan land spoelt,
 En het, hoe ver het nog was, een lichaam toch bleek, onbewust wie
 't Zijn kon, zij toch, daar 't een drenkeling was, voor het voorteeken
 [huivert.

- 720 Daarop, alsof om een onbekende zij treurde, „Wee!” sprak zij,
 „Wee, ongelukkige, als gij, wie gij zijn moogt, een vrouw hebt!” En nader
 Stuwden de golven het lijk. En hoe meer zij het waarneemt, hoe meer zij
 Voelt zich verduist'ren 't verstand. En al dichter en dichter het lichaam
 Nadert het land: meer en meer zij zien kan waaraan zij het kennen
 725 Kon: 't Was haar echtgenoot! En „Hij zelf is het!” roept zij, verscheurend
 Wangen en haren en kleed. De bevende handen naar Ceyx
 Strekkende, roept zij: „Keert zóó, mijn allerdierbaarste echtvriend,
 Zoo, ongelukkige, gij mij terug?”.... Daar dichtbij het water
 Staat een kunstmatige rots, die de eerste woede der golven
 730 Breekt en het aanstormen van het toornige water te keer gaat.
 Hier springt zij op! Het was vreemd, dat dit zij vermocht! Zij kon vliegen.
 Slaande in de luchtige bries de vleugels, zooeven geboren,
 Scheert de ongelukkige als vogel de punt van haar wiek langs de golven.
 En, wijl zij vliegt, een geluid, dat aan droefheid herinnert, een klaagtoon,
 735 Hooren zij deed uit den mond, dat den tengeren snavel deed trillen.
 Maar als zij 't lichaam dat stom en bloedeloos neerlag, beroerde,
 En met de jeugdige vleugels die dierbare leden omhelsde,
 Koud zij en vruchteloos met den harden snavel hem kuste.
 Werd het door Ceyx gevoeld, of was het alleen dat der golven
 740 Wiegelen ophief zijn hoofd? Dit betwijfelt het volk. Maar hij had het
 Werk'lijk gevoeld! En tot slot door de deernis der Goden zij beiden
 Worden tot vogels; en aan hetzelfde lot onderworpen,
 Blijft ook hun liefde bestaan: het echtverbond zelfs niet verbroken
 Wordt door het vogelpaar. Zij paren en worden tot ouders,
 745 En, als is gunstig het weer, bij wintertijd, dan broedt zeven
 Dagen lang Alcyone in het nest, op de golven gewiegeld.
 Dan ook is effen de zee¹⁾; dan breidelt de winden en houdt hen
 Aeolus vast in zijn grot: voor zijn nageslacht effent hij 't zeevlak!

AESACUS.

- Hen ziet een grijsaard tesaam in wijden kring langs de golven
 750 Vliegen; hun liefde hij roemt, die zoo tot het eind toe bewaard bleef.
 Daarop zijn nevenman of hijzelf wellicht zegt: „'t Was ook deze,
 Dien gij daar boven de zee ziet vliegen met magere pooten”
 — En met den vinger daarbij een langhalzigen duiker hij aanwees —
 „Die eens een koningszoon was. En wilt gij zijn afstamming kennen,
 755 Volgens de rij, tot hemzelf? Met hem van hetzelfde geslacht zijn

¹⁾ Vandaar de Engelsche uitdrukking „Halcyon-days”.

- Ilus en Assaracus, Ganymedes, dien Jupiter roofde,
 Laomedon, die eertijds, en Priamus, die in de laatste
 Jaren in Ilion heerschte. En deze had Hector tot broeder,
 En, had hem niet in zijn eerste jeugd die verand'ring getroffen,
 760 Moog'lijk niet minder hij zelfs dan Hector beroemd was geworden,
 Maar, wijl de dochter van Dymas¹⁾ het is, die Hector gebaard heeft,
 Zegt men dat Aesacus eens in 't geheim in de schaduw der Ida
 Voortbracht Alexirhoë, het kind des tweehoorn'gen Granicus.
 Deze nu haatte de stad en ver van de schitt'rende hallen
 765 Zwierf in de stilte der bergen hij rond en in 't eerzucht niet wekkend
 Veld, en hoogst zelden — en dan nog gedwongen — hij Ilion intrad.
 Boersch evenwel was hij niet, noch ontoegank'lijk voor liefde
 Was zijn gemoed. Want als vaak hij haar door de bosschen vervolgd had,
 Zag hij hoe Hesperîë, aan den oever des Cebren's,²⁾ haars vaders,
 770 Droogde in de zon zich het haar, dat los langs de schouderen golfde.
 Weg vlucht de nimf op 't gezicht, zooals voor den grijsgrauwen wolf vol
 Angst vlucht de hinde, als de watereend die, overvallen, terwijl zij
 Ver van haar poel is, den sperwer ontvlucht. De jong'ling uit Troje
 Volgt haar; die snel is door liefde vervolgt die snel is uit vreeze.
 775 Zie, daar opeens, in het gras verborgen, een adder de vlucht'ling
 Bijt met den puntigen tand en giet haar 't venijn in het lichaam.
 Eerst met haar leven ook eindigt haar vlucht. Maar wanhopig omvat hij
 't Stervende lichaam en snikt: „Het rouwt mij, het rouwt mij dat 'k
 [volgde!
 Dit ik verwachten niet kon; dien prijs was mijn zege niet waardig!
 780 Twee u in 't ongeluk stortten; de slang die de wonde u toebracht,
 Ik, die er de oorzaak van ben! Misdadiger ben ik dan gene;
 Moge mijn eigen dood een troost u zijn bij uw sterven!”
 Zoo sprak hij. Van de rots, door de loeiende zee ondergraven,
 Wierp hij in zee zich. Maar Thetys, die deernis had, in zijn val hem
 785 Zachtken ontving en toen hij dreef in het water, met veed'ren
 Dekte hem; zoo tot den dood dien hij zocht werd de kans hem ontnomen.
 Echter de minnaar, vertoornd dat tegen zijn wil hij moet leven,
 En dat zijn opzet mislukte aan 't gehate bestaan te ontkomen,
 Als aan zijn schouders hij zich de nieuwe vleugels voelt wassen,
 790 Vliegt hij omhoog weer en poogt hij opnieuw zich in 't water te storten.
 Echter de vleugel zijn val onderbreekt. Woedend Aesacus in de
 Diepte voorover zich werpt en telkens opnieuw weer den dood zoekt.
 Mager is 't lichaam, door liefde verteerd; en lang zijn de pooten,
 Lang ook groeit hem de hals, en ver staat de kop van het lichaam;
 795 Steeds nog bemint hij de zee. Zijn' naam hij ontleent aan het duiken.

¹⁾ Vader van Hecuba, de moeder van Hector. ²⁾ Riviertje in Troas.

TWAALFDE BOEK.

DE TROJAANSCH E OORLOG.

Priamus, die nog niet wist dat Aesacus leefde en vleugels
Voerde, betreurt hem als dood. Op den grafheuvel, die slechts zijn
[naam droeg,

Hector, onnoodig, had met zijn broeders den doode geofferd.

Maar bij die droevige taak was Paris afwezig gebleven,

- 5 Die naderhand met de vrouw, die hij schaakte ¹⁾, langdurigen oorlog
Bracht aan zijn vaderland. Naar het bezworen verdrag hem vervolgden
't Duizendtal schepen en de vereenigde macht der Pelasgen ²⁾.

DE GRIEKEN TE AULIS.

Niet zou de wraak zijn verdaagd, als niet door de ongunst der winden

Was onbevaarbaar geworden de zee, de Boeötische grond niet

- 10 Te Aulis, het vischrijke, had de zeilklare schepen weerhouden.

Toen, naar der vaderen wijs, zij offers aan Jupiter brachten,

En zich de vlammen reeds op het eerwaardige altaar verhieven,

Zagen de Danaërs daar een zee-groene slang, die omhoog kroop

In een plataanboom, die dicht bij de plaats, waar men offerde, groeide.

- 15 En in den top van den boom een nest was met acht jonge vogels,

Welke de slang, tegelijk met de moeder die angstig rondom hen

Rondvloog, greep met den muil en begroef in het gulzige lichaam.

Allen verbaasd stonden, maar de waarheid-voorspellende ziener,

Thestor's zoon ³⁾, tot hen sprak: „Ons de zege is; verheugt u, Pelasgen!

- 20 Troje zal vallen: langdurigen tijd echter de arbeid zal kosten”.

En hij het negental vogels met jaren des oorlogs gelijkstelt.

Echter de slang, als zij was, in het groen van de takken gekronkeld,

Wordt tot een steen, en het beeld van de slang in dien steen bleef

[behouden.

IPHIGENIA'S OFFER.

Streng in de Aonische zee bleef Nereus de winden weerhouden;

- 25 Weigert vervoer aan het heir. En er zijn er die meenen dat Troje

Wordt door Neptunus beschermd, daar hij 't eerst de stad gaf haar muren.

Niet alzo Thestor's zoon: hij immers beseft en verzwijgt niet

Dat door het bloed van de maagd verzoend moet worden de toorn der

¹⁾ Helena. ²⁾ Oude naam voor de Grieken, dikwijls ook Danaërs, Argiven, Achajers en dgl. genoemd. ³⁾ De wichelaar Calchas.

- Maagd'lijke Phoebe ¹⁾. 't Belang der gemeenschap doet zwichten des
[vaders
- 30 Liefde en den vader de vorst. Onder 't weenen der dienaars het maagd'lijk
Bloed aan het altaar te storten gereed staat Iphigenia,
Als de Godinne is geroerd; een wolk zij hun breidt voor de oogen,
En bij 't geraas van den dienst en het offer, 't gebedengeprevel,
Heeft, naar men zegt, de Mycenische ²⁾ maagd door een hert zij vervangen.
- 35 Als met het slachten daarvan naar behooren Diana verzoend is,
Phoebe's toornen gelijk met dat van de zee is bezworen,
Vangen van acht'ren den wind in de zeilen het duizendtal schepen,
Nadert na veel avonturen het leger de Phrygische zeekust.

DE FAAM.

- Daar is een plaats, die in 't midden van aarde en van zeeën en van het
- 40 Hemelsche strand, op de grens van het drievoudig rijk ³⁾ is gelegen.
Alles kan van die plaats, hoe ver het vandaar is verwijderd,
Worden gezien; elk geluid daar dringt in de holte der ooren.
Hier woont de Faam: op den top van den burcht zij haar zetel zich
[uitkoos.
- Tallooze toegangen zij en duizenden gangen aan 't bouwwerk
- 45 Toevoegde; en met geen enkele poort zij het intreden afsloot.
Open het dag is en nacht; van klinkend metaal het geheel is,
Trillende geeft het geluiden terug en herhaalt wat het hoorde.
Nergens daarbinnen is rust; in geen gedeelte heerscht stilte,
Ook geen luidruchtigheid toch: gedempt klinkt der stemmen gemurmel
- 50 Als van de golven der zee, wanneer men van verre haar ruischen
Hooft; of gelijk aan den klank dien, als Jupiter donkere wolken
Dreunen doet tegen elkaar, uit de verte de donder doet hooren.
't Atrium druk wordt bezocht. Luchthartig komt men en gaat men.
En, met de waarheid vermengd, doen bloote verzinsels de ronde;
- 55 Telkens gestrooid in het rond: in verwarring zich went'len de woorden.
Sommigen met hun gesprek vervullen de ledige ooren,
Andren brengen 't aan and'ren weer over; de maat van 't verzinsel
Groeit; en aan 't geen hij verneemt, voegt ieder verhaler iets nieuws toe.
Hier Lichtgeloovigheid, hier ook woont de onnadenkende Dwaling,
- 60 Hier woont de ijdele Vreugd en hier het onthutste Verschrikken,
En 't onverwachte Verzet, des onzekeren zegsman's Gemompel.
Zelf ziet zij wat in den Hemel en wat in de Zee wordt verhandeld
En op de Aarde, en heel de schepping omvatten haar vragen.

¹⁾ Agamemnon had te Aulis bij ongeluk een aan Diana gewijde hinde gedood; om de Godin te verzoenen moest hij zijn dochter Iphigenia aan haar ten offer brengen. Hier wordt haar redding verhaald. ²⁾ Mycene, stad in Argolis, zetel van Agamemnon. ³⁾ Zie Boek V, vers 368.

↪ Hemel Jupiter
 Zee Neptunus
 onderwereld Pluto

ACHILLES EN CYGNUS.

- Zij ook bekend had gemaakt dat een vloot van de Grieken met sterke
 65 Legers in aantocht zou zijn. Niet onverwacht in de wapens
 Nadert de vijand. De Trojers belemm'en hun landing en hoeden
 't Zeestrand. En 't eerste door Hector's noodlottigen speerworp getroffen,
 Protesilaüs¹⁾, valt gij! En de strijd, die geleverd wordt, duur den
 Danaërs kost en de geestkracht en roem op het slagveld van Hector.
 70 Maar ook de Phrygiërs²⁾ wat de arm vermag der Achajers
 Leeren met hevig verlies. Reeds kleurt de Sigeïsche kust zich
 Rood. En Cygnus reeds had, de zoon van Neptunus, doen sneuv'len
 Tallooze vijanden, toen, in zijn strijdswagen staande, Achilles
 Rijen van krijgers geheel met den worp der Peleïsche speer deed
 75 Sneuvelen. En in 't gewoel van den oorlog naar Cygnus of Hector
 Omziende, op Cygnus hij stuit. Voor 't tiende jaar van den oorlog
 Hector bewaard bleef. En nu, hun de sneeuw witte nekken beteg'lend,
 Zet hij zijn strijdrossen aan en richt naar dien vijand den wagen.
 En met den krachtigen arm de trilende werptuigen zwaaiend,
 80 „Wie gij ook, jongeling, zijt”, roept hij uit, „het zij bij uw' dood uw
 Troost, dat gij neergeveld werdt door Haemonië's krijgsheld Achilles!”
 Zoover Aeacus' telg. De geweldige lans volgt die woorden,
 Maar schoon de zekere worp uit de richting niet afweek, toch bleek het
 Dat der geslingerde lans de punt hare uitwerking miste,
 85 Evenals had hem de borst een stompe speer slechts getroffen.
 „Zoon der Godin! Want reeds lang deed de faam u ons kennen!” sprak
 [Cygnus,
 „Waarom verbaast het u dat in staat gij niet zijt mij te wonden?”
 — Want het verwonderde hem! — „Noch de helm, dien gij dragen mij
 [ziet, met
 't Goudgele paardenhaar, noch aan mijn linkerarm strekt ook het holle
 90 Schild ter verdediging mij: als sieraad slechts dienen die wapens!
 Mars met dezelfde bedoeling de wapenen draagt. Werd die dekking
 Zelfs mij ontnomen, dan nog zou ongedeerd ik vanhier gaan!
 't Zegt iets, gesproken te zijn uit de dochter van Nereus³⁾ niet, maar uit
 Hem, die èn Nereus èn Nereus' dochters beheerscht èn de zeeën!”
 95 Zoo sprak hij; en de lans, die de welving van 't schild zocht te treffen,
 Wierp hij naar Aeacus' telg. Door 't metaal en door negen der voorste
 Huiden van rund'ren die drong; in de tiende evenwel bleef zij steken.
 Daarop de held rukt haar uit en zijn krachtige hand werpt het trillend
 Wapen terug; maar opnieuw bleef zonder kwetsuren zijn lichaam
 100 En ongedeerd. Ook de derde lans, schoon Cygnus zich bloot gaf
 En zelfs naar voren zich drong, was niet in staat hem te dooden.
 Toen hij in woede ontstak, als de stier in 't geopende strijdperk

¹⁾ Vorst van Phylace, in Thessalië. ²⁾ Phrygiërs, Teucriërs enz. = Trojanen.

³⁾ Zooals gij, Achilles! bedoelt Cygnus.

- Als met den vrees'lijken hoorn het foltertuig hij poogt te treffen,
't Purperen kleed; en hij voelt dat telkens zijn stoot wordt ontweken.
- 105 En hij gaat na of de punt van ijzer der lans is ontvallen:
Nog echter stak die aan 't hout. „Is dan mijn hand zooveel zwakker?”
Roept hij, „of is al haar vroegere kracht tegen één mij ontweken?
Zeker was sterk ik nog toen het eerst ik den muur van Lyrnesus ¹⁾
Vallen deed; later ook nog toen Tenedos tevens en Thebe ²⁾,
- 110 Veste van Eëtion, van 't eigen bloed ik vervulde,
Toen ook, toen purpergekleurd met den moord van zijn volk, de Caycus ³⁾
Stroomde; of tweemaal de kracht van mijn wapenen Telephus ⁴⁾ voelde!
Hier, waar zoovelen ik trof, dat de kust zich met hoopen van lijken
Dekken ik zag, hier ook had en heeft mijn arm nog zijn krachten!”
- 115 Zoo sprak hij. En alsof hij zijn vroegere daden mistrouwde,
Richtte den lansworp hij naar den Lycischen strijder Menoetes.
En hem het harnas gelijk en het lichaam daaronder doorboorde.
Toen met een dreunenden slag het stervende hoofd trof den bodem,
Trok uit de bloedende wond hij het wapen terug met de woorden:
- 120 „Dit is de hand nog en dit is de lans die mij deden verwinnen;
Op, tegen hem die gericht! Ook de uitslag zij weder dezelfde!”
Cygnus hij zoekt, als hij 't zegt: ook nu weder miste de lans niet,
Maar op den schouder van links, niet afgeweerd, dreunde de speerworp.
Echter als tegen een muur of steenharde rots zij terugsprong;
- 125 Wel op de plaats waar zij trof, met bloed zag hij Cygnus geteekend,
Toch wederom tevergeefs Achilles zich daarin verheugde:
Nergens was Cygnus gewond, het bloed was dat van Menoetes!
Toen echter, ziedend van toorn, voorover hij sprong van den wagen,
En met het glinsterend zwaard en man tegen man hij den vijand
- 130 Aantast. Wel dat hij hem helm en schild met het zwaard kan doorklieven,
Ziet hij, maar dat hem op 't harde lichaam de wapenen breken!
Langer niet duldt hij dit. 't Schild hij werpt achteruit; met de zwaardgreep
Driemaal en viermaal den held het gelaat trof en holte der slapen.
En als hij wijkt hij hem volgt en stort zich op hem met woede.
- 135 En den verbijsterde gunt hij geen rust. En schrik bevangt Cygnus;
Duister 't hem schemert voor 't oog; en als hij zijn schreden terug wendt,
Struikelt zijn wijkende voet op een steen die in 't midden van 't veld lag.
Neder valt Cygnus. Zijn lijf Achilles, daar 't lag achterover,
Keert met geweldige kracht en perst het tegen den bodem.
- 140 Drukkende hem met het schild en harde knieën op 't lichaam,
Rukt aan de helmbanden hij die, knellende onder de keel, hem
Breken de kaken uiteen, en ademhaling gelijk en
Leven ontnemen. Maar als den verslagene hij wil berooven,

¹⁾ Stad bij het Ida-gebergte. ²⁾ Thebe in Mysië, beheerscht door Eëtion, door Achilles verwoest. ³⁾ Rivier in Mysië. ⁴⁾ Zoon van Hercules, koning van Mysië, eerst door Achilles' lans verwond en daarna met die lans genezen.

- Vindt hij de wapens alleen. De God van de Zee tot den witten
 145 Vogel veranderd hem had, wiens naam hij reeds eer had gedragen.

VERHALEN BIJ DEN MAALTIJD.

- Deze overwinning, de strijd, die vele dagen geduurd had,
 Noopten tot rust. Beiderzijds een wyl liet de wapens men rusten.
 En, wyl een waakzame wacht beschermde de Phrygische muren,
 Zoo ook beschermde een waakzame wacht de Argolische grachten,
 150 Breekt er een feestdag aan, waarop de overwinnaar van Cygnus
 Pallas verzoent met het bloed van een koe, haar ter eere geofferd.
 Als hij een deel daarvan heeft gebracht op het vlammeende altaar,
 Welkom den Goden de geur is omhoog naar den Aether gestegen,
 De altaren hebben hun deel, dient het and're hun zelve tot gastmaal.
 155 Rondom op banken zich strekken de vorsten; 't gebradene vleesch zij
 Nuttigen, en met den wijn hun dorst en hun zorgen verdrijven.
 Echter geen cithergeluid of liederen voor hen gezongen,
 Noch de met vele gaten doorboorde fluit houdt hen bezig;
 Maar met gesprekken zij rekken den nacht, en de heldenmoed daarvan
 160 Onderwerp is, en den strijd zij herdenken, gevoerd met den vijand.
 En van gevaren zoo dikwijls doorstaan en verwonnen, zij gaarne
 Beurt'lings verhalen. Waarvan Achilles toch anders zou spreken?
 Of met den grooten Achilles wat konden zij eerder bespreken?
 Maar de overwinning vooral, die zoo juist hij op Cygnus behaald had,
 165 Werd daar besproken, omdat aan allen 't verwonderlijk voorkwam
 Dat van den jongeling 't lijf, voor alle soort wapens onkwetsbaar,
 Vrij bleef van iedere wond en steeds het staal deed verstompen.
 Hiervan zelfs Aeacus' telg, hiervan staan verbaasd de Argiven.

VERANDERING VAN CAENIS IN EEN MAN.

- Daarop sprak Nestor: „In uw geslacht alléén die de wapens
 170 Minachtte, die door den worp der lans niet gewond werd, was Cygnus.
 Maar in mijn vroegeren tijd mocht zelf ik wien duizenden wonden
 Deerden het lichaam niet, den Perrhaebischen Caeneus aanschouwen.
 Caeneus, Perrhaebië's ¹⁾ held, beroemd om zijn daden, op de Othrys
 Woonde. Maar wat nog het meest verwonderlijk was, als een vrouw ter
 175 Wereld hij kwam!” Van het ongehoorde wonder verbaasd zijn
 Allen, die 't hooren en vragen hun dit te verhalen. Achilles
 Zegt: „Kom, verhaal ons dit, want wij allen verlangen te hooren
 — En gij de wijste man zijt dien wij kennen, welsprekende grijsaard! —
 Wie was die Caenus toch en waarom werd zijn sekse veranderd?
 180 Uit welken krijgstoet hij en uit welken oorlog zijn daden
 Zijn u bekend, en wie was 't die hem doodde, zoo iemand hem doodde?”
 Toen sprak de grijsaard: „Schoon mij de traagheid der jaren belemmert,

¹⁾ Land in het Noorden van Thessalië.

- Veel ook ontschoten mij is, van wat in mijn jeugd ik aanschouwde,
't Meeste mij bijbleef nochtans. En niets is mij méér in 't geheugen
185 Hangen gebleven van 't vele dat door mij in oorlog en vrede
Doorgestaan is. En wanneer een lange levensduur iemand
Toeschouwer maken kan van veler daden: ik 't tweede
Honderdtal jaren reeds zag: mijn derde eeuw ik reeds intrad!
Wijd om haar schoonheid befaamd was Caenis, Elatus' dochter.
190 Schoonste was zij der Thessalische maagden. En uit de nabuurschap,
En uit uw steden — want zij uw landgenoot was, o Achilles! —
Kwamen er tallozen die haar vruchteloos poogden te huwen.
Peleus ook mogelijk had begeerd aan haar zich te binden,
Maar het hem reeds was gelukt de hand van uw moeder te winnen;
195 Of die hem toegezegd was, althans. Maar Caenis geen enkel
Huwelijk aanging, daar zij op een eenzamen weg langs het zeestrand
Werd door den Zeegod onteerd: althans dit verhaalde de sage.
Daar in dit nieuwe avontuur Neptunus behagen vond, sprak hij:
„Wat mij ook vragen gij moogt, geen weigering hebt gij te duchten:
200 Kies wat u aanstaat!” Ook dit dezelfde sage verhaalde.
„'t Onrecht, door u mij gedaan, maakt groot mijn wensch!” zoo sprak
[Caenis,
„Maak mij tot man, dat ik nooit iets dergelijks meer ondervinden
Kan, en voldaan is mijn wensch!” Met een zwaarder geluid sprak de
[laatste
205 Zoo was het. Want in haar wensch had de God van de diepten der Zee
[reeds
Toegestemd. Maar bovendien hij gaf dat geen enkele wond hem
Treffen ooit kon en dat door geen wapenen ooit hij kon sneuv'len.
Blij om 't geschenk gaat hij heen. Met mann'ijke daden zijn leven
Vult de Thessaliër en doorkruist de Peneïsche landen.

STRIJD TUSSCHEN DE CENTAUREN EN LAPITHEN.

- 210 Hippodame was gehuwd door den zoon des vermeet'len Ixion's¹⁾.
En aan de onstuimige Kind'ren der Wolk²⁾ hij, toen 't gastmaal gereed was,
Neer zich te vlijen verzocht in een grot, door 't geboomte beschaduwd.
Heel de Haemonische schaar van vorsten, ook ik, was verschenen,
En van 't verwarde gedruisch weergalmde het vorstelijk gastmaal.
215 Zie, 't Hymenaeon³⁾ men zingt, de hallen van 't offervuur dampen,
Prachtig gesierd staat de maagd, van vrouwen en voedsters omgeven,
Stralend van schoonheid. En om zoodanige echtgenoot zalig
Prijsen wij Pirithoüs; maar bijna bedroog ons de uitkomst.

¹⁾ Pirithoüs, de vriend van Theseus, zie Boek VIII vers 303. ²⁾ De Centauren, door Ixion verwekt bij een wolk in de gedaante van Juno, zie Boek IV vers 460.

³⁾ Bruiloftslied.

- U toch, o woedendste der om hun woede beruchte Centauren,
 220 Eurytus, 't hart door den wijn zoowel als het zien van de jonkvrouw,
 Vuur vat en dronkenschap u, met hartstocht gepaard, heeft bevangen!
 Eensklaps de tafels, omvergesmeten, het gastmaal verstoren,
 Rooft hij de bruid met geweld en sleurt bij de haren haar mede:
 Eurytus Hippodame, de and'ren of die hun behaagden,
 225 Of die zij konden: het was alsof er een stad werd geplunderd!
 En van het gillen der vrouwen de woning weergalmt. Snel wij allen
 Opspringen: 't eerst onder ons: „Wat razernij toch!”, roept Theseus,
 „Eurytus, heeft u beziel, dat gij in mijn bijzijn durft tarten
 229 Pirithoüs? ge u vermeet om twee in één te trotseeren?”
 232 Hij hem niet antwoordt — want met geen woorden zoodanige daden
 Kan men verdedigen! — maar des vragers gelaat hij onstuimig
 Treft met de vuisten en poogt de edele borst hem te raken.
 235 Juist een oud mengvat daar neven hem stond, van het opliggend drijfwerk
 Ruw; maar hoe groot het ook was, de nazaat van Aegeus, nog grooter,
 Tilt het omhoog en het in het gelaat van den aanvaller slingert.
 Bloedklompen hij tegelijk en hersens en wijn uit de wonden
 Uitbrakende en uit den mond, stuiptrekkende valt op het natte
 240 Zand achterover. De dood van hun broeder vergramt de Centauren,
 En als om strijd en in koor „Te wapen, te wapen!” zij roepen.
 Wijn gaf hun moed. In het eerste begin van den strijd vliegen bekers
 Over en weer, en rondvormige bekkens en breekbare kruiken,
 Wat, tot den maaltijd bestemd, thans diende tot strijd en tot manslag.
 245 't Eerst zich verstout Amycus, de zoon van Ophion, het binnenst'
 Zelf van zijn schatten te ontblooten van 't huis; en het eerst hij een luchter
 Rooft uit de woning, geheel met vlammende toortsen bestoken.
 Hoog hij dien zwaait in de lucht, als die bij het offeren van den
 Stier met de offerbijl poogt den sneeuwitten nek te doorklieven.
 250 't Voorhoofd hij van den Lapith Celadon daarmee trof, en de beend'ren
 Sloeg van het hoofd uit elkaar, dat niemand hem meer kon herkennen.
 De oogen hem sprongen uit 't hoofd; door de brokstukken heen van den
 [schedel
 Dringt zich de neus achteruit en blijft aan 't verhemelte hangen.
 Hem Pelates met een poot, van de tafel gerukt van ahornhout,
 255 Neervelt, — uit Pella¹⁾ hij kwam! — en de kin in de borst deed
 [verdwijnen,
 En hem, terwijl hij het donkere bloed tegelijk met de tanden
 Uitspuwt, met dubbele wond naar des Tartarus' schimmenrijk heenzendt.
 Naast hem stond Grynus; en wijl hij het vreeselijk oog op het rookend
 Altaar wierp, riep hij uit: „Waarom zou ik dit niet gebruiken?”
 260 En met zijn vuurmassa heel het geweldige altaar hij opnam
 En in het midden het van de menigte smeed der Lapithen.

¹⁾ Stad in Macedonië.

- Twee wierp daarmee hij omver: Broteas en Orios. Orios'
 Moeder die Mycale was, die met haar gezang, als bekend is,
 Meermalen tegen haar' wil de horens der Maan had doen slinken.
- 265 „Niet ongestraft zoudt gij zijn, als kans ik bezat op een wapen!”
 Uitriep Exadius, en neemt zich de horens tot wapen,
 Die, van een hert, hij als wijgeschenk hoog aan de balken zag hangen.
 En, met het dubbelgewei hem het aangezicht treffende, Gryneus
 Rukte de oogen hij uit: het eene aan de horens bleef hangen,
- 270 't Andere hem vloeit in den baard, waar het stollende bloed het terug-
 [houdt.
- Zie, daarop Rhoetus rukt uit het midden van 't altaar een brandend
 Houtblok van pruimeboomhout; ter rechterzijde Charaxus'
 Slapen daarmede verplet, van goudblonde lokken omgeven.
 En door de snelheid der vlam, als het uitgedroogd bouwland, gegrepen,
- 275 Vuur vat het haar, en het bloed, in de wonde verzengende, geeft een
 Vreeselijk knett'rend geluid, zooals dat gewoonlijk het ijzer
 Doet, als het gloeiende komt uit het vuur, als de smid 't met een kromme
 Tang heeft tevoorschijn gehaald en in 't water gedompeld; dan geeft het
 Sissend geluid, met het lauwe van 't water bevochtigd, het knettert.
- 280 En de gewonde het gretige vuur uit de ruigte der haren
 Rukt; op de schouders hij tilt een drempel, dien hij uit den grond trekt,
 Last voor een vrachtwagen! Dat hij dien niet werpt op den vijand
 Dit juist zijn zwaarte belet. Ook zijn' vriend het geweldige steenblok
 Hinderlijk was, die bij hem het dichtst in de buurt stond, Cometes.
- 285 Rhoetus zijn blijdschap weerhouden niet kan. „Zoo moge”, hij uitroept,
 „Toonen zijn dapperheid ook het verdere deel van uw leger!”
 En met het hout, half verkoold, opnieuw hij verwondingen toebrengr,
 Driemaal en viermalen hem met wichtige slagen de buiging
 Treft van den nek, en in 't vocht van de hersenen zakt hem de schedel.
- 290 Dan, zegevierend, hij zich tegen Corythus wendt en Euagros
 En tegen Dryas. Als hij, wien 't eerste dons siert de wangen,
 Corythus, sneuvelt, „Wat roem de dood van dien knaap u verwerven
 Doen kon?” Euagros roept uit. Maar Rhoetus den spreker geen tijd laat
 Meer nog te spreken, maar woedend hij 't rossige vuur in zijn open
- 295 Mond werpt, dat door den mond van den held tot de borstholte doordringt.
 U ook, verwoede Dryas! hij volgt, wyl het vuur om het hoofd hij
 Rondzwaait; maar u toch niet heeft dezelfde dood kunnen treffen:
 Want, wyl hij juicht om de bloedige reeks van zijn moorden, gij treft hem,
 Waar zich de nek aan den schouder verbindt, met een brandhout. En
 [Rhoetus
- 300 Kermende en zich met moeite het hout uit het harde gebeente
 Rukkende, en van zijn bloed overstroomd, zich omwendt tot vluchten.
 Met hem ook Ornëus en Lycabas vluchten, en Medon,
 Rechts aan den schouder verwond; en met Pisenor ook Thaumias,
 En die nog onlangs had in den wedloop allen doen zwichten,

- 305 Mermeros; nu, door een wond, was niet meer zoo snel hij van voeten,
En Pholus en Melaneus en de jager van 't everzwijn, Abas,
Asbolos, die tevergeefs, de ziener, den strijd aan de zijnen
Af had geraden. Hij ook tot Nessus, verwondingen duchtend,
Toeriep: „Wat vlucht gij? Gij blijft voor Hercules' boogshot behouden!”¹⁾
- 310 Echter niet Eurynomus, Lycidas en Arëus en Imbreus
Meden den dood, want al die tegenstanders de vuist van
Dryas omverwierp. Ook u van voren, hoewel gij tot vluchten
Reeds hadt het lichaam gewend, Crenaeus! zwaar hij verwondde,
Want, toen gij omzaagt, de zware lans tusschen beide de oogen
- 315 Raakte u, waar zich de neus aan den onderkant aansluit van 't voorhoofd.
Daar, onder al dat getier, lag eindeloos en met geheel zijn
Lichaam in sluimer, niet wakker geworden, Alphidas te slapen;
Loom in de hand hij nog hield den beker, gevuld uit het mengvat,
't Lichaam gehuld in de ruige vacht der berin van de Ossa.
- 320 Toen uit de verte Phorbas hem daar ongewapend zag liggen,
Schoof in den riem hij de vingers en sprak: „Met den Styx gemengd zal de
Wijn, dien gij drinken zult, zijn!” en zonder nog langer te wachten
Wierp naar den jong'ling de speer. De esschenschacht met de ijs'ren
Punt, daar toevallig hij lag achterover, den hals hem doorboorde.
- 325 Pijnloos zijn dood was. En hem een donkere stroom uit de volle
Keel gudst van bloed, dat langs 't rustbed hem liep en tot zelfs in den
[beker.
- Zelf zag ik hoe uit den grond Petraeus een eik, die vol eikels
Hing, zocht te rukken, en hoe, terwijl hij dien klemde in zijn armen,
Hierheen en daarheen hem boog, en het waggelend hout heen en weer
[wong,
- 330 Doordringt Pirithoüs' lans Petraeus tusschen de ribben,
Spietst hem de zwoegende borst met het harde eikenhout samen.
En door Pirithoüs' moed is, zegt men, ook Lycus gevallen,
En door Pirithoüs' moed ook Chromis. Geringere aanspraak
Beiden hem gaven op roem dan Dictys en Helops hem brachten.
- 335 Helops de speerpunt toch trof, die beide de slapen doorboorde.
't Werptuig hem raakte van rechts en tot in het linkeroor doordrong.
Dictys, die gleed naar omlaag van den dubbelen top van 't gebergte,
Sidderend vluchtende voor den aanval des zoons van Ixion,
Rolde voorover en met zijn lichaamsgewicht brak een zwaren
- 340 Berg-esch, en 't ingewand aan den stam, die gebroken was, scheurde.
Aphareus, zinnende op wraak, een steen, uit de rotsen gebroken,
Werpen wil, maar hem, terwijl hij dien werpt, met een eikenstam Aegeus'
Zoon gaat te lijf en hem van den elleboog breekt het reusachtig
Been. Echter niet om 't onschadelijk lichaam nog verder te dooden
- 345 Toeft of bekommert hij zich. Op den rug van den forschen Bianor

¹⁾ Zie Boek IX vers 117.

- Springt hij, die nooit placht een ander gewicht dan zijn eigen te dragen;
 Drukt in zijn ribben de knie, met de linkerhand grijpt hem de haren
 En houdt die vast, en 't gelaat en de dreigende kaken hij met een
 Knoestigen eikenstam treft en verplettert de steenharde slapen.
- 350 Ook met dien stam hij Nedymnus, den sperenwerper Licotas
 Neervelt: en hem wien de baard, laag neerhangend, 't lichaam bedekte,
 Hippiasos, nevens Rhipheus, die boven de boomen nog uitstak.
 Thereus daarbij nog, die de op de Haemonische bergen gevangen
 Levende beren, ondanks hun verzet, naar zijn huis placht te dragen.
- 355 Langer niet Demoleon verdragen het wil dat door Theseus
 Steeds wordt de zege behaald. Een veeljarigen pijnboom van grooten
 Omvang hij poogt van den stevigen stam uit elkander te breken,
 En daar hem dit niet gelukt, een stuk daarvan werpt naar zijn vijand.
 Maar in de verte terug voor het naderend werptuig week Theseus,
 360 Daartoe door Pallas vermaand: zoo wilde hij dat het geloofd werd.
 Niet zonder werking nochtans viel de boom, want de borst van den
 [grooten
 Crantor, en linkerschouder en hals hij rukte uit elkander;
 Hij had als drager der wapens uw' vader gediend, o Achilles,
 En door der Dolopers¹⁾ vorst Amyntor, door hem overwonnen,
 365 Aeacus' zoon was als pand van trouw en van vrede gegeven.
 Als door die gruw'lijke wonde uiteengereten, hem Peleus
 Ziet in de verte, hij roept: „Ontvang, mijn dierbaarste Crantor,
 't Lijkoffer!” en met den krachtigen arm hij de esschenen speerschacht
 Slingert naar Demoleon, en al zijn kracht daarbij inspant.
- 370 Tusschen zijn ribben van voren die drong en bleef in 't gebeente
 Trillende steken. En hij met de hand rukt de puntlooze schacht weg.
 Dit zelfs nog moeite hem kost, want de punt door de long werd weer-
 [houden.
 Moed schonk de pijn aan zijn ziel: hoog tegen zijn vijand de lijder
 Opsteigert en met der voorpooten hoeven hem poogt te vertrappen.
- 375 Peleus den dreunenden slag op helm en op beukelaar opvangt,
 En zich de schouderen dekt; de dreigende hoeven doorstaat hij,
 En met een enkelen stoot door den schouder doorboort hij twee harten.
 Eerst hij Phlegraeus nochtans van ver had en Hyles verslagen,
 Iphinoüs evenwel als man tegen man, zoo ook Clanis.
- 380 Hierbij nog komt Dorylas, wiens hoofd met een wolfsvel bedekt was,
 En die tot wapen de kromme horens van rund'ren gebruikte,
 Die door het vele bloed, dat vergoten was, roodgekleurd waren.
 Hem roep ik toe — want de moed mijn kracht had vermeerderd — „Zie
 [nu eens
 Hoe, bij mijn stoot vergeleken, de kracht uwer horens tekortschiet!”
- 385 Daarmede werp ik de lans. En daar hij die niet kon ontwijken,

¹⁾ Volk in Zuidwest-Thessalië.

- Stak hij de rechterhand uit om zich het gelaat te beschermen.
'k Spiets hem die hand aan het hoofd. Hij gilt; en als hij nog aarzelt,
Reeds door die vrees'lijke wond overwonnen is, Peleus, die dichter
Bij stond, dan hem het zwaard van onderen diep in den buik slaat.
- 390 Op springt hij, woedend, en sleept het ingewand voort langs den bodem;
Trapt bij het sleepen erin, en trapt het aan stukken; de pooten
Raken er zelfs in verward, en hij valt op den ledigen buik neer.
- Noch u, o Cyllarus! in dien strijd kon uw schoonheid behouden;
Zoo men bij zulke gedaanten althans nog van schoonheid mag spreken!
- 395 't Jeugdige dons van den baard de kleur droeg van goud; ook goudkleurig
Hingen hem tusschen de schouders de lokken omlaag tot de flanken,
Kracht sprak uit 't open gelaat; de hals en de schouders en armen
En ook de borst aan de schoonste werken der kunst deden denken,
Al, wat hij menschelijks had. Maar ook feilloos zijn paardegestalte
- 400 Was, en niet minder dan 't menschelijk deel. Had een kop hij en manen,
Castor hij waard was geweest. Zoo berijdbaar de rug was, zoo welfden
Hoog zich de spieren der borst. Van het donkerste zwart heel het lichaam,
Wit was de staart evenwel, en wit ook de kleur was der pooten.
Velen uit 't eigen geslacht om liefde hem vroegen: slechts ééne,
- 405 Hylonome, hem te winnen vermocht, zij, die bij het half-wild
Ras, dat de wouden bewoont, was van niemand de mindere in schoonheid.
Zij door haar liefkoozing, door haar liefde en erkennen van liefde
Cyllarus boeide alléén; maar ook door haar tooi, voorzoover die
Past aan die lichamen: dat haar lokken bevallig gekamd zijn,
- 410 Dat zij met rozemarijn of zich met viooltjes of rozen
't Lichaam omkranst heeft, soms ook met blanke lelies zich opsiert,
Tweemaal des daags zich ook wascht het gelaat in de golven die vloeien
Door 't Pagasaëische woud, en tweemaal zich baadt in rivieren;
Met wat haar schoon staat, de huid der uitgelezenste dieren
- 415 Slechts, zich de schouderen siert, of links langs de flanken laat hangen.
Beiden ook minden elkaar: zij dwaalden tesaâm door 't gebergte,
Deelden ook grotten tesaâm. Zoo waren de grot der Lapithen
Samen zij binnengetreên; te samen ook deelden in 't strijden.
Niemand ooit wist wie haar wierp, maar van links er een speer kwam
[gevlogen;
- 420 Iets lager nog dan de plaats waar de hals aan den boezem zich aansluit,
Cyllarus, daar zij u trof! Het hart, schoon slechts even getroffen,
Toch met het lichaam geheel verstijft, als de speer wordt verwijderd.
Aanstonds door Hylonome het stervende lichaam omvat wordt;
Zij legt de hand op de wond en koestert die; zij ook de lippen
- 425 Perst op de zijne en poogt den vliedenden geest te weerhouden.
Als zij gestorven hem ziet, met woorden, die door het tumult niet
Konden bereiken mijn oor, op de speerpunt waarmeê hij doorboord was,
Werpt zij zich: stervende nog haar' echtgenoot bleef zij omvatten!
Hij ook voor oogen mij staat, die zeven huden van leeuwen

- 430 Droeg, aan elkander gehecht met knopen, gedraaid in elkander,
Phaeocomes, die zijn lijf van man en van paard daarmee dekte.
Hij met een rotsblok, dat nauw twee trekspannen zouden bewegen,
Tectaphos, Olenos' zoon, van boven den schedel verplettert.
Ik echter, als van zijn tooi den gevallen hij wil berooven,
435 — 't Is aan uw' vader bekend! — het zwaard door den buik van den
[roover
Stoot in het ingewand. Teleboas en Chthonius met hem
Neervielen onder mijn zwaard. Een gegaffelde tak voerde de eene,
De ander een werpspies. En met die speer hij een wonde mij toebacht;
Ziet, hier is 't teeken: nog steeds is dat litteeken zichtbaar van vroeger!
440 Tóén men naar Pergamum¹⁾ mij ter verovering had moeten zenden!
Toen wellicht was ik in staat aan de wapens des machtigen Hector's
Weerstand te bieden, zoo niet te overwinnen! Maar Hector bestond niet
Of nog een knaap was destijds. En ik ben door leeftijd gebogen!
Wat Periphas ik u nog, overwinnaar der beide Pyraethen,
445 Noemen, of Ampyx nog zal, die 't gelaat des viervoet'gen Echetus,
Die op hem aanstormde, met zijn punt'looze horens doorboorde?
Macareus Erigdupus van Pelethronium²⁾ met een koevoet
't Lichaam vermorzelde. En ik herinner mij hoe van Cymelus
Nessus het ingewand trof met een speer, die zijn arm had geslingerd.
450 En gij niet meenen moet dat alleen kon de toekomst voorspellen
Ampyx's zoon Mopsus³⁾: want door den speerworp van Mopsus getroffen,
Viel de tweeslacht'ge Hodites; vergeefs hij beproefde te spreken,
Want hem de tong aan de kin, en de kin aan de keel was genageld.
Caeneus er vijf had gedood: Styphelus en behalve dien Bromus,
455 Antimachus, Elymus en die zwaaide de strijdbijl, Pyracmos.
Aantal en naam ik nog weet; hun verwondingen zijn mij ontschoten.
't Buitgemaakt wapen ter hand des Thessalischen strijders Halesus,
Door hem gedood, snelt dan Latreus vooruit, die de grootste van lichaam
Was en van leden; in leeftijd hij stond tusschen jong'ling en grijsaard;
460 Jeugdige kracht hij bezat, schoon het haar aan zijn slapen reeds grijsde.
Kenbaar aan beuk'laar en zwaard en aan Macedonische werpspies,
Deze thans wendde 't gelaat naar beide partijen; met 't wapen
Kletterend, hij in geregelden kring om de strijdenden heenreed,
En deze woorden vol drift het luisterend oor deed vernemen:
465 „Caenis, u dulden ik zou? Voor mij zijt ge een vrouw toch gebleven;
Caenis steeds blijft gij voor mij! Kan zelfs uw oorspronk'lijke sekse
U niet weerhouden? Vergeet gij de daad waarvoor gij beloond werdt,
En voor wat prijs met bedrieg'lijken schijn thans als man ge u kunt toonen?
Zie, hoe geboren gij zijt en wat ge ondergaan hebt! Ga spinnen!
470 Zoek u een werkmand en draai het weefsel in 't rond met de vingers,

¹⁾ De burcht van Troje, ook wel Troje zelf. ²⁾ Bergstreek bij den Pelion. ³⁾ Zie boek VIII vers 316.

Maar laat aan mannen den strijd!" Terwijl hij het zegt, treft hem

[Caeneus'

Lans met de punt in de zij, die hijgend nog was van het loopen,

Daar, waar de man wordt tot paard. En brullend van pijn en van woede,

Treft met de lans hij 't ontbloote gelaat des Phylleischen ¹⁾ jong'lings;

475 Anders niet sprong die terug, dan de hagel stuit af van de daken,

Of als de holte men van een tamboerijn raakt met steentjes.

Aanstands hij valt op hem aan: in 't steenharde lichaam beproeft hij

't Zwaard te begraven, maar voor geen zwaard was het lichaam

[toegank'lijk.

„Maar toch ontkomt gij mij niet!" roept hij uit, „zult het midden der

[kling gij

480 Voelen van 't zwaard, als de punt is te stomp!" En het zwaard op de zijde

Richt hij met 't scherp; met zijn langen arm hij hem grijpt in de lenden.

Echter de houw geeft een klank, als werd er op marmer geslagen,

En van de eeltige huid het lemmet terugspringt aan stukken.

Maar als het ongedeerd lijf voldoende verbazing gewekt heeft,

485 „Thans", Caeneus uitroept, „zal ik op uw lichaam mijn wapen beproeven!"

Daarmede tot aan 't gevest het noodlottige zwaard hij verdwijnen

Doet in den buik; steekt in 't ingewand dan in den blinde de handen,

Telkens hij went'lend die om, een wonde hem maakt in de wonde.

Zie, met een vrees'ijk getier zich storten op hem de Centauren

490 En zij gezamenlijk en op hem alleen richten de wapens.

Alles kaatst machteloos weer: voor iederen stoot blijft onkwetsbaar

Caeneus, Elatus' zoon; geen slagen die bloed van hem vord'ren.

't Wonder hen allen verbaast. „Wee ons, hoe groot is de schande",

Monychus uitroept, „als heel ons volk door één wordt verslagen!

495 Nauw'lijks een man; maar toch is hij een man. Wij te traag om te hand'len

Zijn, wat hij was! Wat heeft ons het reusachtige lichaam geholpen,

Wat onze dubbele kracht, en dat ons tweevoudig karakter

Ons met het dapperste dier van heel de natuur heeft vereenigd?

Niet ik het mogelijk acht dat we uit een Godin zijn geboren,

500 Noch uit Ixion, zoo groot dat hij liefdegenot van de hooge

Juno begeerde! Want ons een man niet verwint, maar een half-man!

Rotsen en boomen, welaan! en heele gebergten werpt op hem,

En hem het leven, zoo taai, ontruikt door het werpen van wouden,

't Woud hem vermorz'le het hoofd: de zwaarte vervange de wonde!"

505 Zoo sprak hij. En een boom, door de kracht van den toornigen Auster

Nedergeworpen, hij grijpt, naar den dapperen vijand dien slingert.

Dit was het teken: in korten tijd was van boomen ontbloot de

Othrys; in korten tijd ook de Pelion miste zijn schaduw.

En door 't geweldig gewicht overstelpt van die menigte boomen,

510 Caeneus het zweet breekt uit 't lijf, als zijn stevige schouders der eiken

¹⁾ Naar Phyllos, stad in Thessalië.

- Stapeling torsen; maar als dan boven hoofd en gelaat uit
 Aangroeit de vracht en de mond geen adem meer vindt om te scheppen,
 Nu eens hij neerzinkt, nu eens een oogenblik vruchteloos poogt zich
 Weder te heffen omhoog, het woud zich van 't lichaam te schudden,
 515 Dan weer beweegt hij het, als wij hier kunnen zien hoe de Ida
 Wel zich beweegt, als de schokken zij voelt van het beven der aarde!
 't Eind in onzekerheid bleef: er zijn er die zeggen dat 't lichaam
 Werd door der wouden gewicht naar des Tartarus' diepte gedrongen.
 Amphyx's zoon dit bestrijdt. Want hij zag hoe op goudgele wieken
 520 Zich uit de massa des wouds een vogel verhief in het luchtruim,
 Die ook door mij tegelijk voor het eerste en het laatste aanschouwd werd.
 Als dien in luchtige vlucht zijn legerplaats hij ziet omzweven,
 Wijl de geweldige slag der vleugelen dreunt in het ronde,
 En in zijn vaart hij hem volgt met hart tegelijk en met oogen,
 525 „k Groet u!” roept Mopsus hem toe, „o roem van het volk der Lapithen!
 Eenmaal de grootste als held, thans eenig, o Caeneus, als vogel!”
 En wij gelooven zijn woord. De smart onzen toorn nog vermeerderd,
 Moeilijk wij 't dulden dat één door zoovele and'ren gedood werd;
 Eerder niet ophouden met het staal onze woede te koelen,
 530 Voor zij gedood zijn of door de vlucht in den nacht zijn verdwenen!”

PERICLYMENUS DOOR HERCULES GEDOOD.

- Toen zoo de Pylische ¹⁾ vorst den strijd der Lapithen verhaald had
 Met de tweeslacht'ge Centauren, kon Tlepolemos toch niet zwijgend
 Dragen de spijt, dat daarbij Alcides' deel niet vermeld was.
 Eindelijk zegt hij: „'t Is vreemd dat Hercules' roem gij, o grijsaard,
 535 Niet hebt vermeld: het staat vast dat menigmalen mijn vader
 Mij heeft verhaald dat hijzelf de Kind'ren der Wolk had bedwongen!”
 Zuchtend de Pyliër sprak: „Wat dwingt gij mij van mijn ellende
 't Aandenken weer en den rouw, door de jaren verzacht, te hernieuwen?
 En van mijn haat tot uw vader te spreken en 't kwaad dat hij stichtte?
 540 Grooter zijn daden zijn dan gelooven men kon. Bij de Goën! de
 Wereld vervulde zijn roem, hoe gaarne ik dien ook zou ontkennen!
 Toch wij noch Deïphobus in eere, noch Polydamas, noch
 Hector zelf houden! Waarom onze vijanden zouden wij prijzen?
 Hij, die uw vader was, heeft eertijds Messenië's muren
 545 Nedergeworpen en onverdiend heeft hij Elis' en Pylos'
 Steden verwoest, mijn penaten te vuur en te zwaard hij verdelgde!
 Om nog van and'ren, die hij in den dood heeft gedreven, te zwijgen:
 Tweemaal zes Neleus' zonen wij waren: een schitt'rende jonkheid;
 Tweemalen zes er door Hercules' kracht zijn gevallen, behalve
 550 Ik alleen! Is 't al te dragen dat de anderen 't onderspit dolven,
 Vreemd vond Periclymenus den dood. Neptunus, die stichter
 Was van 't Neleïsch geslacht, toch had hem de gave gegeven,

¹⁾ Nestor, zoon van Neleus, koning van Pylos.

- Dat hij kon aannemen en verlaten den vorm, dien hij wilde.
 Als hij zich vruchteloos nu tot alle gedaanten vervormd had,
 555 Neemt de gestalte hij aan des vogels die voert in de klauwen
 Jupiter's bliksem; die 't dierbaarste is aan den koning der Goden.
 De arend, benuttend zijn kracht, met snavel en machtige vlerken
 En met de krommende nagels 't gelaat van zijn vijand verscheurde.
 Tegen hem richt den — te zekeren! — boog de Tiryntische halfgod,
 560 En wijl hij hoog in de lucht in de wolken het lichaam deed stijgen
 En daar nog zweefde, hem trof waar de vleugel zich sluit aan de zijde.
 Zwaar was die wonde wel niet, maar de spier, door het pijlschot
 [gescheurd, zijn
 Werking verliest en ontnemt hem beweging en kracht om te vliegen;
 Neder ter aarde hij stort, daar de zwakkere wiken niet konden
 565 Vatten den wind; en waar de luchtige pijl aan den vleugel
 Hing, zij de zwaarte ondervindt van het lichaam waarin zij bleef steken;
 En door de zijde zij bij het linker sleutelbeen uitkomt.
 Schijnt het u, allerschoonste! en leider der Rhodische schepen,
 Dat ik uw Hercules' werk nog verder behoorde te prijzen?
 570 Anders niet, dan door alleen van die wondere daden te zwijgen,
 Wreek ik mijn broeders! Want vast verbindt met u mij de vriendschap!"
 En nadat Neleus' telg die zachtmoedige woorden geuit had,
 En na des grijsaards verhaal men opnieuw had aan Bacchus geofferd,
 Rees van zijn zetel men op, de rest van den nacht aan den slaap gaf.

DOOD VAN ACHILLES.

- 575 Echter de God die de golven des Zeevloeds beheerscht met den
 [drietand,
 Treurt in zijn vaderhart dat tot den vogel zijn zoon moest veranderd
 Worden van Phaëthon's vriend¹⁾. Vol haat tot den woesten Achilles,
 Meer dan hem voegde de ziel inwendig hem blaakte van wraakzucht.
 Als reeds de oorlog welhaast tweemalen vijf jaren gerekt is,
 580 Zóó hij tot Smintheus²⁾ zich wendt, wien nimmer het haar wordt
 [geschoren:
 „Gij van mijns broeders kroost, die verre mij steeds waart het
 [dierbaarst,
 Die tevergeefs met mij saâm de muren van Ilion bouwdet,
 Zeg mij, wanneer ge aanschouwt dien burcht, die bestemd is te vallen,
 Zucht gij dan niet? of draagt gij geen rouw om de duizenden, die reeds
 585 Vielen bij Troje's verweer? Komt niet, om van and'ren te zwijgen,
 Hector's schim bij u op, die in 't ronde om zijn Troje gesleurd werd?
 Echter die woesteling die nog bloediger is dan de krijg zelf,
 Leeft nog, die moeite zich geeft ons werk te vernielen, Achilles!
 Waagt hij zich mij, dan gewis hij voelen zal welke des drietand's

¹⁾ Cynus, vorst van Ligurië, zie Boek II vers 367—380. ²⁾ „Muizendooder” = Apollo.

- 590 Kracht is! Maar daar van dichtbij in den strijd ons te mengen ons niet is
Toegestaan, gij met uw pijl ongemerkt, onverhoeds hem vernietig!"
Hierop de Deliër knikt: zijn eigen gezindheid en die van
's Vaders broeder hij volgt. In een nevel gehuld, bij der Trojers
Scharen hij neerdaalt en ziet, hoe Paris te midden der slachting
595 Enkele pijlen slechts schiet op weinig bekende Argiven.
Hem bij zijn godenrang noemt. „Waarom verspilt gij uw pijlen”,
Zegt hij, „op 't mindere volk? Hebt ge eenig gevoel voor de uwen,
Mik dan op Aeacus' zoon en wreek uw gesneuvelde broeders!”
Zoo sprak hij, en hem wees den Pelide ¹⁾, wiens staal der Trojanen
600 Lichamen neerwierp. Daarop den boog tegen dezen hij richtte.
En met noodlottige hand een zekere richting de pijl gaf.
Wat nog na Hector's verlies den grijzen Priamus vreugde
Brengen kon, dit was! Gij die zoovelen deedt zwichten, Achilles,
Door den lafhartigen schaker der Grieksche vrouw wordt verslagen!
605 Was het dan toch u beschikt, in een oorlog om vrouwen te sneven,
Liever dan onder de bijl gij waart des Thermodon's ²⁾ gevallen!
Zoo reeds der Phrygiërs schrik, de trots en de schut der Pelagen,
Aeacus' kleinzoon, de onoverwinn'lijke held in den oorlog,
Brandde: de God die de rusting hem smeedde, in vuur hem deed opgaan.
610 Asch werd hij; en er van hem die de groote Achilles geweest was
Iets zonder naam rest, dat nauw een kleine urne kon vullen!
Toch blijft hij leven: zijn roem die eenmaal de wereld vervulde,
Die door zijn grootte is waardig den held. Door hem de Pelide
Blijft aan zichzelf gelijk, niet om niet in den Tartarus neerdaalt.
615 Ja zelfs zijn schild, of daaruit men weten kon wien 't eens behoorde,
Wekt weer tot strijd, en zijn wapenen weder tot wapenen leiden.
Niet durft die Tydeus' zoon ³⁾ noch Ajax, de zoon van Oïleus ⁴⁾,
Noch ook de jongste Atride, of de meerd're in jaren en krijgsroem ⁵⁾
Opeischen, noch ook de and'ren. Slechts Telamon's zoon ⁶⁾ en Laërtes'
620 Nazaat ⁷⁾ 't vertrouwen bezielt dat zoo hoog een eere hun toekomt.
Tantalus' spruit ⁸⁾, om zichzelf de moeite en den nijd te besparen,
Argolis' vorsten verzoekt in het midden des legers op zetels
Neer zich te zetten: aan hen de beslissing der zaak draagt hij over.

¹⁾ Zoon van Peleus: Achilles. ²⁾ De rivier in Klein-Azië, aan wier oevers de Amazonen woonden, mede door Achilles bestreden, en met bijlen gewapend.

³⁾ Diomedes, de Aetolische held. ⁴⁾ Koning der Locriërs. ⁵⁾ Van de beide zonen van Atreus, Agamemnon en Menelaüs, was de eerste de oudste. ⁶⁾ Ajax. ⁷⁾ Ulysses. ⁸⁾ Agamemnon.

DE RTIENDE BOEK.

STRIJD OM DE WAPENRUSTING VAN ACHILLES.

Neêr zich de Vorstenschaar zet. Wilt het mindere volk zich in 't rond
[schaart,

- Ajax zich richt voor hen op, die 't zevenvoudige schild ¹⁾ voert;
Nauw'lijks bedwingt hij zijn toorn; als zijn woedende blik op de kust hij
Werpt van 't Sigeum en hij de vloot op het zeestrand geschaard ziet,
5 Strekt hij de hand uit en spreekt: „Moeten wij bij die schepen 't geding nog
Voeren, bij Jupiter! Durft naast mij men Ulysses te stellen?
Hem, die gearzeld niet heeft voor Hector's vlammen te vluchten,
Die door mij uitgestaan zijn, die ik van de vloot heb verdreven!
Zeker, 't is veiliger met schoonschijnende woorden te strijden
10 Dan in het strijdgewoel! Maar zoo min als het spreken mijn werk is,
't Strijden het zijne ook is! Zooveel in het woedend gevecht ik
En in de voorhoede deug, zooveel is hij waard in het spreken.
Geenszins het noodig mij schijnt aan u, o Pelasgen, mijn daden
Nog te herinn'ren: gij zaagt ze! Ulysses verhalet u de zijne,
15 Zonder getuigen volbracht, waarvan slechts de nacht heeft bewustheid!
Groot is 't geschenk, dat ik vraag: 'k erken het. Die eer echter minder
Wordt door mijn tegenpartij. Voor Ajax mag niets onbereikbaar
Schijnen, hoe groot het ook is, dat Ulysses zich vleit te verwerven!
Toch heeft den prijs hij reeds nu van dezen wedkamp verworven,
20 Zelfs na een neêrlaag zal hij op dien strijd tegen mij zich verheffen!
Ik immers, zoo al mijn moed door u kon worden betwijfeld,
Aanspraak uit afstamming put. Uit Telamon ben ik gesproten,
Die met den grooten Alcides heeft Pergamum's muren veroverd ²⁾
En 't Pagasaeïsche schip de kust hielp van Jolcos bereiken ³⁾;
25 Aeacus hem had verwekt, die recht in het rijk van de schimmen
Spreekt, daar waar Sisyphus, Aeolus' zoon, door den steen wordt
[gepijnid ⁴⁾.
Jupiter zelf, de allerhoogste, heeft Aeacus toch als zijn eigen
Zoon steeds en nazaat erkend. Zoo van Jupiter Ajax de derde is.
Toch die geboorte alléén mijn recht niet versterkte, Argiven!
30 Zoo gemeenschappelijk zij mij niet was met den grooten Achilles.
Hij was mijn broeder. Ik eisch des broeders goed. Wat de zoon van

¹⁾ Van zeven runderhuiden onder een metalen plaat. ²⁾ Zie Boek XI, vers 216.

³⁾ Telamon had ook aan den Argonautentocht deelgenomen. ⁴⁾ Dit is een schimp-
scheut aan het adres van Ulysses, die volgens sommige sagen een zoon was van
Sisyphus (zie Boek IV vers 459).

- Sisyphus, dezen in listen en leugens volkomen gelijkend,
 In tracht te schuiven zijn' naam, die Aeacus' stam geheel vreemd is?
 Of moest, omdat ik het eerst mij wapende, niemand mij aandreef,
 35 Mij men die wapens ontzeggen? Kan hij dan meer aanspraken maken
 Die eerst het laatste dit deed: door gehuichelden waanzin het leger
 Schadelijk was, tot een ander, die listiger nog dan hijzelf was,
 — Schoon dan zichzelf ten verderf! — de zoon van Nauplius¹⁾ uitbracht
 't Listige plan van dien schelm, hem tegen zijn wil dwong ten oorlog?
 40 Mag hij de schoonste der wapens nu nemen die géén wilde nemen?
 Moet ongeëerd ik dan blijven en derven het goed van mijn broeder,
 Enkel omdat ik terstond aan de eerste gevaren de spits bood?
 Ware die waanzin slechts echt geweest of betrouwbaar bevonden,
 Nimmer als bondgenoot hij voor de Phrygische veste verschenen
 45 Was, die tot misdaad slechts raadt! Niet u, o nazaat van Poeas²⁾,
 Tot onze schande hij had op Lemnos achtergelaten,
 U, die nu, naar men verhaalt, in wouden en holen verloren,
 Steenen roert met uw gekerm en over Laërtes' zoon afsmeekt
 Wat hij verdiend heeft en wat, zoo er Goôn zijn, niet ijdel zal blijven!
 50 Hij die met eede was tot denzelfden krijgstoct verbonden,
 Wee mij, een koning als wij! die Hercules' pijlen verworven
 Had als zijn erfgenaam, thans door ziekte en honger gebroken,
 Wordt door de vogels gedekt en gevoed, en tot 't schieten van vogels
 Bezig de pijlen, bestemd om Ilion's val te bewerken!
 55 Maar hij tenminste nog leeft, daar hij niet van Ulysses verzeld was.
 Was de rampzalige held Palamedes slechts achtergelaten,
 Leven nog zou hij of zou zonder schande ten grave gedaald zijn,
 Dien hij, uit wrok om 't bewijs dat die waanzin gehuicheld geweest was,
 Valsch'lijk betichtte de Grieksche zaak te verraden, het misdrijf
 60 Valsch'lijk bewees, en vertoonde het goud, van tevoren begraven!
 Zoo heeft door ballingschap hij den Argiven aan krachten onttrokken,
 Of door den dood! Zoo strijdt, zoo is te vreezen Ulysses!
 Laat zijn welsprekendheid die des trouwen Nestor's verwinnen,
 Nooit hij bewijzen mij zal dat Nestor te hebben verlaten
 65 Ik hem verwijten niet mag! Toen deze Ulysses te hulp riep,
 Achtergeraakt door de wond van zijn paard, door zijn jaren belemmerd,
 Toen hem die makker verliet! Dat ik niet deze misdaad verzin, is
 Tydeus' zoon wel bekend, die hem, herhaald'lijk geroepen,
 Meesleepte en die het vluchten verweet aan zijn sidd'renden makker.
 70 Maar met rechtvaardigheid zien de Goden op 't sterf'lijke neder:

¹⁾ Palamedes, zoon van koning Nauplius van Euboea, bewees dat Ulysses om zich aan den tocht naar Troje te onttrekken, waanzin gehuicheld had. Uit wraak daarom beschuldigde Ulysses hem van verraad, en toen er goud in zijn tent in den grond gevonden werd, steenigden de Grieken hem. ²⁾ Philoctetes, zie Boek IX vers 231, 233.

- Hulp hij ontbeert, die geen hulp heeft gebracht; en die prijs geeft, op zijn
[beurt
Prijs wordt gegeven: de wet zichzelf voor 't geval reeds gesteld had!
Bondgenooten hij roept. Ik kom en ik zie hoe hij siddert,
Bevend van angst en van schrik den dood, dien hij vreest, tegemoet ziet,
75 Ik houd den vijand terug met mijn schild en ik dek, die daar neerligt,
En ik behoud dat lafhartige leven — ik draag er geen roem op! —
Wilt gij nog meer van dien strijd? Laten weer wij ons daarheen begeven,
Geef mij den vijand terug, en uw wond en uw daaglijksche lafheid,
Achter mijn schild u verberg, en zet, zoo verdedigd, den strijd voort!
80 Maar, als ik hem heb gered, wien de wonden de krachten benamen
Om overeind zelfs te staan, hij vlucht, door geen wonde belemmerd!
Hector stormt toe en brengt in het strijdgewoel Goden zelfs met zich,
En waar die toesnelt, niet gij alleen bevreesd zijt, Ulysses!
Maar ook die dapper zijn: zoo geweldig een schrik hij verbreidde.
85 Als hij nog juichende is om de bloedige reeks van zijn moorden,
Met een geweldigen steen ik hem achterover doe storten.
Toen hij ons allen getart had ten tweekamp, dien strijd ik alleen heb
Vol kunnen houden. Mij aanwees het lot, als uw wensch was, Argiven!
En ook gegrond was uw hoop: als gij vraagt naar den uitslag van dezen
90 Tweekamp, in geen geval heeft die roemrijke held mij verslagen!
Zie, de Trojanen en vuur en wapens en Jupiter brengen
Tegen der Danaërs vloot. Waar bleef de welsprekende Ulysses?
't Duizendtal vaartuigen ik met eigen borst heb verdedigd,
Hoop uwer thuiskeer! Geef mij voor zoovele schepen die wapens!
95 Wat, als de waarheid ik zeg, ik eisch, is toch voor die wapens
Grooter eer dan voor mij; die eer is van mij onafscheidbaar:
Noodiger Ajax dien wapenen is, dan die wapens zijn Ajax!
Ithaca's vorst zich beroeme op Rhesus, den weerloozen Dolon,
Helenus, Priamus' zoon, dien hij nam met het standbeeld van Pallas¹⁾,
100 Wat deed bij daglicht hij ooit? Niets; zoo Diomedes niet bijstaat.
Als aan zoo schaam'le verdienste die wapens gij toch wenscht te geven,
Deelt ze! het grootste gedeelte aan Diomedes dan toekomt;
Waarom aan Ithaca's vorst, die steeds in 't geheim, zonder wapens
Krijgvoert, den onvoorzichtigen vijand bedriegt met zijn listen?
105 Ja zelfs de glans van dien helm, die straalt van het glinsterend goudwerk,
Zou slechts zijn lagen verraden, zijn schuilhoek den vijand ontdekken!
Niet des Dulichiërs²⁾ hoofd, in den helm van Achilles verscholen,
Dragen ooit kon dat gewicht. Te zwaar een vracht om te torsen
Is voor zijn onkrijgshaftigen arm ook de lans des Peliden.
110 Evenmin 't schild, gegraveerd met het beeld der onmeet'lijke wereld,
Past aan dien linkerarm, tot laffe list slechts geboren!

¹⁾ Het Palladium, waarvan de veiligheid van Troje afhing. ²⁾ Het eilandje Dulichium behoorde tot Ulysses' rijk, Ithaca.

- Waarom, ellendige, eischt een geschenk gij dat u zou verlammen?
 Dat u, wanneer u het volk der Argiven daarmee bij vergissing
 Eerde, zou worden ontroofd; u nooit door den vijand doen vreezen;
 115 Dat ook het vluchten, waarin alleen gij, o lafaard, vooraanstaat,
 U zou beletten voortaan, wanneer gij die rusting moest dragen!
 Voeg daar nog bij dat uw schild zoo weinig gevechten doorstaan heeft,
 Dat 't ongerept is, terwijl het mijne van 't weren der lansen
 Tallooze blutsen vertoont; door een ander moet worden vervangen,
 120 Maar, waartoe woorden verspild? Beoordeelt ons naar onze daden:
 Laat ons de rusting des helds in het midden der vijanden werpen,
 En het terughalen eischt, en siert ermeê die ze terugbrengt!"
- Telamon's zoon had gedaan. Gemompel van 't volk op de laatste
 Woorden nog volgt, als de held, uit Laërtes geboren, zich opricht,
 125 En, na de oogen een wijl op den bodem gevestigd te hebben,
 Dan op de vorsten die richt; wijl de mond hun het woord, dat verwacht
 [werd,
 Hooren doet. En zijn welsprekende rede men gaarne het oor leent:
 „Waren mijn wenschen gelijk ook de uwe vervuld, o Pelasgen!
 Nimmer had twijfel bestaan wie zulk een pleidooi hoort te winnen;
 130 Gij hadt uw wapens en wij hadden u, o Achilles, behouden!
 Maar nu 't onbillijke lot hem u en mij heeft ontnomen",
 — En met de hand onderwijl hij de oogen zich wischte, alsof die
 Vochtig waren — „wie kon Achilles beter vervangen
 Dan door wiens toedoen Achilles der Grieksche zaak werd gegeven?
 135 Ajax niet baten het kan dat — hij is het — stompzinnig hij voorkomt,
 Evenmin 't schaden mij mag, dat — steeds in uw voordeel, Argiven! —
 Werkte mijn doorzicht. Noch kan mijn welsprekendheid, zoo mij die
 [toekomt,
 Die voor mijzelf thans, gelijk zoo vaak voor u allen, het woord voert,
 Euvel mij worden geduid: zijn gaven mag niemand verwerpen!
- 140 Voorouders toch en geboorte en wat door onszelf niet gewrocht werd,
 Nauw'lijks het onze ik acht. Maar nu Ajax er zich op beroemde
 Jupiter's nazaat te zijn, de stamvader ook van mijn bloed is
 Jupiter, en in denzelfden graad ik mijn maagschap bereken,
 Ik toch Laërtes tot vader bezit en Arcesius deze;
- 145 Jupiter hij! Onder hen geen balling bestaat of verdoemde!¹⁾
 Daarbij van moederskant mij de Cyllenische God is vermaagschapt.
 Dubbele adel alzoo: beide ouders van godd'lijken stam zijn.
 Noch daar van moederskant ik uit edeler bloed ben gesproten,
 Noch daar mijn vader zich nooit aan broedermoord schuldig gemaakt
 [heeft,
- 150 Eisch ik die wapenen op! Aan verdienste slechts hange uw beslissing!
 Mits slechts dat Telamon was de broeder van Peleus, men niet als

¹⁾ Zooals Telamon, Ajax's vader, door het vermoorden van Phocus.

- Ajax's verdienste beschouwt, geen graden van maagschap berekent,
 Maar de belooning der deugd slechts in deze wapens gezien wordt.
 Want als naar maagschap men vraagt, of wie er als erfgenaam 't naaste is,
 155 Peleus de vader is van Achilles, en Pyrrhus zijn zoon is.
 Waar is dan Ajax' plaats? Brengt de wapens naar Phthia ¹⁾ of Scyros! ²⁾
 Evenals Ajax is ook Teucer ³⁾ de neef van Achilles,
 Vraagt die erom? En al vroeg hij erom, zou hij ooit die verwerven?
 Daar onze werken alléén alzoó deze strijd kan betreffen:
 160 Meer is er door mij gedaan dan dat ik in enkele woorden
 Licht dit beschrijven u kon. Toch zal ik geregeld verhalen:
 Nereus' dochter ⁴⁾, bekend met het lot dat zoo ras hem zou treffen,
 Had door de kleeding vermomd haren zoon en allen bedrogen
 — Ajax zoo goed als de rest! — door het listige kiezen der kleed'ren.
 165 Ik, onder koopwaar voor vrouwen, had wapens verborgen, waarmee men
 Mannenbegeerte verwekt; en nog had de held het gewaad niet
 Van zich geworpen der maagd, toen ik, als naar lans hij en schild greep:
 „Zoon der Godin!” tot hem sprak, „voor u blijft 't bewaard te verdelgen
 Pergamum! Aarzelt gij nog tegen Troje te velde te trekken?”
 170 En ik hem greep bij de hand, den held tot heldhaftigheid dwingend. ⁵⁾
 Daarom: wat hij deed, deed ik! Ik Telephus heb met mijn wapen
 Nedergeveld in den strijd, op zijn bede hersteld na de neerlaag.
 Thebe's val is mijn werk. Geloof dat door mij zijn ook Lesbos,
 Tenedos, Chryse en Cilla, Apollo's steden, genomen;
 175 Evenzoo Scyros. En door de kracht mijner armen getroffen
 Stortten, geloof mij, ook van Lyrnesus de muren ter aarde.
 Om nog van 't and're te zwijgen, den man, die den woedenden Hector
 Zwichten kon doen, ik u gaf. Door mij viel de roemrijke Hector!
 Dus, voor die wapens waarmede Achilles door mij is gevonden,
 180 Deze mij geeft! Wat den levende ik gaf, van den doode ik terugisch.
 Toen dan het onrecht aan één door alle Hellenen gevoeld was,
 't Duizendtal schepen nog in het Euboeïsche Aulis vertoefde,
 Was er, hoe lang ook verwacht, geen wind, of slechts een die de schepen
 Tegenhield. En onbarmhartig de godspraak beveelt Agamemnon
 185 Om aan Diana's toorn zijn onschuldige dochter te off'ren.
 Maar dit de vader, die zelfs op de Goden verbolgen is, weigert;
 En in den koning nochtans de vader blijft. Ik door mijn reden
 's Vaders weekhartigheid weet tot aller belang te doen wenden.
 En ik beken het ronduit — dat Atreus' zoon 't mij vergeve! —
 190 Hachelijk was dit mijn pleit voor niet onpartijdige rechters.

¹⁾ Te Phthia in Zuidoost-Thessalië heerschte Peleus. ²⁾ Eiland in de Aegaeische zee, waar Pyrrhus, de zoon van Achilles, destijds vertoefde. ³⁾ Broeder van Ajax. ⁴⁾ Thetis. ⁵⁾ Kort overzicht van het bekende verhaal van Achilles' verblijf, als vrouw vermomd, bij koning Lycomedes op het eiland Scyros, waar hij door Ulysses gevonden en ontmaskerd werd.

- Hem het belang van het volk ten slotte beweegt, en zijn broeder
 Tevens en vorst'lijke plicht, dat zijn rang met zijn bloed hij betale!
 Mij naar de moeder¹⁾ men zendt, niet om te overreden, maar haar door
 List te misleiden alleen. Had Telamon's zoon men gezonden,
 195 Nu nog lagen op wind de zeilen der schepen te wachten!
 Mij ook als woordvoerder zendt, vol moed, men naar Ilion's veste
 En ik aanschouwde en betrad de plaats waar Troje beraadslaagt.
 Destijds van mannen nog was zij vervuld. En ik, onverschrokken,
 Weten hun doe wat mij geheel Griekenland op had gedragen.
 200 Paris ik aanklaag, zijn roof en Helena zelve ik terugeisch,
 Priamus ik overtuig, met Priamus zelf ook Antenor,
 Paris nochtans en zijn broeders, die met hem de schaking begingen,
 Nauw'lijks de schuldige hand — gij weet 't Menelaüs! — weerhielden,
 Uw tegenwoordigheid bij het gevaar dat ik liep, mijn behoud was.
 205 Veel te lang duurde het al het nuttige u te verhalen
 Door mij met raad en met daad verricht, wijl nog de oorlog zich rekte.
 Na 't allereerste gevecht de vijand zich binnen zijn muren
 Langen tijd opsloot, zoodat geen enkele kans op een open
 Strijd er bestond. En reeds tot het tiende jaar duurde de oorlog.
 210 Wat deedt gij al dien tijd, die nooit iets dan vechten geleerd hebt?
 Wat was uw nut? Maar ik, als gij naar mijn daden mocht vragen,
 Lagen den vijand ik leg; de grachten omgeef ik van wallen,
 Aanspoor mijn makkers dat zij des langdurigen oorlogs verveling
 Dragen met rustig gemoed. Ik wijs hun hoe wij aan voedsel
 215 Komen en wapenen. En waar het nuttig kan zijn, men mij heenzendt.
 Zie, daar op Jupiter's last door een droombeeld bedrogen, de koning
 Ons overreedt om den krijg, nog nauw'lijks begonnen, te staken.
 Hij, met Jupiter's last kon zeker die houding verklaren;
 Is het nu Ajax, die zich verzet, en die Pergamum's val eischt,
 220 Ajax, die strijdt wat hij kan? Ontraadt hij ons niet den terugkeer?
 Waarom zich wapent hij niet, de wank'lende menigt' ten voorbeeld?
 Zeker, te veel was dit niet voor iemand die steeds op zijn moed pocht!
 Hoe, vlucht hij zelf? Ik het zag, en schaamde mij dat ik 't gezien had!
 Toen gij u wenddet ter vlucht, in schande uw zeilen deedt hijschen,
 225 Toen sprak ik onverwijld: „Wat doet gij; wat waanzin, o vrienden,
 Drijft u om afstand te doen van Troje, zoo goed als veroverd?
 Wat, in het tiende jaar, gij huiswaarts kunt brengen dan schande?“
 Zoo, en met andere taal, waarbij mij de smart zelf welsprekend
 Maakte, deed weer van de vluchtende vloot ik de manschappen keeren.
 230 Atreus' zoon²⁾ roept zijn makkers bijeen, die van vreeze nog huiv'ren,
 Telamon's nazaat althans zelfs nu geen woord durft te fluist'ren!
 En 't was Thersites, die zich vermat om met honende woorden
 Ons te overstelpen, o vorsten! Ik zorgde dat hij gestraft werd.

¹⁾ Clytaemnestra. ²⁾ Agamemnon.

- En ik sta op en vermaan de sidd'rende scharen ten strijde;
 235 En den geweken moed mijn woorden doen weder herleven.
 Maar van dat tijdstip is mijn, wat Ajax mag schijnen aan dapp're
 Daden te hebben verricht, want ik hem belet heb te vluchten!
 Wie der Argiven heeft ooit u geprezen of kunnen gebruiken?
 Maar bij zijn plannen met mij gaat Tydeus' zoon steeds te rade:
 240 Mij zoekt hij uit; als gezet hij steeds vertrouwt op Ulysses.
 En het beteekent iets, uit zoovele duizenden Grieken
 Door Diomedes te worden gekozen en niet door het lot ¹⁾ slechts!
 Zoo, de gevaren van nacht en van vijand niet achtend, ik neerviel
 Dolon, den Phrygiër, die dezelfde gevaren trotseerde.
 245 Niet echter voor ik hem had gedwongen mij alles te zeggen
 En ik vernomen had wat het trouweloos Troje beraamde.
 Alles vernam ik en niets meer bleef er om verder te vorschen,
 Zoo, na 't volbrengen van 't werk, ik weder mij huiswaarts kon wenden:
 Daarmede nog niet voldaan, de tenten van Rhesus ik opzoek,
 250 En in zijn legerplaats hem met al zijn gezellen doe sneven.
 Zoo, zegevierend mijn doel bereikt hebbende, ik op den wagen,
 Door mij veroverd, als van een blijden triomftocht, terugkeer.
 Weigert de wapens gij mij van hem, wiens paarden de vijand
 Opeischte voor dien nacht? Vrijgeviger nog ware Ajax!
 255 Waartoe de schare nog van Sarpedon, den Lyciër, door mijn
 Wapens geveld, u genoemd? Met hevige slachting ik doodde
 Coeranos, Iphis' zoon, Alastor en Chromius; verder
 Alcander en Halius, Prytanis zoowel als Noëmon
 Deed met Chersidamas den dood ik vinden en Thoën,
 260 Charops en Ennamos, onmeêdoogend in 't noodlot gedreven,
 En wie er, minder beroemd, zijn onder de muren gevallen
 Van deze stad, door mijn hand. Ook wonden ik toonen kan, vrienden!
 Schoon door hun plaats! Schenkt niet aan mijn enkele woord uw
 [vertrouwen,
 Ziet, hier zijn ze!" Het kleed hij verschoof met de hand. „Dit is deze
 265 Borst", sprak hij verder, „die steeds aan uwe zaak zich gewijd heeft;
 In al die jaren heeft Telamon's zoon nog geen enkelen druppel
 Bloed voor zijn vrienden gestort; en zonder verwonding zijn lijf bleef.
 Maar wat beteekent dit, zoo hij zegt voor de vloot der Pelasgen
 't Wapen te hebben gevoerd tegen Jupiter zelf en den vijand?
 270 En ik erken het: dat deed hij! Want weldaden valsch'lijk te looch'nen
 Ligt in mijn aard niet! Onbillijk het is evenwel dat hij alles
 't Zijne noemt: dat hij aan u een deel van dien roem niet wil afstaan!
 Want het was Actor's zoon ²⁾, door Achilles' rusting beveiligd,

¹⁾ Toespeling op het tweegevecht tusschen Hector en Ajax, waartoe de laatste bij loting aangewezen werd. ²⁾ Patroclus, daarbij door Hector verslagen en gedood.

- Die van het vuur der Trojanen en vloot en verdediger redde;
275 En waar hij meent dat slechts hij den strijd tegen Hector aanvaarden
Durfde, daar weer hij vergeet den koning, de vorsten, mijzelven!
Negen er boden zich aan; 't was enkel het lot, dat hem aanwees.
En hoe de afloop was, allerdapperste, wel van uw tweekamp?
Hector de strijdplaats verliet, door geen enkele wonde geteisterd!²⁾
280 Wee mij, hoe groot is mijn smart, wanneer ik mij dwing te herdenken
't Vreeselijk oogenblik dat die burcht der Argiven, Achilles,
Neergeveld werd! Maar toch noch tranen, noch rouw, noch de vrees zelfs
Konden beletten dat ik omhoog van den grond hief het lichaam,
En op mijn schouders; 'k herzeg: op deze schouders, Achilles'
285 Lichaam en wapens tesamen ik droeg, die 'k ook nu wensch te dragen!
Krachten genoeg om zoo zwaar een last te dragen, bezit ik.
En een verstand groot genoeg om 't geschenk dat ik wensch, te begrijpen.
Was het dan daarom wellicht dat de godd'lijke nimf zich eerezuchtig
Voor haren zoon heeft getoond, opdat dit geschenk van de Goden,
290 't Werk van zoodanige kunst, aan een ruwen en hart'loozen krijgsman
Toe zoude vallen, die zelfs het drijfwerk van 't schild niet begrijpen
Kan, noch de landen en zeeën, den hoogen hemel en sterren,
Met de Pleïaden, Hyaden, den Beer, die nimmer in zee daalt,
En die verscheiden planeten en 't glinsterend zwaard van Orion?
295 Kan hij de afgave eischen van wapens, die hij niet verstaan kan?
Voelt hij niet, dat zijn betoog, dat ik de gevaren des oorlogs
Trachtte te ontwijken; dat ik eerst laat tot den krijg ben besloten,
Strekken slechts kan den groothartigen held Achilles te last'ren?
Als veinzery men toch een misdaad acht: beiden wij veinsden!
300 Was het verwijlen een feil: ik was er eerder dan hij nog.
Mij bond een minnende gade, een minnende moeder Achilles;
De eerste tijden aan haar, de verd're aan ulieden wij wijdden.
Kan van die misdaad ik niet mij vrijpleiten, gaarne ik aanvaard die,
Die door zoo groot een held werd gedeeld. Daarbij door Ulysses'
305 Inzicht werd deze ontdekt, niet Ulysses door 't inzicht van Ajax!
Laat het bevreedmen u niet dat zijn lastertong tegen mij smaadreën
Richt, daar hij ulieden ook van schand'lijke dingen betichten
Durft! Of is het voor mij een schande als ik Palamedes
Valschelijk aanklaag, voor u een eer dat gij hem hebt veroordeeld?
310 Maar noch kon Nauplius' zoon zijn schandelijk misdrijf ontkennen,
Dat zoo klaarblijkelijk was, noch was u zijn misdrijf van hooren
Zeggen bekend: gij het zaagt! Het doel van de koopsom was tastbaar!
Evenmin is het mijn schuld dat op Lemnos, het land van Vulcanus,
Poeas' zoon nog verblijft. Verdedigt uw eigen beslissing!
315 Gij erin toegestemd hebt; ik ontken niet dat ik het u aanried.

¹⁾ Deze en alle andere episoden in de pleidooien der beide helden aangeroerd of meer uitvoerig verhaald, zijn aan Homerus' Ilias ontleend.

- Dat hij onttrekken zich zou aan de lasten van oorlog en zeereis,
 Dat hij zijn vrees'lijke pijn door rust zou beproeven te stillen,
 Stemde hij toe, en hij leeft! Niet billijk alleen is dit oordeel,
 't Is ook gelukkig; terwijl het voldoende zou zijn ware 't billijk.
- 320 Vraagt mij niet herwaarts te brengen wien tot de verwoesting van Troje
 Noodig de godspraak acht: laat Telamon's zoon hem gaan halen.
 Laat zijn welsprekendheid hem vermurwen, die razend van woede
 Is en van ziekte; of door list — de vernuftige! — herwaarts hem brengen!
 Eerder terugstroomen zal de Simoïs, boomloos eer de Ida
- 325 Staan zal, Achaje zal eer aan Ilion hulptroepen zenden,
 Dan, wanneer mijn verstand niet langer uw zaak kan beschermen,
 Ooit het vernuft des onnoozelen Ajax den Danaërs hulp biedt!
 Wil, Philoctetes, dan uw makkers, den koning, mijzelfen
 Haten zooveel als gij wilt! Wil mij verwenschen, mijn leven
- 330 Opeischen, zonder eind! verlangen dat ik door het toeval
 Eens in uw handen geraak, opdat gij mijn bloed kunt vergieten,
 En u gelijk zij de kans tegen mij, als ik tegen u had:
 Toch zal ik opzoeken u en trachten u herwaarts te brengen,
 En met behulp der fortuin, zoo zeker uw pijlen verwerven,
- 335 Als den Dardanischen ziener gevangen ik nam, dien ik vatte,
 Als het orakel der Goôn ik ontdekte en Ilion's noodlot,
 Als 't geheimzinnige beeld ik roofde van Troje's Minerva¹⁾,
 Roofde uit der vijanden macht! En mij zich Ajax gelijk stelt?
 Zonder die heeft toch het lot verboden dat Troje zou vallen!
- 340 Waar blijft de dappere Ajax? Waar blijft nu de grootspraak des
 [dapp'ren
 Helds? Waarom waart gij bevreesd? Waarom onderstaat het Ulysses
 Dwars door de wachters te gaan, zichzelf aan den nacht te
 [vertrouwen,
- En ondanks 't dreigende staal niet enkel de muren van Troje
 Binnen te dringen, maar zelfs haar hoogen burcht: uit haar' tempel
- 345 Roovende de Godin, haar dwars door den vijand te dragen?
 Was dit door mij niet gedaan, vergeefs aan zijn linkerarm steeds had
 Telamon's nazaat de huid van zeven stieren gedragen!
 Tijdens dien nacht is voor mij de neêrslag van Troje geboren,
 Pergamum toen ik verwon, toen 't verwinnen ik mogelijk maakte!
- 350 Toon toch niet langer mijn vriend, den zoon van Tydeus, met woorden
 En met gebaren! Ook hem komt zeker een deel van mijn roem toe.
 Gij evenmin waart alleen, toen gij met uw schild onze schepen
 Dektet: een leger u hielp! Mij bijstand bood slechts één enk'le,
 Die, als hij niet had beseft dat 't strijden beneden het denken
- 355 Staat, en dat niet aan een teugelloos vechten dit eerbewijs toekomt,
 Zelf ook dat eischen kon. Zoo die eisch ook den jongeren Ajax,

¹⁾ Zie vers 99.

- Eurypylus, den vermeet'le, den zoon van den dapp'ren Andraemon¹⁾,
 Toekwam, of Idomeneus, of hem die mede van Creta
 Herwaarts kwam, Meriones²⁾, of den jongste der zonen van Atreus.
 360 Al deze dapperen die in het strijdgewoel met mij gelijkstaan,
 Luisterden steeds naar mijn raad. Ook u in den strijd is uw lichaam
 Nuttig; maar toch uw verstand mijn voorlichting niet kon ontberen.
 Krachten bezit gij; geen geest. Ik sla mijn blik in de toekomst,
 Gij alleen vechten verstaat. Den tijd om te strijden kiest met mij
 365 Atreus' zoon: gij alleen door de kracht van uw lichaam van nut zijt,
 Ik door verstand. En zooveel die het vaartuig bestuurt aan den roeier
 Voorgaat; de aanvoerder steeds den voorrang heeft boven den
 [krijgsknecht,
 Zooveel ik u overtref! En evenzoo ook bij mijzelven
 Staat boven 't lichaam de geest: daarin vooral ligt mijn waarde.
 370 Daarom, o vorsten, staat af dien prijs aan uw' waakzamen wachter
 Voor zoo veeljarige zorg, angstvallig door mij steeds geëfend,
 Kent de belooning mij toe, door u aan mijn diensten verschuldigd!
 't Einde onzer taak is nabij: 't ons dwarsboomend noodlot betoomde ik;
 Wat tot den val van het hooge Pergamum noodig was, nam ik.
 375 Bij wat gij allen verwacht, bij de vallende muren van Troje,
 En bij de Goôn 'k u bezweer, door mij juist den vijand ontnomen,
 Bij wat te doen blijft wellicht en wat met verstand moet geschieden,
 Rest er iets dat slechts met moeite en met stoutheid kon worden
 [verkregen,
 Zoo naar uw oordeel nog iets kan het noodlot van Troje verhaasten,
 380 Weest dan gedachtig aan mij! Of gunt gij die wapenen mij niet,
 Geeft ze dan haar!" En hij toont het noodlottige beeld van Minerva.³⁾

DOOD VAN AJAX.

- 't Roerde der aanvoerders schaar. En wat de welsprekendheid uitwerkt,
 Bleek uit den afloop: de rusting des helds aan den redenaar toeviel!
 Hij, die èn Hector èn 't staal en het vuur en die Jupiter zelve
 385 Dikwijls alléén had getart, zijn toorn kan alleen niet beteug'len;
 Den onverwinn'lijken held de smart overwon. En ontblootend
 't Zwaard, „Dit", zegt hij, „althans is het mijne! of eischt soms Ulysses
 Dit ook? Thans tegen mijzelf mij diene het! Wat van het bloed der
 Phrygiërs vaak werd bevlekt, des eigenaars bloed thans vergiete!
 390 Niemand dan Ajax zelf ooit zegeviere over Ajax!"
 Zoo sprak hij, in de borst, die toen voor het eerst duldde een wonde,
 Daar waar de rusting hem gaapt, het doodelijk wapen hij instiet.
 Niet meer de hand om het ingedrongen staal te verwijd'ren

¹⁾ Thoäs, aanvoerder der Aetoliërs. ²⁾ Idomeneus' wagenmenner. ³⁾ Dit „Heldenpleit", een meesterstuk van scherp vernuft, menschenkennis en belezenheid, is indertijd door Da Costa in Nederlandsche alexandrijnen vertaald.

- Kracht had; het bloed dreef het uit. De aarde, rood van het bloed, deed
 395 Purperkleurig de bloem uit de frischgroene zode ontluiken,
 Die voor het eerst uit het bloed van Oebalus' zoon was gesproten:
 En deze letters, gemeen aan den knaap en den held, zijn in 't harte
 Duidelijk leesbaar der bloem: hier den naam, dáár de weeklacht
 [vermelden.¹⁾

VERWOESTING VAN TROJE.

- Dan naar Hypsipyle's²⁾ land en dat des roemruchtigen Thoas
 400 En naar de kusten berucht om den moord op een vroeger geslachte,
 Zeilt de overwinnaar heen om Hercules' pijlen te halen.³⁾
 Als met den eigenaar die hij aan de Hellenen gebracht heeft,
 Nadert ten slotte het eind van dezen langdurigen oorlog.
 Troje en Priamus vallen gelijk, en Priamus' gade
 405 Derft, de ongelukkige, bij dit alles haar menschengedaante,
 En door een plots'ling geblaf verschrikte een vreemde omgeving.
 Daar waar de Hellespont langgerekt zich tot zeestraat vernauwde
 Ilion brandde; nog steeds het vuur niet tot staan was gekomen.
 Jupiter's altaar het weinige bloed had gedronken des grijzen
 410 Priamus. Voortgesleurd bij de haren, vergeefs had de hoogste
 Wichelaresse van Phoebus⁴⁾ de armen gestrekt naar den Hemel.
 Dardanus' vrouwen, zolang het nog kon, aan de beelden der Goden
 Klemmend der vaderen zich, in de brandende tempels verscholen,
 Sleepen, onwilligen buit, met zich voort de overwinnende Grieken.
 415 Astyanax⁵⁾ naar omlaag van die torens men slingert, vanwaar zijn
 Moeder zoo dikwijls hem placht zijn' vader te toonen, wijl deze,
 Strijdend voor moeder en kind, ook der vaderen bodem beschermde.
 Boreas maant tot vertrek; het geluid van de fladd'rende zeilen
 Klinkt in den gunstigen wind, dien de zeelieden willen benutten.
 420 „Troje, vaarwel!” de geroofde Trojaanschen roepen, en kussen
 De aarde; de brandende daken der vaderstad achter zich laten.
 't Laatst Hecabe⁶⁾ de schepen betreedt: een verschrikkelijk schouwspel!
 Die was te midden der graven van al hare zonen gevonden.
 Wjl zij de terpen omarmde en kussen gaf aan het gebeente,
 425 Sleurden 's Dulichiër's benden haar voort. Maar van één harer zonen
 De asch nam zij mede: zij bergt aan haar' boezem de assche van Hector!
 En zij op Hector's graf haar sneeuw witte haarlokken legde,
 Vruchteloos lijkkoffer! hem haar lokken zij naliet en tranen.

DOOD VAN POLYDORUS.

Recht tegenover de plaats, waar Troje eens stond en het Phrygisch

¹⁾ Vgl. Boek X, vers 206—216. ²⁾ Dochter van Thoas, koning van Lemnos, die, bij een algemeenen mannenmoord, haar' vader redde. ³⁾ Zie Boek IX vers 331—333. ⁴⁾ Cassandra. ⁵⁾ Zoontje van Hector en Andromache. ⁶⁾ Of Hecuba, vrouw van Priamus.

430 Strand, ligt een landstreek door Thracische mannen bewoond.

[Polymestor's

Vorst'lijke woning daar stond. Ter opvoeding u, Polydorus,
Zond in 't geheim hem uw vader, den oorlog om Troje te ontwijken.
Wijs was dit plan, zoo tot misdaad de groote schat, die tot loon hij
Gaf, niet gewekt had en niet die geldzuchtige ziel had geprikkeld.

435 Toen nu de Phrygische zaak ten ondergang neigde, de lage
Thracische vorst met het zwaard het hoofd afhieuw van zijn' pleegzoon,
En, of hij met het lijk ook het spoor van zijn daad kon verbergen,
Wierp hij het ziellooze lijf van de rotsen omlaag in de golven.

OFFER VAN POLYXENA.

Onder de Thracische kust de Atride zijn schepen gemeerd had,
440 Tot weder kalmer de zee en milder de wind zouden worden.
Plotseling hier, en zoo groot als placht hij te zijn bij zijn leven,
Rijst uit een scheur in den grond de gedaante overeind van Achilles,
Evenzoo dreigend, als toen ter tijd zich de woestaard getoond had,
Toen Agamemnon hij met 't onrechtvaardige zwaard zocht te treffen.
445 „Gaaf gij dan, mijner niet meer gedachtig, weer huiswaarts, Argiven?“
Sprak hij, „en is met mijzelf ook de dank voor mijn daden vergeten?
Wacht u daarvoor! Dat ook thans mijn graf niet ontbloot zij van eere,
Vordert Achilles' schim dat Polyxena hem wordt geofferd!“
Zoo sprak hij. Die bloeddorstige schim door zijn makkers gehoorzaamd
450 Wordt. Van haar moeders borst, door haar haast alleen nog gekoesterd,
Wordt de ongelukkige, die hoe moedig ook, kind meer dan vrouw is,
Weggerukt en naar de grafterp geleid, aan de houtmijt ten offer.
Zij, aan haar afkomst getrouw, nadat voor het altaar der wreedheid
Zij is gebracht en beseft dat haar men de slachtbank gereed maakt
455 En als Neoptolemus¹⁾ zij ziet staan, die het zwaard in de vuist houdt
En die de oogen reeds op haar gelaat heeft gevestigd, hen toespreekt:
„Eindelijk is 't dan de tijd, waarop gij mijn vorstelijk bloed kunt
Storten! Gij, langer niet wacht, maar thans mij het zwaard in den boezem
Stoot, of den hals!“ Tegelijk en hals zij en boezem ontblootte.
460 „Waant gij dat één uwer ooit Polyxena dienstbaar zou willen
Zijn, of gij eenigen God met zoodanig offer bevredigt?
Dit alleen wensch ik: dat voor mijn moeder mijn dood men beman't'le:
Zij slechts mijn lot mij verzwart, vergalt mij de vreugde van 't sterven,
Schoon niet mijn sterven voor haar het vreeselijkst is, maar haar leven.
465 Gij echter, dat naar de Stygische schimmen als vrije ik gaan mag,
— Schijnt u rechtmatig mijn beê, — blijft verre, en raakt mij, de

[jonkvrouw,

Niet met uw mannenhand aan! Meer welkom voorzeker dengene,
Wie hij ook zij, dien gij door mijn sterven verwacht te verzoenen,
't Bloed van een vrije zal zijn! Zoo iemand uwer het laatste

¹⁾ Andere naam voor Pyrrhus, zoon van Achilles.

470 Woord nog ontroert van mijn mond — het is Priamus' vorst'lijke dochter
Niet een gevang'ne, die spreekt! — zoo staat aan mijn moeder mijn
[lichaam

Af! Laat het droevige recht op een graf niet met goud haar betalen,
Maar met haar tranen! Toen zij het nog kon, ook met goud zij 't
[betaalde!"]

Zoo sprak zij. En het volk niet de tranen weerhield, die zij zelve
475 Storten niet wou. Zelfs de priester met tranen en tegenzin 't wapen
Stiet in het dappere hart, dat zij vrijwillig hem bloot gaf.
Nederstortende, zij met kracht'looze knieën ter aarde,
Onverschrokken van blik het onzekere lot tegemoet ging,
Zorgde nog, zelfs toen zij viel, die deelen van 't lichaam te omhullen
480 Die te bedekken het voegt; de maagd'lijke schaamte te redden.
Haar de Trojaanschen beweenen, herkende Priamus' nakroost,
En zijn ellende en hetgeen één huis aan bloed had zien vloeien!
U zij beweenen, o maagd, en u, gemalin eens des konings,
Moeder van vorsten genaamd, van het bloeiende Azië 't toonbeeld;
485 Nu slechts een deel van den buit, dat men minacht, en dat zelfs Ulysses
Had, de overwinnaar, versmaad, wanneer niet de moeder van Hector
Gij waart geweest: voor zijn moeder vindt nauwelijks Hector een meester!
't Lichaam omarmend, waaruit die heldhaftige ziel was geweken,
Tranen om haar ook zij stort, zoo vaak voor haar vaderland, echtvriend
490 En voor haar zonen geweend. Met tranen begiet zij de wonden,
Dekt haar met kussen 't gelaat en slaat, thans opnieuw! zich den boezem.
En het geronnen bloed wijl zij poogt met haar tranen te wisschen,
Laat onder meer uit 't verscheurde gemoed deze woorden zij hooren:
„Dochter, mijn laatste oorzaak tot smart, — want wat blijft mij over? —
495 Dochter, daar ligt gij! Uw wonden ik zie die ook mij zijn tot wonden!
En of der mijnen ik géén mocht zonder bloedstorting derven,
Gij ook draagt wonden! En toch ik achtte daar vrouw gij waart, veilig
U voor het staal! Toch ook gij, schoon vrouw, voor het staal moest
[bezwijken.

Hij, die uw tallooze broeders gedood heeft, diezelfde ook u deed
500 Sterven, die Troje verloor en de onzen vermoordde, Achilles!
Immers, nadat onder Paris' en Phoebus' pijl hij gevallen
Was, „Nu zeker”, sprak ik, „Achilles is niet meer te duchten!”
Toch bleef ook nu hij geducht. Zijn asch zelfs, nadat die begraven
Was, woedt nog tegen ons: in het graf nog den vijand wij voelen.
505 Aeacus' kleinzoon ik vruchtbaar slechts was! Het ontzaggelijk Troje
Viel; met een vrees'lijke ramp des vaderlands lot werd beëindigd;
Echter beëindigd dan toch! Voor mij alleen Pergamum voortleeft:
Mijn lijden volgt nog zijn loop. Mij, eenmaal de grootste van allen,
Machtig door kinderental, door schoondochters, schoonzoons en
[echt vriend,

510 Slept men ellendig in ballingschap voort van de graven der mijnen,

- Penelope als geschenk! Zij zal, als mijn taak zij volvoeren
 Ziet, en aan Ithaca's vrouwen mij toont, „Dit is", zal zij zeggen,
 „Hector's roemruchtige moeder, dit Priamus' machtige gade!"
 Thans, na zoo veler verlies, zijt gij, die alleen mij verzachtet
 515 't Moederlijk leed, op het graf van mijn vijand geofferd! Den vijand
 Baarde ik het offer! Waartoe — ben ik dan van ijzer? — te leven,
 Waartoe nog blijf ik, waartoe mij bewaart gij, veeljarige grijsheid?
 Waartoe, wreedaardige Goôn, om nog meer ellende te aanschouwen
 Langer nog 't leven gerekt der oude? Wie ooit kon gelooven
 520 Dat men na Pergamum's val nog Priamus zalig zou prijzen?
 Zalig is hij, door zijn dood: daar hij u niet, mijn dochter, zag sterven
 En tegelijk hij zijn rijk, tegelijk ook het leven kon laten.
 U, koningsdochter! ik dacht met een plechtige uitvaart te eeren,
 Bij te doen zetten uw lijk in het grafmonument uwer vaad'ren:
 525 Anders beschikte het lot van ons huis! Slechts een handvol van vreemde
 Aarde en de tranen u van uw moeder tot eerbewijs strekken!
 Alles verloren wij. Slechts mij blijft — waartoe ik een wijle
 Leven nog wil — de telg die het dierbaarste is aan zijn moeder,
 Nu ook de eenige, eens de jongste van 't mann'lijk geslachte.
 530 Gij, Polydorus, die hier aan den Thracischen koning vertrouwd werdt.
 Waartoe inmiddels getoefd om die vrees'lijke wonde met water
 Haar en 't gelaat, van 't meêdogenloos bloed overgoten, te wasschen?"
 Zoo sprak zij: naar de kust met wank'lende schreden zich richtte,
 Scheurend het sneeuw witte haar. „Brengt hier mij, Trojaanschen, een
 [urne!"
 535 Sprak de ongelukkige, daar zij water daarin wilde scheppen.
 Daar Polydorus' lijk zij aanschouwt, op de zeekust geworpen,
 En daar de gapende wond, door des Thraciërs wapens veroorzaakt!

WRAAK OP POLYMESTOR.

- Ilion's vrouwen luid schreeuwen van schrik. Haar de smart doet
 [verstommen.
 En haar die smart tegelijk het geluid en de tranen, die rijzen
 540 Haar uit het harte, weerhoudt. Volkomen gelijk aan een steenklomp
 Stond zij daar, nu eens den blik gericht op de kust tegenover,
 Dan weer vol woede het oog ten Hemel zij slaat. Zij ziet beurt'lings
 't Aanshijn van hem die daar ligt en zijn wonden. Die wonden toch ziet zij
 't Meest; en haar ziedende toorn haar onderricht is en haar wapen.
 545 Eenmaal in woede ontbrand, als was zij nog steeds koninginne,
 Wil zij zich wreken en is geheel zij het beeld van de wraakzucht.
 En, zooals woedt de leeuwin, wie haar zuigende welp is ontnomen,
 't Voetspoor des roovers vervolgt, ofschoon zij hemzelf nog niet zien kan,
 Zoo Hecabe, nadat zich de toorn met de rouwe vermengd had,
 550 Niet haar gezindheid, maar slechts haar hoge jaren vergetend.
 Voor Polymestor verschijnt, die de gruw'lijke misdaad begaan had,
 En om een onderhoud vraagt. Zij zegt dat zij wil openbaren

- Waar men de goudsom verborg, die zij aan haar' zoon wilde geven.
 En daar de Thraciër, door zijn hebzucht verblind, haar geloofde,
 555 Hij in 't geheim haar ontmoet. Met vleienden mond sprak de valschaard:
 „Aarzel niet, Hecuba, maar geef schatten uw' zoon, en bij alle
 Goden ik zweer: wat gij geeft en wat gij reeds vroeger gegeven
 Hebt, zal zijn eigendom zijn!” Zij ziet den meinedigen spreker
 Grimmig in 't oog, in haar ziel ontbrandde de heftigste woede.
 560 Zoo zij hem aangrijpt en roept de schare ter hulp der gevangen
 Vrouwen en dompelt in des verraders oogen de vingers
 En uit 't gelaat zij de oogen hem rukt, want de toorn gaf haar krachten,
 Wroet met de handen daarin en, met bloed overstroomd, den gewonde
 Niet meer de oogen — geen oog had hij meer! — maar de oogkassen
 [uitscheurt.
 565 't Thracische volk, door de ramp verwoed, aan zijn vorst overkomen,
 Gaat de Trojaansche te lijf en werpt haar met steenen en speren.
 Maar onder nijdig gegrom de steenen zij, die men haar toewierp.
 Volg met haar beten, en uit de kaken, tot spreken geopend,
 Blaft zij wanneer zij wil spreken. De plaats nog bestaat, van 't gebeurde
 570 Hield zij haar' naam.¹⁾ En nog lang, haar vroegere lijden gedachtig,
 Steeds nog haar droevig gehuil zij door 't Thracische land deed
 [weerklinken.
 Niet haar Trojanen alleen, maar zelfs de vijandige Grieken
 Roerde haar noodlot, dat ook de deernis wekte der Goden;
 Zij zelfs, die Jupiter is tot zuster en echtgenoot tevens,
 575 Toegeeft dat Hecuba nooit een dergelijk einde verdiend had.

MEMNON.

- Niet gunt Aurora zich tijd, schoon mede dien wapenen gunstig,
 Hecuba's treurig lot en Ilion's val te beweenen.
 Nadere zorg de Godin en rouw in haar huis om het sterven
 Kwelde van Memnon, den zoon, dien in 't Phrygische veld de rooskleur'ge
 580 Moeder zag onder de lans van Achilles het leven verliezen.
 Als zij 't aanschouwde, die kleur, waarmede zich 's morgens haar wangen
 Rozerood tinten, verbleekt, en de hemel gaat schuil in de wolken.
 Maar niet de moeder kan dulden 't gezicht hoe in 't uiterste vuur zijn
 Lichaam verteert. En met de haren in wanorde, zij niet
 585 Aarzelde, zoo als zij was, voor Jupiter's knieën ter aarde
 Neer zich te werpen; en bij haar tranen zij voegde de woorden:
 „Schoon dan de laagste in rang van haar die in 't goud van den Hemel
 Wonen, — want schaars over heel de aarde ontmoet men mijn
 [tempels, —
 Toch als Godinne ik kwam. Geen heiligdom eisch ik of dagen
 590 Om mij te aanbidden, noch altaren wensch ik die gloeien van vlammen,

¹⁾ Cynossema = „gedenkteeken van den hond”, op een landtong tegenover Troje.

- Zoo overwegen gij wilt hoeveel ik, een vrouw, u van dienst ben,
 Als bij het rijzen des daags den nacht ik houd binnen zijn grenzen,
 Acht ge een belooning mij waard! Niet dit mijn verlangen is, noch is
 Heden Aurora gestemd om de eer die haar toekomt, te eischen:
- 595 't Is om mijn Memnon's verlies dat ik kom, die vergeefs voor zijn
 [maagschap
- Moedig de wapenen droeg, en die in den bloei zijner jaren
 Sneuvelde onder de hand — gij hebt het gewild! — van Achilles.
 Sta hem als troost voor zijn dood, dat smee ik u, eenige eer toe,
 Hoogste Beheerscher der Goën, en lenig de smart van zijn moeder!"
- 600 Toestemmend Jupiter knikt. Als Memnon's brandstapel stort in
 Vurige vlammen ineen, de kronk'lende, donkere rookwolk
 't Daglicht verduisterde, als wanneer de rivieren de nevels
 Ademen, uit haar ontstaan, die de stralen der zon onderscheppen;
 Zwart stuift de asch in het rond; tot één enkel lichaam tesamen
- 605 Dringt zij op één zich en krijgt een vorm, die leven en warmte
 Leende uit den gloed van het vuur. De lichtheid verleende hem vleugels:
 Eerst aan een vogel gelijk, maar weldra in werk'lijkheid vogel,
 Slaat hij de vleugelen, en gelijk met hem tallooze broeders
 Klapwieken, wien met hem dezelfde afkomst gemeen is.
- 610 Driemaal zij vliegen om 't vuur, en driemaal eenstemmig hun wiekslag
 Klinkt in het rond. Maar zij bij de vierde vlucht scheiden in tweeën.
 Dan als twee legers zij tegen elkander vol woede den oorlog
 Aanbinden, en zij hun toorn met scherpe klauwen en snebben
 Botvieren: elk van den vijand het lijf en de vleugelen teistert,
- 615 En als een offer aan de asch, die begraven werd, 't aanverwant lichaam
 Neervalt ter aarde, den held ter eere, uit wien het ontstaan was.
 't Nieuwe vogelgeslacht naar hem ook genoemd werd, naar hem van
 Memnonides ¹⁾ draagt den naam. Als de zon weer haar jaarkring voleind
 [heeft,
- Als hun krijgshaftige vader den dood'lijken strijd zij hervatten.
 620 Vond dus al Hecuba's blaffen bij alle anderen deernis,
 Slechts aan den rouw om haar' zoon Aurora zich wijdt; en nog heden
 Tranen van liefde vergiet: haar dauw heel den aardkring bevochtigt!

AENEAS' VLUCHT.

- 't Noodlot niet dult evenwel dat met Ilion's muren de hoop ook
 Onder zou gaan. Want de held van Cythere ²⁾ op zijn schouders zijn Goden
- 625 Redt en — eerwaardigen last, even heilig als die! redt zijn' vader;
 Van zooveel rijkdommen slechts de vrome held dit tot buit kiest
 Buiten zijn Ascanius ³⁾. Met de vluchtende vloot door de golven

¹⁾ Een soort van zwarte haviken. ²⁾ Aeneas, zoon van Anchises en Venus.

³⁾ Zoon van Aeneas en Creüsa, ook Iulus geheeten, de voorvader van het geslacht Julius.

- Vaart van Andandros hij weg; de misdadige Thracische kusten,
 't Van Polydorus' bloed nog vochtige land laat hij achter.
 630 Dan met voorspoedigen wind en gedreven door gunstige strooming
 Zeilt, van zijn makkers verzeld, de haven hij in van Apollo.

ANIUS.

- Anius, die hier het volk beheerscht en als wichelaar Phoebus'
 Eeredienst leidt, gastvrij in tempel en woning hem opneemt.
 En hij vertoont hem de stad ¹⁾, 't bekende heiligdom, en de
 635 Boomen, die eertijds had bij haar baring Latona gegrepen.
 Als nu de wierook gebrand en de wijn op den wierook geplengd is,
 't Ingewand, als het behoort, is verbrand der geofferde stieren,
 Treden zij binnen 't paleis. Op mollige kleeden gezeten,
 Nuttigen zij met de gaven van Ceres de wijnen van Bacchus.
 640 Toen sprak de vrome Anchises: „O priester, de hoogste van Phoebus,
 Hadt, of vergis ik mij, toen voor het eerst deze stad ik aanschouwde,
 Gij niet een zoon, en wanneer ik wel mij herinner, vier dochters?”
 Anius schuddend het hoofd, dat met sneeuw witte banden gesierd was,
 Droevig ten antwoord hem gaf: „Geenszins u misleidt uw geheugen,
 645 Dapperste held: van een vijftal telgen toen zaagt gij mij vader,
 Dien thans — zoo onstandvastig is vaak het geluk van de menschen! —
 Welhaast gij kinderloos ziet. Wat helpt mij een zoon, die afwezig
 Is; die nu in het land, dat naar hem zijn naam heeft gekregen,
 Andros, vertoeft en daar zijn woonplaats en rijk heeft gevestigd?
 650 Dit gaf de Deliër hem als godd'lijk geschenk. Maar een ander
 Liber mijn dochteren gaf; onverwacht en haast niet te gelooven:
 Immers, wat ook door mijn dochters slechts aangerood was, werd in
 [koren]

- Of werd in vloeienden wijn veranderd ofwel in Minerva's
 Vruchten. En overvloed bracht die gave zooals zij gebruikt werd.
 655 Toen hiervan Atreus' zoon, de verwoester van Troje, gehoord had,
 — Dat niet wellicht gij van dezen of genen verneemt dat ook ons de
 Schuld aan uw ongeluk treft — met wapengeweld hij mijn dochters
 Tegen mijn wil aan mijn vaderarmen ontrukte en gelastte
 Met deze gaven des Hemels de vloot der Argiven te voeden.
 660 Ieder ontvlucht waar zij kan. En twee van haar naar Euboea,
 Twee van mijn dochters ontwijken naar Andros, het land van haar'
 [broeder.
 't Leger hem nadert en dreigt, zoo hij haar niet wil afstaan, met oorlog.
 Liefde moest zwichten voor vrees; wat dierbaar hem was aan ellende
 Prijs gaf. Maar gij, zoo gij kunt, vergeeft dit den angstigen broeder!
 665 Hier geen Aeneas toch was, noch was hier om Andros te redden
 Hector aanwezig, door wien gij tien jaar den oorlog kondt dragen.

¹⁾ Delos.

Reeds voor de armen der gevangenen boeien gereed zijn,
 Toen met de handen, nog vrij, ten Hemel geheven, zij smeekten:
 „Breng ons, o Bacchus, uw godd'lijke hulp!“ En de schenker der gave
 670 Bracht haar die hulp: zoo althans door een wonder in 't ongeluk storten
 Helpen men noemen kan! Noch kon ik vernemen waarom zij
 Dierven haar' mensch'lijken vorm, noch kan ik thans u dit zeggen;
 't Einde ik slechts ken: met veed'ren bedekt zij werden tot uwer
 Echtgenoot's ¹⁾ vogels en zijn als sneeuw witte duiven verdwenen!”

CORONIDES.

675 Als onder deze is en and're gesprekken het gastmaal beëindigd,
 Schuift men terzijde den disch, en zoeken zij rust in den sluimer.
 En met den dag staan zij op en naderen Phoebus' orakel.
 Deze de opdracht hun geeft hun aloude moeder te zoeken
 En de vermaagschapte kust ²⁾. De koning hen volgt en geschenken
 680 Geeft den vertrekkenden: aan Anchises een schepter; zijn' kleinzoon ³⁾
 Mantel en pijlkoker; aan Aeneas een mengvat, door Therses,
 Hem, zijn Ismenischen vriend, van Aonië's kusten gezonden.
 Therses het was die het zond, maar die het vervaardigde Alcon,
 Burger van Hylae; en lang was 't verhaal, op het kunstwerk gedreven:
 685 Daar stond een stad, en gij kondt een zevental poorten ontdekken;
 Dezen u duiden haar' naam ⁴⁾ en welke stad er bedoeld was.
 Lijkstaties er voor de stad en grafheuvels, brandstapels, vuren,
 Vrouwen met loshangend haar en moeders, ontblootend den boezem,
 Wezen op rouwbedrijf. Ook men nimfen zag, die om 't verdrogen
 690 Weenden der bronnen. En kaal de boomen, geheel zonder loover
 Stonden, en geiten vergeefs de dorre rotsen beknabb'len.
 Midden in Thebe, ziet! deed hij de dochters Orion's ⁵⁾ aanschouwen
 Hoe zich de eerste de keel afsneed — niet een wond voor een vrouwe! —
 De andere zich met een lans het dappere harte doorboorde.
 695 Hoe, voor haar volk zij gevallen, in plechtige uitvaart de stad door
 Werden gedragen, hoe men op het volkrijkste punt haar verbrandde.
 Hoe uit haar maagd'lijke asch, dat niet het geslacht zou te niet gaan,
 Tweelingbroeders geboren er werden. De faam hen Coronae
 Noemde. Der moederlijke asch zij een plechtigen lijdienst bereidden.
 700 Zoover 't verhaal ging, gegrift in het schitt'rend metaal van het mengvat.
 Zonder verguldsel de rand was gesneden uit 't hout des acanthus.
 Niet minder fraaie geschenken van hun kant de Trojers hem gaven:
 Want zij den priester een doos voor 't bewaren van wierook vereerden,
 Met nog een mengvat en kroon, die schittert van goud en juweelen.

¹⁾ Venus, bij Anchises moeder van Aeneas. ²⁾ Het orakel dat Aeneas eerst naar Creta en daarna naar Italië dreef. ³⁾ Ascanius (Iulus), Aeneas' zoon. ⁴⁾ Het zeven-poortige Thebe. ⁵⁾ Menippe en Metioche, dochters van den jager Orion, die onder de sterrenbeelden werd opgenomen, offerden zich te Thebe op, om de stad van de pest te bevrijden.

- 705 Hier dus indachtig gemaakt, dat de Teucriërs brengen tot Teucer's¹⁾
 Stamboom hun oorsprong terug, naar Creta zij zeilen. 't Klimaat daar
 Lang niet ze in staat zijn te dragen: het honderd-stedige eiland
 Achter zich latende, zij naar Ausonië's²⁾ havens zich wenden.
 Woest blaast de stormwind en teistert de zee. Van der Strophades' kusten
- 710 En onbetrouwbare reë de gevleugelde Aëlo³⁾ hen afschrikt.
 Reeds zij Dulichium's haven voorbij en Ithaca, Samos,
 Neritus, vormend het rijk des listenvollen Ulysses
 Voeren, en Ambracia zij bereikten, bekend om der Goden
 Strijd, en het beeld van den rechter zij zien, in een rotsblok veranderd;
- 715 Thans door den tempel beroemd, Apollo van Actium heilig.
 't Land van Dodona, dat de godspraak verkondt in zijn eiken
 En de Chaonische bocht, waar het kroost van den vorst van Molossus,
 Vruchteloos pogingen deed met vleugels aan 't vuur te ontkomen.
 Dan naar het land der Phaeaken, met weeld'rige vruchten gezegend,
- 720 Richtten zij zich, en vandaar naar de stad van Epirus, Bythrotos,
 't Werd door den Phrygischen ziener⁴⁾ beheerscht, alsof Troje herleefd
 [was.
 Dan, onderricht in de toekomst, zooals reeds Helenus, zoon van
 Priamus, die had geheel naar waarheid voorspeld, zij bereiken
 't Land der Sicanen.⁵⁾ Dit land in zee met drie punten vooruitspringt.
- 725 Hiervan Pachynus zich richt naar het regenaanbrengende Zuiden,
 Lieflijke Zephyrs ontvangt Lilybaeum. En naar de Beren,
 Wien steeds de zee blijft ontzegd, en naar Boreas uitziat Pelorus.
 Verder steeds stevent de vloot der Trojanen; door riemen gedreven
 En door den stroom, zij bij nacht het zandige Zancle bereiken.

SCYLLA.

- 730 Scylla de rechterzijde bedreigt, aan de linker Charybdis
 Rusteloos loert; zij verzwelgt en wederom uitbraakt de schepen.
 Gene, wier donkere buik van razende honden omringd is,
 Heeft een jonkvrouw'lijk gelaat, en was — zoo althans niet de dichters
 Fabels ons opdisschen! — ook in werk'lijkheid eertijds een jonkvrouw.
- 735 Velen er zochten haar hand, maar als zij die allen geweigerd
 Had, naar de nimfen zij ging van de zee, als vertrouwde dier nimfen;
 En haar verhaalde dan van die aanzoeken, door haar geweigerd.
 Als Galatea door haar zich eens deed de haarlokken kammen,
 Sprak die, herhaaldelijk zuchtend, haar toe met de volgende woorden:

¹⁾ Stamvader der Trojanen, van Creta naar Troas verhuisd. De avonturen van Aeneas, hier en hieronder oppervlakkig geschetst, zijn zeer uitvoerig geschilderd in Vergilius' meesterwerk, de Aeneïs, het nationale epos der Romeinen. ²⁾ Ausonië is de oude naam voor Italië. ³⁾ Een der Harpijen (Aeneïs, Boek III). ⁴⁾ Helenus, gehuwd met Hector's weduwe, Andromache (Zie Boek III der Aeneïs). ⁵⁾ Sicilië; zie Boek V vers 350—351.

- 740 „U echter, jonkvrouw! althans een geslacht van beschaafdere mannen
Aanzocht, en — zooals gij deedt! — gij straff'loos hun aanzoek kondt
[afslaan,

Mij echter, Nereus' kind, aan wien de zeekleurige Doris
Hem had geschonken, beschermd bovendien door een heirleger zusters,
Stond het niet vrij dan alleen door een ramp aan de min des Cyclopen
745 Mij te onttrekken!" En tranen verstikten de stem der verhaalster.
Als met den duim van albast de maagd haar die tranen gedroogd had,
En de godinne getroost, toen sprak zij: „Verhaal 't mij, vriendinne,
En mij verberg niet waarover gij treurt. Gij weet dat 'k u trouw ben!"
Nereus' dochter daarop Crataeis' telg dit verhaal doet:

ACIS EN GALATEA.

- 750 Acis was uit een Faun en een nymf des Symaethus¹⁾ geboren,
Wel hij de wellust van zijn vader en moeder was beiden,
Echter toch meer nog van mij, want mij alleen schonk hij zijn liefde.
Schoon was hij; daar hij tweemaal acht jaren beleefd had, bedekte
't Eerstbeginnende dons van den baard hem de jeugdige wangen.
755 Hem beminde ik, mij de Cycloop met oneindigen hartstocht.
Noch, als de vraag gij mij stelt of sterker in mij was de afkeer
Tot den Cycloop of de liefde tot Acis, ik antwoord kon geven:
Beide waren gelijk. Geweldig voorwaar, moeder Venus!
Is wel de kracht van uw rijk! Want gene, die woesteling, die zelfs
760 Is aan de wouden tot schrik, dien nimmer een vreemdeling straff'loos
Opzocht, en die met de Goden veracht zelfs den hoogen Olympus,
Voelt wat de liefde vermag! Door hartstocht tot mij toch bewogen,
Blaakt hij, tot zelfs hij vergeet zijn eigen vee en spelonken!
Reeds draagt gij zorg voor uzelf, reeds zoekt gij hoe mij te behagen,
765 Reeds gij met harken u kamt het weerbarstige haar, Polyphemus!
Reeds gij den ruigen baard beproeft met een sikkels te korten,
En u het woeste gelaat, in het water weerspiegeld, te plooiën!
En zelfs uw neiging tot moord, uw woestheid en vrees'lijke bloeddorst
Ophouden. Veilig komen en veilig vertrekken de schepen.
770 Telemus, die was door 't lot naar Sicilië's Aetna gedreven,
Telemus, Eurymus' zoon, wel bekwaam in het duiden der teekens,
Naderde tot Polyphemus, den woestaard: „Het eenige oog, dat
Midden in 't voorhoofd gij draagt, zal", sprak hij, „Ulysses u rooven!"
Lachend hij antwoordde: „Gij, onbekwaamste van alle voorspellers,
775 Dwaalt; want eene andere reeds het mij roofde!" Die vruchteloos waarheid
Spelde, versmaadt hij, en òf langs de kust met geweldige stappen
Schrijdt hij, òf wel hij vermoeid in zijn duistere hollen terugkeert.
Daar, als een wigge in zee, een heuvel vooruitspringt, met lange
Punt. Aan weerskanten de kust door de ziltige golven bespoeld wordt.

¹⁾ Riviertje op Sicilië.

- 780 Hier klimt omhoog de Cycloop en zet op het midden zich neder.
Wijl het woldragende vee, schoon niemand het leidde, hem volgde.
As hij den pijnboom daarna, die hem tot wandelstaf diende,
Heeft aan zijn voeten gelegd, geschikt om scheepstuig te dragen,
785 Neemt hij een rietfluit ter hand, uit honderd pijpen gevoegd, en
Hoorde 't gebergte geheel het sissend geluid van zijn fluiten,
Hoorden de golven het meê. Aan de oevers verborgen, in Acis'
Schoot ik gezeten was, als van verre mijne ooren bereikten
Deze woorden die ik na het hooren mij grifte in 't geheugen:
„Blanker zijt gij, Galatea, dan 't sneeuw witte blad der ligusters;
790 Bloemrijker nog dan de wei, dan de rijzige elze nog slanker;
Glanziger zelfs nog dan glas en speelscher dan 't jeugdige geitje;
Lichter gij zijt dan de schelp, gestaâg door de golven geslepen,
Welkomer dan in den winter de zon, in den zomer de schaduw!
Edeler nog dan de palm, merkwaardiger dan de plataanboom;
795 Glinst'render nog dan het ijs en zoeter dan druiven, die rijp zijn;
Zachter dan 't dons van den zwaan en zelfs dan melk die gestremd is;
Schooner, indien gij mij niet ontvlucht, dan een tuin, die besproeid wordt.
Wilder gij zijt, Galatea, dan vóór het getemd is, het stierkalf;
Harder dan eikenhout en bedrieg'lijker nog dan het water,
800 Buigzamer nog dan de wingerd in 't wild en de twijgen der wilgen.
Nog onvermurwbaarder dan deze rots, dan de stroom meer onstuimig;
Trotscher nog dan een pauw, dien men prijst; dan de vuurvlam nog feller;
Steek'liger nog dan de distel, en norscher dan zwang're berinnen;
Doover van oor dan de zee, dan een slang, die getrapt wordt, nog wreeder.
805 En, wat vooral ik u zou zoo gaarne willen ontnemen,
Niet nog snelvoetiger slechts dan het hert, voor de blaffende honden
Vluchtend, maar lichter ook dan de wind en het vluchtige koeltje!
Waart gij verstandig, gij zoudt niet trachten te ontvluchten; het wachten
Zelf gij verwenschen; gij zoudt mij bij u beproeven te houden.
810 Want ik spelonken bezit, een deel van den berg; en zij hangen
Diep in de levende rots, waar de zon op het midden des daags niet,
Noch ook den winter men voelt. 'k Heb appels, bezwarend de takken,
Druiven, die glanzen als goud, aan lenige twijgen gewiegeld;
Ook purperkleurige: de eene en de and're voor u ik bewaarde!
815 En eigenhandig gij zult de heerlijke aardbeien lezen
Grociend in 't schaduwrijk woud en zelf in den herfst de kornoeljes.
Daarbij de pruimen: niet slechts die blauw van het donkere sap zijn,
Maar ook een edeler soort, of versch uit het was men die kneedde.
Zoo gij mij huwt, zal u noch de kastanje ontbreken, noch 't fruit der
820 Haagappelboomen, al wat aan heesters groeit, zij u dienstbaar.
En al dit vee is van mij, en veel er nog doolt door de dalen,
Veel ook verschuilt zich in 't woud, en veel is gestald in mijn grotten.
Noch, wanneer gij mij vraagt, hoeveel het is, kan ik 't u zeggen:
Bedelaars tellen hun vee! Wanneer gij mij niet wilt gelooven,

- 825 Als al mijn dieren ik prijs, kom zelf! en het zal u verwond'ren
 Dat met de pooten zij nauw den zwellenden uier omspannen.
 Ook heb ik jonger gebroed: als lammetjes, nog in de schaapskooi,
 Verder, in leeftijd gelijk, in de schaapskooi nog jeugdige geitjes.
 Melk is er steeds, wit als sneeuw. Een gedeelte daarvan om te drinken
- 830 Dient, en een ander gedeelte verhard ik met 't vloeiende stremsel.
 Niet met goedkoope genoegens alleen, noch gewone geschenken
 Laat u verteederen: als met damherten, hazen of bokken,
 Of een paar duiven, of wel een nest, gehaald uit de boomen.
 Want een paar jongen ik heb, waarmee gij tesamen kunt spelen,
- 835 Zoozeer gelijkende elkaar, dat gij nauw'lijks het onderscheid zien kunt,
 Kroost van een ruige berin, op den top van 't gebergte gevonden.
 'k Vond ze en sprak: „Die zal ik bewaren voor mijn gebiedster!”
 Wil nu het glinst'rend gelaat uit het blauw uwer golven verheffen,
 Kom, Galatea, en wil niet minachten wat ik u aanbied!
- 840 Zeker, ik ken ook mijzelf: in het vloeiende water ik onlangs
 Waarnam mijn spiegelbeeld; toen ik haar zag, mij beviel mijn verschijning!
 Zie, hoe reusachtig ik ben! Niet grooter is wis dan dit lichaam
 Jupiter, hoog in den hemel! Want gijlieden steeds van een zeek'ren
 Jupiter pleegt te gewagen, die heerscht. Mij een weeld'rige haardos
- 845 Hangt naar omlaag langs 't gelaat; als een woud het beschaduw't mijn
 [schouder.
- Noem mij niet leelijk, omdat geheel met steek'lige borstels
 't Lijf me overgroeid is: een boom is leelijk, wanneer hij geen loof draagt,
 Leelijk is 't paard, as zijn nek niet met goudblonde manen gedekt is;
 Pluimen den vogel bedekken; de wol is den schapen tot sieraad;
- 850 Zoo ook de baard siert den man, de borst'lige haren zijn lichaam.
 Eén enkel oog ik slechts draag in het midden van 't voorhoofd, gelijkend
 Aan een reusachtig groot schild. Welnu? Ziet de zon niet dit alles
 Hoog uit den hemel? En toch één enkel oog heeft de zon slechts!
 Daarbij nog komt dat in uw golven mijn vader is heerscher¹⁾,
- 855 Hem ik als schoonvader breng. Heb deernis slechts, en mijn gebeden
 Aanhoor! Gij de eenige zijt, aan wie ik mij wil onderwerpen.
 Ik, die zelfs Jupiter's Hemel veracht en doordringenden bliksem,
 U, Nereïde, aanbid! Uw toorn dan die bliksem is wreeder!
 Toch ik die minachting zou met meerder berusting verdragen,
- 860 Zoo gij slechts allen vermeedt! Maar waarom den Cycloop gij versmadend,
 Acis bemint? En waarom gij Acis stelt boven mijn liefde?
 Laat hij behagen zichzelf, laat desnoods hij behagen — ik 't liever
 Anders zag! — u, Galatea! Maar wordt mij de kans ooit gegeven,
 Voelen dan zal hij dat ik voor zoo groot een lichaam ook kracht heb!
- 865 Levend het ingewand hem verscheuren ik zal, en zijn leden
 Strooien door 't veld en uw zee! Zoo worde hij met u vereenigd!

¹⁾ Polyphemos was een zoon van Neptunus.

Immers, ik groei, en nog feller uw minachting aanstookt die vlammen;
 't Is of de Aetna met al haar woede men overgebracht heeft
 En ik die draag in mijn hart! En toch, Galatea, 't u koud laat!"

GEDAANTEVERWISSELING VAN ACIS.

- 870 Als in zoodanige taal vergeefs hij geklaagd heeft, — 'k zag alles! —
 Rijst hij omhoog, en gelijk aan den stier, wien de koe is ontnomen,
 Kan hij niet rusten, maar dwaalt in het rond door de bosschen en bergen.
 Toen nu de woestaard opeens, onverwachts, want niets dergelijks
 [vreesde ik,
 Acis en mij daar ontdekt, roept hij uit: „Ik zie u! 'k Zal zorgen
 875 Dat voor de laatste maal thans gij hier in liefde bijeenkwaamt!"
 En zoo verschrikkelijk was zijn stem, als van een Cycloop in
 Woede verwachten men kon: van zijn brullen zelfs sidderde de Aetna!
 Dood'lijk verschrikt, ik terstond mij werp in 't naburige zeevlak.
 Wyl des Symaethus' telg zich omgewend had om te vluchten,
 880 Smeekte hij: „Help, Galatea! Ik bid u, biedt bijstand, o ouders!"
 Stelt, vóór de dood mij bereikt, van uw golven den toegang mij open!"
 Hem achtervolgt de Cycloop, en een rotsblok, een deel van 't gebergte,
 Slingert hij. En alhoewel slechts de uiterste hoek hem bereikte
 Van dat gevaarte, geheel nochtans overstelpte het Acis.
 885 Wij echter, wat ons alleen het noodlot toeliet te geven,
 Deden wij: Acis de kracht, aan zijn voorgeslacht eigen, te schenken.
 Purperrood stroomde het bloed van onder het rotsblok; en binnen
 Zeer korten tijd ging dat bloed die purperen kleuren verliezen,
 Tot het de tinten erlangt van den stroom, door den regen geteisterd;
 890 Gaandeweg helder het wordt. Het rotsblok uiteenvalt in stukken,
 En uit de spleten bevallig en levend de riethalm omhoogrijst;
 Hol geeft de mond van de grot geluid bij het hupp'len des waters,
 Tot er, o wonder! opeens tot het midden des lichaams een jong'ling
 Oprijst; de jeugdige horens omgroeid van de buigzame halmen,
 895 Die, zoo hij grooter niet was en 't gelaat niet de kleur van de zee droeg,
 Acis zou zijn! Maar ook zoo was werk'lijk hij Acis, veranderd
 Tot een riviertje, dat steeds den vroegeren naam heeft behouden!"

DE ZEEGOD GLAUCUS.

- Zoo Galatea aan Scylla verhaalde. Als 't bezoek is geëindigd,
 Gaat men uiteen: Nereus' kroost doorklieft weer de rustige golven.
 900 Scylla ook weerkeert; want zij in het midden der zee zich niet wagen
 Durft. En of op het droge strand zonder kleed'ren zij ronddooft,
 Of, als zij zich heeft vermoeid, een verwijderd gedeelte der diepte
 Opzoekt en in het besloten water de leden zich afkoelt.
 Suizend door 't water opeens een nieuwe bewoner der diepe
 905 Zee, die te Anthedon onlangs, op Euboea, van vorm was veranderd,
 Glaucus verschijnt. Op 't gezicht hij ontbrandt voor de jonkvrouw in liefde.
 En alle woorden, waarmee hij de vlucht'linge tegen te houden

- Hoopte, hij bezigt. Maar zij ontwijkt hem: de angst gaf haar snelheid,
 Tot zij bereikte den top van een berg, die het dichtst bij de zee stond.
- 910 Wijd strekt zich vóór haar de vloed. Tot het nauw van een engte gedrongen
 Loopt in de lengte van zee tot zee sterk hellend de maalstroom.
 Hier blijft zij staan, op die veilige plaats. Of hij monster of God is,
 Weet zij niet; echter verbaasd zij staat van zijn prachtige kleuren
 En van zijn lokken, die schouders en rug hem volkomen bedekken;
- 915 Doch dat zijn uiteinde slechts de kronk'lende staart van een visch is.
 Hij haar begrijpt en zich steunt op de rots, waar het dichtst zij nabij was,
 „Noch een verschijning ben ik, o maagd, noch een vreeselijk monster,
 Niets dan een Zeegod!” zegt hij. „Meer macht in de golven heeft Proteus
 Niet, noch ook Triton bezit, noch Athamas' nazaat Palaemon! ¹⁾)
- 920 Eertijds ik sterfelijk was; maar toen reeds ik zeker aan 't diepe
 Zeewater voorbestemd was, en gaarne ik mij placht te vermoeien:
 Nu eens ik spande mijn net, waarmede ik de visschen verschalkte,
 Dan weder ik, op een klip gezeten, den hengel hanteerde.
- Dicht bij een groenende weide lag 't strand, waarvan een gedeelte
- 925 Werd door de golven bespoeld; een ander door gras was omgeven,
 Dat door den beet nimmer nog van het hoorndragend vee was geschonden,
 Noch ook door harige geiten gegraasd of door vreedzame schapen.
 Nimmer de nijvere bij droeg mee wat de bloemen vergaarden,
 Nimmer een bruid droeg een krans, die daar geplukt was; noch maaiden
- 930 Sikkeldragende handen daar ooit. Ik de eerste was die ooit
 Daar op de graszode zat, om mijn vochtige vischtuig te drogen.
 Om het getal te overzien der visschen, reeds door mij gevangen,
 Plaatste ik boven elkaar wat of in de netten het toeval
 Of naar mijn haken hun eigen onnoozelheid voort had gedreven.
- 935 't Klinkt ongeloofelijk! Maar waartoe zouden leugens mij dienen?
 Rakend het gras, zich begon mijn vangst opnieuw te bewegen,
 Rond zich te went'len en zich op het land als in zee te gedragen.
 Als vol verbazing ik wacht, vlucht plots'ling mijn buit in de golven
 IJlings terug, aan het land en den nieuwen gebiedster ontkomen.
- 940 'k Sta als verstomd; en de oorzaak ik zoek, en lang blijf ik twijf'len
 Of dit een God had gedaan of wel het in 't sap van dat gras school.
 „Maar welke krachten”, zeg ik, „bezit dan dit gras?” En ik pluk mij
 Eenige handvollen gras en bijt in hetgeen ik geplukt had.
 Nauwelijks goed had mijn keel die vreemde sappen gedronken,
- 945 Als ik het ingewand mij opeens inwendig voel trillen
 En ik mij meegesleept voel door verlangen naar nieuwe omgeving.
 Lang ik dit niet kon weerstaan. „Vaarwel!” sprak ik, „land, dat ik nimmer
 Meer wil betreden!” En onder de golven mijn lichaam ik dompel.
 En mij de Zeegoön ontvangen en eeren als een van de hunnen.
- 950 En dat ontnomen mij wordt wat sterfelijk is, zij aan Tethys

¹⁾ Zie Boek IV, vers 541.

- Vragen en Oceanus. Dat alles dan wasschen zij van mij.
En als de reinigingsspreuk is negenmalen gepreveld,
Wordt mij bevolen het lijf in honderd rivieren te baden.
Zonder verwijl van verschillende kanten de stroomen zich over
955 't Hoofd mij storten, gelijk met al het water des zeevloeds.
Zoo ver ben ik in staat het merkwaardige feit te verhalen:
Zoo ver herinner ik 't mij. Want daarop verloor ik 't bewustzijn.
Toen dit teruggekeerd was, ontwaarde ik dat geheel mijn
Lichaam was anders dan eerst, en dat ook mijn geest was veranderd.
960 Toen eerst ontdekte ik dat mijn baard droeg de kleur van het zeewier,
En tot wat lengte ik langs het zeevlak mijn haarlokken sleepte;
En hoe geweldig mijn schouders en zeegroen waren mijn armen;
Dat van mijn beenen het eind tot den staart van een visch was gekronkeld.
Maar wat die schoonheid mij baat, en dat ik behaag aan de Zeegoôn,
965 Wat zelfs een God mij te zijn, zoo gij daardoor niet wordt verteederd?"
Als hij zoo spreekt en daaraan nog meerder wil toevoegen, Scylla
Staan laat den God. Hij, verwoed, dat zij hem afwijzen durfde,
Opzoekt het wonderpaleis van Circe, de dochter des Titan's.¹⁾

¹⁾ Zie Boek IV vers 205.

VEERTIENDE BOEK.

CIRCE.

- Weldra de Aetna, die ligt in den muil der Giganten gedompeld ¹⁾,
En der Cyclophen gebied, dat nimmer 't gebruik van den ploeg zag,
't Eggen niet kent noch iets waarvoor men de ossen in 't juk spant,
Had de Euboeïsche vriend van de bruisende golven verlaten;
5 Zancle hij mede verliet, aan den overkant Rhegion's muren.
En het noodlottige nauw, dat van weerskant geperst door de oevers
Tusschen Ausonië en het Sicilische land vormt de scheiding.
Dan, van een talrijk gevolg vergezeld, door de zee der Tyrrhenen,
Glaucus het grasrijke eiland van Circe, de dochter der Zonne,
10 En hare woning, vervuld van verschillende diersoorten, nadert.
Aanstonds, zoodra hij haar zag en groeten met haar had gewisseld,
Sprak hij: „Toon deernis, ik bid u Godin met een God! Immers gij slechts
Kunt, zoo gij waard mij dit acht, den smart dezer liefde verlichten.
Wat is des tooverkruids' macht, o dochter des Titan's! is niemand
15 Beter bekend dan aan mij, die zelf daardoor werd veranderd.
Dat u de oorzaak van mijn hartstocht verborgen niet blijve:
Ginds op de Italische kust, tegenover den burcht van Messana,
Scylla door mij werd aanschouwd. Mijn geloften en beden herhalen
Schaam ik mij en mijn vleïenden aandrang en hoe zij mij afwees.
20 Gij echter, zoo in uw tooverspreuken er macht schuilt, een spreuke
Prevel met godd'lijken mond; zoo meerdere kracht in het kruid schuilt,
Maak van der kruiden beproefde kracht dan gebruik tot dat doeleind!
't Is geen herstel dat ik zoek: niet dat gij mijn wond zoudt genezen,
't Einde verlang ik niet, maar dat zij van dien hartstocht haar deel krijgt!”
25 Circe nochtans — want geen andere meer dan zij in de liefde
Inzicht bezat, 't zij omdat de oorzaak daarvan in haarzelf lag,
't Zij omdat Venus, gekrenkt door haars' Vaders verraad ²⁾ dit bewerkt
[had, —
Zoo hem bescheid gaf: „'t Was beter voor u zoo een vrouw gij bemindet,
Eén van verlangen en wensch, door gelijken hartstocht bewogen.
30 Gij zijt dit waard: elke vrouw zou gaarne u willen bezitten,
En zoo gij hoop alleen geeft, geloof mij, men zal naar u dingen!
Dat gij niet twijfelt, dat niet u vertrouwen ontbreekt in uw schoonheid,
Zie, ik die zelf ben Godin, de dochter des stralenden Titan's,
Die met mijn tooverformules zooveel vermag en mijn kruiden,

¹⁾ Zie Boek V, vers 353. ²⁾ Zie Boek IV, vers 171—174.

- 35 Wensch slechts de uwe te zijn! Versmaad de versmaadster: die willig
Is, moet gij volgen. Daardoor aan beiden gij geeft wat haar toekomt!"
Zoo in verzoeking gebracht, „Eer zullen", zegt Glaucus, „gebladert"
Dragen de golven, eer zal op de bergtoppen wassen het zeewier,
Eer, zoolang Scylla nog leeft, een and're het doel van mijn min wordt!"

GEDAANTEVERWISSELING VAN SCYLLA.

- 40 Diep hij beleedigt hierdoor de Godin; maar daar zij hemzelf
Deren niet kan, en uit liefde niet wil, ontsteekt tegen haar zij,
Die boven haar hij verkoos. Gekrenkt door geweigerde liefde
Aanstonds een gruwelijk kruid zij wrijft met vergiftige sappen
En, als 't gewreven is, mengt met Hecate's tooverbezwering.
- 45 Steekt zich in zeegroen gewaad, en dwars door de scharen van 't wilde
En haar aanbiddend gediert', verlaat zij de middelste halle
En zij, naar Rhegion, dat tegenover de rotsen van Zancle
Ligt, zich begevend, betreedt de ziedende branding der golven,
Die zij beroert, alsof op vasten bodem haar schreden
- 50 Drukten; en droogvoets zij langs de toppen der baren vooruitijlt.
Daar was een kleine spelonk, tot bochtige welving gebogen,
Scylla's lievelingsplaats om te rusten, waar zij voor de hitte
Veiligheid zocht van de zee en de lucht, als de zon op het midden
Stond van den dag en de schaduw, van boven geworpen, het kortst was.
- 55 Deze besmet de Godin: met wonderenwekkend vergif zij
Deze bezoedelt, en hier zij sprenkelt het sap, dat geknepen
Werd uit der wortels venijn; en driemaal negenmaal met haar
Toovermond prevelt zij ongehoorde, geheimvolle woorden.
Scylla treedt binnen en duikt tot het midden van 't lichaam in 't water,
- 60 Als zij ontwaart dat haar buik met blaffende monsters bezoedeld
Is. Zij in 't eerst niet vermoedt dat deze een deel van haar lichaam
Vormen; dus wijkt zij terug en duwt ze opzijde, en der honden
Razende muilen zij ducht. Maar die zij ontvlucht sleept zij mede;
't Lichaam zoekende van haar beenen en dijen en voeten,
- 65 Vindt zij in plaats van die deelen geopende Cerberus-muilen!
Onder die razende honden zij staat. En de ruggen dier monsters
Haar uit de rest van haar buik en het uitstekend bovenlijf groeien.
Glaucus zijn liefde beweent en het huw'lijk met Circe ontvlucht hij,
Daar te vijandig gebruik van de kracht harer kruiden zij maakte.
- 70 Scylla verblijft waar zij is, en als zij de kans krijgt, het eerst uit
Haat tegen Circe zij Ulysses berooft van zijn makkers.
Vast had zij ook met haar beet de vloot der Trojanen geteisterd,
Zoo zij niet eer in een klip, die nog heden als rotspunt omhoog steekt,
Zich zag veranderd. Maar ook die klip zoekt de zeeman te ontwijken!

VAART NAAR ITALIË.

- 75 Als der Trojanen vloot en haar en de vraat'ge Charybdis
Roiend ontkomen is en welhaast zij Ausonië's kusten

- Naderden, dreef hen de wind terug naar de Libysche stranden.
 Sidon's Vorstin ¹⁾ hier Aeneas ontvangt in haar hart en haar woning,
 Zij, die zoo moeilijk 't vertrek van dien Phrygischen echtviand kon
 [dragen,
- 80 Dat ze op een brandstapel, onder het beeld van een offer verborgen,
 Zich in haar zwaard wierp. Misleid, zij zelve alle and'ren misleidde.
 't Land der woestijnen ontluchtend en muren, zooeven gesticht, hij
 Keert naar den zetel des Eryx terug en den trouwen Acestes.
 Daar hij met plechtige offers zijns vaders grafheuvel eer brengt
- 85 En hij de schepen, bijna verbrand door de bode van Juno,
 Iris, behoudt ²⁾; en hij Aeolus' rijk en de landen, die in den
 Zwavelgloed dampen en vuur, verlaat en de rots der Sirenen,
 Uit Acheloüs geboren. Een vaartuig, beroofd van zijn stuurman ³⁾,
 Stevent naar Inarime, Prochyte en der Pithecusen
- 90 Dorre gebergten, die den naam hun bewoners ontleenden.

DE CERCOPEN.

- Eertijds de Koning der Goën, vertoornd op het volk der Cercopen,
 Hatend de leugens en list, gepleegd door dit volk van bedriegers,
 In een wanstaltig gediert' de mannen veranderde ⁴⁾: dat zij
 Niet aan de menschen gelijk, toch met hen gelijkenis toonden,
- 95 Trok hij hun leden tesaâm, den neus die zich welft van het voorhoofd,
 Drukte hij in; het gelaat met de voren des ouderdoms ploegde,
 En, hun het lichaam geheel met geelgrauwe haren bedekkend,
 Zond hij hen derwaarts; hun eerst ontnemend de gave van spreken.
 En het gebruik van de tong, die tot lasteren slechts hun gediend had,
- 100 Slechts het vermogen hij laat om met rauw krijschen te klagen.

AENEAS IN DE ONDERWERELD. ⁵⁾

- Als hij hierlangs is gegaan, de Parthenopeïsche muren
 Rechts had gelaten en links de grafterp des zang'rigen zoons van
 Aeolus ⁶⁾ en het gebied, bevrucht door het nat der moerassen,
 Nadert hij Cumae's strand en treedt de spelonk der Sibylle,
- 105 Hoogbejaard, binnen, en vraagt de schim van zijn vader te ontmoeten
 Door den Avernus. Maar zij, het oog dat ter aarde gericht was
 Opslaat, en als, door den God bezield, zij ten laatste in vuur raakt,
 Spreekt zij: „Veel eischt gij, o held, zoo groot door uw daden! van wien de
 Oorlog de dapperheid zag en het brandende Troje de vroomheid!
- 110 Schep echter moed, o Trojaan. Bereiken gij zult wat uw wensch was:
 Naast het Elysium 't rijk, waar de menschheid haar laatste verblijf vindt,
 Zal ik u toonen; gelijk met de heilige schim van uw' vader.
 Want ontoegankelijk is geen weg voor den dappere!” En zij

¹⁾ Dido. Zie over haar liefde voor Aeneas en haar dood het beroemde IVde Boek der Aeneïs. ²⁾ Aeneïs, boek V. ³⁾ Palinurus, die in zee viel en verdronk (Aeneïs boek V, aan het slot). ⁴⁾ In apen namelijk. ⁵⁾ Zesde Boek der Aeneïs.

⁶⁾ Misenus, zijn trompetter.

- Toont hem een twijg, die straalde van goud uit het bosch, des Avernus'
 115 Juno¹⁾ gewijd, en gaf hem bevel van den stam die te scheiden.
 En Aeneas haar hoort, en ziet van den vrees'lijken Orcus
 Alle de schatten, daarbij zijn voorouders, nevens de schaduw
 Ook van Anchises, den held. Voorts verneemt hij de wet van die plaatsen,
 En de gevaren, door hem opnieuw in den krijg te trotseeren.
- 120 Dan, als hij afgemat weer vandaar zijn schreden terugricht,
 Kort hij de reis zich door met zijn geleidster uit Cumae te spreken.
 Wijl door der nevelen walm hun vrees'lijken weg zij vervolgen,
 „'t Zij gij Godin zijt”, zegt hij, „hetzij met de Goden bevriend zijt,
 Mij zult gij steeds zijn van godd'lijken rang en ik steeds zal erkennen
 125 Dat aan uw gunst ik het dank dat ik de verblijfplaats der dooden
 Heb mogen zien en, na 't zien, die weder heb kunnen verlaten.
 En voor die gunsten, zoodra weer de wereld hierboven bereikt is,
 Zal ik een tempel u bouwen, met 't branden van wierook u eeren!”
 Zuchtend hem aanziende, hem antwoordde de wichelaresse:
- 130 „Niet een Godinne ben ik; en tracht niet een menschelijk wezen
 Heiligen wierook te wijden, dat niet ge uit onwetendheid zondigt!
 't Eeuwige leven was mij, om nimmer te eindigen, gegeven,
 Had ik mijn maagd'lijken staat aan de liefde van Phoebus geofferd.
 Toen hij begeerde mij en mij met zijn geschenken te winnen
- 135 Poogde, toen sprak hij: „O maagd van Cumae, kies zelf wat u aanstaat,
 Wat gij ook wenscht, wordt uw deel!” En ik van den grond nam een
 [handvol
 Zand; in mijn dwaasheid ik vroeg om zoovele jaren te mogen
 Leven, als korreltjes in het hoopje zand zich bevonden.
 Maar ik verzuimde terstond daarbij ook om jeugd hem te vragen.
- 140 Die echter gaf hij mij en daarbij ook een eeuwige jonkheid
 Als ik slechts duldde zijn min. Maar Phoebus' geschenk ik niet aannam.
 En ongehuwd ik steeds bleef. Doch reeds de gelukkige jaren
 Achter mij liggen, en thans met bevenden tred naakt de grijsheid,
 Lang nog door mij te doorstaan! Zooals gij mij ziet, heb ik zeven
- 145 Eeuwen geleefd reeds; mij blijven, naar 't aantal der korrels berekend,
 Driehonderd oogsttijden nog, driehonderd herfstten te aanschouwen!
 Naderen zie ik den tijd, dat heel dit lichaam de jaren
 Samen doen krimpen en dat de grijsheid mijn leden verschrompelt
 Tot 't allerkleinste gewicht. Dat ooit ik bemind werd, aan Phoebus
- 150 Ooit heb behaagd, men ontkennen, wellicht zal Phoebus ook zelf dit
 Of niet meer weten, of wel ontkennen dat ooit hij mij liefhad.
 Zoozeer veranderd, zal ik moeten voortbestaan! Ieder onzichtbaar
 Zal toch mijn stem zich doen hooren: de stem zal het noodlot mij laten!”

ACHAEMENIDES.

Als op dien duisteren weg zoo had de Sibylle gesproken,

¹⁾ Proserpina; zoo wordt ook Pluto de Jupiter van de onderwereld genoemd

- 155 Komt de Trojaansche Aeneas, terug van de Stygische stranden,
Weer in de Euboeïsche stad. Aan de Goden hij offert, en daarna
Zoekt hij de kust, die nog niet haren naam aan zijn voedster ontleende.¹⁾
Hier ook zich ophield, om van zijner zwerftochten moeiten te rusten,
Ithaca's spruit Macareus, een gezelschap des ervaren Ulysses.
- 160 Hier hij Achaemenides terugzag, dien eens in het midden
Men van de rotsen der Aetna had achtergelaten.²⁾ Verbaasd, dat
Hij hem in leven nog zag, sprak deze: „Welk toeval of godheid
Heeft u, Achaemenides, gered? En hoe komt 't, dat een vreemde
Scheepskiel u draagt, den Helleen? En naar welk land wilt gij varen?”
- 165 Daar hij dit vraagt, Achaemenides, niet haav'loos gekleed meer,
Reeds weer zichzelf, en wiens gewaad reeds geen dorens meer hechtten,
Antwoord geeft: „Moge ik wederom Polyphemus aanschouwen,
En hoe het menschelijk bloed hem stroomt langs de gruw'lijke kaken,
Zoo mij ooit Ithaca zelf en mijn woning zijn dierbaarder dan dit
- 170 Schip! zoo Aeneas, den held, ik minder vereer dan mijn vader!
Nooit, wat ik poge, zal ik hem dankbaar genoeg kunnen wezen.
Dat ik nog adem, nog spreek, den Hemel mag zien en de sterren,
Zien mag het licht van de zon, kan ik ooit dit, ondankbaar, vergeten?
Hem ik het dank, dat mijn leven niet lang in den muil des Cyclopen
- 175 Ondergegaan is en dat, zoo het leven ik nu mocht verliezen,
Ik in een grafheuvel, niet, voorwaar! in diens buik word begraven!
Hoe toch was toen ik gestemd — tenzij mij de doodsangst gevoel en
Stemming ontnomen had! — toen ik, achtergebleven, uw vaartuig
Voorwaarts zag steev'nen in zee? Ik wilde schreeuwen, maar vreesde
- 180 Dat mij de vijand zou hooren: het schreeuwen, bijna, van Ulysses
Stortte uw schip in 't verderf! Ik zag toch hoe een reusachtig
Rotsblok, gerukt uit een berg, hij slingerde in 't midden der golven;
Nogmaals zag ik hoe met zijn reuzenarm hij de grootste
Steenblokken, als door 't geweld van den stormram gedreven, in zee
[smeet.
- 185 En ik bevreesd was dat òf de golf òf de steenen het vaartuig
Zouden vermorz'len: vergat dat zelf ik niet meer op dat schip was!
Maar toen tenslotte de vlucht van dien gruw'lijken dood u gered had,
Bleef hij nog, zuchtend, rondom de Aetna dolende; de wouden
Tastende voor zich uit met de hand, beroofd van het daglicht,
- 190 Dwaalt langs de oevers hij rond, en de armen, met bloed nog bespat, in
't Zeewater dompelend, hij verwenscht het geslacht der Argiven;
Zeggende: „O zoo mij ooit het toeval Ulysses terugbracht,
Of van zijn makkers één, op wien ik mijn woede kon koelen,
't Ingewand hem ik verslond, zijn ledematen mijn hand zou
- 195 Levend verscheuren; zijn bloed de keel mij zou overstroomden,
En het vaneengerukt lijf mij trillen zou tusschen de tanden!

¹⁾ Cajeta, tegenwoordig Gaëta. ²⁾ Aeneis, slot van het IIIde Boek.

Weinig of niet zou dan mijn blindheid mij meer kunnen deren!"

- Zóó, en nog meer, de barbaar. Doodsbleek van schrik ik hem aanhoor,
 Ziende die kaken, die druipen nog steeds van het bloed mijner makkers,
 200 En die wreedaardige hand, en de ledige holte, waar't oog was;
 En dan die leden, dien baard, waar het mensch'lijke bloed in gestold was!
 Wel stond de dood mij voor oogen, maar dezen het minst ik nog duchtte,
 't Was reeds alsof hij mij greep en 'k meende reeds dat hij mijn lichaam
 205 Diep in het zijne verzwolg: in mijn geest was het beeld van dat tijdstip
 Hangen gebleven, toen ik twee lichamen zag van mijn makkers
 Driemaal en viermalen tegen den bodem geslingerd, wijl hij zich
 Over hen wierp, als de ruige leeuw op zijn offer zich uitstrekt.
 Ingewanden en vleesch, met het wit van het merg het gebeente
 Gulzig naar binnen hij sloeg, met de leden, nog trillend van leven.
 210 Rillende blijf ik daar staan, en bleek van schrik ik mij voorstel
 Hoe hij hen kauwde, hoe uit den bloedigen muil hij de spijzen
 Uitspuwde; hoe hij de brokken, met wijn geklonterd, teruggaf.
 En ik verbeeldde mij dat ook mij zulk een lot stond te wachten.
 Dagen lang hield ik mij schuil, bij ieder geritsel van doodsangst
 215 Bevende, vreezend den dood, maar tevens verlangend te sterven,
 Honger verdrijvend met eikels en gras, dat met loof ik vermengde.
 Eenzaam, verlaten, wanhopig, het noodlot ten prooi en de wraakzucht,
 Zag ik na langen tijd ten slotte in de verte dit vaartuig!
 'k Smeek met gebaren om hulp tot mijn vlucht, ik nader het zeestrand,
 220 Roerde hen: en het schip der Trojanen den Danaër opnam!
 Zeg mij thans, dierbaarste vriend, wat verder u is overkomen
 En onzen aanvoerder en wie met u der zee zich vertrouwden!"

MACAREUS VERHAALT ULYSSES' AVONTUREN.

- Aeolus hij dan vermeldt, die heerscht in de Tuscische diepte,
 Aeolus, Hippotes' telg, die de winden in boeien bijeenhoudt,
 225 Hoe die — merkwaardig geschenk! — in de huid van een koe aan den
 [vorst van
 Ithaca werden vertrouwd, en hoe, na een negental dagen
 Varens met gunstigen wind, zij des vaderlands kusten aanschouwden,
 Hoe na den negenden dag, toen weder de dageraad aanbrak,
 Afgunst zijn makkers beving en hoe zij, door hebzucht gedreven,
 230 Meenend dat goud daarin was, de boeien der winden ontbonden;
 Hoe die het schip wederom naar de zeeën, die juist zij bevaren
 Hadden, teruggedreven, tot het bij Aeolus' eiland terugkwam.
 „Daarna wij Lamus”, sprak hij, „der Laestrygones vroegere veste
 Naderden. Antiphates dat eiland beheerschte als koning.
 235 Mij zendt men uit naar zijn huis, wijl twee mijner makkers mij volgden.
 Nauwelijks kon door de vlucht mijzelf en één makker ik redden,
 Want van den derde van ons der Laestrygones euvele kaken
 Verfde het bloed! Als wij vluchten, ons volgt en aanhitst zijn scharen

- Antiphates, en zij komen bijeen en met steenen en balken
 240 Werpen zij, tot zij verplett'ren de mannen zoowel als de schepen.
 Eén echter, dat buiten mij Ulysses zelf ook aan boord had,
 Wist te ontkomen. Den dood van een deel onzer makkers beweened,
 Luidkeels klagende, dan naar die kusten wij worden gedreven,
 Die gij van verre hier ziet. Van verre — geloof mij! — blijf 't eiland
 245 Aanzien! Ik heb het bezocht. Ook u, o held der Trojanen,
 Zoon der Godin; want gij kunt na het eind van den oorlog geen vijand
 Meer voor ons heeten! ik raad: vermijd het eiland van Circe!

CIRCE.

- Wij ook, zoodra aan het strand van Circe ons vaartuig gemeerd was,
 Antiphates nog indachtig en 't vrees'lijk geval der Cyclopen,
 250 Weigerden verder te gaan. Maar het vreemde verblijf te betreden
 Wordt door het lot ons gelast; het lot, dat mij en Polites
 Aanwees, en Eurylochus en Elpenor, den wijn teveel minnend.¹⁾
 Tweemalen negen man het zond naar de woning van Circe.
 Toen wij die hadden bereikt, aan den drempel dier woning wij stonden,
 255 Wolven, een duizendtal sterk, met beren gemengd en met leeuwen,
 Drongen, o schrik! op ons aan. Maar geen was er werk'lijk te duchten,
 Geen eraan dacht om ons het lichaam zelfs maar te wonden;
 Kwispelstaartende zij veeleer en vleierende door ons
 Streelen zich laten en onze schreden verzellen, tot vrouwen
 260 Ons tegemoetkomen en door zalen, met marmer gedekt, ons
 Inleiden bij de Godin. In een prachtig vertrek zij gezeten
 Was op een statigen troon, gehuld in een schitt'renden mantel,
 Waar overheen zij nog droeg een sluier, van gouddraad doorweven.
 Nimfen en zeenimfen ook, doch die met beweeg'lijke vingers
 265 Spinnen geen wol, noch trekken zij draden of winden zij kluwens:
 Kruiden zij uitzoeken en in wanorde liggende bloemen,
 Gras van verschillende kleur in allerlei mandjes verdeelen;
 Zelf de Godin leidt het werk, waarmeê zij belast zijn; 't gebruik van
 Ieder afzonderlijk blad en de uitwerking ook der vermenging
 270 Kent zij; en zij onderzoekt van iederen grasspriet de krachten.
 Als zij ons naderen ziet, na groeten te hebben gewisseld,
 Plooit zij haar trekken, alsof onze wenschen zij wilde vervullen.
 Zonder verwijl zij geroosterde gerst laat met kruiden vermengen,
 Honig met krachtigen wijn en melk, die tevoren gestremd was;
 275 Daarbij nog sappen zij voegt, die onder die zoetheid arglistig
 Schuilgaan, en wij uit de hand der Godinne aanvaardden den beker.
 En niet zoodra die door ons met dorstigen mond is geledigd,
 Of ons de wreede Godin met een twijg raakt de kruin onzer haren,

¹⁾ In de Odyssea wordt verhaald hoe Elpenor, door den wijn bevangen, van het dak viel en den nek brak.

- En — ik mij schaam bij 't verhaal! — ik bemerk hoe van borstels bedekt ik
280 Word, en niet spreken meer kan: een heesch geknor zich voor woorden
Hooren doet, en naar den grond met heel mijn gelaat ik mij neerbuig.
En ik gevoel hoe mijn mond tot breeden snoet wordt verbogen;
Manen mij dekken den nek, dat ik met de hand, die zooveen
Aannam den beker nog, thans slechts hoefsporen maak in de aarde!
285 Met wie hetzelfde overkwam — zoo groot is de kracht harer kruiden! —
Sluit zij mij op in den stal. Die verand'ring tot zwijn te ontkomen
Wist alleen Eurylochus: slechts hij had den beker geweigerd.
Had toch ook hij dien aanvaard, nòg was ik een deel van het vee, dat
Borstelen draagt, en niet was van die vrees'lijke ramp ooit Ulysses
290 Door hem verwittigd, of was als wreker tot Circe gekomen!
Hem de Cyllenische God uit deernis een bloem had gegeven,
— Moly haar noemen de Goôn! — die wit groeit uit donkeren wortel.
Hierdoor beschermd en gelijk door den godd'lijken raad, hij het huis van
Circe betreedt, en als de noodlottige beker gereikt wordt,
295 En wanneer de Godin zijn hoofd met haar tooverstaf aanroert,
Weert hij haar af en, het zwaard getrokken, hij dwingt haar tot vreeze.
Dan zij hem trouw zweert en reikt hem de hand. In haar leger ontvangen,
Eischt hij als huwelijksgift de lichamen weer van zijn makkers.
En zij besprenkelt ons met het sap van weldadiger kruiden,
300 Raakt ons het hoofd met de twijg, die omgekeerd zij in de hand houdt,
Spreuken prevelend die haar vroegere woorden bestrijden.
Daarop, hoe langer zij spreekt, hoe meer van den grond wij ons heffen,
En wij ons oprichten, hoe de borstels verdwijnen, de spleet der
Dubbele hoeven zich sluit, de schouders terugkeeren, de armen
305 Zichtbaar weer zijn. Onzen vorst wij weenend omhelzen, die zelf ook
Weende, omvattend zijn hals. En eerder geen woorden te uiten
Waren we in staat dan waarmeê wij hem onze dankbaarheid toonden.
Daar wij verbleven een jaar en in dien langen tijd veel ik
Bij mijn verblijf heb gezien en veel ook vernamen mijn ooren.
310 Dit onder anderen ook dat mij in 't geheim eens verhaalde
Eén van de vier dienaressen, die met deze offers belast zijn.
Want, wyl met onzen vorst alleen zich Circe slechts ophield,
Deze mij eenmaal het beeld, uit sneeuw wit marmer gehouwen,
Toonde eens jongelings, op wiens hoofd ik een specht zag gezeten;
315 Daar in een tempel geplaatst, met velerlei kransen omwonden.
Toen ik haar vroeg wie dat was en waarom hij in een tempel
Op was genomen, waarom dien vogel hij droeg, was haar antwoord:
„Luister dan, Macareus! en ook hieruit leer kennen hoe groot de
Kracht is van deze Godin; en schenk aan mijn woorden uw aandacht:

PICUS.

- 320 Picus, Saturnus' zoon, in de Ausonische landen als koning
Heerschte. En minnaar hij was van rossen, geschikt tot den oorlog;

- En de gestalte hij droeg, die gij ziet: gij kunt dus zijn schoonheid
 Waarnemen; kunt uit het beeld zijn ware gedaante herkennen.
 En als zijn lichaam was ook zijn ziel. De vijfjaarlijksche spelen
 325 Te Elis in Griekenland ¹⁾ hij geen viermalen nog kon beleven.
 Hij de Dryaden, die zijn op Latium's bergen geboren,
 Voor zich gewonnen had, hem eveneens de Najaden begeerden,
 Nimfen der bronnen, bewonende de Albula en des Numicus'
 En ook des Anio's vloed, den kort slechts stroomenden Almo
 330 En den snelvleidenden Nar en des Farfarus' donkere golven;
 En die het woudrijk gebied der Scythische Phoebe ²⁾ bewonen,
 Of het naburige meer. Haar allen versmadende, één nimf
 Minde hij, die naar men zegt, voorheen op den berg Palatinus
 Janus, Ausonië's God, Venilia eens had geschonken.
 335 Toen deze dochter het eerst den huwbaren leeftijd bereikt had,
 And'ren voorbijgaande zij den Laurentischen Picus tot man koos.
 Zeldzaam van schoonheid zij was, maar zeldzamer nog was haar
 [zangkunst;
 Daarom men Canens haar heette. En bosschen en steenen te ontroeren,
 't Wilde gedierte te temmen, den stroom in zijn vaart te doen toeven
 340 Placht haar geluid, dat zelfs de vogels weerhield bij hun vluchten.
 Wijl met haar lieflijke stem zij eens hare liederen aanhief,
 Picus, verlatend het huis, het Laurentische veld had betreden.
 Jacht hij ging maken op 't inlandsche zwijn. En hij reed op een vurig
 Ros, in de linkerhand droeg twee jachtsprietten en in een purp'ren
 345 Mantel hij had zich gehuld, met gouden haken gesloten.
 Daar, in datzelfde woud, ook de dochter der Zon was gekomen;
 Om op die vruchtbare heuvels naar andere kruiden te zoeken,
 Had zij 't Circaeïsch gebied, dat naar haar genoemd was, verlaten;
 Toen in het kreupelhout zij verscholen den jong'ling ontdekte,
 350 Stond zij verstomd: het verzamelde kruid haar ontviel aan de handen,
 En het haar was of de min haar blaakte in het diepst van 't gebeente.
 Toen van dien hevigen gloed zij kwam tot bezinning, besloot zij
 Hem te openbaren haar wensch. Maar eerst dat het paard niet kon naad'ren
 Zorgt zij en evenmin ook de dienaren die hem verzelden.
 355 „Niet mij ontkomt gij”, sprak zij, „al moest in een storm ik u rooven!
 Zoo ik mijzelve slechts ken, zoo niet alle kracht uit mijn kruiden
 Nog is geweken; mij niet mijn tooverformules begaven!”
 Zoo sprak zij; en een beeld, dat schijn slechts was, zonder lichaam,
 Vormt van een everzwijn, en het laat voor de oogen der konings
 360 Vluchten voorbij, tot het scheen in het diepst van het woud zich te bergen;
 Daar, waar de groei is het dichtst, en waar men te paard niet kan komen.
 Zonder verwijl, onverpoosd de onwetende Picus de schaduw

¹⁾ De Olympische spelen: Picus was dus nog geen twintig jaar. ²⁾ Diana's beeld te Aricia, waar het door Orestes uit Tauris (Scythië) zou zijn heengebracht.

- Nazet van 't wild en in haast springt omlaag van den rug van het strijdros.
 Volgend een ijdele hoop hij te voet door het dichtst van het woud dwaalt.
- 365 Zij haar gebeden ontwerpt en spreekt haar vergiftige spreuken,
 En aan de Goden, haar vreemd, met vreemde woorden brengt hulde,
 Die zij gebruikt om 't gelaat der sneeuwblanke Maan te misvormen,
 't Hoofd van haar' vader, de Zon, met vochtige nevels te omweyen.
 Ditmaal ook na het geprevel der spreuken verdicht zich de Hemel,
- 370 De aardbodem nevelen damp, en geheel in den blinde zijn makkers
 Dwalen in 't rond in het woud: bescherming ontbreekt aan den koning.
 Gunstig zijn plaats nu en tijd en zij spreekt: „Bij uwe oogen bezweer 'k u,
 Die aan de mijne behaagden, en bij, allerschoonste, uw vormen,
 Welke zelfs mij, een Godin, tot u doen bidden, verhoor mijn
- 375 Liefde! Tot schoonvader wil de Zon, die 't heelal overzien kan,
 Aannemen! Circe, de dochter des Titan's, hardvochtig niet afwijst!”
 Zoo sprak zij. Hij echter wild haarzelf en haar smeekbeden afweert,
 „Wie gij ook zijn moogt”, spreekt hij, „ik kan de uwe niet zijn: aan een
 [and're
- Wijdde ik mijn liefde: zij moge nog langen tijd die behouden!
- 380 Nooit voor een vreemde min mijn echt'lijke trouw wil ik schenden,
 Zoolang het lot mij bewaart de uit Janus gesprotene Canens!”
 Toen nu, hoe vaak ook herhaald, haar pogingen vruchteloos bleven,
 Sprak zij: „Niet straffeloos gij zult blijven; tot Canens niet keeren!
 Leer dan waartoe een vrouw, wier liefde versmaad wordt, in staat is,
- 385 Uit de gevolgen: èn vrouw èn versmaad èn u minnende is Circe!”
 Tweemaal naar 't Westen zij zich en tweemaal zich buigt naar het
 [Oosten,
- Driemaal den jongeling raakt met haar staf, en drie spreuken zij prevelt.
 Hij echter vlucht, maar verbaast er zich om dat hij vlugger dan anders
 Loopen kan; en hij ontwaart hoe vleugels hem groeiden aan 't lichaam.
- 390 En verontwaardigd dat hij opeens in Latium's wouden
 Nieuw is als vogel, de wilde eiken hij treft met den harden
 Snavel, en woedend de zwierende takken verwondingen toebrengt.
 Doch aan zijn purpergewaad zijn wiken de kleuren ontleenden,
 En wat een haak was geweest en den mantel hem vast had gehouden,
- 395 Pluimen wordt, en hem de hals met goudgelen rand wordt omgeven;
 En van den vroegeren Picus is niets dan de naam¹⁾ hem gebleven!
 Middelerwijl zijn gevolg, dat vrucht'loos om Picus geroepen
 En dat in velden en woud vergeefs ook naar Picus gezocht had,
 Circe ontmoet — want reeds had zij den hemel weer helder doen worden,
- 400 Toegestaan ook, dat door zon en door wind zich de nevels verdeelden —
 En haar heur misdaad verwijt en vordert terug hunnen koning.
 Dreigende, staan zij op 't punt hun wapenen op haar te richten;
 Zij echter giftig venijn in 't ronde sprenkelt en sappen,
 Daarbij den Nacht en de Goden des Nachts en den Erebus roept zij,

¹⁾ Picus is het Latijnsche woord voor specht.

- 405 Chaos en Hecate zelf met langgerekt huilen zij aanroept.
 Houtgewas springt overeind — ongelooflijk het klinkt! — uit de aarde,
 De aardbodem zucht; in het rond van kleur verbleeken de boomen;
 Druppelen hier en daar van bloed langs de bladeren leken.
 't Was of een schor gebrul de steen deed hooren, of honden
 410 Jankten in 't rond, en het scheen of de bodem van donkere slangen
 Glinsterde, of ijl in het rond de schaduwen waarden der dooden.
 Van al die wonderen staan de jagers verbaasd. Der verbaasden
 Angstig gelaat zij met haar giftigen tooverstaf aanroert,
 En door die aanraking in verschillende soorten van wilde
 415 Dieren die mannen vervormt: geen enkel behield zijn gedaante.

ROUW VAN CANENS.

- Dalend in 't Westen, de zon de Tartessische¹⁾ kusten bestraalde,
 Nog wachtte steeds tevergeefs met hart en met oogen haar' echtvriend
 Canens. En hare bedienden en 't volk doorzochten de wouden
 Wijd allerwege in het rond, en gaan tegemoet hem met fakkels.
 420 't Is voor de nimf niet genoeg dat zij weent en de haren zich uitrukt
 En zij zich slaat op de borst. Toch doet zij dit alles; waanzinnig
 Vliegt ze overeind en door de landouwen van Latium dwaalt zij.
 Zes malen zag haar de nacht en zesmaal het rijzende zonlicht
 Daar zij, wanhopig, en zich en voedsel en sluimer ontzeggend,
 425 Doolde langs rotsen en dalen, waarheen maar het toeval haar leidde.
 Eindelijk, toen zij van smart was uitgeput en van vermoeidheid,
 Zag haar de Tiber, toen zij in de koelte der oevers zich neerwierp.
 Daar, onder tranen, een lied, dat door haar smart zelf welluidend
 Was, zij met zachte stem vol droefheid deed hooren; als eertijds
 430 't Stervenslied aanhief de zwaan, wanneer hij den dood voelde naad'ren.
 Eindelijk 't teedere lijf, door het rouwbedrijf ijler geworden,
 Wegsmelt en langzamerhand in het luchtige windje zich oplost.
 Echter de faam bleef gehecht aan die plaats, die door de oude Camenae²⁾
 Werd, naar den naam van de nimf, eerbiedig Canens geheeten".
 435 Zoo is er veel mij verhaald en veel ook aanschouwde ik in 't lange
 Jaar. Ons, door lediggang en gebrek aan inspanning loom, men
 Aanzegt de zee weer te kiezen en weder de zeilen te hijschen.
 Maar ons een hach'lijke reis en langdurigen zeetocht des Titan's
 Dochter voorspelde en groot gevaar, dat op zee ons nog wachtte.
 440 'k Vreesde dic; 't is zoo! En aan deze kusten gekomen, ik hier bleef."

OORLOG MET TURNUS.

Macareus eindigde hier. In een marmeren urn nam Aeneas
 De assche der voedster op, en haar' grafheuvel sierde dit opschrift:
 „Hier heeft mijn pleegzoon, bekend om zijn vroomheid, mijzelve, Cajeta,
 Argolis' vlammen ontruikt, verbrand met het vuur, dat mij toekwam." ³⁾

¹⁾ Spaansche; naar de Phoenicische kolonie Tartessus in Spanje. ²⁾ De Muzen van oud-Latium. ³⁾ Zie hierboven vers 157.

- 445 Dan van den grazigen wal de kabels men wederom losmaakt,
 En in de verte zij achter zich laten het huis der beruchte
 Circe en listen gelijk, en zoeken de kust, waar de Tiber
 Dwars door het goudgele zand, in nevels gehuld, zich in zee werpt.
 't Huis en de dochter van Faunus' zoon Latinus vermeesterd
- 450 Worden, schoon niet zonder strijd ¹⁾). Een oorlog er volgt met de dapp're
 Natie, en Turnus woedt voor de echtgenoot, die hem beloofd was.
 Samen in Latium stroomt geheel Tyrrhenië; moeizaam
 Wordt de overwinning langdurig betwist door bekommerde legers.
 Beiden versterken hun kracht door bijstand van buiten te zoeken:
- 455 Velen der Rutulers heir en velen het kamp der Trojanen
 Bijstaan. Zoo vruchteloos niet Aeneas Evander om hulp vroeg,
 Wël Venulus tevergeefs naar de stad trok, waarin Diomedes
 Toevlucht vond. Deze toch had onder Japyx, Apulië's koning,
 Daar zich een veste gesticht, bij zijn huwelijk landen verworven.
- 460 Toen Venulus hem nu had de boodschap van Turnus verkondigd,
 En hem zijn hulp had gevraagd, de held van Aetolië hem die
 Weigerde, daar hij het volk van hemzelf en zijn schoonvader niet kon
 Wapenen tot dezen strijd, en hem van zijn eigen geslacht geen
 Strijders meer bleven. „Opdat geen voorwendsel gij dit zoudt achten,
- 465 Zal ik, schoon door het verhaal opnieuw mijn bittere rouw wordt
 Opgewekt, dragen dat leed! Nadat wij verbrandden het hooge
 Ilion; Pergamum voor der Danaërs vuur had gesidderd,
 Bracht de Narycische held ²⁾ door de Maagd van een maagd te berooven,
 Over ons allen de straf, door hem slechts verdiend. Want verstrooid wij
- 470 Werden; gedreven door storm langs vijandige zeeën; den bliksem
 Duldden wij, Danaërs, en den nacht en den regen, den toorn des
 Hemels, de woede der zee, en 't vrees'lijkst van al: den Caphareus ³⁾.
 En, dat ik niet u te lang onze droeve avonturen verhaale:
 Griekenland's ramspoed kon zelfs aan Priamus klagelijk schijnen!
- 475 Wel werd ikzelf door de hulp der wapenendragende Pallas
 Nog uit de golven gered, maar terug van des vaderlands kusten
 Werd ik gedreven, en wraak voor de wond, die ik eenmaal haar
 [toebracht ⁴⁾
- Venus, de alvoedende, zoekt. Zoodanige ellende op de diepe
 Zee ik trotseerde en ook zoodanige in 't strijden te lande,
- 480 Dat door mij meermalen zijn dezulken zalig geprezen,
 Die ôf te saam door den storm ôf op den gevreesden Caphareus
 Vonden den dood; dat ik wenschte dat met hen ik ware gestorven!
 't Uiterste hebbend doorstaan, mijn makkers door zee en door oorlog

¹⁾ Zie Boek VII en volgende der Aeneïd. ²⁾ Ajax, de zoon van Oïleus, die Cassandra met geweld uit den tempel van Minerva roofde. ³⁾ Zuidelijk voorgebergte van Euboea, waar een deel der Grieksche vloot schipbreuk leed. ⁴⁾ In de Ilias wordt verhaald hoe Diomedes Venus verwondde aan de hand.

- Uitgeput zijn, en zij eischen het eind van hun zwerftocht. Maar Acmon,
 485 Driftig als altijd van aard, nu nog door dat lijden verbitterd,
 „Wat blijft”, zegt hij, „waarvan uw eind'loos geduld zelfs, o vrienden,
 't Dragen nog weigeren kan? Wat kan Cytherea nog verder
 Kwaaddoen, al wilde zij ook? Zoolang er nog erger te vreezen
 Blijft, is er ruimte voor hoop. Maar blijft ons het lot toch vijandig,
 490 Dan wij versmaden de vrees, dan laat ons het ergste onverschillig.
 't Deert mij niet of zij mij hoort! Laat vrij zij ons haten als mannen
 In Diomedes' gevolg. Wij allen den haat dier Godinne
 Minachten; is het dan ook dat duur ons die grootspraak kan kosten!”
 Zoo met zijn kwetsende taal nog meer de Pleuronische ¹⁾ Acmon
 495 Venus verbittert en prikkelt opnieuw hare vroegere wraakzucht.
 Weinigen vallen hem bij; ik zelf met de meesten der and'ren
 Acmon aangrijp. Maar hem, als hij poogde te weer zich te stellen,
 Mindert de stem tegelijk met den weg van de stem. En zijn haren
 Worden tot veed'ren; de nieuwe nek bedekt zich met pluimen,
 500 Evenzoo borst ook en rug; de armen nog langere pennen
 Krijgen; de elleboog zich tot luchtige vleugelen ombuigt,
 't Grootste gedeelt' van den voet wordt teenen; de lippen, tot hoorn zich
 Hardende, stijf worden en vooruit zich steken als snavel.
 Lycus verbaasd staat, Idas, en met hen Rhexenor en Nycteus,
 505 Even verbaasd ook Abas. En wijl zij verbaasd staan denzelfden
 Vorm zij erlangen! Met hen het grootste gedeelte der manschap
 Wegvliegt; omfladdert het schip met luid geklepper van wiken.
 Zoo gij mij vraagt van welk soort die plots'linge vogelen waren,
 Zoo zij geen zwanen al zijn, toch 't dichtst hun in blankheid zij naad'ren.
 510 Nauw met het kleinste gedeelte der mijnen kon ik deze veste
 En 'als de schoonzoon van Japyx het dorre Apulië behouden!”

APULUS.

- Zóó Diomedes' verhaal. Venulus 't Calydonische landschap
 En de Peucetische bocht ²⁾ en Messapische velden alleen laat.
 Daar hij de grot had gezien waar, dicht door de bosschen beschaduwde,
 515 Druppelt het luchtige nat, en die Pan met zijn bokspoot tot woonplaats
 Dient. Maar in vroegeren tijd die spelonk was de schuilplaats der nimfen;
 Apulus had uit die streek, de herder, die nimfen verdreven:
 Eerst haar beangstigd en door zijn plots'ling verschijnen doen sidd'ren,
 Dan, als haar moed weer terug was gekeerd, haar' vervolger versmadend,
 520 Zij op de maat van de tripp'lende voeten haar reidansen hielden.
 Maar haar de herder beschimpt en plomp van sprongen haar nabootst,
 Aan zijn ontuchtige taal nog platte scheldwoorden toevoegt.
 Niet eerder zweeg hij, voordat zijn keel werd door boomschors gesloten,
 Want hij werd boom; uit het sap is nog zijn karakter te kennen:

¹⁾ Pleuron, stad in Aetolië, niet ver van Calydon. ²⁾ Golf van Tarente.

- 525 Daar in zijn bittere vrucht de wilde olijf nog het teeken
Toont van zijn taal, want in haar is de ruwheid der woorden gevaren.

DE VLOOT VAN AENEAS.

Als met 't bericht dat de Aetolische hulp wordt geweigerd, 't gezant-
[schap

- Weder is huiswaarts gekeerd, dan zonder die troepen den oorlog
Voeren de Rutulers. Aan weerskanten men groote verliezen
530 Lijdt. Zie, hoe Turnus opeens de vratige toortsen in 't houtwerk
Slingert der vloot; en zij vreezen het vuur, die het water gespaard had.
En reeds de teer en het hars en het andere voedsel der vlammen
Mulciber's vuur had verteerd en steeg langs den mast naar de zeilen,
Reeds in het ruim van het schip de rook uit de kruishouten opsteeg,
535 Toen zich de eerwaardige Moeder der Goden¹⁾ bezon dat op Ida's
Bergtop dit hout was geveld. En, het hemelruim met het gekletter
Vullend van bekkenslag en het blazen der fluit, door de ruimte
Rijdend der lucht met haar span van tamme leeuwen, zij uitriep:
„Vrucht'loos uw schendende hand die brandfakkels werpt in de schepen,
540 Turnus! Ik red ze uit het vuur: niet werkeloos zal ik het aanzien
Dat slechts een deel of een lid van mijn wouden door 't vuur wordt
[verslonden!”
't Dondert bij 't woord der Godin. En op dien donderslag volgend
Zwaar stort de regenbui neer, vermengd met den springenden hagel,
En de Astraeische broeders²⁾ het zwerk en de golven doen zwellen,
545 Opgeschrikt door hun geweld; tesamen zij tijgen ten strijde.
En de alvoedende Moeder met hulp van één humner de kabels
Doorbreekt van hennip, waarmee men de Phrygische schepen gemeerd
[had,
Werpt dan voorover de kiel en dompelt die onder de golven.
't Eikenhout zacht wordt en dan het hout gaat in lichamen over,
550 En in een mensch'lijk gelaat verandert de bochtige steven.
En in vingers gaan op en in zwemmende voeten de riemen.
Dat, wat zij vroeger reeds was, blijft de zijde. Wat midden in 't schip ligt,
Onder de waterlijn, zal voortaan als ruggegraat dienst doen.
't Touwwerk tot zijdezacht haar verandert, tot armen de stengen.
555 Groen blijft als vroeger de kleur. De golven, die vroeger zij duchtten,
Thans zij, Najaden der Zee, met haar maagd'lijke spelen vervullen;
Zij, in vroegeren tijd op het rotsig gebergte geboren,
Huizen in 't golvende nat, om haar afkomst zich niet meer bekreunen.
Echter vergeten zij nooit hoe vele gevaren zij zelve
560 Duldden op zee, en waar schepen zij zien door den stormwind geteisterd,
Steunen zij die met de hand; tenzij 't door Argiven bemand is:
Ilion's lijden gedachtig, nog steeds de Pelasgen zij haten,

¹⁾ Cybele; zie Boek X, vers 686. ²⁾ De winden, zonen van Astraeus en Aurora.

En zij met vroolijk gelaat de schipbreuk aanschouwden van 't schip van Ithaca's vorst; en verheugd zij het aanzagen hoe tot een rotsblok
 565 't Schip werd van Alcinoüs¹⁾; het houtwerk van steen overgroeid werd.

ARDEA.

Hoop was er, dat, nu de vloot in nimfen der zee was veranderd,
 Turnus, door 't wonder verschrikt, van den verderen oorlog zou afzien.
 Maar hij volhardt: ieder heeft van beide partijen zijn Goden
 En van die Goden den moed. Niet langer om bruidschat of troon slechts
 570 Of om des schoonvaders' rijk, om u niet, Lavinische jonkvrouw!
 Om de overwinning men strijdt en, uit schaamte om de neêrlaag te lijden,
 Voert men den krijg. Aan het slot overwinnend toch Venus de wapens
 Ziet van haar' zoon. En Turnus bezwijkt en Ardea, toen hij
 Levend was, machtig genaamd. Als de stad door het vuur der barbaren
 575 Afgebrand is; onder hitte en asch zijn de huizen bedolven,
 Plots uit het midden van 't vuur een vogel, die nimmer gezien was,
 Opvliegt en met het geklepper der vleugelen jaagt hij de asch op.
 Bleekheid en magerheid, stem en al het andere zijn als
 Voegt een veroverde stad. Ook haar naam is den vogel gebleven:
 580 En bij der vleugelen slag bejammert de Reiger²⁾ zichzelf!

AENEAS ONDER DE GODEN OPGENOMEN.

Reeds had Aeneas' moed, door alle Goden bewonderd,
 Juno bewogen zelfs haar vroegere veete te staken;
 Toen nu voorgoed scheen gesticht het rijk van den jongen Iulus,
 Aanbrak het tijdstip waarop Aeneas den Hemel verdiend had.
 585 Venus de Goden daartoe had aangezocht. En aan den hals zij
 Hangend haars Vaders: „Gij die te geener tijd mij als vader
 Hard waart”, sprak zij, „toon u thans, ik bid het u, mij het toegevendst!
 Geef aan Aeneas, mijn zoon, die u tot grootvader uit mijn
 Bloed heeft gemaakt, hoe gering, iets godd'lijks toch, dierbare Vader,
 590 Geef hem iets godd'lijks, althans. Genoeg zij 't, het rijk der verschrikking
 Eénmaal te hebben aanschouwd, éénmaal den Styx te overschrijden!”
 Alle de Goën stemmen in; de vorst'lijke echtgenoot zelve
 Niet onbewogen thans blijft van gelaat, maar knikt vol verzoening.
 Toen sprak de Vader: „Gij hebt verdiend deze gave des Hemels,
 595 En gij die vraagt en voor wien gij het vraagt. Neem, dochter, 't ver-
 [langde!”
 't Woord was gesproken. Verheugd betuigt zij haar dank aan haar' vader,
 En door de ijle der lucht zij, getrokken door 't span harer duiven,
 Nadert 't Laurentische strand, waar dwars door de rietbosschen kronk'lend

¹⁾ Koning der Phaeäken, die Ulysses naar Ithaca deed terugbrengen: Neptunus deed dit schip, uit wraak voor het verminken van Polyphemus, tot steen veranderen. ²⁾ Ardea is het Latijnsche woord voor reiger.

- Naar de naburige zee de Numicus zijn golven doet vloeien.
 600 Hem zij Aeneas gelast van hetgeen is aan dood onderhevig
 Zuiverend, dit met zijn zwijgenden stroom naar de zee te doen vloeien.
 En de Gehoornde volbrengt wat Venus hem opdroeg, en met zijn
 Water van 't sterfelijke in Aeneas hem reinigt en daarmee
 Wascht hem opnieuw. Maar wat hij het hoogste had, is hem gebleven.
 605 En het gelouterde lijf de Moeder met godd'lijke geuren
 Zalfde, en raakte met ambrozijn, die gemengd was met zoeten
 Nectar 't gelaat; en hem maakt tot den God, dien het volk van Quirinus
 Indiges heette en wien het tempels en altaren wijdde!

VERTUMNUS EN POMONA.

- En na hem Ascanius, met den dubbelen naam¹⁾, over Alba
 610 Heerschte en Latium. En op hem weder Silvius volgde.
 Uit dien eerwaardigen vorst gesproten, opnieuw een Latinus
 Zwaaide den scepter; en op Latinus wederom volgde
 Epytus, roemrijk van naam; Capetus en Capys vervolgens:
 Capys het eerste nochtans. Na hen Tiberinus de kroon droeg.
 615 Die in de wateren van den Tuscischen stroom werd verzonken
 En die rivier gaf zijn naam. Aan hem Remulus en de woeste
 Acrota dankten 't bestaan. Remulus, die de oudste was, en den
 Bliksem nabootste, kwam zelf, door den bliksem getroffen, om 't leven.
 Acrota, zachter van aard dan zijn broeder, den scepter droeg over
 620 Aan Aventinus, den held, die werd op 't gebergte begraven,
 Waar hij geheerscht had, en die zijn naam aan dien berg heeft gelaten.
 Dan in het Palatijnsche gebied heerschte Proca als koning.

- Onder diens koningschap leefde Pomona, die van de Latijnsche
 Hamadryaden de meeste zorg aan haar tuinen besteedde;
 625 Geen harer grootere vlijt bij het kweeken dier boomvruchten toonde
 Wien zij ontleende haar' naam. Niet bosschen zij liefhad of stroomen:
 't Landleven slechts, en takken van boomen met weeld'rige vruchten.
 Nimmer de jachtpriet de hand haar bezwaart, maar de bochtige sikkels.
 Nu zij hiermede de weeld'righeid snoeit, en het breed zich vertakkend
 630 Houtgewas kort, en dan weer in een spleet van de boomschors een stekje
 Invoegt, den rijkdom van sap door vreemden voedsterling opvoert.
 Ook duldt zij niet dat zij kwijnen van dorst; maar de kronkelende aders,
 Als zij versmachten die ziet, der wortels bevloeit zij met water.
 Dit is haar liefde en haar lust. Naar liefde zij toont geen verlangen,
 635 Maar van de landlieden duchtend 't geweld, zij vanbinnen haar boomgaard
 Afsluit; en zoo zij den toegang belet en ontwijkt zij de mannen.

Wat doen de Satyrs al niet, die jeugd, in het dansen geoefend,
 Wat niet de Faunen, met 't loof van den pijnboom de horens omslingerd,
 Wat niet Silvanus²⁾, die steeds is jeugdiger nog dan zijn jaren,

¹⁾ Zie de noot bij vers 680 van Boek XIII. ²⁾ Oud-Italische veld- en woudgod.

- 640 En welke God er de dieven verschrikt, 't zij door lichaam of snoeimes
Om te veroov'ren haar min? Vertumnus, ofschoon hij in liefde
De anderen ver overtrof, niet gelukkiger hierin dan zij was.
O, hoe hij vaak op de wijs des ruwen maaiers naar huis bracht
't Afgemaaid graan in een korf, en was hij het toonbeeld eens maaiers!
- 645 Dikwijls, de slapen met 't jonge hooi omwonden, het schijnen
Kon, dat het verschgemaaid gras op hooibergen hij had gestapeld;
Vaak hij ook stijf in de hand een zweep hield, zoodat men zou zweren
Dat hij zijn stieren zoo juist, vermoeid van het werk, had ontspannen.
Droeg hij een snoeimes, hij scheen een snoeier van boomgaard of
[wijngaard,
- 650 Droeg hij een ladder, men zou voor appelenplukker hem houden.
Krijgsman hij scheen met een zwaard en, nam hij een hengel, een visscher!
Vele gedaanten, kortom, hij aannam, daarmee zich den toegang
Tot haar te openen en 't geluk, dat hij hoopte, te smaken.
Eindelijk zelfs, zich het hoofd met een kleurigen tulband bedekkend,
- 655 Steunende op een stok, het haar langs de slapen gestreken,
Trad, als oud vrouwtje vermomd, den boomgaard hij in, dien zij hoedde.
En, vol bewond'ring voor 't ooft: „Wat zijt gij voorspoedig toch!”
[spreekt hij
- En hij haar prijst en haar kust; met kussen nochtans als geen echte
Oude ooit gaf; en hij buigt zich neer en gaat zitten op de aarde,
- 660 En naar de takken ziet op, gekromd door 't gewicht, dat de herfst bracht.
Niet ver vandaar stond een olm, waar weeld'rige druiven zich hechtten ¹⁾,
En nadat hij dien zelf en tevens die ranken geroemd had,
Sprak hij: „Maar stond ongepaard die stam en zonder die loten,
Niets zou hij dragen waarop men prijs zou stellen, dan blaad'ren;
- 665 En deze wingerd, die aan een olmbloom gebonden, gesteund wordt,
Zou, als gehuwd zij niet was, zijn plat op den bodem gaan liggen.
Gij door het voorbeeld nochtans wordt van dezen boom niet bewogen,
Mijdend het huwelijk, gij niet denkt eraan u te verbinden!
Och, of gij wildet toch maar! Zelfs Helena zou door niet meerder
- 670 Minnaars zijn aangezocht, noch die de aanleiding tot der Lapithen
Strijd was ²⁾; noch ook de gade des lang verbeiden Ulysses!
Nu ook, ofschoon gij ontwijkt en van u afstoot de vrijers,
Duizenden zoeken uw hand van mannen, halfgoden, Goden
En welke wezens nog meer het Albaansche gebergte bewonen.
- 675 Dus, als verstandig gij zijt, verstandig ook huwen wilt, hoor dan
Wat thans dit oudje u raadt, die meer u bemint dan die allen,
Meer dan gijzelf wel gelooft: verwerp die gewone aanbidders,
Kies u als deelgenoot van uw leger Vertumnus! Voor dezen
Gaarne ik borg u wil staan; hij kent zichzelf toch niet beter

¹⁾ De Romeinen lieten hun wijnstokken tegen olmbloemen opgroeien. ²⁾ Hippodame, zie Boek XII, vers 210 vlg.

- 680 Dan ik hem ken! Ook dwaalt hij doelloos niet rond in de wereld:
 Hier is hij steeds in de buurt. En niet als de meesten der minnaars
 Mint hij die nauwlijks hij kent. Gij zult hem zijn eerste en laatste
 Liefde zijn! Aan u alleen hij toewijden zal al zijn jaren.
 Voeg daar nog bij dan zijn jeugd, en dat ook de gave der schoonheid
- 685 Hem is gegeven, en hij in allerlei vorm zich kan hullen.
 Wat gij bevelen hem zult, dat zal hij, wat 't zijn moog', volbrengen.
 Stemt niet uw smaak overeen? Hij 't eerste de vruchten zal proeven,
 Door u gekweekt, en verrukt zal aannemen wat gij hem aanbiedt.
 Nu echter wenscht hij geen vrucht, die gij van de boomen geplukt hebt,
- 690 Noch wat in boomgaarden groeit, gewassen die zoet zijn van sappen;
 Niets anders wenscht hij dan u! Met die liefde toon deernis, alsof hij
 Zelf u dit smeekte, alsof hijzelf met mijn mond had gesproken.
 Vrees de vergelding der Goën, en vergeet niet dat Venus het harde
 Vrouwenhart haat, en hoe lang der Rhannusische ¹⁾ toorn blijft gedenken!
- 695 En — dat te meer gij dien vreest; want veel heeft mijn leeftijd mij leeren
 Kennen! — zal ik u een feit, dat aan geheel Cyprus bekend is,
 Meêdeelen; dat u allicht verteederen zal en vermurwen:

IPHIS EN ANAXARETE.

- Iphis, uit need'rige ouders geboren, Anaxarete zag,
 Die tot den edelen stam van Teucer haar afkomst terugbracht.
- 700 Toen hij haar zag, tot in 't diepst van 't gebeente de liefde hem blaakte;
 En na langdurigen strijd, toen hijzelf door zijn rede dien hartstocht
 Niet te beteu'len vermocht, hij smeekende nadert haar' drempel.
 Nu aan haar voedster, haar zijn wanhopige liefde bekenkend,
 Smeekt bij haar pleegdochters' heil dat niet zij hardvochtig hem afstoot,
- 705 Dan van haar talrijken stoet dienaressen een ieder hij beurt'lings
 Vleit, en met angstig geluid haar smeekt om haar hulp en haar voorspraak.
 Dikwijls ook biddende woorden hij schreef in het was met de schrijfstift.
 Dikwijls ook kransen, die hij besproeit met den dauw zijner tranen,
 Hangt aan haar deurposten op, en strekt op den steenhardten drempel
- 710 't Teedere lichaam, terwijl hij den haat'lijken grendel verwenschte.
 Wreeder van aard dan de rijzende vloed bij het zinken der sterren,
 Harder dan ijzer, dat in de Norische ²⁾ vuren men uitsmelt,
 En dan de steen, die nog vast in de levende rotsmassa wortelt,
 Minacht zij hem, en hem hoont. En bij die hardvochtige daden
- 715 Voegt zij nog schimpwoorden en den minnaar geen enkele hoop gunt.
 Iphis, die foltering moe, kan dit eindeloos lijden niet langer
 Dragen, en spreekt, voor haar deur, haar de laatste maal toe met de

[woorden:

„U is, Anaxarete, de zege: die afkeer tot mij zal

¹⁾ Nemesis, zie Boek III, vers 406. ²⁾ De provincie Noricum (Oostenrijk) was beroemd om haar ijzererts.

- Langer niet kwellen u. Stem in vroolijkheid aan uw' triomfzang
 720 En zing uw zegelied; sier het hoofd u met 't glinst'rend laurierloof!
 Gij overwint, en vrijwillig ik sterf. Kom, verheug u, o wreede!
 Toch ik u dwingen zal ook in mij iets te prijzen: het zal iets
 Zijn dat in mij u behaagt, dat gij zult als verdienste erkennen.
 Echter onthoud, dat mijn liefde voor u niet eerder zal einden
 725 Dan met mijn leven! Gelijk zal tweeërlei licht mij ontbreken.
 Ook zal niet 't bloote gerucht het bericht van mijn sterven u brengen:
 Zelf — wees verzekerd daarvan! — zal ik komen en zelf zal aanschouwen
 Hoe aan mijn ziellooze lijf het hardvochtige oog gij zult weiden!
 Zoo echter werk'lijk, o Goôn! der sterv'lingen daden gij aanziet,
 730 Weest mij gedachtig dan, en — doch meer is de tong mij in staat niet
 U te verzoeken! — maar zorgt, dat lang men nog van mij gewage,
 Wat van mijn leven gij neemt, dienzelfden tijd aan mijn faam geeft!"
 Zoo sprak hij. Naar de deur, zoo vaak met zijn kransen omhangen,
 Heffend het vochtige oog en strekkend de bevende armen,
 735 Sprak hij, terwijl aan den bovensten balk hij een touwstrik bevestigt:
 „Kan, ongevoelige en wreede! wellicht deze krans u behagen?"
 En steekt het hoofd in den strik; zelfs toen nog naar haar hij zich wendde.
 En hing zich op, de ongelukkige! tot zijn gewicht hem den nek brak.
 Zij, door der voeten beweging verschrikt, een angstigen kreet doet
 740 Hooren, vol vrees, tot de deur geopend wordt en het gebeurde
 Duidelijk maakt. Tevergeefs, als hij losgemaakt is, hem de dienaars
 Jamm'rend (zijn vader was dood) naar de woning der moeder vervoeren.
 Zij aan haar boezem ontvangt en klemmt in haar armen het koude
 Lichaam haars zoons. En nadat van rampzalige ouders de klachten
 745 Zij heeft geuit en gedaan wat rampzaligen moeders te doen staat,
 Leidde zij weenende door het midden der veste zijn uitvaart,
 Droeg op de lijkbaar, bestemd voor de houtmijt, zijn doodsbleeke leden.
 Dicht, als het trof, stond haar huis bij den weg, waarlangs zich de somb're
 Optocht bewoog; en 't geluid van het vrees'lijk gejammer de ooren
 750 Trof van Anaxarete, die de godd'lijke wraak reeds nabij was!
 Niet zonder deernis zij sprak: „Laat dit droevige schouwspel ons aanzien!"
 En door de opening van het venster betreedt zij den huistop.
 Nauw had zij Iphis gezien, hoe uitgestrekt hij op de baar lag,
 Toen zich verstarde haar blik, het warme bloed haar uit 't lichaam
 755 Week, en zij doodsbleek bleef staan, en schoon zij 't beproefde, den voet
 [niet
 Weder terugtrekken kon. Toen zij trachtte 't gelaat af te wenden,
 Kon zij ook dit niet. De steen, dien eerst zij slechts in het hardvochtig
 Harte droeg, langzamerhand geheel had haar lichaam bevangen.
 Dat gij geen fabel dit acht, het beeld van de jonkvrouw tot heden
 760 Salamis¹⁾ steeds heeft bewaard in den tempel der vèr-ziende Venus,

¹⁾ Op Cyprus.

Als men dien noemt. Blijf daaraan gedachtig, leg af uw hooghartig
 Dralen, o dierbaarste nimf, en geef aan uw' minnaar u over!
 Dan zal in 't voorjaar u noch de nachtvorst den wasdom der vruchten
 Hinderen, noch u de snelle winden de bloesems doen vallen".

- 765 Als nog vergeefs haar de God, bekwaam in 't verwiss'len van vormen,
 Dit heeft gezegd, hij tot jong'ling weer wordt en de kleeding der oude
 Werpt van zich af. En hij zoo vertoont zich aan haar als der zonne
 Stralende beeltenis drijft de wolkengevaarten uiteen, die
 Staan in haar' weg en opnieuw, door niemand belemmerd, weerschittert.
 770 Als tot geweld hij besluit, geweld niet meer noodig is: 't godd'lijk
 Aanschijn behaagt aan de nimf, ook zij door de liefde gewond is.

ROMULUS.

Dan in Ausonië's rijk des harden Amulius' wapens
 Heerschten, tot Numitor, de oude, 't verloren bewind door der kleinzoon's
 Tusschenkomst weder herwon¹⁾. Bij het feest der Paliliën wordt de
 775 Stad van haar muren omringd, en Tatius met de Sabijnsche
 Vaderen voeren den krijg. En de weg naar den burcht wordt ontsloten,
 En — welverdiend was haar straf! — onder schilden gesmoord, sterft
 [Tarpeia²⁾].

- Daarop het Curische³⁾ volk, naar de wijze der sluipende wolven
 Smorend 't geluid in den mond, de mannen door sluimer bevangen
 780 Aantasten; zoekend de poorten, die Ilia's zoon⁴⁾ met zijn grendels
 Vast had gesloten. Maar één Saturnia zelf had geopend,
 Zonder dat 't draaiend scharnier het geringste geluid had gegeven.
 Venus alléén had gehoord dat de grendel der poort was gevallen,
 En die wel sluiten wou, zoo het verijd'len van daden der Goden
 785 Slechts aan de Goôn was vergund. Ausonische bronnimfen hoedden
 't Heiligdom, Janus gewijd, dat droop van haar ijskoude water.
 Haar zij te hulp roept. 't Rechtmatic verzoek der Godin door de nimfen
 Niet wordt weerstaan en de aad'ren en bronnen zij van haar fonteinen
 Oproepen. Daarmeê nog niet ontoegankelijk Janus' verblijf was:
 790 Wijd het nog open stond; nog het water den weg niet versperde.
 Helgele zwavel zij onder het weeld'rige nat van haar bronnen
 B brengen en rookende hars en ontsteken de holte der aad'ren.
 Deze en andere kracht doen den gloed in het binnenst' der bronnen
 Doordringen; 't water, zooeven door koude in staat om de Alpen
 795 Zelf te evenaren, thans wijkt in hitte niet meer voor het vuur zelfs.
 De aanraking nu van dien gloed doet beide de deurposten dampen,
 En zoo den toegang, schoon die aan de trotsche Sabijnen beloofd was,
 Sperde die nieuwe bron, totdat de nazaat van Mavors

¹⁾ Vader van Rhea Silvia, door zijn broeder Amulius verjaagd, maar door Romulus en Remus, zijn kleinzoon, op den troon hersteld. ²⁾ Omdat zij het Kapitoel aan de Sabijnen had geopend. ³⁾ Cures, hoofdstad der Sabijnen. ⁴⁾ Romulus; Ilia = Rhea Silvia.

- Riep daar zijn krijgers bijeen. Als Romulus met hen den vijand
 800 Aantast, en Rome's gebied met lijken bedekt der Sabijnen
 Wordt en van 't eigene volk; en het schuldige zwaard stort des
 [schoonzoons
 Bloed met het bloed tegelijk van den schoonvader ¹⁾, eind'lijk besluit men
 Vrede te sluiten; te staken den strijd en niet tot het uiterst'
 't Zwaard te hanteeren: 't gezag met Tatius samen te deelen.

ROMULUS ONDER DE GODEN OPGENOMEN.

- 805 Daarop, na Tatius' dood, aan beide die volk'ren gelijk'lijk,
 Romulus! wetten gij gaapt. Den helm afleggende, Mavors
 Toen tot den Vader van Goden en menschen als volgt heeft gesproken:
 „Thans is, o Vader, gekomen de tijd, nu rotsvast gegrond is
 't Rijk der Romeinen, en van één vorst niet langer het afhangt,
 810 't Loon te betalen dat gij aan mij en uw' waardigen kleinzoon
 Eens hebt beloofd, en omhoog hem van de aarde ten Hemel te voeren!
 Gij mij toch eens hebt gezegd — en de Raad van de Goden het hoorde —
 En het mij heugt daar uw liefderijk woord in mijn ziele gegrift bleef:
 „Eén zal er zijn, dien gij moogt in het blauw van den Hemel verheffen!”
 815 Geef mij de zekerheid dat dit woord zich ook moge vervullen”.
 En de Almachtige knikt en doet in het duister der wolken
 Schuilgaan de lucht, en met donder en bliksem verschrikt hij de aarde,
 Die uit die teekens beseft dat de roof, haar beloofd, wordt voltrokken.
 En op zijn speerschacht gesteund, de onverschrokken Gradivus ²⁾
 [besteeg den
 820 Wagen, en 't span zijner rossen bedwong met den bloedigen dissel;
 Suizend hij zwaai de zweep. Voorover gestort door het luchtruim,
 Blijft op de toppen hij staan van den woudrijken berg Palatinus.
 Ilia's zoon, die daar juist als koning de wet zijn Quiriten
 Stelde, ontvoert hij. En 't sterfelijk lichaam in 't ijle van 't luchtruim
 825 Loste zich op, evenals door de kracht van den slinger gedreven,
 Pleegt in de ruimte des hemels de kogel van lood te versmelten.
 Tot hij een edeler vorm, en beter den Godd'lijken zetel
 Waardig, erlangde: den vorm des driewerf heil'gen Quirinus.

HERSILIA.

- Hem als verloren beweende zijn gâ', tot de vorst'lijke Juno
 830 Iris gebood langs haar' boog tot de weduwe neder te dalen
 En om aan Hersilia dit goddelijk woord te verkonden:
 „Vrouwe, van Latium's stam en het volk der Sabijnen het schoonste
 Sieraad; die 't waardigst' eerst waart zoo groot een gemaal te bezitten
 Toen hij nog leefde, en thans Quirinus' gade te heeten,

¹⁾ Na den Sabijnschen maagdenroof hadden veel Romeinen Sabijnsche schoonvaders. ²⁾ Mars.

- 835 Droog thans uw tranen! Zoo gij uw' echtgenoot weder te aanschouwen
Koestert den wensch, vergezel naar het woud mij, hetwelk op Quirinus'
Heuvelen groent en den tempel des konings van Rome beschadwt!"
Iris gehoorzaamt en langs haar' veelkleurigen boog naar de aarde
Dalend, geeft Hersilia het bevel dat haar op was gedragen.
- 840 Zij, met schroomvallig gelaat, nauw wagende de oogen te heffen,
Spreekt: „O Godin — want al valt het mij zwaar u bij name te noemen,
Zeker gij goddelijk zijt! — geleid, o geleid mij; het aanschijn
Toon mij mijns echtgenoots! Zoo slechts een oogenblik dit te aanschouwen
't Lot mij vergunt, ik erken den Hemel te hebben verworven!"
- 845 En onverwijd zij bestijgt met de dochter van Thaumas den heuvel,
Romulus toegewijd. Daar een ster, uit den Hemel gevallen,
Daalt tot de aarde omlaag, en van haren lichtglans doorschitterd,
Hersilia met die ster door de ruimte des Hemels gevoerd wordt.
Haar aan zijn trouwe hart heet welkom de stichter van Rome
- 850 En, met het lichaam gelijk, den naam, door haar eertijds gedragen,
Wijzigt en Hora haar noemt, als Godin met Quirinus hereenigd!

VIJFTIENDE BOEK.

NUMA POMPILIUS.

- Thans echter blijft het de vraag, wie een last van zoodanige zwaarte
Op zich zal nemen; in staat zoo groot een Vorst te vervangen.
Waarheid voorspellend, de faam bestemt voor dien schepter den wijzen
Numa. Niet was 't hem genoeg dat den godsdienst van 't volk der Sabijnen
- 5 Kennen hij leerde: zijn veelomvattende ziel naar een hooger
Doeleinde streefde, en hij zocht den aard van de dingen te ontdekken.
Deze begeerte deed hem, zijn vaderstad Cures verlatend,
Doordringen tot in de stad, die door Hercules' nazaat beheerscht werd.
Toen hij daar vroeg wie een Grieksche stad op Italischen bodem
- 10 Stichtte, gaf dit tot bescheid hem een van de oudste bewoners,
Niet onbekend met hetgeen in vroegere eeuwen geschied was:

MYSCELOS. STICHTING VAN CROTON.

- Jupiter's zoon¹⁾, dien de roof der Iberische rund'ren verrijkt had,
Had, na voorspoedige reis, de Lacinische velden betreden.
Wijl in het teedere gras zijn runderen graasden, zou zelf hij
- 15 't Huis zijn genaderd des machtigen Croton's, en gastvrij ontvangen;
Waar van 't langdurige werk door rust hij zich weder herstelde.
Bij zijn vertrek zou gezegd hij hebben: „Hier zal eens mijn nazaat
Stichten een stad!” En de uitkomst bevestigde daarvan de waarheid.
Immers Alemon, uit Argos afkomstig, een zoon werd geboren,
- 20 Myscelos, die van zijn tijd het meest bij de Goden gezien was.
Hem toch, terwijl door den sluimer bevangen hij neerlag, verscheen de
Knotsdrager¹⁾ zeggend: „Welaan, verlaat thans des vaderlands' bodem
En zoek het rotsige bed des ongestadigen Aesar's”.
En zoo hij weigerde hij met vele gevaren hem dreigde.
- 25 Daarop gelijkelijk waren de God en de sluimer verdwenen.
Op rees Alemon's zoon en wat hij zooeven gezien had,
Zwijgende hij overdenkt en lang blijft zijn oordeel onzeker:
't Reizen gelast hem een God, maar de wetten verbieden het heengaan!
Doodstraf dengene bedreigt, die het vaderland poogt te verlaten.
- 30 Reeds dook de stralende schijf van de Zon in Oceanus onder,
Reeds met ontelbare sterren bezaaid, rees de Nacht uit de golven,
Toen wederom hem de God verscheen en 't bevel hem herhaalde,
En, zoo hij weigeren bleef, met nog grooter gevaren hem dreigde.
Toen overviel hem de vrees, en terstond hij zich opmaakt naar elders

¹⁾ Hercules.

- 35 Over te brengen zijn huis. Maar reeds in de stad werd het ruchtbaar,
En men als wetsovertreder hem aanklaagt. En als nu de rechtszaak
Afgedaan is, en zijn schuld is zonder getuigen bewezen,
Dan de beschuldigde 't oog omhoog en de sidd'rende handen
Heffend „Gij”, zegt hij, „die op bevel van den Hemel twaalf werken
Hadte te verrichten, breng hulp! Gij waart 't, die mij dreeft tot mijn
[misdaad!”

De oude gewoonte schreef voor dat de schuld des verdachten door
[zwarte

Steentjes werd aangeduid, en met witte tot vrijspraak besloten.
Toen ook het droevige pleit die vorm werd gegeven, en zwart was
Iedere steen, die in de onmeêdoogende urn werd geworpen.

- 45 Toen men die ledigde om de steentjes te tellen, toen bleek hoe
Van al die steentjes de kleur van zwart tot wit was veranderd!
Klaar was de uitspraak, die door Hercules' godheid gewezen,
Vrijsprak Alemon's zoon. Zijn dank hij betuigt aan zijn stamheer,
Nazaat van Amphitryon; en met gunstigen wind hij de golven
50 Klieft der Ionische Zee. 't Lacedaemoniaansche ¹⁾ Tarente
Gaaf hij voorbij; Sybaris en 't Salentijsche Neretum,
Thurii ook en zijn golf, Cremese en de velden van Japyx.
Nauw hij de landstreek doordwaalt, die uitzicht hem geeft op de zeekust,
Of, door het noodlot bedoeld, de monding hij vindt van den Aesar.
55 Niet ver vandaar ook een graf, waarbinnen de aarde van Croton
't Heilig gebeente bewaart. En daar, naar 't bevel, hij zijn muren
Bouwde; den naam van hem, die daar rustte, hij gaf aan zijn veste”.
Zóó, naar betrouwbaar gerucht, was de oorsprong geweest van die
[plaatsen,
En van de veste, die op Italischen bodem gesticht was.

LEER VAN PYTHAGORAS.

- 60 Hier woonde een man, die uit Samos geboortig, nochtans had ontweken
Samos en heerschers gelijk. Zijn haat der tyrannis vrijwillig
Balling hem maakte. Zijn geest zocht de Goden, hoe ver ook door
[s Hemels
Woonplaats verwijderd, te zoeken; en wat de natuur aan het mensch'lijk
Oog heeft verborgen, hij zocht met het oog van den geest te doorgronden.
65 Al wat met helder verstand en rust'loozen ijver doorvorscht was
Deelde hij anderen mee. Aan zijn zwijgende leerlingen, die zich
Over hetgeen van den oorsprong der wereld hij zeide, verbaasden
Leerde hij de oorzaak der dingen te zoeken, en wat de natuur is,
Wie zijn de Goden; vanwaar komt de sneeuw, wat is de oorsprong des
[bliksems,
70 Jupiter is 't of de wind, die de wolken doet botsen en dondert,

¹⁾ Tarente was een kolonie van Sparta (Lacedaemon).

- Wat schokt de aarde, naar welke wet zich bewegen de sterren;
En wat nog meer is geheim. Hij de eerste ook was die den menschen
't Nuttigen afried van dierlijke spijs. Hij 't eerste de woorden
Die, hoe verstandig ook, geen instemming vonden, deed hooren:
- 75 „Langer niet, sterv'lingen! wilt met misdadige spijs u bezoed'len
't Lichaam; want vruchten er zijn en appels, die door hun gewicht doen
Buigen voorover den tak, en wijngaarden, weeld'rig van druiven,
Zoete gewassen er zijn, dezulke ook die door het vuur men
Zachter en smijdiger maakt. Ook is u als voedsel de melk niet
- 80 Noch ook de honig ontzegd, die geurt naar thym en naar bloemen.
En onuitputtelijk de aard' geeft schatten van aangenaam voedsel,
Voedsel verschaft zonder moord, waarbij geen bloed wordt vergoten.
't Wilde gedierte slechts stilt zijn honger met vleesch; schoon niet alle:
Immers van planten alleen leven paarden en rund'ren en schapen.
- 85 Zij slechts, waarvan het instinct meêdoogenloos is en wreedaardig,
Als de Armenische tijgers, de grimmige leeuwen, zoomede
Wolven en beren zich slechts in bloedige spijsen verheugen.
Wee! hoe misdadig het is, als vleesch men in vleesch doet verdwijnen,
't Gulzige lichaam men mest met lichamen, daarin verzwolgen!
- 90 En als één schepsel slechts leeft door het andere schepsel te dooden!
Is bij die rijkdommen dan, die de beste der moeders, de aarde,
Oplevert, niets dat u lokt, dan het klaag'lijk vaneengescheurd vleesch te
Kauwen met gulzigen tand, der Cyclopen gebruik te hernieuwen?
Kunt gij dan niet, dan alleen door een ander te dooden, bedwingen
- 95 't Hongergevoel van uw maag, onverzadelijk tevens en gulzig?
Toch was die vroegere eeuw, die het gouden tijdvak wij noemen,
Rijk'lijk gezegend met vruchten van boomen en halmen, die de aarde
Voortbracht; en nimmer een mond met sporen van bloed werd bezoedeld!
Veilig de vogels destijds de wicken bewogen door 't luchtruim,
- 100 En zonder angst ook de haas zwierf rond in het midden des akkers.
Niet hun onnoozelheid aan de haken de visschen deed hangen,
Alles was vrij van verraad; geen hinderlaag viel er te vreezen,
Alles was vreedzaam. Maar toen te kwader uur — wie hij geweest zij! —
Iemand voor 't eerst had versmaad de eenvoudige spijs zijner vaad'ren,
- 105 Dierlijke voeding voor 't eerst in zijn gulzige maag had verzwolgen,
Misdaad de weg was gebaand. En het scheen na den moord op het eerste
Dier, dat het wapen, bevlekt met zijn bloed, was in hitte ontstoken.
't Ware voldoende geweest zoo 't gedierte dat ons zoekt te dooden,
Door ons gedood was: men had dan van zonde zich vrij kunnen pleiten,
- 110 Maar wat wij doodden toch had ons nimmer tot spijs mogen dienen!
Verder steeds voortschreed het kwaad. Het eerste als offer de ever
Schuldig geacht werd des doods, dewijl hij den oogst met den breeden
Snoet had beschadigd en hij de hoop van het jaar had vernietigd.
Daarna de geit moest, die vrat van den wingerd, aan 't altaar van Bacchus
- 115 Vallen, des wrekers. Die twee althans een schuld moesten boeten!

Maar wat misdeed ooit het schaap, het vreedzaamste dier, tot des

[mensen

Bijzijn geschapen en dat de uiers vol draagt van nectar,

Dat aan ons afstaat zijn wol, tot mollige dekking ons dienend,

Dat door zijn leven ons meer dan ooit door zijn sterven bevoordeelt?

120 Wat ook verdiende het rund, dat dier zonder listen of lagen,

Schuldeloos, zonder gevaar, geboren om arbeid te dulden?

O hoe ondankbaar was hij, en de gaven der vruchten onwaardig,

Die het bestond den bebouwer des akkers te slachten, zooeven

Eerst van de zwaarte bevrijd van den ploeg; die dien nek, door den arbeid

125 Eeltig, die vaak bij 't doorwoelen des steenigen akkers hem diende,

Bijstand hem bood bij den oogst, met wreedaardigen bijlslag kon treffen!

Of het genoeg nog niet was die zonde te plegen: de Goden

Maakt men er deelgenoot van en meent dat de Hemelsche Godheid

Zich in het offeren van het arbeidzame rund zou verheugen!

130 't Slachtoffer, vrij van gebrek, de schoonste van allen in vormen,

— Schoonheid vaak schaadt! — en met linten gesierd en met schitt'rend

[verguldsel,

Wordt voor het altaar geleid en hoort in zijn onschuld het bidden,

Ziet op het voorhoofd en tusschen de horens zich schikken de vruchten,

Vaak door hemzelfen verbouwd; en, getroffen, het drenkt met zijn

[bloed het

135 Mes, dat in 't nat het wellicht van het bekken tevoren gezien heeft.

Aanstonds de zenuwen, die uit het levende lichaam gerukt zijn,

Men onderzoekt en den wil der Goden men daaruit nagaat.

Hoe is de mensch tot die drift naar zondige spijsen gekomen?

Durft gij die eten, o sterfelijk mensch? O, ik bid u, onthoud u

140 Daarvan en neig uwen geest naar hetgeen ik u thans ga ontvouwen!

Als aan de leden dier runderen, door u geveld, gij den mond zet,

Weet en gevoel dat gij hem verslindt, die u hielp bij den landbouw.

En daar een God thans mijn woorden bezielt, zal ik volgen wat hij mij

Ingeeft; mijn Delphi ik wil, den Hemel zelf u ontsluiten,

145 En het orakel u van een hooggestemd hart openbaren!

Groote dingen wil ik u zeggen, door 't inzicht der vaad'ren

Nooit onderzocht nog en lang verborgen. Het lust mij de hooge

Sterren te naad'ren, der aarde onnutte verblijfplaats verlatend,

Hoog in de lucht me op de schouders des krachtigen Atlas te heffen!

150 't Menschdom, dat dwaalt in den blinde rondom, dat ontbloot is van rede,

Wil ik beschouwen van verre, en die sidderend vreezen te sterven,

Zóó ik vermanen en hun de schakels van 't noodlot ontrollen:

Arme schepsels, die de angst voor de kilheid des doods doet ontroeren,

Waarom toch vreest gij den Styx en het duister, die ijdele namen,

155 Stof voor de dichters alleen? en 't gevaar dier denkbeeldige wereld?

't Zij dat uw lichaam des brandstapels vlam, 't zij der jaren ontbinding

't Hebben verteerd, gelooft niet dat eenige pijn het zal lijden!

- Echter de ziel kent geen dood; en steeds van haar vorigen zetel
 Opgenomen zij wordt en voortleeft in andere woning.
- 160 Zelf herinner ik mij dat tijdens den oorlog voor Troje
 Panthoös' zoon Euphorbus ik was; in wiens borst eens de zware
 Lans, door den jongsten zoon van Atreus geworpen, bleef steken.
 En ik het schild, aan mijn linkerarm eens gedragen, herkende
 Onlangs in Juno's tempel in Argos, de veste van Abas.
- 165 Alles verandert, maar niets gaat te gronde. De ziel, die nu herwaarts,
 Derwaarts dan dwaalt, dan terug, in allerlei lichamen zetelt;
 Kan van de dieren zich ook in het lichaam der menschen verplaatsen,
 Of van het onze in het dier: te geener tijd echter tenietgaat!
 Zoo, als tot nieuwe figuren het was zonder moeite gekneet wordt,
- 170 't Blijft niet zooals het eerst was, behoudt niet dezelfde gedaante,
 Zelf echter 't zelfde toch is, zoo moet ook de ziel steeds dezelfde
 Blijven, leer ik, in hoeveel verschillende omhulsels ook huizend.
 Daarom, dat niet door uw gulzige maag worde uw vroomheid verwonnen;
 Wacht u ervoor — hoort mijn raad! — door gruw'lijken moord de u
 [verwante
- 175 Ziel te verschrikken; wilt niet uw bloed meer met bloedstorting voeden!

KOMEN EN GAAN.

- En daar nu eenmaal in volle zee ik steven; de zeilen
 Uitspande vol voor den wind; niets is onvergankelijk op aarde:
 Alles vliedt heen, ieder beeld onvast is van vormen geschapen.
 Zoo ook de tijden zelf in gestadig bewegen voorbijgaan
- 180 Anders niet dan een stroom. Want evenmin als de stroom kan
 Stilstaan het vluchtige uur: als de golf door de golf wordt gedreven,
 Zelf steeds gestuwd door die komt, voortstuwende die haar voorafging,
 Zoo ook ontvluchten de tijden gelijk, en gelijk ook vervolgen.
 Immer ook zijn zij nieuw, want wat hun voorafging, voorbij is;
- 185 Wat nog niet plaats vond, geschiedt en ieder moment wordt vervangen!
 Zoo naar den dageraad ziet gij den nacht, als zijn loop is voleind, zich
 Keeren, en 't zwart van den nacht door dien lichtenden vuurgloed
 [vervangen.
- En ook de kleur van den Hemel verschilt, als vermoeid, in de diepste
 Rust is gedompeld 't heelal, en als Lucifer, schitt'rend op 't blanke
- 190 Ros, treedt naarbuiten; en anders ook weer, als eerder Aurora
 Tintte het hemelruim om aan Phoebus het over te geven.
 't Schild van den God ook, wanneer aan den uitersten rand het der aarde
 Oprijst, is rood; en ook rood wanneer 't aan den einder weer neêrdaalt,
 Wit echter, staande in den top, omdat daar de natuur van den aether
- 195 Edeler is, en ver ontvlucht de besmetting der aarde.
 Evenmin kan ooit gelijk de vorm van de nacht'lijke Phoebe
 Zijn, of dezelfde: steeds volgt die den vorm die dien dag was
 [waarneembaar:

- Kleiner, wanneer die wast en grooter, wanneer die zich saâmtrekt.
 Hoe, zien wij niet hoe in vier getijden de jaarkring verdeeld is,
 200 Hoe die geregeld ons geeft een beeld van ons menscheijk leven?¹⁾
 Teer als de zuigeling 't jaar, der kinderen leeftijd gelijkend,
 Is in de jeugdige lente. En 't groen, pas geboren en kracht'loos,
 Zwelt toch, hoe zwak het nog is; en blijde is de hoop van den landman.
 Alles is bloeiende dan: het gezegende veld met de kleuren
 205 Speelt van zijn bloemen; maar nog geen kracht in het blad is te vinden.
 Dan, na de lente, gaat over hetforschere jaar tot den zomer;
 Wordt als de jong'ling, vol kracht. Want moediger leeftijd dan deze,
 Of die nog weeld'riger is, of eerder in vuur komt, bestaat niet.
 Dan komt de herfst, dien het driftige vuur van de jeugd heeft verlaten,
 210 Rijp en bezadigd; en wien, tusschen 's jongelings leeftijd en grijsheid
 't Midden bekleedende, grijze haren de slapen omgeven.
 Daarna, met bevenden tred, als grijsaard, de vrees'lijke winter
 Nadert, van haren beroofd, of, zoo hij die heeft, wit van haren.
 Zoo van onszelf, zonder eenige rust, ook het lichaam voortdurend
 215 Anders wordt. En wat wij heden nog zijn of wat wij geweest zijn,
 Zijn wij morgen niet meer! Hoe ver is de tijd reeds, waarin wij
 Kiemen slechts, menschen nog niet, het moederlijk lichaam bewoonden!
 Dan de natuur bood behulpzaam de hand, en zorgde dat 't lichaam
 Niet door de spanning van 't moederlijk lijf in beklemming zou raken,
 220 En uit zijn woning het dreef in de ruimte der luchten daarbuiten.
 't Daglicht aanschouwend, het kind ligt zonder krachten ter aarde,
 Dra als een viervoet zijn leden beweegt naar de wijze der dieren,
 Langzamerhand en vol angst, en trillende nog op de knieën,
 Richt het zich op en zich staalt met iedere poging de spieren.
 225 Dan wordt het moedig en vlug. De korte tijden der jonkheid
 Spoeden voorbij, en als ook de middelste jaren doorleefd zijn,
 Zinken langs hellenden weg aan den horizon neer wij der grijsheid!
 Deze de kracht ondermijnt en sloopt van de vroegere jaren:
 Milo²⁾ 't als grijsaard beweent, wanneer zonder kracht hij zijn armen
 230 Eertijds door spierkracht in staat de geweldigste stieren te torsen,
 Hercules' armen gelijk, in slapheid ter neder ziet hangen;
 Tyndareus' dochter³⁾ ook weent, wanneer zij des ouderdom's rimpels
 Ziet in haar' spiegel, en vraagt waarom men haar tweemaal moest
 [rooven!
- Gij, o vraatzuchtige tijd en gij, o afgunstige grijsheid,
 235 Alles vernietigt en 't geen door den tand van den tijd is bedorven,
 Alles geleidelijk gij in langzamen dood doet verdwijnen.

¹⁾ Deze schitterende passage doet onwillekeurig denken aan Schiller's „Lied von der Glocke" of Longfellow's „Building of the ship". ²⁾ Een bekende atleet uit de oudheid, die in het strijdperk te Olympia een stier ronddroeg. ³⁾ Helena; de eerste maal door Paris geroofd.

VERANDERING DER GRONDSTOF.

- Zij ook bestendig niet zijn, die elementen wij noemen.
 Welke haar wisseling is zal ik thans — schenkt uw' aandacht! — u leeren.
 Vier in getal zijn de vruchtbare krachten die de eeuwige schepping
 240 Inhoudt; en twee daarvan slechts gewicht hebben en door hun zwaarte
 Worden gedrukt naar omlaag: die twee zijn de aarde en het water.
 Twee ook zijn zonder gewicht en zoeken, daar niets hen omlaag drukt,
 't Hooge te winnen: de lucht en het vuur, dat nog reiner dan lucht is.
 Deze, hoe ver van elkaar verwijderd ook, allen één oorsprong
 245 Hebben, en keeren tot 't zelfde terug. Want de aard', die zich oplost,
 Eerst zich verdunt tot het vloeiende vocht; en tot lucht zich het water
 En zich tot dampkring verzwakt. Is 't gewicht haar ontnomen, op haar
 [beurt
 Lucht in haar ijste gedaante als 't hemelsche vuur springt te voorschijn.
 Daarna zij keeren terug en omgekeerd volgen die rij weer.
 250 Want in gedrongener vorm het vuur weer tot dichtere lucht wordt,
 Daarna tot water; gedrukt, het vocht zich tot aarde tesaamtrekt.
 Géén ooit een eigen gedaante behoudt. Want die alles vernieuwen
 Doet, de natuur, van de eene gedaante maakt steeds weer de and're.
 En in dat groote geheel gaat niets — geloof mij! — verloren:
 255 Anders 't slechts wordt en zijn vorm zich vernieuwt. Wat geboorte wij
 [noemen
 Is slechts 't begin van iets anders te zijn dan voorheen; en het sterven
 Ophouden 't zelfde te zijn. Al wordt dan het één wellicht hierheen,
 't Andere daarheen gevoerd: in hoofdzak zichzelf blijft toch alles.

VERANDERING VAN DE AARDOPPERVLAKTE.

- Niets echter blijft, naar ik meen, langdurigen tijd met dezelfde
 260 Vormen bekleed. Zoo zijt gij, o eeuwen, van 't goud tot het ijzer
 Nedergedaald! Zoo ook vaak de aard van de plaatsen zich wijzig.
 'k Heb het gezien dat hetgeen de stevigste grond eens geweest was,
 Zee was geworden; en ook dat land uit zee was geboren.
 Dikwijls heb ver van het strand ik schelpen der zee vinden liggen,
 265 Hoog in 't gebergte ook werd een oeroud anker gevonden.
 En wat een vlakte eens was, door het afstroomend water gemaakt werd
 Tot een vallei; en een berg door een watervloed wegsmolt tot zee; en
 In een moerassige streek de grond tot woestijnzand verdroogde,
 Wyl wat versmachtte van dorst, werd vochtig van stilstaande poelen.
 270 Hier de natuur bracht een nieuwe fontein, en daar er een sloot zij.
 Of, door het dreunen in 't diepst van de aarde bewogen, te voorschijn
 Sprongen de stroomen of wel, tot stilstand gekomen, verdroogden.
 Zoo, waar de Lycus ook wordt in een scheur van den bodem verzwolgen,
 Verderop weer hij verrijst, uit andere bronnen herboren.
 275 Zoo nu eens opgeslorpt wordt, dan weer onder de aarde, in holen

- Vloeiende, wordt in 't Argolische land de Erasinus steeds grooter.
 Zoo zou ook Mysië's stroom, de Caïcus, zijn oorsprong en vroeg're
 Oevers betreuren, omdat langs een anderen weg hij thans voortstroomt.
 Zoo de Amenanus nu eens de Sicanische zandkorrels voortstuwt,
 280 Tot na een wijle is weer zijn water verdroogd en verdwenen.
 Eertijds wat iedereen dronk, maar thans men niet aan durft te roeren
 Voort dringt de Anigros zijn nat; nadat — tenzij men den dichters
 Alle vertrouwen ontzegt! — daarin de Centauren de wonden
 Uitwieschen, toegebracht door des knotsdragers Hercules' pijlen.
 285 Hoe? Is de Hypanis niet, op de Scythische bergen ontsprongen,
 Vroeger zoetwaterstroom, thans door bitteren zoutsmaak bedorven?
 Golven der zee indertijd omringden Antissa en Pharos
 En het Phoenicische Tyrus: geen dezer is thans nog een eiland.
 Leucas als vasteland werd in de oudheid bewoond door zijn landliën,
 290 Thans is 't door golven omspoeld. Ook Zancle was eertijds verbonden
 Met 't Italiaansche gebied, als men zegt, totdat die verbinding
 Doorbrak de zee, die het land in het midden der golven terugdrong.
 Zoekt gij naar Helice en naar Buris, Achaeïsche steden?
 Dan ge onder 't zeevlak die vindt. En heden nog toont u de zeeman
 295 Hoe met haar muren gelijk de zee heeft die steden vernietigd.
 Niet ver van Troezen, de stad van Pittheus, een grafheuvel vindt men,
 Steil, zonder boomen, voorheen een geëffende vlakke, maar thans een
 Heuvel. Want eens — het is haast te ongeloofelijk om te verhalen! —
 't Woeste geweld van de winden, in blinde spelonken besloten,
 300 Hijgend naar meerdere lucht, na vruchteloos worstelen om een
 Vrijere ruimte te zien, daar nergens een spleet in geheel den
 Kerker te vinden was, die den luchtstroom een doorgang verleende,
 Oplies de holte des gronds, zooals met den adem desmonds men
 Op kon doen zwellen een blaas of de huid van een ram met de dubbele
 305 Horens. De zwellings bleef aan die plaats en hield van een hoogen
 Heuvel den vorm, en zich in den loop van de eeuwen verhardde.

VOORBEELDEN UIT DE SAGEN.

- Hoeveel mij dergelijks nog bekend is of door mij vernomen,
 Weinig ik voeg hieraan toe. Hoe? Geeft ook het water geen nieuwe
 Vormen en weer die ontnemt? Is uw nat niet, tweehoornige Ammon,
 310 Koud op het midden des daags en warm bij zonsonder- en opgang?
 Des Athamanes' stroom kan, zegt men, zelfs hout doen ontbranden
 Als tot haar kleinste gedaante de sikkel der maan is geslonken.
 Bij de Ciconen bestaat een rivier die, gedronken, tot steen maakt
 't Ingewand; aangeraakt, doet zij tot marmer de dingen verstijven.
 315 Zoo ook de Crathis en op onze grenzen de Sybaris maken
 't Barnsteen gelijkende of de kleur van het goud onze haren.
 Wat echter vreemder nog is: er vochten bestaan die niet 't lichaam
 Wijzigen slechts, maar ook de zielen kunnen verand'ren.

- Wie heeft de faam niet gehoord van Salmacis' schandelijk water ¹⁾
 320 Of 't Aethiopische meer? Want wie van dit laatste drinkt, razend
 Wordt, of hij raakt in een slaap van wondere zwaarte gedompeld.
 Wie met het nat der Clitorische bron heeft zijn dorst gestild, kan geen
 Wijn meer verdragen; zijn matigheid schept slechts in water behagen.
 't Zij in dat water een kracht den gloeienden wijn is vijandig,
 325 't Zij, als de inlanders zeggen, omdat, toen de zoon Amythaon's
 Proetus' dochteren door zijn spreuken en kruiden onttrokken
 Had aan der Furiën macht ²⁾ en zijn geest van onreinheid gezuiverd
 Had in dit water, de haat van den wijn was in 't water gebleven.
 Hem tegenovergesteld was van werking het nat van Lyncestis:
 330 Wie toch met matige keel een weinig slechts drinkt van dit water,
 Waggelt niet anders dan of hij zuiveren wijn had gedronken.
 Ook heeft Arcadië een meer: Pheneos het noemden de ouden,
 Om 't onbetrouwbare water verdacht, dat des nachts is te vreezen,
 's Nachts is gevaarlijk die dronk; overdag kan men veilig het drinken.
 335 Zooveel verschillende kracht en werking rivieren en meren
 Eigen zijn. Eëns was 't de tijd dat Ortygia ³⁾ dreef op de golven
 Thans ligt het vast op zijn plaats. De Symplegades vreesde de Argo:
 Die, door de botsingen eerst van het breken der golven gescheiden,
 Thans onbewegelijk staan en 't geweld van de stormen trotseeren ⁴⁾.
 340 Noch zal de Aetna, die blaakt van zwavelengloed in haar oven,
 Gloeiende blijven altijd. Niet altijd toch blaakte die vuurgloed.
 Want, of een wezen is de aard', dat leeft en luchtgaten noodig
 Heeft, die op velerlei plaats den vuurvlammen doorgang verleenen,
 En zij haar' luchtweg veranderen kan en bij elke beweging
 345 Deze zij openen kan en and're spelonken weer sluiten;
 Of wel de luchtige winden, in 't diepste dier hollen gevangen,
 Rotsen na rotsen en stof, die kiemen bevatten van vlammen,
 Sling'ren naar boven en doen uit die botsing den vuurgloed ontspruiten,
 En als de wind is bedaard, die hollen hun hitte verliezen;
 350 't Zij dat der aardharsen kracht de vlam vanzelf met zich meebrengt
 En dat de helgele zwavel door luttelen damp reeds gaat gloeien —
 Zeker als de aarde geen spijs, geen vetting voedsel het vuur meer
 Geven zal, daar in den loop der eeuwen haar kracht is verminderd,
 En der natuur in haar gretigheid zal eens het voedsel ontbreken,
 355 Honger niet dulden zij zal: verlaten, haar vuren verlaten!
 Daar leeft een volk, naar men zegt, in het Hyperboreisch Pallene,
 Dat zich met luchtige veed'ren het lichaam ziet overdekken,
 Als het slechts negenmaal in het Tritonische meer wordt gedompeld.

¹⁾ Zie Boek IV vers 285—388. ²⁾ De ziener Melampus had de drie dochters van koning Proetus, die zich verbeeldden koeien te zijn, van haar waanzin genezen.

³⁾ Ortygia = Delos. ⁴⁾ Twee rotsen aan den Bosporus, die tegen elkaar slaande, de schepen verpletterden.

Maar, wat ik minder vertrouwt, dat bloot door het sprenk'len van gifstof
 360 Sommige Scythische vrouwen dezelfde wonderen wekken.

KRINGLOOP DER NATUUR.

Mag bij het vaststaande feit ook eenig vertrouwen men voegen,
 Ziet gij niet, hoe door den tijd of vochtige warmte ieder lichaam
 Overgegaan tot bederf, in kleinere scheps'len verandert?
 Gaat dan, en overstelpt met het off'ren van stieren uw Goden,
 365 En, als de ervaring ons leert, uit het rottende ingewand zult gij
 Bloemen verzaam'lende bijen ontspruiten zien en als hun ouders
 't Land zien bewonen; vol ijver bij 't werk zij verzorgen hun toekomst.
 't Vurige strijdros, in de aarde begraven, is de oorsprong der horzels,
 En als den kreeft op het strand de bochtige armen gij uittrekt,
 370 En wat er rest, stopt in 't zand, dan zal uit 't begraven gedeelte
 Oprijzen een schorpioen; met geweerhaakten staart u bedreigen.
 Zij, die met helwitten draad de bladeren plegen te omspinnen,
 Rupsen des velds — want de zaak aan alle landliên bekend is! —
 Tot de noodlottige vlinders¹⁾ verwisselen hunne gedaante.
 375 Zoo heeft de modder een kiem, die geelgroene kikvorschen voortbrengt;
 Voortbrengt als romp zonder poot; dan geeft hij hun pooten, tot zwemmen
 Ingericht, die op den duur tot verre sprongen geschikt zijn;
 De achterste leden de voorste in lengte ver overtreffen.
 Ook is geen welp nog hetgeen de berin bracht zooeven ter wereld,
 380 Maar een half-levend stuk vleesch: door lekken de moeder de leden
 Vormt, de gedaante het geeft zooals door haarzelf wordt gekozen.
 Ziet gij niet, hoe van de vrucht, in zeshoekige was-cel geborgen,
 't Lichaam der brengster des honigs, de bij, zonder leden geboren
 Wordt, en hoe later het eerst krijgt pooten en later eerst vleugels?
 385 Juno's vogel, wiens staart met sterren bezaaid is, en hij die
 Jupiter's wapenen draagt, de duif der Godin van Cythere,
 En dat 't geheele geslacht der vogels zijn oorsprong in 't binnenst'
 Vindt van het ei: wie die het niet weet, zou het kunnen gelooven?
 Ook als de ruggegraat in het graf is gelegd en verteerd is,
 390 Zijn er, die meenen dat 't menschelijk merg zich tot slang kan verand'ren.
 Deze in anderen steeds den oorsprong van hun geslacht zien:
 Maar er één vogel bestaat, die zelf zich herstelt en weer voortteelt,
 Phoenix hem noemt het Assyrische volk. Niet met vruchten of halmen
 Voedt hij zich, maar met de tranen des wierooks en 't sap van amomon.²⁾
 395 Zijn de vijf eeuwen vervuld, die hem voor zijn leven bestemd zijn,
 Dan in de takken des eiks of de kruin van den wiegenden palmboom
 Bouwt hij voor 't laatst zich zijn nest met reinen snavel en klauwen,
 En als met cassia dat en stengels des lenigen nardus
 Hij heeft en stukjes kaneel bestrooid en met goudgele myrrhe,

¹⁾ Vlinders werden door de Romeinen als ongunstige voortekenen gevreesd.

²⁾ Een welriekende klimplant.

- 400 Plaatst hij zichzelve daarop en eindigt in reukwerk zijn leven.
 Dan, zegt de sage, opnieuw en om evenveel jaren te leven,
 Wordt uit de vaderlijke asch een jeugdige Phoenix herboren.
 En, heeft de tijd hem geschonken de kracht om die zwaarte te torsen,
 Dan het gewicht van het nest hij heft uit de takken des palmbooms
- 405 En wat zijn wieg is geweest en het graf van zijn vader, vol vroomheid
 Draagt door de lucht hij, totdat Hyperion's veste bereikt is,
 En voor de deuren hij 't van Hyperion's heiligdom neerlegt!
 Steekt er iets wonderlijks in en ongehoords, dat de sekse
 Zelve veranderen kan; dat het wijfe, tevoren bevrucht door
- 410 't Mannetje, mannelijk wordt, dan wonderlijk is de hyaena.
 Dit ook is wonderlijk dat het dier dat met wind zich en lucht voedt,
 Overneemt aanstonds de kleur, van alles wat het maar aanroert¹⁾.
 Indië gaf, overwonnen, zijn lynxen den brenger der druiven,
 Bacchus. En wat, naar men zegt, door die dieren als afval geloosd wordt,
- 415 Steenen wordt; want het verhardt, zoodra het de buitenlucht aanraakt.
 Evenzoo wordt het koraal, op het oogenblik zelf dat het lucht voelt,
 Dadelijk hard; schoon voorheen een buigzame plant onder water.

VERANDERINGEN IN DE GESCHIEDENIS.

- Eer zal voorbijgaan de dag en Phoebus zijn hijgende rossen
 Domp'len in 't water der zee, voordat ik u alles vermelden
- 420 Kan, wat een nieuwe gedaante erlangt. Zoo alles verand'ren
 Zien wij; en hoe van het eene geslacht zich de krachten versterkten,
 't Andere in éénstortte. Zoo was groot door zijn roem en zijn helden,
 Tien lange jaren het kon zoo geweldig een bloedstorting dragen,
 Thans slechts, vernederd, kan op zijn puinhoopen 't vroegere Troje
- 425 Wijzen en op de graven der vaderen: niet meer op schatten!
 Roemrijk was Sparta eertijds en groot ook en machtig Mycene,
 Groot was ook Cecrops' burcht en machtig de stad van Amphion;
 Sparta is waard'looze grond, het hooge Mycene gevallen,
 Wat is van Oedipus' Thebe behalve de sage nog over?
- 430 Wat aan Pandion's stad dan de naam van Athene gebleven?
 Nu weer verkondigt de faam dat Dardanus' Rome omhoogrijst,
 Dat bij des Tiber's strand, op de Apennijnen geboren,
 Na een geweldigen strijd den grond heeft gelegd voor zijn staatsmacht.
 Dit derhalve verandert door groei van gedaante, en eerlang
- 435 Wordt het het hoofd van een uitgestrekt rijk. Zoo het zingen de dichters,
 Zoo het orakel ook heeft het voorspeld. Zoover 'k mij herinner
 Sprak tot Aeneas, toen reeds Troje ten ondergang neigde,
 Helenus, Priamus' zoon, daar hij weende, aan den uitslag vertwijf'lend:
 „Zoon der Godin! Zoo genoeg gij vertrouwt mijn profetischen gaven:
- 440 Zijt gij behouden, dan nooit geheel kan Troje teniet gaan!
 't Vuur u en 't staal zullen banen den weg: ga heen, en uw eigen

¹⁾ Blijkbaar het kameleon.

Pergamum draag met u mee, totdat voor uzelf en voor Troje
Ver in den vreemde een gastvrije grond zal tot vaderland worden.
Nu reeds aanschouw ik de stad, waar het Phrygische nakroost zal

[heerschen,

- 445 Zoo, als noch is, noch zal zijn, noch een vroegere tijd ooit gekend heeft!
Machtig bij 't vlieden des tijds haar andere aanvoorders maken
Zullen; beheerscheresse der wereld eerst, die uit Iulus'
Bloed zal ontspruiten! Der aarde ontwassen, zal hij in den aether
Stellen zijn zetel; dan zal de Hemel voor hem zijn het einde!"
- 450 Helenus dit den penatendrager Aencas voorspelde,
Als het mij heugt. En thans mij verheugt de groei der verwante
Veste, en heilzaam was den Trojanen de Grieksche overwinning!
Maar laat ons niet daar te ver een eindpaal zoeken de rossen,
Afdwalen! Wat in den Hemel is en onder den Hemel,
- 455 De aarde en wat zij bevat, dat alles verandert van vormen.
Wij ook, als deel van 't heelal, naardien niet uit lichamen slechts wij
Ook uit gevleugelde zielen bestaan, wij kunnen verhuizen
Zelfs naar het wilde gedierte, in het lichaam van 't vee ons begraven.
Lichamen, die wellicht eens de zielen bevatten van ouders,
- 460 Of onzer broeders of van wie ons door verwantschap verknocht zijn,
Zeker van menschen althans, laat die ons ontzien en beschermen;
Niet, als Thyestes¹⁾ den disch met het vleesch van een ander bezwaren!
Hoe reeds aan zonde verslaafd, hoe zeer zich de wreedaard vertrouwd

[maakt,

Ook met het bloed van een mensch, die de keel van het kalf met zijn

[wapen

• EGERIA.

- Als hij dit alles en meer, met ontwikkeld verstand heeft gesproken,
480 Moet naar zijn vaderland hij terug zijn gekeerd; en heeft Numa,

¹⁾ Zoon van Pelops, wien zijn broeder Atreus zijn eigen kinderen voorzette.

- Dringend gebeden, de leiding aanvaard van het volk der Latijnen.
 Hij, die gelukkig gehuwd met de nimf, met de hulp der Camenae¹⁾
 De offergebruiken haar leerde en zoo die krijgshaftige natie,
 Slechts met den oorlog vertrouwd, aan de kunsten des vredes gewende.
 485 Toen hij na zeer langen tijd regeering en leven voleind had,
 Weenden om Numa's dood de vrouwen van Latium; weenden
 Volk ook om hem en Senaat. Zijn echtgenoot, Rome verlatend,
 In de Aricynsche vallei zich in 't diepst' van het woud had verscholen,
 En met haar zuchten en klagen verstoort van Orestes' Diana²⁾
 490 't Heiligdom. O, hoe de nimfen van wouden en meren haar dikwijls
 Raad gaven, en haar vermaanden en woorden van troost tot haar richtten!

HIPPOLYTUS.

- Vaak was 't ook Theseus' zoon, die tot haar sprak, als zij weende:
 „Matig uw smart; want het is uw lot niet alleen dat tot klagen
 Aanleiding geeft; maar erken bij anderen even groot onheil!
 495 't Uwe gij lichter dan draagt. Ach, ware 't mijn voorbeeld niet, dat u
 Troost brengen kan in uw leed! Maar zeker het daartoe kan dienen.
 Kwam u van Hippolytus wellicht ooit de mare ter oore,
 Die door zijns vaders te goed geloof, zijner stiefmoeder valsche
 Leugens, den dood onderging? 't Is wonderlijk, nauw'lijks bewijsbaar:
 500 Die ben ikzelf! 't Was Pasiphaë's dochter³⁾ die eenmaal, nadat zij
 Vruchteloos mij had gelokt, om het bed van mijn' vader te schenden,
 Mij van wat zij had gewild, betichtte en haar schuld op mij afschoof.
 En, hoe onschuldig ik was, mijn vader mij bande uit zijn veste,
 505 En met vijandig gebed mijn leven vervloekte, als ik heenging.
 Zoo op mijn reiswagen vluchtte ik naar Troezen, de veste van Pittheus.
 Reeds langs de zeekust ik zocht mijn weg des Corinthischen boezems,
 Toen zich de zeevloed verhief: een geweldige stortvloed van water,
 Tot de gedaante, als mij scheen, van een heuvel zich kromde en toenam,
 510 En onder hevig gebrul de kruin van de golf scheen te splijten,
 En een gehorende stier uit de brekende golf wordt gesmeten,
 Die zich tot borsthoogte toe in 't ijle van 't luchtruim omhooghief,
 En uit den wijden muil en neusgaten zeewater braakte.
 Angst al mijn makkers bevangt: mij bleef onverschrokken het harte,
 515 Dat slechts aan ballingschap dacht, als eensklaps mijn viervoeters
- [schichtig
- Richten den kop naar de zee, vol afgrijzen spitsen de ooren;
 En door 't gezicht van het monster verschrikt van de hoogte der klippen
 Sling'ren den wagen omlaag! Vergeefs met de nutt'loze teugels
 Tracht ik de rossen, bespat met het sneeuw witte schuim, te regeeren,
 520 Ver achterover geleund, ik strak trok de zwiepende leidsels.
 Zeker de dolheid van 't span die krachten niet had overwonnen,

¹⁾ Zie Boek XIV vers 433. ²⁾ Zie Boek XIV vers 331. ³⁾ Phaedra.

Als niet het wiel, op de plaats waar om de assen gestadig het wentelt,
Botsende tegen een stam, gebroken uiteen was gevallen.

'k Word uit den wagen gerukt; daar in riemen mijn lichaam verward
[raakt,

525 Sleep ik het levende ingewand voort; aan den boomstam mijn spieren
Vasthouden; voort ijlt ten deele mijn lichaam, deels houd ik het tegen!
'k Voel mij de beenderen breken met hevig gekraak, tot den adem
'k Uitblaas. En nergens meer aan mijn lichaam een deel was te vinden,
Dat men herkennen nog kon: het geheel was één enkele wonde!

530 Kunt nu, of durft gij, o nimf, met zoo vrees'lijk een ramp vergelijken
Wat u geschiedde? Ook zag ik het rijk, waar geen daglicht ooit
[doordringt,

En het geteisterde lijf in des Phlegethon's¹⁾ water mij afwiesch.

Krachtige middelen slechts, door den telg van Apollo gegeven,
Gaven mij 't leven terug. Nadat door de kracht zijner kruiden

535 Ik dat met Paeon's²⁾ hulp, tot Pluto's wrevel, terugkreeg,
Deed, dat mijn aanblik niet zou den afgunst van Pluto verhoogen,
Wegens die weldaad, in dichte nevels mij Cynthia³⁾ schuilen,
En voor mijn veiligheid en om straffeloos mij te doen blijven,
Voegde zij leeftijd mij toe en liet niet herkenbaar mijn trekken

540 Blijven. Lang aarzelde zij of Creta zij mij ter bewoning
Aanwijzen zou dan wel Delos. En Delos en Creta verwerpend,
Bracht zij mij hier; tegelijk ook mijn naam, die gedachte aan paarden
Wekte, beval zij mij af te leggen. „Gij”, sprak zij, „die eertijds
Hippolytus wordt genaamd, zult voortaan Virbius heeten!”

545 Sedert dien tijd hier bewoon ik dit woud; een der lagere Goden,
Heeft de Godin mij beschermd, en reken ik mij tot haar dienaars”.

GEDAANTEVERWISSELING VAN EGERIA.

Maar niet eens anders verdriet in staat is Egeria's droeven
Rouw te verlichten. Zij legt zich neer aan den voet van 't gebergte,
Smeltend in tranen, totdat door de trouw harer liefde bewogen,

550 Phoebus' godd'lijke zuster een ijskoude bron van haar lichaam
Maakte, en tot eeuwige golven haar teedere leden verfiende.

TAGES.

't Nieuwe van 't feit had de nimfen ontroerd; ook Hippolytus niet
Anders verbaasd hiervan stond, dan toen de Etruscische landman
Zag, door het noodlot beschikt, een aardkluit in 't midden der vore

555 Plotseling zich uit zichzelf, door niemand gedreven, bewegen,
Menschengedaante erlangen, den vorm van de aarde verliezen,
En met de lippen, zooeven gegeven, de toekomst voorspellen.
De inlanders Tages hem noemden, die 't eerste het volk der Etruscan
Onderricht gaf in de kunst de geheimen der toekomst te onthullen;

560 Of zooals Romulus zag, hoe de lans, die hij in de aarde

¹⁾ Brandende stroom der onderwereld. ²⁾ Apollo. ³⁾ Diana.

Stak op 's Palatium's berg, opeens met blaad'ren bedekt werd,
 En door een wortel en niet door de punt in den grond werd gedreven,
 Staàn bleef, geen wapen meer was, maar langzaam groeiende wijnstok,
 Die der verbaasde omgeving op 't onverwachtst' schaduw verleende.

CIPUS.

- 565 Of in het water des strooms toen Cipun ontdekke zijn eigen
 Horens; want horens hij zag; maar meenend dat 't beeld geen vertrouwen
 Waard was, herhaaldelijk hij het hoofd met de vinger betastend,
 Aanraakte wat hij eerst zag; en niet langer zijn oogen mistrouwend
 Staàn bleef. Toen als overwinnaar hij weer uit den oorlog terugkwam,
 570 Sprak hij, terwijl hij de oogen ten Hemel omhoog hief en handen:
 „Wat ook, o Goden, door u met dit verschijnsel bedoeld werd,
 Gunstig: 't mijn vaderland gunstig dan zij en dit volk van Quirinus!
 Dreigend: dan dreige het mij!” Van groenende zoden een altaar
 Opgericht hebbende, bracht hij reukwerken daarop ten offer;
 575 Wijn in de mengvaten schonk, twee schapen hij slachtte, waarvan hij
 't Ingewand, lillende nog, ondervroeg, wat dit hem kon duiden.
 Toen dit een wichelaar uit het volk der Tyrrhenen doervorsch had,
 Deze daaruit voor den Staat wel groote verandering opmaakt,
 Echter niets duidelijks. Maar van het ingewand toen hij der dieren
 580 't Scherpziende oog had op de horens van Cipun geworpen,
 „Heil u, o koning!” sprak hij. „Want u, o Cipun, gehoorzaam
 Zijn zullen en aan uw horens deez' plaats hier en Latium's steden!
 Toef dan niet langer: maak spoed de poortdeuren binnen te treden
 Voor u geopend, zoo wil het het Lot! In de stad toch ontvangen,
 585 Koning gij zijn zult en lang in veiligheid zwaaien den scepter!”
 Snel trekt den voet hij terug; vol schrik van de muren der Stad hij
 Afwendt het oog, wyl hij spreekt: „Blijft ver, o blijft ver van mij, teekens!
 Dit mogen weren de Goën! Veel beter het was als 'k als balling
 Doorbracht mijn leven, dan dat 't Kapitoel mij aanschouwt als zijn koning!”
 590 Zoo sprak hij; en terstond den Senaat, vol achtbaarheid, en het
 Volk hij bijeenroept. Maar eerst met vreedzamen krans hij zijn horens
 Sluiert; en dan op een wal, door talrijke krijgers gebouwd, hij
 Oprijst, en als naar den aard hij de Goden der vaad'ren gebeden
 Heeft, zegt hij: „Eén is er hier die, zoo gij hem niet uit de stad drijft,
 595 Koning zal zijn. Wie hij is, zullen teekens, geen namen, u zeggen:
 Horens hij draagt op het hoofd. Hij, dien u de wichelaar aanwijst,
 Die, als hij Rome betrad, u allen tot slaven zou maken,
 Die zou in staat zijn geweest de geopende poort in te dringen,
 Had ik het hem niet belet; ofschoon dan hij mij verknochter
 600 Niemand bestaat. Maar gij dien man uit de Stad weert, Quiriten!
 Of als gij noodig dit acht, in zware ketenen insluit,
 Of laat de dood des tirans, als verdiend, uwe angsten beëindigen!”
 Als in het pijnboomenwoud, op den adem des winds uit het Oosten,

- 't Ruischt in het zwaaiende loof, of als het geluid dat de golven
 605 Geven der zee, wanneer dat hoorbaar is uit de verte,
 Zoo ook de stem klinkt des volks. Maar uit die verwarring van stemmen
 Wordt toch verstaanbaar van één de angstige vraag: „Maar wie is het?”
 En naar de slapen men ziet; de horens men zoekt, die voorspeld zijn.
 Daarop neemt Cipus het woord: „Hier hebt gij hem, die gezocht wordt!”
 610 En van het hoofd zich den krans, schoon het volk dit belette, hij
 [wegneemt.
 En hun het voorhoofd vertoont, aan weerskant gesierd door een horen.
 Afwendend 't oog, de geheele vergadering slaakte een verzuchting
 En, naar men zegt, zij dat hoofd, zoo groot door verdienste, — wie zou het
 Kunnen gelooven? — met leedwezen zag, niet duldde dat langer
 615 Eer het onthouden werd, en met plechtige kroon het versierde.
 Echter de adel, daar u de intrrede ontzegd was der muren,
 Gaf u, o Cipus, zooveel, als eeregeschenk, van een akker,
 Als met het ploegijzer, dat door één span ossen getrokken
 Werd, tusschen morgen gij kondt en avond van 't bouwland bewerken.
 620 En in 't metaal van de poort, om uw wonderen tooi te gedenken,
 Horens men inbeitelt, die daar eeuwen lang zouden verblijven.

AESCULAPIUS.

- Zegt mij thans, Muzen! die steeds met uw godheid den dichters nabij zijt,
 — U 't toch bekend is, daar nooit der tijden duur u misleidde —
 Waarom Coronis' zoon¹⁾ op het eiland, hetwelk door des Tiber's
 625 Diepte omvat wordt, gewijd is een altaar in Romulus' veste!
 Gruw'lijke pestziekte eens had Latium's lucht verontreinigd,
 't Bloedeloos makend verderf der lichamen kleur doen verbleeken;
 Als van 't begraven vermoeid, men ziet hoe het menschenlijk pogen
 Blijft in gebreke en niets de kunsten der artsen vermogen,
 630 Zoekt men naar godd'lijke hulp. Aan Delphi, het punt dat het midden
 Inneemt der aarde, om bijstand men smeekt en aan Phoebus' orakel;
 Biddende dat met weldadigen raad den rampzaligen staat hij
 Kome ter hulpe; 't verderf van zoo machtig een stad hij belette.
 Tempel gelijk en laurier en pijlkoker, door hem gedragen,
 635 Trilden; en uit het inwendig' des tempels een stem van den drievoet
 Hooren hun deed deze taal, die de angstige harten ontroerde:
 „Wat gij hier zoekt, naderbij hadt gij het, Romein, moeten zoeken!
 Thans naderbij het ook zoek. Niet Apollo het is die uw rouwen
 Kan doen vermind'ren: daartoe is de telg van Apollo u noodig;
 640 Ga dan en vraag, zijn de teekens u gunstig, de hulp van mijn nazaat!”
 Als naar het godd'lijk bevel de Senaat heeft vol eerbied geluisterd,
 Zoekt men de veste, bewoond door den jong'ling, uit Phoebus geboren,
 Naar de Epidaurische kust gezanten men opdraagt te zeilen.

¹⁾ Aesculapius; zie Boek II vers 629—654.

- Als het gezantschap die kust met de bochtige scheepskiel bereikt heeft,
645 Wenden zij zich tot den raad en Griekschen Senaat, en hun vragen
Dat men hun afsta den God, wiens verschijning den jammer beëinden
Kan van 't Ausonische volk, als stellig 't orakel verklaard had.
Sterk loopt uiteen en verschilt het gevoelen. Een deel meent dat men geen
Bijstand mag weig'ren; maar velen betoogen ook dat men dien schat moet
650 Houden; niet wegzenden: dat geen Goden men and'ren kan afstaan.
Als men nog aarzelt, het licht des daags wordt door schemer vervangen;
Reeds had de schaduw den kring der aarde in het duister verborgen,
Toen gij den Hulpbrenger, o Romein! in den droom voor uw leger
Staan zaagt, maar zóó als alleen in zijn tempels hij zich pleegt te toonen.
655 Hij in de linkerhand voerde een staf, als de akker dien voortbrengt,
Wijl van den golvenden baard de rechterhand streelde de haren,
En hij met vriend'lijke stem de volgende woorden deed hooren:
„Afleg uw vreeze: ik kom! Hier zal ik mijn beeltenis laten.
Zie slechts de slang aan, die met haar bochten mijn staf houdt omkronkeld,
660 En als genoeg gij haar hebt aanschouwd om haar te herkennen,
Word ik als zij; maar zal grooter ik zijn. Zoo groot gij mij zien zult
Als het den Hemelschen Goden betaamt de gedaante te wiss'len!”
Aanstonds, gelijk met het woord ook de God, met den God en het woord
[ook
Heenvliedt de droom. En de vluchtende droom door het daglicht gevolgd
[wordt.
- 665 Als nu de dageraad weer der sterren glans had verdreven,
Dan naar den tempel des Gods, onzeker wat hun nu te doen staat,
Roept men de vorsten bijeen. Zij smeeken dat hij hun met 's Hemels
Teekens zal wijzen de plaats, waar zelf hij zijn zetel wil kiezen.
Nauw het gebed was voleind, toen de God in een slang, die met hoogen
670 Kam was en goudglans gesierd, een waarschuwend sissen deed hooren;
't Heiligdom deed door zijn komst en altaren tevens en poorten
Dreunen en marmeren vloer en gouden gevels des tempels.
En zich tot borsthoogte toe in het midden der ruimte verheffend,
Hoog bleef hij opgericht staan. Als het vuurschietend oog hij doet
[rondgaan,
- 675 Beefde de menigt' van schrik. De priester, wiens heilige lokken
Sierde een sneeuw witte band, de godheid herkenkend „Hier is hij!”
Uitriep, „Ziet, hier is de God! Wees genadig in geest en in woorden,
Wie gij ook zijt! Uw verschijning zij gunstig ons, o allerschoonste!
Geef aan die volkeren, die uw godheid aanbidden, uw bijstand!”
680 Iedere aanwezige, naar 't bevel, voor de Godheid zich buigend,
't Priesterlijk woord met gefluister herhaalt. En het kroost van Aeneas
Aandringt met woorden en hart, dat die weldaad hun worde bewezen.
Toestemmend knikte de God, tot zijn kam zich bewoog; en 't verdrag hij
Goedkeurt, en wederom van zijn trillende tong klinkt het sissen.
685 Dan van de glinst'rende treden hij glijdt, wijl rúgwaarts den kop hij

- Omwendt; op 't punt van vertrek naar 't oude altaar terugziet.
 En zijn gewone verblijfplaats hij groet en den tempel, zijn woonplaats.
 Daarna, reusachtig, hij voort langs den grond, die met bloemen bestrooid is
 Kruipende, kronkelt zijn bochten en dwars door de stad naar de haven
 690 Zoekt hij zijn weg, die van een bochtigen wal is omgeven.
 Hier houdt hij stil en nadat hij de zijnen en hen die den dienst in
 Massa gevolgd hadden, met een vriend'lijken blik scheen te danken,
 Legt hij zich neer op 't Ausonische schip. Dat vaartuig der godheid
 Zwaarte gevoelde: het godd'lijk gewicht drukt de kiel in het water.
 695 Blijde Aeneas' kroost, als een stier aan de kust is geofferd,
 Losmaakt het kabeltouw van 't met kransen omslingerde vaartuig.
 Luchtig de bries dreef het voort. De God in hoogteid weerschittert,
 En met den kop dien hij op den bochtigen steven deed rusten,
 Zag in het diepblauwe water hij neer; tot een matige zephyr
 700 Voort door de Ionische Zee, als zesmaal de zon was herrezen,
 Hen naar Italië brengt, langs Lacinia, dat door den tempel
 Wijd is befaamd der Godin; 't Scylacaeïsche strand zeilt het vaartuig
 En langs Iapygië; links de Amphirisische rotsen de riemen
 Roeien voorbij, en rechts Celenna's brokk'lige steilte.
 705 Rhoemetius zij voorbij en Caulon, de Locrische stad, gaan.
 Verder de zeeëngte bij de Sicilische veste Pelorus,
 Woning van Hippotes' telg¹⁾, Temese, bekend om haar ijzer,
 Leucosia en de tuinen vol rozen van 't zwoelige Paestum.
 Dan men naar Capri zich richt en 't voorgebergte van Pallas.
 710 En waar de heuvels bedekt zijn met weeld'rige palmen, Surrentum.
 Hercules' stad Stabiae, en de veste, tot rustoord geschapen,
 Parthenope, en vandaar naar den tempel van Cumae's Sibylle.
 Dan zij de warme bronnen bereiken, beroemd om zijn mastik,
 Linternum, en den Volturnus, wiens draaikolk in massa's
 715 Afvoert het zand, en Sinuessa, vol sneeuw witte duiven.
 't Ernstig Minturnae en waar de pleegzoon een grafheuvel bouwde²⁾,
 Antiphates' paleis en Trachas, omringt van moerassen.
 En het Circaeïsche land, en Antium, dicht bij het zeestrand.
 Toen nu het zeildragend schip zoo ver door de zeeliën gebracht was,
 720 — Hol stond destijds de zee! — de God, ontwindend zijn bochten,
 En met veelvuldig gekronkel 't ontzaggelijk lichaam verplaatsend,
 Intreedt den tempel zijns Vaders, die dicht bij het goudgele strand lag.
 En, als de zee is bedaard, de Epidauriër 't vaderlijk altaar
 Achterlaat; en van den God, zijn verwant, de gastvrijheid genoten
 725 Hebbende, 't zand van de kust door het slepen der rink'lende schubben
 Ploegt; en gesteund op het roer, den kop hij weer legt op de hoogste
 Punt van den steven, tot Castrum bereikt, en Lavinia's heil'ge
 Veste genaderd is en den mond van den Tiber men inloopt.

¹⁾ Aeolus. ²⁾ Cajeta (Gaëta), zie Boek XIV vers 157.

- Hier allerwege het volk, zonder orde, der moeders en vaders
 730 Menigte heenspoedt; ook zij die, Ilion's Vesta, uw vuren
 Steeds onderhouden.¹⁾ Met blij gejuich zij den Redder begroeten.
 En waar met snelheid het schip, den stroom tegemoet maar voorbijkomt,
 Wierook men brandt aan den oever op altaren, staande in rijen,
 Knettert van weerskant het vuur en is geurig de lucht van de dampen.
 735 't Offermes warmte behoudt van het slachten der dieren ten offer.
 't Middelpunt als van den staat, als Rome's stad zij bereikt heeft,
 Richt zich de slang overeind en den hals dien zij leunde aan den mastboom
 Trekt zij terug en ziet om naar een zetel die voor haar geschikt is.
 Daar in twee armen zich splitst het rondomvloeiend water des Tiber's;
 740 't Eiland zijn naam draagt; en van weerskanten steekt hij zijn armen
 Beide in lengte gelijk, ver vooruit, met het land in het midden.
 Hier zich van Latium's schip de slang uit Apollo geboren
 Neervleit. En als zij dan heeft hare hemelgedaante hernomen,
 't Einde zij brengt van de pest: de Stad als heilbrenger intrad.

APOTHEOSE VAN JULIUS CAESAR.

- 745 Deze, schoon vreemdeling, werd in onze tempels gehuldigd:
 Caesar is God in zijn eigene Stad! Hem, in oorlog en vrede
 De eerste, niet de oorlog vermocht, door hem zegevierend beëindigd,
 Noch zijn inwendig bestuur, noch Rome's stijgende staatsroem
 Eerder tot nieuwe ster en gestaarte komeet doen verand'ren,
 750 Dan dit zijn nageslacht deed. Want geen van de daden van Caesar
 Grooter een werk is dan dat als vader van dezen hij uitblinkt.
 Is het soms meer dat de zeebespoelde Brittanjers hij temde,
 Dat in den zevenmondigen Nijlstroom, rijk aan papyrus,
 Als overwinnaar hij voerde de vloot; 't wederspanning Numidië,
 755 Iuba, Cinyps' tiran, of Pontus, den naam Mithridates
 Trotsch nog gedachtig, hij aan het volk van Quirinus kon schenken,
 Dat van de vele verdiende triumfen slechts enk'le hij vierde,
 Dan dat de vader hij was van zoo groot een held? Door diens heerschen
 Hebt gij, o Goden, het mensch'lijk geslacht overvloedig begunstigd!
 760 En opdat deze niet zou uit mensch'lijke kiem zijn geboren,
 Gene moest worden een God. Toen dit nu de stralende moeder
 Zag van Aeneas, en zag hoe de droevige moord van haar' priester
 Voorbereid werd en de samenzwering haar wapens gereed hield,
 Toen zij verbleekte; en steeds wanneer één der Goën zij ontmoette:
 765 „Zie", sprak zij, „hoe met geweldig een inspanning tegen mij weder
 Lagen men legt! welk bestaan arglistig men poogt te ontrooven,
 't Eenige dat mij nog bleef van Dardanus' nazaat Iulus!
 Moeten dan mij alleen steeds rechtmatige zorgen becomm'ren,
 Mij, die van Tydeus' zoon²⁾ 't Calydonische wapen verwondde,

¹⁾ De Vestaalsche maagden. ²⁾ De Ilias verhaalt hoe Diomedes Venus voor Troje aan de hand verwondde.

- 770 Dan moest van Troje, te zwak verdedigd, de muren zien vallen,
 Dan weer moest zien hoe haar zoon op langdurigen zwerftocht gedreven,
 Rond werd geslingerd op zee, naar het rijk van de schimmen moest dalen,
 Turnus beoorlogen moest of, als ik de waarheid mag zeggen,
 Eerder nog Juno? Maar wat herdenk ik die vroegere rampen,
- 775 Door mijn geslacht ondergaan? Deze angst de herinn'ring van 't vroeg're
 Uitsluit. Ziet, hoe tegen mij het misdadige zwaard wordt geslepen!
 Weert dit, dat bid ik u, af! Verhoedt deze misdaad, en duldt niet,
 Dat door des priesters moord het altaar van Vesta gebluscht wordt!"
- Zoo luidde 't woord dat vergeefs in den Hemel de angstige Venus
- 780 Hooren deed, roerend de Goën die, schoon zij het ijzeren Noodlot,
 Als door de eeuwige Zusters beschikt, niet vermochten te keeren,
 Ondubbeltinnig met teekens het naderend onheil betreunden:
 Wapengekletter men heeft in het duister der wolken vernomen,
 Vrees'lijk weerklonk in de lucht het gedreun van trompetten en horens,
- 785 Onheil voorspellend. Het beeld der zon zelfs in droefheid verspreidde
 Vaalbleeke stralen in 't rond op de angstig wachtende aarde.
 Toortsen herhaald'lijk men zag in 't midden branden der sterren,
 Dikwijls ook vielen er bij een regenbui bloedige druppels,
 Vaalbleek, en met het gelaat vol donk're, roestkleurige vlekken
- 790 Lucifer was, en met bloed besprenkeld de wagen van Luna.
 Overal 't somber gekrijsch de Stygische nachtuil deed hooren,
 Overal ook stortte tranen 't ivoor, en gezangen men hoorde
 En, naar verhaald wordt, ook dreigende taal in de heilige bosschen.
 't Offeren ook brengt geen baat: het ingewand vrees'lijke rampen
- 795 Dreigend voorspelt: een gezwel aan den lever het offermes doorsneed.
 En op het Forum, rondom de zetels en tempels der Goden,
 Huilden de honden des nachts. Men zegt dat de schimmen der dooden
 Ronddoolden; de aarde ook werd door hevige schokken bewogen.
 Toch niet der Goden voorspellende teekens het naad'rende noodlot
- 800 Konden verhinderen, noch de hinderlaag. Zwaarden, ontbloot, men
 Brengt in den tempel. Geen enkele plaats in de stad voor de misdaad
 En voor den gruwzamen moord dan alleen de Senaat was te vinden.
 Daarop met beide de handen Cythere's Godinne de borst zich
 Sloeg en Aeneas' zoon weer poogt met die wolk te beschermen,
- 805 Waarmede Paris zij eens onttrok aan den toorn des Atriden¹⁾
 En Diomedes' zwaard ook was Aeneas ontkomen.
 Zoo sprak haar Vader: „Wilt dan alléén 't onafwendbare Noodlot,
 Dochter, gij wankelen doen? Treed dan zelf — het u vrij staat! — de
 [woning
- In der drie Zusters! Daar zult van reusachtigen omvang ge aanschouwen,
- 810 Stevig uit ijzer gesmeed en koper, de taaf'len der toekomst,

¹⁾ Tijdens een tweegevecht tusschen Paris en Menelaüs werd de eerste door Venus in een wolk gered; evenzoo Aeneas tegen Diomedes beschermd (Ilias).

- Die zelfs den weerstand der Goôn, den toorn van den bliksem niet vreezen!
 Maar die in eeuwigheid blijven voor iedere aanranding veilig.
 Daar zult gij vinden dan, in onvergankelijk ijzer gegrieffeld,
 't Lot van uw nakroost. Ik zelf het las en bewaarde in mijn harte,
- 815 En 't u herhaal, dat ook thans u die toekomst verborgen niet blijve:
 Hij, voor wiens leven gij pleit, heeft thans, Cytherea, voleindigd
 't Leven, de jaren vervuld, door hem aan de aarde verschuldigd.
 Dat hij ten Hemel thans stijgt, als God in een tempel zijn plaats vindt,
 Gij en zijn zoon het bewerkt! Die de erfgenaam toch van zijn naam is,
- 820 Dragen alléén zal den last, hem opgelegd; en, van zijns vaders'
 Dood de heldhaftige wreker, mijn hulp in dien krijg niet ontberen.
 Onder zijn aanvoering zal 't belegerde Mutina buigen
 't Hoofd en zal smeeken om vreê; Pharsalus kennen zijn meester;
 Wederom vloeien er bloed bij 't Macedonisch Philippi;
- 825 Worden die groot is van naam¹⁾ in Sicilië's zee overwonnen,
 Vallen de Egyptische gade²⁾ des veldheers van Rome³⁾, die vrucht'loos
 Zoekt in dat huw'lijk haar' steun; en zonder gevolg zal haar dreigen
 Blijven, dat mijn Kapitoel zal dienstbaar zijn haar Canopus!
 Wat zal ik noemen u nog de barbaren, de stammen aan beide
- 830 Zijden des Oceanus? Wat meer de bewoonbare aarde
 Moge bevatten, het zijne zal zijn, en de zee ook hem dienen!
 Als hij der aarde zal hebben den vrede gebracht, dan zijn geest hij
 Wenden zal tot het bestuur; de rechtvaardigste wetgever worden,
 En door zijn voorbeeld beheerschend de zeden, de jaren der toekomst
- 835 Ziende vooruit en den tijd van het nageslacht, dat hem zal volgen,
 Zal hij de dochter, hem door zijn godd'lijke gade geschonken,
 Opdragen naam tegelijk en taak van hem over te nemen,
 En niet, voordat hij, vergrijsd, den leeftijd van Nestor bereikt heeft,
 Zal hij zijn Hemelsch verblijf en zijns Vaders gesternte bereiken!
- 840 Zorg gij intusschen dat uit dit gesneuvelde lichaam die ziele
 Ster worde; en dat voortaan op het Forum en mijn Kapitoel zal
 Hoog uit zijn hemelsch tehuis de godd'lijke Julius neerzien!"
- Nauw had dit woord hij geuit, toen midden in den Senaat reeds
 Venus, de alvoedende, stond; en voor ieder onzichtbaar, de ziel haars
- 845 Caesar's aan 't lichaam ontvoert; en daar zij niet duldde dat deze
 Aanstonds in lucht zou vergaan, naar 's Hemels gesternten die voerde.
 Wijl zij haar draagt, zij gevoelt dat licht zij verspreidde en vlammen,
 En laat haar los van haar borst. En hooger een Ster nog dan Luna
 Stijgt: in de oneindige ruimte haar vlammenverspreidende lokken
- 850 Voortsleepend, schittert zij. En de weldaden ziende des zoons hij
 Grooter die noemt dan de zijne, verblijdt zich in diens overwinning.
 Maar, schoon Augustus verbiedt dat zijn weldaden boven zijns vaders
 Daden men stelt, vrij de Faam, die niemands bevelen gehoorzaamt,

¹⁾ Sextus Pompejus. ²⁾ Cleopatra. ³⁾ Marcus Antonius.

- Tegen zijn wil hem verkiest, op dit punt alleen hem biedt weerstand.
- 855 Zoo in beroemdheid de mind're van Agamemnon was Atreus,
Aegeus van Theseus; en zoo Achilles heeft Peleus verwonnen;
Zoo, dat een voorbeeld ik noem, dat meer hem in grootheid nabijkomt,
Jupiter boven Saturnus gesteld wordt. Laat Jupiter 's Hemels
Burchten beheerschen en heel het rijk der drievoudige schepping,
- 860 De aarde is onder Augustus, die vader en heerscher gelijk is!
Goden, u smee ik, Aeneas' genooten, door wie en het vuur en
't Zwaard zijn geweken; u, inlandsche Goden, en u, o Quirinus,
Stichter der Stad! en u, Mars, des ontembaren Romulus' vader,
U ook, o Vesta, die bij de huisgoden Caesar's vereerd wordt,
- 865 Naast Caesar's Vesta, ook u, familiebeschermenden Phoebus,
Jupiter, op den Tarpeïschen burcht in hoogheid gezeteld,
En wie de dichter nog meer in vroomheid en godsvrucht mag bidden:
Ver zij verwijderd die dag, en na onzen tijd die eerst dage,
Dat deze Augustus de aard, door hem bevredigd, verlatend
- 870 Stijgt naar den Hemel om daar, van verre, onze beden te hooren!

SLOT.

- Zoo is dan de arbeid volbracht, dien Jupiter's toorn niet verdelgen,
IJzer noch vuur, noch zelfs de vraatzucht des tijds kan verteren.
Spoedt dan al nader die dag, die slechts op dit sterfelijk lichaam
Rechten heeft, en die voleindt den onzekeren duur van dit leven,
- 875 Toch, door wat 't hoogste in mij was, zal in andere sferen ik immer
Voortbestaan, en zal steeds mijn naam onvergankelijk blijven!
En, zoover Rome's macht, door de aarde gehoorzaamd, zich uitstrekt,
't Volk mij zal lezen; ik zal door de Faam tot in lengte van eeuwen,
Zoo slechts iets waars mij het dichterlijk voorgevoel aankondigt, leven!

INHOUD.

BOEK I.

Onderwerp van het gedicht.	Verzen: 1— 4
De Chaos.	5— 20
De Schepping.	21— 55
Schepping van den Mensch.	56— 88
De gouden eeuw.	89—112
De zilveren eeuw.	113—124
De koperen en ijzeren eeuwen.	125—150
Gigantenstrijd.	151—162
Raad der Goden.	163—210
Lycaon.	211—252
De zondvloed.	253—312
Deucalion en Pyrrha.	313—415
Dood van den Python.	416—451
Gedaanteverwisseling van Daphne.	452—567
Geschiedenis van Io.	568—624
Argus.	625—688
Syrinx.	689—712
Dood van Argus.	713—723
Zwerftocht en verlossing van Io.	724—747
Strijd tusschen Epaphus en Phaëthon.	748—779

BOEK II.

Lotgevallen van Phaëthon.	1—329
De Heliaden.	330—366
Cycnus.	367—380
Phaëthon's vader.	381—400
Callisto en Arcas.	401—510
Corvus en Coronis.	511—599
Dood van Coronis.	600—632
Profetie en gedaanteverwisseling van Ocyrhoë.	633—639
Aesculapius.	640—675
Mercurius.	676—686
Battus.	687—707
Aglauros.	708—759
Invidia.	760—832
Schaking van Europa.	833—875

BOEK III.

Cadmus sticht Thebe.	1—137
Actaeon.	138—154
Diana.	155—252
Semele.	253—315
Tiresias.	316—328
Narcissus en Echo.	329—510
Pentheus.	511—581
Bacchus en de Tyrrheense schippers.	582—691
Straf van Pentheus.	692—733

BOEK IV.

De dochters van Minyas.	1— 54
Pyramus en Thisbe.	54—166
Sol, Mars en Venus.	167—189
Leucothoë.	190—255
Clytië.	256—284
Salmacis en Hermaphroditus.	285—388

Straf van Minyas' dochters.	Verzen: 389—431
De Tartarus.	432—523
Ino en Melicertes.	524—542
Gezellinnen van Ino.	543—562
Cadmus en Harmonia.	563—603
Perseus.	604—630
Atlas.	631—662
Andromeda.	663—770
Medusa.	771—802

BOEK V.

Phineus.	1—235
Proetus en Polydectes.	236—249
Pyreneus.	250—293
Wedstrijd tusschen Muzen en Piëriden.	294—320
Vlucht der Goden.	321—340
Ceres en Proserpina.	341—384
Schaking van Proserpina.	385—408
Cyane.	409—427
Ceres zoekt haar dochter.	428—450
Stelio.	451—461
Wraak van Ceres.	462—486
Arethusa verhaalt het gebeurde.	487—523
Ascalaphus.	533—563
Jupiter's beslissing.	564—571
Arethusa.	572—641
Triptolemus.	642—661
Straf der Piëriden.	662—678

BOEK VI.

Wedstrijd tusschen Pallas en Arachne.	1—145
Niobe.	146—312
Lycische landlieden.	313—381
Marsyas.	382—400
Pelops.	401—411
Progne en Philomela.	412—674
Orithyia.	675—721

BOEK VII.

Jason en Medea.	1—158
Verjonging van Aeson.	159—293
Bacchus' voedsters.	294—296
Moord van Pelias.	297—349
Vlucht van Medea. Andere gedaanteverwisselingen.	350—403
Theseus.	404—452
Minos.	453—557
Aeacus en de pest.	558—613
Aeacus en de Myrmidonen.	614—660
De speer van Cephalus.	661—689
Procris.	690—758
De jachthond Laelaps.	759—795
Dood van Procris.	796—865

BOEK VIII.

Nisus en Scylla.	1—151
Daedalus bouwt het labyrinth.	152—168
Ariadne.	169—182
Daedalus en Icarus.	183—235
Perdix.	236—259
Meleager en het Calydonische zwijn.	260—444
Meleager's dood.	445—532
Meleager's zusters.	533—545

	Verzen:
Theseus bij Acheloüs.	546—576
Echinades.	577—589
Perimele.	590—609
Philemon en Baucis.	610—714
Proteus.	715—727
Erysichthon; Fames.	728—832
Mestra.	833—874

BOEK IX.

Acheloüs en Hercules.	1—97
Nessus.	98—133
Deïanira.	134—158
Hercules op de Oeta.	159—210
Lichas.	211—233
Hercules' apotheose.	234—272
Gesprek tusschen Alcmene en Iole.	273—305
Galanthis.	306—323
Dryope.	324—393
Iolaus en de zonen van Callirhoë.	394—453
Byblis en Caunus.	454—665
Iphis.	666—797

BOEK X.

Orpheus en Eurydice.	1—77
Orpheus in de eenzaamheid.	78—85
De boomen luisteren naar zijn gezang.	86—105
Cyparissus.	106—142
Gezangen van Orpheus.	143—154
Ganymedes.	155—161
Hyacinthus.	162—219
Cerastæ en Propætidæ.	220—242
Pygmalion.	243—297
Myrrha.	298—502
Geboorte van Adonis.	503—518
Venus en Adonis.	519—559
Hippomenes en Atalanta.	560—707
Dood en gedaanteverwisseling van Adonis.	708—739.

BOEK XI.

Orpheus door de Bacchanten verscheurd.	1—66
Straf der Bacchanten.	67—84
Midas.	85—145
Ooren van Midas.	146—193
Stichting van Troje.	194—220
Peleus en Thetis.	221—265
Vlucht van Peleus.	266—290
Daedalion.	291—345
Peleus en de wolf.	346—409
Ceyx en Alcione.	410—748
Aesacus.	749—795

BOEK XII.

De Trojaansche oorlog.	1—7
De Grieken te Aulis; Iphigenia.	8—38
De Faam.	39—63
Achilles en Cygnus.	64—145
Verhalen bij den maaltijd; Caeneus.	146—219
Strijd tusschen Centauren en Lapithen-Periclymenus.	210—574
Dood van Achilles.	575—623

BOEK XIII.

Heldenpleit.	1—381
--------------	-------

	Verzen:
Dood van Ajax.	382—398
Verwoesting van Troje.	399—428
Dood van Polydorus.	429—438
Offer van Polyxena.	439—537
Wraak op Polymestor.	538—575
Memnon.	576—622
Aeneas' vlucht.	623—631
Anius.	632—674
Coronides.	675—729
Scylla.	730—749
Acis en Galatea.	750—869
Gedaanteverwisseling van Acis.	870—897
De zeegod Glaucus.	898—968

BOEK XIV.

Circe.	1— 39
Gedaanteverwisseling van Scylla.	40— 74
Vaart naar Italië.	75— 90
Cercopen.	91—100
Aeneas in de onderwereld.	101—153
Achaemenides.	154—222
Macareus verhaalt Ulysses' lotgevallen.	223—247
Circe.	248—319
Picus.	320—415
Rouw van Canens.	416—440
Oorlog met Turnus.	441—511
Apulius.	512—526
Vloot van Aeneas.	527—580
Apotheose van Aeneas.	581—608
Vertumnus en Pomona.	609—697
Iphis en Anaxarete.	698—771
Romulus en Hersilia.	772—851

BOEK XV.

Numa Pompilius.	1— 14
Myscelus, stichting van Croton.	15— 59
Pythagoras.	60—478
Egeria.	479—491
Hippolytus.	492—546
Verandering van Egeria.	547—551
Tages.	552—564
Cipus.	565—621
Aesculapius.	622—744
Apotheose van Caesar.	745—870
Slot.	871—879